

J.R.R. Tolkien

STĂPÂNUL INELELOR
partea I

FRĂȚIA INELULUI

THE LORD OF THE RINGS

Part One

The Fellowship of the Ring

Trei inele pentru stăpânii elfi cei de sub soare,
Șapte pentru ei, piticii de viță din săli de stâncă,
Nouă, Oamenilor care știu că-n lumea lor se moare, Unul
pentru el, Seniorul Întunecimii-n noaptea lui adâncă
Unde-s Umbrele în Ținutul Mordor, ca să le găsească.
Și pe toate să le-adune un inel, și altul nime,
Să le ferece pe toate, astfel să le stăpânească, Unde-s
Umbrele, în Ținutul Mordor, în întunecime.

Cuvânt înainte

*Această poveste a crescut pe măsură ce era povestită,
până când a devenit o istorie a Războiului cel Mare al*

Inelului, cuprinzând însă multe imagini fugare din istoria încă și mai veche ce a precedat-o. A fost începută curând după ce a fost scris Hobbitul și înaintea publicării acestuia în 1937; dar nu am continuat seria, căci am dorit ca mai întâi să închei și să pun în ordine mitologia și legendele Zilelor de Odinioară care, la acea dată, prinseseră deja contur. Am dorit să fac acest lucru pentru propria satisfacție și aveam puține speranțe că vor fi și alții care să manifeste interes pentru această lucrare, mai ales că sursă ei de inspirație era în primul rând lingvistică, iar de început am început-o pentru a oferi fundalul istoric necesar limbilor elfice.

Când cei cărora le-am cerut sfaturi și păreri m-au corectat, înlocuind puține speranțe cu fără speranță, m-am întors la seria mea, încurajat de cererile venite din partea cititorilor de a le oferi mai multe informații despre hobbiți și despre aventurile lor. Dar povestea era atrasă în mod irezistibil spre lumea mai veche și a devenit o relatare, ca să zic așa, a sfârșitului și a trecerii ei, înainte să se spună ceva despre începutul și mijlocul ei. Procesul a început pe când scriam Hobbitul, în care existau încă de pe atunci câteva referiri la subiectul mai vechi: Elrond, Gondolin, Elfii Nobili și orci, cât și imagini fugare, care se iviseră fără a fi chemate, ale unor lucruri mai înalte, sau mai afunde, sau mai întunecate decât ceea ce se găsea la suprafață: Durin, Moria, Gandalf, Necromantul, Inelul. Descoperirea semnificațiilor acestor imagini fugare și a relației lor cu

istoriile străvechi a scos la lumină AI Treilea Ev care a culminat cu Războiul Inelului.

Cei care au cerut mai multe informații despre hobbiți le-au primit până la urmă, dar au trebuit să aștepte o vreme îndelungată; căci alcătuirea Stăpânului Inelelor a durat cu întreruperi din 1936 până în 1949, o perioadă cu multe obligații pe care nu le-am neglijat, și multe alte interese de cercetător și profesor, care m-au absorbit adesea. Amânarea a fost pricinuită, de asemenea, de izbucnirea războiului în 1939, așa încât la sfârșitul aceluși an povestea nu ajunsese încă la capătul Cărții întâi. În ciuda întunericii din următorii cinci ani, am constatat că povestea nu mai putea fi pe de-a-ntregul abandonată și m-am târât mai departe, mai ales noaptea, până când am ajuns lângă mormântul lui Balin din Moria. Acolo m-am oprit multă vreme. A trecut aproape un an până când am pornit mai departe, și astfel am ajuns la Lothlorien și Râul cel Mare, târziu în 1941. Anul următor am scris primele ciorne ale materialului care alcătuiește Cartea a Treia și începuturile Capitolelor 1 și 3 din Cartea a Cincea; și acolo, în timp ce semnalele luminoase au scăpărat în Anorien iar Theoden a ajuns în Valea Calvarului m-am oprit. Îmi lipsea puterea de previziune, iar timp de gândire nu aveam.

Abia în anul 1944 am abandonat mărunțișurile încă nerezolvate și dilemele unui război pe care eram dator să-l urmăresc îndeaproape sau măcar să-l consemnez în scris și mam forțat să descriu călătoria lui Frodo spre Mordor. Aceste capitole, care până la urmă au devenit Cartea a

Șasea, au fost scrise și expediate sub formă de serial fiului meu Christopher, aflat la acea vreme în Africa de Sud, cu Forțele Aeriene Britanice. Totuși, a mai fost nevoie de cinci ani înainte ca povestea să ajungă la capătul ei de-acum; în acel răstimp, mi-am schimbat casa, slujba și colegiul, iar zilele, deși mai puțin întunecate, n-au fost cu mult mai laborioase. Apoi, când în sfârșit s-a ajuns la capăt, întreaga poveste a trebuit revizuită și chiar rescrisă de la sfârșit spre început. Și a trebuit dactilografiată și redactilografiată de către mine; costurile unei dactilografieri profesioniste, cu toate cele zece degete, îmi depășeau posibilitățile buzunarelor.

Stăpânul Inelelor a fost citită de mulți oameni de când, într-un târziu, a văzut lumina tiparului; și aș dori să spun aici ceva referitor la multele opinii sau presupuneri pe care le-am primit sau le-am citit, privitoare la motivele și semnificația poveștii. Motivul principal a fost dorința unui povestitor de a-și încerca mâna cu o poveste cu adevărat lungă, în stare să capteze atenția cititorilor, să-i amuze, să-i încânte și uneori poate să-i tulbure sau să-i miște profund. În rolul meu de călăuză, nu aveam decât propriile sentimente privitoare la ceea ce este tulburător sau mișcător, și adesea pentru mulți călăuza a dovedit inevitabil că urma o pistă greșită. Unii care au citit cartea sau, oricum, au recenzat-o, au găsit-o plicticoasă, absurdă sau demnă de dispreț; și nu am de ce să mă plâng, deoarece am păreri similare despre operele lor sau despre genul de scriitură pe care ei, în mod evident, îl preferă. Dar chiar și

din punctele de vedere ale multora dintre cei care au fost încântați de povestea mea, sunt destule aspecte care nu plac. Poate că nu este cu putință ca într-o poveste lungă să îi satisfaci pe toți în toate și nici să dezamăgești pe toată lumea în exact aceleași privințe; căci, din scrisorile pe care le-am primit, găsesc că pasajele sau capitolele care pentru unii reprezintă un neajuns pentru alții sunt demne de toată lauda. Cel mai critic cititor dintre toți, eu însumi, găsește acum multe defecte, minore și majore, dar nefiind, din fericire, obligat nici să recenzeze cartea și nici să o scrie încă o dată, va trece peste ele în tăcere, menționând doar una care a fost observată și de alții: cartea e prea scurtă.

Cât despre sensul său, „mesajul” interior, autorul n-a avut nici o intenție în această privință. Nu este nici alegoric, nici tematic. Pe măsură ce povestea creștea, prindea rădăcini (în trecut) și dădea ramuri neașteptate; dar tema ei principală a fost fixată de la bun început prin alegerea inevitabilă a Inelului ca element de legătură între această poveste și Hobbitul. Capitolul crucial, „Umbra trecutului”, este una dintre cele mai vechi părți ale poveștii. A fost scris cu mult înainte ca semnele de rău augur ale anului 1939 să fi devenit amenințarea unui dezastru de neînlăturat, și din acel punct povestea ar fi evoluat în mod esențial pe aceleași linii, dacă respectivul dezastru ar fi fost evitat. Sursele sale sunt lucruri aflate în mintea mea cu mult înainte, sau deja puse pe hârtie în unele cazuri, și prea puțin sau chiar nimic n-a fost schimbat de războiul care a început în 1939, și nici de urmările acestuia.

În desfășurarea sau în finalitatea sa, războiul adevărat nu se aseamănă cu războiul din legendă. Dacă ar fi inspirat sau ar fi condus evoluția legendei, atunci fără îndoială că Inelul ar fi fost capturat și folosit împotriva lui Sauron; acesta n-ar fi fost anihilat, ci aruncat în sclavie, iar Barad-dûr n-ar fi fost distrus, ci ocupat. Nereușind să intre în posesia Inelului, Saruman ar fi găsit în Mordor - în acea vreme de confuzie și trădări - elementele de legătură care-i lipseau în propriile sale cercetări asupra Legendelor Inelului, și nu după multă vreme ar fi făcut un Inel Mare al său, cu ajutorul căruia să-l înfrunte pe pretinsul Suveran al Pământului de Mijloc. În acel conflict, ambele tabere i-ar fi urât și i-ar fi disprețuit pe hobbiți: aceștia nu ar fi supraviețuit nici măcar ca sclavi.

S-ar putea născoci și alte combinații, în funcție de gusturile sau opiniile celor cărora le plac alegoriile sau trimiterile la actualitate. Dar mie, cu toată sinceritatea, îmi displace alegoria în oricare dintre manifestările ei și-mi displace și mai mult de când am îmbătrânit și am devenit destul de abil în a-i depista prezența. Prefer istoria, adevărată sau inventată, pe care gândirea și experiența cititorilor o pot folosi în varii forme. Cred că mulți confundă aplicabilitatea cu „alegoria”; numai că una rezidă în libertatea cititorului, iar cealaltă în dominația intenționată a autorului.

Bineînțeles că un autor nu poate rămâne în totalitate neafectat de experiența sa, dar felurile în care Sămânța poveștii folosește solul experienței sunt extrem de complexe,

iar încercările de a defini acest proces sunt în cel mai bun caz bănuieli bazate pe probe neadecvate și ambigue. Este de asemenea fals, deși firesc de atrăgător, atunci când viețile unui autor și unui critic s-au suprapus, să presupunem că mișcările gândirii sau evenimentele vremurilor trăite de amândoi au reprezentat în mod necesar cele mai puternice influențe. Omul trebuie într-adevăr să ajungă personal sub umbra războiului pentru a simți în întregime apăsarea sa; dar, pe măsură ce trec anii, pare a se uita adesea faptul că a fi prins în plină tinerețe de anul 1914 se dovedea o experiență prin nimic mai puțin îngrozitoare decât aceea de a fi implicat în anul 1939 și în cei care-au urmat. Până în 1918 îmi muriseră toți prietenii apropiați, cu excepția unuia singur. Sau, că să iau o situație mai puțin dureroasă: sunt unii care au presupus că „Străbătând Comitatul” reflectă situația din Anglia la vremea la care isprăveam eu povestea. Și nu este câtuși de puțin așa. Reprezintă o parte esențială din intrigă, gândită încă de la început, deși pe parcurs este modificată din pricina caracterului lui Saruman așa cum a evoluat el în poveste, fără - dacă e nevoie s-o mai spun - vreo semnificație alegorică sau vreo aluzie politică în contemporaneitate. Se bazează întrucâtva pe experiență, deși foarte puțin (căci situația economică era total diferită) și foarte departe în trecut. Țara în care am trăit eu în copilărie a fost adusă într-o stare jalnică înainte de-a împlini eu unsprezece ani, într-o vreme în care mașinile erau obiecte rare (nu văzusem nici una), iar în suburbii se mai construiau linii de tren. De curând am văzut

într-un ziar o fotografie a ceea ce mai rămăsese dintr-o moară, odată prosperă, lângă viitoarea, care, pe vremuri, mi se păruse atât de importantă. Nu mia plăcut niciodată cum arăta morarul cel Tânăr, dar tatăl lui, morarul cel Bătrân, avea o barbă neagră și nu se numea Roșcovanul.

J.R.R.T.

Prolog

1. Cu privire la hobbiți

Această carte se ocupă în mare măsură de hobbiți, și din paginile ei cititorul poate afla multe despre caracterul lor și câte ceva din istoria lor. Alte informații pot fi găsite de asemenea în selecția din *Cartea Roșie a Hotarului de la Soare-Apune*, care a fost deja publicată sub titlul *Hobbitul*. Acea poveste își are originea în capitolele de început ale *Cărții Roșii*, compuse de Bilbo însuși, primul hobbit care a devenit vestit în lumea largă, și intitulate tot de el *într-acolo și din nou înapoi*, deoarece relatau despre călătoria lui spre Soare-Răsare și întoarcerea acasă: o aventură care, ulterior, i-a implicat pe toți hobbiții în marile evenimente ale aceluiași Ev despre care se relatează în paginile de față.

Dar poate că nu puțini sunt cei care vor să cunoască încă de la început mai multe despre acest popor remarcabil, iar

altora se prea poate să nu le fi căzut în mâini prima carte. Pentru asemenea cititori au fost alese aici din poveștile hobbiților câteva însemnări despre cele mai importante aspecte, iar prima aventură este relatată pe scurt.

Hobbiții sunt un popor discret, dar foarte vechi, mult mai numeros în vremurile de altădată decât astăzi; ei iubesc pacea, liniștea și pământul temeinic lucrat: dintotdeauna le-a plăcut să străbată ținuturi bine gospodărite și îngrijite. Nu înțeleg acum, după cum nau înțeles nici înainte și nici nu le-au plăcut mașinăriile mai complicate decât foalele fierăriei, moara de apă sau războiul de mână, deși se pricepeau să mânuiască uneltele. Chiar și în zilele de odinioară se fereau de „Seminția Mare”, cum ne numesc ei pe noi, dar acum ne evită cu teamă și aproape că nu-i mai poți întâlni. Au auzul foarte fin, vederea ascuțită și, deși sunt predispuși spre îngrășare și nu se zoresc dacă nu e nevoie, sunt sprinteni și iuți în mișcări. Încă de la început au stăpânit arta de a dispărea cu repeziciune și pe neauzite atunci când seminții mai mari ca rasă, pe care nu doresc să le întâlnească, ajung din întâmplare pe meleagurile lor; și această artă au dezvoltat-o într-atât, încât oamenilor a început să li se pară curată vrăjitorie. Dar, în realitate, hobbiții n-au deprins niciodată nici un fel de magie și dibăcia lor de a dispărea se datorează numai și numai unei îndemănări deosebite pe care ereditatea și practica, precum și o prietenie intimă cu pământul, au făcut-o să nu poată fi nicidecum imitată de rase mai mari și mai nepricepute.

Căci ei sunt o seminție mică, mai mică decât a gnomilor: adică mai puțin vânoși și îndesați, chiar dacă nu sunt cu mult mai scunzi, înălțimea lor e variabilă, între două și patru picioare, după măsurătoarea noastră. Acum arareori mai ating trei picioare în înălțime, dar asta pentru că s-au micit ei, așa se zice, căci în zilele de odinioară erau mult mai înalți. După cum scrie în Cartea Roșie, Bandobras Took (poreclit Răget de Taur), fiul lui Isengrim al Doilea, avea patru picioare și jumătate în înălțime și putea călări un cal. A fost depășit, spun toate documentele hobbiților, doar de două personaje vestite în vechime; dar această ciudată poveste va fi lămurită în cartea de față.

Cât despre hobbiții din Comitat, despre care va fi vorba în istorisirile ce urmează, erau un popor vesel în vremurile lor de pace și prosperitate. Se îmbrăcau în culori vii, plăcându-le în mod deosebit galbenul și verdele; încălțări, însă, purtau arareori, pentru că tălpile le erau acoperite cu o piele întărită, iar labele învelite cu păr des și cârlionțat, asemănător celui de pe cap, care adeseori era castaniu. Astfel, singura meserie cu care se îndeletniceau prea puțin era aceea a cizmăriei; cu toate acestea, aveau degete lungi și pricepute și puteau să facă o mulțime de alte lucruri utile și minunate. Chipurile lor erau, de regulă, blajine mai degrabă decât frumoase, lătărețe, cu ochi strălucitori, obraji îmbujorați și guri deprinse să râdă, să mănânce și să bea. Și cu adevărat râdeau, mâncau și beau adesea și din toată inima, plăcându-le oricând o glumă bună și să mănânce de șase ori pe zi (atunci când li se oferea ocazia). Ospitalieri, încântați de

petreceri și de cadouri pe care le împărțeau cu dărnicie și le primeau cu nerăbdare.

Este cum nu se poate mai limpede că, în ciuda înstrăinării care s-a petrecut, hobbiții sunt înrudiți cu noi; mult mai apropiați nouă decât elfii sau chiar decât gnomii. În străvechime vorbeau limbile oamenilor, după felul lor de a vorbi, și le plăceau sau nu le plăceau cam aceleași lucruri ca și oamenii. Dar cum anume suntem înrudiți cu ei nu mai poate fi limpezit. Începuturile hobbiților se află undeva foarte departe, în Zilele de Odinioară, pierdute de-acum și uitate. Doar elfii mai păstrează niscaiva mărturii ale acelui timp dispărut, iar tradițiile li se leagă aproape în întregime de istoria lor, în care omul arareori apare, iar hobbiții nu-s câtuși de puțin pomeniți. Și totuși este limpede că, de fapt, hobbiții trăiseră în pace pe Pământul de Mijloc vreme de mulți ani îndelungați, înainte ca alte seminții să fi prins chiar de veste că existau. Și cum lumea este, la urma urmei, plină de creaturi ciudate fără număr, acest popor mic părea să aibă prea puțină însemnătate. Dar în vremea lui Bilbo și a lui Frodo, moștenitorul său, au devenit dintr-o dată, fără voia lor, și importanți, și renumiți, născând neliniște în sfaturile celor înțelepți și ale celor Mari.

Acele zile, ale celui de-al Treilea Ev al Pământului de Mijloc, sunt de-acum de mult trecute, și forma tuturor pământurilor s-a schimbat; dar ținuturile în care trăiau pe atunci hobbiții erau fără îndoială aceleași în care trăiesc și-acum: la Sud-Vest de Lumea Veche, la răsărit de Mare. Despre meleagul lor de baștină, hobbiții din vremea lui Bilbo

n-au păstrat nici un fel de cunoștințe. Dragostea pentru învățătură (alta decât cea primită din moși-strămoși) era departe de a fi cuprins pe cei mai mulți dintre ei, dar în familiile mai vechi se găseau câte unii care își studiau propriile hrisoave și chiar strângeau mărturii, de la elfi, gnomi și oameni, despre vremurile de demult și despre târâmurile îndepărtate. Propriile lor documente începeau doar după ce se stabiliseră în Comitat, iar cele mai vechi legende ale lor nu se întorceau cu mult mai în urmă decât Zilele Pribegiei. Și totuși, reiese limpede din aceste legende și din vorbele și obiceiurile lor caracteristice ce stau drept mărturie că, la fel ca multe alte seminții, hobbiții au migrat spre apus în trecutul îndepărtat. Primele lor povești par să întrezărească un timp când ei sălășluiseră în văile superioare ale râului Anduin, între poalele Marii Păduri Verzi și cele ale Munților Cețoși. De ce, mai târziu, s-au pornit în greaua și primejdioasa traversare a munților, în Eriador, nu se mai cunoaște cu certitudine. Propriile lor relatări povestesc despre înmulțirea oamenilor în ținut și despre umbra ce cădea peste pădure, astfel că a devenit întunecoasă, și numele i-a fost schimbat în Codrul Întunecat.

Înainte să traverseze munții, hobbiții se împărțiseră deja în trei neamuri oarecum diferite: Harfoot, Stoor și Fallohide. Cei din neamul Harfoot aveau pielea mai măslinie, erau mai mici de înălțime și mai zvelți, și nu purtau bărbi și încălțări; mâinile și picioarele le erau fine și sprintene; preferau podișurile și regiunile deluroase. Cei din neamul Stoor erau mai lați în spate, mai mătăhăloși; cu mâini și picioare mai

late; le plăceau câmpiile și luncile. Neamul Fallohide avea pielea mai deschisă, ca și părul; statura mai înaltă și mai suplă ca a celorlalți; iubeau copacii și zonele împădurite.

Neamul Harfoot avusese mult de-a face cu gnomii în timpurile de odinioară și trăise o vreme îndelungată în dealurile de la poalele munților. Spre apus au apucat-o de timpuriu și au hălăduit prin Eriador până hăt-departe, în preajma Piscului Vremii, în vreme ce neamurile celelalte au rămas în Țara Pustietății. Ei alcătuiau seminția cea mai normală și mai reprezentativă de hobbiți și de departe cea mai numeroasă. Erau cei mai dornici să se stabilească într-un loc și tot ei și-au păstrat cel mai mult obiceiul ancestral de-a locui în tuneluri și vizuini.

Cei din neamul Stoor au zăbovit o vreme îndelungată pe malurile Marelui Râu Anduin și s-au arătat mai puțin temători față de oameni. Au venit spre apus după neamul Harfoot și au urmat valea râului Apa Zgomotoasă înspre miazăzi; mulți dintre ei s-au așezat o vreme lungă între Tharbad și hotarele Țării Murge înainte să o apuce din nou spre miazănoapte.

Cei din neamul Fallohide, cel mai puțin numeros, erau o ramură nordică, mai prietenoși cu elfii decât ceilalți hobbiți, mai pricepuți în grai și-n cântec decât în meșteșuguri; și dintotdeauna au preferat să vâneze decât să lucreze pământul. Au traversat munții la nord de Vâlceaua Despicăță și au coborât de-a lungul Izvorului Brumat. În Eriador s-au amestecat curând cu celelalte neamuri care le-o luaseră înainte, dar fiind de felul lor mai temerari și mai aventuroși,

adeseori erau întâlniți ca șefi sau căpetenii printre clanurile Harfoot sau Stoor. Chiar și în vremea lui Bilbo, vâna puternică a neamului Fallohide încă putea fi întâlnită printre familiile cele mari, așa cum erau Took și stăpânii Țării Iedului.

Pe pământurile la vest de Eriador, între Munții Cețoși și Munții Lune, hobbiții au întâlnit și oameni, și elfi. Într-adevăr, mai locuiau acolo câțiva urmași de-ai Dunedainilor, regii oamenilor care veniseră peste Mare din Apusime; dar se împutăneau văzând cu ochii, iar pământurile din Regatul lor de la Miazănoapte se preschimbau pe rând în pârloage. Loc pentru nou-veniți era din belșug și în scurtă vreme hobbiții au început să se așeze în comunități rânduite. Cele mai multe dintre primele așezări au dispărut de mult și au fost date uitării în vremea lui Bilbo, dar una dintre primele care aveau să capete însemnătate a rezistat timpului, deși redusă ca dimensiuni; era vorba de Bree, în regiunea Pădurea Rea, care se întindea cam la patruzeci de mile est de Comitat.

Fără îndoială că în acele zile de început și-au învățat hobbiții alfabetul și au început să scrie după felul Dunedainilor, care la rândul lor deprinseseră această artă de la elfi. Și tot în acele zile au uitat toate limbile pe care le folosiseră înainte sau le-au vorbit după Limba Comuna, *westron* se numea aceasta, care era răspândită în toate țările regilor din Arnor până în Gondor și în jurul tuturor coastelor Mărilor, de la Belfalas până la Lune. Dar și-au mai păstrat

câteva cuvinte ale lor, ca și numele pe care le dăduseră lunilor și zilelor, și un pomelnic de nume proprii din trecut.

În jurul acelei perioade, legenda devine, pentru prima oară printre hobbiți, istorie, cu un răboj al anilor. Căci a fost în o mie șase sute ai celui de-al Treilea Ev când frații Fallohide, Marcho și Blanco, au pornit din Bree; și după ce-au primit îngăduința de la înaltul rege din Fornost , au trecut râul Baranduin cel cu ape cafenii, în urmă-le venind în număr mare hobbiții. Au traversat Podul Arcurile de Piatră, care a fost construit în zilele puterii Regatului de la Miazănoapte, și au luat tot pământul de dincolo de el ca să se așeze între râu și Gruirile din Zare. Tot ce li se cerea în schimb era să țină Marele Pod în stare bună, ca și toate celelalte poduri și drumuri, să-i sprijine pe solii regelui și să-i recunoască acestuia autoritatea.

Așa a început *Calendarul Comitatului*, căci anul în care a fost traversat Râul Viniac (după cum au tălmăcit hobbiții numele) a devenit Anul 1 al Comitatului și toate celelalte date de la el au pornit să fie socotite . Hobbiții de la apus au îndrăgit imediat noua lor țară și acolo au rămas și curând au ieșit pentru a doua oară din istoria oamenilor și a elfilor. Câtă vreme exista un rege, ei erau supușii lui doar cu numele, în fapt fiind conduși de propriile căpetenii, și nu se amestecau în treburile lumii de afară. La ultima bătălie de la Fornost cu Seniorul-vrăjitor al Angmarului, au trimis câțiva arcași în ajutorul regelui, sau cel puțin așa au susținut ei, deși nici o poveste de-a oamenilor n-a înregistrat acest fapt. Dar în acel război, Regatul de la Miazănoapte și-a găsit sfârșitul; după

care hobbiții au luat întreg pământul să fie al lor și au ales dintre căpeteniile lor un Thain să preia puterea în locul regelui care nu mai era. Și timp de o mie de ani au fost prea puțin tulburați de războaie și au prosperat și s-au înmulțit după Ciurma Întunecimii (C.S. 37) până la prăpădul făcut de Iarna cea Lungă și până la foametea care a urmat.

Multe mii au pierit atunci, dar Zilele Foametei (1158-60) trecuseră de mult la data când începe această poveste, și hobbiții se obișnuiseră din nou cu belșugul. Pământul era bogat și primitiv și, deși fusese de mult părăsit atunci când s-au așezat ei aici, fusese înainte bine lucrat și regele avusese multe domenii pe acele meleaguri și câmpuri de grâne, podgorii și păduri.

Pe patruzeci de leghe se întindea acest ținut de la Gruiriile din Zare spre Podul Viniac, și cincizeci de la pârloagele de la miazănoapte până la mlaștinile de la miazăzi. Hobbiții lău numit Comitatul, fiind regiunea aflată sub autoritatea Thainului lor și un ținut bine gospodărit; și acolo, în acel colț plăcut al lumii, și-au dus ei viața lor bine-orânduită și tot mai puțin luau seamă la lumea de afară, unde bântuiau lucruri întunecoase, până au ajuns să creadă că pacea și belșugul erau atotstăpânitoare în Pământul de Mijloc și dreptul oricărui popor cu scaun la cap. Au uitat sau au nesocotit până și puținul pe care-l știau despre Străjeri și despre trudniciile celor care făceau posibilă îndelunga pace din Comitat. De fapt, erau proteguiți, dar încetaseră să-și mai amintească acest lucru.

Neam de neamul lor n-au fost hobbiții războinici și nicicând nu s-au luptat între ei. În zilele de demult au fost, neîndoios, nevoiți adesea să se lupte ca să-și apere existența într-o lume nemiloasă, dar, în vremea lui Bilbo, acele zile țineau de străvechime. Ultima bătălie, înainte să înceapă această poveste, și cu adevărat singura care s-a dus între granițele Comitatului, s-a petrecut înainte ca cineva să-și mai poată aminti de ea: Bătălia de la Câmpiile Verzi, CCI 147, în care Bandobras Took a ținut piept invaziei orcilor. Chiar și clima s-a mai îmblânzit de atunci, iar lupii care dădeau năvală după pradă dinspre miazănoapte în iernile albe și grele deveniseră de-acum povești la gura sobei. Astfel că, deși se mai găseau câteva stocuri de arme în Comitat, erau folosite mai mult ca trofee, atârând deasupra vetrelor sau pe pereți, ori adunate în muzeu, la Michel Delving. Se numea Casa Mathom muzeul acesta, căci așa numeau hobbiții orice obiect de care nu aveau neapărată nevoie, dar nici nu voiau să-l arunce, *mathom*. Locuințele lor puteau să ajungă înțesate de *mathom-uri* și multe dintre cadourile ce treceau din mână în mână erau de acest soi.

Cu toate acestea și oricât ar fi părut de ciudat, viața tihnită și pacea nu tociseră curajul acestui popor. La o adică, nu se speriau ei așa ușor și nu puteau fi omorâți cu una cu două; și poate că le plăceau atât de nemăsurat de mult lucrurile bune nu în ultimul rând din pricină că puteau, dacă era cazul, să trăiască și fără ele, și erau în stare să îndure durerea și vitregiile sorții sau ale vremii într-un fel ce trezea uimirea celor care nu-i cunoșteau bine și nu priveau dincolo de

pântelele lor și de chipurile bine hrănite. Deși nu săreau la hartă și nici nu omorau vreo vietate de dragul de-a omori, erau viteji la ananghie, iar la nevoie se pricepeau să mânuiască armele. Trăgeau bine cu arcul, căci aveau văzul ascuțit și ținta sigură. Nu numai cu arcul și săgețile. Când se apleca un hobbit după o piatră, bine era să-ți găsești degrabă un adăpost, lucru știut de orice fiară ce comitea un lucru neîngăduit.

Toți hobbiții, sau cel puțin așa credeau ei, au trăit la începuturi în văgăuni săpate în pământ și în asemenea adăposturi se simțeau și acum cel mai bine; dar, în decursul timpului, au fost nevoiți să se obișnuiască și cu alte soiuri de sălașuri. De fapt, pe vremea lui Bilbo, de regulă doar cei mai bogați și cei mai săraci dintre hobbiți păstrasera vechiul obicei în Comitat. Cei mai săraci continuau să trăiască în vizuini dintre cele mai primitive, chiar așa, niște biete găuri, cu o singură fereastră sau fără nici una; în timp ce înstăriții își construiau versiuni tot mai luxoase ale străvechilor locuințe. Numai că povârnișuri potrivite pentru asemenea tuneluri mari și ramificate (sau *smiale*, cum le numeau ei) nu erau de găsit orișunde, încât la șes, pe măsură ce hobbiții se înmulțeau, au început să construiască la suprafața pământului. Ba mai mult, chiar și în regiunile deluroase și în satele mai vechi, cum erau Hobbiton sau Tîrgupitit, sau în orașul de căpetenie al Comitatului, Michel Delving, pe Colinele Albe, se înălțau acum multe case din lemn, cărămidă sau piatră. Acestea erau preferate în mod special de morari, fierari, sforari, căruțași și de alții de felul lor; căci

și atunci când aveau văgăuni în care să locuiască, hobbiții se obișnuiseră de multă vreme să construiască șoproane și ateliere.

Se spune că obiceiul de-a construi ferme și hambare se încetățenise mai întâi printre locuitorii din Smârcuri, jos lângă Viniac. Hobbiții din partea locului, adică în Meleagul de la Răsărit, erau mai lați în umeri, cu picioare butucănoase, și purtau cizme-de-gnomi pe vreme ploioasă. Dar se știa prea bine despre ei că sângele lor se trăgea în cea mai mare parte din familia Stoor, după cum într-adevăr se vădea în tuleiele pe care le lăsau să le acopere obrazurile. Nici un Harfoot sau un Fallohide n-avea urmă de barbă. Chiar așa, neamurile din Smârcuri și din Țara Iedului, la răsărit de râu, meleaguri pe care le-au ocupat mai târziu, au venit după ei în Comitat, dinspre miazăzi; și încă mai aveau nume deosebite și cuvinte ciudate, de negăsit în alte părți din Comitat.

Se prea poate ca meșteșugul ridicării de case, ca și multe alte meșteșuguri, să-l fi deprins de la Dunedaini. Dar poate că hobbiții l-au învățat direct de la elfi, dascălii oamenilor în tinerețea lor. Căci elfii din Regatul de Sus nu părăsiseră încă Pământul de Mijloc, și la acea vreme încă sălășluiau în Limanurile Cenușii de la apus și în alte părți apropiate de Comitat. Trei turnuri ale elfilor, din timpuri prea uitate, mai puteau fi văzute pe Dealurile Turnului, dincolo de mlaștinile vestice. Luceau în depărtare, în lumina lunii. Cel mai înalt era și cel mai îndepărtat, înălțându-se singuratic pe o măgură verde. Hobbiții din Meleagul de la Apus spuneau că din vârful turnului se zărea Marea; dar nu se știe de nici un

hobbit care să fi urcat până în vârful lui. Căci puțini sunt hobbiții care au văzut Marea sau au luat calea Ei, și sunt chiar și mai puțini cei care s-au întors să povestească. Mulți hobbiți priveau până și râurile și ambarcațiunile mici cu profundă neliniște, și nu erau mulți cei care să știe să înoate. Și, pe măsură ce zilele Comitatului se lungeau, hobbiții vorbeau tot mai puțin cu elfii, ajungând să se teamă de ei și să prindă neîncredere în aceia care aveau treabă cu ei; iar Marea a devenit un cuvânt de spaimă printre hobbiți și un semn al morții, astfel că și-au întors fețele de la dealurile vestice.

S-o fi tras meșteșugul construirii de case de la elfi sau de la oameni, dar hobbiții îl foloseau în felul lor. Nu s-au apucat să înalțe turnuri. Casele lor erau de obicei lungi, joase și confortabile. Cele mai vechi nu erau, de fapt, altceva decât construcții ce imitau *tunelurile*, cu acoperișuri din paie sau stuf sau petice de iarbă, și cu pereții ușor bombați. Dar stilul acesta ținea de zilele de început ale Comitatului și de atunci hobbiții și-au schimbat mult tehnica de a construi, îmbunătățind-o cu tot felul de născoceli deprinse de la gnomi, sau descoperite de ei înșiși. Preferința pentru ferestrele rotunde și chiar pentru ușile rotunde era particularitatea principală a arhitecturii lor.

Casele și vizuinele hobbiților din Comitat erau adesea mari, în ele locuind familii numeroase. (Bilbo și Frodo Baggins, ca celibatari, reprezentau, într-adevăr, excepții, ca și în alte privințe, de pildă în prietenia lor cu elfii.) Uneori, cum era cazul neamului Took din Marile Tuneluri, sau

Brandybuck din Conacul Coniac, multe generații locuiau în (relativ) bună-înțelegere laolaltă într-o singură locuință străveche și cu multe tuneluri. În orice caz, toți hobbiții trăiau în clanuri și țineau socoteala gradelor de rudenie cu mare grijă. Își întocmeau arbori genealogici lungi și complicați, cu ramuri nenumărate. Când ai de-a face cu hobbiții, e important să ții minte cine cu cine e înrudit și care este gradul de rudenie. Ar fi imposibil ca în această carte să întocmim un arbore genealogic care să-i includă chiar și numai pe cei mai însemnați membri ai celor mai importante familii la vremea despre care vor istorisi poveștile ce urmează. Arborii genealogici de la sfârșitul Cărții Roșii a Hotarului de La Soare-Apune reprezintă o cărticică în sine și toată lumea, cu excepția hobbiților, le-ar găsi extrem de plicticoase. Hobbiții, însă, erau încântați de asemenea lucruri, dacă erau corect întocmite: le plăcea să aibă cărți pline de lucruri pe care le știau dinainte puse pe hârtie întocmai, fără părtinire și fără să se contrazică.

2. Cu privire la Buruiana Pipei

Mai este un lucru ce-i privește pe hobbiții de demult și care trebuie amintit, un obicei surprinzător: absorbeau sau inhalau, prin pipe de lut sau de lemn, fumul din frunzele arzânde ale unei plante pe care ei o numeau *buruiana pipei*, sau *frunza*, probabil o varietate de *Nicotiana*. Un mare mister învăluie originea acestui obicei ciudat, sau „arta”,

cum preferau să o numească hobbiții. Tot ceea ce s-a putut descoperi despre el în străvechime a fost strâns laolaltă de Meriadoc Brandybuck (mai târziu stăpân al Țării Iedului) și, întrucât el și tutunul din Meleagul de la Miazăzi joacă un rol în istoria ce urmează, pot fi citate observațiile sale din introducerea la *Secretele plantelor în Comitat*.

„Aceasta, spune el, este singura artă despre care putem spune cu deplină încredințare că este propria noastră invenție. Când anume au început hobbiții să fumeze întâia oară nu este cunoscut, toate legendele și istoriile familiilor o iau ca pe un dat; de când se știe, seminția din Comitat a fumat felurite ierburi, unele mai puturoase, altele mai dulci. Dar în toate spunerile găsim că Tobold Hornblower din Valea Lungă, Meleagul de la Miazăzi, a cultivat pentru prima oară adevărata buruiană-a-pipei în grădinile sale, pe vremea lui Isengrim al Doilea, cam în jurul anului 1070 după Calendarul Comitatului. Cea mai bună buruiană de grădină vine tot din acea parte, mai ales soiurile cunoscute sub numele de Frunza Valea Lungă, Bătrânul Toby și Steaua Sudului.

Cum a ajuns planta la Bătrânul Toby n-a rămas însemnat nicăieri, căci până la sfârșitul zilelor sale el a refuzat să spună. Știa multe despre plante, dar nu era călător de felul său. Se zice că, în tinerețea lui, se ducea adesea în Bree, deși cu siguranță că mai mult de atât nicicând nu s-a depărtat de Comitat. Se prea poate astfel să fi aflat de această plantă în Bree, unde, oricum, crește din plin pe pantele sudice ale dealului. Hobbiții din Bree așa zic, că ei ar fi primii fumători

adevărați ai buruienii-pipei. De bună seamă vezi Doamne, au făcut totul înaintea locuitorilor din Comitat, pe care îi numesc „coloniști”; dar de data asta am bănuiala că așa stau lucrurile. Și nu încăpea îndoială că arta de a fuma buruiana cea adevărată s-a răspândit din Bree în ultimele secole printre gnomi și printre alte seminții, tâlhari, vraci sau rătăcitori, care încă străbăteau într-o parte și-n alta acea străveche răscruce de drumuri. Locul de baștină și centrul acestei arte se găsește, prin urmare, în vechiul han din Bree, *Poneiul în două picioare*, care e ținut de familia Captalan din vremuri străvechi.

Cu toate acestea observațiile pe care le-am făcut în multele mele călătorii spre sud mău convins că buruiana în sine nu e de locul ei din partea noastră de lume, căci a ajuns în nord din valea inferioara a râului Anduin, unde, bănuiesc eu, a fost adusă originar de peste Mare de către oamenii din Apusime. Crește din abundență în Gondor, fiind mai grasă și mai mare decât la nord, unde nu se găsește sub formă sălbatică niciodată, și înflorește doar în locuri calde și ferite, așa cum e Valea Lungă. Oamenii din Gondor o numesc *galena dulce* și o prețuiesc doar pentru aroma florilor. De pe acele meleaguri trebuie că a fost adusă în sus pe Drumul Verde în lungile secole ce s-au scurs între venirea lui Elendil și zilele noastre. Dar chiar și Dunedainii din Gondor ne recunosc acest merit: hobbiții sunt primii care au pus buruiana în pipe. Nici măcar vrăjitorii nu s-au gândit la asta înaintea noastră. Deși am cunoscut un vrăjitor care a deprins

această artă acum multă vreme și a devenit la fel de priceput ca și în toate celelalte îndeletniciri la care-și punea mintea."

3. Despre orânduiala din Comitat

Comitatul era împărțit în patru regiuni, așa-numitele Meleaguri, pe care le-am pomenit înainte, de Miazănoapte, de Miazăzi, de la Răsărit și de la Apus; și acestea, la rândul lor, în mai multe comitate, care încă poartă numele câtorva dintre vechile familii de frunte, deși, la vremea la care se desfășoară această istorie, numele ca atare nu se mai întâlneau doar în comitatele respective. Aproape toți cei din neamul Took încă trăiau în Țara Tuc, dar nu la fel se întâmpla cu multe alte familii, Baggins sau Boffin de pildă. Dincolo de cele patru Meleaguri se întindeau Hotarele de la Est și de la Vest: Țara Iedului (I 138-9); și Hotarul de la Soare-Apune, alipit Comitatului în CC. 1462.

În acea vreme, Comitatul aproape că nu avea „guvern”. Cele mai multe familii își orânduiau singure treburile. Producerea hranei și consumul ei le ocupau cea mai mare parte a timpului. În alte privințe, erau de regulă generoși și defel lacomi, ci mulțumiți și moderați, încât domeniile, fermele, atelierile și micile meșteșuguri rămâneau adesea neschimbate generații întregi.

Bineînțeles că s-a păstrat străvechea tradiție a înaltului rege de la Fornost, sau Norbury, cum îi spuneau ei, în regiunea nordică a ținutului. Dar în aproape o mie de ani na

mai fost nici un rege, și până și ruinele cetății regești Norbury erau năpădite de iarbă. Totuși, hobbiții încă pomeneau de-un neam sălbatic și de lucruri rele (cum erau căpcăunii), dar nici un cuvânt despre rege. Deși regelui din vechime îi datorau toate legile liberului arbitru, căci acestea erau Legile (cum spuneau ei) și vechi, și drepte.

Adevărat este că familia Took a fost dintotdeauna mai presus de toate celelalte. Căci funcția de Thain le-a fost încredințată (de la familia Oldbuck) cu multe secole în urmă, și căpetenia neamului Took a purtat acest titlu de atunci încoace. Thain-ul era mai-marele adunării din Comitat și căpetenia statului-major al Comitatului și al trupelor de hobbiți, dar cum adunarea și statul-major se convocau doar în vremuri de restriște, care nu se mai iviseră de mult, funcția de Thain încetase să fie altceva decât un titlu formal. Familiei Took i se acorda, într-adevăr, în continuare un respect special, căci rămăsese la fel de numeroasă și de neînchipuit de bogată, și generație de generație aducea pe lume caractere puternice, dovedind deprinderi deosebite și chiar un temperament aventuros.

Totuși, aceste de pe urmă calități erau acum mai degrabă tolerate (la familiile bogate) decât aprobate în general. Dar se păstrase obiceiul ca formula de adresare față de capul familiei să fie Stăpânul Took, iar la nume să i se adauge, dacă era nevoie, un număr, ca de pildă Isengrim al Doilea.

Singura persoana oficială în Comitat la această dată era Primarul din Michel Delving (sau din Comitat), care era ales la fiecare șapte ani la Târgul Liber de pe Colinele Albe, în

toiul verii, sau Lithe, cum îi spuneau ei. Aproape singura îndatorire a primarului era aceea de a prezida banchetele organizate cu prilejul sărbătorilor din Comitat, destul de frecvente de altfel. Dar posturile de Guvernator al Poștei și de Șirif Principal erau atașate celui de primar, astfel că primarul controla atât Serviciul Poștei, cât și Paza. Acestea erau singurele două servicii ale ținutului, iar mesagerii erau cei mai numeroși și mai ocupați dintre toți. Asta nu însemna că toți hobbiții știau carte, dar cei care știau scriau cu consecvență tuturor prietenilor lor (și câtorva dintre rubedenii) care locuiau mai departe de-o plimbare pe jos în ceasurile după-amiezei.

Șirif era numele dat de hobbiți polițiștilor lor, sau celor care îndeplineau o muncă de acest soi. Bineînțeles că nu purtau uniformă (așa ceva era necunoscut pentru ei), doar o pană la căciulă; iar în realitate mai degrabă păzeau pășunile decât pe locuitori, mai degrabă aveau grijă să n-o ia razna dobitoacele decât locuitorii. În întregul Comitat nu se găseau decât doisprezece șirifi, trei pentru fiecare meleag, pentru Muncă Internă. Un organism oarecum mai numeros, variind și acesta după necesități, era convocat pentru „a apăra granițele” și pentru a veghea ca străinii de orice fel, mici sau mari, să nu dea bătăi de cap.

La vremea când începe această poveste, vameșii sporiseră mult în număr. Se primeau multe plângeri în legătură cu tot felul de persoane străine și creaturi care dădeau târcoale hotarelor, sau chiar le treceau pe furiș - primul semn că lucrurile nu stăteau cum ar fi trebuit să stea și cum fuseseră

întotdeauna, fără a pune la socoteală basmele și legendele din timpuri străvechi. Puțini luau seamă la acest semn, și nici măcar Bilbo nu se dumirea ce putea să prevestească. Șaizeci de ani trecuseră de când pornise el în memorabila lui călătorie, și era bătrân chiar și pentru hobbiți, care foarte adesea atingeau suta de ani; dar de bună seamă că din averea pe care o adusese cu sine la întoarcere rămăsese destul. Cât de mult sau de puțin, nimănui n-a dezvăluit, nici măcar lui Frodo, nepotul său „favorit”. Și încă ținea în taină inelul pe care-l găsisese.

4. Despre găsirea Inelului

După cum se spune în *Hobbitul*, într-o bună zi a venit la ușa lui Bilbo marele Vrajitor, Gandalf cel Sur, și treisprezece gnomi îl însoțeau; nimeni altul decât Thorin Scut de Stejar, descendent din regi, și cei doisprezece tovarăși ai săi în exil. Cu ei s-a pornit el la drum, spre propria și eterna sa consternare, într-o dimineață de aprilie, fiind atunci anul 1341 după Calendarul Comitatului, întru căutarea comorii celei mari, comorile gnomice ale Regilor de sub Munte, în adâncurile muntelui Erebor din Ținutul de Jos, departe în est. Căutarea nu s-a dovedit în zadar, și Dragonul care apăra comoara a fost nimicit. Totuși, chiar dacă înainte ca totul să fie câștigat fusese dusă Bătălia celor Cinci Armate, Thorin căzuse ucis și multe fapte de răsunet fuseseră înfăptuite, episodul ar fi interesat prea puțin istoria ulterioară sau ar fi

fost cel mult amintit într-o notă a lungilor anale ale celui de-al Treilea Ev, dacă n-ar fi avut loc un „accident” în tot acest timp. Grupul care se îndrepta spre Țara Pustietății a fost atacat de orci într-o trecătoare înaltă din Munții Cețoși; și astfel s-a întâmplat că Bilbo s-a rătăcit pentru o vreme în întunecatele mine ale orcilor, în măruntaiele muntelui, și acolo, orbecăind zadarnic prin beznă, a pus mâna pe un inel ce zăcea pe jos, în galerie. L-a băgat în buzunar. Atunci a părut un simplu noroc.

Încercând să găsească ieșirea din galerie, Bilbo și-a continuat drumul în jos, spre temeliiile munților, până când nu a avut unde merge mai departe. În fundul galeriei se afla un lac cu apă rece, departe de orice rază de lumină, și pe o insulă de stâncă în mijlocul apelor trăia Gollum. Era o creatură mică și scârboasă: avea o bărcuță la care vâslea cu labele lui mari și plate, se uita în jur cu ochi palizi și luminiscenti, iar cu degetele lui lungi prindea pești orbi pe care-i devora cruzi. Mânca tot ce era viu, chiar și orci dacă putea să-i prindă și să le rupă gâtul fără luptă. Avea o comoară tainică, ajunsă în stăpânirea lui cu mulți ani în urmă, când încă mai trăia la lumină: un inel de aur ce-l făcea invizibil pe acela pe al cărui deget se afla. Gollum atâta tot iubea pe lume, acest obiect, „neprețuitul”, și-i vorbea chiar și când inelul nu se afla asupra lui. Căci îl ținea ascuns la adăpost, într-o gaură de pe insula sa, și nu-l lua decât atunci când mergea la vânătoare sau ca să-i spioneze pe orcii din mine.

Poate că I-ar fi atacat de-ndată pe Bilbo, dacă inelul ar fi fost la el în momentul întâlnirii; dar nu era, și hobbitul ținea în mână un cuțit elf, pe care-l folosea ca pe o sabie. Încât, ca să câștige timp, Gollum l-a provocat pe Bilbo să joace Jocul Ghicitorilor, zicându-i că, dacă îi va spune o ghicitoare pe care Bilbo nu va fi în stare s-o dezlege, atunci îl va omorî și-l va mânca; dar dacă Bilbo va învinge, atunci va face așa cum va voi Bilbo: îl va duce pe un drum ce ieșea din galerii.

Fiind pierdut fără speranță în întuneric, căci nu putea continua drumul și nici să se întoarcă nu avea cum, Bilbo a acceptat provocarea; și au început să-și spună unul altuia multe ghicitori. În cele din urma Bilbo a fost cel care-a câștigat, mai mult din noroc (parese) decât din istețime; căci, într-un târziu, când nu mai știa nici o ghicitoare, a dat cu mâna în buzunar peste inelul pe care-l găsisese și de care uitase, și a strigat deodată: *Ce-am în buzunar?* La asta Gollum n-a fost în stare să răspundă, deși i-a cerut îngăduința să încerce de trei ori.

Exegeții, este adevărat, au păreri diferite în ceea ce privește această ultimă întrebare, dacă nu cumva a fost o simplă „întrebare” și nu o „ghicitoare”, conformă cu regulile stricte ale Jocului; dar toți sunt de acord că, după ce i s-a adresat întrebarea și a încercat să ghicească răspunsul, Gollum a trebuit să-și împlinească promisiunea. Iar Bilbo l-a încolțit să-și țină cuvântul dat; căci i-a venit deodată gândul că acea creatură fățarnică ar putea să-l ducă de nas, deși atare promisiuni erau considerate sacre și din străvechime doar cele mai abjecte ființe nu se temeau să le încalce. Dar după

atâta amar de vreme de unul singur în beznă, inima lui Gollum se înnegrise și în ea își făcuse loc trădarea. S-a furișat și s-a întors pe insula lui - despre care Bilbo nu știa nimic - undeva nu prea departe, pe apa întunecoasă. Acolo, și-a spus el, se afla inelul lui. I se făcuse foame de-acum și era mânios, iar când „neprețuitul” se va găsi la el, nu se va mai teme de nici un fel de armă.

Dar inelul nu se afla pe insulă; îl pierduse, dispăruse. Țipătul lui ascuțit i-a-nghetăat lui Bilbo spatele, deși el încă nu înțelegea ce se petrecuse. Gollum, în schimb, găsise în sfârșit răspunsul la ghicitoare, prea târziu. *Ce-are în buzunărașele lui?* a țipat el. Lumina din ochii lui era ca o flamă verde atunci când s-a repezit înapoi să-l ucidă pe hobbit și să-și recupereze „neprețuitul”. Bilbo a mirosit pericolul la vreme și a rupt-o la fugă înapoi prin galerie, depărtându-se de apă; și încă o dată i-a venit norocul în ajutor. Căci, în timp ce fugea, a băgat mâna în buzunar și inelul i-a alunecat de la sine pe deget. Astfel s-a făcut că Gollum a trecut pe lângă el fără să-l vadă, îndreptându-se spre ieșire cu gândul s-o păzească pentru ca „hoțul” să nu scape. Prudent, Bilbo s-a luat după el, auzindu-l cum blestema și vorbea de unul singur despre „neprețuitul” lui; vorbărie din care Bilbo a descifrat în cele din urma adevărul și în întunecime s-a simțit cuprins de speranță: el era cel care găsise inelul cel minunat și o dată cu el și șansa să scape de orci și de Gollum.

După o bucată de vreme s-au oprit în fața unei deschideri bine ascunse, care ducea spre porțile de jos ale minei, pe

latura sudică a munților. Acolo Gollum s-a ciucit încolțit, adușmecând și ciulind urechile; și lui Bilbo i-a venit să-l străpungă cu sabia. Dar l-a oprit mila și, deși avea să păstreze inelul în care zăcea singura lui speranță, nu avea de gând să profite de el pentru a omorî nenorocita aia de ființă neajutorată. Până la urmă, făcânduși curaj, a sărit peste Gollum în întuneric și a rupt-o la fugă prin galerie, urmat de strigătele pline de ură și disperare ale dușmanului său: *Hoțule, hoțule! Baggins ! Te urâm în vecii vecilor!*

Acuma, curios e faptul că aceasta nu este povestea așa cum a spus-o Bilbo prima oară tovarășilor săi de drum. Lor le-a povestit cum că i-ar fi promis Gollum să-i facă un *dar* dacă avea să câștige jocul; însă când Gollum s-a dus să-i aducă darul cu pricina de pe insulă, a descoperit că nu mai avea comoara: un inel vrăjit ce-i fusese dat de ziuă lui cu multă vreme în urmă. Bilbo a ghicit că tocmai acest inel îl găsisese el și, cum câștigase jocul, era de-acum al lui de drept. Dar, fiind la ananghie, n-a scos un cuvânt despre el și l-a făcut pe Gollum ca, în loc de cadou, să-i arate drumul de ieșire. Această versiune a relatat-o Bilbo și în memoriile lui și, după cât se pare, n-a modificat-o nicicând după aceea, nici după Sfatul de la Elrond de-acasă. De bună seamă că a apărut ca atare și în Cartea Roșie originală și în mai multe dintre copiile și fragmentele ulterioare. Dar sunt multe copii care conțin relatarea adevărată (ca o variantă) dedusă negreșit din notele lui Frodo sau ale lui Sam înțeleptul, amândoi descoperind adevărul, deși se pare că nici unul nu a dorit să înlătore ceva din cele scrise de bătrânul hobbit însuși.

Cu toate acestea, auzind prima poveste a lui Bilbo, Gandalf nu i-a dat crezare și a continuat să fie foarte curios în legătură cu inelul. La un moment dat, a scos de la Bilbo versiunea adevărată, asta după multe întrebări care, o vreme, le-au tensionat prietenia; dar vrăjitorul părea să pună mare preț pe adevăr. Fără să i-o spună lui Bilbo, la fel de important și de îngrijorător, gândea el, era faptul că hobbitul nu spusese de la bun început adevărul: ceea ce nu-i stătea în fire. Ideea de „cadou” nu era, totuși, o simplă invenție tipică pentru hobbiți. Îi fusese sugerată lui Bilbo, după cum el însuși a mărturisit, de ceea ce-l auzise pe Gollum mormăind; căci Gollum într-adevăr spusese despre inel, și chiar de mai multe ori, că îl primise „în dar de ziua lui”. Și acest lucru găsisse Gandalf a fi ciudat și suspect; dar în legătură cu asta n-a descoperit adevărul decât mulți ani mai târziu, așa după cum se va vedea în cartea de față.

Cât despre aventurile lui Bilbo care au urmat, prea multe nu mai sunt de spus aici. Cu ajutorul inelului, a scăpat de străjerii orcilor de la porți și și-a regăsit tovarășii. A folosit inelul de nenumărate ori în căutările sale, mai cu seamă pentru a-și ajuta prietenii, dar și-a păstrat taina față de ei cât a putut de mult. După întoarcerea acasă, n-a mai pomenit de inel niciodată nimănui, doar lui Gandalf și lui Frodo; și nimeni altcineva din Comitat nu știa de existența lui, sau așa își închipuia el. Cât despre relatarea călătoriei sale, numai pe Frodo l-a lăsat s-o citească pe măsură ce-o scria.

Sabia Sting și-a agățat-o Bilbo deasupra șemineului, iar haina din za măiestrită, primită în dar de la gnomi din

comoara Dragonului, a dăruit-o unui muzeu, de fapt Casei Mathom de la Michel Delving. Dar într-un sertar, la Fundătura, a păstrat vechea mantie și gluga pe care le purtase în timpul călătoriilor; iar inelul, prins de un lanț frumos, a rămas în buzunarul lui.

S-a întors acasă la Fundătura pe 22 iunie, în al cincizeci și doilea an al său (CC.1342) și nimic demn de consemnat nu s-a petrecut în Comitat până în ziua în care domnul Baggins a început pregătirile pentru sărbătoarea celei de-a o suta unsprezecea zi de naștere a sa (CC.1401). În acest punct începe istoria de față.

NOTA LA DOCUMENTELE COMITATULUI

La capătul celui de-al Treilea Ev, rolul jucat de hobbiți în marile evenimente care au dus la includerea Comitatului în Regatul Reunit a trezit în rândurile lor un interes mult mai mare pentru propria lor istorie; și multe dintre poveștile lor, până în acel moment orale în cea mai mare parte, au fost adunate și puse pe hârtie. Familiile mai mari erau de asemenea preocupate de evenimentele din întregul Regat și mulți dintre membrii lor i-au studiat vechile istorii și legende. Către sfârșitul primului secol al celui de-al Patrulea Ev se puteau deja găsi în Comitat mai multe biblioteci care cuprindeau nenumărate cărți și documente istorice.

Probabil că cele mai mari dintre aceste colecții se aflau în conacurile Sub Turnuri, Marile Tuneluri și Coniac. Relatarea

despre sfârșitul celui de-al Treilea Ev este luată în principal din Cartea Roșie a Hotarului de la Soare-Apune. Această sursă extrem de importantă pentru istoria Războiului Inelului a fost numită așa pentru că multă vreme a fost păstrată în conacul Sub Turnuri, sălașul Copiilor Bălai, Străjuitorii Hotarului de la Soare-Apune. La originile sale, a fost jurnalul intim al lui Bilbo, pe care l-a luat cu sine în Vâlceaua Despăcată. Frodo l-a adus înapoi în Comitat, împreună cu multe pagini răzlețe acoperite de însemnări, iar în anii 1420-1 ai Calendarului din Comitat i-a umplut aproape în întregime paginile cu relatarea sa despre Război. Dar anexate la acesta și păstrate laolaltă cu el, probabil în aceeași cutie roșie, erau cele trei volume groase, legate în piele roșie, pe care i le-a dăruit Bilbo la despărțire. Acestor patru volume li s-a mai adăugat un al cincilea în Hotarul de la Soare-Apune, conținând comentarii, genealogii și o mulțime de alte documente privitoare la hobbiții care făceau parte din Frăție.

Cartea Roșie originală nu a fost păstrată, dar au fost făcute unele copii, mai ales după primul volum, pentru folosul descendenților copiilor Stăpânului Sam Înțeleptul. Totuși, cea mai importantă copie are o cu totul altă istorie. A fost păstrată la Marile Tuneluri, dar a fost scrisă în Gondor, probabil la cererea strănepotului lui Peregrin, și încheiată în CC. 1592 (FA. 172). Copistul de la miazăzi a adăugat această notă: Findegil, Scribul Regelui, a terminat această lucrare în IV 172. Este o copie exactă până la cel mai mic amănunt a Cărții Thain-ului din Minas Tirith. Acea carte a fost o copie,

făcută la cererea Regelui Elessar, a Cărții Roșii a Periannathilor, și i-a fost adusă de către Thain-ul Peregrin atunci când s-a retras în Gondor în IV 64.

Cartea Thain-ului a fost astfel prima copie făcută după Cartea Roșie și conținea multe din cele ce-au fost ulterior omise sau pierdute. În Minas Tirith a fost generos adnotată și corectată, în special în ceea ce privește numele, cuvintele și citatele din limbile elfice; și i-a mai fost adăugată o versiune prescurtată a acelor părți din *Povestea lui Aragorn* și a lui *Arwen*, care se află în afara relatării despre Război. Se spune că întreaga poveste a fost scrisă de Barahir, nepotul Majordomului Faramir, la câțeva vreme după moartea Regelui. Dar cel mai însemnat lucru în legătură cu copia lui Findegil este aceea că ea este singura care conține întreaga „Traducere în limba elfică” realizată de Bilbo. Aceste trei volume au fost considerate a fi o operă de mare măiestrie și știință de carte, în care, între anii 1403 și 1418, Bilbo a folosit toate sursele pe care le-a găsit în Vâlceaua Despăcată, atât cele orale, cât și cele scrise. Dar cum ele au fost prea puțin folosite de Frodo, căci se ocupau aproape în întregime de Zilele de Odinioară, asta e tot ce se va fi spus despre ele aici.

Deoarece Meriadoc și Peregrin au devenit capii marilor lor familii și în același timp și-au păstrat legăturile cu regiunile Rohan și Gondor, bibliotecile din Cotuascuns și Tîrgupitit conțineau multe elemente ce nu apăruseră în Cartea Roșie. În Conacul Coniac se găseau multe lucrări despre Eriador și istoria regiunii Rohan. Unele dintre acestea au fost scrise sau începute de Meriador însuși, deși în Comitat el era în special

pomenit pentru *Secretele plantelor din Comitat* și pentru *Numărătoarea Anilor* în care punea problema relației dintre calendarele din Bree și Comitat și cele din Vâlceaua Despăcată, Gondor și Rohan. A mai scris un mic tratat despre *Cuvinte și nume vechi din Comitat*, manifestând un interes special pentru descoperirea relației cu limba rohirrimilor a unor „cuvinte din Comitat” de genul *mathom*, precum și a elementelor toponimice vechi.

Cărțile păstrate la Marile Tuneluri nu prea atrăgeau interesul cititorilor din Comitat, dar prezentau o mai mare importanță pentru istorie în general. Nici una nu a fost scrisă de Peregrin, în schimb el și cei ce l-au urmat au strâns multe manuscrise scrise de copiii din Gondor; în special copii sau rezumate ale istoriilor sau legendelor referitoare la Elendil și moștenitorii săi. Doar aici în Comitat puteau fi găsite materiale cuprinzătoare pentru istoria lui Numenor și înălțarea lui Sauron. Probabil că la Marile Tuneluri a fost unificată *Povestea Anilor* cu ajutorul materialului strâns de Meriador. Deși datele menționate sunt adesea nesigure, în special pentru al Doilea Ev, ele merită toată atenția. Nu este exclus ca Meriador să fi primit sprijin și informații din Vâlceaua Despăcată, unde s-a dus nu doar o dată. Acolo, deși Elrond plecase între timp, fiii lui au rămas vreme îndelungată, împreună cu o parte din poporul Elfilor Nobili. Se spune că Celeborn s-a dus să trăiască acolo după plecarea lui Galadriel; dar nu există nicăieri menționată data la care a căutat pentru ultima oară Limanurile Cenușii, și o dată cu el

s-au stins și ultimele amintiri legate de Zilele de Odinioară ale Pământului de Mijloc.

CARTEA ÎNTÂI

I O petrecere mult așteptată

Când domnul Bilbo Baggins din Fundătura a anunțat că în curând își va celebra a o sută unsprezecea zi de naștere cu o petrecere de o măreție nemaiîntâlnită, s-au stârnit multe discuții și mare agitație în Hobbiton.

Bilbo era foarte bogat și foarte aparte și fusese minunea ținutului timp de șaiszeci de ani, de la acea extraordinară dispariție și neașteptată întoarcere a lui. Bogățiile pe care le adusese cu sine din călătorie deveniseră de-acum o legendă a locului și toată lumea credea, indiferent ce spuneau cei bătrâni, că Măgura Fundăturii era brăzdată de tuneluri burdușite de comori. Ca și când atât n-ar fi fost îndeajuns pentru a-i aduce faima, de mirare era și îndelungata lui vigoare. Timpul măcina totul, dar, după cât se părea, nu același lucru făcea cu domnul Baggins. La nouăzeci de ani arătase la fel ca la cincizeci. La nouăzeci și nouă, lumea începuse să zică despre el că *se ținea bine*; dar mai exact ar fi fost să spună că era *neschimbat*. Se găseau și dintre aceia care clătinau din cap și gândeau că prea le avea pe toate; părea nedrept ca cineva să se bucure de (chipurile) tinerețe

veșnică și în același timp de o avere nesecată (lucru știut de toată lumea).

Odată și odată tot va plăti, ziceau ei. E lucru necurat, și din asta i se va trage.

Dar până acum nici un necaz nu se abătuse asupra lui; și pentru că domnul Baggins era generos cu banii lui, cei mai mulți se arătau dispuși să-i ierte ciudățeniile și norocul. Continua să se viziteze cu rudele (bineînțelese, cu excepția familiei Sackville-Baggins), și avea mulți admiratori devotați printre hobbiții din familii sărace și neimportante. Dar nici un prieten apropiat, până când unii dintre verii lui mai tineri au început să crească mai mari.

Cel mai în vârstă dintre aceștia, și favoritul lui Bilbo, era tânărul Frodo Baggins. Când Bilbo a împlinit nouăzeci și nouă de ani, l-a adoptat pe Frodo ca moștenitor al său și l-a adus să locuiască la Fundătura; și speranțele familiei Sackville-Baggins s-au năruit în cele din urmă. Din întâmplare, Bilbo și Frodo aveau aceeași zi de naștere, 22 septembrie.

- Mai bine ai veni să locuiești aici, Frodo, băiete, i-a spus Bilbo într-o bună zi, și atunci o să ne putem sărbători frumos zilele de naștere împreună.

La acea dată, Frodo era încă *douăzecist*, cum numeau hobbiții acea vârstă iresponsabilă trecută de douăzeci de ani, între copilărie și apropiata vârstă de treizeci și trei.

Și au mai trecut doisprezece ani. În fiecare an, cei doi Baggins dăduseră petreceri comune foarte însuflețite la

Fundătura; dar acum toată lumea înțelesese că se punea la cale ceva foarte special pentru acea toamnă. Bilbo urma să împlinească *unsprezece zeci și unu*, adică 111, o cifră destul de ciudată și o vârstă foarte respectabilă pentru un hobbit (bătrânul Took însuși nu ajunsese decât până la 130); iar Frodo împlinea *treizeci și trei*, 33, o cifră importantă: vârsta „maturizării” sale.

Gurile nu mai tăceau o clipă în Hobbiton și Lângă Ape, și vestea evenimentului ce se apropia se răspândise în întregul Comitat. Trecutul și personalitatea domnului Bilbo Baggins deveniseră încă o dată subiectul principal al conversațiilor; și bătrânii s-au pomenit deodată că erau rugați să-și depepe amintirile.

Nici un altul nu avea un public mai atent ca bătrânul Ham Gamgee, cunoscut îndeobște ca Unchiașul. Locul unde-și depăna el amintirile se numea *La iedera*, un han mic pe drumul spre localitatea Lângă Ape; și povestea cât de cât în cunoștință de cauză, căci fusese grădinar la Fundătura timp de patruzeci de ani, și înainte de asta îl ajutase pe bătrânul Holman la aceeași treabă. Acum că el însuși începuse să îmbătrânească și încheieturile să-i înțepenească, îndeletnicirea aceasta era îndeplinită mai mult de fiul său mai mic, Sam Gamgee. Atât tatăl, cât și fiul aveau relații foarte prietenești cu Bilbo și Frodo. Locuiau chiar pe Măgura, la Pușca-n-traistă numărul 3, imediat sub Fundătura.

- Un gentlehobbit tare de treabă și cu darul vorbirii e domnu' Bilbo, întotdeauna am zis asta, declara Unchiașul.

Și adevăr grăia: căci Bilbo se purta cu multă politețe față de el, „Meștere îndemânatic”, așa i se adresa, și mereu îi cerea sfatul despre cum trebuia îngrijită ba una, ba alta dintre legume - în materie de rădăcinoase, mai ales cartofi, Unchiașului îi mersese vestea ca fiind cel mai priceput dintre toți din împrejurimi (știa mai multe chiar decât Bilbo însuși).

- Dar cum e Frodo ăsta care stă cu el? îl întrebă Bătrânul Noakes din Lângă Ape. După nume o fi el Baggins, dar zic-se că-i un Brandybuck mai mult de jumătate. Nici în ruptul capului nu pot pricepe de ce să se ducă un Baggins din Hobbiton să-și caute nevastă taman în Țara Iedului, unde lumea e atât de ciudată.

- Nu-i de mirare că-i ciudată, își dădu cu părerea Tăticu' Două Picioare (vecinul Unchiașului), dacă locuiesc pe malul care nu trebuie al Râului Viniac, și chiar sub poala Pădurii Bătrâne. Ța-i un loc rău și întunecos, dacă-i ceva adevăr în ce se spune.

- Așa e, Tăticu'! îi dădu dreptate Unchiașul. Nu numai că cei din neamul Brandybuck din Țara Iedului trăiesc în Pădurea Bătrână; dar sunt și un soi ciudat, așa se pare. Da', oricum ar fi, domnu' Frodo e un hobbit tânăr, cum nu se poate mai de treabă. Tare mai seamănă cu domnu' Bilbo, și nu numai la chip. La urma urmei, tatăl lui a fost un Baggins. Un hobbit cumsecade și preacinstit, așa a fost domnu' Drogo Baggins; nu s-a prea vorbit despre el până când a murit înecat.

- Înecat? întrebare mai multe voci în același timp. Auziseră ei zvonuri și mai urâte decât acesta, de bună seamă;

dar hobbiților le plac tare mult istoriile de familie, astfel că erau dispuși s-o mai audă încă o dată.

- Păi, așa zice lumea, continuă Unchiașul. Vedeți, domniile voastre: domnu' Drogo, prin urmare, s-a însurat cu săraca domnișoara Primula Brandybuck. Ea era verișoară primară a domnului Bilbo al nostru, după mamă (mama ei fiind cea mai mică dintre fetele Bătrânului Took); iar domnu' Drogo era vărul lui de-al doilea. Astfel, domnu' Frodo este văr primar și de-al doilea cu domnia sa, o dată din partea mamei și-o dată din partea tatălui, cum s-ar zice, dacă mă-nțelegeți. Iar domnu' Drogo stătea la Conacul Coniac cu socrul său, bătrânul Jupân Gorbadoc, așa cum făcuse adesea după însurătoare (avea o mare slăbiciune pentru mâncare, iar batrânul Gorbadoc întindea mese îmbelșugate); și ieșea cu barca pe Râul Viniac; și într-o bună zi el și nevasta lui s-au înecat, iar bietu' domnu' Frodo era doar un copil pe vremea aia.

- Am auzit c-au ieșit pe râu după cină, la lumina lunii, zise Bătrânul Noakes; și barcă sa scufundat din pricina că Drogo era prea greu.

- Iar eu am auzit că ea l-a împins în apă și el a tras-o după sine, spuse Roșcovanul, un morar din Hobbiton.

- N-ar trebui s-ascuți la tot ce se zice, Roșcovane, îl sfătui Unchiașul, care nu-l prea avea la suflet pe morar. Pricini nu sunt să mergi cu vorba despre care-a-mpins și care-a tras. Bărcile sunt destul de parșive și când stai liniștit, ca să mai fie nevoie să căutăm alte explicații. Oricum, domnu' Frodo, că de el era vorba, a rămas orfan și abandonat, s-ar putea

zice, printre toți ciudații ăia din Țara Iedului, dar și până atunci crescuse la Conacul Coniac. Un loc deocheat, locul ăla, zău așa. De când se știe, Jupân Gorbodoc să tot fi avut vreo câteva sute de legături, nici mai mult, nici mai puțin, în casa aia. Domnu' Bilbo nici c-a făcut faptă mai bună la viața lui atunci când l-a adus pe băiat să trăiască printre suflete cumsecade.

- Da' socotesc eu c-a fost o lovitură tare urâtă pentru ăia din neamul Sackville-Baggins. Chiteau ei c-or să pună mâna pe Fundătură, atunci când a pornit-o în lume și dus a fost, de l-au crezut mort. Și numa' ce se-ntoarce și le zice să-și ia tălpășița; și de-atunci tot trăiește și n-arată nici c-o zi mai bătrân, fie binecuvântat! Și pe nepusă masă scoate de unde de neunde un moștenitor, și cu hârtii în regulă. Neamul Sackville-Baggins n-o să mai calce pragul Fundăturii în veci, sau măcar așa tragem nădejde.

- Am auzit c-ar fi niște bănișori frumoși pitiți acolo înăuntru, se băgă în vorbă un străin, un oaspete venit cu treburi tocmai din Michel Delving, din Meleagul de la Răsărit. Tot vârful măgurii domniilor voastre e brăzdat de tuneluri doldora de cufere pline cu aur și argint și giuvaiericale, așa am auzit.

- Atunci ai auzit mai multe decât am eu de unde ști, răspunse Unchiașul. Nu am cunoștință de giuvaiericale. Domnu' Bilbo e darnic cu banii și s-ar zice că nu duce lipsă de ei; de lucrătura de tuneluri însă nu am cunoștință. L-am văzut pe domnu' Bilbo când s-antors, să tot fie șaizeci de ani de-atunci, când încă eram un flăcăiandru. Abia intrasem ca

ucenic la bătrânu' Holman (era văr cu taică-meu), da' el m-a luat la Fundătura să-l ajut să-i ținem deoparte pe cei ce dădeau să umble și să calce peste tot prin grădină când se făcea vânzarea. Și numa' ce ne pomenim cu domnu' Bilbo că urcă Măgura călare pe-un ponei, cu nu știu câți ditamai sacii doldora și două cufere. Nu mă-ndoiesc că erau doldora de comorile ce le strânsese pe meleaguri străine, pe unde se zice că-s munți de aur; dar nu atât cât să umple tuneluri întregi. Fiu-meu Sam va fi știind însă mai multe despre asta. El e toată ziua-bună ziua la Fundătura. Și e nebun după povești din vremuri de demult și stă șiascultă tot ce-i povestește domnu' Bilbo. Domnu' Bilbo l-a-nvățat să scrie și să citească pe limba lui - fără vreun gând rău, să știți asta, și nădăjduiesc nici să nu iasă vreun pocinog din atât. *Elfi și Dragoni!* îi zic eu. *Varza și cartofii sunt mai buni pentru alde mine și tine. Nu te-ncurca în treburile ălora mai presus de tine, de nu vrei să te trezești cu pocinoage de nai să le poți duce*, zic. Și o zic și altora, adaugă el, aruncând o privire străinului și morarului.

Dar cei de față nu se lăsară convinși de avertismentul Unchiașului. Legenda avuției lui Bilbo era de-acum bine înfiptă în mințile hobbiților celor tineri.

- Ehe, da' de-atunci și-a mai tot sporit avuția, nu se lăsă morarul, dând glas părerii celor mai mulți. E dus adesea de-acasă. Și uitați-vă numa' la străinii ce-i calcă pragul: gnomi care se furișează noaptea și solomonarul ăla bătrân și rătăcitor, Gandalf, și câți alții. Orice-ai spune, Unchiașule,

da' Fundătura e-un loc tare ciudat, și cei care locuiesc acolo sunt și mai ciudați.

- Și domnia ta n-ai decât să spui ce poștești despre lucruri pe care nu le știi mai bine decât te pricepi la vâslit, domnule Roșcovan, i-o-ntoarse Unchiașul, pornit mai abitir decât oricând împotriva morarului. Dacă asta-nseamnă ciudățenie, atunci nu ne-ar strica mai multă ciudățenie din asta prin părțile noastre. Sunt unii nu prea departe de-aici care n-ar oferi nici o halbă de bere unui prieten, chiar dacă ar trăi într-o vizuină cu totul și cu totul din aur. Dar la Fundătura toate lucrurile se fac așa după cum se cuvine. Sam al meu zice că *toată lumea* o să fie invitată la petrecere și-or să se împartă daruri, luați aminte, daruri la toată lumea - chiar luna asta, adică.

Acea lună era septembrie, și mai frumoasă nici că se putea. A doua sau a treia zi s-a zvonit (mai mult ca sigur că de la Sam atoateștiutorul pornise zvonul) că or să fie focuri de artificii - mai mult chiar, artificii cum nu mai fuseseră văzute în Comitat de mai bine de-un secol, chiar așa, de la moartea Bătrânului Took.

Vremea trecea și Ziua se apropia din ce în ce. Într-o seară, un car cu aspect neobișnuit, încărcat cu pachete cu aspect neobișnuit, își făcu apariția în Hobbiton și urcă opintit Măgura spre Fundătura. Surprinși, hobbiții își ițiră capetele prin ușile luminate cu lămpașe, ca să caște gura în urma lui. Carul era mânat de străini care cântau cântece ciudate: gnomi cu bărbi lungi și glugi mari. Câțiva dintre ei rămaseră peste noapte la Fundătura. La capătul celei de-a doua

săptămâni a lui septembrie, o căruță străbătu satul Lângă Ape, venind în plină zi dinspre Podul Viniac. De data asta, pe capră se afla un singur căruțaș bătrân. Purta o pălărie albastră cu țugui înalt, o mantie cenușie, lungă până-n pământ, și o eșarfă argintie. Avea barba lungă și sprâncene stufoase, care ieșeau pe sub borul pălăriei. Copilandrii hobbiți se luară alergând după căruță cât era Hobbitonul de lung și pe Măgura în sus. Căruța era încărcată cu artificii, așa cum bănuiseră și ei. Ajuns în fața ușii lui Bilbo, Bătrânul începu să descarce pachete mari de artificii de toate soiurile și formele, fiecare purtând ca inscripție un G roșu mare și o rună elfică.

Acesta era însemnul lui Gandalf, negreșit, iar bătrânul era Gandalf Vrajitorul, a cărui faimă în Comitat i se trăgea mai ales de la priceperea sa la focuri, fumuri și lumini. Îndeletnicirea lui era mult mai dificilă și mai periculoasă, dar locuitorii din Comitat n-aveau cunoștință de ea. Pentru ei, el nu reprezenta decât una dintre „atracțiile” Petrecerii. De aici și agitația hobbiților celor mici.

- G pentru Grozav! strigau ei, făcându-l pe bătrân să zâmbească. Îl cunoșteau din vedere, deși își făcea apariția în Hobbiton când și când și niciodată pentru vreme îndelungată; însă nici prichindeii și nici unul dintre cei mai în vârstă dintre bătrâni nu văzuseră vreodată reprezentațiile lui cu focuri de artificii - acestea țineau de trecutul legendar.

Când bătrânul, ajutat de Bilbo și de câțiva gnomi, isprăvi cu descărcatul, Bilbo împărți câțiva gologani; dar nici o

rachetă luminoasă sau vreo pocnitoare nu se întrezări, spre dezamăgirea spectatorilor.

- Haida, luați-o din loc, le spuse Gandalf. O să aveți pe săturate la timpul cuvenit.

După care dispăru înăuntru cu Bilbo, iar ușa se închise în urma lor. Zadarnic se uitară hobbiții cei mici lung la ușă; plecară într-un târziu, apăsați de gândul că ziua petrecerii nu va mai sosi nicicând.

În Fundătura, Bilbo și Gandalf ședeau la fereastra deschisă a unei camere mici ce dădea spre vest, în grădină. După-amiaza târzie era luminoasă și pașnică. Florile străluceau roșii și galbene: gura-leului, floarea-soarelui și colțunași împânzind pereții de iarbă și ițindu-se la ferestrele rotunde.

- Ce viu colorată e grădina ta, spuse Gandalf.

- Da, încuviința Bilbo. Într-adevăr, mi-e foarte dragă, la fel și întreg bătrânul Comitat; dar cred că am nevoie de odihnă.

- Asta înseamnă că vrei să-ți duci la îndeplinire planul?

- Întocmai. M-am hotărât acum multe luni și nu m-am răzgândit.

- Prea bine. N-are rost să mai vorbim despre asta. Ține-te de planul tău - de tot planul, ia aminte - și sper să iasă bine, pentru tine și pentru noi toți.

- Așa sper și eu. Oricum, am de gând să mă distrez joi și să fac mica mea șotie.

- Mă întreb cine va râde, făcu Gandalf, clătinând din cap.

- Vom vedea, răspunse Bilbo.

A doua zi și mai multe căruțe urcară Măgura, și după ele alte căruțe. Or fi fost unii care să mormăie că adică ar fi vorba de niscai „negoț local”, dar chiar în săptămâna aceea de la Fundătura au început să curgă comenzile pentru tot felul de provizii, tot felul de bunuri sau articole de lux ce puteau fi obținute în Hobbiton sau Lângă Ape sau oriunde în împrejurimi. Locuitorii au început să se entuziasmeze și să taie zilele din calendar, pândindu-l nerăbdători pe poștaş, doar-doar le-o aduce invitațiile.

Nu peste multă vreme invitațiile au început să vină cu grămada, încât oficiul poștal s-a blocat, iar acela din Lângă Ape s-a pomenit îngropat ca sub ninsoare, astfel că au fost chemați în ajutor poștașii voluntari. Șirul lor nu se mai isprăvea pe Măgura în sus, ducând sute de variante politicoase de *Mulțumesc, am să vin cu siguranță*.

Pe poarta Fundăturii se putea citi următorul anunț: **INTRAREA OPRITĂ PENTRU TOȚI, ÎN AFARĂ DE CEI VENIȚI LA PETRECERE**. Chiar și aceia care aveau sau pretindeau că aveau treburi legate de Petrecere erau arareori lăsați să intre. Bilbo era ocupat: scria invitații, bifa răspunsuri, împacheta cadouri și făcea anumite pregătiri numai de el știute. Din ziua în care a sosit Gandalf nu s-a mai arătat la față.

Trezindu-se hobbiții într-o bună zi dimineața, descoperiră că pajiștea ce se întindea la sud de ușa lui Bilbo era acoperită cu frânghii și stâlpi pentru corturi și pavilioane. În malul ce ducea la drum fusese tăiată o intrare specială, cu trepte largi și o poartă mare, albă. Cele trei familii de hobbiți din Pușca-

n-traistă, care se mărginea cu pajiștea, se arătau foarte interesate de tot ce se petrecea acolo și toată lumea îi invidia. Bătrânul unchiaș Gamgee nici măcar nu se mai prefăcea că lucra în grădină.

Corturile începeau să se înalțe. Unul dintre pavilioane era deosebit de mare, atât de mare, încât copacul care creștea pe pajiște se găsea acum chiar în interiorul lui, înălțându-se mândru la unul dintre capete, în dreptul mesei principale. De crengi atârnau lampioane. Și mai promițător decât atât (după mintea hobbiților), o bucătărie uriașă, în aer liber, fusese ridicată la colțul dinspre miazănoapte al pajiștii. O ceată întreagă de bucătari, de la toate hanurile și ospătăriile până hăt-departe, sosiseră ca să dea o mână de ajutor gnomilor și altor neamuri ciudate găzduite la Fundătura. Răbdarea tuturor era pusă greu la încercare.

Apoi vremea s-a înnorat. Asta a fost miercuri, în ajunul Petrecerii. Ceea ce a stârnit mare neliniște. Și în sfârșit au venit și zorile zilei de joi, 22 septembrie. Soarele a răsărit, norii au dispărut, steagurile au fost desfășurate și distracția a început.

Bilbo Baggins o numea *petrecere*, dar în realitate erau o sumedenie de distracții adunate într-una singură. Practic, toată lumea ce locuia în împrejurimi fusese invitată. Foarte puțini fuseseră trecuți cu vederea din greșeală, dar nici asta n-a mai avut importanță atunci când respectivii au venit din proprie inițiativă. Fuseseră invitați mulți și din alte părți ale Comitatului; și erau chiar câțiva din afara hotarelor. Bilbo își întâmpina personal oaspeții (și pe cei veniți neinvitați) la

poarta cea nou construită. Dădea cadouri tuturor fără excepție - asta însemnând și celor care se strecurau afară printr-o ieșire dosnică și intrau din nou prin poarta din față. Hobbiții împart cadouri atunci când își sărbătoresc zilele de naștere. Nu din cele scumpe, de regulă, și nu cu atâta dărnicie ca acum; obiceiul însă nu era rău. De fapt, în Hobbiton și Lângă Ape aproape în fiecare zi era ziua cuiva, încât fiecare hobbit din acele părți avea șansa să primească cel puțin un cadou pe săptămână. Dar de săturat nu se săturau niciodată.

De data aceasta cadourile erau neobișnuit de grozave. Copiii hobbiți erau atât de emoționați, încât o vreme uitară până și să mănânce. Primiseră jucării din care nu mai văzuseră nicicând până atunci, toate minunate și unele neîndoios vrăjite. Multe dintre ele fuseseră într-adevăr comandate cu un an în urmă și străbătuseră tot drumul de la Munte și din Ținutul de Jos până aici și erau făcute de gnomi.

După ce fiecare oaspete a fost primit cu urări de bun-venit, au urmat dansurile, muzica, jocurile și, bineînțeles, mâncarea și băutura. Trei mese oficiale fuseseră pregătite: prânzul, ceaiul și dineul (sau cina). Dar prânzul și ceaiul s-au deosebit îndeobște prin faptul că toți oaspeții au șezut cu toții la mese și au mâncat laolaltă. În rest, oaspeții se strâneau în grupuri mari ca să mănânce și să bea - fără întrerupere, de la orele unsprezece până la șase și jumătate, când începeau focurile de artificii.

De focuri a avut grijă Gandalf: nu numai că au fost aduse de el, dar tot el a fost cel care le-a conceput și le-a meșterit;

iar efectele speciale, artificiile combinate și rachetele luminoase erau lansate tot de el. Pe lângă acestea, oaspeților li s-au împărțit petarde, pocnitori, scăpărători, torțe, lumânări gnomice, fântâni elfice, roți-de-foc din cele făcute de spiriduși, bubuitori. Toate erau minunate. Arta lui Gandalf era tot mai desăvârșită cu trecerea anilor.

Rachetele arătau ca niște stoluri scânteietoare care cântau cu glasuri dulci. Erau copaci verzi cu tulpini de fum negru: frunzele lor se deschideau precum o primăvară întreagă, desfășurându-se într-o clipită, iar ramurile lor strălucitoare picurau flori incandescente peste hobbiții uluiți, dispărând cu o aromă dulce chiar înainte să le atingă chipurile înălțate. Erau fântâni de fluturi care zburau scânteind în copaci; coloane de focuri colorate ce se înălțau și se transformau în vulturi, corăbii plutitoare, sau o adevărată falangă de lebede zburătoare; o furtună roșie de tunete și fulgere cu un torent galben de ploaie; o pădure de sulițe argintii ce țâșneau brusc spre cer cu un chiot ca de armată încleștată în luptă, ca să se prăvălească apoi în apă cu un sâsâit ca de la o sută de șerpi clocotiți. Și la urmă de tot, încă o surpriză, în onoarea lui Bilbo, care îi năuci pe hobbiți nemăsurat de mult, ceea ce și urmărise Gandalf. Luminile se stinseră. Un fum mare se înălța. Luă forma unui munte zărit în depărtare și începu să se înroșească spre soarerăsare. Prinse să scuipe limbi de foc verzi și purpurii, din el își luă zborul un dragon roșuauriu - nu de mărime naturală, dar semănând cu un dragon adevărat: dintre fălcile lui țâșneau focuri, ochii lui scăpărau în jos; se auzi un răget, iar dragonul se roti de trei ori peste

capetele mulțimii. Toți se aplecară ferindu-se, unii chiar căzură cu fețele la pământ. Dragonul trecu ca un fulger, făcând o tumbă și se dezintegrează deasupra satului Lângă Ape cu o explozie asurzitoare.

- Acesta e semnalul pentru cină! răsună vocea lui Bilbo. Suferința și spaima se risipiră ca prin minune și hobbiții prosternați săriră în picioare. Fiecare primi o cină minunată; fiecare, adică fără cei invitați la un dineu special în familie. Acesta fusese pregătit în pavilionul cel mare cu copacul. Invitațiile fuseseră limitate la douăsprezece duzini (un număr căruia hobbiții îi mai spuneau și un Gros, deși cuvântul nu era considerat ca fiind cel mai nimerit când era vorba de persoane); iar oaspeții fuseseră aleși din toate familiile înrudite cu Bilbo și Frodo, alături de care se mai numărau și câțiva prieteni deosebiți, neînrușiți (cum era Gandalf). Mulți hobbiți tineri participau și ei cu îngăduința părintească, pentru că hobbiții se arătau îngăduitori cu copiii când era vorba de stat până târziu, mai ales dacă puteau să le ofere o masă fără cheltuială. Căci pentru a-și crește odraslele hobbiții aveau nevoie de multă mâncare.

Erau mulți din familiile Baggins și Boffins, și din familiile Took și Brandybuck; din neamul Grubb veniseră tot felul (rude de-ale bunicii lui Bilbo Baggins), și din ramura Chubb (înrudită cu bunicul Took); câțiva Burrows și Bulger și Bracegirdle și Brockhouse și Goodbody și Hornblower și Proudfoot, aleși pe sprinceană. Unii dintre aceștia erau înrușiți de departe cu Bilbo, iar câțiva aproape că nu fuseseră niciodată în Hobbiton, căci trăiau în colțuri îndepărtate ale

Comitatului. Nu fuseseră uitați nici cei din familia Sackville-Baggins. Erau acolo și Otho, și soția lui Lobelia. Nu-l aveau la inimă pe Bilbo, iar pe Frodo îl detestau, dar invitația arătase atât de magnifică, scrisă în cerneală de aur, încât le-a fost cu neputință să o refuze. Pe lângă asta, vărul Bilbo era renumit pentru talentele lui culinare, astfel că mesele lui se bucurau de o reputație binemeritată.

Toți cei o sută patruzeci și patru de oaspeți se așteptau la un ospăț plăcut; deși se cam temeau de discursul ce urma să-l țină gazda lor după dineu (un punct inevitabil în program). Era știut că avea să-și împăneze cuvântarea cu frânturi din ceea ce el numea poezie; și uneori, după un pahar sau două, începea să pomenească de aventurile absurde ale călătoriei lui misterioase. Oaspeții n-au fost dezamăgiți: ospățul a fost foarte plăcut, de fapt o seară captivantă de-a dreptul: bogată, abundentă, variată și prelungită.

După ospăț sau cam pe-atunci veni rândul Discursului. Majoritatea comensalilor erau acum, totuși, într-o dispoziție îngăduitoare, în acea stare minunată pe care ei o numeau „umplerea colțurilor”, își sorbeau băuturile favorite, ciuguleau din trufandalele favorite, dăduseră uitării toate temerile. Erau pregătiți să asculte orice, să se veselească la fiecare sfârșit de frază.

Dragii mei prieteni, începu Bilbo, ridicându-se în picioare.

- I-auzi! I-auzi! I-auzi! strigară ei, repetând exclamația în cor și părând să nu dorească să dea ascultare propriului lor îndemn.

Bilbo își părăsi locul, se apropie de un scaun de sub un copac luminat, urcându-se pe el. Lumina lampioanelor cădea pe fața lui radioasă; nasturii de aur străluceau pe jiletca de mătase brodată. Toți îl vedeau stând cocoțat acolo și fluturând o mână în aer, pe cealaltă ținând-o în buzunarul pantalonului.

Dragii mei Baggiși și Boffini, reluă el; și dragii mei Tookși, Brandybuckși, Grubbi și Chubbi, Burrowi și Hombloweri și Bolgeri, Bracegirdleri, Goodbodyși, Brockhouser și Proudfooteri.

- ProudFEET ! strigă un hobbit mai bătrân din fundul pavilionului.

Numele lui, bineînțeles, era Proudfoot, și pe bună dreptate; căci labele picioarelor lui erau mari, deosebit de păroase și amândouă se aflau pe masă.

Proudfooteri, repetă Bilbo. De asemenea, prea bunii mei Sackville-Baggiși, cărora vă urez bun venit în sfârșit la Fundătura. Astăzi este a o suta unsprezecea mea zi de naștere:

azi împlinesc o sută unsprezece ani!

- Ura! Ura! La mulți ani! strigară oaspeții și bătură voioși în tăbliile meselor.

Bilbo se descurcă minunat. Lor asemenea vorbe le plăceau: erau scurte și la obiect.

Sper că vă distrați cu toții la fel de bine ca și mine.

Urale asurzitoare. Strigăte de *Da* (și *Nu*). Vacarm de trompete și coarne, de cimpoaie și flaute și alte instrumente

muzicale. După cum am mai spus, erau prezenți mulți hobbiți tineri. Se auzi o salvă de bubuituri atunci când sute de pocnitori muzicale cu surprize fuseseră deschise. Majoritatea purtau însemnul ȚINUTUL DE JOS; ceea ce nu spunea mare lucru celor mai mulți dintre hobbiți, dar toți consimțiră că pocnitorile-surpriză erau minunate. Conțineau instrumente muzicale mici, însă cu o lucrătură desăvârșită și sunete încântătoare. Mai mult, într-un colț, câțiva tineri Took și Brandybuck, închipuindu-și că unchiul Bilbo își încheiase discursul (căci spusese răspicat tot ceea ce era de spus) improvizară pe loc o orchestră și începură să cânte o melodie veselă de dans. Jupânul Everard Took și domnișoara Melilot Brandybuck se urcară pe o masă și, ținând clopoței în mână, se apucară să danseze Inelul-laț: un dans fermecător, dar cam aprig.

- Bilbo însă nu isprăvisese. Apucând un corn de la un tinerel aflat alături, suflă în el d trei ori cu putere. Vacarmul se curmă.

Nu vă voi ține mult, strigă Bilbo.

Adunarea izbucni în urale.

V-am chemat pe toți aici cu un anumit scop.

Ceva din felul în care rostise aceste cuvinte îi făcu să tresară. Tăcerea se făcu aproape totală și unul sau doi din familia Took își ciuliră urechile.

Mai bine zis, cu Trei Scopuri! Întâi și-întâi, să vă spun că țin la voi toți nemăsurat de mult și că o sută unsprezece ani

sunt prea puțini pentru a trăi în mijlocul unor hobbiți atât de grozavi și de admirabili.

Strigăte năucitoare de încuviințare.

Pe jumătate din voi nu vă cunosc nici pe jumătate din cât aș vrea; și țin la jumătate din voi numai pe jumătate pe cât ați merita.

Neașteptate vorbe, și cam greu de înghițit. Ici și colo aplauze răzlețe, dar cei mai mulți dintre ei încercau să se dumirească dacă să le ia sau nu ca pe un compliment.

În al doilea rând, pentru a-mi sărbători ziua de naștere.

Urale din nou.

Ar trebui să spun: ziua NOASTRĂ de naștere. Căci este, neîndoios, și ziua de naștere a moștenitorului și nepotului meu Frodo. Astăzi împlinește vârsta majoratului și intră în posesia moștenirii.

Câteva aplauze de mântuială din partea celor mai în vârstă; și câteva strigăte puternice de „Frodo! Frodo! Să trăiască batrânu' Frodo!” din partea tinerilor. Cei din familia Sackville-Baggins se încruntară și se întrebară ce putea să însemne acel „intră în posesia moștenirii”.

Împreună facem o sută patruzeci și patru. V-am invitat tot pe atâția, pentru ca numărul vostru să se potrivească acestei sume remarcabile: un Gros, dacă mi-e îngăduit să folosesc această expresie.

Fără urale. Ce caraghios. Mulți oaspeți - și în special cei din familia Sackville-Baggins - se simțeau jigniți, fiind convinși

că fuseseră chemați doar că să împlinească acel număr, ca un număr fix de produse într-un pachet.

- Un Gros. Chiar așa! Vulgară expresie.

De asemenea, dacă mi-e îngăduit să mă refer la istoria străveche, este aniversarea sosirii mele la Esgaroth, traversând Lacul cel Lung călare pe butoi; chiar dacă faptul că era ziua mea de naștere mi-a zburat atunci din memorie. Pe atunci nu aveam decât cincizeci și unu, și zilele de naștere nu păreau atât de importante. Cu toate acestea, banchetul a fost minunat, deși eram tare răcit la acea dată, îmi aduc aminte, și n-am putut să spun decât atât „mu'țu'me'c foa'te mu't". Acum pot să repet același lucru mult mai corect: Mulțumesc foarte mult că ați venit la mica mea petrecere.

Tăcere îndărătnică. Se temeau că acum o să urmeze neapărat un cântecel sau vreo poezioară; și începeau să dea semne de plictiseală. De ce nu se putea opri din vorbit, să-i lase să bea în sănătatea lui? Dar Bilbo nici nu recita, nici nu cânta. Câteva clipe rămase tăcut.

În al treilea rând, și cel din urmă, spuse el mai departe, doresc să fac un ANUNȚ.

Rosti acest din urmă cuvânt atât de tare și de neașteptat, încât toți cei care mai erau în stare să se ridice în picioare o făcură.

Cu părere de rău, vă anunț că - deși, așa cum v-am spus, o sută unsprezece ani sunt prea puțini să-i fi petrecut în

mijlocul vostru - acesta este SFÂRȘITUL. Plec. Vă părăsesc chiar ACUM. ADIO!

Coborî de pe scaun și dispăru. O lumină orbitoare scăpără, făcându-i pe oaspeți să închidă brusc ochii. Când îi redeschiseră, Bilbo nu se zărea nicăieri. O sută patruzeci și patru de hobbiți uluiți se uitau cu gurile căscate. Bătrânul Odo Proudfoot își coborî labele de pe masă și le izbi de pământ. Se lăsă o tăcere grea, până când, după câteva răsuflări adânci, toți cei din neamurile Baggins, Boffin, Took, Brandybuck, Grubb Chubb, Burrows, Bolger, Bracegirdle, Brockhouse, Goodbody, Hornblower și Proudfoot începură să vorbească deodată și în aceeași clipă.

Părerea unanimă era aceea că gluma era de prost gust, drept care trebuiau aduse și mai multă mâncare și băutură pentru a-i scoate pe musafiri din starea de șoc și iritare.

- E ținut, întotdeauna am spus asta, ziceau mai mulți dintre ei. Chiar și cei din familia Took (cu câteva excepții) considerau că Bilbo avea o purtare absurdă. Deocamdată, majoritatea erau convinși că dispariția lui nu era nimic altceva decât o glumă proastă.

Dar bătrânul Rory Brandybuck avea oarecare îndoieli. Nici vârsta și nici masa copioasă nu-i încetșaseră rațiunea, astfel că se adresă nurorii lui, Esmeralda:

- E ceva necurat în povestea asta, draga mea! Eu cred că nebunu' de Baggins a șterso din nou. Bătrân prost și nebun. Dar de ce să ne facem griji? N-a luat cu el bunătățile.

Și-i strigă lui Frodo să mai trimită vinul și în direcția lui.

Frodo era singurul dintre cei prezenți care nu spusese nimic. O vreme șezuse în tăcere lângă scaunul gol al lui Bilbo, refuzând să asculte comentariile și întrebările. Bineînțeles că-i plăcuse gluma, deși știa despre ce era vorba. Îi venise greu să-și stăpânească râsul în fața surprinderii indignate a oaspeților. Dar în același timp se simțea profund tulburat: deabia acum își dădea seama că-l iubea foarte mult pe bătrânul hobbit. Cei mai mulți musafiri continuau să mănânce, să bea și să discute despre bizareriile lui Bilbo Baggins, cele noi și cele vechi; dar cei din familia Sackville-Baggins plecaseră deja furioși. Frodo nu mai voia să aibă nimic de-a face cu petrecerea. Dădu ordin să fie adus și mai mult vin; apoi se ridică, își goli paharul în sănătatea lui Bilbo, însă fără s-o spună, și se furișă afară din pavilion.

Cât despre Bilbo Baggins, chiar în timp ce-și rostea discursul, pipăia inelul de aur din buzunar: inelul lui vrăjit, asupra căruia păstrase taina atâția ani. Coborând de pe scaun, și l-a strecurat pe deget și din acel moment nici un hobbit nu l-a mai văzut vreodată în Hobbiton.

Se întoarse iute la vizuina lui și, câteva clipe, se opri zâmbind să asculte la zarva din pavilion și la zvonurile de veselie ce răsunau în alte părți ale pajiștii. Apoi intră. Își scoase hainele de petrecere, împături și înveli în foița de hârtie vesta de mătase brodată și o puse bine. Se îmbracă în niște veșminte vechi și mototolite, iar în jurul taliei își încinse un brâu de piele, vechi și el. De acesta prinse o sabie scurtă băgată într-o teacă de piele neagră și crăpată. Descuie un sertar ce mirosea a camfor și dinăuntru scoase o manta

veche și o glugă. Fuseseră ținute încuiate ca și cum ar fi fost ceva de mare preț, dar erau atât de peticite și decolorate de vreme, încât culoarea lor inițială cu greu mai putea fi deslușită; se prea poate să fi fost un verde-închis. Erau cam prea mari pentru el. Apoi se duse în camera lui de lucru și dintr-o casă de bani scoase ceva învelit în niște cârpe vechi, precum și un manuscris legat în piele; pe lângă acestea, scoase și un plic voluminos. Manuscrisul și plicul le puse peste lucrurile ce aproape umpleau un sac greu pregătit dinainte, în plic strecură inelul și lanțul subțire de care era legat, apoi îl sigilă și scrise pe el numele lui Frodo. Întâi așeză plicul la vedere pe polița șemineului, dar brusc se răzgândi și îl îndesă în buzunar, în aceeași clipă ușa se deschise și Gandalf intră repede în încăpere.

- Bună! îl salută Bilbo. Mă întrebam dacă o să mai apari.

- Mă bucur să te găsesc vizibil, răspunse vrăjitorul, așezându-se pe un scaun, voiam să te prind ca să mai schimbăm câteva ultime vorbe. Îmi închipui că ai sentimentul că totul s-a petrecut minunat și întocmai cum ai plănuit?

- Da, așa cred, spuse Bilbo. Deși străfulgerarea aceea a fost neașteptată; m-a speriat pe mine, darămite pe ceilalți. A fost mâna ta la mijloc, nu-i așa?

- Întocmai. Ai făcut un lucru înțelept că ai păstrat taina inelului aceluia atâția ani, iar eu am considerat că era nevoie să le ofer oaspeților tăi ceva în plus care să explice dispariția ta bruscă.

- Și să-mi strice mie gluma. Ești un băgăreț bătrân, te amesteci unde nu-ți fierbe oala, izbucni Bilbo în răs, dar presupun că știi mai bine, ca întotdeauna.

- Știu... atunci când trebuie să știu. Dar nu prea sunt sigur de toată povestea asta. Acum s-a isprăvit. Ți-ai făcut șotia, ți-ai alarmat și ți-ai jignit aproape toate rudele și i-ai dat întregului Comitat subiect de bârfă pentru nouă zile, sau mai degrabă nouăzeci și nouă. Vrei să continui?

- Da. Simt că am nevoie de odihnă, o odihna foarte lungă, așa cum ți-am mai spus. Poate o odihnă eternă: nu cred că am să mă mai întorc. De fapt, nici nu am de gând, am aranjat totul. Sunt bătrân, Gandalf. Nu o arăt, dar încep s-o simt în străfundul inimii. *Bine conservat*, chiar așa! pufni el disprețuitor. Știi, mă simt subțire, parc-aș fi *întins*, dacă mă înțelegi ce vreau să spun: ca untul întins pe o felie prea mare de pâine. Și nu e bine. Am nevoie de o schimbare, sau de nu știu ce.

Gandalf îl scrută curios.

- Așa e, nu pare să fie bine, spuse el gânditor. Așa e, până la urmă cred că planul tău este poate cel mai bun.

- Ce-o fi o fi, eu oricum sunt hotărât. Vreau să văd din nou munții, Gandalf - *munții*; și apoi să găsesc un loc unde să mă pot *odihni*. În liniște și pace, fără toate rubedeniile astea care să tragă cu ochiul, și fără șirul de musafiri afurisiți care parcă-s atârnați de clopotul de la intrare. Poate găsesc un loc unde să-mi pot isprăvi cartea. M-am gândit la o încheiere frumoasă pentru ea: *și a trăit mulți ani fericiți până la sfârșitul zilelor*.

Gandalf izbucni în râs:

- Sper s-o și facă. Dar nimeni n-o să citească această carte, oricum s-ar sfârși.

- Ba or s-o citească, în anii care-or să vină. Frodo a citit cât am scris până acum. N-ai să-l scapi din ochi pe Frodo, bine?

- Bineînțeles - n-am să-l scap din ambii ochi, ori de câte ori voi putea să mă lipsesc de ei.

- Ar veni cu mine, știi doar, dacă l-aș chema. De fapt, s-a și oferit o dată, chiar înainte de petrecere. Dar încă nu vrea cu adevărat s-o facă. Eu îmi doresc să mai văd încă o dată sălbăticia înainte să mor, și Munții; dar el încă iubește ținutul ăsta, cu pădurile și câmpurile și pâraiele lui. Ar trebui să se simtă bine aici. Îi las totul, desigur, în afară de câteva fleacuri. Îi doresc să fie fericit după ce se va obișnui să trăiască de unul singur. E timpul să-și fie propriul stăpân.

- Totul? făcu Gandalf. Chiar și inelul? Ai acceptat, nu uita.

- Păi, cum să spun, da, cred că da, se bâlbâi Bilbo.

- Unde e?

- Într-un plic, dacă e atât de important să știi, pufni Bilbo iritat. Acolo, pe șemineu. De fapt, nu! Aici, în buzunarul meu! Nu e ciudat? murmură el ca pentru sine. Și, la urma urmelor, de ce nu? De ce să nu rămână aici?

Gandalf îl pironi din nou pe Bilbo cu o privire dură și ochii îi luciră.

- Bilbo, începu el calm, eu cred că l-aș lasă acasă. Tu nu vrei asta?

- Pai, da... și nu. Dacă stau și mă gândesc bine, aș zice că nu-mi place defel să mă despart de el. Și nici nu înțeleg de ce ar trebui s-o fac. De ce vrei s-o fac? Întrebă el, și vocea lui se schimbă în mod ciudat, devenind tăioasă din pricina suspiciunii și a iritării. Tot timpul mă bați la cap cu inelul ăsta, dar niciodată nu m-ai luat la întrebări în privința celorlalte obiecte pe care le-am adus cu mine din călătorie.

- Așa e, numai că a trebuit să te bat la cap, voiam adevărul. Era important. Inelele magice sunt... ei da, magice; și sunt rare și ciudate. Eram interesat de inelul tău ca un profesionist, ca să spun așa; și încă mai sunt. Aș dori să știu unde este, dacă o pornești din nou haihui prin lume. De asemenea, cred că *tu* l-ai avut destulă vreme. N-o să mai ai nevoie de el Bilbo, dacă nu cumva greșesc fără să-mi dau seama.

Bilbo roși, iar în ochii lui scăpăra o străfulgerare mânioasă. Fața lui blândă se înăspri.

- De ce nu? strigă el. Și, la urma urmei, ce treaba ai tu să știi ce fac cu propriile mele lucruri? E al meu. Eu l-am găsit. Mi-a ieșit în cale.

- Da, da. Dar nu e nevoie să te superi.

- Dacă mă supăr e vina ta, spuse Bilbo. E al meu, mă auzi? Al meu. Neprețuitul meu. Da, neprețuitul meu.

Chipul vrăjitorului rămase grav și scrutător, și doar un licăr în ochii lui adânci îi trăda surprinderea, neliniștea chiar.

- I s-a mai spus așa și înainte, zise el, dar nu de către tine.

- Dar acum o spun eu. Și de ce nu? Chiar dacă a zis-o și Gollum odată. Acum nu mai e al lui, ci al meu. Și am să-l păstrez, așa cum am zis.

Gandalf se ridică.

- Ești nebun dacă o faci, vorbi el aspru. O dovedești cu fiecare cuvânt pe care-l rostești. A pus mult prea multă stăpânire pe tine. Dă-i drumul! Și-apoi poți și tu pleca și poți fi liber.

- Am să fac ce-mi place și-am să plec când o să am chef, se îndărătnici Bilbo.

- Ei, ei, dragul meu hobbit. Toată viața ta lungă am fost buni prieteni și-mi ești dator cu ceva. Haide! Fă așa cum ai promis, renunță la el.

- Ascultă, țipă Bilbo, dacă vrei tu inelul pentru tine, spune-o răspicat. Dar n-ai să-l

capeți. N-am să-mi dau neprețuitul, mă auzi?

Mâna i se încleștă pe mânerul micii lui spade. Ochii lui Gandalf scăpărară.

- Nu-mi trebuie mult ca să-mi pierd cumpătul, spuse el. Mai spune o dată ce-ai spus și chiar mă înfurii. Atunci ai să-l vezi pe Gandalf cel Sur fără mască.

Făcu un pas către hobbit și deodată păru să se înalțe amenințător; umbra lui umplu micuța încăpere.

Bilbo se retrase lângă perete, respirația i se înteti, iar mâna și-o apăsă pe buzunar. Rămaseră o vreme înfruntându-se din priviri; aerul din încăpere părea să ardă. Ochii lui Gandalf îl

pironeau pe hobbit. Încet, mâinile lui Bilbo se relaxară și el începu să tremure.

- Nu știu ce te-a apucat, Gandalf, spuse el. N-ai mai fost niciodată așa. Ce se petrece? E al meu, nu-i așa? Eu l-am găsit, iar Gollum m-ar fi omorât dacă nu l-aș fi păstrat. Nu-s hoț, orice-ar fi spus el.

- Nici n-am spus că ești, răspunse Gandalf. Și nici eu nu sunt. Aș vrea să ai încredere în mine, așa cum ai avut cândva.

Își întoarse fața de la el și umbra dispăru. Părea să se micșoreze din nou, să redevină bătrânul cu părul cărunt, cocârjat și apăsător de griji.

Bilbo își trecu mâna peste ochi.

- Iartă-mă, spuse el. Dar m-am simțit atât de ciudat. Și totuși, într-un fel ar fi o ușurare să nu mai am bătăi de cap din pricina lui. În ultima vreme a ajuns să pună stăpânire pe mine. Uneori aveam sentimentul că era ca un ochi ce mă privea. Și tot timpul îmi vine să-l petrec pe deget și să mă fac nevăzut, nu știu dacă mă-nțelegi; sau mă întreb dacă e în siguranță și-mi vine să-l scot din buzunar ca să mă conving. Am încercat să-l încui, dar am descoperit că nu am liniște dacă nu-mi stă în buzunar. Nu știu de ce. Și parcă nu pot să mă hotărâsc.

- Atunci ai încredere în mine, îl îndemnă Gandalf. Te-ai hotărât deja. Pleacă și lasă-l în urmă-ți. Încetează să-i mai fii stăpân. Dă-i-l lui Frodo și o să am eu grijă de băiat.

Bilbo rămase o vreme încordat și nehotărât. Într-un târziu oftă.

- Bine, zise el cu greu. Așa am să fac. Dădu din umeri și schiță un zâmbet jalnic.

- La urma urmei, ăsta a fost rostul poveștii cu petrecerea, zău: să dăruiesc o mulțime de cadouri de ziua mea, și astfel să-mi vină mai ușor să-l dăruiesc și pe el. Uite că nu-mi vine mai ușor, dar ar fi păcat ca toate pregătirile mele să fi fost zadarnice. Ar strica șotia.

- Chiar, n-ar mai avea noimă nici singurul rost pe care l-am văzut în toată povestea asta, spuse Gandalf.

- Prea bine, acceptă Bilbo, va fi al lui Frodo împreună cu restul.

Trase adânc aer în piept.

- Și acum într-adevăr trebuie s-o pornesc la drum, altfel mă va prinde careva. Mi-am luat o dată rămas-bun, n-aș suporta s-o iau iarăși de la capăt.

Apucă sacul și se îndreptă spre ușa.

- Inelul ți-a rămas în buzunar, îi atrase atenția vrăjitorul.

- Da, așa e! strigă Bilbo. Și testamentul, și toate celelalte documente. Mai bine ți-l dau ție și-l dai tu mai departe. Așa e cel mai sigur.

- Nu, nu-mi da mie inelul, spuse Gandalf. Pune-l pe poliță. Acolo va fi în siguranță până vine Frodo. Îl aștept aici.

Bilbo scoase plicul, dar tocmai când dădu să-l pună lângă orologiu, mâna i se smuci singură îndărăt și plicul căzu pe podea, înainte să apuce el să-l ridice, vrăjitorul îl culese de

pe jos și-l așeză la locul lui. Un spasm de mânie trecu încă o dată repede peste chipul hobbitului. Dar imediat fu urmat de o expresie de ușurare și Bilbo izbucni în râs.

- Păi, cam asta e, spuse el. Acum plec.

Ieșiră în hol. Din raster, Bilbo își alege bastonul favorit; apoi scoase un fluierat scurt. Trei gnomi apărură din trei încăperi diferite, unde se îndeletniciseră cu ceea ce li se ceruse să facă.

- E gata totul? întreba Bilbo. Ați făcut pachetele, ați pus etichetele?

- Totul, răspunseră aceștia.

- Ei, atunci să ne urnim! Ieși pe ușa din față.

Noaptea era frumoasă, cerul negru presărat de stele. Se uită în sus, adulmecă aerul.

- Ce grozav! Ce grozav s-o iau din nou din loc, s-o apuc din nou pe drum, împreună cu gnomii! Iată de ce mi-a fost dor atâta amar de ani! Cu bine! spuse el, uitându-se la casa lui veche și închinându-se în fața ușii. Cu bine, Gandalf!

- Cu bine, deocamdată, Bilbo. Ai grijă de tine. Ești destul de bătrân, și poate și destul de înțelept.

- Tu să ai grijă. Eu n-am nici o grijă. Nu-ți face gânduri din pricina mea. Sunt fericit acum cum n-am mai fost nicicând și asta înseamnă foarte mult. Dar a sosit clipa. În sfârșit, sunt copleșit de emoție, adăugă el și, cu o voce joasă, parcă numai pentru sine, începu să cânte încetisor în beznă:

Drumul duce-n jos la vale
De la ușa mea-ncepând.

Ah, grăbit, pe-aceeași cale
Voi pleca și eu curând,
Pân-la drumu-n care alte
Drumuri duc de oareunde - Și de-acolo mai departe?
Încă n-aș putea răspunde.

Se opri și rămase tăcut o clipă. Apoi, fără vreun alt cuvânt, întoarse spatele luminilor și vocilor de pe pajiști și din corturi și, urmat de cei trei însoțitori ai săi de drum, intră în grădină și o apucă la vale pe poteca lungă în pantă. Sări gardul viu din partea de jos a grădinii, printr-un loc unde tufișurile erau mai mici, iar de acolo porni peste imașuri, pierzându-se în noapte ca o adiere de vânt prin firele ierbii.

Gandalf se uită o vreme în urma lui în întuneric.

- Cu bine, bunul meu Bilbo - până la viitoarea noastră întâlnire, murmură el și intră înapoi în casă.

Nu după multă vreme veni și Frodo și îl găsi șezând în întuneric, cufundat în gânduri.

- A plecat? întrebă el.

- Da, răspunse Gandalf, în sfârșit a plecat.

- Mi-aș fi dorit... adică am sperat până în seara asta că totul va fi doar o glumă. Dar în inima mea am știut că avea cu adevărat de gând să plece. Întotdeauna glumea când era vorba de lucruri serioase, îmi pare rău că n-am venit mai devreme, ca să-l conduc.

- Cred că de fapt a vrut până la urmă să plece fără să-l mai vadă nimeni. Nu-ți faci griji prea mari. O să-i fie bine acum. Ți-a lăsat un pachet. Uite-l colo.

Frodo luă plicul de pe polița șemineului și se uită la el, dar nu-l deschise.

- Înăuntru ai să găsești testamentul lui și alte câteva documente, așa cred, spuse vrăjitorul. Acum ești stăpân peste Fundătura. Și am impresia că ai să găsești și un inel de aur înăuntru.

- Inelul! exclamă Frodo. Mi l-a lăsat mie? Mă întreb de ce. Totuși, s-ar putea să-mi folosească.

- Da și nu, spuse Gandalf. Eu nu l-aș folosi, dacă aș fi în locul tău. Ține-l însă ascuns și la loc sigur! Acum mă duc să mă culc.

Ca stăpân peste Fundătura, Frodo consideră că era de datoria lui, chiar dacă era chinuitoare, să-și ia rămas-bun de la oaspeți. Zvonuri despre întâmplări ciudate se răspândiseră de-acum prin toate ungherele pajiștii, dar Frodo le răspundea că, *fără doar și poate, totul se va lamuri a doua zi dimineața*. Spre miezul nopții, trăsurile începură să vină după oaspeții importanți. Pe rând, apoi, se depărtară, pline de hobbiți sătui, însă nemulțumiți. După cum fusese stabilit dinainte, grădinarii se înființară și-i transportară în tărăboanțe pe aceia care rămăseseră în urmă nesocotit de mult.

Și noaptea trecu. Soarele răsări. Hobbiții se treziră mai târziu ca de obicei. Orele dimineții treceau și ele. Sosiră

îngrijitorii și începură (așa după cum li se spunea) să strângă pavilioanele și corturile și mesele și scaunele, lingurile și cuțitele și sticlele și farfuriile și lampioanele, și să pună în cutii boschetele ornamentale și resturile și hârtia pocnitorilor, gențile, mănușile și batistele uitate și mâncarea nemâncată (o cantitate foarte mică). Apoi veniră și alții (fără să li se fi spus): din familiile Baggins, Boffin, Bolger, Took și alți musafiri care trăiau sau locuiau în apropiere. Până la amiază, când până și cei mai bine hrăniți se întorseseră după ce pleaseră o dată, la Fundătura se adunase o mare mulțime, neinvitată, dar nu și neașteptată.

Frodo stătea pe trepte, zâmbind, însă arătând destul de obosit și de neliniștit. Le ură bun venit tuturor, dar mai mult decât le spusese cu o seară înainte nu avea ce să le spună. Răspunsul lui la toate întrebările era următorul:

- Domnul Bilbo Baggins a plecat; din câte știu eu, pentru totdeauna.

Pe unii dintre cei prezenți îi pofti în casă, deoarece Bilbo lăsase „mesaje” pentru ei.

În holul de la intrare se găsea un morman compus din tot felul de pachete și pachetele și piese mici de mobilier. Pe fiecare obiect în parte era prinsă o etichetă. Etichetele sunau cam așa:

Pentru ADELARD TOOK, pentru EL ȘI NIMENI ALTCINEVA, de la Bilbo; asta pe o umbrelă. Adelard luase cu sine multe alte pachete neetichetate.

Pentru DORA BAGGINS, în amintirea unei LUNGI corespondențe, cu dragoste de la Bilbo; pe un coș mare de hârtii. Dora era sora lui Drogo și cea mai bătrână rudă supraviețuitoare de sex femeiesc dintre neamurile lui Bilbo și ale lui Frodo; avea nouăzeci și nouă de ani și strânsese vrafuri de sfaturi bune timp de mai bine de o jumătate de secol.

Pentru MILO BURROWS, cu speranță că-i va folosi, de la B.B.; pe un stilou de aur și o sticlă de cerneală. Milo nu răspundea la scrisori niciodată.

În folosul ANGELICĂI, de la Unchiul Bilbo; pe o oglinda convexă rotundă. Ea era o Baggins tânără, care își cerceta chipul cu prea multă insistență în oglindă.

Pentru colecția lui HUGO BRACEGIRDLE, de la un contribuabil; pe o bibliotecă (goală). Hugo împrumuta cărți cu multă osârdie și nu se prea ostenea să le dea înapoi.

Pentru LOBELIA SACKVILLE-BAGGINS, în DAR; pe o casetă cu linguri de argint. Bilbo era convins că ea era aceea care-i luase o mare parte din lingurile lui cât timp fusese plecat în prima lui călătorie. Lobelia știa foarte bine acest lucru. Când sosi mai târziu, înțelese imediat aluzia, dar luă lingurile.

Cele de mai sus sunt doar câteva dintre multele daruri strânse. Locuința lui Bilbo ajunsese să fie ticsită de tot felul de lucruri în lunga lui viață. Cam spre asta trăgeau toate viziunile hobbiților, să devină ticsite; și vinovat nu era decât obiceiul lor de-a face atâtea daruri cu ocazia zilelor de naștere. Bineînțeles că darurile nu erau întotdeauna noi;

unul sau două *mathom-uri* vechi, ale căror întrebuințări fuseseră uitate, circulasera chiar prin tot ținutul; dar Bilbo dăruise, de obicei, obiecte noi, păstrându-le pe acelea pe care le primise el însuși. Încât vechea lui vizuină arăta acum ceva mai aerisită.

Fiecare dintre cadourile de despărțire purta câte o eticheta, scrisă de Bilbo personal, iar unele dintre ele aveau un anume tâlc sau un înțeles hâtru. Dar, neîndoios, majoritatea lucrurilor erau destinate celor care le doreau sau aveau nevoie de ele. Hobbiții mai săraci, în special cei din Pușcă-n traistă, fuseseră norocoși. Bătrânul Unchiaș Gamgee se alegea cu doi saci de cartofi, o spadă nouă, un surtuc de lână și o sticlă cu pomadă pentru încheieturile lui înțepenite. Bătrânul Rory Brandybuck, ca răsplată pentru ospitalitatea lui, primi o duzină de sticle din „Podgoriile vechi”: un vin roșu tare de la Miazăzi și destul de vechi, căci fusese făcut de tatăl lui Bilbo. Iar Rory, după prima sticlă, îl iertă pe Bilbo aproape de tot și-l declară un tip a-ntâia.

Din toate cele erau destule și pentru Frodo. Și bineînțeles, lucrurile cele mai de preț cât și cărțile, tablourile și mai multă mobilă decât avea el trebuință au rămas în posesiunea sa. Dar nicăieri nu se zărea vreo urmă sau nu se pomenea ceva despre bani ori bijuterii: nimeni n-a primit nici măcar un bănuț sau măcar o mărgea de sticlă.

După-amiaza aceea a fost tare obositoare pentru Frodo. Cineva lansase zvonul că întreaga gospodărie era împărțită fiecăruia cum poftea, zvon care s-a răspândit apoi ca focul de paie: încât nu după multă vreme casa s-a umplut de o

sumedenie de indivizi care n-aveau nici o treabă acolo, dar nici nu puteau fi împiedicați să intre. Etichetele au fost smulse și aruncate, astfel că în curând au izbucnit certuri. Unii dintre ei încercau să pună la cale tot felul de trocuri și afaceri în hol; alții dădeau să se furișeze cu obiecte mărunte ce nu le erau destinate, sau cu orice altceva ce nu părea dorit de nimeni sau rămăsese nesupravegheat. Drumul spre poartă se blocase din pricina roabelor sau a cărucioarelor.

Familia Sackville-Baggins sosi tocmai când era harababura mai mare. Frodo se retrăsese pentru o vreme, lăsându-l pe prietenul său Merry Brandybuck să supravegheze lucrurile. Când Otho ceru cu glas ridicat să-l vadă pe Frodo, Merry făcu o plecăciune politicoasă.

- Nu se simte bine, explică el. S-a retras.

- Adică s-a ascuns, spuse Lobelia. Oricum, vrem să-l vedem și-l vom vedea. Așa că du-te și spune-i.

Merry îi lasă o vreme destul de lungă în hol, timp în care ei și-au descoperit lingurile primite drept cadou de despărțire. Ceea ce nu i-a făcut să se binedispună. Apoi se văzură invitați în camera de lucru. Frodo ședea la o masă încărcată cu o sumedenie de hârtii. Avea un aer indispus - și nu numai pentru că-i vedea pe cei doi Sackville-Baggins; se ridică în picioare, băgându-și o mână în buzunar, ca pentru a se juca sau a căuta ceva acolo. Dar musafirilor li se adresă politicos.

Otho și Lobelia trecură imediat la ofensivă. Începură prin a-i oferi niște prețuri de nimic (ca între prieteni) pentru diferite obiecte valoroase și nedestinate cuiva anume. Frodo le spuse că numai lucrurile specificate de Bilbo însuși puteau

fi dăruite, dar ei săriră imediat că ceva nu era în regulă în toată această afacere.

- Un singur lucru este limpede pentru mine, zise Otho, și anume că tu ieși cel mai bine. Insist să văd testamentul.

Otho ar fi fost moștenitorul lui Bilbo dacă acesta nu l-ar fi adoptat pe Frodo. Citi testamentul cu atenție și pufni disprețuitor. Din nefericire, era foarte limpede și corect (după obiceiurile avocațești ale hobbiților, care, printre alte lucruri, impuneau semnăturile a șapte martori, puse pe hârtie în cerneală roșie).

- Iarăși trași pe sfoară, îi spuse el soției sale. Și după șazeci de ani? Linguri? Prostii!

Pocnind din degete sub nasul lui Frodo, părăsi încăperea. Dar Lobelia nu se lăsă dusă cu una, cu două. Ceva mai târziu, Frodo ieși să vadă cum mai stăteau treburile și o găsi în hol, cercetând ungherele și cotloanele și ciocănind podelele. Mai cu sila, mai cu forța, o conduse afară din casă, după ce mai întâi o ușură de câteva piese mici (dar valoroase) care căzuseră ca din întâmplare în umbrela ei. Lobelia avea aerul că în gând clocea o replică zdrobitoare de rămas-bun, dar tot ce găsi de cuviință să spună, întorcându-se spre el pe trepte, fură aceste cuvinte:

- Ai să ajungi să-ți pară rău, tinere. De ce nu te-ai dus și tu cu el? Nu aparții acestui loc; nu ești un Baggins, ești - ești un Brandybuck!

- Ai auzit-o, Merry? Asta a fost o insultă, dacă vrei să știi, spuse Frodo în timp ce închidea ușa în urma ei.

- Ba a fost un compliment, fu de părere Merry Brandybuck, și astfel, desigur, un neadevăr.

După care făcură turul vizuinei și izgoniră trei hobbiți tineri (doi Boffini și un Bolger) care spărgeau găuri în pereții uneia dintre pivnițe. Frodo se încăieră chiar cu tânărul Sancho Proudfoot (nepotul bătrânului Odo Proudfoot), care se apucase să sape într-una dintre cămărilor mai mari unde i se păruse că auzise un ecou. Legenda aurului lui Bilbo stârnise deopotrivă curiozitatea și speranța; căci aurul legendar (obținut pe căi misterioase, dacă nu de-a dreptul dubioase) este, precum știe oricine, al celui care-l găsește - dacă respectivul nu este întrerupt în căutarea sa.

După ce-l dovedi pe Sancho și-l dădu afară din casă, Frodo se prăvăli pe un scaun din hol.

- E timpul să închidem prăvălia, Merry, spuse el. Încuie ușa și n-o mai deschide nimănui azi, nici chiar dacă vin cu berbecele.

Apoi se duse să se învioneze cu o ceașcă de ceai sleit.

Nici n-apucă să se așeze bine, când auzi un ciocănit discret în ușa de la intrare. „Precis că e Lobelia, își spuse el. S-a gândit la ceva cu adevărat josnic și s-a întors să mio arunce de la obraz. Să aștepte.”

Își bău ceaiul mai departe. Ciocăniturile răsunară din nou, mai tare de data asta, dar Frodo nu se sinchisi nici acum. Brusc, scăfârlia vrăjitorului apăru în cadrul ferestrei.

- Dacă nu mă lași să intru, Frodo, am să-ți bubui în aer ușa drept în văgăună, până-n partea cealaltă a dealului, îl amenință el.

- Dragul meu Gandalf! Stai nițel! strigă Frodo, repezindu-se afară din cameră. Intră! Intră! spuse el, deschizând ușa. Am crezut că e Lobelia.

- Atunci te iert. Dar am văzut-o mai adineauri, mânând un ponei înhămat la o brișcă, se ducea spre Lângă Ape cu o față ce-ar fi covăsit și laptele din ugerul vacii.

- Aproape că m-a covăsit pe mine. Zău că mi-a venit săncerc inelul lui Bilbo. Îmi venea să mă fac nevăzut.

- Să nu faci asta, îl avertiză Gandalf, așezându-se. Te rog să ai grijă cu inelul ăla, Frodo. De fapt, ăsta e unul dintre motivele care m-au făcut să vin să mai am o ultimă vorbă cu tine.

- Adică, despre ce?

- Ce știi până acum?

- Doar ceea ce mi-a spus Bilbo. I-am auzit povestea: cum l-a găsit, cum l-a folosit; vorbesc de călătorie.

- Care poveste, aș vrea să știu.

- Aaa, nu pe aceea pe care le-a spus-o gnomilor și a pus-o în carte, zise Frodo. Mi-a zis povestea adevărată la scurt timp după ce-am venit să locuiesc aici. Mi-a zis cum l-ai bătut la cap până ți-a povestit-o, așa că cel mai bine era s-o știu și eu. „Fără secrete între noi, Frodo, mi-a zis, dar nici nu vor fi duse mai departe. Inelul e al meu, oricum.” - Interesant, medită Gandalf. Bun, și care-i părerea ta despre toate astea?

- Dacă te referi la faptul că a inventat treaba aia cu „cadoul”, ei bine, mie mi s-a părut povestea adevărată mult mai demnă de crezut și n-am înțeles de ce a fost nevoie s-ontoarcă. Doar nu-i stă în fire să facă asemenea lucruri, drept care mi s-a părut cam ciudat.

- Și mie. Dar ciudățeni se pot ivi la cei care au asemenea comori - dacă le folosesc. Ial drept avertisment pentru tine că trebuie să fii atent foarte cu inelul. S-ar putea să aibă și alte puteri în afară de aceea de-a te face să dispari la comandă.

- Nu înțeleg, făcu Frodo nedumerit.

- Nici eu, mărturisi vrăjitorul. De-abia acum am început să mă gândesc la inel, mai ales de aseară încoace. Nu trebuie să-ți faci griji. Dar, dacă vrei să-mi urmezi sfatul, folosește-l cât mai rar, sau chiar deloc. Te implor, măcar nu-l folosi în nici un chip care ar trezi bănuiala sau i-ar face pe alții să șuşotească. Repet: păstrează-l bine și în taină.

- Tare ești misterios. De ce anume te temi?

- Nu sunt sigur, deci asta e tot ce pot să-ți spun. S-ar putea să-ți spun mai multe după ce mă întorc. Acum plec: prin urmare, cu bine, deocamdată.

Se ridică în picioare.

- Acum?! striga Frodo. De ce, credeam că ai să stai cel puțin o săptămână. Voiam să-ți cer ajutorul.

- Așa am vrut - dar a trebuit să mă răzgândesc. E posibil să lipsesc o vreme mai îndelungată; dar mă voi întoarce să te văd cât de repede pot. Așteaptă-mă și voi fi aici! Am să mă

strecor înapoi. N-am să mai vizitez prea des Comitatul la lumina zilei. Am descoperit că am devenit destul de nedorit pe-aici. Am auzit că aduc numai necazuri și tulbur pacea. Sunt unii care mă acuză că l-am dus cine știe unde pe Bilbo, chiar mai rău. Dacă ții neapărat să știi, se zice că noi doi am pus la cale totul ca să-i luam averea.

- Unii! exclamă Frodo. Adică te referi la Otho și Lobelia. Ce dezgustător! Le-aș da Fundătura și tot restul dacă l-aș putea aduce pe Bilbo înapoi și aș putea pleca împreună cu el să străbatem țara. Iubesc meleagurile astea. Dar, nu știi cum, încep să regret că nam plecat și eu. Tare aș vrea să știi dacă am să-l mai văd vreodată.

- Și eu. Și aș dori să mai știi multe alte lucruri. Și-acum, cu bine. Ai grijă de tine. Și așteaptă-mă să apar când te aștepti mai puțin. Cu bine!

Frodo îl conduse la ușă. Gandalf îi mai făcu o dată semn cu mâna, după care porni la drum cu un pas surprinzător de iute; lui Frodo însă i se păru că bătrânul vrăjitor arăta neobișnuit de cocârjat, ca și cum ar fi dus în spate o grea povară. Seara se apropia tot mai mult, încât silueta învelită în manta pieri curând în umbra fețele amurgului, iar Frodo nu-l mai văzu multă vreme. Hobbiton și altfel peste t Comitat, timp an și o zi, i

II Umbra trecutului

Bârfele nu s-au stins în nouă zile, și nici în nouăzeci și nouă. A doua dispariție a domnului Bilbo Baggins a fost întoarsă pe amintirea tuturor rămas mult mult decât

Pentru hobbiții tineri, a devenit povestea de la gura soborilor, în fiecare
până la urmă, Nebunul Baggins care dispărea cu tupeu și câștigând tot
fulger și apărea cu saci plini de bijuterii și aur să devină un
personaj legendar îndrăgit și să continue să trăiască multă vreme
după ce întâmplările adevărate au fost uitate. Era mort, e

În același timp însă părerea generală a celor din Frodo. Și că
împrejurimi era că Bilbo, care întotdeauna fusese oarecând
sărit de pe fix, înnebunise acum de tot și se topise în vânt. „A
De acolo negreșit că a căzut într-o baltă sau într-un râu dimne
și-a găsit sfârșitul tragic, dar cum nu se poate mai nimic de
Vina, ziceau cei mai mulți, o purta Gandalf. Singur, așa

- Măcar dacă l-ar lăsa vrăjitorul ăla afurisit în păcătoșii și Bilbo
Frodo, să se așeze și el la casa lui și să-i vină mințea la cap, mulți
spuneau ei. Buni, mai

Și, din câte se părea, vrăjitorul l-a lăsat pe Frodo singur în
Frodo a-nceput să se gospodărească, dar semne că tupeu (major
venit mințea de hobbit la cap nu se vedeau. Ba dimpotrivă, când
ajuns să-i meargă și lui buhul cum că ar fi ceva ciudat în
așa cum fusese și cu Bilbo. A refuzat să poarte doliu; iar anul în
următor a dat o petrecere în cinstea celei de-a cinsusă mu
douăsprezecea zi de naștere a lui Bilbo, pe care el a botezat și toată
o Ospățul celor O Suta Doisprezece. Ceea ce s-a dovedit ziua era
departe de adevăr, căci au fost invitați doar douăzeci și cinci
oaspeți și s-au servit mai multe mese la care a năvălit și Fre
mâncare și a turnat cu vin, cum spun hobbiții. Bolger erau

Unii au fost de-a dreptul șocați; cu toate acestea, Frodo a
păstrat obiceiul de a da Petrecerea de Ziua de Naștere a lui apr

dintre ei îi erau Peregrin Took (de obicei i se spunea Pippin) și Merry Brandybuck (pe numele adevărat Meriadoc). Frodo hăcugelându-se prin ținut în compania lor; însă cel mai adesea hoinăreala jumă unul singur, și, spre mirarea celor cu scaun la cap, era văzut umblând departe de casă, prin păduri și dealuri, la lumina stelelor. Merry și Pippin îl bănuiau vizita pe elfi în acele plimbări ale lui, după cum făcuse și Bilbo.

O dată cu trecerea anilor, lumea a prins să bage de seamă că Frodo vădea aceleași semne de bună păstrare din afară avea același aspect de hobbit robust și energie abia ieșit din adolescență.

- Unii au tot norocul de pe lume, ziceau ei.

Dar, abia când Frodo s-a apropiat de vârsta ce matură a celor cincizeci de ani, a început acest lucru pară celorlalți de-a dreptul ciudat.

Cât despre Frodo, după zăpăceala de la început descoperit că era destul de plăcut să-și fie propriul stăpân Domnul Baggins, nimeni altcineva, de la Fundătura. ani s-a simțit fericit și nu și-a făcut prea mari griji în legătură cu viitorul său. Dar în sinea lui, și fără să-și dea pe neregul seama, regretul că nu plecase cu Bilbo îl rodea mult. Se pomenea uneori, mai ales toamna, gândindu-se la pustietăți și în vise i se strecurau imagini ciudate care nu-i văzuse niciodată. „Poate că am să traversez

„vesel”; pereg

„șomă călător”

er); pe

de fiecare

„Încă nu”.

Și-așa a

varema,

să-lose

sfârșitul

patruze

pământ

Câtiva

gătură

devarsări: cin

totu-i

ce se la

foli pe semnifi

și unde

de rău au

oricum ar fi f

acea vârstă îl apucase pe Bilbo dintr-o dată gustul ~~Frodo~~ Frodo întâlne
aventură. Frodo începea să se simtă neliniștit; și ~~văzându-i~~ și ~~văzându-i~~ și
poteci păreau de-acum prea bătute. Cerceta hărțile ~~străini~~ străini din
întreba ce se găsea dincolo de marginile lor: mai toate ~~hărțile~~ hărțile, și
făcute în Comitat arătau numai întinderi albe din ~~conținutul~~ conținutul ei vorb
granițele ținutului. Îi plăcea din ce în ce mai ~~multă~~ multă să
hoinărească tot mai departe pe câmpii și tot mai ~~adesea~~ adesea de
unul singur; iar Merry și ceilalți prieteni ai săi îl urmă ~~rau~~ rau Mordo
îngrijorare. Adeseori era văzut umblând și stând de vorb ~~ă~~ ă
călători străini care începuseră la acea vreme să- ~~și~~ și ~~facă~~ făc
apariția în Comitat. ~~din lege~~ din lege

Se zvoneau tot felul de lucruri ciudate care se petrec ~~au~~ au
lumea de afară; și cum Gandalf nu se întorsese până ~~în~~ în
dată și nici nu trimisese vreo veste de mai mulți ani, ~~Frodo~~ Frodo
strângea cât mai multe noutăți cu putință. Elfii, care ~~în~~ în
rareori în Comitat, erau acum zăriți trecând spre vest ~~prin~~ prin
păduri la ceas de seară, ducându-se fără să se mai ~~întoarcă~~ întoarcă
dar ei părăseau Pământul de Mijloc și nu mai zăbo ~~vea~~ vea și
gândul la grijile lui. Mai erau însă și gnomi, care stră ~~băteau~~ băteau
drumurile într-un număr neobișnuit de mare. Stră ~~vă~~ vă
Drum de la Soare-Răsare la Soare-Apune traversa Con ~~tinutul~~ tinutul
până la capătul acestuia, înspre Limanurile Cenu ~~șii~~ șii
gnomii îl folosiseră întotdeauna când se îndrepta ~~u~~ u
minele din Munții Albaștri. Mai ales ei erau, pentru ~~hobbiții~~ hobbiții
cei care le aduceau vești de pe meleaguri îndepărtate ~~mai~~ mai
voiau să afle câte ceva: de regulă, gnomii dezvăluiau ~~pe~~ pe
lucruri, iar hobbiții nu mai puneau alte întrebări. Dar ~~în~~ în

Întunecat fusese reconstruit, așa se zvonea. De acolo, nu mă-nțeleg
puterea se întindea în lung și-n lat, și departe înspre seară, i-o-nțeleg
răsare și miazăzi erau războaie și stăpânea o teamă toată și-aș cut
mare. Orcii se înmulțeau din nou în munți. Căpcăunii și-aș cut
ieșiseră din cotloane, dar nicidecum cu mințile înceteșade, iar în
vicleni și înarmați cu arme înspăimântătoare. Și se zvonea în ele de
șoaptă că ar fi existat creaturi și mai cumplite decât așteptăm
dar fără de nume.

Puține dintre toate acestea, bunînțeleș, ajungeau poveștile, dacă
urechile hobbiților de rând. Dar chiar și cei mai surzi și mai Să
închiși-în-casă începuseră să prindă din zbor tot felul de
povești stranii; iar celor ai căror treburi îi duceau spre hotărâni de
le era dat să vadă lucruri ciudate. Vorbele ce se spuneau în
o seară de primăvară, în anul în care Frodo împăimănăzit vorb
cincizeci, la *Dragonul verde* din Lângă Ape, dovedeau că
până și în miezul tihnit al Comitatului ajunseseră zvonuri, copil
deși mulți hobbiți încă râdeau de ele.

Sam Gamgee ședea într-un colț lângă foc, iar în fața lui în
stătea Ted Roșcovanul, fiul morarului; și mai erau de față tot acum
felul de alți hobbiți simpli, care ascultau la ce vorbeau Lângă Ape

- Tare ciudate lucruri se mai aud în ziua de azi, zăsingar, Drago
spuse Sam.

- De auzit, auzi dacă stai și-ascuți, zise Ted. Dar poveștia aceste
la gura sobei și basme deadormit copiii aud și-acasă de călului Ted
vor.

izbucniră în

- Fie cum

tu, încuviință

râzând împreună cu ceilalți. Dar ce zici de oamenii-copaci, uriașii ăia, sau cum vrei să le spui; umblă vorba c-a fost văzut unu' mai mare decât un copac, dincolo de Pârloagele de la Miazănoapte, și nu cu foarte mult timp în urmă.

- Cine l-a văzut?

- Văru-meu Hal, spre pildă. Lucrează la domnu' Boffin, la Peste Deal și se duce la vânătoare în Meleagul de Miazănoapte. El a văzut unu'.

- Poate numai zice așa. Hal al tău întotdeauna zice că vede lucruri; și te pomenești că vede lucruri care nici nu-s.

- Dar ăsta cică era tot pe-atât de mare cât un ulm și umbla... umbla cu un pas cât șapte de-ai noștri.

- Pun capu' că nici de-un deget nu-nainta. Ce-a văzut el chiar *a fost* un ulm, vrei, nu vrei.

- Dar ăsta *umbla*, ascultă-mă pe mine; unde mai pui că nu-i urmă de ulm la Pârloagele de la Miazănoapte.

- Atunci nici c-a văzut Hal vreunu', hotărî Ted.

Se auziră câteva hohote și bătăi din palme: ascultătorii mai c-ar fi zis că Ted ieșise învingător.

- Să zicem, nu se dădu Sam bătut, dar nu poți să nu recunoști că sunt și alții pe lângă Halfast al nostru care au văzut seminții ciudate străbătând Comitatul - străbătându-l dintrun cap în celălalt, ia seamă; și încă mai multe sunt întoarse din drum la hotare. Vameșii noștri n-au avut nicicând atâta treaba ca acum. Și-am mai auzit spunându-se

că elfii o iau înspre soare-apune. Ei spun că se duc spre porturi, departe, dincolo de Turnurile Albe.

Sam își flutură mâna într-un gest nedeslușit: nici el și nici altcineva dintre ei nu știa cât de lung era drumul până la Mare, trecând de vechile turnuri și dincolo de hotarele dinspre nord ale Comitatului. Dar poveștile de demult ziceau că acolo, departe, se aflau Limanurile Cenușii, de unde, din când în când, plecau corăbiile elfilor spre a nu se mai întoarce nicicând.

- Se duc departe, departe pe Mare, se duc înspre soare-apune și ne părăsesc, continuă Sam, pe jumătate încântând cuvintele, clătinându-și trist și solemn capul.

Dar Ted izbucni în râs.

- Păi, nu-i nimic nou în asta, dacă te încrezi în basmele alea vechi. Și nu văd ce treabă ai tu sau am eu. Să se ducă! Da' mă pun chezaș că nu i-ai văzut cu ochii tăi făcând-o; și nici altcineva din Comitat.

- Apoi, știi și eu, căzu Sam pe gânduri.

Era încredințat că, odată, văzuse un elf în pădure și trăgea nădejdea să mai vadă unul într-o bună zi. Dintre toate legendele pe care le auzise în anii copilăriei lui, cel mai mult îl tulburaseră asemenea frânturi de basme și povești pe jumătate ținute minte despre elfi, din cele pe care le știau hobbiții.

- Sunt unii, chiar și prin părțile noastre, de-i știi pe cei din Seminția Bălaie și primesc vești despre ei, spuse el. Cum e domnu' Baggins, pentru care lucrez acum. Mi-a zis că elfii

pleacă pe Mare, și el cunoaște una-alta despre ei. Și Bătrânu' Bilbo știa și mai multe: la câte povești n-am stat cu el când eram puștan.

- Ohoho, amândoi sunt săriți, pufni Ted. Cel puțin Bătrânu' Bilbo era sărit bine de tot, iar Frodo e și el pe-aproape. Dacă de la de-alde ăștia îți culegi mata veștile, n-ai s-auzi decât baliverne. Ei, prieteni, mă duc acasă. Sănătate tuturor!

Își goli cana și ieși trântind ușa.

Sam rămase tăcut. Avea destule la care să se gândească. Întâi și-ntâi, erau multe de făcut în grădina Fundăturii; a doua zi o să trudească nu glumă, dacă se limpezea vremea. Iarba creștea repede. Dar mai erau și alte gânduri care stăruiau în mintea lui, în afară de gradină. Într-un târziu oftă, se ridică și părăsi crâșma.

Era la începutul lui aprilie, iar cerul se limpezea după ce turnase cu găleata. Soarele coborâse spre asfințit și înserarea răcoroasă și tăcută se stingea tot mai mult în noapte. Se îndreptă spre casă trecând prin Hobbiton și urcând Măgura pe sub bolta presărată cu primele stele, fluierând încetșor și lăsându-se năpădit de gânduri.

Cam la acest timp reapăru și Gandalf după lunga lui absență. Plecat în seara Petrecerii, dispăruse timp de trei ani. Apoi i-a făcut o vizită scurtă lui Frodo și, după ce l-a privit o vreme cu multă atenție, a dispărut din nou. Un an sau doi după aceea revenise destul de des, apărând pe neașteptate după lăsarea serii și plecând fără un cuvânt înainte să răsară

soarele. Nu spunea nimic despre ce treburi îl aduceau sau ce drumuri bătuse, părea interesat mai mult să afle despre cum stătea Frodo cu sănătatea și ce isprăvi mai făcuse.

Apoi, dintr-o dată, vizitele lui au încetat. Trecuseră mai bine de nouă ani de când Frodo nu-l mai văzuse și nu mai primise nici o veste de la el, încât începuse să creadă că vrăjitorul nu se va mai întoarce vreodată și nu-l mai interesau hobbiții. Dar în seara cu pricina, în timp ce Sam venea spre casă și amurgul pălea, la fereastra camerei de lucru se auzi ciocănitul atât de familiar odată.

Frodo își primi prietenul cu surprindere și mare încântare. Se priviră îndelung.

-Toate bune, da? întreba Gandalf. Arați la fel ca întotdeauna, Frodo.

-Și tu, răspunse Frodo, dar în sinea lui își spuse că Gandalf arăta mai bătrân și mai ros de griji.

Începu să-l descoase despre ce mai era nou la el și în lumea largă și curând se adânciră amândoi în vorbe, stând treji mult în noapte.

A doua zi dimineața, după o gustare servită târziu, vrăjitorul ședea cu Frodo în dreptul ferestrei deschise a camerei de lucru. Un foc darnic ardea în vatră, dar soarele era cald și vântul bătea dinspre sud. Totul arăta proaspăt și verdele crud al primăverii scânteia pe pajiști și în vârful crengilor rășchirate ca niște degete ale copacilor.

Gandalf se gândea la o altă primăvară, în urmă cu optzeci de ani, când Bilbo își luase tălpășița de la Fundătura fără

măcar o batistă la el. Părul lui era poate mai alb decât îi fusese atunci, fața mai brăzdată de griji și înțelepciune; însă ochii erau la fel de strălucitori, iar de fumat, fuma și scotea rotocoale de fum cu aceeași strășnicie și plăcere.

Acum fuma în tăcere, căci Frodo stătea nemișcat, adâncit în gânduri. Chiar și în lumina dimineții, resimțea umbra întunecoasă a veștilor pe care le adusese Gandalf. Într-un târziu, rupse tăcerea.

- Seara trecută, Gandalf, ai început să-mi spui lucruri ciudate despre inelul meu. Apoi te-ai oprit, zicând că e mai bine ca asemenea treburi să fie lăsate pentru lumina zilei. Nu crezi că ai putea să isprăvești acum? Spui că inelul e primejdios, mult mai primejdios decât îmi pot închipui. În ce fel?

- În multe feluri, răspunse vrăjitorul. Este mult mai puternic decât am îndrăznit vreodată să gândesc la început, atât de puternic încât, până la urmă, ar înfrânge pe de-a ntregul orice ființă muritoare în posesia căreia s-ar afla. Ar ajunge să o posede.

În Eregion, continuă el, acum multă vreme au fost făcute multe inele elfice, inele magice, cum li se spune, și erau, de bună seamă, de multe feluri: unele cu mai multă putere, altele cu mai puțină. Inelele mai slabe erau doar încercări, până când meșteșugul a-nceput să se desăvârșească, iar pentru fierarii elfi devenise o joacă să le meșteșugească - totuși, după câte știu, primejdioase pentru muritori. Dar Inelele Mari, Inelele Puterii, erau o adevărată amenințare.

Un muritor, Frodo, care ține asupra sa unul dintre Inelele Mari nu moare, dar nici nu crește și nici nu i se lungește viața, ci continuă să trăiască până când, într-un sfârșit, fiecare clipă înseamnă epuizare. Și dacă folosește prea adesea Inelul pentru a se face nevăzut, dispare el însuși: la urmă devine pentru totdeauna nevăzut, umblând în amurg sub ochiul puterii întunecate ce stăpânește Inelele. Dar, mai devreme sau mai târziu - mai târziu, dacă este puternic sau are gânduri curate, dar nici forța lui și nici buna intenție nu țin o veșnicie - mai devreme sau mai târziu Puterea Întunecimii îl va devora.

- Ce cumplit! exclamă Frodo.

Urmă o altă tăcere lungă. Din grădină se auzea zgomotul făcut de Sam Gamgee, care tundeia iarba.

- De când știi aceste lucruri? întrebă Frodo după o vreme. Și cât știa Bilbo din toate astea?

- Bilbo nu știa mai multe decât ți-a spus ție, n-am nici o îndoială. Cu siguranță că nu ți-ar fi lăsat moștenire ceva ce ar fi fost primejdios, chiar dacă i-am promis că mă voi îngriji de tine. El găsea că inelul era foarte frumos și foarte folositor la nevoie; și dacă era ceva în neregulă sau ciudat, ei bine, era el însuși. Îmi zicea că „îi creștea în minte” și mereu își făcea griji din pricina asta; nu bănuia că de vină era inelul. Dar și-a dat seamă că obiectul nu trebuia scăpat din ochi nici o clipă; nu părea întotdeauna de aceeași mărime sau aceeași greutate; se micșora sau se lărga într-un mod ciudat și te

pomeneai că din senin îți alunecă de pe degetul pe care până atunci stătuse ca lipit.

- Da, mi-a zis ceva despre asta în ultima lui scrisoare, astfel că l-am ținut mereu prins de lanț.

- Înțelept lucru. Cât despre viața lui lungă, Bilbo n-a făcut niciodată vreo legătură între ea și inel. A gândit că meritul era doar al lui și era foarte mândru. Deși începuse să fie cam neliniștit și stânjenit. *Subțire și întins*, acestea i-au fost vorbele. Semn că inelul începea să pună stăpânire pe el.

- De unde știi toate astea? întrebă Frodo încă o dată.

- De unde știu? Știu multe din cele pe care le știu numai înțelepții, Frodo. Dar dacă mă întrebi „de când știu despre *acest inel*”, ei bine, încă nu știu, aș putea să zic. Mai am de făcut o încercare. Dar nu mă mai îndoiesc de intuiția mea.

Când am avut prima bănuială? cugetă el, răscolindu-și amintirile. Stai să văd - a fost în anul în care Sfatul Alb a alungat Puterea Întunecimii din Codrul Întunecat, chiar înainte de Bătălia celor Cinci Armate, atunci a găsit Bilbo inelul. Mi-am simțit inima cuprinsă ca de o umbră, deși n-am știut atunci ce anume îmi trezea spaima. M-am întrebat adesea cum dea dat Gollum peste un Inel Mare, căci asta era limpede - cel puțin, asta a fost limpede de la bun început. Apoi am auzit povestea ciudată cu Bilbo, despre cum l-a „câștigat”, și nu mi-a venit să cred. Când, în sfârșit, am scos adevărul de la el, am văzut imediat că se străduia să-și păstreze dincolo de orice îndoială dreptul asupra inelului. Aproape așa cum făcuse și Gollum cu „darul de ziua lui”.

Minciunile se asemănau prea mult, încât n-aveau cum să mă liniștească. Era limpede că inelul avea o putere nesănătoasă, ce începuse să se facă simțită asupra posesorului său încă din prima clipă. Acela a fost primul avertisment pe care l-am primit că ceva nu era în regulă. I-am spus adeseori lui Bilbo că asemenea inele mai bine rămâneau nefolosite; dar nu-i plăcea că-i spuneam, și nu după multă vreme a-nceput să se nfrunzească. Mai mult de atât nu puteam face. Nu puteam să i-l iau fără să pricinuiască un rău și mai mare; și, oricum, nu aveam dreptul să fac așa ceva. Nu-mi rămânea decât să-l urmăresc și să aștept. Să zicem că m-aș fi sfătuit cu Saruman cel Alb, dar ceva mă reținea de fiecare dată.

- Despre cine vorbești? făcu nedumerit Frodo. N-am auzit niciodată de el până acum.

- Poate că nu. Nu-și bate capul cu hobbiții, sau cel puțin nu și-l bătea. Cu toate acestea, are un cuvânt greu printre înțelepți. Este căpetenia ordinului meu și mai-marele Sfatului. Cunoașterea lui este adâncă, dar pe măsură de mare e și mândria lui, și nu-i place să-și bage altcineva nasul. Tot ce privește inelele elfice, mari și mici, e tărâmul lui. Le-a cercetat îndelung, căutând să afle tainele pierdute ale făuririi lor, dar, când s-a vorbit despre Inele în Sfat, tot ceea ce s-a îndurat să ne dezvăluie despre ceea ce știa legat de ele n-a făcut decât să-mi domolească temerile. Îndoiala mea a căzut în adormire - somnul însă nu i-a fost prea liniștit. Căci eu stăruiam să urmăresc și să aștept.

Și toate păreau în regulă cu Bilbo. Iar anii au trecut. Da, au trecut și-ai fi zis că nu-l

atingeau. Nu dădea nici un semn că ar fi îmbătrânit. Și iar m-a învăluit umbra. Dar mi-am zis: „La urma urmei, din partea mamei se trage dintr-o familie cu viață lungă. Mai are timp. Așteaptă!”

Și am așteptat. Până în noaptea când a părăsit această casă. A spus și a făcut atunci niște lucruri care m-au umplut de o teamă pe care nici o vorbă de-a lui Saruman n-ar putea-o alunga. În sfârșit, știam dincolo de orice îndoială că era în stăpânirea a ceva întunecat și ucigător. Și de atunci mi-am petrecut aproape întreaga vreme încercând să aflu adevărul.

- Dar răul nu e de neînlăturat, nu-i așa? întrebă Frodo neliniștit. O să se facă bine cu timpul, da? Adică o să se poată odihni în tihnă?

- Atunci pe loc s-a și simțit mai bine, răspuse Gandalf. Dar pe lumea asta exista doar o singură Putere care știe totul despre Inele și înrâuririle lor; și, din câte știu, nu-i nici o Putere pe lume care să știe totul despre hobbiți. Între înțelepți, sunt singurul care s-a dovedit dornic să cunoască tradițiile și istoria hobbiților; o ramură nebuloasă a cunoașterii, dar plină de surprize. Moi ca unul pot fi ei uneori, iar alteori la fel de neînfrânt precum rădăcinile unui arbore bătrân. Și se prea poate, găsesc eu, ca cineva să se împotrivescă Inelelor o vreme mult mai îndelungată decât

și-ar închipui înțelepții. Nu cred că trebuie săți faci griji din pricina lui Bilbo.

Neîndoios, continuă vrăjitorul, el a avut Inelul asupra sa mulți ani la rând și l-a folosit, prin urmare s-ar putea să treacă ceva timp până va scăpa de sub puterea lui - și abia atunci o să poată să-l vadă din nou fără să aibă de ce se teme, spre pildă. De trăit, însă, va trăi fericit încă multă vreme: cum a trăit și până s-a despărțit de el. Căci, în cele din urmă, s-a despărțit de el prin propria voință: un lucru important. Nu, nu mi-am mai făcut gânduri din pricina lui Bilbo din momentul în care a îndepărtat inelul de la sine. Pentru *tine* mă simt acum răspunzător.

De când a plecat Bilbo, am fost foarte îngrijorat din pricina ta și a acestor hobbiți încântători, caraghioși, neajutorați. Ar fi o cumplită lovitură pentru întreaga lume dacă Puterea Întunecimii ar pune stăpânire peste Comitat; dacă toți Bolgerii, Hornblowerii, Boffinii, Bracegirdlerii ăștia veseli, prostuți, de treabă și tot restul, ca să nu mai vorbesc de Bagginșii ăia ridicoli, ar cădea în sclavie. Frodo se scutură înfiorat.

- Dar de ce să se întâmple așa ceva? Și de ce-ar dori Puterea asemenea sclavi?

- Ca să-ți spun adevărul, răspunse Gandalf, cred că până acum - *până acum*, bagă de seamă - nu i-a păsat câtuși de puțin de existența hobbiților. Și pentru asta ar trebui să fiți recunoscători. Dar de-acum s-a sfârșit cu traiul vostru lipsit de griji. Nu are nevoie de voi - are mulți alți servitori

folositori - dar n-are să vă ierte încă o dată. Și hobbiții ca sclavi nenorociți or să încânte Puterea mai mult decât dacă sunt liberi și fericiți. Există ceva ce se numește răutate și răzbunare!

- Răzbunare? făcu Frodo. Răzbunare pentru ce? încă nu înțeleg ce are a face toată povestea asta cu Bilbo și cu mine și inelul nostru.

- Totul, răspuse Gandalf. Încă nu cunoști întreg pericolul; dar ai să-l cunoști. Nici eu nam fost sigur de el când am fost ultima oară aici; acum însă a sosit clipa să vorbesc. Dămi puțin inelul.

Frodo îl scoase din buzunarul pantalonilor săi bufanți; era prins de un lanț fixat de curea. Îl desfăcu din lanț și i-l întinse încet vrăjitorului. Dintr-o dată părea să atârne foarte greu, ai fi zis că, într-un fel, ori inelul, ori Frodo însuși nu dorea ca vrăjitorul să-l atingă.

Gandalf îl ridică. Arăta de parcă era făcut din aur curat și masiv.

- Vezi vreun semn pe el? întrebă Gandalf.

- Nu, răspuse Frodo. Nu e nici unul. E un inel simplu, unde mai pui că n-am zărit vreun semn de zgârietură sau că ar fi fost purtat.

- Ei bine, atunci, privește.

Spre uluiala și disperarea lui Frodo, vrăjitorul îl azvârli dintr-o dată într-un colț al pălălaiei din vatră. Frodo scoase un țipăt și căuta cleștele; dar Gandalf îl opri cu un gest.

- Așteaptă! spuse el pe un ton autoritar, săgetându-l pe Frodo pe sub sprâncenele zburlite.

Inelul nu părea să se modifice în nici un fel. După o vreme, Gandalf se ridică, închise obloanele la ferestre și trase perdelele, încăperea se cufundă în întuneric și liniște, deși clănțănitul foarfecelor lui Sam, care între timp se apropiase de ferestre, încă putea fi auzit din grădină. Preț de câteva clipe, vrăjitorul rămase cu privirile ațintite la foc; apoi se aplecă și, cu cleștele, trase inelul spre marginea vetrei și imediat îl ridică de jos. Lui Frodo i se tăie răsuflarea.

- E rece, spuse Gandalf. Ia-l!

Frodo îl primi în palma tremurândă: inelul devenise mai gros și mai greu decât oricând înainte.

- Ridică-l, îl îndemnă Gandalf. Și uită-te la el cu atenție. Făcu după cum i se spuse și abia acum zări niște linii subțiri, mai subțiri decât cele mai subțiri atingeri de penel, străbătând inelul pe din afară și pe dinăuntru: linii de foc ce arătau ca și cum ar fi format literele unui scris curgător. Strălucirea lor ardea privirile, și totuși păreau să vină de departe, ca dintr-o mare adâncime.

- Nu pot citi literele de foc, spuse Frodo cu o voce tremurată.

- Tu nu, eu însă, da. Literele sunt elfice, dintr-un alfabet străvechi, dar limba este aceea vorbită în Mordor, pe care nu am s-o rostesc aici. Dar în limba obișnuită sună cam așa:

Și pe toate să le-adune un inel, și altul nime, Să le ferece pe toate, astfel să le stăpânească.

Doar două versuri dintr-un poem cunoscut de mult în folclorul elfilor:

Trei inele pentru stăpânii elfi cei de sub soare,
Șapte pentru ei, piticii de viță din săli de stâncă,
Nouă, Oamenilor care știu că-n lumea lor se moare,
Unul pentru el, Seniorul Întunecimii-n noaptea lui adâncă
,
Unde-s Umbrele în Ținutul Mordor, ca să le găsească
Și pe toate să le-adune un inel, și altul nime,
Să le ferece pe toate, astfel să le stăpânească, Unde-s
Umbrele, în Ținutul Mordor, în întunecime.

Se opri câteva clipe, apoi continuă rar, cu o voce adâncă:

- Acesta este Inelul Suprem, acel Unu care să domnească peste toate celelalte. Acesta este acel Unu pe care l-a pierdut acum multe veacuri, spre marea slăbire a puterii sale. Mult mai jinduiește după el - dar *nu* trebuie să-l capete.

Frodo rămase tăcut și nemișcat. Părea că teama își întindea o mână uriașă, precum un nor înnegurat ridicându-se dinspre soare-răsare și atârând deasupra lui pentru a-l înghiți.

- Inelul ăsta, bâigui el. Cum, cum naiba a ajuns la mine?

- Ooo! exclamă Gandalf. E o poveste foarte lungă. Începuturile sale se află undeva în Anii Negri pe care doar cei ce cunosc legendele și-i mai amintesc. Dacă ar fi să-ți spun toată povestea, ar trece primăvara, ar veni iarna și pe noi tot aici ne-ar prinde.

Dar noaptea trecută îți povesteam de Sauron cel Mare, Seniorul Întunecimii. Zvonurile pe care le-ai auzit sunt adevărate. Așa e, a apărut din nou, părăsindu-și refugiul din Codrul Întunecimii și întorcându-se la bastionul lui din Turnul Întunecat din Mordor. De numele acesta chiar și voi hobbiții veți fi auzit, ca de o umbră la marginea bătrânelor povești. Întotdeauna după o înfrângere și un moment de acalmie, Umbra capătă o altă formă și crește din nou.

- Aș vrea să nu se fi întâmplat asta în vremea mea, murmura Frodo.

- Și eu, mărturisi Gandalf, și la fel doresc toți cei ce trăiesc acum asemenea vremuri. Dar nu stă în puterea lor să hotărască așa ceva. Tot ce putem hotărî este ce să facem cu timpul ce ne este dat. Și de pe-acum, Frodo, vremea noastră a-nceput să se uite îndărăt. Dușmanul devine iute foarte puternic. Planurile lui sunt departe de a fi desăvârșite, eu așa cred, dar sunt pe cale să se desăvârșască. Vom fi puși la mare încercare. Am fi puși la mare încercare chiar dacă n-ar fi vorba de acest noroc atât de plin de amenințare.

Dușmanului îi lipsește un singur lucru care să-i dea forța și știința să înfrângă orice împotrivire, să învingă și ultima

redută și să acopere toate meleagurile cu o a doua întunecime. Îi lipsește acest inel, Unul.

Pe Trei, cele mai nepătate dintre ele, stăpânii elfi le-au ascuns de el, mâna lui nu le-a atins și nu le-a mânjit vreodată. Șapte erau în stăpânirea regilor gnomi, dar trei dintre acestea el le-a luat înapoi, iar pe celelalte le-au devorat dragonii. Pe nouă le-a dat oamenilor muritori, mândri și măreți, și astfel i-a atras în mreje. Mult a trecut de când au căzut sub stăpânirea aceluși Unu, devenind Duhuri ale Inelului, umbre sub Umbra lui mare, cei mai cumpliți servitori ai lui. Mult a trecut de-atunci. Și mulți ani s-au scurs de când cele Nouă au trecut hotarele spre meleaguri străine. Dar, cine Știe? Acum că Umbra crește din nou, și inelele astea s-ar putea întoarce. Dar, fie! Nu vom vorbi despre astfel de lucruri nici măcar în dimineața acestui ținut, Comitatul.

Căci lucrurile astfel stau: pe cele Nouă le-a adunat pentru sine; ca și pe cele Șapte, de n-or fi fost distruse. Trei sunt încă ascunse. Dar ele nu-i mai pricinuiesc griji. Doar de Unul acesta are trebuință; căci el cu mâinile lui a făcut Inelul, al lui este, și mare parte din puterea lui de odinioară a lăsat-o să treacă în el, pentru a le putea stăpâni pe toate celelalte. Dacă va deveni din nou al lui, atunci încă o dată le va putea porunci, oriunde se vor afla, chiar și celor Trei, și tot ce s-a aflat sub tortură lor iarăși va fi torturat, iar el va fi mai puternic decât oricând.

Și iată, Frodo, care este norocul atât de plin de amenințare. Seniorul își închipuia că acest Unu a pierit; că elfii l-au distrus, așa cum ar fi trebuit s-o facă. Dar acum știe că *nu* a pierit, că a fost găsit. Și-l caută, îl caută și toate gândurile sale asupra lui sunt îndreptate. E marea lui speranță și marea noastră teamă.

- De ce, de ce n-a fost distrus? striga Frodo. Și cum de-a izbutit Dușmanul să-l piardă, dacă era atât de puternic și pentru el atât de neprețuit?

Strânse Inelul în pumn, ca și cum în aceeași clipă văzuse degete negre întinzându-se spre a-l apuca.

- I-a fost luat, explică Gandalf. Forța elfilor de-a i se împotrivi era mult mai mare în vremurile de demult; și nu toți oamenii se înstrăinaseră de ei. Oamenii din Apusime au venit în ajutorul lor. E un capitol din istoria străveche pe care am face bine să ne-o reamintim; căci tristețe era și în acea vreme, și întunericul devenea tot mai gros, dar și vitejia era mai mare precum și faptele mărețe, și nu cu totul în zadar. Va veni poate o zi când am să-ți spun toată povestea, sau o vei auzi spusă pe de-a-ntregul de cineva care o știe cel mai bine.

Deocamdată, pentru că ceea ce ai nevoie să știi este cum a ajuns acest obiect la tine, și atât îți va ajunge, nu-ți voi spune decât că Gil-galad, regele elfilor, și Elendil din Apusime au fost cei ce l-au înfrânt pe Sauron, deși ei înșiși au pierit în timpul luptei. Iar fiul lui Isildur, Elendil, i-a tăiat lui Sauron Inelul de pe deget și l-a luat pentru sine. Apoi Sauron a fost

înfrânt și duhul lui a fugit și s-a ascuns ani lungi, până când umbra lui a căpătat din nou formă în Codrul Întunecimii.

Dar Inelul s-a pierdut. A căzut în Râul cel Mare, Anduin, și a dispărut. Căci Isildur mășăluia spre miazănoapte de-a lungul malurilor de răsărit ale Râului și în apropierea Câmpiilor Vesele a fost ajuns din urmă de orcii din Munți și aproape tot poporul său a fost ucis. El a sărit în apă, dar Inelul i-a alunecat de pe deget în timp ce înota, și atunci orcii l-au văzut și l-au omorât trăgând în el cu săgeți.

Gandalf tăcu pentru câteva clipe.

- Și acolo, continuă el, în vâltorile întunecate dintre Câmpiile Vesele, Inelul a dispărut dintre cele știute și din poveste; și chiar și așa, mare parte din istoria lui este cunoscută doar de puțini, iar Sfatul Înțelepților n-a izbutit să afle mai multe. Dar în sfârșit pot să duc eu mai departe povestea, așa cred.

- Mult după aceea, povesti el, dar încă tare departe în urmă, lângă malurile Râului cel Mare, la marginea Țării Pustietății, trăia un neam cu mâini pricepute și iute-de-picior. După socoteala mea, se trăgeau din neamul hobbiților, înrudiți cu părinții părinților clanului Stoor, căci iubeau Râul și adeseori înotau în el sau își făceau bărcuțe din trestie. În neamul acesta se afla o familie de vază, numeroasă și mai bogată decât multe, și era condusă de o bunică a lor, aspră și știutoare a istoriilor străvechi, cele pe care le avea neamul lor. Cel mai iscoditor și mai dornic de a ști din această familie se numea Smeagol. Îl pasionau rădăcinile și

tot ce se afla abia la început; se scufunda în vâltorile adânci; scormonea la rădăcinile copacilor și ale plantelor ce creșteau; își sfredelea tuneluri în colnicele înverzite; și curând nu și-a mai ridicat privirile spre culmile dealurilor sau spre frunzele copacilor, sau la florile ce se deschideau în aer; capul și ochii lui erau îndreptați în jos.

Avea un prieten, pe nume Deagol, de-aceeași fire cu el, cu ochi mai ageri, dar nu la fel de iute și de vânjos. Odată au luat o barcă și au coborât pe râu în jos, spre Câmpiile Vesele, unde creșteau, cât vedeai cu ochii, iriși și trestii înflorite. Acolo a coborât Smeagol și-a pornit la scormonit de-a lungul malurilor, dar Deagol a rămas în barcă să pescuiască. Dintr-o dată, un pește mare s-a prins în cârligul lui și, înainte să se dumirească ce se întâmpla, peștele l-a tras din barcă până-n adânc, pe fundul apei. Abia atunci a lăsat undița din mână, căci i s-a năzărit că vede ceva lucind în mâl; și, ținându-și răsuflarea, antins mână.

S-a înălțat apoi stropind și împrășcând, cu rădăcini prinse-n păr și-un pumn plin de noroi; și a înotat spre mal. Dar, ce să vezi? Când a spălat noroiul, acolo, în mână lui, zăcea un minunat inel de aur; lucea și scânteia în soare, încât inima lui Deagol a tresărit de bucurie. Dar Smeagol îl urmărea de după un copac și, în timp ce Deagol sorbea din priviri inelul, Smeagol s-a apropiat furișat din spate.

- Dă-l încoa, Deagol, dragule, a spus Smeagol peste umărul prietenului său.

- De ce? a-ntrebat acesta.

- Pentru că e ziua mea de naștere, dragule, și mi-l doresc.
- Puțin îmi pasă. Abia ți-am făcut un cadou, mai mult decât mă lăsau buzunarele. Eu l-am găsit și am de gând să-l păstrez.
- Oho, nu mai spune, dragule, a pufnit Smeagol și l-a prins pe Deagol de gât și l-a sugrumat, căci aurul arăta minunat de strălucitor și de frumos. Apoi și-a strecurat inelul pe deget.

Nimeni n-a aflat vreodată ce s-a întâmplat cu Deagol; fusese ucis departe de casă, iar cadavrul ascuns după aceea cu mare grijă. Dar Smeagol s-a întors singur; și a descoperit că familia lui nu-l putea vedea atunci când purta inelul. Era foarte încântat de descoperirea lui, drept care a ascuns inelul; îl folosea ca să afle taine, iar ceea ce afla pune în slujba vicleșugurilor și a blestemățiilor sale. Agerimea văzului și ascuțimea auzului au început să fie folosite pentru tot ce pricinuia suferință. Inelul îi dăduse putere pe măsura faimei lui. Nu e de mirare, prin urmare, că în curând neamurile sale nu l-au mai avut la inimă și-l ocoleau (atunci când puteau să-l vadă). Ei îl loveau, el îi mușca de picioare. S-a apucat de furțișaguri și umbla bombănind de unul singur și gălgâind în fundul gâtlejului. Și așa i-au dat numele de *Gollum*, l-au blestemat și i-au spus să dispară undeva departe; iar bunica lui, dorind liniște, l-a alungat din familie și l-a dat afară din vizuină.

El a pornit pe drumuri singur-singurel, plângând puțin din pricina vitregiei vieții, a luat-o în sus pe Râu, până când a

ajuns la un izvor care țâșnea din munți, și a apucat-o de-a lungul lui. Cu degete nevăzute prindea pești în vâltorile adânci și îi devora cruzi.

Într-o zi, fiind tare mare fierbințeala, pe când se aplecă deasupra unei vâltori, a simțit o arsură la ceafă și o lumină orbitoare din apă i-a rănit ochii umezi. S-a minunat de aceasta, căci aproape că uitase de Soarele de pe cer. Apoi, pentru ultima oară, și-a ridicat privirile și a amenințat astrul cu pumnul.

Dar când și-a plecat ochii, a văzut departe în zare tancurile Munților Cețoși, de unde cobora pârâiașul. Și dintr-o dată și-a zis în sinea lui: „Ar putea fi răcoare și umbros sub munții aceia, acolo soarele nu m-ar mai putea zări. Rădăcinile munților ăloră trebuie că sunt cu adevărat rădăcini; negreșit că acolo sunt îngropate mari taine, ce n-au fost descoperite nicicând de la începutul începuturilor”.

Astfel că noaptea a pornit-o spre platourile înalte, unde a găsit o grotă mică din care țâșnea izvorul întunecat; și ca un vierme și-a sfredelit drum înspre inima munților și a dispărut dintre toate cele știute. Inelul a intrat în umbrele negre laolaltă cu el, și nici chiar făcătorul lui, atunci când puterea lui a prins din nou a crește, n-a putut afla nimic despre el.

- Gollum! a strigat Frodo. Gollum? Adică vrei să spui că acesta este unul și același cu creatura Gollum pe care a întâlnit-o Bilbo? Ce scârboșenie!

- Găsesc că este o poveste tristă, își dădu cu părerea vrăjitorul, și s-ar fi putut prea bine întâmpla altora, chiar și unor hobbiți pe care i-am cunoscut.

- Nu pot să cred că Gollum a fost cumva înrudit cu hobbiții, oricât de pe departe, spuse Frodo cu năduf. Ce gând înfiorător!

- Și totuși, acesta-i adevărul, răspuse Gandalf. Despre originile lor, cel puțin, știi mai multe decât hobbiții înșiși. Și chiar povestea lui Bilbo ne duce cu gândul la înrudire... În străfundurile minților și amintirilor lor erau multe lucruri tare asemănătoare. Se înțelegeau unul pe altul foarte bine, mult mai bine decât l-ar înțelege un hobbit pe, să zicem, un gnom sau un orc, sau chiar pe un elf. Gândește-te numai la ghicitorile pe care le cunoșteau amândoi, spre exemplu.

- Da, admise Frodo. Deși sunt și alte neamuri, în afară de hobbiți, care zic ghicitori, și cam de același soi. Iar hobbiții nu trag pe sfoară. Gollum numai asta voia, să tragă pe sfoară. Nu încerca decât să-l prindă pe săracul Bilbo pe picior greșit. Și aș îndrăzni să spun că în răutatea lui se amuza să înceapă un joc la sfârșitul căruia își obținea cu multă ușurință o victimă. Iar dacă pierdea, el unul nu avea de suferit.

- Din păcate, prea adevărat, consimți Gandalf. Dar mai era ceva la mijloc, cred eu, ce încă nu vezi. Nici măcar Gollum nu era pe de-a-ntregul decăzut. S-a dovedit mai rezistent decât și-ar fi închipuit chiar și înțelepții - așa, ca un hobbit. Un ungher mic al minții tot i-a rămas al său și doar al său, și prin acela pătrundea lumina, ca printr-o crăpătură în

întuneric: o lumină din trecut. Cred că, la urma urmei, era plăcut să auzi din nou o voce binevoitoare, care să readucă amintiri ale vântului și ale copacilor, ale soarelui pe iarbă și altele asemenea, uitate.

Dar, bineînțeles, aceasta nu făcea decât ca, până la urmă, partea rea din el să fie și mai încrâncenată - dacă nu putea fi stăpânită. Dacă nu putea fi lecuită.

Gandalf oftă.

- Dar, vai! prea puțină speranță este pentru el. Și totuși, nu chiar fără de speranță. Măcar că a avut Inelul în stăpânirea sa atât de îndelungată vreme, aproape dintotdeauna de când își poate aminti. Căci de mult timp nu-l mai purtase cu osârdie: în întunecimea neagră arar avea trebuință de el. E sigur că nu a „pălit” niciodată. E subțirel și încă rezistent. Dar lucrul îi devora mintea, fără îndoială, și chinul devenise aproape de neîndurat.

Toate „marile secrete” de sub munți se dovediseră a fi doar noapte pustie - nu mai era nimic de aflat, nimic ce să merite a fi făcut, doar înfulecatul josnic și pe ascuns și aduceriaminte ranchiunoase. Era nenorocit de-a dreptul. Ura întunericul, dar și mai mult ura lumina: ura totul, și Inelul mai presus de orice.

- Cum așa? se miră Frodo. Nu era Inelul neprețuitul și singurul lucru la care ținea? Iar dacă-l ura, de ce n-a scăpat de el, sau de ce n-a plecat, lăsându-l acolo?

- Ar trebui să începi să înțelegi, Frodo, după toate câte le-ai auzit. Îl ura și-l iubea în egală măsură, așa cum se ura și se

iubea pe sine. Nu putea să scape de el. Nu-i mai rămăsese voință pentru așa ceva.

Un Inel al Puterii are singur grijă de sine, Frodo. Poate *singur* să alunece parșiv de pe deget, dar păstrătorul său nu-l abandonează niciodată. Cel mult îi dă târcoale gândul de al dăruia altcuiva spre păstrare - și asta doar la început, când Inelul abia începe să-l prindă în mrejele sale. Dar, din câte știu, doar Bilbo din toată istoria a nutrit un asemenea gând și chiar a făcut acest lucru. A avut nevoie și de ajutorul meu. Și chiar și așa, tot nu-i venea să renunțe la el sau să-l lase deoparte. Ascultă-mă, Frodo, nu Gollum era acela care lua hotărâri, ci Inelul însuși. Inelul l-a părăsit pe el.

- Cum adică, anume ca să-l întâlnească pe Bilbo? pufni Frodo. Un orc n-ar fi fost mai nimerit?

- Nu-i de râs, îl muștră Gandalf. Și tu ar trebui să fii ultimul care să râdă. A fost cea mai ciudată întâmplare din întreaga istorie de până acum a Inelului: ca Bilbo să sosească exact în acel moment și să-și pună orbește mâna tocmai pe el, în întuneric.

N-a fost doar o singură putere la mijloc atunci, Frodo. Inelul încerca să ajungă înapoi la stăpânul lui. Alunecase de pe mâna lui Isildur, trădându-l; apoi, când s-a ivit ocazia, l-a prins pe sârmanul Deagol, care a fost ucis; după el, Gollum, pe care l-a devorat. Nu mai avea trebuință de Gollum; devenise prea mărunț și meschin; și, atâta vreme cât stătea cu el, Gollum nu și-ar fi părăsit pentru nimic în lume vârtoarea adâncă. Astfel că acum, când stăpânul său se

trezise încă o dată și-și trimitea în eter gândul său întunecat din Codrul Întunecimii, Inelul 1-a abandonat pe Gollum. Doar ca să fie cules de cea de pe urmă ființă pe care și-ar fi putut-o imagina; Bilbo din Comitat!

Dar în spatele acestei puteri se afla și altceva, dincolo de orice planuri ale făurarului Inelului. Mai simplu de-atât nu pot spune: Bilbo, iar nu făurarul, era cel *menit* a găsi Inelul. Asta vrea să spună că și tu ai fost *menit* să-l ai. Și acesta ar putea fi un gând încurajator.

- Ba nicidecum, protestă Frodo. Deși nu sunt sigur că te-nțeleg. Dar cum de-ai aflat toate astea despre Inel și despre Gollum? Chiar știi totul, sau îți dai cu presupusul?

Gandalf îl privi pe Frodo și ochii lui sclipiră.

- Știam multe și am aflat multe, răspunse el. Dar n-am de gând să-ți înșirui *ție* toate mișcărilor mele. Istoria despre Elendil și Isildur și despre acest Unu este știută de toți înțelepții. Inelul tău se dovedește a fi acel Unu doar prin înscrisul de foc, dincolo de orice altă dovadă.

- Și când ai descoperit asta? îl întrerupse Frodo.

- Doar adineaori, în această încăpere, răspunse tăios vrăjitorul. Dar mă așteptam să găsesc ce-am găsit. M-am întors din călătoriile întunecate și din căutările îndelungi pentru a face această ultimă încercare. E cea de pe urmă dovadă și totul e acum mult mai limpede. Mi-a trebuit puțină chibzuială pentru a lega tot ceea ce-l privea pe Gollum și pentru a potrivi partea lui în golul istoriei. Poate că am

pornit de la presupuneri în privința lui Gollum, dar acum nu mai merg pe dibuite. Știu. L-am văzut.

- L-ai văzut pe Gollum? exclamă Frodo uluit.

- Da. Cel mai de la sine înțeles lucru pe care puteam să-l fac, cu condiția, nu-i așa, să-l pot face. Multă vreme am încercat, și în cele din urmă am izbutit.

- Atunci ce s-a întâmplat după ce Bilbo i-a scăpat printre degete? Asta știi?

- Nu cu aceeași limpezime. Ce ți-am spus este tot ceea ce s-a îndurat Gollum să spună - deși, bineînțeles, nu cu aceleași vorbe. Gollum este un mincinos, încât trebuie să-i cerni zisele. Bunăoară, a spus despre Inel că este „darul pe care l-a primit la naștere” și altfel nicicum nu l-ar numi. A spus că l-a primit de la bunica lui, care avea nemăsurat de multe asemenea lucruri frumoase. De tot râsul povestea asta. N-am de ce mă îndoii că bunica lui Smeagol a fost o mare stăpână de clan, o persoană importantă în felul ei, dar a spune că avea multe inele elfice este peste închipuire, iar cât despre faptul că le-a și dăruit, asta este o minciună. Dar o minciună cu un sâmbure de adevăr.

Uciderea lui Deagol l-a urmărit pe Gollum, drept care și-a născocit o dezvinovățire, pe care a repetat-o „neprețuitului” său de nenumărate ori, în timp ce rodea la oase în întuneric, până când aproape că a ajuns să creadă singur în propria invenție. *Era* ziua lui de naștere. S-ar fi convenit ca Deagol să-i dea lui inelul. Nu încăpea îndoială că tocmai de aceea și

apăruse inelul, ca să-l primească el cadou. Era cadoul de ziua lui de naștere, și așa mai departe.

L-am suportat cât m-au ținut răbdările, dar trebuia să aflu adevărul cu orice preț, și într-un târziu a trebuit să fiu nemilos. L-am amenințat cu focul și-am stors de la el povestea adevărată, fărămă cu fărămă, laolaltă cu tot felul de mârâituri și smiorcăituri. Socotea că na fost înțeles cum trebuie, că m-am purtat rău cu el. Dar când, în sfârșit, mi-a zis povestea lui, până la jocul Ghicitorilor și la fuga lui Bilbo, n-a mai vrut să scoată un singur cuvânt, doar câteva aluzii nedeslușite. O altă teamă, mai mare decât eram în stare să-i inspir, îl încolțea. Cu jumătate de gură mormăia că o să pună din nou mâna pe ce era al lui. O să vadă lumea cum nu el era ăla care să stea să se lase burdușit și înghesuit într-o gaură și *apoi jefuit*. Gollum are prieteni buni acum, prieteni buni și tare puternici. O să-l ajute. Baggins o să plătească pentru ce-a făcut. Țsta era gândul ce-l frământa. Îl ura pe Bilbo, i-a blestemat numele. Mai mult chiar, știa de unde venea.

- Dar cum de-a aflat acest lucru? se miră Frodo.

- Păi, cât despre nume, Bilbo a fost destul de zăbăuc să i-l spună chiar el lui Gollum; după care, din clipă în care a ieșit la suprafață, lui Gollum nu i-a fost greu să descopere țara de unde venea. Da, da, căci a ieșit la lumină. Dorul după Inel s-a dovedit mai puternic decât teama lui de orci sau chiar de lumină. După un an sau doi a părăsit munții. Vezi tu, deși mai era legat de Inel prin dorința de a-l avea, acesta nu-l mai

devora. Drept care, Gollum începuse întrucâtva să redevină el însuși. Se simțea bătrân, îngrozitor de bătrân, dar mai puțin timid, și era flămând de moarte.

Încă se temea de lumină, lumina Soarelui și a Lunii, o ura chiar și întotdeauna o va face, cred eu; dar e viclean. A descoperit cum să se ascundă de lumina zilei și de lucirea lunii, cum să umble cu repeziciune și neauzit în toiul nopții, deslușindu-și drumul cu ochii lui palizi și reci, și cum să prindă vietăți mici și luate pe nepregătite. Hrana cea nouă și aerul proaspăt l-au făcut să se întremeze și să capete îndrăzneală. A știut cum să ajungă în Codrul Întunecimii, așa cum era de așteptat.

- Acolo ai dat peste el?

- Acolo l-am văzut, răspunse Gandalf, dar înainte de asta pașii l-au dus departe, pe urmele lui Bilbo. Ușor nu mi-a fost să scot ceva de la el, căci vorbirea-i era întreruptă de blesteme și amenințări. „Ce-are în buzunărașele lui?” spunea hodoronc-tronc. „Nu zicea nimic, nici un neprețuit. Mică păcăleală. Nici gând de întrebare cinstită. Întâi m-a tras pe sfoară, asta a făcut. A încălcat regulile. Ar fi trebuit să-l strângem cu ușa, da, neprețuitule. Și asta vom face, da, neprețuitule!”

Uite așa vorbea. Nu cred că mai vrei s-auzi. Obositoare zile-am mai avut din pricina asta. Dar din vorbele scăpate printre mârâituri am priceput că labele lui vâslitoare îl duseseră în cele din urmă până-n Esgaroth, și chiar până pe ulițele din Ținutul de Jos, unde-a tras cu urechea și cu ochiul în dreapta

și-n stânga. Ei bine, veștile despre întâmplările cele mari străbătuseră Țara Pustietății în lung și-n lat, și erau mulți cei care auziseră de numele lui Bilbo și știau de unde se trăgea. Nu făcuserăm nici o taină din călătoria noastră de întoarcere până la casa lui de la Soare-Apune. Urechile fine ale lui Gollum aveau curând să afle tot ceea ce voia el.

- Atunci de ce nu i-a luat și mai departe urma lui Bilbo? nu se dumiri Frodo. De ce n-a venit în Comitat?

- Aaaa, făcu Gandalf, ajungem și la asta. Bănuiesc că Gollum a încercat să vină. Dar apoi a renunțat. Nu de drumurile lungi se temea, sunt sigur de asta. Nu, altceva l-a făcut să-și schimbe gândul. Așa cred prietenii mei, cei pe care i-am rugat să-l urmărească.

Întâi s-au luat după el elfii Pădurilor, o treabă ușoară pentru alde ei, căci urmele lui erau încă proaspete atunci. I-au dus în Codrul Întunecimii și înapoi afară din el, deși de prins nu l-au putut prinde. Pădurea vuia de vești despre el, povești înspăimântătoare chiar și printre fiare și zburătoare. Pădurenii spuneau că pe meleaguri străine bântuia o nouă amenințare, o stafie ce se hrănea cu sânge. Se cățara în copaci spre a găsi cuiburi; se furișa în vizuine pentru a găsi puii; se strecura prin ferestre în căutarea leagănelor.

Dar la marginea dinspre soare-apune a Codrului Întunecimii, urmele o luau într-altă parte. Se îndreptau spre miazăzi, părăsind țărâmul elfilor Pădurii și pierzându-se curând.

Atunci am făcut o mare greșeală. Da, Frodo, și nici măcar nu era prima; deși mă tem că se va dovedi cea mai rea dintre toate. Am lăsat totul baltă. L-am lăsat să dispară; căci la acea vreme aveam multe altele la care să mă gândesc și încă mă încredeam în poveștile lui Saruman.

Dar asta a fost cu ani în urmă. De atunci mi-am răscumpărat greșeala cu nenumărate zile întunecoase și primejdioase. Urmele se răciseră de mult când am pornit încă o dată în căutarea lor, după ce Bilbo a plecat de-aici. Și căutarea mea ar fi fost în van, dacă n-aș fi primit ajutorul unui prieten: Aragorn, cel mai mare călător și vânător din evul acesta al lumii. Laolaltă am răscolit după Gollum în lungul și-n latul Țării Pustietății, fără de speranță și fără de izbândă. Dar în cele din urmă, când renunșasem la urmărire și mă-ndreptam spre alte meleaguri, am dat de Gollum. Prietenul meu s-a întors din mari primejdii, aducând cu sine creatura aceea nenorocită.

Ce făcuse și ce dresese n-a vrut cu nici un chip să spună. Nu făcea decât să plângă și să ne învinuiască de cruzime, cu gâtlejul plin de gălgâituri: și când l-am luat mai din scurt, a-nceput să se văicărească, să se chircească și să-și frece una de alta palmele lui lungi, lingându-și degetele de ziceai că-l dor, ca și cum își amintea de niscai torturi de demult. Dar mă tem că nu încape nici o îndoială: și-a urmat drumul încet și furișat, pas cu pas, milă după milă, înspre miazăzi, înspre Ținutul Mordor în cele din urmă.

În încăpere se așternu o tăcere grea, Frodo își auzea inima cum bătea. Chiar și afară totul părea cufundat în neclintire. Nu mai răsuna nici clănțănitul foarfecelor lui Sam.

- Da, înspre țara Mordor, repetă Gandalf. Vai, da! Mordor atrage toate relele, și Puterea Întunecimii își adună întreaga voință pentru a le strânge acolo. Inelul Dușmanului și-a pus și el pecetea asupra lui, făcându-l să răspundă chemării. Și întreaga suflare vorbea în șoapte despre noua Umbră de la Miazăzi, și despre ura pe care aceasta o nutrea pentru ceea ce se găsea la Miazănoapte. Iată care erau noii lui prieteni de nădejde, care îl vor ajuta în răzbunarea-i!

Nebun nenorocit! Acolo avea să învețe multe, prea multe pentru liniștea lui. Și, mai devreme sau mai târziu, cum stă la pândă la hotare, căutând să afle și să vadă, tot avea să fie prins și luat pe sus - iar apoi la întrebări. Și mă tem c-așa s-au întâmplat lucrurile. Când a fost găsit, trecuse multă vreme de când zăbovea pe acele meleaguri, acum se întorcea. Cu misia de a pune la cale o ticăloșie. Dar prea puțin contează asta acum. Cea mai mare ticăloșie a sa o împlinise.

Da, din nenorocire, prin el Dușmanul a aflat că acel Unu a fost găsit din nou. Știe unde a căzut Isildur. Știe unde și-a găsit Gollum inelul. Știe că e un Inel Mare, căci era din acelea care dădeau viață lungă. Știe că este unul dintre cele Trei, căci acestea n-au fost niciodată pierdute, și nici un rău nu s-a abătut asupra lor. Știe că nu este unul dintre cele Șapte, sau din cele Nouă, căci despre soarta lor are cunoștință. Știe că

este acel Unu. Și în cele din urmă a aflat, cred eu, de *hobbiți* și de *Comitat*.

Comitatul - se prea poate să fi pornit de-acum în căutarea ținutului, dacă încă n-a primit veste despre unde este așezat. Chiar așa, Frodo, tare mă tem că în mintea lui își închipuie că numele de Baggins, amar de vreme nebăgat în seamă, a căpătat însemnătate.

- Dar este cumplit! strigă Frodo. Mult mai rău decât răul cel mai mare pe care mi l-am înfățișat din toate aluziile și prevenirile tale. Ah, Gandalf, prietene, cel mai bun din câți există, ce-mi rămâne de făcut? Căci acum mi-e cu adevărat teamă. Ce-mi rămâne de făcut? Mare păcat că Bilbo nu s-a îndurat să înjunghie creatura aia josnică atunci când a putut s-o facă!

- Îndurat? Îndurarea a fost cea care i-a oprit mâna, Îndurarea și Mila; să nu lovească fără a fi nevoie. Și a fost răsplătit pe măsură, Frodo. Fii încredințat că nu i-a făcut prea mare rău, și în cele din urmă a scăpat de el, și asta pentru că și-a început stăpânirea asupra Inelului astfel. Cu îndurare.

- Iartă-mă, spuse Frodo. Dar sunt speriat; și nu simt nici o milă pentru Gollum. - Nu l-ai văzut, îl întrerupse Gandalf.

- Nu, și nici nu vreau. Nu te pot înțelege. Vrei să zici că tu și elfii l-ați lăsat să trăiască după toate faptele acelea cumplite? Acum, cel puțin, e la fel de rău ca orice orc, și nu-i altceva decât un dușman. Merită să moară.

- Merită! Așa zic și eu. Mulți din cei care trăiesc merită să moară, și unii dintre cei ce mor merită să trăiască. Le poți da ce merită? Așa că nu te repezi să împarți moartea în dreapta și-n stânga atunci când e vorba de judecată. Căci nici cei mai înțelepți nu pot să prezică tot ce va urma. Nu prea am speranță că Gollum poate fi vindecat înainte de-a muri, dar o șansă tot a rămas. Pe lângă asta, el este legat de soarta Inelului. Inima-mi spune că încă mai are un rol de jucat, în bine sau în rău, înainte de sfârșit; și când se va ajunge la asta, se prea poate ca îndurarea lui Bilbo să hotărască soarta multora - a ta nu mai puțin. Oricum, noi nu l-am ucis: este foarte bătrân și foarte nenorocit. Elfii Pădurii îl țin în închisoare, dar se poartă față de el cu atâta bunătate câtă pot găsi în inimile lor înțelepte.

- Totuși, spuse Frodo, chiar dacă Bilbo n-a putut să-l omoare pe Gollum, mi-aș dori să nu fi păstrat Inelul. Mi-aș dori să nu-l fi găsit niciodată, iar eu să nu-l fi primit! De ce m-ai lăsat să-l păstrez? De ce nu m-ai făcut să-l arunc sau... sau să-l distrug?

- Să te las? Să te fac? se miră vrăjitorul. N-ai ascultat tot ce ți-am spus până acum? Vorbești fără să gândești. Iar cât despre a-l arunca, bunînțele că ar fi fost o greșeală. Inelele astea au un fel al lor de a fi găsite. În mâini rele ar putea face mult rău. Și mai rău decât atât ar fi putut să cadă în mâinile Dușmanului. Și cu adevărat ar putea; căci acesta este acel Unu, iar dușmanul își pune la bătaie întreaga putere pentru a-l găsi sau a-l atrage la sine.

Desigur, dragul meu Frodo, era primejdios pentru tine; și asta m-a neliniștit profund. Dar erau atât de multe în joc, încât a trebuit să-mi asum un risc - căci chiar și atunci când am fost departe, n-a trecut zi în care Comitatul să nu fi fost păzit de ochi vigilenți. Atâta vreme cât nu l-ai folosit, nu cred că Inelul își va fi pus pecetea asupra ta, nu în rău, și oricum, nu pentru multă vreme. Și trebuie să-ți amintești că în urmă cu nouă ani, când neam văzut ultima oară, știam încă prea puține cu siguranță.

- Dar de ce să nu-l distrug, după cum ai spus că ar fi trebuit făcut cu multă vreme în urmă? strigă Frodo, încă nelămurit. Dacă m-ai fi prevenit, dacă măcar mi-ai fi trimis un mesaj, m-aș fi descotorosit de el.

- Chiar așa? Și cum ai face-o? Ai încercat vreodată?

- Nu. Dar cred că poate fi zdrobit cu ciocanul sau aruncat în foc.

- Încearcă, îl îmboldi Gandalf. Încearcă acum!

Frodo trase încă o dată Inelul din buzunar și se uită la el. Acum îi apărea nemeșteșugit și neted, fără vreun semn sau vreun ornament pe care să-l poată zări. Aurul arăta fără cusur și pur, încât, în gândul lui, Frodo îi admiră intensitatea și frumusețea nuanței și perfecțiunea rotunjimii formei. O lucrătură admirabilă și într-adevăr neprețuită. Când îl scosese, o făcuse pentru a-l arunca în para focului. Dar acum își dădu seamă că nu putea duce la bun sfârșit gestul, nu fără o mare efortare. Cântări Inelul în mână, ezitând, chinându-se să-și aducă aminte de tot ceea ce-i spusese Gandalf; și

apoi, cu un mare efort de voință, făcu o mișcare, pasămite să-l azvârle - dar se pomeni că-l pune înapoi în buzunar.

Gandalf izbucni într-un râs sumbru.

- Vezi? Nici măcar tu, Frodo, nu mai ești în stare să-l depărtezi cu ușurință de la tine ori să-l distrugi. Iar eu nu te-aș putea „face” - căci n-aș reuși decât să-ți tulbur mințile. Cât privește distrugerea Inelului, forța este inutilă. Și de l-ai lovi cu barosul, o urmă n-ai izbuti să-i lași. Nu poate fi desfăcut de mâinile tale sau ale mele.

Ca să nu mai vorbesc de micul tău foc ce nu topește nici măcar aurul obișnuit. Inelul acesta a trecut o dată prin el, și a rămas nevătămat, rece chiar. Dar nu e fierar în vreo fierărie din Comitat care să-l poată schimba în vreun fel. N-au putut-o face nicovalele și cuptoarele gnomilor. Am auzit spunându-se că focul dragonilor ar putea topi și devora Inelele Puterii, dar n-a rămas un singur dragon pe pământ în care focul străvechi să fie îndeajuns de încins; și n-a existat vreodată vreun dragon, fie el Ancalagon cel Negru, care l-ar fi putut vătăma pe acel Inel, Inelul Stăpân, căci acela a fost făcut de însuși Sauron.

O singură cale este: să găsești Hăul de la Capătul Lumii în străfundurile Muntelui de Foc, Orodruin, și acolo să arunci Inelul, dacă vrei cu adevărat să-l distrugi, ca mâinile Dușmanului să nu-l mai poată atinge nicicând.

- Vreau cu adevărat să-l distrug! se înflăcăra Frodo. Sau, mă rog, să fie distrus. Nu-s făcut pentru căutări pline de

primejdii. Ah, mai bine nu mi-era dat să văd Inelul! De ce-a ajuns la mine? De ce-am fost eu ales?

- Asemenea întrebări nu-și au răspuns, zise Gandalf. Pentru nici un merit de-al tău pe care alții nu l-ar avea, fii încredințat de asta; necum pentru putere sau înțelepciune. Dar ai fost ales și prin urmare trebuie să-ți folosești forța și mintea, atâtea câte le ai.

- Dar am atât de puțin din toate astea! Tu ești înțelept și puternic. Nu vrei tu să iei Inelul?

- Nu! strigă Gandalf, sărind în picioare. Căci puterea mea ar deveni prea mare și prea cumplită. Și asupra mea Inelul ar avea o putere și mai mare și mai distrugătoare.

Ochii îi scăpărară, iar fața i se luminează ca de un foc interior.

- Nu mă ispiti! zise el, căci nu doresc să devin asemenea Seniorului Întunecimii însuși. Cu toate acestea, Inelul își poate croi drum spre inima mea prin milă, milă față de ce e slăbiciune, și prin dorința ca forța să facă numai bine. Nu mă ispiti! Nu cutez a-l lua, nici măcar a-l ține în păstrare, fără să mă folosesc de el. Ispita de a-l mânui ar fi prea mare pentru puterea mea. O să am atâta nevoie de puterea aceasta. Primejdii mari mi se întrezăresc înaintea.

Se apropie de fereastră, trase perdelele la o parte și deschise obloanele. Soarele inundă iarăși încăperea. Sam trecu pe poteca din grădină, fluierând.

- Iar acum, se răsuci vrăjitorul către Frodo, hotărârea rămâne s-o iei tu. Dar am să te ajut mereu.

Puse o mână pe umărul lui Frodo.

- Am să te ajut să duci această povară atâta vreme cât va apasă pe umerii tăi. Numai că trebuie să facem ceva, cât de curând. Dușmanul se mișcă.

Urmă o tăcere lungă. Gandalf se așeză la locul lui și pufăi din pipă, căzut parcă pe gânduri. Ai fi zis că ținea ochii închiși, doar că pe sub gene îl urmărea pe Frodo cu mare atenție. Frodo își ațintise privirile la tăciunii încinși din vatră, până când în fața ochilor nu mai avu altceva decât roșeața jarului, ca și cum s-ar fi uitat în adâncurile unei fântâni de foc. Gândul îi era dus la acel Hău de la Capătul Lumii de care vorbeau legendele și la înspăimântătorul Munte de Foc.

- Ei, spuse Gandalf deodată. La ce ți-e gândul? Ai hotărât ce faci?

- Nu, răspunse Frodo, desprinzându-se din acea întunecime și descoperind, spre mirarea sa, că nu era câtuși de puțin întuneric și că afară, pe geam, zărea grădina scaldată în soare. Sau poate că da, continuă el. Dacă am înțeles bine ceea ce mi-ai spus, cred că trebuie să păstrez Inelul și să-l păzesc, cel puțin o vreme, orice mi-ar face.

- Orice ți-ar face, o va face încet, prea încet pentru a fi nefast, dacă acesta ți-e gândul cu care-l păstrezi, îi spuse Gandalf.

- Nădăjduiesc. Dar mai nădăjduiesc să găsești curând un păstrător mai bun pentru el. Până atunci însă, îmi pare că sunt o primejdie, o primejdie pentru toți cei care trăiesc în preajma mea. Nu pot să păstrez Inelul și totodată să rămân

aici. Ar trebui să părăsesc Fundătura, să părăsesc Comitatul, să las totul în urmă și să plec, oftă Frodo. Mi-ar plăcea să salvez ținutul ăsta, dacă-mi stă în putință - chiar dacă au fost vremuri când i-am socotit pe locuitorii lui mai nătângi și mai grei de cap decât o pot spune vorbele, și când mă bătea gândul că un cutremur sau o năvală a dragonilor le-ar prinde bine. Dar acum nu mai gândesc la fel. Simt că atâta vreme cât Comitatul rămâne în urma mea, în afara primejdiei și în pace, drumetia îmi va părea mai ușor de îndurat; am să știu că undeva se află un liman sigur, chiar dacă tălpile mele nu-l vor mai atinge.

De bună seamă că uneori mi-a stat în gând să plec, continuă Frodo, dar socoteam că e așa, ca și cum ți-ai lua lumea-n cap, un șir de aventuri la fel ca ale lui Bilbo, poate și mai grozave, care se vor sfârși cu bine. Acum însă ar însemna să pornesc în pribegie, să fug dintr-o primejdie în altă primejdie, trăgându-le după mine. Și gândesc că trebuie să plec singur, dacă tot trebuie s-o fac, și astfel să salvez Comitatul. Dar mă simt tare mic și cu rădăcini adânci și, cum să spun, disperat. Dușmanul este atât de puternic și de înfricoșător.

În timp ce vorbea, o mare dorință de a-l urma pe Bilbo se stârnise în inima lui, dar acest lucru nu i-l mai spusese lui Gandalf - dorința de a-l urma pe Bilbo, și, cine știe, chiar de a-l găsi. Era atât de puternică, încât îi înfrângea teama: se simțea în stare să iasă afară în fugă și apoi s-o ia la vale pe

drum, chiar și fără pălărie, așa cum făcuse și Bilbo într-o dimineață asemănătoare, cu multă vreme în urmă.

- Dragul meu Frodo! exclamă Gandalf. Cu adevărat hobbiții sunt creaturi uluitoare, așa cum am spus și înainte. Poți învăța tot ce e de știut despre obiceiurile lor într-o lună de zile, și chiar și după o sută de ani te pot lua prin surprindere când te aștepți mai puțin. Nu speram să primesc un asemenea răspuns, nici măcar de la tine. Dar Bilbo n-a dat greș când te-a ales ca moștenitor al lui, deși prea puțin s-a gândit cât se va dovedi de important acest lucru. Mă tem că ai dreptate. Inelul nu va putea să mai stea ascuns în Comitat prea multă vreme; iar pentru binele tău, cât și al altora, va trebui să pleci și să lași numele de Baggins în urmă. Nu vei fi în siguranță câtă vreme porți acest nume, indiferent dacă este dincolo de hotarele ținutului sau în Pustietate. Am să-ți dau un nume de călătorie. Când vei pleca, fă-o sub numele de domnul Subdeal .

Dar nu cred că e neapărată nevoie să o pornești de unul singur. Asta în cazul în care știi pe cineva de încredere și care va voi să te însoțească - și pe care ai fi pregătit să-l bagi în primejdii necunoscute. Dar dacă îți vei căuta un tovarăș, fii cu băgare de seamă pe cine alegi. Și fii cu băgare de seamă la ceea ce spui, chiar și prietenilor celor mai apropiați. Dușmanul are multe iscoade și feluri nenumărate de-a prinde de veste.

Se opri dintr-o dată din vorbit, parcă în ascultare. Abia acum își dădu Frodo seama câtă liniște era peste tot,

înăuntru și în afară. Gandalf se furișă până aproape de una dintre ferestre. Apoi, cu un salt, se repezi la pervaz, întinse mâna afară și o îndreptă în jos. Se auzi un chițait și în clipă următoare se ivi capul numai cârlionți al lui Sam Gamgee, tras de o ureche.

- Măi, măi, pe barba mea, făcu Gandalf. Sam Gamgee să fie? Păi, și cam ce faci mata aici?

- Cerul să vă binecuvânteze, domnu' Gandalf, stăpâne, bâigui Sam. Nimic. Tocmai tundeam malul de iarbă de sub fereastră, dacă mă-nțelegeți.

Își ridică foarfecele și le clănțâni drept mărturie.

- Nu te-nțeleg, se încruntă Gandalf. Cam de mulțor n-am mai auzit zgomotul foarfecelor tale. De când ascuți la colț?

- S-ascult la colț, stăpâne? Nu prea înțeleg, să-mi fie cu iertare. Nu sunt colțuri la Fundătura, ăsta-i adevăru'.

- Nu face pe prostul! Ce-ai auzit și de ce ascultai?

Ochii lui Gandalf scăpărară și sprâncenele lui se zburliară precum țepii unui arici.

- Domnu' Frodo, stăpâne! țipă răgușit Sam. Nu-l lăsați să-mi facă vreun rău, stăpâne! Nu-l lăsați să mă preschimbe în ceva nefiresc! Tătâne-meu ar suferi prea mult. N-am avut gânduri rele, pe onoarea mea, stăpâne!

- N-o să-ți facă nici un rău, îl asigură Frodo, abia stăpânindu-și râsul, deși el însuși era uluit și oarecum nedumerit. Știe la fel de bine ca și mine că n-ai gânduri rele. Dar vino-ți în fire și răspunde-i la întrebări fără ocolișuri.

- Păi, stăpâne, zise Sam, tremurând. Am auzit ceva ce n-am priceput, despre un dușman și despre inele și despre domnu' Bilbo, stăpâne, și dragoni și un munte înfricoșător și... și despre elfi, stăpâne. Am ascultat pentru că nu m-am putut stăpâni, dacă mă-nțelegi. Cerul să mă aibă-n pază, stăpâne, da' mie-mi plac povești dintr-astea. Și mai și cred în ele, orice-ar zice Ted. Elfii, stăpâne! Tare-aș vrea să-i văd. Nați putea să mă duceți să văd elfi, stăpâne, când o fi să plecați?

Dintr-o dată Gandalf izbucni în râs.

- Hai înăuntru! strigă el și, întinzând brațele amândouă, îl săltă pe înmărmuritul Sam, cu foarfece și fire de iarbă cu tot, de-a dreptul prin fereastră și-l depuse pe podea.

- Să te ia să-i vezi pe elfi, ai? spuse el, scrutându-l îndeaproape pe Sam, dar cu fața tresărindu-i într-un zâmbet. Care va să zică ai auzit că domnul Frodo pleacă?

- Am auzit, stăpâne. Și de-asta era cât p-aci să mă-nec: după cât se pare, m-ați auzit.

Am încercat să mă stăpânesc, stăpâne, da' mi-a scăpat din gâtlej: eram atât de tulburat.

- Nu se poate altfel, Sam, spuse Frodo întristat.

Își dădea seama că fuga din Comitat aducea cu sine despărțiri mult mai dureroase decât doar a-și lua rămas-bun de la confortul familiar din Fundătura.

- Va trebui să plec. Dar, - și aici îl privi adânc pe Sam - dacă ții cu adevărat la mine, vei păstra acea taina *de moarte*. Pricepi? Dacă n-o faci, dacă sufli un singur cuvințel despre

ceea ce-ai auzit aici, atunci trag nădejde că Gandalf o să te prefacă într-o broască râioasă și o să umple grădina cu șerpi de iarbă.

Sam căzu în genunchi, tremurând ca varga.

- Ridică-te, Sam, zise Gandalf. Mi-a venit un gând mult mai bun decât acesta. Ceva care să-ți ferece gura și să te pedepsească așa cum se cuvine pentru că ai tras cu urechea. Ai să pleci cu domnu' Frodo.

- Eu, stăpâne!?! țipă Sam, țopăind asemenea unui câine poftit la o plimbare. Să merg și să-i văd pe elfi și toate alea!?! Uraa! strigă el și apoi izbucni în plâns.

III Al treilea nu-i de prisos

- Trebuie să plecați fără zarvă și cât mai curând, îi sfătui Gandalf.

Trecuseră de-acum două, chiar trei săptămâni, dar Frodo nu dădea semn că ar fi fost gata de ducă.

- Știu. Dar e greu să le faci pe amândouă, observă el. Dacă aș dispărea așa ca Bilbo, imediat s-ar auzi în tot ținutul.

- Bineînțeles că nu trebuie să dispari, spuse Gandalf. Asta nu se face. Am spus *cât de curând*, nu *pe loc*. Dacă te poți gândi la vreo cale de-a dispărea din Comitat fără să afle tot târgul, merită să mai întârzi un pic. Dar nu trebuie să amâni prea mult.

- Ce-ai zice să o fac la toamnă, de Ziua Noastră sau după? întrebă Frodo. Cred că până atunci pot să fac unele pregătiri.

Adevărul e că, acum că se ajunsese în acest moment hotărâtor, nu-i ardea defel să o pornească la drum. Fundătura părea un cămin mult mai plăcut decât oricând înainte, iar Frodo dorea să se bucure din plin de ultima lui vară în Comitat. Știa că la apropierea toamnei măcar o parte din inima lui se va simți mai atrasă de ideea călătoriei, la fel cum se simțise întotdeauna în acel anotimp. În sinea Iui se hotărâse mai de mult să plece la a cincizecea aniversare a zilei sale de naștere: a o sută douăzeci și opta a lui Bilbo. Ar fi zis că acea zi era cea mai potrivită pentru a porni pe urmele bătrânului. Acesta era gândul care-i stăruia în minte cu deosebire, să-l urmeze pe Bilbo. Și singurul care făcea perspectiva plecării mai ușor de îndurat. Aproape că nu se gândea deloc la Inel și la undel va duce El în cele din urmă. Lui Gandalf însă nu-i dezvălui aceste frământări ale sale. Era întotdeauna greu de spus ce concluzie putea să tragă vrăjitorul.

Gandalf îl privi pe Frodo și zâmbi.

- Așa să fie, consimți el. Cred că e bine la toamnă - dar nu trebuie nicidecum să fie mai târziu. Încep să fiu foarte neliniștit. Între timp, te rog să ai grijă și nu scăpa nici un cuvânt despre unde ai de gând să te duci. Și vezi ca nici Sam Gamgee să nu se apuce să pălăvrăgească. Altfel, chiar că-l prefac într-o broască.

- Cât despre *unde* mă duc, oftă Frodo, va fi greu să spun cuiva ceva, căci nici eu însumi încă nu m-am hotărât.

- Prostii! Nu ți-am cerut să nu-ți lași adresa la poștă! Ce-am vrut să spun este că pleci din Comitat și acest lucru nu trebuie știut până nu vei fi ajuns destul de departe. Și desigur că te vei îndrepta, sau cel puțin ai să pornești, ori spre Miazănoapte, ori spre Miazăzi, ori spre Soare-Apune, ori spre Soare-Răsare - iar direcția cu siguranță nu trebuie cunoscută.

- Am fost atât de prins de gândul părăsirii acestui loc, Fundătura, și al despărțirii, încât nici măcar nu mi-am ales direcția, spuse Frodo. Căci încotro aș putea s-o apuc? Și ce anume să-mi îndrepte pașii? Ce caut? Bilbo s-a dus să caute o comoară, s-a dus până acolo și s-a întors; eu însă mă duc să pierd una și să nu mă mai întorc, din câte îmi dau seama.

- N-ai cum să-ți dai seamă de prea multe, îl întrerupse Gandalf. Și nici eu n-am. Cine știe dacă nu cumva menirea ta este să găsești Hăul de la Capătul Lumii; la fel de bine pot să fie alții meniți pentru asta: nu am cum ști. Ce pot să-ți spun este că încă nu ești pregătit pentru acest drum lung.

- Așa e, nu sunt, recunosc Frodo. Însă, în același timp, ce cale ar trebui să urmez?

- Spre primejdie; nici prea pripit, nici pe un drum prea drept, răspunse vrăjitorul. Dacă vrei să-mi urmezi sfatul, îndreaptă-te spre Vâlceaua Despăcată. E o călătorie ce nu se va dovedi foarte primejdioasă, deși Drumul e mai puțin ușor decât altă dată și se va dovedi și mai greu pe măsură ce trec anii.

- Vâlceaua Despăcată! exclamă Frodo. Bună idee: am s-o iau către răsărit și am să mă îndrept spre Vâlceaua Despăcată. Îl duc pe Sam să-i vadă pe elfi; ce-o să se mai bucure!

Vorbea cu nepăsare: dar inima lui tresălta dintr-o dată de dorința de a vedea casa lui Elrond Halfelven și de-a respira aerul acelei văi adânci unde mulți din Seminția Bălaie trăiau în pace încă și acum.

Într-o seară de vară, o veste uluitoare umplu hanurile *Mănunchiul de iederă* și *Dragonul Verde*. Uriașii și celelalte pieze-rele de la hotarele ținutului fuseră date uitării, locul lor fiind luat de chestiuni mai arzătoare: domnul Frodo vindea Fundătura, ba chiar o și vânduse deacum - nimănui altcuiva decât familiei Sackville-Baggins!

- Și încă la un preț de nimic, răsunară alte voci, și nu e greu de crezut când cumpărătoarea e cucoana Lobelia.

(Otho murise cu câțiva ani în urmă, la vârsta matură, dar dezamăgită, de 102 ani.)

Motivul pentru care domnul Frodo vindea vizuina lui minunată stârnea și mai multe discuții decât prețul. Unii susțineau părerea - confirmată prin înclinări ale capului și prin tot felul de aluzii de către domnul Baggins în persoană - că banii lui Frodo erau pe sfârșite: el intenționa să părăsească Hobbitonul și să ducă o viață liniștită, cu ceea ce lua pe vizuina lui, în Țara Iedului, printre rudele sale din neamul Brandybuck. „Cât mai departe de familia Sackville-Baggins”, adăugau unii. Dar părerea că în Fundătura cei doi Baggins tănuiseră imense bogății se fixase atât de bine în

capul tuturor, încât această explicație era greu de crezut, mai de necrezut decât orice alt motiv sau lipsă de motiv scornite de fantezia lor: cei mai mulți ar fi zis că la mijloc era o conjurație ticăloasă și încă nedescoperită, pusă la cale de Gandalf. Deși vrăjitorul se ținea ascuns și nu umbla la lumina zilei, era un lucru știut că „se pitea la Fundătura”. Dar, oricum s-ar fi potrivit mutarea lui Frodo cu tertipurile vrăjitoriilor lui Gandalf, un lucru era limpede: Frodo Baggins se întorcea în Țara Iedului.

- Da, mă voi muta în această toamnă, spunea el. Merry Brandybuck tocmai îmi caută o vizuină mică și frumoasă, poate chiar o căsuță.

De fapt, cu ajutorul lui Merry alesese și chiar și cumpărase o casă mică în Scobitura Râului, în regiunea ce se întindea dincolo de Cotuascuns. În afară de Sam, tuturor celorlalți le spunea că acolo avea de gând să se stabilească pentru totdeauna. Era un gând ce se născuse în urma hotărârii de-a o porni spre răsărit, căci Țara Iedului se afla la hotarele estice ale Comitatului și, întrucât acolo locuise în copilărie, întoarcerea pe acele meleaguri nu părea prin nimic ciudată.

Gandalf rămase în Comitat timp de două luni. Apoi, într-o seară, la sfârșitul lui iunie, curând după ce planul lui Frodo fusese în sfârșit pus la punct, anunță pe nepusă masă că avea să plece din nou în dimineața următoare.

- Doar pentru puțin timp, așa sper, adăugă el. Dar o apuc în jos, spre miazăzi, dincolo de hotare, să încerc să aflu ce mai e nou. Am zăbovit mai mult decât ar fi trebuit.

Vorbea cu detașare, lui Frodo îi făcu însă impresia că arăta cam îngrijorat.

- S-a întâmplat ceva? îl întrebă el.

- N-aș zice; doar că am auzit ceva ce m-a cam neliniștit și care trebuie cercetat mai îndeaproape. Dacă voi socoti că e neapărată nevoie să pleci imediat, mă voi întoarce cât mai repede, sau măcar îți voi trimite vorbă. Între timp, ține-te de planul tău, însă ai grijă mai mult decât oricând, mai ales de Inel. Dă-mi voie să ți-o mai repet o dată foarte răspicat: *nu-l folosi!*

În zori plecă.

- Pot să mă întorc în orice zi, spuse la despărțire. Și cel mai târziu voi fi înapoi la petrecerea de despărțire. Gândesc că, la urma urmei, tot vei avea nevoie de tovărășia mea pe Drum.

O vreme, Frodo a fost destul de neliniștit, și se tot întreba oare ce anume auzise Gandalf; dar încetul cu încetul îngrijorarea i se risipi și vremea bună îl ajută să uite de griji pentru un timp. Comitatul nu prea avusese parte de o vară atât de frumoasă și de o toamnă atât de îmbelșugată; pomii erau împovărați de mere, iar porumbul crescuse înalt și plin de știuleți.

Era în plină toamnă când Frodo începu încă o dată să-și facă griji din pricina lui Gandalf. Septembrie era pe sfârșite și de la vrăjitor nici o veste. Ziua de naștere și mutarea se apropiau, dar el nu venea și nu trimitea vorbă. Fundătura intră în forfota pregătirilor. Câțiva dintre prietenii lui Frodo

veniră să stea cu el și să pună umărul la împachetat: printre ei se aflau și Fredegar Bolger, Folco Boffin și, bineînțeles, prietenii săi intimi, Pippin Took și Merry Brandybuck. Cu ajutorul lor, toată locuința ajunsese curând întoarsă cu fundul în sus.

Pe 20 septembrie, două căruțe acoperite și pline ochi au pornit spre Țara Iedului, ducând mobila și bunurile pe care Frodo nu le vânduse spre noua lui locuință și urmând drumul ce traversa Podul Viniac. A doua zi, pe Frodo l-a cuprins cu adevărat îngrijorarea, drept care n-a făcut altceva decât să se uite și iar să se uite după Gandalf. Zorii zilei de joi, dimineața aniversării sale, s-au ivit la fel de senini și de frumoși ca și în acea dimineață de demult, a mării petreceri a lui Bilbo. Dar Gandalf nici acum n-a apărut. Seara, Frodo a dat petrecerea de despărțire în cerc restrâns. O cină pentru sine și cele patru ajutoare ale sale; dar era tulburat și n-avea chef de petrecere. Gândul că în curând trebuia să se despartă de tinerii lui prieteni îi îngreuna inima. Se întreba cum să facă să le împărtășească hotărârea pe care o luase.

Cei patru hobbiți erau tare veseli și curând petrecerea începu să se încălzească, în ciuda absenței lui Gandalf. În sufragerie nu mai rămăsese altceva în afara unei mese și a câtorva scaune, dar mâncarea era bună, iar vinul așijderea: vinul lui Frodo nu ajunsese printre obiectele vândute familiei Sackville-Baggins.

- Nu știu ce s-o alege de restul lucrurilor mele când vor încăpea în ghearele S.B.-ilor, dar cel puțin ăștia i-am găsit

un adăpost bun, spuse Frodo, golindu-și paharul. Era ultimul strop din „Podgoriile Vechi”.

După ce cântară multe cântece și vorbiră despre și mai multe lucruri pe care le făcuseră împreună, ridicară paharul în cinstea zilei de naștere a lui Bilbo și băură în sănătatea lui și a lui Frodo, așa după cum era obiceiul încetățenit de Frodo. Apoi ieșiră ca să ia o gură de aer curat și să se uite la stele, după care se duseră la culcare. Petrecerea lui Frodo luase sfârșit, dar Gandalf tot nu venise.

A două zi dimineață încărcară într-o căruță restul de bagaje. Pe capră urcă Merry și, însoțit de Grasunu' (adică Fredegar Bolger), o luă din loc.

- Cineva trebuie să ajungă acolo înaintea ta și să te aștepte cu casa încălzită, spuse el. Păi, atunci pe curând - poimâine, înțeleg, dacă nu vă opriți să dormiți undeva pe drum.

După prânz, Folco se duse acasă, dar Pippin mai zăbovi. Frodo era agitat și neliniștit, tot trăgea cu urechea, doar-doar o auzi pașii lui Gandalf. Se hotărî să aștepte până la căderea nopții. După care, în cazul în care Gandalf avea neapărată nevoie de el, se va duce direct la Scobitura Râului, poate chiar va ajunge primul. Pentru că Frodo mergea pe jos. Planul lui era să străbată distanța între Hobbiton și Pontonul Cotuascuns ca într-o plimbare, fără să se grăbească - și asta din plăcere și din dorința de a mai vedea o ultimă oară Comitatul, mai mult decât din orice alt motiv.

- Unde mai pui că mă va ajuta să-mi intru puțin în formă, spuse el, uitându-se la sine într-o oglindă prăfuită din holul pe jumătate golit de mobilă.

De multă vreme nu mai făcuse plimbări lungi, drept care avea impresia că imaginea din oglindă arăta puțin cam fleșcăită.

După prânz, familia Sackville-Baggins se înființă în persoana Lobeliei și a fiului ei Lotho cel roșcovan, spre iritarea lui Frodo.

- În sfârșit a noastră, suspină Lobelia trecând pragul.

Lipsă de politețe, și nici măcar adevărat nu era, căci sălașul devenea al ei abia după miezul nopții. Dar să fim îngăduitori cu Lobelia: până să primească vizuina, fusese nevoită să aștepte cu șaptezeci și șapte de ani mai mult decât sperase la început, și iată că acum avea o sută de ani. Oricum, venise să se asigure că nimic din ceea ce cumpăraseră nu dispăruse; și dorea cheile. I-a luat destul de mult să se declare satisfăcută, căci adusesse cu sine o listă a tuturor lucrurilor, pe care a dorit să o verifice de la un cap la altul, într-un târziu plecă împreună cu Lotho și cu cheia în buzunar, după ce i s-a promis că cealaltă cheie îi va fi lăsată la familia Gamgee, la Pușca-n-traistă. Promisiune care a făcut-o să mârâie și să nu-și ascundă gândul că familia aia ar fi în stare să golească vizuina în timpul nopții. Frodo nu i-a oferit nici măcar o ceașcă de ceai.

În schimb, după plecarea ei, a băut ceai cu Pippin și Sam Gamgee în bucătărie. În mod oficial, se știa că Sam se ducea

în Țara Iedului „ca să-l servească pe domnu' Frodo și să se ocupe de grădinărit”: un aranjament consfințit de Unchiaș, deși asta nu-l consola pentru faptul că avea să o aibă pe Lobelia drept vecină.

- Ultima noastră cină la Fundătura, spuse Frodo, împingând în spate scaunul.

Spălatul vaselor îl lăsară în seama Lobeliei. Pippin și Sam strânseseră curelele celor trei ranițe, apoi îngrămădiră totul pe verandă. Pippin coborî în grădină ca să-i arunce o ultimă privire. Sam dispăru.

Soarele asfințea. Vizuina Fundăturii părea tristă, sumbră și vraște. Frodo trecu încă o dată prin toate încăperile familiare și văzu lumina asfințitului pălind pe pereți și umbrele crescând prin unghere. În vizuină se înstăpânea întunericul. Frodo ieși, coborî spre poarta de la capătul potecii și de acolo mai merse puțin pe Drumul Măgurii la vale. Aproape că se aștepta să-l vadă pe Gandalf apropiindu-se cu pași mari prin înserare.

Cerul era senin, iar stelele prindeau să strălucească.

- O să fie o noapte frumoasă, gândi el cu voce tare. Semn bun de început. Am poftă să umblu. Nu mai am răbdare să stau locului. O s-o pornesc la drum, și Gandalf trebuie să-mi ia urma.

Se răsuci ca să se întoarcă acasă, dar imediat se opri, căci auzise glasuri chiar după colț, la capătul uliței Pușca-n-traistă. Una dintre voci era cu siguranță a bătrânului Unchiaș; cealaltă era necunoscută și oarecum neplăcută.

Frodo nu deslușea ce spunea, auzind doar răspunsurile Unchiașului, care erau cam țâfnoase. Bătrânul părea să se fi pierdut cu firea.

- Nu, domnu' Baggins a plecat. Azi-dimineața a plecat, iar Sam al meu s-a dus cu el: și și-a luat și toate lucrurile. Da, a vândut și a plecat, cum v-am spus. De ce? Nu-i treaba mea, și nici a domniei voastre. Încotro? Țsta nu-i un secret. S-a mutat la Cotuascuns, sau pe-acolo pe undeva, în vale. Da, așa e - o bucată bună de drum. Eu unu' n-am fost nicicând atât de departe; ăia din Țara Iedului sunt cam ciudați. Nu, nu pot să-i dau nici un fel de știre. Noapte bună.

Se auziră pași depărtându-se în josul Măgurii. Cu oarece mirare, Frodo se pomeni stăpânit de un sentiment de ușurare că pașii nu urcaseră Măgura spre el. „Cred că m-am săturat de întrebări și de toată iscodirea asta în legătură cu ce fac și ce dreg, își zise el. Ce ființe curioase sunt toți!” Mai că-i venea să se ducă la Unchiaș și să-l întrebe cu cine stătuse de vorbă; dar, gândindu-se mai bine (sau mai rău), făcu repede cale întoarsă spre Fundătura.

Pippin ședea pe ranița lui, în verandă. Sam nu se zărea nicăieri. Frodo intră în întunericul casei.

- Sam! strigă el. Sam! E vremea!

- Vin, stăpâne! se auzi răspunsul de undeva din adânc, urmat curând de Sam însuși, care se ștergea la gură.

Își luase rămas-bun de la butoiul cu bere din pivniță.

- Totu-mbarcat, Sam? întrebă Frodo.

- Da, stăpâne. Asta o să-mi ajungă pentru o vreme. Frodo închise și încuie ușa rotundă, iar cheia i-o dădu lui Sam.

- Fugi și du-o acasă, Sam! îi spuse el. Apoi tai-o pe uliță și vino cât poți de repede la poarta dinspre drumul de dincolo de Pajiști. În seara asta nu trecem prin sat. Prea multe urechi ciulite și prea mulți ochi la pândă.

Sam porni ca din pușcă.

- Ei, în sfârșit la drum! spuse Frodo.

Își aburcară ranițele în spate, își luară toiegele și dădură colțul spre latura de apus a vizuinei Fundăturii.

- Rămâi cu bine! mai zise Frodo, uitându-se la fereastra neagră și oarbă.

Flutură mâna, se răsuci pe călcâie și (pornind pe urma lui Bilbo, numai că el nu știa asta) grăbi pasul după Peregrin, la vale pe poteca din gradină. La capătul de jos al acesteia, trecură gardul viu pe la pârleaz și o apucară spre câmpuri, pierzându-se în întuneric precum foșnetul vântului prin iarba.

La poala Măgurii, în partea ei dinspre soare-apune, ajunseră la poarta ce dădea într-un drum îngust. Acolo se opriră și-și aranjară curelele ranițelor. După puțin timp se ivi și Sam, apropiindu-se cu pași repezi și gâfâind din greu; ranița grea i se înălța mult peste umeri, iar pe cap își pusese un sac țuguiat, fără formă și pleoștit, despre care zicea că-i pălărie. Pe întuneric, Sam semăna tare mult cu un gnom.

- Mai că-mi vine să cred că mi-ați dat tot ce era mai greu, zise Frodo. Mi-e milă de melci și de toate viețuitoarele ce-și cară casa în spinare.

- Aș putea să mai iau încă multe, stăpâne. Ranița mea e destul de ușoară, minți Sam, făcând pe grozavul.

- Ba nu poți, Sam, îl contrazise Pippin. Las' că-i face bine. N-are nimic în plus decât ce ne-a zis să împachetăm. A cam lăncezit în ultima vreme, dar după ce-o să mergă o bucată de drum, o să i se pară mai ușor.

- Fii bun cu un biet hobbit bătrân! pufni Frodo în răs. Pun rămășag că am să fiu la fel de subțire ca o nuia de trestie înainte să ajungem în Țara Buck. Vorbeam și eu ca să nu tac. Am bănuiala că tu, Sam, ai încărcat mai mult decât ți-era partea, dar o să am grijă când ne-om face din nou bagajele.

Își luă toiagul.

- Ei, la toți ne place să umblăm prin întuneric, mai zise el, așa că hai să lăsăm în urmă câteva mile înainte să tragem un pui de somn.

O vreme urmară drumul spre vest. Apoi, părăsindu-l, o apucară spre stânga și, tăcuți ca și până atunci, se îndreptară încă o dată spre câmpuri. Mergeau în șir, de-a lungul gardurilor vii și al crângurilor, în timp ce noaptea cobora tot mai întunecoasă peste ei. În pelerinele lor negre, erau la fel de nevăzuți ca și cum ar fi purtat toți trei inele magice. Și întrucât erau hobbiți și încercau să umble cât mai neauziți, nu făceau nici un zgomot, nici cât le-ar fi putut hobbiții înșiși

desluși. Până și sălbăticiunile câmpurilor și ale pădurilor rămaseră neștiutoare de trecerea lor.

După un timp traversară Apa, la vest de Hobbiton, pe un podeț îngust de scânduri. În acel loc, râul nu era decât o panglică neagră șerpuitoare, mărginită de arini înclinați deasupra văii. La o milă sau două spre sud traversară iute marele drum ce venea dinspre Podul Vimac; acum se găseau în Țara Tuc și, cotind spre sud-est, se îndreptară spre ținutul Dealului Verde. Începând să urce primele coaste, se uitară în urmă și zăriră lămpașele din Hobbiton licărind în depărtare, în valea domoală a Apei. Curând așezarea dispăru în faldurile pământului întunecat, urmată fiind de Lângă Ape și de iazul cenușiu din vecinătate. După ce lumina ultimei gospodării rămase mult în urmă, sclipind când și când printre copaci, Frodo se răsuci încă o dată și-și flutură mâna în semn de rămas-bun.

- Mă-ntreb dacă-mi va fi dat să mai privesc vreodată valea asta, zise el încet.

După aproape trei ore de mers, făcură un popas. Noaptea era senină, răcoroasă și înstelată, dar câteva pale de negură ca niște fuioare de fum prindeau a urca pripoanele dealurilor dinspre pâraie și lunci adânci. Ramuri subțiri legănate de un vânt ușor deasupra capetelor lor teșeau o plasă neagră pe cerul palid. Cei trei încropiră o gustare modestă (așa, ca pentru hobbiți) și purceseră mai departe. Curând ajunseră la un drum îngust ce urca și cobora, până se pierdea cenușiu în întunericul din față: drumul spre Pădureni și Stogu și spre

Pontonul Cotuascuns se desprindea în sus din drumul principal din valea Apei și cotea pe la poalele Dealurilor Verzi spre Capătul Împădurit, un colț sălbatic al Meleagului de la Soare-Răsare.

Merseră ce merseră și nimeriră pe o cărare tăiată adânc printre copaci înalți ce-și foșneau în noapte frunzele uscate. Întunericul era de nepătruns. Începură să vorbească și să fredoneze toți trei încetișor o melodie, căci se găseau acum departe de orice ureche iscoditoare. Apoi se cufundară din nou în tăcere, iar Pippin prinse a rămâne în urmă. Întrun târziu, când poteca deveni tot mai abruptă pe povârniș în sus, se opri și căscă.

- Mi-e atât de somn, zise el, că în curând o să mă prăbușesc în mijlocul potecii. Aveți de gând să dormiți în picioare? Aproape că-i miezul nopții.

- Credeam că-ți place să umbli pe întuneric, spuse Frodo. Dar nu ne mână nimeni de la spate. Merry se așteaptă să ajungem poimâine în timpul zilei; avem, prin urmare, încă două zile. Vom poposi în primul loc mai potrivit.

- Vântul e de la soare-apune, zise Sam. Dacă ajungem de partea cealaltă a dealului ăstuia, stăpâne, o să găsim un loc adăpostit și îndeajuns de tihnit. Chiar deasupra noastră e o pădure uscată de brazi, dacă-mi aduc bine aminte.

Sam cunoștea regiunea pe o rază de douăzeci de mile jur-împrejurul așezării Hobbiton, dar mai mult nici că știa din geografie.

Chiar în vârful dealului dădură peste peticul de pădure de brazi. Părăsind poteca, se afundară în întunericul adânc al brazilor, greu de mirosul de rășină, și adunară vreascuri uscate și conuri ca să încingă un foc. Curând flăcările trosneau vesel la rădăcina unui brad uriaș, iar ei rămaseră o vreme așezați în jurul lui, până când capetele începură să le cadă în piept. Atunci, alegându-și fiecare un cotlon între rădăcinile primitoare, se făcură covrig sub pelerine și pături și în scurtă vreme adormiră. Hotărâseră să nu stea nimeni de pază; nici măcar Frodo nu se temea încă de vreo primejdie, căci se mai aflau în inima Comitatului. Câteva vietăți se apropiară și îi priviră după ce focul se stinse. O vulpe ce trecea prin pădure cu niscai treburi de-ale ei se opri câteva minute și adulmecă îndelung.

„Hobbiți, își spuse în sinea ei. Și ce mai urmează? Am auzit de tot felul de lucruri ciudate prin partea asta de lume, dar nu-mi amintesc să-mi fi spus careva de vreun hobbit care să doarmă sub cerul liber, la adăpostul unui copac. Și-ncă trei! îmi miroase a ceva tare ciudat aici!” Și gândea cu dreptate, dar mai mult de-atât n-avea să afle vreodată.

Dimineața veni palidă, rece și umedă. Primul se trezi Frodo, care descoperi că rădăcina copacului îi lăsase o adâncitură în spate, iar gâtul îi era înțepenit. „Să mergi de plăcere? De ce n-am venit călare?” se întrebă în sinea lui, la fel cum se întreba ori de câte ori era la începutul unei expediții. „Și minunatele mele pături de puf au fost toate

vândute Sackville-Bagginsilor! Niște rădăcini de-astea de copac ar merita!" Se întinse, iar apoi strigă:

- Scularea, hobbiților! Dimineața e minunată!

- Ce-i atât de minunat la ea? mormăi Pippin, uitându-se chiondorâș cu un singur ochi peste marginea păturii. Sam! Pregătește micul dejun pentru ora nouă și jumătate! Ai încălzit apa la baie?

Sam sări în picioare cu un aer buimac.

- Nu, stăpâne, n-am încălzit-o, stăpâne, zise el.

Frodo trase păturile din jurul lui Pippin, rostogolindu-l, apoi se duse la marginea pădurii. Departe, spre răsărit, soarele răsărea roșu din negurile ce acopereau grele lumea. Stropiți cu roșu și auriu, copacii tomnatici păreau să plutească dezrădăcinați pe o mare de umbre.

Puțin mai la vale, spre stânga, drumul cobora abrupt și dispărea într-o scobitură.

Reveni în tabără; între timp, Sam și Pippin aprinseseră un foc zdravăn.

- Apa! strigă Pippin. Unde-i apa?

- Nu țin apă în buzunare, pufni Frodo.

- Credeam că te-ai dus să găsești apă, îl luă la rost Pippin, ocupat cu aranjatul bucatelor și al cânilor. Ce-ar fi să te duci acu' să aduci niște apă?

- Ai putea veni și tu, și să iei și butelcile cu tine, i-ontoarse

La poalele dealului curgea un pârâiaș. Umplură butelcile și micul ceaun de expediție la o cascadă unde apa se prăvălea

câteva picioare peste muchia unei stânci cenușii. Era rece ca gheața, așa încât spălatul fețelor și al mâinilor fu însoțit de bolboroseli și gâfâieli.

Când isprăviră de mâncat și ranițele erau din nou legate strâns, trecuse de ora zece și ziua devenea tot mai senină și mai caldă. Coborâră panta, trecură pârâul acolo unde acesta se ascundea sub drum, urcară povârnișul următor și apoi coborâră iarăși și urcară la loc un alt colnic; de-acum, pelerinele, păturile, apa, merindele și toate celelalte le apăsau parcă și mai grele umerii.

Marșul din acea zi promitea să fie o treabă obositoare și nădușitoare. Totuși, după câteva mile, poteca încetă să urce și să coboare: urca abrupt și în zigzag până în vârful unei culmi, iar de acolo se vedea coborând pentru ultima oară. În fața lor zăriră plaiurile mai joase, punctate de pâlcuri mici de copaci, ce se pierdeau în depărtare în aburul cafeniu al unui ținut păduros. Privirile lor cuprinseră Capătul Împădurit până în zare, spre Râul Viniac. Drumeagul șerpuia înainte, ca o bucată de sfoară.

- Drumul ăsta nu se mai isprăvește, zise Pippin, dar nu mai pot dacă nu mă odihnesc nițel. E timpul să prânzim.

Se așeză pe marginea drumului și își aținti privirea spre est, spre cețuri, dincolo de care curgea Râul și se afla marginea Comitatului în care-și petrecuse întreaga viață. Sam rămase în picioare lângă el. Ochii lui rotunzi erau larg deschiși - căci se uita la pământuri pe care nu le văzuse niciodată, spre un nou orizont.

- În pădurile alea locuiesc elfii? întrebă el.

- N-am auzit de așa ceva, zise Pippin.

Frodo tăcea. Și el urmărea din priviri drumul spre răsărit, ca și cum nu-l mai văzuse niciodată până atunci. Dintr-o dată prinse glas, rostind rar, cu voce tare, dar totodată ca pentru sine:

Drumul duce-n jos la vale De la ușa mea-ncepând.
Ah, grăbit, pe-aceeași cale
Voi pleca și eu curând,
Pân-la drumu-n care alte drumuri duc de oareunde
Și de-acolo mai departe? încă n-aș putea răspunde.

- Parcă-i o poezie dintr-alea de-ale lui Bilbo, spuse Pippin. Sau e una dintre imitațiile tale? Nu prea sună a încurajare.

- Nu știu, recunosc Frodo. Mi-a venit așa, ca și cum eu aș fi născocit-o. Dar se poate s-o fi auzit cândva, demult. Sigur că-mi amintește de Bilbo cel din ultimii ani, înainte să plece. Adeseori îmi spunea că nu exista decât un Drum, că e ca un râu mare: izvoarele lui țâșnesc din fiecare prag și fiecare potecă i se supune. „E o treaba tare periculoasă, Frodo, să ieși pe ușa casei tale, îmi spunea. Pășești pe Drum și, dacă nu știi să-ți stăpânești picioarele, nu ai habar încotro te poate duce curentul. Îți dai seama că ăsta e drumul ce străbate Codrul Întunecimii și că, dacă îl lași în voia lui, s-ar putea să te ducă până la Muntele Singuratic și

chiar mai departe și-n locuri și mai blestemate?" îmi spunea asta pe poteca din fața ușii de la Fundătura, mai cu seamă după ce se întorcea dintr-o plimbare lungă.

- Dar să știi că Drumul n-o să mă ducă nicăieri cel puțin pentru o oră, decretă Pippin, dând jos ranița din spate.

Ceilalți îi urmară exemplul: își sprijiniră ranițele de răzorul drumului iar picioarele și le întinseră pe drum. După ce se odihniră, își puseră burțile la cale, iar pe urmă se mai odihniră o vreme.

Soarele cobora spre asfințit, iar lumina amurgului începuse să cuprindă pământul atunci când se urniră din loc. Până acum nu întâlniseră nici un suflet. Nu era o cale bătută spre Capătul Împădurit. Mărșăluiau de mai bine de o oră, când Sam se opri deodată, parcă în ascultare. Ajunseseră în vale; după multe șerpuiiri, drumul se întindea drept în față, traversând pășunile pe care creșteau risipiți copaci înalți, vestitori ai pădurii ce se apropia.

- Aud un ponei sau un cal ce vine în urma noastră, anunță el. Se uitară în spate, dar cotul drumului îi împiedica să vadă prea departe.

- Mă-ntreb dacă nu e Gandalf care vine după noi, spuse Frodo.

Dar nici n-apucă bine să zică aceste vorbe, când îl cuprinse un sentiment că nu era tocmai așa, și o dorință bruscă de-a se ascunde de călăreț puse stăpânire pe el.

- Poate că n-are prea mare importanță, adăugă el, parcă cerându-și iertare, dar tare-aș vrea să nu fiu văzut pe drum

- de către nimeni. M-am săturat să mi se urmărească și tălmăcească fiecare pas pe care-l fac. Iar dacă este Gandalf, mai zise el ca un gând întârziat, îi pregătim o mică surpriză, ca să-l pedepsim pentru că a întârziat atât de mult. Hai să ne facem nevăzuți.

Ceilalți doi alergară iute spre stânga și se pitiră într-o scobitură, nu departe de drum. Rămaseră nemișcați. Frodo șovăi o clipă: curiozitatea sau poate o altă senzație se opunea dorinței de a se ascunde. Tropăitul se apropia. În ultima clipă, Frodo se azvârli într-un petic de iarbă înaltă din spatele unui copac ce umbrea drumul. De acolo își înălță capul și iscodi prudent pe deasupra unei rădăcini.

De după cotul drumului se ivi un cal negru, nu un ponei ca al hobbiților, ci un cal în toată regula; iar călare se afla un ditamai omul, ce părea să stea chircit în șa, învelit într-o mantie mare și neagră, cu glugă, astfel că numai cizmele vârâte în scările înalte se zăreau dedesubt; fața lui era ascunsă în umbră, nevăzută.

Când ajunse la copac, în dreptul lui Frodo, calul se opri. Silueta călare rămase nemișcată, cu capul plecat, de-ai fi zis că ascultă ceva. De sub glugă se auzea un zgomot ca de amușinare a unui miros ce nu se lasă deslușit; capul se răsuci dintr-o parte în alta a drumului.

O teamă, ivită din senin și inexplicabilă, de a nu fi descoperit îl cuprinse pe Frodo, și-n clipa aceea gândul îi fugi la Inel. Abia îndrăzne să respire, cu toate acestea dorința de a scoate Inelul din buzunar deveni atât de copleșitoare, încât

începu să-și miște încet mâna. Simțea că nu are decât să și-l strecoare pe deget ca să fie în afara oricărei primejdii. Sfatul lui Gandalf părea absurd. Bilbo folosise Inelul. „Și încă sunt în Comitat”, își spuse el, în timp ce mâna atinse lanțul. În aceeași clipă, călărețul se îndreptă de spate și trase de hățuri. Calul pași înainte, întâi la pas, pornind apoi în galop.

Frodo se târî până la marginea drumului și se uită în urma călărețului, până când acesta se pierdu în zare. Frodo n-ar fi putut jura, dar i se păruse că, dintr-o dată, înainte să piară de tot din vedere, calul o luase într-o parte, intrând printre copacii din dreapta.

„Măi să fie, dar știu că-i ceva tare ciudat aici, și chiar că neliniștitor”, spuse Frodo în sinea lui, în vreme ce se îndrepta spre tovarășii săi. Pippin și Sam nu se clintiseră din iarbă, astfel că nu văzuseră nimic; drept care Frodo trebui să le descrie călărețul și felul ciudat în care se purtase.

- N-aș putea spune de ce, dar am fost sigur că eu eram cel pe care-l căuta sau după care adulmecă; și la fel de sigur am fost că nu voiam să mă descopere. Încă nu mi-a fost dat să văd sau să simt ceva asemănător în Comitat.

- Dar ce-are face cu noi unul din Seminția Mare? se miră Pippin. Și ce căuta prin partea asta de lume?

- Sunt niște oameni prin părțile astea, explică Frodo. Celor din Meleagul de la Miazăzi Seminția Mare le-a cam dat de furcă, din câte știu. Dar n-am auzit vreodată de un asemenea călăreț. Mă-ntreb de unde-o fi venind.

- Să-mi fie cu iertare, interveni Sam deodată, da' știu de unde vine. Din Hobbiton vine călărețu' ăsta negru, dacă n-or mai fi și alții. Și știu încotro se duce.

- Ce vrei să spui cu asta? se răsti Frodo la el, privindu-l uluit. De ce n-ai spus nimic pân-acum?

- Abia acu' mi-am amintit, stăpâne. Uite cum a fost: când m-am dus la vizuina noastră ieri-seară să duc cheia, tătâne-meu numa' ce-mi zice: *Bună, Sam! Credeam c-ai plecat cu domnu' Frodo azi-dimineața. A fost pe-aici un mușteriu ciudat care-a-ntrebat de domnu' Baggins de la Fundătura, tocma' a plecat. L-am trimis la Cotuascuns. Nu că mi-ar fi plăcut cum vorbea. Părea tare mânios când i-am zis că domnu' Baggins și-a părăsit locuința cea veche pentru totdeauna. A sâsâit la mine, zău că da. M-a cam luat cu frig. Ce neam era?* Îl întreb eu pe Unchiaș. Nu știu, zice el, *da' nu era hobbit. Era-nalt și parcă negru, și stătea așa, aplecat asupra mea. Aș zice că era unu' din Seminția Mare de pe meleaguri străine. Vorbea tare ciudat.*

N-am putut zăbovi să aud mai multe, stăpâne, pentru că m-așteptați; și nici n-am pus prea mult temei pe vorbele lui. Unchiașul e tot mai bătrân și cu vederea tot mai slabă, unde mai pui că era aproape întuneric atunci când ființa asta a urcat Măgura și l-a găsit stând la aer curat la capătul uliței noastre. Sper că nu v-a pricinuit nici un rău, stăpâne, și nici eu.

- Unchiașul n-are nici o vină, zise Frodo. La drept vorbind, l-am auzit stând de vorbă cu un străin ce părea să

se intereseze de mine, și mi-a venit să mă duc să-l întreb cine e. Mai bine o făceam, sau măcar tu să-mi fi spus de povestea asta mai devreme. Aș fi fost mai atent pe drum.

- Dar nu trebuie neapărat să fie o legătură între călărețul ăsta și străinul Unchiașului, își dădu Pippin cu părerea. Am părăsit Hobbitonul în destulă taină, nu văd cum ne-ar fi putut urmări.

- Da' ce ziceți de *adulmecat*, stăpâne? îi aminti Sam. Iar Unchiașul mi-a zis că străinul era negru.

- Ah, mai bine îl așteptam pe Gandalf, murmură Frodo. Dar poate că n-aș fi făcut decât să înrăutățesc și mai mult lucrurile.

- Atunci știi ceva sau ai vreo bănuială în legătură cu acest călăreț? îl iscodi Pippin, care-i auzise murmurul.

- De știut nu știu, și e mai bine să nu bănuiesc nimic.

- Bine, vere Frodo. Păstrează-ți secretele deocamdată, dacă vrei să fii misterios. Până una-alta, nouă ce ne rămâne de făcut? Aș dori să îmbuc ceva și să-mi umezesc gâtlejul, dar parcă tot mai bine e s-o luăm din loc de-aici. Toată vorbăria asta a noastră despre călăreți adulmecători cu nasuri nevăzute m-a cam neliniștit.

- Da, cred că o luăm din loc, consimți Frodo, dar nu pe drum - nu care cumva să-i vină călărețului să se întoarcă, sau poate că mai e vreun altul care-l urmează. Azi trebuie să mai mergem o bucată bună de drum. Țara Iedului e încă tare departe.

Umbrele copacilor se întindeau lungi și subțiri pe iarbă atunci când cei trei porniră din nou. Se țineau la o aruncătură de piatră în stânga drumului, cât mai mult cu putință ascunși vederilor. Dar asta îi împiedica la mers; căci iarba era deasă și smocuită, terenul plin de hârtoape și de mușuroaie, iar copacii, răzleți la început, începeau să se îndesească.

Soarele coborâse roșu dincolo de dealurile din spatele lor, iar înserarea își făcea încet loc atunci când, ajunși la capătul platoului întins pe care drumul îl străbătuse câteva mile bune în linie dreaptă, au îndrăznit să iasă la vedere. Chiar în acel punct, drumul cotea la dreapta și cobora spre șesurile din Yale, îndreptându-se spre Stogu, dar la dreapta se făcea un drumeag ce intra șerpuind într-un codru de stejari bătrâni, ca apoi să ajungă la Pădureni.

- Țsta-i drumul nostru, zise Frodo.

Nu departe de punctul de răscruce a celor două drumuri, dădură peste trunchiul uriaș al unui copac: încă era viu, avea frunze pe crenguțele ce crescuseră în jurul cioturilor rămase de la crăcile frânte de mult; dar pe dinăuntru era gol, putea fi pătruns printr-o scorbură mare de pe partea opusă drumeagului. Hobbiții se strecurară înăuntru și se așezară pe o saltea de frunze uscate și lemn putrezit. Se odihniră, îmbucară ceva ușor, vorbind cu voci scăzute și oprindu-se din când în când ca să asculte.

Se înnopta la ceasul la care reveniră pe drumeag. Vântul de la apus suspina printre crengi. Frunzele șușoteau. Curând,

drumeagul prinse a coborî în întuneric într-o pantă lină și neîntreruptă. O stea se ivi deasupra copacilor, în fața lor, pe cerul tot mai negru dinspre răsărit. Mergeau cot la cot, în pas, ca să-și dea curaj. După o vreme, pe măsură ce stelele se îndeseau și deveneau mai luminoase, sentimentul de neliniște îi părăsi și renunțară să mai tragă cu urechea la tropăit de copite. Începură să fredoneze încetișor, așa după cum era obiceiul hobbiților în timp ce călătoreau, mai ales noaptea, când se apropiau de casă. Cel mai adesea era un cântec de cină sau de culcare, dar cei trei hobbiți de-acum fredonau un cântec de drumeție (deși, bunînțele, se pomenea în el și de cină, și de culcare). Cuvintele fuseseră potrivite de Bilbo Baggins, pe o melodie la fel de veche precum dealurile, iar Frodo de la el le învățase, odată, pe când se plimbau pe pajiștile din valea Apei și vorbeau despre Aventură.

Ce jar în vatra purpurie!

Sub acoperiș un pat ne-mbie.

Dar oboseala nu ne-apasă;

Încă zărim dincol' de casă Un pom stingher, un colț de stâncă
Pe care nu l-am văzut încă... Iarbă, floare, pomi
sub cer, Toate pier! Toate pier! Dealuri, ape, câte-or fi,
Nu te-opri! Nu te-opri!

Încă mai pot să ne aștepte

La colț un drum, o poartă, trepte,

Azi încă neluate-n seamă,
Pe care le-auzim cum cheamă,
Poteci ascunse, suitoare,
Ce duc spre Lună, ori spre Soare Măr, măceș, alun, orice
Ducă-se! Ducă-se!
Bălții, văilor de lut,
Un salut! Un salut!

Rămâne casa. Lumea mare
Ne-așteaptă. Umbre pe cărare,
Hotarul nopții dinadins e, Când toate stelele-s aprinse...
Apoi întorși la pat, acasă Iar lumea-n urma lor, rămasă!
Ceață, umbră, nori târzii, Vor păli! Vor păli!
Focul, cina, ceasuri dulci!
Să te culci! Să te culci!

Cântecul se sfârși.

- Să *ne* culcăm! Să *ne* culcăm! cântă Pippin cu o voce înaltă.

- Sssst! îl potoli Frodo. Parcă iar aud copite!

Se opriră locului și rămaseră la fel de nemișcați ca și umbrele copacilor, ascultând. Se auzea tropăit de copite pe drum, la oarecare distanță în urmă, dar apropiindu-se încet și deslușit o dată cu vântul. Repede și neauziți, cei trei se retraseră de pe drumeag și alergară în umbra deasă a stejarilor.

- Să nu ne depărtăm prea mult, șopti Frodo. Nu vreau să fim văzuți, însă vreau să văd dacă-i tot un Călăreț Negru.

- Prea bine, acceptă Pippin. Numai nu uita de adulmecare. Copitele se apropiau. Napucară să găsească un ascunziș mai bun altul decât întunericul desişului; Sam și Pippin se tupilară în spatele unei buturugi mari; în schimb, Frodo se târî câțiva pași îndărăt spre drum. Se zărea, cenușie și palidă, o fâșie de lumină ce se stingeă printre copaci. Deasupra, stelele se înghesuiau pe cerul întunecat, lună însă nu era.

Tropăitul încetă. Încordându-și privirile, Frodo zări ceva negru traversând spațiul mai luminos dintre două trunchiuri și oprindu-se. Părea să fie umbra neagră a unui cal, iar în fața ei o umbră mai mică. Umbra neagră se oprise foarte aproape de locul unde părăsiseră ei drumeagul, și acum se legăna ușor într-o parte și-n alta. Frodo avu impresia că o auzea cum adulmecă. Umbra se aplecă spre pământ, apoi începu să se târâie în direcția lui.

Încă o dată, dorința de a-și strecura Inelul pe deget îl cuprinse pe Frodo; de data asta era chiar mai puternică decât prima dată. Atât de puternică, încât, înainte să-și dea seama de ce se întâmplă, mâna i se furișă în buzunar. Însă în aceeași clipă se auzi un zvon de cântec și râset amestecate laolaltă. Voci limpezi se înălțau și se strângeau în aerul luminat de stele. Umbra neagră se ridică și se retrase. Se urcă în spinarea calului întunecat și dădu impresia că dispare

dincolo de drum, în întunericul de pe partea cealaltă. Frodo îndrăzni să respire.

- Elfi! exclamă Sam cu o șoaptă răgușită. Elfi, stăpâne.

Și aproape că ar fi țâșnit dintre copaci și s-ar fi repezit în direcția vocilor, dacă nu l-ar fi reținut ei.

- Da, sunt elfi, spuse Frodo. Uneori pot fi întâlniți în Capătul Împădurit. Nu trăiesc în Comitat, dar migrează înapoi primăvara și toamna, părăsindu-și meleagurile de dincolo de Dealurile Turnului. Le sunt recunoscător pentru asta. Voi n-ați văzut, dar Călărețul ăla Negru s-a oprit chiar aici și se apucase să se târască spre noi, și tocmai atunci s-a pornit cântecul. Când a auzit vocile, a șters-o.

- Și elfii? întrebă Sam, prea emoționat ca să-și facă griji din pricina călărețului. Nu putem să mergem să-i vedem?

- Ascultați! Vin înapoi, spuse Frodo. Nu trebuie decât să așteptăm.

Cântecul se apropia. O voce clară se auzea mai puternică decât celelalte. Cânta în limba frumoasă a elfilor, pe care Frodo o știa puțin, iar ceilalți n-o cunoșteau deloc. Însă sunetul ce se împletea cu melodia părea să prindă contur în mintea lor sub formă de cuvinte pe care le înțelegeau doar pe jumătate. Iată care era cântecul, așa cum îl pricepea Frodo:

Albă ca Zăpada! Ah, Doamnă curată!

Dinspre Asfințituri peste Mări Regină!

Ah, prin lumea noastră fața ta se-arată Când copacii-și suie crengile-n lumină!

Gilthoniel! Ah, plină-i, Gilthoniel, livada, Limpezime-i totul, cântec și chemare!

Albă ca Zăpada! Alba ca Zăpada!

Într-o altă țară, dincolo de Mare.

Ah, de ea țesute-s Anul fără Soare

Stelele, de mâna ei și peste Fire,

Peste câmpii, sub vânturi prind acum să zboare Într-o necuprinsă, albă înflorire.

Ah, Elbereth! Gilthoniel! Ca-ntr-o poveste

Celor de pe-aceste locuri ne apare , Strălucind lumina ta cerească Mările-Apusene, în roiuri stelare.

Cântecul se sfârși.

- Aștia-s Elfi Nobili! exclamă Frodo uluit. Au pomenit numele lui Elbereth! Puțini din seminția asta, cea mai bălaie dintre toate, sunt văzuți vreodată în Comitat. N-au mai rămas mulți în Pământul de Mijloc, la răsărit de Marea cea Mare. Cu adevărat un noroc ciudat.

Hobbiții rămaseră la marginea drumului, în umbră. Nu trecu mult și elfii apărură pe drum, coborând spre vale. Mergeau încet, iar hobbiții văzură cum le strălucește în păr și-n ochi lumina stelelor. N-aveau lămpașe cu ei; cu toate

acestea, în timp ce mergeau, un licăr precum lumina lunii înainte să răsară peste crestele dealurilor părea să cadă în jurul picioarelor lor. Înaintau în tăcere și în clipa în care ultimul elf trecu prin dreptul hobbiților, se răsuci, se uită drept la ei și izbucni în râs.

- Salutare, Frodo! strigă el. E cam târziu să te afli pe meleag străin. Sau te-i fi rătăcit?

Apoi îi strigă pe ceilalți din față și toți se opriră și făcură roata în jurul hobbiților.

- Ce minunăție! exclamară ei. Trei hobbiți în pădure noaptea! N-am mai pomenit așa ceva de când a plecat Bilbo. Ce să-nsemne oare?

- Ce să-nsemne, bălailor, răspuse Frodo, decât că mergem și noi, pare-mi-se, în aceeași direcție cu voi. Îmi place să umblu la lumina stelelor. Dar m-aș bucura dacă ne-ați ține tovărășie.

- Dar noi n-avem nevoie de altă tovărășie, iar hobbiții sunt atât de plicticoși, râseră ei.

Și cum de știți că ne îndreptăm în aceeași direcție cu voi, căci nu știți încotro mergem?

- Voi de unde știți numele meu? le-o-ntoarse Frodo.

- Noi știm multe lucruri, ziseră ei. Te-am văzut de multe ori înainte cu Bilbo, deși poate că tu nu ne-ai văzut.

- Cine sunteți și cine-i mai-marele vostru? întrebă Frodo.

- Eu sunt Gildor, răspuse conducătorul lor, elful care-l salutase primul. Gildor Inglorion din Casa Finrod. Suntem surghiuniți și nenumărați din seminția noastră au plecat cu

multă vreme în urmă și nici noi nu facem altceva decât să mai zăbovim puțin pe-aici înainte să ne întoarcem peste Marea cea Mare. Dar mai sunt din neamul nostru, care încă trăiesc în pace în Vâlceaua Despăcată. Hai, Frodo, zi-ne ce faci pe-aici? Căci vedem cu ochiul liber că peste voi plutește o umbră de spaimă.

- Ah, Neam înțelept, se băgă Pippin în vorbă fără să se mai poată stăpâni. Spuneți-ne de Călăreții Negri.

- Călăreții Negri? aproape că șoptiră ei. De ce întrebați de Călăreții Negri?

- Pentru că au fost doi Călăreți Negri care ne-au ajuns din urmă, sau a fost unul singur care-a făcut-o de două ori, continuă Pippin, și numai adineauri s-a făcut nevăzut, când v-a auzit apropiindu-vă.

Elfii nu răspunseră imediat, ci se sfătuiră între ei în șoaptă, într-un târziu, Gildor se răsuci spre hobbiți.

- N-o să vorbim despre asta aici, zise el. Credem că e mai bine să veniți cu noi. Nu stă în obiceiul nostru, dar de data asta vă vom lua cu noi pe drumul nostru și veți înnopta cu noi, dacă veți voi.

- Ah, Popor Bălai! Ce noroc, dincolo de toate speranțele mele! exclamă Pippin.

Lui Sam îi pierise glasul.

- Îți mulțumesc din inimă, Gildor Inglorion, se înclină Frodo. *Elen sla lumenn' omentielvo*, o stea strălucește la ceasul întâlnirii noastre, adăugă el în limba elfă nobilă.

- Fiți cu băgare de seamă, prieteni! strigă Gildor, izbucnind în râs. Să nu dezvăluți secrete! Avem de-a face cu un cunoscător al Limbii Vechi. Bilbo era un maestru al ei. Salutare, prieten al elfilor! mai zise el, făcând o plecăciune în fața lui Frodo. Și-acum vino cu prietenii tăi și ne țineți tovărășie! Ar fi bine să mergeți în mijlocul nostru, ca să nu vă pierdeți pe drum. S-ar putea să obosiți înainte să ne oprim.

- De ce? Unde mergeți? nu pricepu Frodo.

- Păi, în seara asta mergem spre pădurile de pe dealurile ce străjuiesc Pădurenii. Sunt câteva mile bune până acolo, dar ne vom putea adăposti și ne va scurta călătoria de mâine.

Porniră din nou în tăcere și trecură precum umbrele și luminile palide: căci elfii (chiar mai mult decât hobbiții) puteau să meargă, atunci când doreau, fără să facă vreun zgomot sau să li se audă pasul. Curând lui Pippin începu să i se facă somn și o dată sau de două ori se împiedică; dar de fiecare dată un elf mai înalt, aflat lângă el, îl prinse, oprindu-l astfel să cadă. Sam mergea în pas cu Frodo, însă ca prin vis, cu o expresie de teamă pe chip, dar și de bucurie uluită.

De-o parte și de cealaltă a potecii pădurea devenea tot mai deasă; copacii erau mai tineri și cu trunchiurile mai apropiate; și pe măsură ce drumeagul cobora, pătrunzând într-o vale dintre dealuri, pe costișe se înmulțeau alunii. În sfârșit, elfii părăsiră poteca. Prin desişul din dreapta se deslușea cu greu o altă potecă înierbată; pe aceasta o apucară, întorcându-se puțin înapoi și urcând mult, pe

coasta împădurită ce ducea în vârful câtorva mături care înaintau până spre albia râului. Deodată ieșiră din umbra copacilor, trezinduse în fața unei suprafețe mari de iarbă, cenușie în întunericul nopții. Din trei părți era mărginită de pădure; dar înspre răsărit terenul cobora în pantă abruptă, iar vârfurile copacilor întunecați ce creșteau spre poala povârnișului se găseau mai jos de picioarele drumeților. Dincolo de copaci, șesurile se zăreau întunecate și drepte ca-n palmă sub firmament. Ceva mai aproape, câteva lumini licăriră în satul Pădureni.

Elfii se așezară pe iarbă și vorbiră între ei cu voci coborâte, ca și cum ar fi uitat de hobbiți. Frodo și tovarășii săi se înveliră în Pelerine și în pături și curând îi cuprinse somnul. Noaptea se adâncea, luminile din vale se stinseră pe rând. Pippin adormi, cu capul sprijinit de un mușuroi verde.

Departe, pe cerul de la răsărit, țâșniră Remmirath, Stelele împletite, și încet se înalță deasupra negurilor Borgil cel roșu, lucind ca o bijuterie de foc. Apoi curenții de aer împrăștiară negurile ca pe un vâl și atunci se zări, urcând deasupra hotarului lumii, Războinicul Cerului, Menelvagor, cu brâul său strălucitor. Elfii izbucniră toți într-un cântec și, pe neașteptate, sub coroanele copacilor, țâșniră limbile roșietice ale unui foc.

- Veniți! îi chemară elfii pe hobbiți. Veniți! E vremea să tăifăsuim și să ne veselim!

Pippin se ridică în capul oaselor, frecându-se la ochi. Se scutură înfiorat.

- În sală focul s-a aprins în vatră și sunt merinde pentru oaspeții flămânzi, îl anunță un elf proțăpît în fața lui.

La capătul dinspre miazăzi al pajiștii se zărea ca un fel de poiană. Întinderea de iarbă înainta mult în pădure, formând un spațiu larg, ca o sală mare cu acoperiș împletit din rămurișul copacilor. Trunchiurile masive se aliniau precum niște coloane de-o parte și de alta. În mijloc trosnea un foc de lemne, iar de trunchiurile-coloane erau aprinse torțe ce ardeau neconținut cu flăcări aurii și argintii. Elfii se așezară roată în jurul focului, drept pe iarbă sau pe buturugile rămase de pe urma trunchiurilor bătrâne tăiate cu ferăstrăul. Câțiva se agitară încolo și-ncoace, aducând cești și turnând de băut; alții aduceau de-ale gurii, merinde îngrămădite morman pe platouri și farfurii.

- Bucate sărăcăcioase, se scuzară elfii, și asta pentru că înnoptăm în pădurea verde, departe de casele noastre. Dar dacă ne veți fi oaspeți vreodată, vă vom omeni mai bine.

- Mie mi se pare prea îndeajuns pentru o petrecere de ziua mea de naștere, zise Frodo.

Mai târziu, Pippin avea să-și aducă aminte cu greutate ce mâncase sau băuse, căci mintea lui era plină doar de lumina de pe chipurile elfilor și de vocile lor atât de variate și de frumoase, încât i se părea că visează cu ochii deschiși. Avea totuși să-și amintească de pâine, de gustul acela, fără seamăn pentru cel flămând, al unei minunate felii de pâine albă; de frunzele dulci ca fructele pădurii și mai pline de sevă decât îngrijitele fructe ale grădinii; sau de cum golise pe nerăsuflăte o cupă ce era plină cu o licoare înmiresmată, răcoroasă așa cum doar o fântână limpede poate fi, și aurie ca după-amiaza de vară.

Sam n-ar fi putut niciodată descrie în cuvinte sau închipui cu limpezime în mintea lui ceea ce a simțit sau a gândit în acea noapte, deși i-a rămas în amintire ca unul dintre cele mai de seamă momente din întreaga lui viață. Singurul lucru pe care a reușit să-l rostească au fost următoarele cuvinte:

- Ei bine, stăpâne, dacă aș putea crește mere așa cum sunt astea, abia atunci aș zice că sunt grădinar. Dar ce mi-a mers la inimă a fost cântecul, dacă înțelegeți ce vreau să spun.

Frodo ședea și mânca, bea și pălăvrăgea încântat; dar mintea lui stătea la vorbele care se rosteau. Știa câte ceva din limba elfă, astfel că asculta cu urechile ciulite. Când și când

li se adresa celor care-l serveau și le mulțumea pe limba lor. Ei îi zâmbeau și spuneau râzând:

- Ești o nestemată printre hobbiți!

Nu trecu mult și Pippin adormi buștean, drept care îl luară pe sus și-l duseră într-un umbrar pregătit sub copaci; acolo fu întins pe un pat moale, unde dormi dus toată noaptea. Sam refuză să-și părăsească stăpânul. După ce Pippin fu dus de acolo, el se apropie de Frodo, se încovrigă la picioarele lui și, dând din cap, închise în sfârșit ochii. Frodo rămase multă vreme treaz, de vorbă cu Gildor.

Povestiră despre multe lucruri, vechi și noi, iar Frodo îl descusu pe Gildor despre ce se mai întâmplase în lumea largă dincolo de hotarele Comitatului. Veștile erau mai cu seamă triste și rău prevestitoare: întunecimea ce se întindea tot mai mult, războaiele oamenilor și fuga elfilor. În cele din urmă, Frodo puse întrebarea care-l frământa cel mai mult:

- Spune-mi, Gildor, l-ai văzut vreodată pe Bilbo de când ne-a părăsit?

Gildor zâmbi.

Da, răspunse el. De două ori. Chiar în acest loc și-a luat rămas-bun de la noi. Dar l-am mai văzut o dată, departe de-aici.

Atât spuse despre Bilbo și nimic mai mult, iar Frodo nu insistă.

- Nu mă întrebi și nu-mi spui prea multe din ce te privește pe tine, Frodo, observă Gildor. Dar știu de-acum câte ceva și altele le pot citi pe chipul tău și în gândul ce se ascunde în

spatele întrebărilor tale. Pleci din Comitat, și cu toate acestea te îndoiești că vei găsi ceea ce cauți, că vei împlini ceea ce ai de gând, sau că te vei întoarce vreodată. N-am dreptate?

- Ba ai, recunosc Frodo; dar gândeam că plecarea mea este o taină știută doar de Gandalf și de credinciosul meu Sam.

Se uita în jos la Sam, care sforăia încetișor.

- Taina nu va fi aflată de Dușman de la noi, îl liniști Gildor.

- Dușmanul? se miră Frodo. Atunci știi de ce părăsesc ținutul?

- Nu știu motivul pentru care Dușmanul e pe urmele tale, răspunse Gildor, dar înțeleg că o face - oricât de ciudat îmi pare acest lucru. Și te previn că primejdia o ai acum și în față și în spate, și de o parte și de alta.

- Călăreții, adică? Mă temeam eu că-s slujitorii Dușmanului. Ce sunt Călăreții Negri?

- Gandalf nu ți-a spus nimic?

- Nimic despre asemenea creaturi.

- Atunci nu socot că am căderea să vorbesc mai mult - ca nu cumva spaima să te oprească din călătoria ta. Căci pare-mi-se că te-ai așternut la drum chiar la momentul potrivit, dacă într-adevăr este momentul potrivit. De-acum trebuie să te grăbești, să nu zăbovești și să nu te întorci; Comitatul nu te mai poate apăra.

- Nu-mi pot închipui ce altceva ar putea fi mai înspăimântător decât ce mi-ai dat de înțeles și prevenirile

tale! exclamă Frodo. Știam, cum să nu, că primejdia îmi stă înaintea; dar nu mă așteptam s-o întâlnesc chiar aici, în Comitatul nostru. Oare nu poate un hobbit să meargă în pace de la Apă și până la Râu?

- Dar nu este Comitatul tău, îi atrase atenția Gildor. Au fost alții care s-au așezat pe meleagurile astea înaintea hobbiților; și vor fi alții care vor trăi aici după ce hobbiții nu vor mai exista.

Lumea largă este peste tot în jurul vostru: puteți să ridicați ziduri în jurul vostru, dar lumea n-o puteți ține afară o veșnicie.

- Știu - și cu toate astea, întotdeauna mi s-a părut atât de ferit de primejdii și de apropiat. Ce să fac acum? Planul meu era să părăsesc în taină ținutul și să mă îndrept spre Vâlceaua Despăcată; dar acum pașii mi-s adulmecați și n-am ajuns nici măcar în Țara Iedului.

- După mine, trebuie să-ți urmezi planul, îl sfătui Gildor. Nu cred că Drumul se va dovedi prea anevoios pentru curajul tău. Dar, dacă dorești să capeți un sfat mai limpede, ar trebui să-l întrebi pe Gandalf. Nu cunosc motivul fugii tale, prin urmare nu știu care sunt căile prin care te vor ataca următorii. Asemenea lucruri numai Gandalf le poate ști. Presupun că-l vei vedea înaintea să ieși din Comitat, nu-i așa?

- Sper. Dar asta-i un alt lucru ce mă îngrijorează. L-am așteptat pe Gandalf zile nenumărate. Ar fi trebuit să se întoarcă în Hobbiton cel mai târziu acum două seri; dar nu

s-a ivit. Acum mă întreb ce-a putut să se întâmple. Să-l aștept?

Gildor rămase tăcut preț de câteva clipe.

- Nu-mi place că aud așa ceva, zise el în cele din urmă. Nu-i semn bun că întârzie. Dar știi cum se zice - *Nu te amesteca în treburile vrăjitorilor, căci sunt vicleni și iuți la mânie.*

Tu trebuie să hotărăști: pleci, sau stai și aștepti.

- Și se mai spune, replică Frodo: *Nu le cere elfilor sfatul, căci vor spune și da, și nu.*

- Chiar așa? râse Gildor. Elfii nu prea dau sfaturi ca să se afle în treabă, căci sfatul e un dar periculos, chiar și între înțelepți, și toate căile se pot dovedi nefaste. Dar tu ce faci? Nu mi-ai spus tot ce te privește; și atunci cum să aleg mai bine decât tine? însă dacă-mi ceri sfatul, ți-l dau, de dragul prieteniei. Eu socotesc că trebuie să pornești neîntârziat, fără zăbavă; și dacă Gandalf nu se ivește înainte să pornești, atunci te mai sfătuiesc și asta: nu umbla singur. Ia cu tine prieteni de încredere și cu tragere de inimă. Ar trebui să fii recunoscător, pentru că nu-s generos cu sfaturile. Elfii își au și ei bătăile lor de cap și amărăciunile lor și nu se prea uită la ce fac hobbiții sau alte creaturi de pe pământ. Drumurile noastre arar le întretaie pe ale lor, doar din întâmplare sau cu un anume scop. În întâlnirea asta a noastră poate că nu-i doar întâmplare la mijloc; dar scopul nu mi-e limpede și mă tem să spun mai mult.

- Îți sunt adânc recunoscător, zise Frodo; însă aș vrea să mă lămurești ce sunt Călăreții Negri. Dacă îți urmez sfatul, se prea poate să nu-l văd pe Gandalf multă vreme și ar trebui să știu ce este această primejdie care mă urmărește.

- Nu e de-ajuns să știi că sunt Slujbașii Dușmanului? întrebă Gildor drept răspuns. Fugi de ei! Nu le adresa nici un cuvânt! Sunt o primejdie de moarte. Nu-mi cere mai mult! Dar inima-mi spune că, înainte de-a se sfârși totul, tu, Frodo, fiu al lui Drogo, vei ști mai multe decât Gildor Inglorion despre toate aceste lucruri de temut. Elbereth să te aibă în pază!

- Dar unde să găsesc curajul ce-mi trebuie? întrebă Frodo. De-asta am nevoie mai cu seamă.

- Curajul îl găsești în cele mai negândite locuri, răspunse Gildor. Numai să ai speranță. Dormi acum. Noi vom fi plecat mâine dimineață; dar vom da de știre prin toate locurile. Tovărășiile Rătăcitoare vor afla despre călătoria voastră, și acelea dintre ele care au puterea să facă bine vor sta de veghe. Te numesc prieten al elfilor; și fie ca stelele să strălucească la capătul drumului vostru. Arareori ne-au încântat niște străini așa cum ați făcut-o voi, și este o adevărată minune să auzi vorbe din Rostirea Străveche pe buzele altor rătăcitori în această lume.

Frodo simțea cum îl cuprindea somnul, încă înainte să fi isprăvit Gildor de vorbit.

- Voi dormi acum, spuse el, iar elful îl duse la un umbrar lângă acela al lui Pippin, unde Frodo se aruncă pe un pat și pe loc căzu într-un somn fără vise.

IV o scurtătura spre ciuperci

A doua zi dimineața, Frodo se trezi înviorat. Zăcea sub un umbrar făcut de un copac viu, cu ramuri întreșute și aplecate până la pământ; drept pat îi serviseră ferigile și iarba, o saltea adâncă și moale, care răspândea o aromă ciudată. Soarele scăpăra printre frunzele tremurătoare, încă verzi pe crengi. Frodo sări în picioare și ieși.

Sam ședea pe iarbă, la marginea pădurii. Pippin stătea în picioare, cercetând cerul și vremea. Elfii nu se zăreau nicăieri.

- Ne-au lăsat fructe și băutură și pâine, îl anunță Pippin. Vino să mănânci. Pâinea aproape că are același gust bun ca ieri-seară. Eu n-am vrut să-ți las nici o bucată, dar a insistat Sam.

Frodo se așeză lângă Sam și se apucă de mâncat.

- Azi ce plan avem? vru să știe Pippin.

- Să ajungem la Cotuascuns cât mai repede cu putință, răspunse Frodo și-și concentra atenția asupra mâncării.

- Crezi că o să-i mai vedem pe Călăreții ăia? întrebă Pippin vesel. Sub soarele dimineții, perspectiva de a vedea o trupă întreagă de călăreți nu-i apărea îngrijorătoare.

- Da, tot ce se poate, spuse Frodo, abătut la acest gând. Dar nădăjduiesc să traversăm râul fără să ne zărească.

- Ai aflat ceva despre ei de la Gildor?

- Nu prea multe - doar vorbe aruncate și ghicitori, răspunse Frodo în doi peri.

- L-ai întrebat despre adulmecare?

- N-am pomenit de asta, molfăi Frodo cu gura plină.

- Ar fi trebuit s-o faci. Sunt sigur că e foarte important.

De-i pe-așa, sunt sigur că Gildor ar fi refuzat să-mi dea vreo explicație, se răsti Frodo.

Și-acum lasă-mă puțin în pace. Nu vreau să răspund la nu știu câte întrebări în timp ce mănânc. Vreau să cuget.

- Ceruri! exclamă Pippin. La gustarea de dimineață?

Îi întoarse spatele și se depărtă spre marginea întinderii verzi.

Dimineața senină - amăgitor de senină, își zise Frodo - nu-i alungase din minte teama de urmăritori; cumpănea la ceea ce-i spusese Gildor. Vocea veselă a lui Pippin ajunsese până la el. Alerga pe pajiștea verde și cânta.

„Nu! N-aș putea, își zise Frodo. Una e să-i iau pe tinerii mei prieteni într-o hălăduială prin Comitat până cădem de istoveală și de foame, și când mâncarea și paturile sunt atât de dulci. Dar să-i iau în surghiun, unde foamea și istovirea pot să n-aibă sfârșit, este cu totul altceva - chiar dacă ei vin de bunăvoie. Moștenirea este doar a mea. Nu cred că s-ar cuveni să-l iau nici măcar pe Sam.”

Se uită la Sam Gamgee și descoperi că Sam îl privea cu atenție.

- Ei, Sam, i se adresă el. Ce zici de asta? Am să părăsesc ținutul cât mai repede cu putință - de fapt, chiar acum m-am hotărât să nu pierd nici măcar o zi în Scobitura Râului, dacă se poate.

- Prea bine, stăpâne.

- Tot mai vrei să vii cu mine?

- Da.

- Are să fie tare primejdios, Sam. De-acum e primejdios. Cine știe, poate nici unul dintre noi n-o să se mai întoarcă.

- Dacă domnia voastră nu vă întoarceți, stăpâne, atunci nici eu nu mă voi mai întoarce, asta-i sigur, zise Sam. *Nu-l părăsi!* așa mi-au zis. *Să-l părăsesc!?* am zis. *Nici prin gând nu-mi trece. Cu el mă duc, chiar de-ar fi să urce în Lună; și dacă vreunul dintre Călăreții Negri o încerca să-l oprească, apoi cu Sam Gamgee o să aibă de furcă,* am zis. Și ei au râs.

- Cine-s ei și ce tot spui tu acolo?

- Elfii, stăpâne. Am schimbat și noi o vorbă astă-noapte; și mi s-a părut că ei știau că plecați, așa că n-am văzut rostul s-o-ntorc pe după cireș. Minunată seminție, elfii, stăpâne! Minunată!

- Așa e, încuviință Frodo. Acum, după ce i-ai văzut mai îndeaproape, îți plac la fel de mult?

- Mie îmi par puțin mai presus de ceea ce-mi place sau nu-mi place, ca să zic așa, răspunse Sam domol. Nu cred că are importanță ce gândesc despre ei. Sunt destul de diferiți

de cum mi i-am închipuit - atât de bătrâni și de tineri, atât de veseli și de triști, ca să zic așa.

Frodo îl privi pe Sam cu oarecare uluială, aproape că se aștepta să zărească vreun semn exterior al schimbării ciudate ce părea să se fi petrecut cu el. Vocea lui nu semăna cu aceea a bătrânului Sam Gamgee pe care își închipuise că-l cunoștea. Parcă tot bătrânul Sam Gamgee era acela care ședea acolo, doar că fața lui era neobișnuit de gânditoare.

- Mai simți nevoia să pleci din Comitat - acum că dorința ta de a-i vedea s-a împlinit? îl întrebă el.

- Da, stăpâne. Nu știu cum s-o zic, dar după noaptea trecută gândesc altfel. Am oarecum sentimentul că văd departe în față. Știu că vom merge pe un drum lung, în necunoscut; dar mai știu că nu mă pot întoarce. Acum nu mai e că-mi doresc să văd elfi sau dragoni sau munți - de fapt, nici nu știu ce vreau: dar am ceva de făcut înainte de sfârșit, și acest ceva se află în față noastră, nu în Comitat. Și trebuie să mă țin tare până la capăt, dacă mă-nțelegeți.

- Nu prea. Dar pricep că Gandalf mi-a ales un tovarăș bun. Sunt mulțumit. Vom merge împreună.

Frodo își isprăvi dejunul în tăcere. Apoi, ridicându-se în picioare, se uită înainte, spre marginea pajiștii, și-l strigă pe Pippin.

- Totu-i gata de plecare? îl întrebă când Pippin se apropie în fugă. Trebuie s-o pornim de-ndată. Am dormit cam mult; și avem de străbătut cale lungă.

- Vrei să zici că *tu* ai dormit până târziu, îl corectă Pippin. Eu m-am trezit de mult; și nașteptam decât să termini tu de mâncat și de cugetat.

- Sunt gata cu amândouă. Și am de gând să mă îndrept spre Pontonul Cotuascuns cât se poate de iute. N-am să mă întorc la drumul pe care l-am părăsit ieri-seară, ci am s-o tai de-a dreptul chiar de-aici.

- Înseamnă că ai de gând să zbori, îl luă Pippin peste picior. N-ai cum s-o tai, și încă pe jos, pe nicăieri de jur împrejur.

- Oricum o s-o tăiem mai de-a dreptul decât drumul, nu se lăsă Frodo. Pontonul este la răsărit de Pădureni; pe când drumul bătut ocolește prin stânga. Uite că se vede cotul lui de-aici, înspre miazănoapte. O ia pe după capătul dinspre miazănoapte al Smârcurilor, ca să iasă în drumul pietruit ce vine dinspre Pod, mai sus de Stogu. Dar asta înseamnă un ocol de multe mile. Putem scurta pe sfert distanța asta dacă o luăm de-aici de-a dreptul spre Ponton.

- *Leneșul mai mult aleargă*, replică Pippin. Regiunea e aspră prin părțile astea, iar jos, în Smârcuri, sunt mlaștini și tot felul de alte piedici - cunosc locurile. Dacă îți faci griji din pricina Călăreților Negri, nu văd de ce-ar fi mai rău să-i întâlnim pe drum decât în pădure sau la loc deschis.

- E mai greu să găsești pe cineva în pădure sau pe câmp, răspunse Frodo. Și dacă se știe că mergi pe un drum, mai curând te caută pe drum și nu în altă parte.

- Bun, acceptă Pippin. Am să te urmez în toate mlaștinile și șanțurile. Dar e greu. Îmi făceam socoteala că trecem de *Bibanul de Aur* din Stogu înainte de apus. Au cea mai bună bere din Meleagul de la Soare-Răsare, sau aveau, cândva: de mult n-am mai pus gura pe ea.

- E limpede, zise Frodo. Om alerga noi mai mult din pricina scurtăturilor, dar din pricina hanurilor alergam și mai mult. Oricât ne-ar costa, trebuie să te ținem departe de *Bibanul de Aur*. Vrem să ajungem la Cotuascuns înainte să se lase noaptea. Ce părere ai, Sam?

- Eu pe domnia voastră vă urmez, domnu' Frodo, răspunse Sam (în ciuda unei tainice neliniști și a unei adânci păreri de rău după cea mai bună bere de pe Meleagul de la Soare-Răsare).

- Atunci, dacă tot ne vom târî prin mlaștini și mărăcini, s-o pornim odată! izbucni Pippin.

Era de pe-acum aproape la fel de cald ca și cu o zi înainte, dar norii începeau să se ridice dinspre apus. Arăta ca și cum în curând avea să plouă. Hobbiții mai mult se rostogoliră la vale pe o pantă înierbată abruptă și nimeriră drept în desișul copacilor de mai jos. Își aleseseră calea în așa fel încât Pădurenii să rămână în stânga lor, iar ei să taie pieziș prin pădurea ce acoperea coasta răsăriteană a dealului, până ajungeau la șes. De acolo puteau s-o ia spre Ponton peste câmp, o regiune dreaptă ca-n palmă, în afară de câteva scobituri și garduri. După socoteala lui Frodo, aveau de străbătut optsprezece mile în linie dreaptă.

Curând aveau să descopere că pădurea era mult mai deasă și mai încâlcită decât păruse la început. Nu era tăiată nici o potecă prin tufăriș, așa încât nu puteau înainta prea repede. După ce ajunseră, cu mare caznă, la poalele povârnișului, dădură peste un pârâu ce se prăvălea din dealurile rămase în urmă printr-o albie adâncă, peste ale cărei maluri abrupte și alunecoase atârnavu rugi. Cel mai supărător lucru era acela că albia tăia direcția lor de mers. Nici gând să poată sări pe malul opus, cu atât mai puțin să traverseze fără să se ude, să se julească și să se umple de noroi. Neștiind ce să facă, se opriră.

- Păi, să cercetăm puțin locurile, zise Pippin, zâmbind întunecat. Sam Gamgee se uită în urmă. Printr-o rariște între copaci zări vârful povârnișului de iarbă pe care tocmai îl coborâseră.

Uitați-vă! exclamă el, prinzându-l pe Frodo de braț.

Ridicată privirile: sus pe muchie, deasupra lor, văzură un cal, desenat pe albastrul cerului. Lângă el, aplecată de spate, o siluetă neagră.

Dădură imediat uitării orice gând de-a se întoarce din drum. Frodo o luă înainte și se azvârli repede în tufele dese de pe mal.

- Văleu! făcu el, adresându-i-se lui Pippin. Amândoi am avut dreptate. Scurtătura a început să se încâlcească; dar ne-am ascuns taman la vreme. Ai auz fin, Sam: ia spune, auzi ceva venind?

Rămaseră nemișcați, aproape că-și țineau respirația în timp ce ascultau; dar nici un zgomot nu trăda că erau urmăriți.

- Nu-mi închipui că o să încerce să coboare cu calul pe povârnișul ăla, zise Sam. Da' mă bate gândul că știe că noi l-am coborât. Ar fi bine să ne continuăm drumul.

Ușor de zis, greu de făcut. Duceau ranițe în spate, iar tufărișul și rugii nu-i lăsau să treacă. Vântul nu ajungea până la ei din pricina coastei din spate, încât aerul era nemișcat și înăbușitor. Când, în sfârșit, reușiră să răzbească la un loc mai deschis, erau nădușiți, obosiți și foarte zgâriați; unde mai pui că nici nu mai erau siguri în ce direcție se îndreptau. Malurile pârâului deveneau mai joase pe măsură ce râul ajungea într-un loc mai plat, iar valea se lărgea și era mai puțin adâncă cu cât se apropia de Smârcuri și de Râu.

- Păi, ăsta e pârâul Stogu, se dumiri Pippin. Dacă vrem să revenim la scurtătura noastră, trebuie să-l traversăm chiar aici și s-o ținem tot la dreapta.

Trecură pârâul și, nimerind într-un spațiu deschis, acoperit cu papură și fără nici un copac, grăbiră pasul ca să ajungă pe malul celălalt cât mai repede cu putință. Acolo se găsea o altă centura de copaci: stejari înalți, cei mai mulți dintre ei, ici și colo câte un ulm sau un frasin. Terenul era destul de neted, cu puțină vegetație; dar copacii erau prea apropiați unii de alții ca să se poată vedea până departe. Frunzele uscate se învolburară dintr-o dată, stârnite de pale de vânt, și stropi de ploaie prinseră a cădea din cerul

acoperit. Apoi vântul încetă și ploaia se revarsă șuvoaie. Hobbiții se târau cât de iute îi țineau puterile, împiedicați de petice de iarbă, de mormane de frunze moarte; iar peste tot în jur, ploaia cădea și se prelingea. Nu vorbeau, doar se uitau tot timpul ba în urmă, ba dintr-o parte într-alta.

După o jumătate de oră, Pippin spuse:

- Nădăjduiesc că n-am luat-o prea mult spre miazăzi, căci ar însemna să străbatem pădurea dintr-un capăt în altul. Centura asta nu e prea întinsă - mai mult de-o milă n-are unde-i mai lată, așa știu - ar fi trebuit s-ajungem de-acum în partea cealaltă.

- N-are rost să-ncepem să mergem în zigzag, își dădu Frodo cu părerea. Nu ne ajută cu nimic. S-o ținem tot așa cum am apucat-o. Nu-s prea sigur că vreau să ies din pădure.

Mai merseră așa alte câteva mile bune. Apoi soarele începu să se întrevadă printre norii zdrențuiți și ploaia se domoli. Cum trecuse de ora prânzului, hobbiții simțiră că era vremea să mănânce. Se opriră sub un ulm: frunzele erau aproape toate galbene, dar nu se scuturaseră, iar pământul de la rădăcină era destul de uscat și adăpostit. Când se apucară să pregătească ceva de-ale gurii, descoperiră că elfii le umpluseră butelcile cu o licoare clară și palid-aurie; avea aroma mierii făcute din flori amestecate și era minunat de înviorătoare. Nu trecu mult și cei trei râdeau și dădeau cu tifla ploii și Călăreților Negri. Curând, simțeau ei, ultimele mile vor rămâne în urmă.

Frodo se sprijini cu spatele de trunchiul copacului și închise ochii. Sam și Pippin se apropiară de el și toți trei începură să fredoneze, iar apoi să cânte încetisor:

Ho! Ho! Ho! Cu sticla, iată, Vreau să-mi văd amarul șters.
Cadă ploaia, vântul bată, Eu destul mai am de mers.
Dar, sub un copac - mai bine! Nori să treacă peste mine.

Ho! Ho! Ho!, o luară ei de la capăt, mai tare. Dintr-o dată însă, tăcură. Frodo sări în picioare. Un vaiet prelung fu adus de vânt, precum țipătul unei dihanii necunoscute și singuratică. Vaietul crescă în intensitate, apoi scăzu și se termină cu un sunet ascuțit și pătrunzător. Și, în timp ce hobbiții stăteau ca împietriți, un alt țipăt răspunse primului, mai slab, mai îndepărtat, dar care le îngheța și mai amarnic sângele în vine. Apoi se lăsă tăcerea, întreruptă doar de șoapta vântului prin frunze.

- Și-asta ce crezi c-a fost? întrebă Pippin într-un târziu, încercând să vorbească pe un ton cât mai liniștit, dar neputându-și stăpâni tremurul. Dacă a fost o pasăre, atunci e un soi de care n-am auzit niciodată în Comitat.

- N-a fost nici pasăre, nici fiară, spuse Frodo. A fost o chemare, sau un semnal - au fost vorbe în țipătul ăla, deși nu le-am putut desluși. Dar nici un hobbit nu are o asemenea voce.

Altceva nu-și mai spuseră. Se gândeau toți trei la Călăreți, dar nu-i pomeniră. Nu le mai venea nici să stea, dar nici să

plece nu se îndurau; însă mai devreme sau mai târziu tot trebuiau să străbată șesul spre Ponton, și cel mai bine era să o pornească iute și să meargă pe lumină. În câteva minute erau cu ranițele în spate și așternuți drumului.

Nu trecu mult și pe neașteptate ajunseră la capătul pădurii. Pajiști verzi se desfășurau înaintea lor. Abia acum își dădură seamă că o luaseră prea mult spre miazăzi. De partea cealaltă se vedea măgura din Cotuascuns, dincolo de Râu, dar la stânga lor. Cu multă precauție ieșiră din liziera pădurii și porniră ca din pușcă peste pajiști.

La început se temură întrucâtva, pentru că nu se mai găseau la adăpostul pădurii. Mult în urma lor se afla platoul înalt unde mâncaseră de dimineață. Frodo aproape că se aștepta să vadă silueta mică, îndepărtată, a unui călăreț sus pe buza râpei, proiectându-se neagră pe cer, dar nu se zărea nici una. Coborând spre dealurile pe care le părăsiseră drumeții, soarele scăpase de norii zdrențuiți și strălucea acum din nou. Hobbiților nu le mai era teamă, dar nici nu se simțeau în largul lor. Terenul însă nu mai era atât de accidentat și începea să se netezească. În curând pajiștile deveniră câmpuri bine cultivate și pășuni: erau mărginite de garduri cu porți și canale pentru irigații. Totul arăta liniștit și pașnic, un colț obișnuit al Comitatului. Cu fiecare pas pe care-l făceau, hobbiții erau tot mai bine dispuși. Linia Râului se apropia tot mai mult, iar Călăreții Negri păreau să fi fost doar niște duhuri ale pădurilor rămase în urmă.

Trecură pe lângă un câmp uriaș de napi și ajunseră la o poartă solidă. Dincolo de ea, un drumeag brăzdat de făgașe înainta printre gardurile vii îngrijit tunse, până la un pâlci de copaci îndepărtat. Pippin se opri locului.

- Cunosce câmpurile astea și poarta, zise el. E Bamfurlong, pământul bătrânului Fermier Maggot . Ferma lui e acolo, între copaci.

- O belea după alta, mormăi Frodo cu un aer atât de îngrijorat, de parcă Pippin i-ar fi spus că drumeagul era căscătura ce ducea în văgăuna unui dragon.

Ceilalți îl priviră surprinși.

- Da' ce-ai cu batrânu' Maggot? E prieten bun cu cei din neamul Brandybuck. Ai dreptate, e spaima trecătorilor și are o haită de câini fioroși - da', la urma urmelor, cei de pe-aici trăiesc lângă graniță și trebuie să se păzească mai mult.

- Știu. Și totuși, adăugă Frodo, râzând rușinat, mi-e teamă de el și de câinii lui. De ani de zile mă feresc să trec pe lângă ferma lui. M-a prins de câteva ori călcându-i hotarul ca să fur ciuperci, eram copilandru pe-atunci, stăteam la Conacul Coniac. Ultima dată m-a bătut, apoi m-a luat și m-a arătat câinilor lui. „Îl vedeți, flăcăi, le-a spus, data viitoare când mai pune viermele ăsta piciorul pe pământul meu, îl sfârtecați. Acum duceți-l de-aici!" Și sau ținut după mine tot drumul până la Ponton. N-am mai scăpat de frică de-atunci - deși recunosc că fiarele alea își cunoșteau meseria, nu m-ar fi atins cu adevărat. Pippin izbucni în râs.

În cazul ăsta, e timpul să te pui bine cu el. Mai ales dacă ai de gând să rămâi în Țara ledului. E un bătrân de ispravă - dacă-i lași ciupercile în pace. Hai s-o luam pe drumul ăsta și atunci nu-i călcăm hotarul. Dacă ne întâlnim cu el, lasă-mă pe mine să vorbesc. E prieten cu Merry și a fost o vreme când veneam aici des împreună.

Merseră pe drumeag până când zăriră acoperișurile de stuf ale unei case mari și ale acareturilor fermei ivindu-se printre copacii din față. Familia Maggot și familia Puddifoot din Stogu, și multe alte familii din Smârcuri erau constructori de case; drept care ferma aceasta era solid construită, din cărămidă, împrejmuită de un zid înalt. Ajuns la zid, drumeagul se isprăvea în dreptul unei porți late, de lemn.

Dintr-o dată, în timp ce se apropiau, izbucni un cor înfiorător de schelălăituri și lătrături și o voce puternică se auzi strigând:

- Colț! Falcă! Lupu! Șo pe ei, băieți!

Frodo și Sam se opriră stană, dar Pippin mai înaintă câțiva pași. Poarta se deschise și trei dulăi imenși ieșiră mâncând pământul și se azvârliră asupra călătorilor, lătrând ca turbați. Pe Pippin nu-l băgară în seamă; Sam, în schimb, se făcu una cu zidul, în timp ce doi dulăi ca niște lupi îl amușinară bănuitori, mârâind la cea mai mică mișcare a lui. Cel mai mare și mai fioros dintre ei se proțăpi în fața lui Frodo, arătându-și colții și mârâind.

În clipa următoare, în poartă se ivi un hobbit mătăhălos, cu un trup îndesat și o față rotundă și rumenă.

- Salutare! Salutare! Și cine mă rog sunteți domniile voastre și cam ce-ați pofti? întrebă el.

- Bună ziua, domnule Maggot, zise Pippin.

Fermierul se uită la el mai atent.

- Măi, doar n-o fi Stăpânu' Pippin - domnu' Peregrin Took, aș zice! strigă el, preschimbându-și încruntătura în zâmbet. Nu te-am mai văzut de multă vreme prin locurile astea. Norocu' matale că te cunosc. Tocmai voiam să-mi asmut câinii la orice străin trece pe-aci. Se petrec niște lucruri ciudate azi. Nu-i vorbă, se-ntâmplă să mai treacă tot felu' de nepoftiți ciudați prin părțile noastre. Prea aproape de Râu, zise el, clătinând din cap. Da' un mușteriu mai neobișnuit ca ăsta încă nu mi-a fost dat să văd. Nu-mi mai trece el a două oara hotarul așa, de capu' lui, să știu că intru-n păcat.

- Despre cine vorbești? întrebă Pippin.

- Adică nu l-ați văzut? se miră fermierul. A luat-o înapoi, spre drumu' pietruit, nu-i mult de-atunci. Ciudat mușteriu, a pus tot felu' de întrebări aiurea. Da' poate că vreți să intrați și vă voi povesti mai pe îndelete. Am un strop de bere bună la cană, dacă dumneata și prietenii dumitale doriți, domnu' Took.

Era limpede că fermierul era dispus să le spună mai multe dacă i se îngăduia să o facă când și cum găsea el de cuviință, astfel că primiră invitația.

- Și câinii? întrebă Frodo neliniștit. Fermierul izbucni în râs.

- N-o să vă facă nici un rău - dacă nu le spun eu. Aici, șezi!
Colț! Falcă! strigă el. Șezi!

Lupu!

Spre ușurarea lui Frodo și a lui Sam, câinii se îndepărtară, lăsându-i în pace.

Pippin făcu prezentările.

- Domnul Frodo Baggins, spuse el. Poate că nu-ți amintești de el, pe vremuri locuia la Conacul Coniac.

Auzind numele de Baggins, fermierul tresări și îl săgetă pe Frodo cu privirea. Preț de o clipă, Frodo își închipui că bătrânul își adusese aminte de povestea cu ciupercile furate și că își va asmuți încă o dată câinii asupra lui. În loc de asta, Fermierul Maggot îl luă de braț.

- Păi nu-i asta cea mai mare ciudățenie? rosti el. Chiar domnu' Baggins? Intrați! Avem de vorbit.

Intrară în bucătărie și se așezară lângă vatra largă. Doamna Maggot aduse bere întrun ulcior cât toate zilele și umplu patru câni mari. Băutura era bună și Pippin se considera mai mult decât consolată pentru că nu ajunsese la *Bibanul de Aur*. Sam își sorbea berea cu multă suspiciune. Avea o neîncredere înnăscută față de cei care locuiau în alte părți ale Comitatului; și nu era dispus să se împrietenească prea repede cu cineva care i-a chelfănit stăpânul, oricât de demult se întâmplase asta.

După ce stătură puțin de vorbă despre vreme și despre viitoarele recolte (care nu se întrezăreau mai rele ca de

obicei), Fermierul Maggot puse cana jos și se uită pe rând la musafirii săi.

- Acuma, domnu' Peregrin, începu el, dincotro veți fi venind și-ncotro vă veți fi îndreptând? Veneați, poate, să mă vizitați pe mine? Căci, dacă așa stau lucrurile, trecuserăți de poarta mea fără să vă văd.

- Păi, nu, răspunse Pippin. Cinstit vorbind, dacă tot ai ghicit, am intrat pe drum din celălalt capăt: am traversat câmpurile dumitale. A fost o întâmplare. Ne-am rătăcit în pădure, în partea dinspre Pădureni, încercam s-o tăiem de-a dreptul spre Ponton.

- Dacă vă grăbeați, drumu' v-ar fi fost de mai mult folos, spuse fermierul. Dar nu deasta îmi făceam griji. Din partea mea, puteți umbla pe pământurile mele dacă așa vi-e voia, domnu' Peregrin. Și dumneata la fel, domnu' Baggins - deși aș îndrăzni să spun că încă îți plac ciupercile.

Izbucni în râs.

- Da, da, ți-am recunoscut numele. Îmi aduc aminte de vremea când tânăru' Frodo Baggins era unu' dintre cei mai afurisiți ștregari din Țara Iedului. Dar nu la ciuperci mă gândeam. Tocmai mi se pomenise numele de Baggins înainte să apăreți domniile voastre.

Ia ghiciți ce voia mușteriu' ăla ciudat să afle de la mine?

Hobbiții ardeau de nerăbdare să afle răspunsul.

- Ei bine, continuă fermierul, lungind povestea pentru a-i da savoare, a venit călare peun cal mare negru, a intrat pe poartă, s-a întâmplat că era deschisă, și drept în fața ușii

mele s-a oprit. Era negru din cap până-n picioare, acoperit cu pelerină și glugă, ai fi zis că nu voia să fie văzut la față. „Ce naiba-n Comitat o fi vrând și ăsta?” m-am întrebat. Nu prea vedem mulți din Seminția Mare să treacă hotarele; și, oricum, nicicând n-am auzit de vreunu' ca soiu' ăsta negru.

„Bună ziua dumitale, zic eu, ieșind să-l întâmpin. „Drumu' pe care ai apucat nu duce nicăieri și, oriîncotro ai vrea să te ndrești, cea mai scurtă cale e înapoi pe drumu' pietruit.” Nu mi plăcea cum arăta, și când a ieșit Falcă din casă și a adulmecat, numa' ce-l aud schelălăind de parcă-l înțepase strechea: și-a ascuns coada între picioare și a luat-o la sănătoasa urlând. Omu' negru stătea nemișcat.

„Vin dintr-acolo, zice el, târăganat și parcă înțepenit, arătând spre soare-apune, peste câmpurile *mele*, mă rog frumos. L-ai văzut pe *Baggins*?” mă-ntreabă cu o voce ciudată și numa' ce se-apleacă spre mine. Nu i-am putut vedea fața, căci avea gluga trasă mult peste ochi; și m-a luat cu frig parcă pe spinare. Dar nu pricepeam de unde atâta neobrăzare să umble călare pe pământurile mele.

„Vezi-ți de drum! i-am spus. Nu-i nici un *Baggins* pe-aci. N-ai nimerit unde trebuie în Comitat. Mai bine ia-o-ndărăt spre apus, către Hobbiton - dar de dată asta poți să mergi pe drum.”

„*Baggins* a plecat”, a răspuns el în șoaptă. „Vine-ncoace. E pe-aproape. Aș dori să-l găsesc. Dacă trece pe-aici, îmi spui? Îți aduc aur.”

„Ba n-ai să-mi aduci, i-am zis eu. Ai să te-ntorci de unde-ai venit, și-ncă repede. Îți dau un minut, după care îmi adun câinii toți.”

A scos un fel de sâsâit. Să fi fost râsul lui, sau altceva, nu știu. A dat pinteni calului, care s-a ridicat în două picioare drept asupra mea, de-abia am avut timp să mă dau în lături. Am chemat câinii, însă el a tras de hățuri, a-ntors calu' și-a ieșit pe poartă ca fulgeru', dispărând pe drumeag spre drumu' principal. Ei, ce credeți de-asta?

Frodo rămase câteva clipe cu privirile ațintite la focul din vatră, dar singurul lui gând era cum naiba să ajungă ei la Ponton.

Nu știu ce să cred, spuse el într-un târziu.

- Atunci îți zic eu ce să crezi, continuă Maggot. N-ar fi trebuit niciodată să te-amesteci cu de-alde ăia din Hobbiton, domnu' Frodo. ăia-s tare ciudați prin părțile alea.

Sam se foi în scaun, uitându-se chiondorâș la fermier.

- Dar mata ai fost întotdeauna un puști neastâmpărat. Când am auzit că ai plecat de la Brandybuck și te-ai dus să stai cu batrânu' domn Bilbo, mi-am zis, puștiu' ăsta și-o căută cu lumânarea. Ia seamă la ce-ți spun, toate se trag de la ciudățeniile lui domnu' Bilbo. A pus mâna pe banii ăia într-un fel tare ciudat, pe meleaguri străine, așa zice lumea. Poate că sunt unii care vor să știe ce s-a ales de aurul și bijuteriile pe care le-a îngropat sub măgura din Hobbiton, cum am auzit? Frodo nu spuse nimic: iscodirile cu tâlc ale fermierului îl cam nelinișteau.

- Ce să-ți spun, domnu' Frodo, vorbi din nou Maggot. Mă bucur că ți-a venit mintea la cap și te-ai întors în Țara Iedului. Îți dau un sfat: rămâi aici și nu te mai amesteca printre neamurile alea ciudate. Ai să-ți găsești prieteni și pe aici. Dacă mai apare vreuna dintre arătările astea negre și întreabă încă o dată de dumneata, mă ocup eu de ea. Am să-i spun c-ai murit, sau ai plecat din Comitat, cum vrei. Și s-ar putea chiar să fie adevărat oarecum; căci mai mult ca sigur căăștia despre domnu' Bilbo vor să afle noutăți.

- Poate că ai dreptate, zise Frodo, evitând să se uite la fermier și pironindu-și privirile în foc.

Maggot îl scrută gânditor.

- Văd că dumneata ai alte păreri, zise el. Da' mi-e limpede ca lumina zilei că nu-i o întâmplare că și dumneata' și călărețu' v-ați nimerit aici în aceeași după-masă; și poate că veștile mele nu-s chiar atât de noi, la urma urmei. Nu-ți cer să-mi spui nimic din ceea ce crezi că trebuie să păstrezi pentru mata; dar îmi dau seama că te cam afli la ananghie. Poate că te gândești că n-o să-ți fie prea ușor să ajungi la Ponton fără să fii prins?

- Așa mă gândeam, recunosc Frodo. Dar trebuie să încercăm să ajungem; nu facem nimic dacă tot stăm și cugetăm. Așa că mă tem că trebuie să plecăm. Mulțumim tare mult pentru bunătatea dumitale. M-am temut de dumneata și de câinii dumitale mai bine de treizeci de ani, fermiere Maggot, deși poate că ai să râzi auzind asta. Îmi pare rău că nu m-am putut bucura de un prieten bun. Iar

acum îmi pare rău că trebuie să plec atât de curând. Dar poate că într-o bună zi mă voi întoarce - dacă am norocul.

- Oricând vei fi bine venit, îi zise Maggot. Da' mi-a venit o idee. Soarele stă să apună și în curând cinăm, căci obiceiul ne este să ne culcăm imediat după Apus. Dacă dumneata și domnu' Peregrin ați putea sta să îmbucăm cu toții ceva, ne-ar face mare bucurie.

- Și nouă, îl asigură Frodo. Dar mă tem că trebuie s-o pornim de îndată. Chiar și acum dacă plecăm, tot se va întuneca înainte să ajungem la Ponton.

- Uf! Da' aveți puțină răbdare! Tocmai voiam să spun: după cină scot căruța și vă duc pe toți până la Ponton. Asta o să vă scutească de o bucată bună de drum și o să vă ferească de alte neazuri.

De data aceasta Frodo acceptă invitația cu plăcere și, auzindu-l, Pippin și Sam răsufară ușurați. Soarele coborâse de-acum dincolo de dealurile apuse și lumina zilei pălea. Doi dintre fiii lui Maggot și cele trei fiice ale lui intrară în bucătărie și pe masa cea mare apărură bucatele unei cine îmbelșugate. Aprinseră lumânările și încinseră focul. Doamna Maggot se agita, intrând și ieșind. Unul sau doi hobbiți care lucrau la fermă apărură și ei. În curând, paisprezece hobbiți ședea în jurul mesei și mâncau. Bere era din belșug, iar în mijlocul mesei trona un castron uriaș plin cu ciuperci și slănină, pe lângă alte feluri mai consistente, pregătite din ceea ce oferea gospodăria. Câinii se întinseseră lângă foc, rozând coji și oase.

După ce isprăviră de mâncat, fermierul și fiii lui ieșiră ducând un felinar și pregătiră căruța. Era întuneric în curte atunci când oaspeții părăsiră casa. Își aruncară ranițele în căruța, apoi urcară și ei. Instalat pe capră, fermierul dădu bice poneilor voinici. Soția lui rămăsese în raza de lumină ce venea prin ușa deschisă.

- Să fii atent, Maggot! îi striga ea. Nu te lua la hartă cu străinii și întoarce-te imediat

acasă!

- Așa voi face, promise el și porni, ieșind pe poartă.

Vântul nu adia, noaptea era liniștită și tăcută, doar în aer se simțea o undă răcoroasă. Mergeau pe întuneric și agale. După o milă sau două, drumeagul traversă un șanț adânc și, urcând o pantă scurtă, se sfârși în drumul cel mare, pietruit și construit pe un mal înalt.

Fermierul coborî, se uită cu atenție în ambele direcții, spre miazănoapte și spre miazăzi, dar nimic nu se zărea în întuneric, iar în aerul nemișcat nu se deslușea nici un zgomot. Peste șanțuri, fuiuare subțiri de ceață adunate deasupra apei se târau spre câmpuri.

- Se ridică negurile, spuse Maggot, dar n-am să aprind felinarele până la întoarcere. O s-auzim orice s-ar afla pe drum înainte să-l vedem.

De unde se sfârșea drumeagul fermierului și până la Ponton erau vreo cinci mile, poate mai mult. Hobbiții se înveliră în pelerine, dar urechile le erau ciulite la cel mai mic zgomot ce s-ar fi auzit peste scârțâitul roților și tropăitul agale al copitelor poneilor. Lui Frodo i se părea că se târau mai încet decât melcul. Lângă el, Pippin moțăia, cuprins de somn. Sam, în schimb, se uita drept înainte, spre cețurile ce se ridicau.

Într-un târziu ajunseră la bifurcația de unde începea drumul spre Ponton. Era însemnat prin doi stâlpi mari, albi, ce se iviseră pe neașteptate în dreapta. Fermierul Maggot trase de hățuri și căruța se opri cu un scârțâit. Tocmai se

pregăteau să coboare, când deodată auziră ceea ce se temuseră cu toții că vor auzi: un tropăit de copite pe drumul din fața lor. Zgomotul se apropia de ei.

Maggot sări de pe capră și, ținând poneii de dârlogi, își încordă privirile ca să deslușească prin negură. *Clip-clop, clip-clop*, se auzea călărețul apropiindu-se. Tropăitul răsuna puternic în aerul neclintit și încețoșat.

- Mai bine v-ați ascunde, domnu' Frodo, șopti Sam, cuprins de îngrijorare. Întindeți-vă pe fundul căruței și acoperiți-vă cu păturile, și avem noi grijă să-l trimitem pe călărețul ăsta la plimbare.

Sam coborî și se alătură fermierului. Călăreții Negri vor trebui să treacă peste cadavrul lui dacă voiau să se apropie de căruță.

Clop-clop, dop-clop. Călărețul aproape că ajunsese în dreptul lor.

- Salutare! strigă Fermierul Maggot.

Copitele se opriră dintr-o dată. Hobbiților li se păru că disting cu greu, la câțiva pași în fața lor, o siluetă întunecoasă acoperită cu o pelerină și glugă.

- S-auzim! bubui Maggot, aruncându-i lui Sam hățurile și pornind cu pași mari în întâmpinarea siluetei. Să nu care cumva să mai faci un pas! Ce poștești, și-ncotro tendrești?

- Îl vreau pe domnul Baggins. L-ai văzut cumva? răsună o voce înăbușită - dar vocea era aceea a lui Merry Brandybuck. Un felinar negru apăru de sub pelerină, luminând fața uimită a fermierului.

- Domnu' Merry! strigă acesta.

- Da, chiar el! Cine-ți închipuiai că e? întrebă Merry, apropiindu-se. Când se ivi din ceață, temerile celor patru se risipiră și călărețul păru deodată să-și reducă dimensiunile la acelea obișnuite ale hobbiților. Călărea pe un ponei, iar în jurul gâtului avea înfășurată o eșarfă ce-i acoperea și bărbia, ferindu-i fața de atingerea ceții. Frodo sări din căruță ca să-l salute.

- În sfârșit, iată-te! se bucură Merry. Începeam să mă întreb dac-o să mai apăreți, și tocmai voiam să mă așez la cină. Când am văzut că se încețoșează, m-am dus călare până la Stogu, zicându-mi că poate ați căzut în vreun șanț. Dar să fiu al naibii dacă știu pe ce drum ați venit. Unde-ai dat de ei, domnule Maggot? în iazul dumitale pentru găște?

- Nu, i-am prins călcându-mi hotarul, zise fermierul, și aproape că am asmuțit câinii la ei; da' o să-ți povestească ei totul, sunt sigur. Acum, dacă nu vă e cu supărare, domnu' Merry, domnu' Frodo, domnilor, aș face mai bine să măntorc acasă. Doamna Maggot trebuie că e tare îngrijorată văzând că se lasă negurile.

Dădu căruța cu spatele înapoi spre drumul principal, apoi o întoarse.

- Ei, noapte bună la toată lumea, mai zise el. A fost o zi tare ciudată, zău așa. Dar totul e bine când se sfârșește cu bine; deși poate că e mai bine să n-o zicem până n-ajungem la casele noastre. Nu spun altminteri decât că o să-mi pară bine să mă văd acasă.

Își aprinse felinarele și urcă pe capră. În ultima clipă, scoase un coș mare de sub banchetă.

- Era să uit, zise. Doamna Maggot l-a pregătit pentru domnu' Frodo, cu complimente. l-l întinse lui Frodo, apoi plecă, însoțit de un cor de mulțumiri și urări de noapte bună.

Urmăriră din priviri inelele palide de lumină din jurul felinarelor care se legănau în noaptea cețoasă. Și brusc Frodo începu să râdă; din coșul acoperit pe care-I ținea în mână se înălța până la nasul lui un miros de ciuperci.

V O conspirație demascată

Acum am face bine să ajungem și noi acasă, spuse Merry. Înțeleg că e ceva necurat la mijloc; dar să avem răbdare până ne vedem la adăpost.

O luară pe drumul spre Ponton, care era drept și bine întreținut, mărginit de pietre mari spoite în alb. După aproximativ o sută de pași ajunseră la râu, în dreptul unui ponton lat de lemn. Un pod plutitor încăpător era legat de el. Bolarzii albi de lângă mal luceau în lumina aruncată de cele două felinare cocoțate pe doi stâlpi înalți. În urmă, negurile de pe câmpuri se ridicaseră până peste gardurile vii; dar în față apa era întunecoasă și doar printre trestiile de la mal se deslușeau niște cute șerpuitoare, ca un fel de abur. Ceva mai departe, ceața părea mai rară.

Merry își duse poneiul pe o pasarelă până pe pod, iar ceilalți îl urmau. Apoi, cu ajutorul unei prăjini lungi, începu

să împingă podul. Viniac curgea domol și lat înaintea lor. Malul de peste râu era abrupt, dar o potecă ce începea de la celălalt ponton urca în serpentine până sus. Pontonul era luminat de felinare. Dincolo de mal se deslușea Dealul Iedului; și în el, printre valurile răzlețe de ceață, luceau multe ferestre rotunde, galbene și roșii. Erau ferestrele de la Conacul Coniac, străvechiul cămin al neamului Brandybuck.

De mult de tot, Gorchendad Oldbuck, capul familiei Oldbuck, una dintre cele mai vechi din Smârcuri sau chiar din Comitat, trecuse râul, întâiul hotar răsăritean al țării. El a construit (și a săpat) Conacul Coniac, i-a schimbat numele în Brandybuck și s-a stabilit în acel loc pentru a deveni stăpânul a ceea ce, de fapt, forma o mică țară independentă. Familia lui s-a tot mărit și a continuat să se mărească și după ce lui i s-au sfârșit zilele, până când Conacul Coniac a ajuns să ocupe întreaga colină, având trei uși principale, multe uși laterale și aproape o sută de ferestre. După care, familia Brandybuck și numeroșii ei servitori au început să sfredească, și mai târziu să construiască peste tot în jur. Așa a apărut Țara Iedului, o fâșie dens populată între râu și Pădurea Bătrână, un soi de colonie ținând de Comitat. Satul principal se numea Cotuascuns, îngrămădit pe malurile și pantele din spatele colinei Conacul Coniac.

Populația din Smârcuri era prietenoasă cu locuitorii Țării Iedului, iar autoritatea Stăpânului de la Conac (cum era numit capul familiei Brandybuck) era și acum recunoscută de fermierii care locuiau între Stogu și Stufărișu. Dar

majoritatea locuitorilor din bătrânul Comitat îi considerau pe cei din Țara Iedului ca fiind deosebiți de ei, adică pe jumătate străini. Deși, în realitate, nu se deosebeau chiar atât de mult de ceilalți hobbiți din cele Patru Meleaguri. Decât într-o singură privință: le plăceau bărcile, și unii dintre ei știau să înoate.

La început, țara lor nu fusese prin nimic apărată în est; mai târziu, însă, au înălțat un gard: Fânul cel Înalt l-au numit. A fost plantat în urmă cu multe generații, iar acum se îndesise și crescuse înalt, căci era tuns cu regularitate. Se întindea fără întrerupere de la Podul Coniaied, într-o buclă mare ce pornea de la râu, până la Fânar (loc unde râul Salcia ieșea din Pădure și se vărsa în Viniac); măsura mai bine de douăzeci de mile de la un capăt la altul. Dar, de bună seamă, gardul acesta nu izbutea să-i ocrotească cine știe ce. Pădurea înainta până aproape de el în multe locuri. Locuitorii Țării Iedului își încuiau ușile după lăsarea întunericului, ceea ce nu se obișnuia în Comitat.

Podul plutitor alunecă încet pe suprafața apei. Țărmul Țării Iedului se zărea tot mai aproape. Sam era singurul din grup care nu traversase niciodată râul până atunci. Un sentiment ciudat îl cuprinsese, în vreme ce râul leneș se scurgea clipocind pe lângă ei: viața lui de până acum rămăsese în urmă, în neguri, iar în față îl aștepta aventura necunoscută. Se scărpină în creștet și preț de o clipă îl fulgeră dorința ca domnul Frodo să fi putut să-și ducă pe mai departe traiul liniștit în Fundătura.

Cei patru hobbiți coborâră pe mal. Până să lege Merry podul de bolard, Pippin și pornise cu poneiul de dârlog să urce poteca la deal, când Sam (care se uitase în urmă ca pentru a-și lua rămas-bun de la Comitat) murmură în șoaptă răgușită:

- Ia uitați-vă-ndărăt, domnu' Frodo. Vedeți ceva?

Pe pontonul îndepărtat, sub felinarele la fel de îndepărtate, deslușeau cu greu o siluetă: arăta ca o boccea neagră abandonată. Dar, chiar în vreme ce se uitau, forma păru a se mișca și a se clătina dintr-o parte în alta, de-ai fi zis că cerceta terenul. După care se lăsă în patru labe, sau se târî înapoi în bezna de dincolo de felinare.

- Ceruri din Comitat, ce poate fi asta? întrebă Merry.

- Ceva ce vine pe urmele noastre, răspuse Frodo. Lasă însă întrebările acum. Să plecăm de îndată.

Porniră în grabă în sus pe potecă, până pe buza malului, iar când se uitară îndărăt încă o dată, malul îndepărtat era cufundat în cețuri, încât nimic nu se mai zarea.

- Slavă Cerului că nu țineți bărci pe malul apusean! exclamă Frodo. Căi pot să treacă râul?

- Pot să mergă douăzeci de mile spre miazănoapte, până la Podul Viniac - sau pot înota, spuse Merry. Deși încă n-am auzit de vreun cal care să fi trecut înot râul Viniac. Dar ce-au a face căi în toată povestea asta?

- Am să-ți spun mai târziu. Să ajungem în casă și vorbim acolo.

- Bine. Tu și Pippin cunoașteți drumul; așa că o iau înainte și-i spun lui Bolger Grăsunu' că veniți. O să pregătim cina și toate cele.

- Am mâncat de cină mai devreme, cu fermierul Maggot, zise Frodo, dar loc e pentru încă una.

- O veți căpăta. Dă-mi să duc eu coșul ăla, mai zise Merry și dispăru în întuneric.

Între Viniac și noua casă a lui Frodo din Scobitura Râului era o bucată bună de mers. Trecură de Dealul Iedului și de Conacul Coniac, aflate în stânga, și, înainte să ajungă în Cotuascuns, intrară pe drumul principal al Țării Iedului, care, de la Pod, o lua spre sud. Cam la o jumătate de milă în direcție opusă, spre nord, ajunseră la un drum secundar ce pornea din dreapta. Îl urmară pe acesta vreo două mile, urcând și coborând o dată cu el înspre interiorul țării.

În cele din urmă se opriră în dreptul unei porți înguste tăiate într-un gard viu gros. În întuneric nu se vedea nimic din casă: se găsea departe de drum, în mijlocul unei pajiști circulare întinse, înconjurată de un brâu de copaci pitici în interiorul spațiului împrejmuț de gardul viu. Frodo o alesese deoarece se afla într-un colț izolat al regiunii, fără alte gospodării în preajmă. Puteai să intri și să ieși fără să te vadă careva. Familia Brandybuck o construisese de mult, drept casă de oaspeți sau pentru membrii familiei care doreau să scape o vreme de existența aglomerată de la Conacul Coniac. O casă țărănească, de modă veche, foarte asemănătoare cu o

vizuină de hobbit: lungă și joasă, fără etaj; acoperiș de iarbă, ferestre rotunde și o ușă mare și rotundă.

Luând-o pe cărarea de iarbă ce pornea de la poartă, nu zăriră nici o lumină; ferestrele întunecate erau oblonite. Frodo ciocăni și ușa fu deschisă de Bolger Grăsunu'. Dinăuntru se revărsă o lumină prietenoasă. Intrară iute și închiseră ușa, izolând lumina și pe ei înșiși de lumea de afară. Se pomeniră într-un hol larg, cu uși de ambele părți; în față, un coridor străbătea casa prin mijlocul ei.

Frodo privi în jur. Arăta ca acasă la el. Multe dintre obiectele lui preferate - sau ale lui Bilbo (în spațiul acesta nou îi aduceau dureros aminte de el) - erau aranjate aproape tot așa cum se găsiseră la Fundătura. Un loc plăcut, confortabil, primitiv; Frodo se surprinse dorind să fi venit cu adevărat aici pentru a duce o viață retrasă și liniștită. I se părea nedrept că le dăduse atâta bătaie de cap prietenilor săi; și încă o dată se întreba cum avea să le împărtășească vestea că trebuia să-i părăsească atât de curând, imediat chiar, pe cât posibil. Cum-necum, dar trebuia s-o facă în seara asta, înainte să se culce cu toții.

- E minunat, făcu el efortul să spună. Mai c-aș zice că nici nu m-am mutat.

Drumeții își atârnară pelerinele în cuier și-și puseră ranițele grămadă pe podea. Merry o luă pe coridor înainte și-i duse până în capătul celălalt al casei, unde deschise o ușă. Lumina unui foc și un fuior de abur năvăliră în coridor.

- O baie! strigă Pippin. Ah, fii binecuvântat, Meriadoc!

- În ce ordine intrăm? întrebă Frodo. Cei mai în vârstă întâi, sau cei mai iuți? Tu oricum vei fi ultimul, Meștere Peregrin.

- Fiți încredințați că am aranjat treburile mai bine decât credeți, îi potoli Merry. Nu putem începe viața la Scobitura Râului certându-ne din pricina băii. În încăperea asta sunt trei căzi și un cazan plin cu apă clocotita. Mai sunt și prosoape, rogojini și săpun. Intrați și isprăviți iute!

Merry și Grăsunu' se duseră în bucătărie, care se afla de partea cealaltă a coridorului, și se apucară de ultimele pregătiri pentru o cină târzie. Frânturi de cântece, care mai de care mai sonore, răsunau din baie, amestecate cu plescăituri și chiuituri. Deodată, vocea lui Pippin le acoperi pe celelalte, intonând unul dintre cântecele de baie mult îndrăgite de Bilbo.

Un cântec pentru baia de la sfârșitul zilei
Ce spală tot noroiul din trupul obosit. Acela doar nu cântă ce-n case mai umile-i
Ooo! Apa cea Fierbinte, ce dar neprețuit! Și ploaia în cădere, ooo!
Cât de dulce sună, și, de pe deal, izvorul rostogolit la șes;
decât izvorul, însă, și ploaia, mult mai bună e
Apa cea Fierbinte, cu aburul ei des. Ooo!
Apa rece poate oricine bea, firește, să-l stâmpere de sete
sorbitul răcoros; dar berea e mai bună când altceva lipsește,
și Apa cea Fierbinte, s-o torni pe spate-n jos.
Ooo! Limpede e Apa țâșnind învolburată dintr-o fântână albă,
în jocul ei ceresc, dar n-a foșnit fântâna mai dulce,
niciodată ca Apa cea Fierbinte, când singur mă stropesc!,

Se auzi o plescăitura puternică și un strigăt de *valeu!* din partea lui Frodo. Din câte se părea, cea mai mare parte a apei din cada lui Pippin imitase o fântâna arteziană, sărind mult în afară.

Merry se apropie de ușă.

- Ce-ați zice de-o cină și de niște bere care să curgă pe gâtlej la vale? strigă el.

Frodo ieși, uscându-și părul.

- E atât de multă apă în aer, încât mai bine vin în bucătărie ca să isprăvesc baia, se plânse el.

- Sfinți din Ceruri! se cruci Merry, uitându-se în baie. Peregrin, va trebui să ștergi totul cu o cârpă înainte să capeți ceva de mâncare. Grăbește-te, că nu te așteptăm.

Cinară în bucătărie, pe o masă lângă foc.

- Presupun că voi trei nu poftiți din nou ciuperci? îi întrebă Fredegar fără prea mari speranțe.

- Ba da, ba da! țipă Pippin.

- Alea-s ale mele! strigă Frodo. Mi-au fost date *mie* de doamna Maggot, o regină între nevestele de fermieri. Luați-vă mâinile nesătule de pe ele, ciupercile-s numai pentru mine.

Hobbiții au pentru ciuperci o pasiune ce depășește până și cele mai aprige patimi ale Seminției Mari. Un fapt care explică în parte expedițiile îndelungi ale tânărului Frodo spre vestitele câmpuri din Smârcuri, cât și furia lui Maggot cel păgubit. De data asta se găseau din belșug pentru toți, și

după ce isprăviră, până și Bolger Grasunu' scoase un suspin de satisfacție. Împinseră masa la locul ei și așezară scăunele în jurul focului.

- Strângem mai târziu, zise Merry. Și-acum să v-aud. Îmi vine să cred că ați avut aventuri, ceea ce nu mi se pare prea cinstit fără mine. Vreau să-mi povestiți totul, dar mai ales vreau să știu ce s-a întâmplat cu bătrânul Maggot și de ce mi-a vorbit astfel. Mi s-a părut speriat de-a dreptul, dacă vă puteți închipui așa ceva.

- Toți am fost speriați, spuse Pippin după un moment de tăcere, timp în care Frodo s-a uitat țintă la foc, fără să vorbească. Și tu ai fi fost dacă te-ar fi urmărit timp de două zile Călăreții Negri. - Și ce-s ăștia?

- Niște arătări negre, care călăresc pe cai negri, răspunse Pippin. Dacă Frodo nu vrea să vorbească, o să-ți spun eu povestea de la început.

Și relatează întreaga lor călătorie din clipa în care plecaseră din Hobbiton. Sam întârea cele spuse cu nenumărate clătinări din cap și cu exclamații. Frodo rămase tăcut.

- Aș fi zis că ați inventat totul, spuse Merry, dacă n-aș fi văzut cu ochii mei arătarea aia neagră de pe ponton - și dacă n-aș fi auzit nota aceea stranie din vocea lui Maggot. Tu ce-țelegi din toate astea, Frodo?

- Vărul Frodo a fost foarte închis în sine, zise Pippin. Dar a venit timpul să se deschidă. Până acum n-am mers mai departe de bănuiala fermierului Maggot, anume că e ceva legat de comoara bătrânului Bilbo.

- A fost doar o bănuială, se grăbi Frodo să observe. Maggot nu știe nimic.

- Bătrânul Maggot e un tip viclean, zise Merry. Multe se petrec în spatele feței ăleia rotunde a lui, ce nu ies la iveală în cuvinte. Am auzit că a fost o vreme în care obișnuia să se ducă în Pădurea Bătrână, și i-a mers vestea că știe o mulțime de lucruri ciudate. Dar, Frodo, spune-mi măcar dacă bănuiala lui e bună sau rea, ce crezi?

- Eu cred, răspunse Frodo încet, că a fost o bănuiala bună, cel puțin până acum. *Este* legat de aventurile de demult ale lui Bilbo, iar Călăreții ori pe mine mă caută, ori pe el - sau poate că mai corect ar fi să spun, *fac cercetări*. Și mă tem, dacă chiar vreți să știți, că nu-i o glumă și că eu nu sunt în siguranță nici aici și nici în altă parte.

Se uită în jur, la pereți și la ferestre, parcă temător că se vor deschide toate deodată.

Ceilalți îl scrutară în tăcere și schimbă între ei priviri cu subînțeles.

- Acuși o să spună tot, îi șopti Pippin lui Merry, iar acesta dădu din cap.

- Asta-i, oftă Frodo într-un târziu, așezându-se mai bine în scaun și îndreptându-și spatele, ca și cum ar fi luat o hotărâre. Nu mai pot ține ascuns. Am ceva să vă spun la toți. Dar nu prea știu cum să încep.

- Cred că pot să te ajut, se oferi Merry cu o voce calmă, spunând eu o parte.

- Cum adică? făcu Frodo, privindu-l neliniștit.

- Adică, dragul și bătrânul meu Frodo, ești disperat pentru că nu știi cum să-ți iei rămas-bun. Aveai de gând să pleci din Comitat, asta e limpede. Însă primejdia te-a încolțit mai curând decât te-ai așteptat, și acum plănuiești s-o iei din loc imediat. Și nu vrei. Ne pare tare rău pentru tine.

Frodo deschise gura și o închise la loc. Expresia de surprindere de pe fața lui era atât de caraghioasă, încât ceilalți izbucniră în râs.

- Dragul și bătrânul nostru Frodo, se înduioșă Pippin. Chiar credeai că ne-ai aruncat cu praf în ochi? N-ai fost îndestul de atent sau de isteț pentru asta. Din aprilie îți tot faci planuri vădite de plecare și ți-ai luat rămas-bun de la toate locurile pe unde ai hoinărit. Team tot auzit murmurând: „Oare am să mai văd vreodată valea asta?” și altele de acest soi, și prefăcându-te că ai ajuns la fundul sacului cu bani și că de-asta ți-ai vândut iubita Fundătură afurisiților ălor de Sackville-Baggins! Și toate discuțiile între patru ochi cu Gandalf.

- Ceruri! exclamă Frodo. Și eu care credeam că am fost și atent, și isteț. Nu știi ce-ar spune Gandalf de-ar ști. Înseamnă că tot ținutul știe de plecarea mea?

- Aaa, nu, îl liniști Merry. Nu-ți face griji din pricina asta. Multă vreme n-o să mai rămână un secret, de bună seamă; dar deocamdată este, cred eu, știut doar de noi, conspiratorii. La urma urmei, nu trebuie să uiți că te cunoaștem bine și suntem adesea alături de tine. De obicei ghicim ce-ți trece prin cap. Și pe Bilbo îl cunoașteam. Ca să fiu

sincer, te urmăresc atent de când a plecat. Știam că, mai devreme sau mai târziu, ai să pornești pe urmele lui; și, drept să-ți spun, mă așteptam să pleci mai curând, iar mai târziu am început să fim îngrijorați. Ne temeam cumplit că ai putea să ne tragi clapa, să pleci pe neașteptate, singur-singurel, așa cum a făcut și el. Și încă din primăvară am stat cu ochii pe tine și ne-am făcut și noi planurile noastre. N-ai să scapi cu una-cu două.

- Dar trebuie să plec, insistă Frodo. Nu-i nimic de făcut, prieteni dragi. E foarte trist pentru noi toți, dar n-are rost să încercați să mă rețineți. Dacă tot ați ghicit atât de multe, vă rog să mă ajutați și să nu mă împiedicați.

- Nu înțelegi, zise Pippin. Trebuie să pleci - și prin urmare și noi trebuie să plecăm. Merry și cu mine te însoțim. Sam e un băiat minunat, e în stare să-i sară unui dragon de gât ca să te salveze, asta dacă nu-și dă cu stângu-n dreptul; dar vei avea nevoie de mai mult de un singur însoțitor în aventura ta periculoasă.

- Dragii și prea iubiții mei hobbiți! exclamă Frodo, profund înduioșat. Dar nu m-aș putea învoi la așa ceva. Și eu m-am hotărât de multă vreme. Vorbiți de pericole, dar nu înțelegeți. Nu-i vorba de-a găsi o comoară, și nici de o hălăduială de colo până colo. Eu fug dintr-un pericol de moarte într-alt pericol de moarte.

- Dar bineînțeles că înțelegem, spuse Merry cu fermitate. Țasta-i motivul pentru care ne-am hotărât să mergem cu tine.

Știm că Inelul nu-i o glumă; dar o să facem tot ce putem împotriva Dușmanului.

- Inelul! strigă Frodo, deși nu era foarte uimit.

- Da, Inelul, repetă Merry. Dragul și bătrânul meu hobbit, nu prea ții seamă de curiozitatea indiscretă a prietenilor tăi. De ani de zile am știut de existența Inelului - de fapt, înainte de plecarea lui Bilbo; dar cum el în mod vădit îl ținea ca pe o taină, am păstrat și eu doar pentru mine ceea ce știam, până când am pus la cale conspirația noastră. Desigur, nu-l cunoșteam pe Bilbo la fel de bine pe cât te cunosc pe tine; eram prea tânăr pe vremea aceea; iar el era mult mai atent - dar nu îndeajuns. Dacă vrei să știi cu adevărat cum am aflat de el prima și prima dată, am să-ți spun.

- Spune, zise Frodo pierdut.

- Familia Sackville-Baggins i-a venit de hac, cum ușor poți presupune. Într-o zi, cu un an înainte de Petrecere, s-a întâmplat că mă plimbam pe drum, când îl văd pe Bilbo în fața mea. Deodată, în depărtare, apar ăia din familia S.B., veneau spre noi. Bilbo încetinește și apoi, una-două, dispare. Am fost atât de surprins, încât abia dacă mi-a trecut prin cap să mă ascund și eu, într-un fel mai puțin spectaculos; dar m-am strecurat prin gard și mi-am continuat drumul pe partea cealaltă. După ce-au trecut ăia, m-am tot uitat prin gard, spre drum, și mă uitam exact la Bilbo când brusc îl văd că re apare. Am apucat să zăresc o lucire de aur atunci când a vârât ceva înapoi în buzunarul pantalonilor.

După povestea asta, am căscat bine ochii. De fapt, mărturisesc că am spionat. Dar trebuie să recunoști că era ceva merit să tulbure, și, ce să-ți spun, eram un băietan pe atunci. Cu siguranță că sunt singurul din Comitat, în afară de tine, Frodo, care a văzut vreodată cartea secretă a bătrânului.

- I-ai citit cartea! strigă Frodo. Sfinți din Ceruri! Nu-i nimic în siguranță pe lumea asta?

- Nu în destulă siguranță, așa zice, observă Merry. Dar n-am făcut decât să-mi arunc ochii pe ea, și chiar și asta a fost greu de făcut. Nu-și lăsa niciodată cartea aiurea. Măntreb ce s-a ales de ea. Mi-ar face plăcere s-o mai răsfoiesc o dată. O ai Frodo?

- Nu. Nu era la Fundătura. Cred că a luat-o cu el.

- Prin urmare, așa cum îți spuneam, continuă Merry, am ținut în mine tot ce știam, până astă-primăvară, când treburile au început să devină serioase. Atunci a luat naștere conspirația noastră; și cum și noi eram serioși și aveam intenții serioase, n-am stat să ne codim prea mult. Nu ești o ființă prea comodă, iar Gandalf este o pacoste și mai mare. Dar dacă vrei să te prezint iscoadei noastre principale, pot să ți-o aduc.

- Unde e? întrebă Frodo, uitându-se în jurul său, cu aerul că se aștepta ca o față mascată și înspăimântătoare să apară dintr-un dulap.

- Fă un pas înainte, Sam, îi ceru Merry, și Sam se ridică, roșu la față până-n vârful urechilor. Iată-l pe strângătorul nostru de informații! Și a strâns multe, ascultă-mă pe mine,

până a fost prins în cele din urmă. După care, aş zice, mi s-a părut că a considerat că se află sub jurământ și n-a mai ciripit.

- Sam! strigă Frodo, simțind că uimirea își avea și ea limitele ei și neștiind ce să facă: să se supere, să pufnească în râs, să răsuflă ușurat sau să stea ca un caraghios.

- Da, stăpâne, făcu spășit Sam. Să-mi fie cu iertare, stăpâne. Dar n-am vrut să vă fac nici un rău, domnu' Frodo, și nici domnului Gandalf. *El a simțit ceva, să știți, și când ați spus că mergeți singur, el a zis Nu! ia pe cineva în care poți avea încredere.*

- Dar se pare că nu pot avea încredere în nimeni, se văită Frodo.

Sam se uita la el nefericit.

- Depinde ce vrei, interveni Merry. Poți avea încredere în noi că vom sări și-n foc pentru tine - până la capătul capătului. Și poți să ai încredere în noi că vom păstra orice secret de-al tău - mai bine decât o poți face tu. Dar nu te poți încrede în noi că te vom lăsa să înfrunți buclucurile de unul singur și s-o ștergi fără să spui un cuvânt. Suntem prietenii tăi, Frodo. Oricum: asta e. Știm aproape tot ce ți-a spus Gandalf. Știm destul de multe despre Inel. Suntem îngrozitor de speriați - dar venim cu tine; sau te vom urma ca niște câini.

- Și, la urma urmei, stăpâne, adăugă Sam, s-ar cuveni să urmați sfatul elfilor. Gildor v-a zis că ar trebui să-i luați pe aceia care-s dornici să vină, și nu puteți spune că n-a fost așa.

- Nu zic nu, recunosc Frodo, uitându-se la Sam, care zâmbea cu gura până la urechi. Nu zic nu, dar n-am să te mai cred niciodată că dormi, chiar dacă sforăi sau nu. Am să te învinețesc cu ghionturi ca să fiu sigur.

Și, întorcându-se către ceilalți, le spuse:

- Sunteți o șleahță de trădători infami. Dar fiți binecuvântați, mai zise el, izbucnind în râs și, ridicându-se în picioare, își desfăcu larg brațele: Mă predau. Am să urmez sfatul lui Gildor. Dacă primejdia n-ar fi atât de neagră, aș dansa de bucurie. Dar, chiar și așa, nu pot să nu mă simt fericit; mai fericit decât am fost de multă vreme încoace. M-am temut de seara asta.

- Bun! Așa rămâne. De trei ori ura pentru Căpitanul Frodo și compania sa! strigară ei și țopăiră în jurul lui.

Merry și Pippin începură să cânte un cântec pe care, pare-se, îl pregătiseră anume pentru această ocazie.

Era compus după modelul aceluși cântec al gnomilor pe care-l cântase Bilbo când pornise la drum, cu atâția ani în urmă, iar melodia era aceeași:

Ne luăm rămas-bun de la hol, de la vatră,
Ploaia poate să cadă, vântul poate să bată, Când se crapă
de ziuă să ne afle departe , Peste munte, pădurea din
înalt luminată –

'n Vâlceaua Despăcată, acolo unde elfii-s în viață
În adânci luminișuri, pe sub streșini de ceață

Prin pustiu și prin mlaștini călărim fără-odihnă Și-ncotro,
mai departe, drumul nu ne învață.

Cu dușmanul în preajmă și cu moartea la pândă
Și culcușul în ceruri căutat ca-n osândă
Până când or să treacă încercările toate
Și pe drumuri menirea să ne fie mai blândă - Iar acum să
plecăm! Luminoasele zări Când se crapă de ziuă să ne
afle călări!

- Foarte bine, acceptă Frodo. Dar asta înseamnă că sunt
multe de făcut înainte să mergem la culcare - sub un
acoperiș, în seara asta în orice caz.

- Ah! Câtă poezie, suspină Pippin. Chiar vrei să pornim
înainte de spartul zorilor?

- Nu știu, răspunde Frodo. Mă tem de Călăreții ăia Negri
și sunt sigur că nu e bine să stăm în același loc prea mult
timp, mai ales într-un loc unde se știe că mă duceam. Gildor
chiar m-a avertizat să nu aștept. Dar tare mi-aș dori să-l văd
pe Gandalf. Am băgat de seamă că până și Gildor s-a arătat
îngrijorat când i-am spus că Gandalf nu s-a mai întors. Totul
depinde de două lucruri. Cât de curând pot Călăreții să
ajungă la Cotuascuns? Și cât de curând putem pleca noi?
Pregătirile ne vor lua destul de mult timp.

- Răspunsul la a doua întrebare, zise Merry, este că putem
pleca într-un ceas. Ca să zic așa, am pregătit totul. În grajdul
din partea cealaltă a pajiștii sunt șase ponei, proviziile și

echipamentul sunt gata împachetate, au mai rămas doar câteva schimburi de pus și alimentele care se strică repede.

- Încep să cred că toată conspirația asta și-a împlinit rostul cu folos, mormăi Frodo. Dar ce ne facem cu Călăreții Negri? Putem să-l mai așteptăm o zi pe Gandalf fără să pățim ceva?

- Asta depinde de ce anume crezi că ar face Călăreții dacă te găsesc aici, răspunse Merry. Ar fi putut ajunge de-acum până aici, de bună seamă, dacă n-ar fi fost opriți la Poarta-de-la-Miazănoapte, unde Gardul merge până jos, pe malul râului, de partea aceasta a Podului. Gărzile Porții nu i-ar lăsa să treacă în timpul nopții, deși ei ar putea forța intrarea. Chiar și în timpul zilei gărzile ar încerca să-i rețină, eu așa cred, măcar până ar trimite vorbă Stăpânului de la Conac - căci nu le-ar plăcea cum arată Călăreții și cu siguranță că le-ar fi teamă de ei. Pe de altă parte, Țara Iedului nu poate ține piept prea mult unui atac hotărât. Și se prea poate ca, mâine dimineață, până și un Călăreț Negru care s-ar apropia de poartă și ar spune că vrea să stea de vorbă cu domnul Baggins să fie lăsat să treacă. Cam toată lumea știe că te întorci să locuiești la Scobitura Râului.

O vreme Frodo rămase pe gânduri.

- M-am hotărât, zise el într-un târziu. Pornesc mâine de îndată ce se luminează de ziua. Dar nu merg pe drum. Căci așa mai sigur ar fi să rămânem aici. Dacă ies prin Poarta-de-la-Miazănoapte, se va afla pe dată că am părăsit Țara Iedului, în loc să rămână o taină cel puțin câteva zile, așa cum s-ar

întâmpla în celălalt caz. Mai mult decât atât: Podul și Drumul de Miazăzi din apropierea hotarului vor fi negreșit pândite, și dacă pătrunde vreun Călăreț în Țara Iedului, și dacă nu. Nu știm câți sunt; cel puțin doi, de-asta sunt sigur, poate mai mulți. Singurul lucru ce-mi rămâne de făcut este s-o șterg frumos într-o direcție neașteptată.

- Dar asta nu poate să însemne decât să intri în Pădurea Bătrână, se îngrozi Fredegar. Doar nu vrei așa ceva. E la fel de periculos ca și Călăreții Negri.

- Nu chiar, îl contrazise Merry. E o soluție disperată, dar cred că Frodo are dreptate. E singura cale de a pleca fără a fi se lua imediat urma. Cu puțin noroc, putem să le-o luăm mult înainte.

- În Pădurea Bătrână n-o să aveți noroc, nu se lăsă Fredegar convins. Nimeni n-are noroc acolo. O să vă rătăciți. Nimeni nu intră acolo.

- Ba da, intră, stăruie Merry. Cei din familia Brandybuck intră - uneori, când îi apucă. Avem o intrare numai a noastră. Și Frodo a intrat o dată, de mult de tot. Eu am intrat de mai multe ori; de obicei pe lumină, se înțelege, când copacii dorm și sunt mai liniștiți.

- Ei, atunci faceți cum credeți de cuviință, cedă Fredegar. Eu unul mai tare mă tem de Pădurea Bătrână decât de orice altceva ce mi-e cunoscut: poveștile pe care le aud despre ea sunt adevărate coșmaruri; dar votul meu contează prea puțin, căci nu eu merg în călătorie. Totuși, mă bucur foarte că rămâne cineva în urmă care să-i spună lui Gandalf ce-ați

făcut, atunci când o s-apară, căci sunt sigur că o să apară, și încă foarte curând.

Oricât ar fi ținut la Frodo, Bolger Grasunu' n-avea nici o dorință să părăsească ținutul sau să vadă ce se afla dincolo de hotarele lui. Familia lui se trăgea din Meleagul dinspre Soare-Răsare, mai precis din Vadul Mieilor, Plaiurile Podului, dar niciodată nu trecuse de partea cealaltă a Podului Viniac.

După cum plănuiseră conspiratorii de la bun început, sarcina lui era să rămână pe loc, ca s-o scoată la capăt cu aceia care se vor dovedi curioși, și să păstreze cât mai mult impresia că domnul Baggins locuia încă la Scobitura Râului. Adusese cu sine chiar și niște haine vechi de-ale lui Frodo, ca să-și poată juca rolul mai bine. Prea puțin se gândiseră la cât de periculos se putea dovedi acest rol.

- Minunat! exclamă Frodo după ce înțelese planul. Altfel n-am fi avut cum să-i lăsăm un mesaj lui Gandalf. De bună seamă, n-am de unde ști dacă acești Călăreți au sau nu habar să citească, dar n-aș fi îndrăznit să risc să-i las un mesaj scris, de teamă să nu intre ei în casă și, scotocind, să-l găsească. Dar dacă Grasunu' rămâne de bunăvoie aici ca să aibă grijă de tot, astfel că pot să fiu sigur că Gandalf va afla pe ce drum am apucat-o, nu mai am de ce sta pe gânduri. Mâine dimineață la prima oră intru în Pădurea Bătrână.

- Care va să zică, așa rămâne, zise Pippin. Una peste alta, îmi place mai mult ceea ce vom face noi decât ceea ce-i

rămâne Grăsunului de făcut - să aștepte aici până vin Călăreții Negri.

- Așteptați voi până ajungeți în Pădure, se burzului Fredegar. Pe vremea asta mâine o să doriți să fiți aici cu mine.

- N-are rost să ne mai ciorovăim atâta, interveni Merry împăciuitor. Mai avem de strâns în bucătărie și de controlat încă o dată bagajele înainte să ne culcăm. O să vă trezesc până se ivesc zorii.

Când, în sfârșit, se vârî în pat, Frodo nu reuși să adoarmă o bucată de vreme. Îl dureau picioarele. Era bucuros că a doua zi avea să călărească. Într-un târziu, se cufundă într-un fel de vis în care se făcea că privea de la o fereastră înaltă, afară, peste o mare întunecată de copaci care se clătinau. Departe jos, la rădăcinile lor, se distingeau zgomote de creaturi care se târau și adulmecau. Era sigur că, mai devreme sau mai târziu, avea să-l simtă.

Apoi auzi un sunet în zare. Întâi crezu că era un vânt mare care se abătea asupra frunzișului pădurii. Dar iute înțelese că nu frunzele foșneau, ci Marea, departe de tot; un sunet pe care nu-l auzise niciodată în stare de trezie, deși îi tulburase adeseori visurile. Deodată se pomeni că se găsea afară. Iar în jur nu erau copaci. Se găsea pe o câmpie stearpă și neagră, iar în aer se simțea un miros sărat ciudat. Ridicând privirile, văzu un turn alb și înalt, stând singuratic sus de tot, pe o creastă. Îl cuprinse o dorință arzătoare de-a sui în turn pentru a vedea Marea. Începu să urce cu greu povârnișul,

spre turn, dar dintr-o dată pe cer apăru o lumină și răsună bubuitul unui tunet.

VI Pădurea Bătrână

Frodo se trezi dintr-o dată. În camera era încă întuneric. Îl zări pe Merry stând cu o lumânare în mână și lovind în ușă cu mâna cealaltă.

- Gata, gata! Ce e? întreba Frodo, încă tulburat și uluit.

- Ce să fie! strigă Merry. E vremea să te scoli. E patru și jumătate și ceața groasă. Hai! Sam s-a și apucat de micul dejun. Chiar și Pippin s-a trezit. Eu mă duc să înșeuze poneii și să-l aduc pe acela care va căra bagajele. Trezește-l și pe trântorul de Grăsun! Măcar să se scoale ca să ne conducă.

Curând după ora șase, cei cinci hobbiți erau gata de plecare. Bolger Grăsunu' căsca de zor. Se furișară tiptil din casă. Merry porni primul, ducând de dârlogi un ponei împovărat cu bagaje, și o luă pe o poteca ce trecea printr-un hățiș din spatele casei, ca apoi să traverseze câteva fânețe. Frunzele copacilor luceau și ceața picura de pe fiecare creangă și crenguță; iarba era surie, acoperită de roua rece. Nimic nu se clintea, iar zgomotele îndepărtate răsunau aproape și limpezi: cotcodăcitul găinilor într-o ogradă, o ușă închizându-se undeva.

În grajd găsiră poneii: animale mici și voinice, așa cum le plăceau hobbiților, nu neapărat iuți, însă bune de tras din

greu o zi întreagă. Încălecară și curând se pierdură în ceața ce părea să nu se deschidă de bunăvoie în calea lor; în schimb, se închidea amenințătoare în urmă. După ce călăriră aproape o oră, agale și fără să-și vorbească, văzură Gardul ivindu-se brusc din negură în fața lor. Era înalt și acoperit de un fileu argintiu de plase de păianjen.

- Cum o să treceți prin asta? întreba Fredegar.

- Veniți după mine, zise Merry, și veți vedea.

O luă la stânga pe lângă gard și nu după multă vreme ajunseră într-un loc unde acesta era ușor scobit, urmând buza unei gropi. La oarecare distanță de Gard fusese săpată o bortă ce intra în pantă ușoară în pământ. Malurile erau întărite cu cărămidă, înălțându-se treptat până se uneau deasupra, formând un tunel sfredelit adânc sub Gard, ieșind în groapa aflată de cealaltă parte a lui.

Aici se opri Bolger Grasunu'.

- Rămâi cu bine, Frodo, zise el. Tare-aș fi vrut să nu intri în Pădure. Sper doar să n-ai nevoie să fii salvat înainte de lăsarea serii. Dar noroc îți urez și azi și în toate zilele.

- Dacă nu-s și alte lucruri rele înainte-mi în afară de Pădure, înseamnă că am noroc, oftă Frodo. Să-i spui lui Gandalf s-o ia repede pe Drumul spre Soare-Răsare: în curând ne vom întoarce la el și vom merge cât mai repede cu putință.

- Cu bine! strigară ceilalți și coborâră panta în galop, dispărând în tunel, unde Fredegar nu-i mai putea vedea.

Era întuneric și umezeală acolo. Capătul celălalt era blocat cu o poartă din gratii groase de fier. Merry descalecă și o descuie, iar după ce trecură toți o împinse la loc. Poarta se închise cu un zgomot metalic, iar încuietoarea clincăni. Sunetul nu prevestea nimic bun.

- Poftim, zise Merry. Ați părăsit Comitatul, acum sunteți afară, și încă la marginea Pădurii Bătrâne.

- Sunt adevărate poveștile ce se spun despre ea? întrebă Pippin.

- Nu știu despre care povești vorbești, răspunse Merry. Dacă e vorba de poveștile alea vechi de speriat copiii, pe care le spuneau dădăcile Grăsunului, despre tot felul de spiriduși și lupi și altele de soiul ăsta, așa zice că nu-s adevărate. Cel puțin eu nu cred în ele. Dar Pădurea *este* stranie. Spre deosebire de Comitat, aici tot ce se afla în ea este mult mai viu, mai atent la ceea ce se petrece, ca să zic așa. Iar copacilor nu le plac străinii. Îi urmăresc. De obicei se mulțumesc doar să-i urmărească, atât cât ține lumina zilei, și nu prea fac mare lucru. Uneori, cei mai puțin prietenoși pot să scape o ramură, să scoată o rădăcină, sau să-i apuce cu o plantă târâtoare lungă. Dar noaptea poate deveni foarte periculos, așa mi s-a spus. Mi s-a întâmplat doar o dată să mă aflu în ea după lăsarea întunericului, și atunci foarte aproape de Gard. Mi s-a năzărit că toți copacii șopteau între ei, transmitându-și vești și complotând într-o limbă necunoscută; iar ramurile se clătinau și se agitau fără să fi bătut vântul. Se spune că, de fapt, copacii se mișcă într-adevăr și pot să-i înconjure pe

străini și să-i prindă înăuntru. De mult de tot, au atacat chiar și Gardul; au venit, s-au înrădăcinat zdravăn și s-au aplecat peste el. Dar au venit hobbiții și au tăiat sute și apoi au făcut un foc de tabăra uriaș în Pădure și au ars pământul pe o fâșie lungă la răsărit de Gard. După asta, copacii au renunțat să atace, dar au devenit tare neprietenoși. Încă exista o suprafață stearpă mare, nu departe în interior, acolo unde a fost făcut focul.

- Doar copacii sunt periculoși? întrebă Pippin.

- Mai sunt tot felul de ciudățenii ce trăiesc adânc în Pădure, în partea cealaltă a ei, sau așa am auzit; dar n-am văzut nimic de acest soi. Totuși, este ceva ce taie poteci. De câte ori intră careva în Pădure, găsește drumuri deschise; dar astea par să se miște și să se strămute din când în când într-un fel tare ciudat. Nu departe de acest tunel se află, sau s-a aflat vreme îndelungată, începutul unei poteci destul de late, care ducea la Poiana Focului, iar de acolo venea mai mult sau mai puțin în direcția noastră, spre nord-est. Aceasta e

- poteca pe care vreau s-o găsesc.

Hobbiții părăsiră poarta tunelului și traversară groapa cea lată. De partea cealaltă se deslușea cu greu o potecă ce urca spre poala Pădurii, cam la o sută de metri, poate mai mult, depărtare de Gard; dar de cum ajunseră sub coroanele copacilor, aceasta dispăru. Uitându-se în urmă, zăriră linia întunecată a Gardului printre trunchiurile copacilor ce se îngrămădeau încă de pe-acum în jurul lor. În față nu vedeau

altceva decât trunchiuri de nenumărate dimensiuni și forme: drepte sau îndoite, răsucite, aplecate, late sau zvelte, netede sau cioturoase și rămuroase; și toate erau verzi sau sure din pricina mușchiului și a unor excrescențe zburlite și lipicioase.

Merry era singurul care părea vesel.

- Mai bine ai lua-o înainte și ai găsi poteca aia, îl sfătui Frodo. Să nu ne pierdem unul de altul sau să uităm de care parte se află Gardul.

Aleseră o anumite direcție printre copaci, iar poneii înaintau ocolind cu atenție multele rădăcini întortocheate și împletite între ele. Pământul nu era acoperit de vegetație. Urca întruna și, pe măsură ce înaintau, copacii păreau să devină tot mai înalți, mai întunecați și mai deși. Nu se auzea nici un sunet, doar din când în când câte-un strop de umezeală picura printre frunzele nemișcate. Deocamdată nu răzbătea vreo șoaptă sau vreo mișcare dinspre ramuri; dar hobbiții aveau senzația neplăcută că erau urmăriți cu o dezaprobare ce se transforma încet în aversiune și chiar dușmănie. Senzația se accentua, până când se pomeniră că-și ridicau iute privirile în sus, sau se uitau îndărăt, parcă așteptând o lovitură din senin.

Poteca nu se zărea încă nicăieri, copacii păreau tot timpul că li se pun în cale. Pippin simți dintr-o dată că nu mai putea suporta și scoase un strigăt fără veste:

- Ai! Ai! Nu vreau să fac nimic. Doar lăsați-mă să trec, vă rog! Ceilalți se opriră speriați; dar strigătul lui căzu ca

înăbușit de o cortină grea. Nu răsuna nici ecou, nici răspuns, deși pădurea păru să se îndesească și mai tare și să pândească mai abitir.

- Eu n-aș striga în locul tău, îl mustră Merry. Faci mai mult rău decât bine.

Frodo începea să se îndoiască de putința lor de a găsi o cale și se întrebă dacă nu cumva greșise făcându-i pe ceilalți să vină în pădurea asta îngrozitoare. Merry se uită ba într-o parte, ba în alta, dând semne că nu prea era sigur în ce direcție s-o apuce. Lui Pippin nu-i scăpă nesiguranța lui.

- Nu ți-a trebuit mult ca să ne rătăcești, îl luă el peste picior. Dar în aceeași clipă Merry scoase un fluierat și arătă înainte.

- Măi, măi, mormăi el. Copacii ăștia chiar se mișcă. Uite Poiana Focului în față (sau cel puțin așa sper), dar poteca înspre acolo îmi pare că s-a mutat din loc.

Se lumina tot mai mult, pe măsură ce înaintau. Pe neașteptate, ieșind dintre copaci, se pomeniră într-un spațiu larg și circular. Deasupra se zărea cerul, albastru și senin spre surprinderea lor, căci jos, sub acoperișul Pădurii, nu putuseră vedea apropierea dimineții și ridicarea negurilor. Soarele însă nu se înălțase destul ca să strălucească în poiană, deși razele lui poposiseră pe vârfurile copacilor. Frunzișul era mai des și mai verde de jurîmprejurul poienii, formând aproape un zid compact. Copaci nu creșteau, doar iarba aspră și plante înalte nenumărate: cucută și pătrunjel sălbatic, cu lujerele păioase și ofilite, răscoage ce-și scuturau

sămânța ca o cenușă pufoasă, urzici luxuriante și scaieți uriași. Un loc lugubru, dar, după desišul Pădurii, părea o grădină fermecătoare și veselă.

Hobbiții prinseră curaj și, plini de speranță, ridicară privirile spre cerul tot mai luminat de astrul zilei. În capătul celălalt al poienii era o spărtură în peretele format de copaci și mai departe se zărea deslușit o potecă. Vedeau cum se adâncește în pădure, lățindu-se uneori și deschizându-se deasupra, deși copacii iute se apropiau din nou, umbrind-o cu ramurile lor întunecoase. Pe această potecă o apucară și ei. Drumul continua să urce în pantă domoală, dar ei mergeau acum mai repede ca înainte și cu inima ceva mai ușoară, căci li se părea că Pădurea se îmblânzise și îi lăsa să treacă nestingheriți.

Nu după multă vreme aerul deveni fierbinte și înăbușitor. Copacii se apropiară din nou de ambele părți, astfel că nu se mai putea vedea până departe în față. Mai dihai ca înainte simțeau cum pădurea îi încolțea cu reaua ei voință. Era atâta liniște în jur, încât călcătura copitelor poneilor, foșnind pe frunzele uscate și împiedicându-se când și când de rădăcinile ascunse, bubuia ca tunetul în urechile lor. Frodo încercă să cânte ceva ca să-i încurajeze, dar vocea lui se transformă în murmur.

Ooo! Rătăcitori în țara umbrită,
Nu disperați, căci deși nesfârșită
Noaptea pădurilor tot o să piară

Și trecând veți vedea soarele iară, Soarele-n apus, soarele-
n răsărit,
Ziua ce s-a dus, ziua ce-a venit. ,
Căci spre asfințit ori înspre apus,
Și pădure și umbre s-au tot dus, s-au dus.

Dus - nici nu rosti bine cuvântul și vocea i se stinse. Aerul părea greu și rostirea cuvintelor obositoare. Chiar în spatele lor o cracă groasă se desprinsese dintr-un copac bătrân, aplecat peste potecă, și căzu cu o trosnitură la pământ. Copacii păreau că se închid în fața lor.

- Nu le place să audă vorbindu-se despre pieire și dureri, observă Merry. Eu n-aș mai cânta nimic deocamdată. Așteaptă să ajungem cu adevărat la poala pădurii, și atunci o să ne-ntoarcem spre ea și-o să-i cântăm în cor.

Vorbea cu veselie, iar dacă simțea vreo neliniște, n-o arăta. Ceilalți nu răspunseră. Erau descurajați. O greutate mare îi apăsa inima lui Frodo, căci regreta acum fiecare pas pe care-l făcea cu gândul să sfideze amenințarea pădurii. Tocmai voia să se oprească și să le propună să se întoarcă (dacă mai puteau face asta), când se petrecu ceva cu totul neașteptat. Poteca încetă să urce, continuând o vreme să înainteze orizontal. Copacii întunecați se retraseră, încât hobbiții văzură poteca în față, ca o linie aproape dreaptă. La o oarecare distanță se înălța vârful verde al unui deal, fără nici un copac pe el, ca un cap pleșuv ieșind din pădurea

înconjurătoare. După câte își dădeau seamă, într-acolo se îndrepta poteca.

Grăbiră pasul, bucuroși la gândul că vor urca o vreme deasupra acoperișului Pădurii. După ce coborî puțin, poteca începu din nou să urce, ducându-i într-un târziu până la poala dealului abrupt. Acolo părăsi copacii și se afundă în iarbă. Pădurea împrejmuia dealul precum o coamă deasă de păr ce se isprăvea brusc într-un cerc în jurul creștetului ras.

Hobbiții își duseră poneii în sus, dând ocol dealului de mai multe ori până ajunseră în vârf. Acolo se opriră și priviră în jur. Aerul strălucea în lumina soarelui, dar era pâcios; nu puteau vedea prea departe. În jurul lor însă, ceața dispăruse; deși ici și colo adăsta în golurile dintre copaci, iar înspre miazăzi, unde era o vale adâncă, ce tăia Pădurea dintr-o parte în alta, ceața se ridica încă precum un abur sau ca fuioarele de fum alb.

- Aia e, spuse Merry, arătând cu mâna, aia e linia râului Salcia. Izvorăște din Gruiri și curge pieziș spre sud-vest prin mijlocul Pădurii, ca să se verse în Viniac, mai jos de Fânar. Noi nu vrem s-o luăm în direcția aia! Se zice că Valea Salcia este cea mai stranie parte a întregii păduri - locul de unde, pare-se, ar porni toate ciudățeniile.

Ceilalți priviră în direcția arătată de Merry, însă nu prea aveau ce vedea, în afară de cețuri deasupra văii adânci și pline de umezeală; iar dincolo de ea, jumătatea dinspre miazăzi a Pădurii pierdea din vedere.

Pe vârful dealului, soarele devenea fierbinte. Trebuie că era în jur de ora unsprezece; dar pâcla ușoară a toamnei încă îi împiedica să vadă prea departe, oriîncotro s-ar fi uitat. Spre apus nu distingeau nici linia Gardului și nici Valea Viniac, aflată dincolo de el. Înspre miazănoapte, unde li se îndreptară privirile pline de speranță, nu se vedea nimic din ce-ar fi putut să însemne linia marelui Drum de Miazăzi, adică acolo unde voiau să ajungă. Se găseau pe o insulă în mijlocul unui ocean de copaci, iar orizonturile erau ascunse vederii.

În partea dinspre miazăzi și răsărit, terenul cobora foarte abrupt, ca și cum povârnișurile dealului continuau departe în jos, sub coroanele copacilor, precum țărmurile unei insule care formează în realitate laturile unui munte crescut din adâncurile apelor. Așezându-se pe buza verde a râpei, începură să mănânce merindele pe care și le pregătiseră pentru prânz, plimbându-și în acest timp privirile peste pădurea de dedesubt. Cum soarele se înălțase și trecuse de crucea amiezii, reușiră să zărească în depărtare, înspre răsărit, liniile cenușii-verzui ale Gruiurilor întinzându-se în acea parte dincolo de Pădurea Bătrână. Priveliștea îi înveseli nespus de mult; căci era tare bine să vadă ceva dincolo de hotarele pădurii, chiar dacă nu aceea era direcția în care aveau de gând să se îndrepte, atâta vreme cât acest lucru depindea de ei: căci Gruiurile gorgane aveau un renume la fel de sinistru printre hobbiți ca și Pădurea însăși.

Într-un târziu, hotărâră că era timpul să o pornească iarăși la drum. Poteca ce-i adusese până la poalele dealului reapăru la nord; merșeră ei ce merșeră pe ea, când deodată își dădură seamă că o țineau tot spre dreapta. Curând începu să coboare abrupt, semn că, de fapt, se îndrepta spre valea râului Salcia: numai că ei nu într-acolo doreau să meargă. După ce cumpăniră o vreme, hotărâră să părăsească poteca amăgitoare și s-o ia spre miazănoapte; chiar dacă nu reușiseră să-l vadă de pe deal, Drumul acolo se afla și nu putea fi prea departe. Tot spre miazănoapte, cam la stânga potecii, terenul părea să fie mai uscat și mai deschis, urcând spre niște costișe unde copacii se răreau și unde pinii și brazilii luau locul stejarilor, al ulmilor și al altor copaci ciudați și fără de nume din pădurea deasă.

La început, alegerea lor se arată a fi bună; mergeau mai repede, deși, de câte ori aveau ocazia să zărească o rază de soare într-un luminiș, nu pricepeau cum, dar parcă o apucaseră spre răsărit. După o vreme însă, copacii se îndesiră din nou, exact acolo unde, văzuți de departe, pâruseră a se rări și a se descâlci. Apoi, pe neașteptate, se iviră scobituri adânci în pământ. Ca niște șleauri de roți uriașe, sau ca niște șanțuri late și drumuri surpate de mult nefolosite și sufocate de rugi. Cele mai multe dintre scobiturile acestea tăiau direcția de mers a hobbiților și nu puteau fi traversate decât coborând până în fundul lor și urcând pe partea cealaltă, ceea ce era chinuitor și obositor pentru poneii lor. De câte ori coborau, se pomeneau nimerind în hățișuri dese și mărăcinișuri care nicicum nu

voiau să-i lase să treacă prin stânga lor, făcându-le loc doar atunci când o luau spre dreapta; și trebuiau să meargă o bună bucată de drum pe fundul șanțului până găseau un loc unde să poată urca pe malul celălalt. De câte ori se cățarau afară, copacii păreau să se fi îndesit și întunecat și mai mult; spre stânga, în susul pantei, era aproape imposibil de găsit un drum, încât, neavând de ales, o luau spre dreapta, înspre vale.

După o oră sau două, pierduseră orice simț al direcției, deși știau foarte bine că de mult nu se mai îndreptau spre miazănoapte. Fuseseră abătuți din drum, iar acum nu făceau altceva decât să urmeze o direcție aleasă de altcineva - spre sud-est, înspre inima Pădurii, nicidecum înspre marginile ei.

Era de-acum târziu după-amiaza atunci când coborâra, dar mai mult se rostogoliră, într-un șanț mai lat și mai adânc decât toate pe care le traversaseră până atunci. Era atât de abrupt și de năpădit de hățișuri, încât se dovedi imposibil să mai iasă din el, în oricare parte ar fi apucat-o, decât dacă-și părăseau poneii și-și lăsau bagajele în urmă. Nu le rămânea decât să meargă pe fundul șanțului spre vale. Pământul deveni tot mai moale, chiar mocirlos din loc în loc; din maluri țâșneau izvoare, încât curând se treziră că înaintau de-a lungul unui pârâiaș ce se prelingea și susura prin albia buruienoasă. Apoi coborâșul se făcu tot mai abrupt, iar pârâiașul se transformă într-un pârâu iute și zgomotos, care se prăvălea și sărea pe pripor în jos. Ajunseseră într-o

viroagă adâncă și abia luminată, deasupra căreia copacii se arcuiau departe în sus.

Hobbiții își continuară drumul anevoios, pe lângă albia râului, când, pe neașteptate, ieșiră din întunecime. Ca printr-o poartă, în fața lor văzură lumina soarelui. Apropiindu-se de acea deschizătură, descoperiră că locul pe unde coborâseră ei era, de fapt, o fisură într-un mal înalt și abrupt, aproape un stei. La poalele acestuia se găsea o întindere mare de iarbă și stuf, iar în depărtare se zărea un alt mal, aproape la fel de abrupt. O dupămasă aurie, scăldată în razele apusului, adăsta caldă și somnoroasă peste șesul dintre cei doi pereți. Tăindu-l prin mijloc, un râu întunecat, cu apa cafenie, curgea șerpuit printre sălcii bătrâne, pe sub arcurile lor, împiedicându-se în coroane căzute și ducându-și la vale undele împetrișate de mii de frunze de salcie scuturate. Aerul însuși părea greu din pricina frunzelor care fremătau galbene pe crengi; căci jos în vale adia o boare caldă și blândă, în suflarea căreia trestile foșneau, iar crengile sălciilor trosneau încetișor.

- Așa deci, acum măcar îmi pot face o idee despre unde suntem, zise Merry. Am mers aproape în direcția opusă celei în care doream noi să mergem. Țasta e Râul Salcia! Am s-o iau înaintea să cercetez terenul.

Ieși în lumina soarelui și dispăru în iarba înaltă. Se întoarse nu după multă vreme și le spuse că solul era destul de bun între piciorul peretelui și râu; în câteva locuri limbi de

pământ uscat, acoperite cu iarbă, coborau până pe malul apei.

- Mai mult, continuă el, mi se pare că am zărit o potecă ce merge de partea asta, de-a lungul malului. Dacă o luăm la stânga și o apucăm pe ea, ar trebui ca în cele din urmă să ieșim din Pădure în partea ei de răsărit.

- Poate, zise Pippin neîncrezător. Adică dacă poteca ajunge până acolo, dacă nu cumva ne bagă în vreo mocirlă și ne lasă acolo. Cine a făcut poteca asta, ai vreo idee, și de ce? Pun capul că n-a fost tăiată de hatârul nostru. Sunt din ce în ce mai bănuitor cu Pădurea și cu tot ce-i în ea și încep să cred în toate poveștile pe care le-am auzit despre ea. Și poți să-mi spui cât de mult avem de mers spre răsărit?

- Nu, răspunse Merry. Nu pot. Habar n-am cât de departe la vale pe râu suntem, sau cine-ar putea umbla pe aici atât de des, încât să taie o asemenea potecă. Dar nu văd și nu-mi trece prin minte nici o altă cale de ieșire.

Nemaiavând nici unul ce spune, se aliniază în șir indian, cu Merry în frunte, care-i conduse pe drumul pe care-l descoperise. De jur-împrejur, iarba și stuful creșteau mănoase și înalte, uneori trecându-le mult peste capete; dar, odată găsită, poteca putea fi urmată cu ușurință, cu toate șerpuirile ei pentru a găsi pământul mai uscat printre mlaștini și ochiuri de apă. Ici și colo traversa râulețe ce coborau prin făgașuri din tăpșanele păduroase mai înalte, ca să se verse în Salcia, și în aceste locuri poteca era înlocuită

de trunchiuri de copaci sau mănunchiuri de vreascuri așezate de-a curmezișul.

Hobbiților le era din ce în ce mai cald. Oștiri de muște de cele mai felurite soiuri le bâzâiau în jurul urechilor, iar soarele după-amiezei le pârjolea spatele. Când sperau mai puțin, se pomeniră în umbră, o umbră subțire, aruncată de ramurile mari și cenușii ce se întindeau peste potecă. Fiecare pas înainte era făcut cu tot mai puțină tragere de inimă.

Somnolența părea să se strecoare afară din pământ și să urce prin picioarele lor, părea să se cearnă blând din aer peste capetele și ochii lor.

Frodo simți cum îi cade bărbia în piept și cum nu-și mai poate ține capul drept. Chiar în fața lui, Pippin se prăbuși în genunchi. Frodo se opri.

-N-are rost, îl auzi el pe Merry spunând. Nu pot să mai fac nici un pas dacă nu mă odihnesc. Trebuie să trag un pui de somn. Sub sălcii e răcoare. Mai puține muște. Lui Frodo nu-i plăcea ce auzea.

-Veniți! le strigă el. Nu putem dormi aici. Mai întâi trebuie să ieșim din Pădure.

Dar ceilalți erau prea pierduți ca să le mai pese. Sam stătea lângă ei, căscând și clipind buimac.

Frodo simți deodată că somnul îl răpune. Capul îi plutea. În văzduh aproape că nu se mai auzea nici un sunet. Muștele nu mai bâzâiau. Doar un murmur blând, ca un cântec șoptit pe jumătate, părea să freamăte în crengile de deasupra. Frodo își înălță ochii grei și văzu aplecându-se asupra lui o

salcie uriașă, bătrână și acoperită cu un puf alb. Părea enormă, ramurile rășchirate se întindeau ca niște brațe cu multe mâini și cu degete lungi, trunchiul noduros și contorsionat se căsca în scorburi largi, care trosneau ușor atunci când se mișcau ramurile. Frunzele ce tremurau pe cerul senin îl amețiră pe Frodo, făcându-l să se împiedice și să cadă lat în iarbă.

Merry și Pippin se târâră în față și se așezară cu spatele la trunchiul sălciei. Marile scorburi se deschiseră și mai mult ca să-i primească, în timp ce salcia se clătina și trosnea. Cei doi își ridicară privirile spre frunzele galbene și cenușii, care se legăneau ușor în lumină și cântau. Hobbiții închiseră ochii, după care li se păru că aud cuvinte, cuvinte răcoroase, susurând ceva despre apă și somn. Merry și Pippin se lăsară pradă vrăjii și adormiră buștean la piciorul uriașei sălcii cenușii.

Frodo rămase o vreme întins, luptându-se cu somnul ce-l năucea: apoi, cu mare efort, se chină să se ridice în picioare. Simți o dorință irezistibilă de-a atinge apa rece.

- Așteaptă-mă, Sam, bolborosi el. Trebuie să-mi scald puțin picioarele.

Ca prin vis se îndreptă înainte, spre partea dinspre apă a sălciei, unde rădăcini mari și contorsionate crescuseră până în apă, ca niște pui noduroși de dragon ce se întindeau să se adape. Frodo încălecă o rădăcină din aceasta și-și cufundă picioarele înfierbântate în unda rece și maronie; acolo și adormi, cu spatele rezemat de copac.

Sam se așeză și se scărpină în creștet, căscând cu gura mare cât o peșteră. Era îngrijorat. După-amiaza era târzie, iar această somnolență nu i se părea lucru curat.

- În spatele poveștii ăsteia e ceva mai mult decât soarele și aerul cald, murmură el pentru sine. Nu-mi place copacul ăsta mare de tot. N-am încredere în el. Ia auzi-l cum cântă acum despre somn. N-o să-i meargă.

Își adună puterile, se ridică în picioare și porni împleticit să vadă ce se întâmplase cu poneii. Descoperi că doi dintre ei se depărtaseră destul de mult pe potecă; și tocmai îi prinsese din urmă și-i aducea acum înapoi lângă ceilalți, când auzi două sunete; unul tare, iar celălalt slab, dar distincte amândouă. Primul era o plescăitură, ca atunci când un obiect greu cade în apă; cel de-al doilea, un sunet ca de clinchet de clanță, când o ușă se închide fără zgomot, dar repede.

Sam fugi spre râu. Frodo era în apă, aproape de mal, și o rădăcină mare părea să stea peste el și să-l apese în jos, dar nu se zbătea. Sam îl prinse de haină și-l trase de sub rădăcină; cu mare greutate îl aburcă pe mal. Aproape imediat Frodo se trezi, tuși, vomită.

- Știi, Sam, zise el într-un târziu, copacul ăsta fioros *m-a aruncat* înăuntru. Am simțit. Rădăcina aia mare s-a răsucit și m-a băgat înăuntru.

- Erați în lumea viselor, domnu' Frodo, așa îmi vine să cred. N-ar trebui să ședeți în asemenea loc dacă sunteți somnoros.

- Ce-i cu ceilalți? întrebă Frodo. Mă-ntreb ce vise au ei. Trecură de partea cealaltă a copacului, și abia acum pricepu Sam ce fusese acel clinchet pe care-l auzise. Pippin dispăruse. Se așezase lângă o scorbură care se închisese atât de bine, încât nu se mai zărea nici măcar o crăpătură. Merry era prins și el în capcană: o altă scorbură se închisese în jurul taliei lui; picioarele îi rămăseseră afară, dar restul trupului se găsea într-o deschizătură întunecoasă, ale cărei margini îl strângeau ca-ntr-un clește.

Frodo și Sam se năpustiră mai întâi asupra trunchiului de care se rezemase Pippin. Apoi se chinuiră ca scoși din minți să deschidă fălcile scorburii ce-l țineau prizonier pe sârmanul Merry. Zadarnic.

- Ah, ce grozăvie, strigă înnebunit Frodo. Ce ne-a trebuit să venim în Pădurea asta îngrozitoare? Ce n-aș da să fim acum cu toții la Scobitura Râului.

Izbi în copac cu toată puterea, fără să-i pese că-și rănea picioarele. Un fior abia perceptibil străbătu trunchiul până sus la ramuri; frunzele foșniră și susurară, dar freamătul aducea acum mai degrabă a hohot de râs pierdut în depărtare.

- N-avem cumva vreun topor prin bagajele noastre, domnu' Frodo? întrebă Sam.

- Am adus o bărdiță, ca să tăiem surcele pentru foc. Dar nu ne-ar fi de prea mare folos.

- Ia stați nițel, sări Sam, luminat de-un gând când auzi de focul de surcele. Am putea izbuti ceva cu focul.

- Am putea, zise Frodo, deși nu arăta prea convins. Am izbuti să-l prăjim pe Pippin de viu înăuntru.

- Întâi și-ntâi i-am face un rău copacului ăstuia, măcar să-l speriem, se burzului Sam încrâncenat. Dacă nu-l eliberează, îl dobor, chiar de-ar fi să-l rod cu dinții.

Dădu fuga la ponei și nu după mult timp se întoarse cu două cutii de iască și o bărdiță.

Adunară iute iarbă și frunze uscate și bucăți de coajă de copac; făcură un morman de crengi frânte și surcele. Le aduseră pe toate lângă trunchi, de partea opusă celei în care se aflau prinși hobbiții. Sam lovi bucățile de iască și de la prima scânteie iarba uscată se aprinse și o limbă de foc și o șuviță de fum se înălțară cât ai clipi. Crenguțele trosniră. Degete mici de foc atinseră coaja uscată și crestată a copacului bătrân, pârjolind-o. Întreaga salcie fu cuprinsă de tremur. Frunzele păreau să sâsâie deasupra capetelor lor, un sâsâit de durere și mânie. Un țipăt ascuțit răsună de acolo de unde se afla Merry, iar din străfundul copacului îl auziră pe Pippin scoțând un urlet înăbușit.

- Stingeți-l! Stingeți-l! țipă Merry. O să mă frângă în două dacă n-o faceți. Așa zice!

- Cine? Ce? strigă Frodo, fugind în partea cealaltă a copacului.

- Stinge-l! Stinge-l! îl auziră pe Merry rugându-se. Ramurile sălciei începură să se zbată violent. Se auzea un sunet ca de vânt ce se întetește și se repede asupra crengilor tuturor celorlalți copaci din jur, ca și cum cei doi hobbiți ar

fi aruncat o piatră în somnul liniștit al văii râului, stârnind astfel clipociri de mânie ce s-ar fi răspândit în întreaga Pădure. Sam lovi cu piciorul în focul timid și stinse sub tălpi scânteile împrăștiate în jur. Dar Frodo, fără să știe prea bine ce-l apucase să facă ceea ce făcea sau ce spera prin asta, o rupse la fugă pe cărare, strigând *ajutor! ajutor! ajutor!* Avea senzația că și el abia dacă-și auzea vocea pițigăiată: parcă vântul sălciei i-o smulsese și i-o alungase de cum rostise acele cuvinte, înecându-i-o în fremătarea zgomotoasă a frunzelor, îl cuprinse disperarea: se simțea pierdut și neghiob.

Deodată se opri locului. Promise un răspuns, sau așa i se păruse: dar ar fi zis că venea din spatele lui, din josul potecii, de departe din Pădure. Se întoarse, ascultă și curând nu mai avu nici o îndoială: cineva cânta un cântec; o voce adâncă și veselă cânta fără griji, fericită, dar vorbele n-aveau nici o noimă:

Hei hop! Hopa-hop! Dumbi-mambi-rop!
Hopa-hop! Țop în salcă! Țo bambilo!
Tom, Bom, vesel, Tom, Bombadilo Tom!

Pe jumătate plini de speranță, pe jumătate temându-se de o nouă primejdie, Frodo și Sam rămaseră neclintiți. Pe neașteptate, dintr-un șir lung de vorbe aiurea (așa păreau, cel puțin) vocea se înălță puternică și răspicată și dădu glas următorului cântec:

Hei hop! Fată dragă
Bate vântul ziua-ntreagă, Și spre dealuri aurii Zboară-n
stoluri graurii. Fiica Râului și ea,
Draga mea, domnița mea,
Ca o salcie plecată
Decât apa mai curată,
Stă și-așteaptă către seară
Roi de stele să răsară –
Țopăind ca un copil,
Tom bătrânul Bombadil
Flori de nufăr aducând Se-ntoarce acas' cântând Hei-hop!
Hopa-hop!
Olario! Bambi-rop, Goldberry, Aurită Fragă, Floarea
dragostei cea dragă!
Omul-Salcie, săracul,
Singur și bătrân ca veacul, Pe sub mâluri mai afunde
Rădăcinile-și ascunde.
Seara în curând se lasă,
Tom grăbit se-ntoarce-acasă
Și-n al florilor potop
Cântă, cântă! Hopa-hop!

Frodo și Sam stăteau ca vrăjiți. Vântul se potoli. Frunzele
atârnavă din nou tăcute de crengile nemișcate. Cântecul
izbucni iarăși și, dintr-o dată, țopăind și dansând pe potecă,
se ivi deasupra stufului o pălărie veche și pleoștită, cu o

calotă înaltă și o pană lungă și albastră înfiptă în panglică. Încă o țopăitură și o învârtitură și în fața ochilor celor doi hobbiți apăru un om, sau cam așa ceva. Oricum, era prea mătăhălos ca să fie hobbit, și totuși nu chiar atât de înalt ca pentru cei din Seminția Mare, deși făcea tot atâta gălăgie cât unul dintre aceștia, tropăind cu cizmele lui galbene și uriașe, trase pe niște picioare butucănoase, și năpustindu-se prin iarbă și papură ca o vită ce coboară la adăpătoare. Purta o haină albastră și avea o barbă lungă și castanie; ochii îi erau albaștri și luminoși, iar fața roșie ca un măr copt, dar brăzdată de o sumedenie de încrețituri din pricina răsului. În mâini ducea o frunză mare pe care se afla, ca pe o tavă, o grămăjoară de nuferi.

- Ajutor! strigară Frodo și Sam, alergând în întâmpinarea lui cu brațele întinse.

- Hei! Hei! Stați pe loc! strigă bătrânul, ridicând o mână, iar ei se opriră locului ca loviți în moalele capului. Ia spuneți, micuții mei, încotro, așa, suflând ca niște foale? Ce s-antâmplat aici? Știți cine-s eu? Sunt Tom Bombadil. Spuneți-mi care-i necazul. Tom se grăbește-acum. Să nu care cumva să-mi striviți nuferii!

- Prietenii mei sunt prinși în salcie! țipă Frodo cu răsuflarea tăiată.

- Stăpânu' Merry-i stors într-o scorbură! țipă Sam.

- Ce? strigă Tom Bombadil, sărind în sus. Bătrânul' Om-Salcie? Numai atât a făcut? Asta se îndreaptă repede. Știu ce melodie-i vine de hac. Bătrânul' și suriu' Om-Salcie! îi

îngheț eu sloi măduva, dacă nu-și vâără mințile-n cap. Îi cânt de-i rad rădăcinile. Îi cânt de-i stârnesc un vânt să-i zboare toate crengile și frunzele. Bătrânu' Om-Salcie!

După ce-și așeză cu grijă nuferii în iarbă, alergă spre sălcie. Acolo dădu cu ochii de picioarele lui Merry, care încă atârnavu afară - restul trupului fusese supt înăuntru. Tom își lipi gura de crăpătură și începu să cânte în ea cu o voce înceată. Hobbiții nu înțelegeau cuvintele, dar se vedea limpede că Merry se trezise. Picioarele lui prinseră a se zbate. Tom sări într-o parte, rupse o cracă ce atârna și lovi cu ea trunchiul sălciei.

- Dă-l afară, Bătrâne Om-Salcie, spuse el. Ce-ți trece prin minte? N-ar trebui să te trezești. Mănâncă pământ! Sapă adânc! Bea apă! Du-te la culcare! Acum vorbește Bombadil!

Apoi îl prinse pe Merry de picioare și-l trase afară din scorbura care se căscase dintr-o dată.

Se auzi un scrâșnet ca de ceva ce se rupe, și apoi se crăpă și cealaltă scorbură, iar din ea sări afară Pippin, ca izbit din spate. Apoi cu o bubuitură de tunet, cele două scorburi se închiseră la loc. Copacul fu scuturat de un tremur de la rădăcină până-n vârf, după care se lăsă o tăcere adâncă.

- Mulțumesc! ziseră hobbiții unul după altul. Tom Bombadil izbucni în râs.

- Așa, deci, micuții mei, spuse el, aplecându-se ca să-i poată privi în față. Acum veți veni cu mine acasă. Masa e plină de cremă de ouă, miere de fagure și pâine albă și unt.

Goldberry ne-așteaptă. Avem timp berechet de întrebări la cină. Urmați-mă cât vă țin puterile de iute.

Zicând acestea, își culese nuferii, făcu un semn de chemare cu mâna și porni săltând și dansând pe potecă, înspre răsărit, cântând la fel de tare și de fără de-nțele.

Prea uimiți și prea ușurați ca să fie în stare să spună ceva, hobbiții se luară după el cât de repede puteau. Dar nu era destul de repede, încât cântecul să se piardă în depărtare. Deodată, auziră un *Hei!* răsunător și vocea lui ajunse îndărăt la ei:

Hai, pe valea Sălcioarei, țopăiți, în sus, mai sus,
Hai, micuții mei prieteni, până-i soarele-n apus,
Tom, grăbit, o ia-nainte, are grijă de făclii,
În curând se lasă noaptea, în curând veți bâjbâi,
Dar se va deschide-o ușă la un semn al nu-știu-cui,
Și prin ochiuri de ferestre vor clipi lumini gălbui,
Nu vă temeți de ariciul negru, umbră fioroasă,
Nici nu vă feriți de ramuri, nici de salcia pletoasă,
Nici de rădăcini ascunse. Înaintea voastră-i Tom, iar pe
voi, micuți prieteni, v-așteptam. Hei, bambi-bom!

După care nu se mai auzi nimic. Aproape în aceeași clipă, soarele păru să se scufunde în copacii din spatele lor. Gândul le zbură la lumina piezișă a apusului ce scăpăra în undele Râului Viniac și la ferestrele din Cotuascuns, care începeau să strălucească în sute de luminițe. Umbre uriașe pogorâră

peste ei; trunchiuri și ramuri groase atârnavu în tunecoase și amenințătoare deasupra potecii. Cețuri albe porniră a se ridica și a se vâlătuci pe apa râului, furișându-se în preajma rădăcinilor copacilor crescuți pe mal. Din pământ, chiar la picioarele lor, se înălța un abur ca o umbră, devenind una cu umbra nopții ce se lăsă cu mare repeziciune.

Poteca ajunsese tot mai greu de urmat, iar ei erau frânți de oboseală. Picioarele le erau ca de plumb. Tot felul de zgomote tainice și ciudate se furișau printre tufișuri și prin papură la dreapta și la stânga lor; iar când ridicau privirile spre cerul palid, surprindeau chipuri năstrușnice, zgrunțuroase și noduroase ce se desenau pe roșeața amurgului și căutau chiorâș în jos la ei din înălțimile pereților văii și de la marginile pădurii. Hobbiții simțeau tot mai mult că tot ținutul ăsta era ireal și că înaintau cu greu printr-un vis ce nu prevestea nimic bun și din care n-aveau cum să se trezească.

Tocmai când părea că picioarele nu mai vor să-i ducă, observară că terenul prinse a urca ușor. Apa începu să murmure. În întuneric se distingeau lucirea albă a spumei, acolo unde râul se prăvălea într-o cascadă mică. Deodată copacii se isprăviră și cețurile rămaseră în urmă. Ieșind din Pădure, se pomeniră în fața unui mal întins de iarbă, ce se înălța aidoma unui val înaintea lor. Râul, acum îngust și repede, venea în întâmpinare sprinten și vesel, scăpărând ici și colo în lumina stelelor ce se aprinseseră pe cer.

Iarba de sub tălpile lor era moale și scurtă, ca și cum abia fusese tunsă ori cosită. Poala Pădurii rămasă în spate era tunsă și ea, așa cum se tunde un gard viu. Poteca se distindea cu claritate, bine îngrijită și mărginită de pietre. Șerpuia până în vârful unei movile înierbate, cenușie acum sub cerul palid al nopții înstelate; iar colo, mai sus, pe o pantă mai îndepărtată, hobbiții zăriră luminile clipind ale unei case. Cărarea o lua încă o dată la vale, și iar la deal, pe panta lină, acoperită cu iarbă scurtă, spre lumini. Pe neașteptate, o fâșie lată și galbenă năvăli afară pe o ușă care se deschise. În fața lor se afla casa lui Tom Bombadil, pe deal, în josul dealului, sub deal. Dincolo de ea, un grui se ițea abrupt, cenușiu, spelb, ca apoi să urmeze contururile negre ale Gruurilor gorgane, pândind în noaptea dinspre soare-răsare.

Cu toții, hobbiți și ponei, iuțiră pasul. Oboseala și aproape toate temerile căzuseră de pe ei ca un veșmânt lepădat. *Hei! Veniți, hopla-hop!* se rostogolea cântecul în întâmpinarea lor.

Scumpe inimioare, bambi-hei, veniți

Să petrecem, haideți, ponei și hobbiți, Să cântăm cu toții,
veseli, împreună!

O voce la fel de limpede și la fel de tânără și de străveche precum Primăvara, precum cântecul unei ape jucăușe curgând în jos spre noapte din dimineața strălucitoare dintre

dealuri, răsuna ca un clinchet de clopoței de argint pentru a le ura bun venit:

Să cântăm cu toții, veseli, împreună
Despre soare, stele, ceață, ploaie, lună,
Mugurii-n lumină, penele sub rouă,
Vântul de pe coama dealului când plouă,
Nuferii pe baltă și în largul văii
Iazul, trestii și-n umbră, zurgălăii, , , Cântecul cu Fiica
Râului, hai, zi-l,
Și cu Tom bătrânul, cu Tom Bombadil!

Pe acest cântec hobbiții se opriră în prag, iar de jur-împrejurul lor strălucea o lumină de aur.

VII În casa lui Tom Bombadil

Cei patru hobbiți pășiră peste pragul lat de piatră și se opriră în loc, clipind uluiți. Se găseau într-o încăpere lungă și joasă, inundată de lumina felinarelor ce se legănau de bârnele acoperișului; pe masa din lemn negru și lustruit ardeau cu generozitate multe lumânări înalte și galbene.

Pe un scaun, în capătul îndepărtat al camerei, ședea cu fața spre ușă o femeie. Părul ei lung și galben i se revărsa pe umeri; purta o rochie verde, la fel de verde ca și trestiile tinere, cu sclipiri argintii precum picurii de rouă; o încingea un brâu de aur, imaginând o împletitură de iriși, punctată de

ochii albaștri-pal ai florilor de nu-mă-uita. Lângă picioarele ei, în vase mari de lut, brune și verzi, pluteau nuferi albi, astfel că ea părea să troneze în mijlocul unui iaz.

- Intrați, cinstiți oaspeți, îi invită ea și, auzind-o vorbind, hobbiții își dădură seamă că a ei fusese vocea limpede pe care o auziseră cântând.

Făcură câțiva pași timizi în cameră și se înclinară până-n pământ de câteva ori, simțindu-se nefiresc de mirați și de stânjeniți, așa, ca drumeții de rând care, ciocnind la poarta oarecui pentru a cere o gură de apă, sunt întâmpinați de o regină elfă, bălaie și tânără, înveșmântata în flori vii. Dar înainte să apuce să spună ceva, ea sări iute în picioare, pășind peste vasele cu nuferi, și fugi râzând în întâmpinarea lor; în fuga ei, rochia foșni moale, așa cum foșnește vântul peste malurile acoperite de flori ale unui râu.

- Apropiati-vă, ființe dragi, spuse ea, luându-l pe Frodo de mână. Râdeți și fiți veseli. Eu sunt Goldberry, fiica Râului.

Cu pas ușor, trecu de ei și, închizând ușa, se răsuci cu spatele la ea, deschizându-și larg brațele de-a curmezișul.

- Să închidem noaptea afară, mai zise ea. Căci am bănuiala că nu v-a trecut spaima de cețuri și umbre ale copacilor și ape adânci și creaturi neîmblânzite. De nimic să n-aveți teamă. Căci în noaptea asta vă găsiți sub acoperișul lui Tom Bombadil.

Hobbiții se uitau la ea cu uimire; iar ea îi privi pe rând pe fiecare și zâmbi.

- Frumoasă domniță Goldberry, își găsi Frodo vocea într-un târziu, simțind cum îi tresălta inima de-o bucurie pe care nu o pricepea.

Stătea la fel de vrăjit cum i se mai întâmplase să stea alte dăți la auzul vocilor încântătoare ale elfilor; dar vraja ce pusese acum stăpânire pe el era cu totul alta: mai puțin intensă și sublimă, ci mai profundă și mai apropiată inimii unui muritor; minunată, și cu toate acestea, defel neobișnuită.

- Frumoasă domniță Goldberry, spuse el încă o dată. Acum bucuria ascunsă în cântecele pe care le-am auzit mi s-a dezvăluit cu limpezime.

Ooo, mlădie ca o trestioară,

Ooo, mai clară decât apa clară,

Ooo, ce vară, primăveri să-ncapă , Ooo, foșnire de frunziș, de apă!

Se opri dintr-o dată, bâlbâindu-se, copleșit de surprinderea de a se auzi pe sine rostind asemenea lucruri. Dar Goldberry izbucni în râs.

- Fii bine venit, zise ea. N-am auzit până acum ca seminția din Comitat să aibă o vorbă atât de dulce. Dar văd că ești prieten de-al elfilor; te trădează lumina din ochi și sunetul vocii. Ce întâlnire veselă! Ședeți acum și așteptați-l pe Stăpânul casei. Mult n-are săntârzie. Se îngrijește de animalele voastre ostenite.

Hobbiții se așezară bucuroși pe scaune joase, din papură împletită, în vreme ce Goldberry se ocupa de pregătirea mesei: ochii lor o urmăreau, căci grația mlădioasă a mișcărilor ei îi umplea de-o încântare calmă.

De undeva din spatele casei se auzea un zvon de cântec. Din când în când, printre nenumăratele *bambi-rop* și *paralop* și *bumbi-dumbi-rio*, se auzeau repetate două versuri:

Vesel e bătrânul Tom cum altul nu-i, Haina i-i albastră, cizmele gălbui.

După o vreme, Frodo vorbi din nou:

- Frumoasă domniță. Spune-mi, dacă întrebarea mea nu pare prostească, cine e Tom Bombadil?
- El e, răspuse Goldberry, oprindu-se din agitația ei și zâmbind. Frodo o privi întrebător.
- El e, așa cum l-ați văzut, mai zise ea, răspunzând privirii lui. El e stăpânul pădurii, al apei și al dealului.
- Înseamnă că tot ținutul ăsta ciudat al lui este?
- Nu tocmai, răspuse ea și zâmbetul îi pieri. Ar fi cu adevărat o povară, adăugă apoi cu o voce scăzută, ca pentru sine. Copacii și ierburile și toate cele ce cresc sau viețuiesc în ținut își aparțin lor înșile. Tom Bombadil este Stăpânul. Nimeni nu i-a făcut vreodată vreun rău lui Tom pe când umbla prin pădure, se bălăcea în apă, sărea de pe-un vârf de

deal pe altul în lumina zilei sau în întunericul nopții. N-are teamă de nimic. Tom Bombadil este stăpân.

O ușa se deschise și în încăperea intră Tom Bombadil. Avea capul descoperit, iar părul lui castaniu și des era încoronat cu frunzele toamnei. Izbucni în râs și, apropiindu-se de Goldberry, îi luă mâna într-una sa.

- Iată-o pe drăguța mea doamnă, zise el, făcând o plecăciune în fața hobbiților. Iată-o pe Goldberry a mea, înveșmântată toată în verde-argint, cu flori la cingătoare. E așternută masa? Văd cremă de ouă și miere de stup și pâine albă și unt; lapte, brânză și ierburi verzi și fructe părguite, toate la un loc. Ne ajung oare? Gata-i cina?

- Gata, zise Goldberry, dar poate oaspeții încă nu-s? Tom bătut din palme și strigă:

- Tom, Tom, oaspeții tăi sunt obosiți, și tu aproape c-ai uitat. Haideți, prieteni veseli, Tom vă va înviora. Vă veți curăța mâinile înnegrite și vă veți spăla chipurile ostenite; azvârliți pelerinele pline de noroi și pieptănați-vă pletele încâlcite.

Deschise ușa, iar ei îl urmau într-un coridor scurt, care cotea dintr-o dată. Ajunseră într-o încăperea scundă, cu acoperiș în pantă (o marchiză, după câte se părea, construită la capătul de miazănoapte al casei). Pereții erau din piatră de râu, dar acoperiți aproape în întregime de scoarțe verzi atârinate de tavan și de perdele galbene. Peste podeaua din lespezi fusese împrăștiat stuf verde abia cules. Patru saltele adânci, cu un morman de cuverturi albe pe fiecare, se găseau

așezate pe podea, de-a lungul unuia dintre pereți. Lângă peretele opus se afla o bancă lungă, pe care stăteau înșirate lighene mari de lut, iar alături de fiecare dintre acestea se găseau căni cafenii umplute cu apă, unele cu apă rece, altele cu apă aburindă. În dreptul fiecărui pat fusese pregătită o pereche de papuci verzi, moi.

Nu trecu mult până când hobbiții, spălați și înviorați, se așezară la masă, câte doi de fiecare parte, la cele două capete șezând Goldberry și Stăpânul. Masa ținu mult și fu plină de veselie. Deși hobbiții mâncau așa cum numai hobbiții flămânzi pot să mănânce, bucatele nu se isprăveau. Băutura din pocaluri părea să fie apă rece, limpede; cu toate acestea, le mergea drept la inimă, așa ca vinul, slobozindu-le vocile. Oaspeții își dădură deodată seama că se puseseră pe un cântat vesel, venindu-le parcă mai la îndemână și mai firesc decât vorbele.

În cele din urmă, Tom și Goldberry se ridicară și strânseră iute masa. Le cerură oaspeților să șadă liniștiți în jilțuri și le aduseră scăunele pentru odihna picioarelor lor obosite. În fața lor, focul ardea în vatra largă, răspândind o aromă dulce, ca atunci când se arde lemn de măr. După ce rânduiri ce era de rânduit, suflară în toate lumânările, lăsând să ardă numai o singură lampă și câte două lumânări la fiecare capăt al plitei de deasupra vetrei. Apoi Goldberry veni cu o lumânare în mână și se opri în fața lor, urându-le noapte bună și somn adânc.

- Să aveți liniște acum, până mâine dimineață. Nu luați seamă la zgomotele nopții. Căci nimic nu trece aici de ușă sau de fereastră, doar lumina lunii și a stelelor și vântul de pe creasta dealului. Noapte bună.

Ieși din cameră însoțită de sclipirile și foșnetul rochiei. Sunetul pașilor ei era ca un izvor ce curge lin la vale peste pietrele răcoroase, în liniștea nopții.

Tom se așeză lângă ei și rămase tăcut o vreme, timp în care ceilalți încercau fiecare să-și adune curajul ca să pună una din sumedenia de întrebări cărora doriseră să le dea glas la cină. Somnul le îngreuna pleoapele. În cele din urmă, Frodo își luă inima-n dinți:

- M-ai auzit strigând, Stăpâne, sau numai întâmplarea te-a adus tocmai atunci?

Tom se foi ca trezit brusc dintr-un vis plăcut.

- Mmm, ce? făcu el. Dacă te-am auzit strigând? Nu, nu te-am auzit. Eram ocupat cu cântatul. Doar întâmplarea m-a adus, dacă tu așa o numești, întâmplare. Nu-mi pusesem asta în cap, deși vă așteptam. Am primit vești despre voi, ni s-a spus că ați pornit-o în hălăduială. Am bănuit că n-o să treacă multă vreme până veți ajunge jos la apă: toate potecile duc înapoi, în jos, la râul Salcia. Bătrânul Om-Salcie suriu e-un cântăreț sadea; și-i cam greu pentru semințele mici să scape de capcanele lui perfide. Dar Tom are un rost acolo, pe care el nu îndrăznește să-i zădărnicească.

Tom își lăsă capul în piept, ai fi zis că iar pusese somnul stăpânire pe el; numai că el începu să cânte cu voce înceată:

O, aveam un rost acolo,
Nuferi cu luciri de stele
Să-i adun din apa verde
Și să-i duc domniței mele,
Să-l feresc de frigul iernii
Așternându-l la picioare - Și pe cel din urmă mugur
Când era să deie-n floare,
Și ca-n fiecare vară,
Jos pe-a Sălcioarei vale
Pentru ea pornesc să-i aflu Și să-i duc Măriei Sale.
Lângă iaz, de mult, acolo,
Mi-a ieșit în cale-aproape Fiica Râului, frumoasă Dinspre
trestii, dinspre ape.
Ea venea din ascunzișuri
Și cânta ca o ispită,
Răspândind atâta farmec, Dulcea Fragă Aurită!

Deschise ochii și-i privi pe toți cu o neașteptată
străfulgerare albastră:

Așa-i mai bine. N-o să mai cobor În jos, de-a lungul apelor
pădurii Până ce anul nu va trece-n zbor.
Și nici să mai ajung sub norii, surii, Pe unde, troienit în
casa lui
Mai doarme Omul-Salcie Bătrânul,
Cât timp al primăverii glas verzui

N-o să aud cum apele îngânu-l,
Când Fiică Râului parcă din veci
În înveliș de luminișuri calde,
În dans ușor pe-al undelor poteci Va căuta în unde să se
scalde.

Tăcu din nou; însă Frodo nu se putu stăpâni și puse încă o întrebare: aceea la care dorea cel mai aprig să afle răspuns:

- Vorbește-ne, Stăpâne, de Omul-Salcie. Ce este el? N-am auzit încă vorbindu-se de el până acum.

- Ba să nu vorbești! săriră Merry și Pippin în același timp, îndreptându-se amândoi în jilțuri. Nu acum! Las-o pe mâine dimineață!

- Că bine ziceți, le dădu dreptate bătrânul. Acum e vreme de odihnă. Unele lucruri nu e bine să le auzi când lumea e cufundată în umbră. Dormiți până coboară lumina zilei peste noi, odihniți-vă cu capul pe pernă. Nu luați seamă la zgomotele nopții. Teamă să n-aveți de salcia cenușie.

Și cu aceste vorbe înclină lampa și suflă în ea, apoi, luând câte o lumânare în fiecare mână, îi conduse afară din cameră.

Saltelele și pernele erau moi ca puful, iar cuverturile erau din lână albă. Abia dacă apucară să-și întindă trupurile pe saltelele adânci și să se acopere cu acele cuverturi moi, când somnul îi cotropi.

În întunericul nopții, Frodo era cufundat într-un vis fără lumină. Curând zări luna nouă răsărind: sub lumina ei palidă, apăru în fața ochilor lui un perete negru de stâncă,

străpuns de un arc întunecos asemenea unei porți uriașe. Frodo se simți ca ridicat în aer și purtat pe deasupra stâncii, astfel că văzu cum acel perete era, în fapt, un cerc de coline, în mijlocul lor se afla o câmpie, iar în mijlocul câmpiei se găsea un stei de piatră, ar fi jurat că era un turn, numai că nu era făcut de mâinile nici unei seminții cunoscute. În vârful steiului se desena silueta unui om. În înălțarea ei, luna părea să rămână atârnată deasupra capului acelui om, scăpărând în părul lui alb zburlit de suflarea vântului. Dinspre câmpia de la poalele steiului răsunau strigătul unor voci înfricoșătoare și urlete de lupi în număr neștiut. Dintr-o dată, o umbră imaginând niște aripi uriașe acoperi luna. Silueta își înălță brațele și din ceva ce ținea în mâini scăpără o lumina. Un vultur puternic coborî ca o săgeata asupra lui, luându-l cu sine. Vocile urlară și lupii schelălăiră. Se auzi un zgomot ca al vântului care sufla cu tărie și o dată cu el răsună și tropăitul copitelor, galopând, galopând, galopând dinspre soare-răsare. „Călăreții Negri!” își zise Frodo, trezindu-se cu tropăitul copitelor răsunându-i încă în urechi. Se întrebă dacă va mai avea vreodată curajul să părăsească acești pereți de piatră între care se simțea apărat. Rămase nemișcat, ascultând cu atenție; însă peste tot era liniște, și în cele din urmă se răsuci pe o parte și adormi din nou, sau intră într-un alt vis pe care nu avea să și-l mai amintească.

Pe salteaua lui, Pippin visa un vis plăcut; dar ceva se petrecu în visul lui, ce-l făcu să se foiască și să geamă. Se trezi brusc, sau așa crezu, dar tot mai auzea în întuneric acel sunet ce-i tulburase visul: pac-poc, scârț: zgomotul crengilor care

se clatină în vânt, degetele-crengi rătăcind fereastra și pereții: scîîrț, scîîrț, scîîrț. Oare erau sălcii în apropierea casei? se întrebă el; ca dintr-o dată să-l cuprindă sentimentul îngrozitor că nu se găsea într-o casă obișnuită, ci înăuntrul salciei, unde auzea acea voce scârțâită, cumplit de uscată, care-și râdea de el. Se ridică în capul oaselor, căută cu mâinile pernele moi care se adânciră sub apăsarea lor și se întinse la loc ușurat. I se păru că-i mai stăruia în urechi ecoul vorbelor dinainte de culcare: „N-aveți de ce vă teme. Dormiți în pace până mâine dimineață. Nu luați seamă la zgomotele nopții”. După care adormi la loc.

Ceea ce auzi Merry pătrunzând în visul lui fu zgomotul apei: apa izvorând și curgând lin la vale, apoi făcându-se tot mai mare și mai mare, răspândindu-se de nestăvilit peste tot în jurul casei, devenind un iaz fără țărături. Gâlgâia sub ziduri, crescând încet, dar fără contenire. „O să mă înec!” își spuse în sinea lui. „O să găsească un loc pe unde să pătrundă și-o să mă-înec.” Simțea că zăcea într-o mlaștină cleioasă, vâscoasă, dar, când sări în capul oaselor, nimeri cu talpa pe colțul unei lespezi dure și reci. Își aminti unde se găsea și se întinse la loc pe saltea. Auzi parcă, sau își aminti că auzea: „Nimic nu trece de ușă sau ferestre, fără doar de lumina lunii și a stelelor și de vântul din creștetul dealului”. O adiere de aer dulce mișcă perdeaua. Merry respiră adânc și se cufundă încă o dată în somn.

Atât cât își putea aminti, Sam dormi toată noaptea într-o mulțumire profundă, asta doar dacă buștenii pot cunoaște mulțumirea.

Se trezire, toți patru deodată, în lumina dimineții. Tom se fâțâia prin cameră fluierând ca un graur. Când îi auzi foindu-se, bătu din palme și strigă:

- Hei! Hau, hopla-hop! Bimbo-țop! Inimioarele mele!

Dădu la o parte perdelele galbene și hobbiții văzură că acestea acoperiseră două ferestre la ambele capete ale camerei, una dând spre soare-răsare, cealaltă spre soareapune.

Săriră în picioare înviorați. Frodo se repezi la fereastra dinspre soare-răsare și se pomeni că privea într-o grădină de zarzavaturi, cenușie din pricina rouăi. Aproape că se așteptase să vadă o pajiște de iarbă, pornind chiar de sub fereastră și plină toată de urme adânci de copite. Și iată că privirea i se oprea într-un strat de vrejuri de fasole cățarate pe araci înalți; dar pe deasupra lor și mult mai departe, creștetul cenușiu al dealului se profila pe lumina soarelui care se năștea. Dimineața era palidă: la răsărit, în spatele norilor lungi, semănând cu straturi de lână murdară pătată cu roșu la margini, scăpărau hăuri de galben. Cerul dădea semne despre ploaia care avea să vină; dar lumina se răspândea tot mai mult, iar florile roșii ale vrejurilor de fasole începură să strălucească pe fundalul frunzelor verzi și ude.

Pippin se uită pe fereastra dinspre apus, înspre un lac de pâclă. Pădurea era pitită sub neguri. Ar fi putut jura că privea de undeva de sus spre clina unui acoperiș-nor. Se zărea o cută, sau un canal, unde negurile se spărseseră în panașe și valuri: valea Salcia. Pârâul curgea la vale la stânga și pierrea în umbrele albe. Foarte aproape de fereastră se găseau o grădină de flori și un gard viu tuns, înțesat de pânze argintii de păianjen, iar dincolo de acesta iarba tunsă, cenușie din pricina boabelor palide de rouă. Nici urma de salcie.

- Bună dimineața, prieteni veseli! strigă Tom, deschizând larg fereastra de la soarerăsare.

În încăperea năvăli un aer proaspăt; aducea miros de ploaie.

- Soarele n-o să-și prea arate fața astăzi. Așa am eu bănuiala. M-am plimbat mult, sărind de pe-un vârful de deal pe altul, încă de când s-au ivit primii zori, și am adulmecat vântul și vremea, iarba udă de sub tălpi și cerul umed de deasupra capului. Am trezit-o pe Goldberry cântând sub fereastră; dar n-am trezit seminția hobbiților. Azi-noapte, seminția micuță s-a trezit în întuneric și a adormit după ivirea zorilor! Olariola! Treziți-vă acum, veselii mei prieteni! Uitați de zgomotele nopții! Olariolarila! Bimbo-hop! Inimioarele mele! Dacă nu zăboviți mult, veți găsi micul dejun pe masă. Dacă nu vă grăbiți, veți primi iarbă și apă-de-ploaie!

Nu e nevoie s-o spunem - și nu pentru că amenințarea lui Tom ar fi sunat prea serioasă - hobbiții nu zăboviră mult, iar de la masă se ridicară târziu și doar când începu să arate cam

pustie. Tom și Goldberry nu erau în încăpere. Pe Tom îl auzeau pe undeva prin casă, sporovăind în bucătărie, urcând și coborând scările, cântând pe-afară. Încăperea era îndreptată cu ferestrele spre apus, spre valea îngropată în pâclă, iar fereastra era deschisă larg. Din streșinile de stuf picura apa. Înainte să sfârșească ei cu masa, norii se uniseră într-un acoperiș compact și o ploaie cenușie începu să cadă drept în jos, molcomă, dar stăruitoare. În spatele perdelei de apă, Pădurea era pe de-a-ntregul ascunsă vederii.

În timp ce ei se uitau pe fereastră afară, auziră prelingându-se încet, ca și cum ar fi coborât cu ploaia din înalt, mlădierile vocii limpezi a Fiicei-Râului care cânta undeva deasupra lor. Prea multe cuvinte nu prinseră ei, dar pricepură imediat că era un cântec de ploaie, la fel de dulce ca și ploile peste dealurile uscate, ce povestea despre curgerea unui râu de la izvoarele din ținuturile înalte spre Marea aflată departe jos. Hobbiții ascultară încântați; iar Frodo era bucuros în inima lui și binecuvânta vremea generoasă care îi împiedica să plece. Gândul la plecare îl apăsase încă din clipă în care se trezise; dar acum presimțea că nu aveau să-și continue drumul în acea zi.

Vântul din înalturi bătea dinspre apus, rostogolind nori și mai groși, mai plini de apă, pentru a-și revărsa ploaia strânsă-n ugere peste creștetele pleșuve ale Gruurilor. În jurul casei nu se zărea nimic altceva decât perdeaua de ploaie. Frodo stătea lângă ușa deschisă și se uita cum se preschimbă poteca albă, calcaroasă, într-un râuleț de lapte și

cum se scurgea cu bulbuci înspre vale. Tom Bombadil veni lipăind de după colțul casei, fluturându-și brațele ca și cum ar fi dat la o parte ploaia - și, într-adevăr, când sări peste prag, arăta destul de uscat, mai puțin cizmele. Pe acestea și le scoase și le puse în ungherul hornului. Apoi se așeză în cel mai mare jilț și-i chemă pe hobbiți să se strângă în jurul lui.

- Azi, zise el, e ziua în care Goldberry spală rufe și se apucă de curățenia de toamnă. Prea mare umezeală pentru seminția hobbiților - să-i lăsăm să se odihnească atâta cât mai pot s-o facă. Zi tocmai potrivită pentru povești lungi, pentru întrebări și răspunsuri, așa că Tom va începe să vorbească.

Le spuse multe povești nemaiauzite, uneori părând că vorbește cu sine însuși, alteori fulgerându-i pe neașteptate cu privirea sa albastră pe sub sprâncenele stufoase. Adeseori, vocea lui trecea în cântec, și atunci se ridica din jilț și dansa în jurul lor. Le spuse povești despre albine și flori, despre obiceiurile copacilor și despre năstrușnicele creaturi ale Pădurii, despre lucruri rele și lucruri bune, despre altele prietenoase și încă altele neprietenoase, despre lucruri pline de cruzime și lucruri pline de bunăvoință, cât și despre taine ascunse sub rugi.

Ascultându-l, hobbiții începură să le înțeleagă pe viețuitoarele Pădurii, deosebite de ei înșiși, și chiar să se simtă ca niște intruși într-o lume în care toate celelalte se simțeau ca acasă. Cel care revenea cu stăruință în poveștile lui și le părăsea de tot atâtea ori era Bătrânul Om-Salcie, iar

Frodo află acum destule cât să fie mulțumit, chiar prea destule, căci istorisirile nu erau menite a-l liniști. Vorbele lui Tom dezvăluiau inimile și gândurile copacilor, care erau adeseori întunecate și tare ciudate și grele de ură față de tot ce se mișcă liber pe fața pământului și roade, mușcă, frânge, taie, arde: distrugători și uzurpatori. Nu degeaba se numea Pădurea Bătrână, căci cu adevărat era străveche, o supraviețuitoare a imenselor păduri uitate; iar în ea trăiau încă, îmbătrânind la fel de repede ca și dealurile, străbunii străbunilor copacilor, amintindu-și de vremurile când erau stăpâni peste toate. Nemăsurații ani îi umpluseră de mândrie și de înțelepciune înrădăcinată, precum și de răutate. Dar nici unul nu era mai primejdios ca Salcia cea Mare; inima acesteia era măcinată, însă puterea îi rămăsese verde; unde mai pui că era și vicleană, stăpână peste vânturi, iar cântecul și gândul său străbăteau pădurea de ambele maluri ale râului. Duhul ei cenușiu și însetat își trăgea seva din pământ și se răsfira ca o țesătură fină de rădăcini pe sub pământ, și ca o plasă invizibilă de rămurele prin aer, până când cuprindea sub stăpânirea sa toți arborii Pădurii, de la Gard până la Gruiri.

Pe neașteptate, povestea lui Tom părăsi pădurile și urcă sprintenă spre izvoarele pârâului, peste cascadele înspumate, peste pietre și stânci mâncate de ape, printre florile în iarba deasă și prin fisuri pline de umezeală, ajungând în cele din urmă sus, pe Gruiri. Hobbiții auziră povestea Marilor Gorgane și a colnicelor verzi și a inelelor de piatră de pe măguri și din vârcelele dintre măguri. Oile

behăiau în turme. Se ridicau ziduri verzi și ziduri albe. Pe înălțimi erau fortărețe. Regi ai micilor regate luptau între ei, iar Soarele tânăr lucea precum focul pe metalul roșu al paloșelor lor noi și lacome. Se numărau victorii și înfrângeri; turnuri se năruiau, fortărețe cădeau sub pârjol, iar flăcările suiau până-n înaltul cerului. Aurul era adunat grămezi pe catafalcurile regilor și ale reginelor; ridicături de pământ le acopereau și uși de piatră erau închise asupra-le; iar iarba creștea peste toate. Oile mai hălăduiau o vreme păscând iarba, dar curând dealurile rămâneau din nou pustii. O umbră venea din locuri întunecoase aflate departe și osemintele începeau să se clinească în ridicăturile de pământ. Duhurile Gorganelor coborau în vâlcele, clincănind din inelele pe care le purtau pe degetele lor reci și zornăind lanțuri de aur în vânt. Inele de piatră rânjeau din pământ, semănând cu niște măsele stricate în lumina lunii.

Hobbiții se scuturară înfiorați. Chiar și în Comitat se auzise despre Duhurile Gorganelor de la Gruiriile gorgane de dincolo de Pădure. Dar povești din acestea nu erau pe placul hobbiților, chiar și lângă un foc plăcut aflat mult departe de acele locuri. Acum și aici, hobbiții își amintiră dintr-o dată ceea ce bucuria din această casă le alungase din minte: casa lui Tom Bombadil era cuibărită chiar sub creasta acelor dealuri temute. Pierdură șirul poveștii și se foiră neliniștiți, trăgând cu coada ochiului de la unul la altul.

Când reușiră să-și încordeze din nou atenția pentru a-l urmări pe Tom, înțeleseseră că el pătrunsese de-acum pe

tărâmurii necunoscute, care treceau dincolo de amintirile și gândurile lor din vreme de trezie, în evuri când lumea era mai mare, iar mările ajungeau până pe țărmul de la soare-apune; și povestea lui cântată mergea și mai în urmă, în vremea străvechii lumii stelare, când doar stăpânii elfi erau treji. Tom tăcu deodată și hobbiții văzură cum i se lasă capul în piept, ca și cum ar fi adormit. Rămaseră neclintiți, ca vrăjiți, în fața lui; și ar fi putut jura că sub descântecul vocii lui vântul murise, norii secaseră, iar ziua se retrăsese, lăsând loc întunericului dinspre răsărit și dintre apus, și cerul se acoperi de lumina stelelor albe. Frodo n-ar fi putut spune dacă trecuseră dimineața și seara unei singure zile sau a mai multora. Nu se simțea nici flămând, nici obosit, ci doar plin de uimire. Stelele străluceau prin fereastră, iar liniștea din țării părea să se fi lăsat peste tot în jur. Într-un târziu, Frodo se smulse din starea aceea și, cuprins deodată de teamă în fața liniștii, îndrăzni să întrebe:

- Cine ești tu, Stăpâne?

- Mmmm, ce? făcu Tom, îndreptându-se de spate și ochii îi străluciră în întuneric. Încă nu mi-ai aflat numele? Acesta-i singurul meu răspuns. Spune-mi cine ești tu, singur, tu însuși și fără' de nume? Dar tu ești tânăr, eu sunt bătrân. Cel mai bătrân, ăsta sunt. Țineți minte vorbele mele, prieteni: Tom a fost aici înaintea râului și a copacilor. Tom își amintește de primul strop de ploaie și de prima ghindă. A tăiat poteci înainte de Seminția Mare și a văzut venind Seminția Mică. A fost aici înaintea Regilor, a

mormintelor și a Duhurilor Gorganelor. Când elfii au trecut spre soare-apune, Tom era de mult aici, înainte ca mările să fi fost îngenuncheate. A cunoscut întunericul de sub stele pe vremea când era netemător - înainte ca Seniorul Întunecimii să vină din Afară.

O umbră păru să treacă prin dreptul ferestrei, făcându-i pe hobbiți să arunce iute o privire prin ochiurile de geam. Când își întoarseră din nou ochii spre Tom, Goldberry stătea în pragul ușii din spatele lui, într-o ramă de lumină. Ținea o lumânare în mână, apărându-i flacăra cu palma; lumina trecea prin mână precum razele soarelui printr-o scoică.

- Ploaia a încetat, spuse ea, și ape noi curg pe deal la vale, sub stele. E vremea să râdem și să ne veselim.

- Și să mâncăm și să bem! strigă Tom. Poveștile lungi fac sete. Iar ascultarea lungă e-o treabă ce naște foame, oricând ar fi, dimineața, la prânz sau seara!

Cu aceste vorbe, sări din jilț și, ȝopăind, luă o lumânare de pe polița, se apropie de Goldberry și aprinse lumânarea de la flăcăruia din mâna ei; apoi dansă în jurul mesei. Pe neașteptate, se repezi spre ușă și se făcu nevăzut.

Se întoarse repede, aducând o tavă mare plină de bunătăți. Tom și Goldberry puseră masa; iar hobbiții stăteau și se uitau jumătate a răs, jumătate a mirare: într-atât era de fermecătoare grația ei și într-atât de vesele și de neobișnuite giumbușlucurile lui. Oarecum însă, cei doi păreau să urzească mișcările unui singur dans, căci nici unul nu-l stânjenea pe celălalt tot ieșind și intrând în încăpere și

învârtindu-se în jurul mesei; și cu mare iuțeală totul fu pus la locul convenit, bucatele, văsăria și luminile. Masa strălucea de licăririle galbene și albe ale lumânărilor. Tom făcu o reverență în fața oaspeților săi.

- Cina e gata, anunță Goldberry.

Abia acum văzură hobbiții că era înveșmântată toată în argint, încinsă cu o cingătoare albă, iar pantofii îi erau ca solzii peștilor. Tom, în schimb, purta veșminte de-un albastrupur, la fel de pur ca și acela al florilor de nu-mă-uita udate de ploaie iar ciorapii îi erau verzi.

Cina o întrecu pe aceea de cu o seară înainte. Vrăjiți de Tom, hobbiții ar fi sărit peste o masă ori mai multe, dar când se pomeniră în fața bucatelor, li se păru că nu mâncaseră de-o săptămână. O vreme nu cântară și nici nu vorbiră prea mult, ațintindu-și atenția doar asupra mâncării. Dar mai încolo inimile și spiritele li se înviorară, iar vocile le răsunară cu voioșie și hohote de râs.

După masă, Goldberry le cântă multe cântece, care începeau vesele între dealuri și se stingeau încet în tăcere; iar în tăcerile acestea, ei imaginau cu ochii minții iazuri și ape mai întinse decât oricare dintre cele știute de ei, și privind în undele lor zăreau cerul dedesubtul lor și stele asemenea bijuteriilor în adâncuri. Mai apoi Goldberry le ură încă o dată noapte bună și-i lăsă lângă vatra focului. Dar Tom arăta acum treaz de-a binelea și-i copleșea cu întrebări.

După câte se părea, știa dinainte multe despre ei și familiile lor, și chiar despre întreaga istorie și tot ce se întâmplase în

Comitat încă din vremurile pe care hobbiții înșiși de-abia dacă și le mai aminteau. Dar asta nu-i mai surprindea; iar el nu făcu nici o taină din faptul că datora ceea ce știa Fermierului Maggot pe care, din câte își dădură ei seamă, îl socotea drept o persoană mult mai însemnată decât își închipuiseră ei că era.

-Are țarina sub tălpile lui bătrâne și lut pe degete, înțelepciune în oase și amândoi ochii îi sunt larg deschiși, spuse Tom.

La fel de limpede era faptul că Tom avea socotelile sale cu elfii, și, pe cine știe ce cale, veștile privind fuga lui Frodo îi fuseseră transmise și de Gildor.

Și, cu adevărat, atât de multe aflase Tom și atât de meșteșugit știa să pună întrebări, încât Frodo se pomeni că-i spune mai multe despre Bilbo și despre propriile speranțe și temeri decât îi dezvăluise înainte chiar și lui Gandalf. Tom dădea din cap, dar când auzi de Călăreți, ochii îi scăpărară:

-Arată-mi Inelul acela prețios! ceru el dintr-o dată în miezul unei povești.

Cuvinte la care Frodo, spre propria mirare, trase lanțul din buzunar și, desfăcând Inelul de pe el, i-l dădu lui Tom fără să șovăie.

Cât stătu, preț de câteva clipe, în palma lui mare, cu pielea brună, Inelul păru să se mai mărească. Brusc, Tom îl puse în dreptul ochiului și râse. Privindu-l în aceeași clipă, hobbiții zăriră imaginea, caraghioasă și neliniștitoare în egală măsură, a ochiului său albastru și luminos scăpărând printr-

un cerc de aur. După care Tom petrecu Inelul peste vârful degetului său mic și-l ridică în dreptul flăcării de la lumânare. În primul moment, hobbiților nu li se păru nimic neobișnuit în asta, pentru ca o secunda mai târziu să li se taie respirația. Tom nu dădea nici un semn că ar dispărea!

Bătrânul izbucni iarăși în răs, apoi aruncă Inelul în aer - și Inelul dispăru cu o fulgerare. Frodo scoase un țipăt, iar Tom se aplecă în față și i-l dădu înapoi zâmbind.

Frodo privi Inelul cu atenție și oarecum bănuitor (ca cineva care i-a împrumutat o bijuterie unui scamator). Era același Inel, sau cel puțin arăta și cântărea la fel: căci Inelul ăsta întotdeauna i se păruse lui Frodo a atârna ciudat de greu în palma lui. Dar ceva îl îmboldi să se convingă. Poate că pe undeva îl supăraseră faptul că Tom părea să fi luat cu atâta ușurătate ceea ce chiar și Gandalf socotea că era de o importanță născătoare de primejdii. Aștepta să se ivească momentul prielnic, când vorba se legă din nou și Tom spunea o poveste aiurită despre bursuci și obiceiurile lor - și își petrecu Inelul pe deget.

Răsucindu-se spre el să zică ceva, Merry tresări și, fără să vrea, îi scăpa un strigăt. Frodo era încântat (într-un fel): da, era Inelul lui, căci Merry se uita ca orb la jilțul său și era limpede că nu-l putea vedea. Se sculă în picioare și se furișă tiptil de lângă vatră, spre ușa ce dădea afară.

- Hei, tu! strigă Tom, uitându-se în direcția lui cu o privire atotvăzătoare în ochii săi strălucitori. Hei! Haide, Frodo!

Încotro te-i fi ducând? Bătrânu' Tom Bombadil n-a orbit încă într-atât.

Scoate-ți de pe deget inelul de aur! Mâna ți-e mult mai frumoasă fără el. Vino-napoi! Lasă-te de joacă și așează-te lângă mine! Mai avem de vorbit și de cumpănit la dimineața de mâine. Tom trebuie să vă învețe drumul cel bun și să vă ferească picioarele de-a o lua razna.

Frodo pufni în răs (prefăcându-se încântat) și, scoțând Inelul, veni și se așează la locul său. Tom le spuse acum că, după socoteala lui, Soarele va străluci a doua zi, dimineața va fi veselă, iar așternerea la drum va fi plină de speranță. Dar ar face bine s-o pornească din timp, căci în acea parte de țară vremea era un lucru de care nici măcar Tom nu putea fi prea sigur, și uneori se schimba mai iute decât și-ar putea schimba el haina.

- Nu-s stăpân peste vreme, zise el, cum nu e nimic din ceea ce merge în două picioare.

Urmându-i sfatul, hotărâră ca de la casa lui s-o apuce aproape drept spre miazănoapte, peste colinele mai joase de la apus ale Gruurilor: astfel puteau nutri speranța ca într-o singură zi să ajungă la Drumul de Miazăzi și să ocolească Gorganele. Le spuse să nu aibă teamă - ci să-și vadă de treaba lor.

- Țineți-vă pe iarba verde. Nu vă încurcați cu piatra cea veche sau cu duhurile reci, și nu care cumva să vă băgați nasul în casele lor, decât dacă sunteți flăcăi vajnici, cu inimi ce nu tresaltă niciodată.

Le repetă aceste povețe nu numai o dată; și-i mai sfătuie să ocolească gorganele pe latura dinspre soare-apune, dacă li se întâmplă să se rătăcească prin preajma vreunuia. Apoi îi învâță un cântec, pentru cazul în care a doua zi aveau ghinionul să nimerească în vreo primejdie sau vreo încurcătură.

Hei! Tom Bombadil!

Bombadillo Tom, auzi?

Peste ape, prin pădure, peste deal,

Prin trestii dese alergând ca un copil,

Printre sălcii răsărite în lumini de muguri cruzi, Hai, prin foc vărsat din soare Ori din lună, hai acasă. Hei, Tom Bombadil,

Depărtarea ta ne doare Și nevoia ne apasă!

După ce-l cântară și ei o dată cu el, Tom îl bătuse pe fiecare pe spate răsărind și, luând lumânările, îi conduse în dormitorul lor.

VIII Ceța pe Gruierile-gorgane

În noaptea aceea nu auziră nici un zgomot. Dar, ori în timpul viselor, ori în afara lor, n-ar fi putut spune cu siguranță, Frodo desluși o cântare dulce plimbându-i-se prin minte: un cântec ce părea să vină ca o lumină palidă din spatele unei cortine cenușii de ploaie, devenind tot mai

puternic până când valul acela se preschimbă numai și numai în sticlă și argint, ca în cele din urmă să fie dat cu totul la o parte și un ținut verde, îndepărtat, să i se dezvăluie în fața ochilor, sub un soare ce răsărea cu repeziciune.

Imaginea se topi în trezie; lângă ei se găsea Tom, fluierând precum un copac plin de păsări; soarele aluneca de-acum pe costișa dealului, intrând prin fereastra deschisă. Afară totul era verde și pal-auriu.

După ce mâncară de dimineață, și de data asta singuri, se pregătiră să-și ia rămasbun, cu inima grea cât putea să fie de grea într-o asemenea dimineață răcoroasă, strălucitoare și limpede sub un cer de un albastru-palid tomnatic, spălat de ploaie. În văzduh se simțea o boare proaspătă dinspre nord-vest. Poneii lor liniștiți erau aproape sirepi, fornăind și foindu-se nerăbdători. Tom ieși din casă, își flutură pălăria și dansă pe trepte, îndemnându-i pe hobbiți să încalece, s-o pornească la drum și să meargă cât de repede puteau.

O luară pe-o poteca ce șerpuia din spatele casei, și urcară spre capătul nordic a coamei de deal care adăpostea casa. Tocmai descălecaseră pentru a-și duce poneii de dârlogi pe ultimul povârniș abrupt, când Frodo se opri dintr-o dată.

- Goldberry! strigă el. Frumoasa mea domniță, înveșmântată în verde și argint! Nu neam luat rămas-bun de la ea, și nici n-am văzut-o de-aseară!

Era atât de nenorocit, încât dădu să se întoarcă din drum; dar în aceeași clipă o chemare limpede susura în jos spre ei. Acolo sus, pe streășina dealului, se afla ea, făcându-le cu

mâna semn să urce: părul ei flutura despletit, iar razele soarelui, prinzându-se de şuvițele lui, îl făceau să lucească și să clipească. O străluminare ca scăpărarea apei pe iarba înrouată fulgera sub picioarele ei dănțuitoare.

Hobbiții urcară în grabă acel ultim povârniș și se opriră cu respirația tăiată lângă ea. Se înclinară, dar cu o fluturare a mâinii ea îi rugă să se uite în jur; iar ei se uitară de pe vârful dealului spre pământurile scaldate în lumina dimineții. Erau tot atât de clare și de senine, pe cât fuseseră de ascunse și ploioase când stătuseră pe dealul din Pădure, care putea fi acum zărit înălțându-se ușor încețoșat și verde dintre copacii întunecoși dinspre soareapune. În acea direcție, pământul se ridica în coaste împădurite, verzi, galbene, ruginii în soare, ascunzând în dosul lor valea Viniac. Spre miazăzi, dincolo de firul râului Salcia, se zărea o lucire depărtată, ca de sticlă mată, acolo unde Râul Viniac făcea un cot în regiunea șesurilor, ca să curgă mai departe înspre meleagurile neștiute de hobbiți. La miazănoapte, după Gruirile puțin înalte, pământul se întindea, cât putea cuprinde ochiul, în depresiuni și valuri de verde și cenușiu și culori de pământ, până se pierdea în depărtarea fără formă și pâcloasă. Spre răsărit se profilau Gruirile-gorgane, coamă după coamă în seninul dimineții, dispărând din vedere într-o zare ce putea fi doar ghicită: nimic mai mult decât o părere de albastru și o tremurare albă greu perceptibilă ce se unea cu buza cerului, dar pentru hobbiți acela era semnul recunoscut din amintiri și din vechi basme că acolo se găseau munții înalți și îndepărtați.

Traseră adânc aer în piept și mai că ar fi zis că dintr-un salt și câțiva pași voinicești erau în stare să ajungă oriunde ar fi poftit. Li se părea o lipsă de curaj să meargă la pas pe la poalele încrețite ale Gruurilor până la Drum, când ar fi putut țopăi, la fel de viguros precum Tom, peste pietrele ca niște trepte ale culmilor, drept până la Munți.

Goldberry le vorbi, făcându-i să-și întoarcă spre ea privirile și gândurile.

- Grăbiți-vă acum, oaspeți dragi, spuse ea. Și nu vă abateți de la calea voastră. Spre mieznoapte, cu vânt în ochiul stâng și cu binecuvântare pentru pașii voștri. Cu bine, prieten al elfilor, mai zise ea, adresându-se lui Frodo, a fost o întâlnire veselă.

Dar Frodo nu-și găsea vorbe să răspundă. Făcu o plecăciune adâncă, încălecă pe poneiul său și, urmat de prieteni, porni la trap pe cărăruia ce cobora blând de partea cealaltă a dealului. Casa lui Tom Bombadil și valea și Pădurea nu se mai zăreau. Văzduhul se încinsese între pereții verzi ai dealurilor de-o parte și de alta, iar aroma ierbii umplea și îndulcea aerul pe care-l respirau. Uitându-se în urmă atunci când ajunseră pe fundul văioagei pline de verdeață, o văzură pe Goldberry, o siluetă micuță și firavă ca o floare scăldată de soare, desenându-se pe bolta cerului: stătea nemișcată, urmărindu-i cu privirea, iar brațele-i erau întinse spre ei. Văzându-i că se întorc spre ea, dădu un strigăt scurt, își ridică o mână, se răsuci pe călcâie și dispăru dincolo de deal.

Drumul lor șerpuia pe fundul văioagei, înconjurând poala verde a unui deal râpos, ca să ajungă într-o vale mai adâncă și mai largă, de unde urca pintenul unui lanț de coline mai depărtate, coborî clinele lungi, apoi urcă încă o dată pantele domoale, sus pe alte culmi de dealuri, și iar în jos, în alte văi. Nici urmă de copac sau apă; un meleag al ierbii înalte și al ierburilor pipernicite și țepoase, tăcut, unde se auzeau doar șoapta văzduhului la buza râpelor și țipetele pustii din înalturi ale păsărilor fără nume. Între timp, soarele se înălțase și se făcea tot mai fierbinte. De câte ori urcau pe o creastă, adierea părea mai firavă. La un moment dat, uitându-se spre tărâmurile dinspre soare-apune, li se păru că Pădurea scotea fum, ai fi zis că ploaia ce căzuse se ridica acum în aburi de pe fiecă frunză, rădăcină sau ciupercă. Poala cerului era de-acum cufundată în umbră, o pâclă înnegurată, peste care tăria cerului semăna cu o căciula albastră, fierbinte și grea.

Pe la crucea amiezii ajunseră în vârful unui deal, un platou larg și drept, ca o farfurie lată cu marginea bulbucată și verde. În copaia asta aerul era neclintit, iar cerul aproape că-l atingeai cu mâna. Străbătură platoul până-n partea cealaltă și priviră spre miazănoapte, în aceeași clipă inimile le tresăltară bucuroase, căci, după câte își dădeau ei seama, merseseră mai mult decât crezuseră. De bună seamă că distanțele, împâclite cum erau, înșelau ochiul, dar nu încăpea îndoială că nu mai aveau mult și ieșeau dintre Gruiri. O vale lungă se deschidea la picioarele lor, șerpuind spre miazănoapte, până ajungea la un defileu între doi

pinteni abrupti. Dincolo de care, așa vedeau ei, nu mai existau dealuri. La orizont, în aceeași direcție, se distingea cu greu o linie neagră, prelungă.

- Acolo e un șir de copaci, zise Merry, semn că ăla-i Drumul. De-a lungul lui, dintr-un capăt în altul, pe multe leghe la răsărit de Pod, cresc copaci. Am auzit de la unii că ar fi fost plantați în zilele de demult.

- Minunat! exclamă Frodo. Dacă o să mergem și acum la fel de bine ca și de dimineață, ieșim dintre Gruieri înainte să apună Soarele și putem să ne găsim un loc de popas.

Spunând acestea, își întoarse privirile spre răsărit și abia acum văzu că de acea parte dealurile se înălțau mult deasupra lor; și toate aveau creștetele încoronate cu movile verzi, iar în vârful unora dintre acestea stăteau înfipite pietre, înțepând aerul ca niște colți ascuțiți ieșind din gingii verzi.

Priveliștea aceasta avu darul să-i neliniștească pe hobbiți întrucâtva, astfel că îi întoarseră spatele și coborâră înapoi în platoul circular. În mijlocul lui se găsea o singură stană, înaltă și dreaptă sub soarele proțăpărit chiar deasupra ei, din care pricină, la acel ceas, piatra nu arunca nici o umbra. Fără formă era stana asta, și cu toate acestea nu puteai să nu iei aminte la ea: ca o piatră de hotar, sau un deget ridicat prevenitor, sau un avertisment. Dar hobbiților li se făcuse foame, iar soarele era încă la ceasul amiezii, când nu aveai de ce te teme; prin urmare, se puseră cu spatele la partea dinspre miazăzi a stanei. Era răcoroasă, ca și cum soarele n-ar fi avut puterea s-o încălzească; dar, în același timp,

senzația era plăcută. Scoaseră merindele și băutura și pregătiră un prânz tot atât de bun pe cât și l-ar fi putut dori cineva sub cerul liber; căci merindele veneau „de jos, de sub deal”. Tom le dăduse cât să-i îndeestuleze o zi întreagă. Despovărați, poneii pășteau în preajmă.

Călăritul peste culmile dealurilor, nu pe la poale, mâncatul pe săturate, soarele fierbinte și mireasma ierbii, zăbovitul puțin prea îndelungat, rășchiratul picioarelor și privitul la cerul de deasupra nasurilor: toate acestea sunt poate îndeajuns ca să lămurească ceea ce a urmat. Cum-necum, asta a fost: se treziră dintr-o dată și buimaci dintr-un somn pe care nu-l plănuiseră. Stana era rece și arunca o umbra prelungă, ce se întindea spre răsărit, peste ei. Soarele, de un galben-palid și apos, lucea prin ceață chiar deasupra malului apusean al fundului de tupsie în care se găseau ei; înspre miazănoapte, miazăzi și răsărit, dincolo de margine, ceața era groasă, rece și lăptoasă. Văzduhul tăcut, apăsător și la fel de rece. Poneii se adunaseră unul lângă altul, cu capetele plecate.

Hobbiții săriră speriați în picioare și alergară spre marginea dinspre apus. Descoperiră că se aflau pe o insulă în mijlocul cețurilor. Abia dacă apucaseră să se uite disperați spre soarele care apunea, că acesta se și cufundă sub privirile lor într-o mare albă, iar în spatele lor, la răsărit, se ivi deodată o negură înghețată și surie. Ceața se vălătuci în sus, spre malurile platoului, și se ridică deasupra, curbându-se, în timp ce urca, peste capetele lor, prefăcându-se într-un

acoperiș: hobbiții erau închiși într-o sală cu totul și cu totul de ceață, al cărei pilastru central era stana de piatră.

Se simțeau ca prinși într-o capcană; dar nu se pierdură de tot cu firea. Încă își aminteau priveliștea plină de speranță a firului Drumului aflat undeva înaintea, și știau în ce direcție s-o apuce. Pe de altă parte, într-atât le displăcea locul acela scobit din jurul pietrei, că nici nu le trecea prin minte să mai rămână acolo. Astfel că strânseseră tot ce era de strâns cât de repede le îngăduiau degetele înghețate.

Curând, își duceau poneii în șir peste mal și apoi în jos, pe panta lungă dinspre nord a dealului, intrând în marea de ceață. Cu cât coborau, cu atât negura se făcea tot mai rece și mai umedă, din care pricină părul le atârna lins, picurându-le pe frunte. Când ajunseră la poale, se făcuse frig de-a binelea, încât se opriră să-și pună pelerinele și glugile care se acoperiră iute de stropi cenușii. Încălecară și porniră din nou, la pas, ghicindu-și drumul după urcușurile și coborâșurile potecii. Din câte își puteau da seama, se îndreptau spre acea deschidere ca o poartă de la capătul îndepărtat, dinspre miazănoapte, al lungii văi zărite de dimineață. Odată trecuți prin deschizătură, nu aveau decât s-o țină cât de cât în linie dreaptă, ca să ajungă, în cele din urmă, la Drum. Gândurile lor nu mergeau mai departe de atât, decât doar că nutreau o speranță palidă că, cine știe, dincolo de Gruiri so isprăvi cu ceața.

Mersul le era tare anevoios. Ca nu cumva să se rătăcească unul de altul și s-o apuce fiecare în altă parte, înaintau unul

în urma celuilalt, cu Frodo în frunte. În spatele lui venea Sam, apoi Pippin și la urmă Merry. Valea părea să nu se mai sfârșească. Deodată, Frodo zări un semn de speranță. În fața lor, oriunde se uita, distingea prin ceață ceva întunecat; bănuia că, în sfârșit, se apropiau de spărtura dintre dealuri, poarta nordică a Gruurilor gorgane. Dacă puteau trece de ea, erau liberi.

- Haideți! După mine! strigă el peste umăr și grăbi pasul.

Dar speranța lui se transformă curând în derută și îngrijorare. Petele întunecoase se întunecau și mai mult, însă se îngustau; și într-o clipă văzu înălțându-se amenințător în față și aplecându-se una spre cealaltă, precum stâlpii unei porți fără pragul de sus, două coloane uriașe de piatră. Nu-și amintea să le fi zărit în vale, atunci când se uitase de dimineată din vârful dealului. Acum trecu printre ele înainte să-și dea seama de ceea ce face: și în clipa în care făcu asta, întunericul părea să-l învăluiască din toate părțile. Poneiul se ridică în două picioare, fornăi, iar Frodo căzu din șa. Când privi în urmă, descoperi că era singur: ceilalți dispăruseră.

- Sam! strigă el. Pippin! Merry! Veniți! De ce nu vă țineți după mine?

Nimeni nu-i răspunse. Teama puse stăpânire pe el, încât Frodo fugi îndărăt, trecu din nou printre cele două coloane de piatră și începu să strige cu disperare:

- Sam! Sam! Merry! Pippin!

Poneiul se repezi în neguri și dispăru. De la o oarecare depărtare, sau cel puțin așa părea, lui Frodo i se năzări că aude un strigăt:

-Hei! Frodo! Hei!

Undeva înspre răsărit, la stânga lui cum stătea între pietrele cele înalte, uitându-se fix în ceață și încercând să deslușească ceva. Fugi într-acolo și numai ce se pomeni că urcă pieptiș o coastă de deal.

În timp ce se chinuia să dovedească priponii, striga fără încetare, cu și mai mare deznădejde; dar o vreme nu primi nici un răspuns, iar când veni totuși unul, i se păru slab și de undeva de sus, deasupra lui, foarte departe.

-Frodo! Hei! răsunară vocile subțiri din ceață; apoi un strigăt, ceva ca un *ajutor, ajutor!* repetat de mai multe ori, și încă o dată *ajutor!* ce se pierdu într-un vaiet prelung, retezat brusc.

Grăbi pasul, poticnindu-se, spre acele strigăte; însă lumina zilei se stinsese de-acum și noaptea se strângea tot mai vâscoasă în jurul lui, încât era imposibil să mai fie sigur din ce direcție le auzise. Nu-și dădea seama decât că urcă întruna.

Doar schimbarea înclinării povârnișului de sub picioarele sale îl făcu să înțeleagă că, în sfârșit, ajunsese în vârful coastei, sau al dealului. Era vlăguit, asudat, și cu toate acestea tremura de frig. Întunericul era deplin.

-Unde sunteți? întrebă el distrus.

Nici un răspuns. Se opri să asculte. Abia acum simțea cât de frig se făcuse și că acolo sus începea să bată vântul, un vânt de gheață. Semn că vremea se schimba. Perdelele de ceață pluteau pe lângă el în fuioare și șuvițe. Respirația lui se preschimbă în abur, iar bezna era mai puțin compactă și parcă se depărta. Frodo ridică privirile și, surprins, văzu că stele palide se aprindeau pe boltă printre vrejurile grăbite de nori și ceață. Vântul sâsâia, măturând iarba.

Ar fi jurat că auzise un țipăt înăbușit, astfel că se îndreptă în direcția de unde parcă venise acesta; și în timp ce el înainta, ceața se rostogoli în sus și se desfăcu dintr-o dată, dezvelind cerul înstelat. Dintr-o privire, pricepu că se îndrepta spre miazăzi și că se găsea pe o culme de deal rotundă, pe care probabil ajunsese urcând povârnișul nordic. Dinspre soare-răsare sufla un vânt mușcător. La dreapta lui, pe panoplia apuseană a stelelor, se desena o siluetă neagră. Acolo se afla un gorgan mare.

-Unde sunteți? strigă el încă o dată, supărat și înspăimântat în egală măsură.

-Aici! răsună o voce adâncă și rece, care ai fi zis că venea din străfundul pământului. Te aștept!

-Nu! se împotrivi Frodo, dar de fugit nu fugi. Genunchii îl lăsară, și se prăbuși la pământ. Nu se petrecu nimic, nu se auzi nici un sunet. Tremurând tot, se uită în sus, la timp ca să vadă o siluetă întunecată și înaltă, ca o umbră, profilată pe stele. Stătea aplecată asupra lui. Ar fi putut jura că zărise o pereche de ochi, foarte reci, deși luminați

de o lumină palidă ce venea parcă de undeva de foarte departe. Apoi ceva mai puternic și mai rece decât fierul îl apucă strâns. Atingerea glacială îi îngheță măduva-n oase și Frodo nu-și mai aminti de nimic altceva.

Când își veni din nou în simțiri, tot ce-și aminti în prima clipă fu senzația de groază. Apoi pricepu că era întemnițat, prins fără de speranță; se găsea într-un gorgan. Un duh al Gorganelor pusese mâna pe el, și foarte probabil că se găsea de-acum sub puterea cumplitelor vrăji ale Duhurilor Gorganelor, despre care se pomenea în poveștile șușotite. Nu îndrăzni să se clintească, ci rămase în aceeași poziție în care se trezise: întins pe spate, pe o piatră rece, cu mâinile pe piept.

Dar, deși groaza lui era atât de mare încât părea să fie o parte din însuși întunericul din jur, se pomeni că se gândește la Bilbo Baggins și la poveștile lui, la preumblările lor pe pajiștile din Comitat, la cum stăteau de vorbă despre drumuri și aventuri. Până și în inima celui mai dolofan și mai timid hobbit se găsește ascunsă (uneori adânc, e adevărat), o sămânță de curaj, așteptând ca o primejdie mare, uneori disperată, să o facă să crească. Frodo nu era nici foarte gras, nici foarte timid; iar Bilbo și Gandalf îl socotiseră întotdeauna, deși el n-avea habar de acest lucru, drept cel mai bun hobbit din Comitat. Acum Frodo își spunea în sinea lui că ajunsese la capătul aventurii sale, și încă ce capăt cumplit, dar iată că acest gând îl îmbărbătă. Simți cum i se

încordează trupul, ca pentru un salt final; nu se mai simțea neputincios, o pradă neajutorată.

Și cum zăcea întins acolo, cugetând și punând iarăși stăpânire pe trupul său, băgă de seamă că întunericul nu mai era chiar atât de dens: în jurul lui se năștea o lumină verde, palidă. Lumina nu-i dezvăluie de la bun început în ce fel de loc se află, căci părea să iasă chiar din trupul lui și din podeaua de lângă el, neajungând încă la pereți și la tavan. Răsuci capul, și acolo, în lucirea rece, îi văzu întinși lângă el pe Sam, Pippin și Merry. Zăceau și ei pe spate, iar fețele lor arătau palide, cuprinse parcă de moarte; toți trei erau înveșmântați în alb. De jur-împrejur, nenumărate comori, de aur poate, deși în acea lumină păreau reci și urâte. Capetele celor trei hobbiți erau încinse cu cercuri, în jurul încheieturilor de la mâini aveau lanțuri de aur, iar pe degete multe inele. Săbii fuseseră puse alături de trupurile lor, și scuturi la picioare. Dar peste gâturile lor se găsea un singur paloș, lung și scos din teacă.

Un cântec începu din senin: un murmur rece, care creștea și scădea. S-ar fi zis că vocea venea de foarte departe și suna înfricoșătoare, când înalt și subțire, când un geamăt înfundat, din adânc. Din acel șuvoi înform de sunete jalnice, însă îngrozitoare, se alcătuiau uneori înșiruiți de cuvinte: funeste, neîndurătoare, de gheață, nemiloase, teribile. Noaptea se înverșuna împotriva dimineții de care era văduvită, frigul blestema căldura după care tânjea. Frodo simți cum îngheață până-n străfundul sufletului. După o

vreme, cântecul deveni mai limpede și, cu inima strânsă de spaimă, Frodo pricepu că se preschimbase într-o incantație:

*Să-i fie reci și mâna și inima și fața,
Și somnul umbră rece sub lespede de gheață,
Nnicând pe pat de piatră să nu se mai trezească,
Pin' la pieirea lumii și a soarelui, cerească
Și stelele s-or stinge prin viforul din spații,
Ci ei, aici, pe aur încremeniți, lăsați-i
Până când el, Seniorul Întunecimii, nu-și poartă Peste
pârjoluri mâna, și peste marea moartă.*

Deasupra capului auzi un sunet ca de plesnitură și râcâitură. Ridicându-se într-un cot, se uită în spate și văzu, în lumina palidă, că se găseau într-un fel de coridor care, mai încolo, făcea un cot. De după colț apărură un braț lung ce se îndrepta mergând pe degete spre Sam, aflat cel mai aproape, și spre mânerul paloșului așezat peste grumazurile hobbiților.

În acea clipă, Frodo se simți ca și cum incantația îl preschimbase cu adevărat într-o stană de piatră. Ca aproape imediat să-i vină un gând nebunesc de scăpare. Se întrebă dacă nu cumva, punându-și Inelul pe deget, nu va mai fi văzut de Duhul Gorganului și astfel va putea găsi un drum de ieșire. Se și vedea alergând liber peste pajiști, jelindu-i pe Merry și Sam și Pippin, dar liber și viu. Gandalf va trebui să accepte că nu avusese de ales.

Însă curajul ce se stârnise în el era de-acum bezmetic de-a binelea: nu-și putea părăsi prietenii chiar atât de ușor. Se foi, băgă mâna în buzunar, și iar se luptă cu sine însuși; în acest timp, brațul se târa din ce în ce mai aproape. Brusc, hotărârea lui deveni de neclintit, încât Frodo apucă o spadă scurtă aflată lângă el și, ridicându-se în genunchi, se aplecă mult peste trupurile tovarășilor săi. Cu toată puterea de care era în stare, izbi brațul lângă încheietură și mâna căzu; dar în aceeași clipă lama săbiei se despică până la plăsele. Un strigăt izbucni și lumina dispăru. În întuneric se auzi un mârâit.

Frodo întinse mâinile în față, spre Merry, și-i simți obrazul rece. Tot atunci reveni la suprafață, într-un cotlon al minții din care dispăruse cu prima perdea de ceață, amintirea casei de sub Deal și a lui Tom care cânta. Își aminti de versurile pe care le învățaseră de la el. Cu voce firava și disperată, începu: „Hei! Tom Bombadil!” și, când îi rosti numele, glasul lui parcă prinse putere: sunetul ieșea clar, răspicat, iar încăperea întunecată răsună de ecou, ca de bubuit de tobe și trâmbițat de trompete:

Hei, Tom Bombadil!
Bombadilo Tom, auzi?
Peste apă, prin pădure, peste deal,
Prin trestii dese alergând ca un copil,
Printre sălcii răsărite în lumini de muguri cruzi,
Hai, prin foc vărsat din soare, ori din lună,

Hai acasă,
Hei, Tom Bombadil,
Depărtarea ta ne doare Și nevoia ne apasă!

Tăcerea se lăsă deodată, adâncă, doar inima și-o mai auzea Frodo bătând. După o clipă, ce păru o veșnicie, auzi limpede, însă de la mare depărtare, venind parcă prin pământ sau prin ziduri groase, o voce de răspuns, care cânta:

Vesel e bătrânul Tom, cum altul nu-i,
Haina-i albastră, cizmele gălbui Să-l întreacă nimeni încă
nu-i sub soare Cu mai tare cântec și mai iuți picioare.

Răsună un zgomot mare, de huruială, de pietre care se rostogolesc și cad, și deodată înăuntru se revărsă lumina, lumina adevărată, lumina albă a zilei. O deschidere joasă, ca o ușă, apăru la capătul încăperii aceleia, la picioarele lui Frodo; și-acolo se ivi capul lui Tom (cu pălărie și pană cu tot) profilat pe strălucirea soarelui ce se ridica roșu în spatele lui. Lumina căzu pe podea și pe fețele celor trei hobbiți care zăceau lângă Frodo. Nu se clinti nici unul dintre ei, dar aerul bolnav de pe chipurile lor dispăruse ca prin farmec.

Privindu-i, ai fi zis că erau cufundați într-un somn foarte adânc.

Tom se aplecă, își scoase pălăria și păși în încăperea întunecoasă, cântând:

Ieși, duh bătrân! Te stinge-n a soarelui văpaie Ca vântul piei, când urlă și neguri sure taie Peste pustiuri, dincol' de munți și mai departe! Nici când aceste locuri să nu-ți mai facă parte! Pierdut să fii, ca noaptea mai negru, în uitare, Până la noua lumii de-a pururi vindecare!

La aceste cuvinte, izbucni un strigăt și o parte din capătul dinăuntru al încăperii se năruiră cu un bubuit. Urmă un țipăt prelung, pierzându-se într-o depărtare cu neputință de ghicit; apoi tăcere.

- Hai, prietene Frodo, zise Tom. Să ieșim pe iarba reavănă. Trebuie să mă ajuți să-i duc.

Împreună îi scoaseră pe Merry, Pippin și Sam. Părăsind gorganul pentru ultima oară, lui Frodo i se păru că zărește o mână retezată care încă se zgârcea, ca un păianjen rănit, într-un morman de pământ prăbușit. Tom mai intră o dată și curând se auziră din încăpere tot felul de pufnete și bufnituri. Când reveni, ținea în brațe, cât putea el duce, o mare grămadă din comorile aflate acolo: lucruri făurite din aur, argint, cupru și bronz: nenumărate mărgele și lanțuri și tot felul de podoabe bătute-n nestemate. Urcă gorganul verde și le așeză pe toate în vârf, în soare.

Tom rămase acolo, cu pălăria în mână, lăsând vântul să-i joace prin păr, și se uita la cei trei hobbiți ce fuseseră întinși pe spate pe iarba, în partea dinspre apus a gorganului. Ridicându-și mâna dreaptă, rosti cu voce răspicată și poruncitoare:

Hai, treziți-vă, prieteni, Auziți-mă, vă chem.
Piatra rece-i năruită,
Am scăpat ca de-un blestem
Veseliți-vă, e timpul,
Mâinile vă fie calde,
Inimile în vestirea învierii să se scalde.
Ușa nopții-i dată-n lături,
Mâna morții zace frântă,
Umbrele s-au dus
Și lumea în lumina zilei cântă.

Spre marea bucurie a lui Frodo, hobbiții se mișcară, își întinseră brațele, se frecară la ochi și, dintr-o dată, săriră în picioare. Priviră în jur plini de uimire, întâi la Frodo, apoi la Tom care stătea, măreț ca viața însăși, în vârful gorganului, chiar deasupra lor; apoi la ei înșiși, la zdrențele acelea albe și subțiri, la coroanele și lanțurile de aur palid, ca și la alte mici bijuterii ce clincăneau la fiecare mișcare.

- Ce minune a lumii e asta? începu Merry, pipăind cercul de aur care-i alunecase pe un ochi.

Dar își opri gestul, o umbră trecu peste fața lui și el închise ochii.

- Ah, da, îmi amintesc, spuse el. Oamenii din Carn Dum s-au năpustit asupra noastră astă-noapte și am fost înfrânți.

Ah! Sulița din inima mea!

Își duse mâna la piept.

- Nu! Nu! țipă el, deschizând ochii. Ce tot spun aici? Am visat. Tu unde-ai dispărut, Frodo?

- Am crezut că m-am rătăcit, explică el, dar nu vreau să vorbesc despre asta. Să ne gândim la ce avem de făcut de-aici încolo. Să ne vedem de drum.

- Așa îmbrăcați, stăpâne? se miră Sam. Unde-mi sunt straietele?

Azvârli cercul, lanțul și inelele în iarbă și se uită în jur neajutorat, ca și cum s-ar fi așteptat să-și găsească pelerina, haina și nădragii și toate celelalte veșminte pe care le poartă un hobbit, puse undeva în iarbă, la îndemână.

- N-o să vă mai găsiți hainele, zise Tom, sărind jos de pe gorgan și râzând, în timp ce dansa în jurul lor în razele soarelui.

Nimeni n-ar fi zis că se petrecuse ceva atât de primejdios și de cumplit; și cu adevărat groaza le părăsi inimile în timp ce l priveau și-i vedeau scăpărarea veselă din ochi.

- Ce vrei să spui? nu înțelese Pippin, uitându-se la el pe jumătate uluit și pe jumătate amuzat. De ce nu?

Tom clătină din cap.

- V-ați regăsit pe voi înșivă, din ape adânci, zise el. Hainele sunt o pierdere neînsemnată după ce-ați scăpat de la înec. Bucurați-vă, prieteni veseli, și lăsați soarele cald să vă încălzească inimile și mădulele. Azvârliți deoparte aceste zdrențe reci. Alergați goi prin iarbă cât se va duce Tom la vânătoare.

Porni în salturi pe povârniș la vale, fluierând și strigând. Urmărindu-l cu privirea, Frodo îl văzu fugind spre miazăzi, de-a lungul văii verzi dintre dealul pe care se aflau ei și următorul, ținând-o tot într-un fluierat și-un cântat:

Hei, haideți, grăbite,
Urechi Ascuțite, Cu stângul, cu dreptul, Tu, Nasu'-
Deșteptul. Sus, jos, haideți, hei, Voi Albi-Ciorăpei. Dar
Coadă-Zburlito Încotro ai pornit-o?
Acolo, aiurea, '
Mocan cu securea,
Departe, pe-aice,
Micuțule-amice,
Și de-acum într-un an Mocofan-Dolofan!

Astfel cânta el, alergând cât îl țineau picioarele, aruncându-și pălăria în aer și prinzându, până dispăru după o ridicătură; dar strigătele sale de *Haideți! Veniți încoa!* se mai auziră o vreme, purtate de vântul care bătea acum dinspre miazăzi.

Văzduhul se încingea din nou. Hobbiții alergară ce alergară prin iarbă, după cum le spusese Tom. Apoi se puseră la soare, la fel de încântați ca ființele aduse pe nepusă masă din cea mai cruntă iarnă într-un ținut cu vreme prietenoasă, sau ca aceia care, după o boală lungă ce i-a țintuit la pat, se trezesc într-o bună zi că s-au tămăduit printr-un miracol și ziua e iarăși plină de promisiuni.

Când se întoarse Tom, ei se simțeau din nou în puteri și flămânzi. Întâi văzură apărând pălăria lui Tom, peste buza dealului, iar în urma lui se înșiruiă ascultători șase ponei: cei cinci ai lor și încă unul. Ultimul era chiar Dolofanul Mocofan: mai mare acum, mai vânjos, mai gras (și mai bătrân) decât poneii lor. Merry, stăpânul celor cinci, nu le dăduse nicicând asemenea nume, dar de acum încolo, până la capătul zilelor lor, aveau să răspundă la numele cu care-i botezase Tom. Acesta îi chemă pe rând și ei urcară buza râpii și se opriră unul în spatele celuilalt. Apoi Tom făcu o plecăciune în fața hobbiților.

- Iată-vă poneii, zise el. Au mai multă minte (în anumite privințe) decât voi, hobbiți rătăcitori - nasuri mai simțitoare decât ale voastre. Căci ei adulmecă pericolul din cale, în care voi vă vârâți cu capu' înainte; iar dacă ei fug ca să se salveze, atunci știu încotro să fugă. Trebuie să-i iertați pe toți; căci, deși inimile le sunt credincioase, nu pentru a înfrunța teama de Duhurile Gorganelor au fost ei făcuți. Vedeți, uitate cum se-ntorc, aducând toate poverile.

Merry, Sam și Pippin puseră pe ei veșminte noi ce se aflau în ranițe; curând li se făcu prea cald, pentru că, neavând încotro, trebuiseră să îmbrace hainele mai groase și mai calde pregătite pentru iarna ce avea să vina.

- Dar Dolofanul Mocofan ăsta de unde-a apărut? întreba Frodo.

- E-al meu, răspunse Tom. Prietenul meu cu patru picioare; deși arareori îl călăresc, și uneori o pornește haihui

până departe, de capul lui, peste dealuri. Când poneii voștri au stat în grajdul meu, au făcut cunoștință cu Mocofanu' meu; azi-noapte l-au simțit după miros și au fugit în întâmpinarea lui. Am socotit că el o să aibă grijă de ei și cu vorbele lui înțelepte o să le alunge spaima. Dar acum, veselul meu Dolofan, batrânu' Tom o să te călărească. Hei! Batrânu' Tom vine cu voi până vă va scoate la drum; care va să zică, are trebuință de-un ponei. Căci nu-i ușor să stai de vorbă cu hobbiții călare, când tu unul ești pe propriile picioare și încerci să te ții după ei.

Hobbiții erau încântați să audă acest lucru și nu mai conteneau cu mulțumirile; dar Tom izbucni în râs și le spuse că se pricepeau atât de bine să se rătăcească, încât nu ar fi avut liniște până nu-i vedea ajunși cu bine la hotarul țării sale.

- Am multe treburi pe cap, mai zise el, toate câte le am de făcut și de căutat și de vorbit și de umblat și de păzit. Tom nu poate fi tot timpul lângă porțile deschise și scobiturile sălciilor. Tom trebuie să aibă grijă de casa lui, iar Goldberry îl așteaptă.

După soare era încă devreme, între nouă și zece, astfel că hobbiții se gândiră la mâncare. Ultima dată când mâncaseră ceva fusese acel prânz de la piciorul steiului de piatră, cu o zi înainte, încropiră o gustare din ce le rămăsese din merindele date de Tom și care ar fi urmat să reprezinte cina, adăugând la acestea proviziile aduse acum de Tom. Masa nu era bogată (punând la socoteală pofta hobbiților și situația în care se

aflau), dar le pică tare bine. Lăsându-i să mănânce, Tom urcă în vârful gorganului și cercetă comoara. Cele mai multe obiecte le puse într-o grămadă ce scăpăra și strălucea în iarbă. Le ceru apoi să rămână acolo pentru „a fi găsite de oricine, pasăre, fiară, elf sau Om și oricare creatură de bună-credință”; numai astfel putea fi ruptă și risipită vraja gorganului, pentru ca nici un duh să nu se mai întoarcă vreodată după ele. Pentru sine alese din grămadă o broșă bătută în pietre albastre, cu tot atâtea nuanțe câte au florile de in sau aripile fluturilor albaștri. O privi îndelung, ca năpădit de cine știe ce amintire, clătină din cap și în cele din urmă spuse:

- Iată o jucărie drăguță pentru Tom și domnița lui! Frumoasă a fost aceea care în vremuri de mult uitate a purtat-o pe umăr. Goldberry o va purta acum, iar pe frumoasă n-o vom uita nicicând.

Hobbiților le alese, fiecăruia în parte, câte un pumnal cu lama lungă și tăioasă și plăsele în formă de frunză, o lucrătură minunată, încrustată cu șerpuiți în roșu și auriu. Când le trase din tecile negre, lamele scăpărară în soare, meșteșugite fiind dintr-un metal ciudat, ușor și dur, și bătute în nestemate. Dacă tecile aveau vreun har tainic, sau la mijloc era vraja sub care se afla gorganul, Tom n-ar fi putut spune, dar lamele arătau ca și cum timpul nu le atinsese, căci erau neruginite, bine ascuțite și luceau în soare de-ți luau ochii.

- Pumnalele străvechi sunt destul de lungi pentru a fi mânuite de către hobbiți în loc de săbii, spuse el. Bine e să aveți asupra voastră lame tăioase atunci când voi, cei din Comitat, o porniți la drum spre răsărit, spre miazăzi, sau hăt-departe, în întunecime și-n mari primejdii.

Le mai spuse că lamele fuseseră făurite cu mulți, mulți ani în urmă de către Oameni din Apusime: aceștia se împotriviseră Seniorului Întunecimii, dar căzuseră înfrânți de regele cel rău din Carn Dum, din Țara Angmar.

- Puțini își mai amintesc de ei acum, murmură Tom, dar mai sunt unii care umblă pribegi, fii ai regilor uitați, umblă singuratici, păzindu-i de rele pe cei nechibzuiți.

Hobbiții nu-i pricepeau vorbele, însă, ascultându-l văzură cu ochii minții o înșiruire lungă de ani în urmă, ca o câmpie vastă, neumbrită de nimic, peste care hălăduiau siluete de oameni, înalte, cu fețe încrâncenate, purtând spade strălucitoare, iar ultimul care venea avea o stea pe o sprinceană. Imaginea păli și hobbiții reveniră în lumea luminată de soare. Era vremea să pornească din nou la drum. Se pregătiră, strânseră ce aveau de strâns și aburcară totul pe spinările poneilor. Armele cele noi și le prinseră la brâiele de piele de sub haine, numai că se simțeau stânjeniți de ele și se întrebau dacă aveau să le fie de vreun folos. Nnicicând nu se gândiseră că fuga lor de-acasă i-ar putea arunca în vreo aventură în care să fie nevoiți să se lupte.

În sfârșit, o luară din loc. Își duseră poneii de dârlogi pe povârniș la vale. Ajunși jos, încălecară și porniră la pas pe

fundul văii. Uitându-se în urmă, văzură vârful bătrânului gorgan de pe deal, pe care strălucirea aurului în soare se înălța ca o flacăra galbenă. Dispăru din vedere abia după ce ocoliră un umăr de grui.

Deși se uita peste tot în jur, Frodo nu zări nici urmă din cei doi pilaștri de piatră așezați ca o poartă, iar după scurt timp ajunseră la un defileu în capătul nordic al văii, îl traversară cu repeziciune și orizontul se deschise în fața lor. Călătoria era veselă, Tom Bombadil călărea voios alături de ei sau în fața lor, pe Dolofanul Mocofan care era mult mai iute de picior decât ai fi bănuț văzându-i talia. Tom o ținea tot într-un cântec, dar vorbele sale cel mai adesea nu aveau nici o noimă, sau poate erau rostite într-o limbă ciudată, necunoscută hobbiților, o limbă străveche, ale cărei cuvinte erau mai cu seamă exclamații de mirare și încântare.

Mergeau înainte fără să se abată, dar curând văzură că Drumul se afla mult mai departe decât își imaginaseră ei. Chiar și fără neguri, din pricina somnului ce-i cuprinsese la prânz cu o zi înainte n-ar fi putut ajunge la el decât după miezul nopții. Linia aceea întunecată pe care o zăriseră nu era un șir de copaci, ci de tufișuri care creșteau pe marginea unui șanț adânc, malul celălalt fiind un perete abrupt. Odată pe acolo trecuse hotarul unui regat, le spuse Tom, dar asta cu mult timp în urmă. Avea aerul că acest fapt îi trezea amintiri triste, de aceea era zgârcit la vorbă.

Coborâră până în fundul șanțului, ieșiră din el printr-o spărtură făcută în peretele abrupt, iar apoi Tom o luă spre

miazănoapte, căci până atunci merseseră oarecum spre apus. Ținutul se deschidea larg și aproape orizontal, ceea ce îi făcu să grăbească pasul, numai că soarele prinsese să asfințească atunci când în sfârșit zăriră în față centura de copaci înalți, semn că ajunseseră din nou la Drum, după atâtea aventuri neașteptate. Ultimele câteva sute de metri le străbătură în galop și se opriră abia în umbrele lungi ale copacilor. Se găseau pe creasta unui mal înalt, iar Drumul, nedeslușit din pricina întunericului care cobora, șerpuia ceva mai jos de ei. Chiar în acest loc, venea de la nordvest și se îndrepta spre sud-est, iar la dreapta lor cobora destul de povârnit într-o depresiune largă. Era brăzdat de făgașuri și purta urmele unei ploi mari căzute de curând; șleaurile și șanțurile erau pline de apă.

Coborârea râpa și priviră în susul și în josul Drumului. Nu se zărea nimic.

- Iată-ne ajunși, în sfârșit, zise Frodo. Sper că n-am pierdut mai mult de două zile din pricina scurtăturii mele prin Pădure. Dar poate că întârzierea asta se va dovedi folositoare - ne-or fi pierdut urma, cine știe.

Ceilalți își întoarseră privirile spre el. Umbra spaimei pricinuite de Călăreții Negri se lăsă deodată asupra lor. De când intraseră în Pădure, nu se gândiseră decât la cum să ajungă înapoi la Drum; doar acum, când se afla sub tălpile lor, își amintiră de primejdia care-i urmărea și foarte probabil că stătea în așteptarea lor chiar pe Drum. Se uitară

neliniștiți în urmă, la soarele ce apunea, dar Drumul se întindea cafeniu și pustiu.

- Crezi, întrebă Pippin șovăitor, crezi că vom fi urmăriți în noaptea asta?

- Nu, trag nădejde că în noaptea asta nu, își dădu Tom Bombadil cu părerea, și nici mâine, așa zic. Dar nu vă luați după ceea ce cred eu; căci n-aș putea jura. În partea asta de răsărit, cunoștințele nu-mi sunt de folos. Tom nu este stăpân peste Călăreții din Tărâmul întunecat ce se întinde departe, dincolo de hotarul lui.

Chiar și așa stând lucrurile, tare ar mai fi vrut hobbiții ca Tom să-i însoțească. Simțeau că el ar fi știut să se descurce cu acești Călăreți Negri mai bine decât oricare altul. Curând aveau să pătrundă pe tărâmurile ce le erau pe deplin necunoscute, doar ceea ce știau din legendele străvechi și aproape pierdute, auzite în Comitat, încât, în lumina tot mai palidă a amurgului, îi cuprinse dorul de casă. Îi apăsa o singurătate cumplită și o senzație de rătăcire. Rămaseră tăcuți, nedorind să-și ia un ultim rămas-bun, și abia dacă-și dădură seama că Tom le spunea adio și îi povățuia să aibă curaj și să călărească fără oprire până la lăsarea întunericului.

- Tom o să vă dea sfaturi bune până la capătul acestei zile (după care nu vă rămâne decât norocul vostru să vă însoțească și să vă arate calea cea bună): la patru mile pe Drum de-aici o să ajungeți la un sat, Bree se numește, sub Dealul Bree, ale cărui case sunt cu fața spre apus. Acolo o să

găsiți un han vechi, *Poneiul în două picioare*. Barliman Captalanul este destoinicul hangiu. Puteți rămâne peste noapte, iar dimineață porniți la drum fără zăbavă. Fiți curajoși, dar cu băgare de seamă. Nu vă pierdeți firea veselă; și călăriți să vă găsiți norocul.

Hobbiții îl rugară să vină cu ei măcar până la han și să mai bea o dată cu ei; dar el râse și-i refuză, spunând:

Țara lui Tom sfârșește-aici, și dup-o lege dreaptă.
El are-n grija casa lui, iar Goldberry l-așteaptă.

Făcu stânga-mprejur, își îndesă pălăria pe cap, încălecă pe spinarea Mocofanului, urcă înapoi malul și dispăru cântând în întuneric.

Hobbiții urcară după el și îl urmăriră cu privirile până se pierdu în depărtare.

- Îmi pare rău că ne-am despărțit de Stapănu' Bombadil, spuse Sam. E prevăzător și nu face nici o greșală. Zic eu că putem merge înc-o bună bucată de drum fără să întâlnim cine știe ce ciudățenii. Dar n-aș zice că n-am să mă bucur să ajungem la *Poneiul în două picioare* de care ne-a spus el. Ce n-aș da să fie la fel ca *Dragonul Verde* de la noi. Ce seminție-s ăștia din Bree?

- Sunt hobbiți în Bree, spuse Merry, și Seminția Mare. Aș zice că-i ca acasă la noi. *Poneiul* e un han bun, din câte-am auzit. Din când în când, ai mei dau o raită pe-acolo.

- Nici c-ar fi ce să ne dorim mai mult, spuse Frodo, dar tot în afară Comitatului nostru suntem. Nu vă simțiți prea acasă. Vă rog, țineți minte - cu toții - numele de Baggins NU trebuie pomenit. Eu sunt domnul Subdeal, dacă va fi nevoie să dăm un nume.

Încălecară pe ponei și porniră tăcuți în umbrele serii. Întunericul cobora cu repeziciune în vreme ce ei mergeau încet, la pas, pe drum la vale și iar în sus, până ce, într-un târziu, zăriră lumini pâlpâind la oarecare depărtare în fața lor.

Înainte se înălța Dealul Bree, parcă pus în drum, o pată uriașă, întunecată, desenată pe stelele încețoșate; și sub coasta lui stângă stătea cuibărit un sat întins. Într-acolo dădură ei pintoni poneilor, nemaidorind altceva decât să găsească un foc și o ușă care săi despartă de noaptea de afară.

IX La Poneiul în două picioare

Bree era satul principal al ținutului Bree, o întindere mică de pământ locuit, ca o insulă între pământurile pustii peste tot în jur. În afară de Bree, mai era Căpița, de partea cealaltă a dealului, Viroaga, într-o vale adâncă, ceva mai către est, și Fundurăului, la marginea Pădurii Rele.

Împrejurul dealului și al satelor se aflau câmpuri și petice de pădure bine îngrijite, pe o lățime de numai câteva mile.

Oamenii din Bree aveau părul castaniu, erau lați în umeri și mai degrabă mici de statură, veseli și liberi; nu-și

aparțineau decât lor înșile; dar erau mult mai prietenoși și mai apropiați față de hobbiți, gnomi și elfi, precum și față de alte seminții din vecinătăți, decât erau (sau sunt) îndeobște cei din Seminția Mare. După cum spun legendele lor, ei ar fi primii oameni care s-au aventurat vreodată în Apusul lumii de mijloc. Puțini au fost cei care au supraviețuit năpastelor zilelor de odinioară; dar, când Regii s-au întors de peste Marea cea Mare, i-au găsit pe oamenii din Bree pe aceleași meleaguri, și acolo mai erau și acum, după ce amintirea vechilor Regi pierise de mult în iarbă.

În acele vremuri, nici un alt om n-a ridicat așezări atât de departe spre vest, sau cale de o sută de leghe de Comitat. Dar în ținuturile sălbatice de dincolo de Bree hălăduiau rătăcitori misterioși. Cei din Bree îi numeau Pribegi și nu aveau cunoștință de originile lor. Erau mai înalți și mai oacheși decât oamenii din Bree și se credea că văzul și auzul lor aveau puteri neobișnuite, și că ei înțelegeau graiurile fiarelor și al zburătoarelor. Rătăceau după bunul lor plac înspre sud și răsărit, chiar și mai departe, până la Munții Cețoși; dar se împuținaseră mult și arareori mai erau văzuți. Când apăreau, aduceau vești de pe meleaguri îndepărtate și spuneau povești ciudate și uitate, pe care cei din preajmă le ascultau cu sufletul la gură; dar locuitorii ținutului Bree nu se împrieteneau cu ei.

În Bree se găseau și multe familii de hobbiți, care o țineau una și bună că ținutul acesta era cea mai veche așezare de hobbiți din lume și că luase ființă cu mult înainte ca cineva

să fi traversat râul Viniac și să se fi așezat în Comitat. Cei mai mulți trăiau în Căpița, deși se numărau și în satul Bree câteva familii, mai cu seamă pe coastele mai înalte ale dealului, deasupra caselor oamenilor. Neamul Mare și Neamul Mic (cum își spuneau ei unii altora) se împăcau bine între ei, fiecare văzându-și de treburile sale după cum le erau legile, dar socotind, și unii, și alții, că își ocupau locul de drept între locuitorii ținutului Bree. Nicăieri altundeva în lume nu s-ar fi putut găsi o potrivire a lucrurilor mai aparte (dar și mai minunată).

Locuitorii din Bree, Mari și Mici, nu prea erau călători de felul lor; și treburile din cele patru sate erau preocuparea lor principală. Când și când, hobbiții din Bree se duceau până în Țara Iedului, sau în Meleagul de la Soare-Răsare; dar, deși micuțul lor ținut nu se afla decât la o zi de mers spre răsărit de la Podul Viniac, hobbiții din Comitat îl vizitau și mai rar. Se mai găsea câte unul din Țara Iedului sau un aventuros din Tuc, care se abătea pe la Han o noapte, cel mult două, dar și asta se întâmpla tot mai rar. Când vorbeau de hobbiții din Bree sau de oricare alții care locuiau în afara granițelor ținutului lor, cei din Comitat îi socoteau drept Cei din Afară și nu le prea dădeau multă atenție, găsindu-i plicticoși și barbari în apucături. Se prea poate ca, în alte zile, în apusul Lumii să fi fost răspândiți mult mai mulți hobbiți „din Afară” decât își imaginau hobbiții din Comitat. Unii, fără îndoială, nu erau altceva decât niște vagabonzi, gata să scobească o vizuină în oricare ridicătură de pământ, unde să se adăpostească nu mai mult decât le venea lor la socoteală.

Ceea ce nu se putea spune despre cei din ținutul Bree, hobbiți la casele lor și prosperi, prin nimic mai simpli decât cele mai multe rubedenii îndepărtate de-ale lor din Interior. Încă nu se dăduse uitării vremea când între Comitat și Bree drumurile fuseseră mult bătute și-ntr-o direcție și-n alta. Ca urmare, prin vinele locuitorilor din Coniaied curgea destul sânge de Bree.

Satul Bree avea cam o sută de case de piatră ale Seminției Mari, aproape toate construite peste Drum, pe coasta dealului, cu ferestrele îndreptate spre apus. De la acea parte, pornind în semicerc din dreptul dealului și ajungând înapoi la poala lui, se întindea un șanț adânc, mărginit, în interior, de un gard viu des. Drumul traversa șanțul pe un zăgaz, dar acolo unde străpungea gardul era închis de o poartă mare. O altă poartă se afla în capătul sudic, unde Drumul ieșea din sat. Amândouă se încuiau la căderea nopții, și imediat în spatele lor erau două căsuțe pentru păzitorii lor.

Acolo unde Drumul o lua la dreapta, înconjurând poala dealului, se găsea un han mare. Fusese construit cu mult timp în urmă, pe vremea când drumurile erau bătute în sus și-n jos. Căci Bree se afla la o veche răscruce de drumuri; alt drum străvechi tăia Drumul de Miazăzi chiar dincolo de șanț, la capătul de apus al satului, și odinioară oamenii și alte seminții felurite îl străbăteau adesea. Era o vorbă care se mai auzea încă în Meleagul dinspre Soare-Răsare - *De mirare, ca și veștile din Bree* - rămasă din acele vremuri când veștile de la Miazănoapte, Miazăzi și Răsărit puteau fi aflate la han și

când hobbiții din Comitat obișnuiau să meargă până acolo numai ca să le audă. Dar ținuturile de la Miazănoapte rămăseseră de mult pustii, iar Drumul de la Miazănoapte aproape că nu-l mai străbătea nimeni: iarba îl năpădise, din care pricina locuitorii din Bree îl numeau Drumul Verde.

Cu toate acestea, Hanul din Bree tot acolo se afla, iar hangiul era o persoană cu greutate. Casa lui era loc de întâlnire pentru toți cei mari și mici, din cele patru sate, care doreau să-și omoare timpul, să stea de povești și să-și astâmpere curiozitatea; și loc de popas pentru Pribegi și alți rătăcitori, ca și pentru călători (gnomi, cel mai adesea) care călătoreau încă pe Drumul de Răsărit, spre și dinspre Munți.

Era noapte și stelele străluceau atunci când Frodo și tovarășii săi se apropiară de sat. Poarta apuseană, în dreptul căreia se opriră, era încuiată, dar în pragul căsuței din spatele ei ședea un om. Acesta sări în picioare, luă un lampas și se uita mirat la ei peste poartă.

- Ce vreți și dincotro veniți? întrebă el aspru.

- Vrem să ajungem la han, răspunse Frodo. Călătorim spre miazăzi și nu putem merge mai departe în noaptea asta.

- Hobbiți. Patru hobbiți. Mai mult, veniți din Comitat, după vorbă, spuse portarul, șoptind ca și când vorbea cu sine însuși.

Îi scrută câteva clipe cu o căutătură întunecată, apoi descuie încet poarta și îi lasă să intre.

- Nu-i prea vedem pe-ăștia din Comitat venind călare pe Drum noaptea, mai spuse el atunci când ei se opriră puțin în

dreptul căsuței lui. Să-mi fie cu iertare că tare aş vrea să ştiu ce vânt vă aduce la răsărit de Bree. Şi care vă sunt numele, dacă nu-i cu supărare?

- Numele şi vântul ce ne-aduce-s treaba noastră, iar asta nu pare loc prea nimerit să le discutăm, zise Frodo, neplăcându-i nici chipul omului şi nici tonul vocii.

- O fi treaba voastră, nu zic nu, nu se lăasă portarul, dar treaba mea e să pun întrebări după căderea nopţii.

- Suntem hobbiţi din Ţara Iedului şi ne-a venit nouă aşa, să călătorim şi să tragem la hanul de-aici, se băgă Merry în vorbă. Eu sunt domnul Brandybuck. Îţi ajunge atât? Parcă locuitorii din Bree aveau vorbă bună pentru străini, mă rog, aşa am auzit.

- Bine, bine, se înduplecă portarul. N-am vrut să vă supăr. Dar să nu vă mire dacă or fi să fie şi alţii, în afară de Harry de la poartă, care or să vă pună întrebări. Umblă tot felul de stirpe ciudate pe-aici. Dacă trageţi la *Ponei*, o să vedeţi că nu sunteţi singurii muşterii.

Le ură noapte bună, nici unul nu mai spuse nimic, dar în lumina lămpaşului Frodo îl văzu pe păzitorul porţii cercetându-i cu o privire iscoditoare. Răsuflă uşurat auzind cum se închide poarta în urma lor în timp ce ei îşi continuară drumul. În sinea lui se întrebă de ce oare era omul ăsta atât de bănuitor, şi dacă nu cumva cineva dorise să afle noutăţi despre nişte hobbiţi călători. Să fi fost Gandalf? Te pomeneşti că ajunsese aici cât ei încă rătăceau în Pădure şi

printre Gruiri. Dar ceva din privirea și din vocea strajei îl făcea să se simtă neliniștit.

Păzitorul porții se uită o vreme în urma hobbiților, apoi intră înapoi în căsuță. Nici nu se întoarse bine cu spatele, când o siluetă neagră sări iute peste poartă și se topi în umbrele uliței satului.

Hobbiții urcară o uliță în pantă, trecură de câteva case și opriră în fața hanului. Casele li se păreau mari și ciudate. Sam se uită îndelung la hanul cu cele trei caturi ale sale și ferestre multe, și parcă i se puse o piatră pe inimă. Își imaginase că la un anumit moment al călătoriei îi va fi dat să întâlnească uriași mai înalți decât copacii și alte creaturi mai cumplite chiar; dar în clipa asta, vederea pentru întâia dată a oamenilor și a caselor lor înalte i se părea îndeajuns, chiar prea mult pentru sfârșitul înnoptat al unei zile obositoare. În mintea lui, umbrele ogrăzii hanului erau pline de cai negri înșeuaiți, iar de la ferestrele întunecate de la ultimul etaj se uitau la ei ochii sfredelitori ai Călăreților Negri.

- Doar n-o să rămânem aici peste noapte, nu-i așa, stăpâne? nu se putu el abține. Dacă tot sunt hobbiți prin părțile astea, de ce n-am trage la unu' dintre ei? Ne-am simți mai ca acasă.

- Dar hanul ce cusur are? vru să știe Frodo. Tom Bombadil ne-a spus de el. Sper că înăuntru e foarte ca acasă.

Chiar și de afară, hanul arăta ca o casă plăcută pentru cei obișnuiți cu asemenea locașuri. Fațada dădea spre Drum și

mai erau două aripi ce se întindeau în spate, tăiate în parte în povârnișul de la poalele dealului, astfel că spre capătul lor ferestrele de la al doilea cat se aflau aproape de pământ. O arcadă largă se deschidea spre curtea dintre cele două aripi, iar în stânga, sub arcadă, se zărea o ușă, largă și ea, până la care urcau câteva trepte late. Ușa era deschisă, lăsând lumina să se reverse în afară, în partea de sus a arcadei se găsea un felinar dedesubtul căruia se legăna o pancartă mare: un ponei alb și dolofan ridicat pe picioarele dindărăt. Deasupra ușii stătea scris cu litere albe: PONEIUL ÎN DOUĂ PICIOARE la BARLIMAN CAPTALANUL. De la multe dintre ferestrele de jos răzbătea lumină dindărătul draperiilor groase.

Hobbiții încă zăboveau nehotărâți în umbrele drumului, când deodată auziră o voce dinăuntru care se apucase să cânte un cântec vesel, și alte voci, tot atât de vesele, acompaniind-o în cor. Ascultară o vreme cântecul acesta încurajator, apoi descălecară. Cântecul se isprăvi și fu urmat de o explozie de râsete și de bătăi din palme.

Hobbiții își duseră poneii până sub arcadă și, lăsându-i în ogradă, urcară cele câteva trepte. Frodo o luă înainte și aproape că se izbi de un om scund și gras, pleșuv și roșu la față. Purta un șorț alb și tocmai ieșea valvârtej pe o ușă și se repezea spre alta, ducând o tavă încărcată de halbe pline.

- Putem... Începu Frodo.

- Îndată, vă rog frumos! strigă omul peste umăr și dispăru într-un vacarm de voci și-un nor de fum, pentru ca în clipă următoare să apară din nou, ștergându-și mâinile de șorț.

- Bună seara, micule stăpân! spuse el, înclinându-se. Cam ce-ai dori domnia ta?

- Paturi pentru patru și grajd pentru cinci ponei, dacă se poate. Sunteți domnul Captalan?

- Chiar el! Barliman mi-e numele. Barliman Captalanul, la dispoziția domniilor voastre. Sunteți din Comitat, greșesc cumva? întrebă el și în clipa următoare se plesni cu palma peste frunte, parcă încercând să-și adune gândurile. Hobbiți! strigă el. Oare ce-mi amintește mie asta? Pot să vă întreb cum vă numiți, domnule?

- Domnul Took și domnul Brandybuck, îi prezentă Frodo. Iar el este Sam Gamgee. Numele meu este Subdeal.

- Așa, așa, făcu domnul Captalan, pocnind din degete. Ah, iar l-am pierdut! Da-mi vine mie-n minte, numa' să am vreme să mă gândesc. N-am timp nici să răsufli; dar să văd ce pot face pentru domniile voastre. Nu prea avem parte de călători din Comitat în ziua de azi, încât mi-ar părea rău să nu vă primesc așa cum se cuvine. Atâta lume este însă strânsă-n han în seara asta, cum n-a mai fost de multă vreme. Nu plouă, dar toarnă, cum zicem noi aici în Bree. Hei! Nob! striga el. Pe unde-mi umbli, adormitule și tanduriule? Nob!

- Vin, stăpâne! Vin!

Un hobbit cu o față veselă năvăli pe o ușă, dar, dând cu ochii de călători, se opri dintr-o dată și-i privi cu mare interes.

- Unde-i Bob? întrebă stăpânul. Nu știi? Atunci găsește-l. Fuga-marș! N-am șase picioare și nici șase ochi. Spune-i lui Bob că-s cinci ponei afară care trebuie băgați în grajd. Să facă ce-o ști și să le găsească loc.

Nob ieși fuguța, zâmbind și clipind din ochi cu înțeleș.

- Așa, care va să zică, ce ziceam?

Domnul Captalan își ciocăni fruntea cu degetele.

- Un gând îl alungă pe celălalt, cum se zice. Așa-s de ocupat în seara asta, că mi senvârte capul. Aseară mi-au venit câțiva pe Drumul Verde, de la Miazăzi - lucru tare ciudat, ascultați-mă pe mine. Apoi niște gnomi călători, care merg spre soare-apune, au sosit în seara asta. Și-acum domniile voastre. Dacă n-ați fi hobbiți, nu știu dac-aș putea să vă găzduiesc. Însă avem o cameră sau două în aripa dinspre miazănoapte, făcute anume pentru hobbiți atunci când s-a construit casa asta. La parter, așa cum le place lor de obicei; cu ferestre rotunde și toate celelalte, ca să le fie pe plac. Trag nădejde c-o să vă simțiți bine. Și mai mult ca sigur că vreți să vă ospătați, și asta cât mai repede. Pe aici!

Îi conduse pe un coridor și deschise o ușă.

- Vă poftesc în salonul acesta mic și plăcut. Cred că, până una-alta, e ceea ce vă trebuie. Sunt ocupat până peste cap. N-am vreme de stat de vorbă. Trebuie s-o iau din loc. Treabă grea pentru două picioare, dar nici gând să slăbesc. Mai bag

eu capu' pe-aici. Dacă aveți trebuință de ceva, scuturați clopoțelul și vine Nob. Dacă nu vine, scuturați și strigați!

Și cu aceste vorbe dispăru, lăsându-i cam cu răsuflarea tăiată. Părea în stare s-o țină tot într-un torent de vorbe, oricât ar fi fost de ocupat. Hobbiții se uitară în jur - o cameră mică și plăcută. În vatră ardea un foc jucăuș, iar în fața ei se găseau câteva jilțuri joase și confortabile. Mai era și o masă rotundă, acoperită cu o față albă, pe care se afla un clopoțel de mână, mai degrabă o talangă. Dar Nob, hobbitul rânduș, năvăli în încăperea înainte ca ei să se gândească să scuture clopoțelul. Aducea sfeșnice și o tavă plină cu farfurii.

- Doriți să beți ceva, domnilor? întrebă el. Să vă arăt dormitoarele până e gata cina?

Când domnul Captalan și Nob reveniră în micul salon, călătorii erau de mult spălați și apucaseră să bea jumătate din halbele mari cu bere. Cât ai bate din palme, pe masă apărură bucatele. Supă fierbinte, carne rece, tartă de mure, pâine proaspătă, bucăți de unt și caș copt: bucate gustoase și simple, cu nimic mai prejos decât cele din Comitat și îndestul de familiare ca să risipească și ultimele rețineri ale lui Sam (pe deplin satisfăcut de-acum de gustul minunat al berii).

Hangiul se mai învârti puțin prin cameră, apoi le spuse că-i lasă singuri.

- Nu știu dacă doriți să veniți dincolo, la ceilalți oaspeți, după ce-ați terminat de mâncat, zise el din prag. Poate că veți vrea să vă duceți la culcare. Oricum, ei ar fi încântați foarte să vă ureze bun venit, dacă domniilor voastre le-ar face

plăcere. Nu se prea întâmplă ca Cei din Afară - călători din Comitat, aş zice, dacă nu vă e cu supărare - să poposească printre noi; şi am dori să aflăm veşti, poveşti sau cântece pe care le ştiţi. Dar, după voia domniilor voastre. Scuturaţi clopoţelul dacă vă lipseşte ceva.

Se simţeau atât de învioraţi şi de încurajaţi la sfârşitul cinei (aproape trei sferturi de oră de mâncat, neîntrerupte de nici o vorbă de prisos), încât Frodo, Pippin şi Sam hotărâră să li se alăture celorlalţi. Merry le spuse că era prea mare înghesuiala acolo.

- Eu mai zăbovesc aici în linişte şi poate mai încolo ies să adulmec puţin aer curat. Numai fiţi atenţi la ce ziceţi şi ce faceţi şi nu uitaţi că nimeni nu trebuie să ştie de fuga voastră şi încă vă găsiţi pe drumul mare, nu destul de departe de Comitat.

- S-a făcut, zise Pippin. Iar tu ai grijă de tine. Să nu te rătăceşti şi nu uita că e mai sigur înăuntru.

Lumea era strânsă în sala mare a hanului. Multă şi amestecată, după cum descoperi Frodo când ochii i se obișnuiră cu lumina, care venea mai ales de la un foc de buşteni ce ardea cu o pălălaie mare, căci cele trei felinare atârdate de grinzi abia pâlpâiau, pe jumătate ascunse de fum. Barliman Captalanul stătea lângă foc, vorbind cu doi gnomi şi cu încă unul sau doi oameni cu o înfăţişare destul de ciudată. Pe bănci şedeau diverşi oameni din Bree, câţiva hobbiţi din partea locului (care stăteau unul lângă altul,

sporovăind), alți câțiva gnomi și câteva fețe greu de recunoscut în umbră și în unghere.

Nici nu intrară bine hobbiții din Comitat, și în încăpere izbucni un cor de urări de bunvenit din partea locuitorilor din Bree. Străinii, mai cu seamă cei care veniseră pe Drumul Verde, îi priveau curioși. Hangiul îi prezentă pe cei din Bree nou-veniților, atât de repede încât, deși reținuseră câteva nume, Frodo și ai lui n-ar fi putut spune care de ce chip anume ținea. Oamenii din Bree păreau să aibă cu toții nume de plante (sunând destul de neobișnuit pentru cei din Comitat), cum ar fi Muc de Trestie, Iarba Ciutei, Iarba Neagra, Măr Pădureț, Ciuline Pufos sau Ferigă (ca să nu mai pună la socoteala numele hangiului, Captalanul). Unii dintre hobbiți aveau nume asemănătoare. Cei mai mulți, de exemplu, păreau să se numească Iarbă Rea. Dar ceilalți purtau nume firești, cum ar fi Maluri, Vizuina de Viezure, Vizuina Lungă, Căraș de Nisip și Tunelarul, care se întâlneau adeseori și în Comitat. Erau câțiva care se numeau Subdeal și erau din Căpița, și, cum nuși puteau închipui că purtau același nume cu Frodo fără să fie înrudiți, îl adoptară pe acesta pe loc, ca pe un var de mult pierdut.

Hobbiții din Bree se arătară, de fapt, tare prietenoși și curioși, încât Frodo înțelese curând că trebuia să le dea cât de cât o lămurire despre ceea ce făcea. Astfel, le spuse că era interesat de istorie și geografie (la care capetele din jur se înclinară de câteva ori, deși nici unul dintre aceste cuvinte nu era foarte folosit în dialectul din Bree). Le mai spuse că se

gândea să scrie o carte (la care în sală se așternu o liniște uluită) și că el și prietenii lui doreau să strângă informații despre hobbiții care trăiau în afara Comitatului, mai ales în ținuturile dinspre răsărit.

De data aceasta se stârni un cor de voci. Dacă Frodo ar fi vrut cu adevărat să scrie o carte și ar fi avut mai multe perechi de urechi, în câteva minute ar fi aflat destul cât să umple câteva capitole. Și dacă asta nu era destul, i se mai oferi o listă întreagă de nume, începând cu „bătrânul Barliman aici de față”, la care se putea duce pentru a afla și alte lucruri. După o vreme însă, cum Frodo nu dădea nici un semn că s-ar fi apucat să scrie cartea atunci și acolo, hobbiții începură din nou să-l întrebe despre cum mai mergeau treburile în Comitat. Frodo nu se dovedi prea vorbăreț, încât, în scurt timp, se trezi că stătea singur într-un colț, ascultând și privind în jurul său.

Oamenii și gnomii vorbeau mai ales despre întâmplări de mult trecute, iar noutățile pe care le dezvăluiau începeau să sune prea cunoscute. La miazăzi erau tulburări și se părea că oamenii care veniseră încoace pe Drumul Verde plecaseră din locurile de baștină în căutarea unor ținuturi unde să poată trăi în pace. Locuitorii din Bree îi căinau, dar se vedea de la o poștă că nu se înghesuiau să primească prea mulți străini în țărișoara lor. Unul dintre drumeți, un individ cu privire sașie și țâfnos din fire, făcea prorociri sumbre, anume că în curând tot mai mulți vor veni spre miazănoapte.

- Dacă nu se găsește loc pentru ei, or să și-l găsească singuri. Au tot dreptul să trăiască, la fel ca toți ceilalți, zise el cu voce tare.

Cei din partea locului nu se arătau încântați de perspectiva asta.

Hobbiții însă nu prea dădeau atenție prevestirilor de acest soi și deocamdată nici nu părea să-i privească pe ei. Seminția Mare nu avea cum să ceară să fie găzduită în viziunile hobbiților. Mai degrabă curiozitatea le era atrasă de Sam și Pippin, care se simțeau acum aproape ca acasă și sporovăiau veseli despre tot felul de întâmplări din Comitat. Pippin stârni hohote de râs când povesti cum se prăbușise acoperișul Văgăunii Primăriei din Michel Delving: Will Picior Mic, primarul, cel mai iute hobbit de pe Meleagul de la Soare-Apune, ajunsese să fie îngropat sub tencuială, de unde ieșise ca o gălușcă plină de făină. Câteva întrebări însă îl puseră puțin în încurcătură pe Frodo. Unul dintre locuitorii din Bree, care, după câte dăduse de înțeles, fusese în Comitat de mai multe ori, dorea să știe unde anume locuiau cei din neamul Subdeal și cu cine erau înrudiți.

Deodată, Frodo observă că un bărbat cu o înfățișare ciudată și fața arsă de soare, care ședea în umbră lângă perete, ascultă și el cu multă atenție vorbele hobbiților. Avea dinainte o cană cu capac înaltă și fuma o pipă lungă, lucrată nemaivăzut de meșteșugit. Își ținea picioarele întinse, punând la vedere cizmele cu tureac înalt, din piele fină, care-i veneau foarte bine, dar se vedea că erau purtate de mult, iar

acum erau pline de noroi. Se învelise într-o manta din stofă groasă, verde-închis, plină de colbul drumurilor, și, în ciuda căldurii din încăperea, pe cap avea o glugă ce-i umbrea chipul, dar nu și lucirea ochilor în timp ce-i urmărea pe hobbiți.

- Cine-i ăla? vru să știe Frodo, prinzând un moment prielnic să șoptească în urechea domnului Captalan. Îmi pare că pe el nu mi l-ați prezentat.

- Pe el? șopti hangiul la rândul său, trăgând cu coada ochiului fără să-și răsucescă într-acolo capul. Nu prea știu. E unul dintre cei care bat drumurile - noi le spunem Pribegi. Arareori vorbește: doar atunci când are chef să istorisească o poveste neobișnuită. Dispare câte-o lună, sau un an, și apoi numai ce ne pomenim cu el într-o bună zi. Primăvara asta a tot plecat și s-a tot întors, dar în ultima vreme l-am văzut destul de rar. Care-i numele lui adevărat, n-am habar; pe aici a fost poreclit Pas Mare pentru că face pași mari cu picioroangele alea ale lui când merge; deși nu zice nimănui ce-l face să fie atât de grăbit. Dar pe noi nu ne privește ce treabă au nici cei din Răsărit, nici cei din Apus, adică nici Pribegii, nici cei din Comitat, să-mi fie cu iertăciune. Ciudat că mă-ntrebi de el.

În aceeași clipă, domnul Captalan fu rugat de mușterii să mai aducă băutură, astfel că ultima lui nedumerire rămase nelămurită.

Frodo băgă de seamă că Pas Mare se uita acum țintă la el, de parcă auzise sau poate ghicise tot ce se spusese despre el. Deodată, cu o fluturare de mână și o înclinare a capului,

străinul îl invită pe Frodo să se apropie și să se așeze alături. Și când hobbitul fu lângă el, omul dădu jos gluga, dezvelind un cap hirsut, sub o claie de păr negru cu smocuri sure, și o față palidă și aspră, cu o pereche de ochi cenușii, pătrunzători.

- Mi se spune Pas Mare, zise el cu o voce joasă. Îmi face deosebită plăcere să te cunosc, jupâne... Subdeal, dacă bătrânul Captalan ți-a înțeles bine numele.

- L-a înțeles, adevări Frodo pe un ton încordat.

Nu se simțea câtuși de puțin în apele sale sub căutătura acelor ochi pătrunzători.

- Ei bine, jupâne Subdeal, dacă aș fi în locul dumitale, i-aș opri pe tinerii dumitale prieteni să sporovăiască prea mult. Băutura, focul, întâlnirile întâmplătoare sunt lucruri plăcute, n-am ce zice, dar, mă rog - nu suntem în Comitat. E tot felul de lume ciudată pe aici. Poate m-amestec fără să-mi fiarbă oala, vei fi gândind mata, adăugă el cu un zâmbet strâmb, nescăpându-I privirea lui Frodo. Iar în ultima vreme au trecut călători și mai ciudați pe-aici prin Bree, continuă el, scrutând chipul lui Frodo.

Hobbitul se uită țintă în ochii străinului, dar nu spuse nimic; Pas Mare tăcu și el. Atenția lui păru atrasă dintr-o dată de Pippin. Spre îngrijorarea lui, Frodo începu să-și dea seama că tânărul Took, care se dădea în spectacol, încurajat de succesul pe care-l avusese cu primarul cel grăsan din Michel Delving, se apucase acum să descrie, spre hazul tuturor, petrecerea de rămas-bun a lui Bilbo. Îi imita până și

discursul de despărțire, și nu mai avea mult și ajungea la uluitoarea Dispariție.

Frodo îl urmărea cu teamă. Fără îndoială că, pentru cei mai mulți hobbiți din partea locului, povestea era nevinovată: o poveste caraghioasă despre populația aceea caraghioasă de dincolo de Râu; doar că unii dintre ei (de pildă, bătrânul Captalan) mai știau și alte lucruri și cu siguranță că auziseră niscaiva zvonuri, cu multă vreme în urmă, despre cum se făcuse Bilbo nevăzut. Ceea ce spunea Pippin acum îi va face să-și amintească numele de Baggins, mai ales dacă locuitorii din Bree fuseseră descuși în legătură cu acest nume.

Frodo se foi, neștiind ce să facă. Oricine putea vedea că Pippin era încântat de atenția ce i se dădea și ai fi zis că uitase de pericolul care-i păștea. În starea în care se afla acum, își spuse Frodo, cuprins de o spaimă neașteptată, ar fi în stare să pomenească de Inel, ceea ce ar fi fost o adevărată catastrofă.

- Fă ceva, cât mai e vreme, îi susură la ureche Pas Mare.

Frodo sări în picioare și drept pe tăblia unei mese, unde începu să vorbească, abătând astfel atenția celor care-l ascultau pe Pippin. Uitându-se la Frodo, câțiva hobbiți izbucniră în râs și bătăură din palme, gândind că domnul Subdeal întrecuse puțin măsura la bere și iată că se veselise.

Frodo se simți deodată ca un caraghios și se pomeni că-și pipăia obiectele pe care le purta în buzunar (așa cum îi era obiceiul ori de câte ori ținea o cuvântare). Nimeri peste Inelul legat de lanț și, fără să-și poată explica de ce, îl

cuprinse dorința să și-l strecoare pe deget și să se facă nevăzut, doar ca să scape din acea situație neghioabă. I se păru că, într-un fel, ideea aceea îi venise de undeva din afară, de la ceva sau cineva aflat în încăpere. Rezistă ispitei și strânse Inelul în palmă, parcă vrând să-l țină bine, ca nu cumva să-i scape sau să facă cine știe ce pocinog. Gestul însă nu-i oferă nici o idee salvatoare. Rosti „câteva cuvinte potrivite”, cum ar fi zis ai lui din Comitat: *Suntem recunoscători foarte pentru primirea pe care ne-ați făcut-o și îmi îngădui să nădăjduiesc că vizita mea scurtă va ajuta la reînnoarea vechilor legături între Comitat și Bree*; se opri, ezită, tuși.

Toate privirile erau acum îndreptate asupra lui.

- Un cântec! strigă unul dintre hobbiți, Un cântec! Un cântec! strigară toți ceilalți. Hai, jupâne, cântă-ne ceva ce n-am mai auzit pân-acum'.

Câteva clipe, Frodo rămase cu gura căscată. Apoi, disperat, începu un cântec caraghios, care-i plăcuse destul de mult lui Bilbo (și chiar fusese mândru de el, căci cuvintele el însuși le făcuse). În el era vorba despre un han, și poate că din această pricină și-l amintise Frodo tocmai atunci. Iată-l de la primul până la ultimul vers. Ce se mai ține minte din el acum sunt doar câteva cuvinte:

La poala unui deal bălan
E veselul, străvechiul han,

Unde-i o bere așa de bună Că pân' și Omul de pe Lună
Bău cât într-un an.

Rândașul are un motan,
Bun ceteraș, bun bețivan,
Ce-și plimbă-arcușul lui frumos Țipând în sus, jelind în
jos, La mijloc, de aman!

Un cățelandru mai hazliu
Are năstrușnicul hangiu,
Care- ntre veseli mușterii Adună tot ce se zvoni, Vââând
până târziu.

Mai au și o vacă-ncornorată,
Mai mândră-n coarne nu se vede
Numai când muzica o-mbată S-o vezi cu coada ridicată,
Dansând prin iarba verde.

Și, ah, în șiruri nu vă mint, Blide și linguri de argint!
Două-s pentru Duminică –
Și apoi să-i vezi, de Sâmbătă cu grijă lustruind!

Bea strașnic Omul de pe Lună,
Motanul plânge, blidul sună,
Cățelul dă din coadă, iată,
Și în grădină, vaca beată tot Țopăind nebună.

Dar Omul... să-i mai umple olul!

Apoi s-a dus de-a rostogolul

Sub masă, și visând la bere Dormi, iar stelele-n tăcere Pe
cer îi dau ocolul.

Rândașul plin de-ngrijorare I-a spus motanului, îmi pare:
În Lună caii albi nechează Și el e mort de beat sub masă,
Și soarele răsare!

Și atunci motanul prinde, frate, Să scârțâie pe deșelate –
Hangiu-n spaima lui nebună, Strigă la Omul de pe Lună:
E trei și jumătate!

Și mi-l legară fedeleș,

Și-n sus pe coastă fără greș,

Spre herghelie-n luna clară În grabă mare-l înălțară, Cu
toții înțeleși!

Iar vaca țopăia nebună,

Și cetera țipa din strună,

Și câinele urla pustiii

Și se treziră mușteriii Să joace împreună!

Vaca trecu pe Lună-n sus,

Și corzile, poc, poc, s-au dus!

Blidul de sâmbătă zbura Și lingura pe urma sa, Cum alte
zboruri nu-s!

Luna sfinți în umbre rare
Când soarele din depărtare
Sua, când toată-această ceată Se întorcea în paturi, beată,
Privind-o cu mirare!

Urmară aplauze îndelungi și răsunătoare. Frodo avea voce bună, iar cântecul le stârnise tuturor imaginația.

- Unde-i batrânu' Barley? strigară ei. Ar trebui s-audă cântecul ăsta. Bob ar trebui să-și deprindă mâța să cânte la vioară, și-atunci să vezi ce-am mai dansa.

Mușteriii cerură să li se mai aducă un rând de bere, după care strigară:

- Hai să-l mai cântăm o dată, jupâne! Haide! încă o dată!

Îl făcură pe Frodo să mai bea o cană de bere, după care s-o ia de la capăt cu cântecul, și mulți i se alăturară; căci melodia era bine cunoscută, iar ei aveau ușurință în a învăța cuvintele. Acum urmă rândul lui Frodo să fie încântat de sine. Începu să dănțuiască pe masă; și când ajunse a două oara la versul *Vaca trecu pe Lună-n sus*, sări și el în aer. Cu prea multă putere; căci căzu îndărăt, zbang, peste o tavă plină de căni, alunecă și se rostogoli de pe masă, trosc, zdrang și bufff! Spectatorii deschiseră larg gurile ca să izbucnească în râs, dar rămaseră cu ele căscate, într-o tăcere deplină; căci cântărețul dispăruse. Pur și simplu se făcuse nevăzut, ca și cum ar fi trecut prin podea, uite-așa, fără să facă nici o gaură

Hobbiții din partea locului se holbară uluiți, apoi săriră în picioare și strigară după Barliman. Toți se depărtară de Sam și Pippin, care se pomeniră rămași singuri într-un ungher, țintuiți de la distanță de priviri întunecate și bănuitoare. Era limpede că mulți dintre cei de față îi socoteau ca fiind însoțitorii unui vrăjitor rătăcitor, ale cărui puteri și scopuri le erau necunoscute. Un singur locuitor din Bree, oacheș la piele, se uita la ei cu o căutătură vicleană și pe jumătate batjocoritoare, care-i făcu să se simtă și mai încolțiți. După câteva clipe, acesta se furișă pe ușă afară, urmat de călătorul cu ochi sașii venit de la miazăzi: căci cei doi stătuseră și

șușotiseră între ei aproape toată seara. Harry portarul ieși îndată după ei.

Frodo știa că se purtase neghiobește. Nevenindu-i altceva în minte, se târî pe sub mese până în colțul întunecos unde se afla Pas Mare, care ședea nemișcat, fără să-și trădeze gândurile. Frodo se rezemă de perete și scoase Inelul de pe deget. Cum de ajunsese pe degetul lui, n-ar fi putut spune. Nu-i rămânea decât să creadă că se jucase cu el în buzunar în timp ce cânta și, cine știe, poate-i alunecase pe deget atunci când scosese mâna din buzunar ca să se sprijine în cădere. O clipă se întrebă dacă nu cumva Inelul îi jucase o festă; te pomenești că încercase să se dea în vileag, răspunzând astfel unei dorințe sau unui ordin dat de undeva din încăpere. Lui Frodo nu-i plăcea cum arătau cei doi care ieșiseră pe ușă mai devreme.

- Ei bine? i se adresă Pas Mare când Frodo reapăru. De ce-ai făcut asta? Mai rău decât orice-ar fi putut spune prietenii tăi. Ți-ai băgat picioarele în tot. Sau mai corect ar fi să spun degetul?

- Nu știu ce vrei să spui, se apără Frodo, necăjit și cuprins de panică.

- Ooo, ba știi, dar mai bine să așteptăm să se isprăvească balamucul. Apoi, dacă nu ție cu supărare, domnule *Baggins*, aș dori să am o vorbă între patru ochi cu mata.

- Despre ce anume? întrebă Frodo, făcându-se că nu auzise că i se rostise dintr-o dată numele.

-

- Despre o chestiune importantă... pentru noi doi, răspunse Pas Mare, privindu-l pe Frodo drept în ochi. S-ar putea să auzi ceva care să-ți fie de folos.

- Prea bine, acceptă Frodo, încercând să pară indiferent. Vorbim mai târziu.

Între timp, se stârnise oarecare zarvă lângă vatra focului. Domnul Captalan intrase valvârtej în încăpere și-acum încerca să asculte mai multe păreri deodată despre cele întâmplate, fiecare contrazicând-o pe cealaltă.

- L-am văzut, domnu' Captalan, zicea un hobbit, sau mai degrabă nu l-am văzut, dacă mă-nțelegeți ce vreau să spun. A dispărut în văzduh, uite-așa, cum se zice.

- Nu mai spune, făcu hangiul cu un aer mirat.

- Ba spun, nu se lăsă hobbitul. Și spun bine, ascultă-mă pe mine.

- Trebuie să fie o greșeală la mijloc, clătină din cap Captalanul. Nu-i chiar atât de firav domnul Subdeal ca să dispară în văzduh; sau în nor, căci mai degrabă asta e în încăperea asta.

- Bun, atunci unde-i acum? strigară câteva voci.

De un' să știu? Din partea mea poate să se ducă unde-o pofti, atâta vreme cât plătește mâine dimineață. Uite-l pe domnul Took, poftim, dumnealui n-a dispărut.

- Ba eu am văzut ce-am văzut, și am văzut ce n-am văzut, se încăpățână hobbitul.

- Iar eu spun că trebuie să fie o greșeală la mijloc, repetă hangiul, luând tava și strângând cioburile de căni sparte.

-

- De bună seamă că e o greșeală, se auzi vocea lui Frodo. N-am dispărut. Uite-mă-s. Tocmai am schimbat câteva vorbe cu Pas Mare aici în colț.

Înaintă până în cercul de lumină al focului; dar cei mai mulți se retraseră din fața lui, mai tulburați ca înainte. Nu-i mulțumea câtuși de puțin explicația pe care le-o oferea el, anume că se târâse repede pe sub mese după ce căzuse. Hobbiții și oamenii din Bree părăsiră aproape toți hanul supărați, nemaivând chef de petrecere în acea seară. Unul sau doi îl săgetară pe Frodo cu priviri negre de mânie și plecară bombănind între ei. Gnomii și doi sau trei dintre oamenii străini care rămăseseră se ridicară de la locurile lor și îi urară noapte bună hangiului, nebăgându-I în seamă pe Frodo și pe prietenii lui. Curând, nu mai rămase nimeni în afară de Pas Mare, care ședea în continuare, neluat în seamă, lângă perete.

Domnul Captalan nu părea prea tulburat. Mai mult ca sigur că-și spunea că hanul lui se va umple din nou în serile ce vor veni, până când misterul de acum se va fi lămurit pe deplin.

- Păi, ce-ai făcut, domnule Subdeal? întrebă el. Mi-ai speriat mușteriii și mi-ai spart cămile cu giumbușlucurile dumitale.

- Îmi pare nespus de rău că am pricinuit neazuri, spuse Frodo. Fără să vreau, credețimă. Un accident dintre cele mai nefericite.

-

- Bine, bine, domnule Subdeal. Dar dacă ai de gând să mai faci tumburi sau vrăji sau ceai făcut, mai bine ar fi să-i anunți din vreme pe spectatori - și pe *mine*. Suntem cam suspicioși noiăștia de pe-aici, când lucrurile nu-s tocmai cum e firesc să fie - adică-s neobișnuite, dacă mă-nțelegi; și nu le deprindem așa, una-două.

- N-am să mai fac nimic de soiul ăsta, domnule Captalan, vă promit. Și acum cred că am să mă duc la culcare. Măine plecăm devreme. Vreți, vă rog, să vă îngrijiți ca poneii noștri să fie pregătiți până la ora opt?

- Prea bine. Dar înainte să pleci, aș dori să am o vorbă cu dumneata, domnule Subdeal, între patru ochi. Tocmai mi-am amintit de ceva ce ar trebui să-ți spun. Nădăjduiesc că n-o să mi-o iei în nume de rău. Mai am să mă-ngrijesc de-un lucru sau două, și-apoi o să vin în camera dumată, dacă mi-e îngăduit.

- Cum să nu, acceptă Frodo.

Dar se simțea descurajat. Se întrebă câte vorbe între patru ochi i se vor mai cere înainte să apuce să se culce, și ce vor dezvălui acestea. Oare toți erau împotriva lui? Începea să bănuiască până și fața dolofană a hangiului că ar tăinui semne întunecate.

X Pas Mare

Frodo, Pippin și Sam se întoarseră în salonul cufundat în întuneric. Merry nu era acolo, iar focul aproape că se

-

stinsese. Abia după ce suflară în cărbuni și puseră deasupra un braț de vreascuri descoperiră că Pas Mare venise cu ei. Ședea liniștit într-un jilț, acolo, lângă ușă.

- Salutare, i se adresă Pippin. Cine ești și ce poțtești?

- Mi se spune Pas Mare, răspunse acesta, și prietenul dumitale mi-a promis, deși se prea poate să fi uitat asta, c-o să stea de vorbă cu mine în liniște.

- Spuneai că s-ar putea să aflu ceva în avantajul meu, am impresia, zise Frodo. Ce anume?

- Mai multe lucruri. Dar, de bună seamă, cer ceva în schimb.

- Cum adică? se răsti Frodo.

Nu te pierde cu firea. Adică atât: o să-ți dezvălui ce știu și o să-ți dau câteva sfaturi bune - dar cer o răsplată.

- Și care ar fi aceasta, mă rog frumos? vru să știe Frodo.

Avu dintr-o dată bănuiala că picase în capcana unui șarlatan și se gândi, cuprins de neliniște, că luase cu sine prea puțini bani. O sumă ce n-ar fi mulțumit câtuși de puțin un asemenea potlogar, și oricum nu se putea lipsi de ea.

- Nimic mai mult decât îmi poți oferi, răspunse Pas Mare cu un zâmbet molcom, ghicind parcă gândurile lui Frodo. Atât: va trebui să mă iei cu tine, până când voi dori să te părăsesc.

- Ei, nu mai spune, făcu Frodo surprins, dar câtuși de puțin ușurat. Chiar dacă mi-aș dori încă un însoțitor, n-aș accepta așa ceva, până când n-aș ști mai multe despre dumneata și despre ce învârți.

-

- Minunat! exclamă Pas Mare, așezându-se și mai comod în jilț, picior peste picior. Îmi pare că începe să-ți vină mintea la cap, și asta-i spre binele tău. Până acum ai fost mult prea neatent. Prea bine. Îți voi spune ce știi și las recompensa pe seama ta. S-ar putea să mi-o oferi bucuros după ce mă vei fi ascultat.

- Dă-i drumul, atunci, îi ceru Frodo. Ce știi?

- Prea mult; prea multe lucruri întunecate, zise Pas Mare încruntat. În ceea ce privește treburile tale...

Se ridică, se duse la ușă, o deschise cu un gest brusc și privi afară. O închise apoi încet și-și reluă locul.

- Am un auz ascuțit, continuă el, coborând vocea, și, deși nu pot să dispar, am vânat multe și viclene sălbăticiuni și știi cum să mă feresc să fiu văzut, dacă doresc. Care vasăzică, mă aflam în seara asta în spatele gardului viu, pe Drum, la vest de Bree, când patru hobbiți s-au apropiat venind dinspre ținutul Graiurilor. Nu-i nevoie să repet tot ce i-au spus bătrânului Bombadil sau ce-au vorbit între ei, dar un lucru anume mi-a trezit interesul. *Vă rog, țineți minte*, a zis unul dintre ei, *că numele de Baggins nu trebuie pomenit. Eu sunt domnul Subdeal, dacă va fi nevoie să dăm un nume. Într-atât m-a interesat acest lucru, încât i-am urmărit până aici. Am sărit pe furiș peste poartă, imediat în spatele lor. Poate că domnul Baggins are o pricină de bună-credință pentru a renunța la numele său; dar dacă așa stau lucrurile, l-aș sfătui pe dânsul și pe prietenii domniei sale să fie mai cu băgare de seamă.*

-

- Nu văd cu ce i-ar putea interesa numele meu pe cei din Bree, pufni Frodo mânios, și încă n-am aflat de ce te interesează pe dumneata. Poate că domnul Pas Mare are o pricină de bună-credință pentru a spiona și a trage cu urechea; dar, dacă așa stau lucrurile, l-aș sfătui să o lămurească.

- Bun răspuns! izbucni Pas Mare în râs. Lămurirea e simplă: căutam un hobbit, pe nume Frodo Baggins. Voiam să-l găsesc cât mai repede cu putință. Aflasem că plecase din Comitat ducând cu sine, mă rog, o taină care ne privește pe mine și pe prietenii mei. Stai, nu mă înțelege greșit! strigă el, când îl văzu pe Frodo ridicându-se din jilț și pe Sam sărind în picioare și mârâind. Eu pot să am mai multă grijă de taina asta decât tine. Și e nevoie de multă grijă.

Se aplecă în față și îi privi pe rând.

- Fiți cu băgare de seamă la fiecă umbră! zise el aproape în șoaptă. Prin Bree au trecut călăreți negri. Am auzit că luni a venit unul de pe Drumul Verde; altul a apărut mai târziu, tot de pe Drumul Verde, dinspre sud.

Se lăsă tăcerea. După o vreme, Frodo li se adresă lui Pippin și lui Sam:

- Ar fi trebuit să-mi dau seama după felul în care m-a salutat portarul. Și hangiul pare să fi auzit ceva. De ce a insistat atâta să ne alăturăm celorlalți? Și de ce naiba m-am purtat atât de prostește? Ar fi trebuit să rămânem liniștiți aici.

-

- Ar fi fost mai bine, zise Pas Mare. Dacă aş fi avut cum, v-aş fi împiedicat să mergeţi în camera mare, dar hangiul nu mi-a îngăduit să intru la voi sau să vă transmit un mesaj. Crezi că... Începu Frodo.

- Nu, nu mă gândesc la nimic rău din partea bătrânului Captalan. Doar că lui nu-i prea plac vagabonzii misterioşi ca mine.

Frodo îl privi surprins.

- Păi, şi arăt ca un pungaş, nu crezi? continuă Pas Mare, rânjind puţin şi având o sclipire ciudată în ochi. Sper însă să ajungem să ne cunoaştem ceva mai bine. Abia atunci mă aştept să-mi explici ce s-a întâmplat la sfârşitul cântecului. Căci şmecheria aia...

- A fost un simplu accident, îl întrerupse Frodo.

- Îndoi-m-aş. Bun, accident să fie. Accidentul ăla te-a pus într-o poziţie periculoasă.

- Prea puţin faţă de cum era înainte, îl contrazise Frodo. Ştiam că aceşti călăreţi sunt pe urma mea; dar acum am impresia că au ajuns mai devreme decât mine şi au plecat.

- Să nu te bizui pe asta, îl mustră Pas Mare pe un ton tăios. Se vor întoarce. Şi încă şi mai mulţi. Sunt şi alţii. Îi cunosc prea bine. Îi ştiu pe Călăreţii ăştia.

Tăcu, privindu-i cu ochi reci şi neîngăduitori.

- Şi sunt anumite persoane în Bree în care nu trebuie să vă încredeţi, continuă el. Bill Ferigă, de pildă. I-a mers buhul în întreg ţinutul, şi multă lume ciudată merge la el acasă. Sunt sigur că l-aţi băgat de seamă printre cei din sală; un

-

individ oacheș, care lua pe toată lumea în răspăr. A stat mai toată seara cu unul dintre străinii veniți din sud, și împreună sau și strecurat afară după „accidentul” tău. Nu toți ăia veniți de la miazăzi au gânduri curate; cât despre Ferigă, el ar vinde orice oricui, sau ar face rău numai ca să se distreze.

- Ce-o să vândă Ferigă ăsta, și ce-are a face accidentul meu cu el? se făcu Frodo că încă nu pricepea unde bătea Pas Mare.

- Vești despre tine, bunînțeleș, răspunse Pas Mare. Povestea dispariției tale ar fi socotită foarte interesantă de către unii. După asta nici n-ar mai fi nevoie să ți se pomenească numele adevărat. Aș putea să jur că vor afla despre cele întâmplante încă înainte de ivirea zorilor. Ți-e destul? Poți să faci cum crezi de cuviință în ceea ce privește recompensa mea: ia-mă drept călăuză, sau nu mă lua. Dar aș îndrăzni să spun că știu cu ochii închiși toate ținuturile aflate între Comitat și Munții Cețoși, căci de mulți ani le străbat în lung și-n lat. Sunt mai bătrân decât arăt. Aș putea să mă dovedesc folositor. După seara aceasta va trebui să părăsiți drumul deschis; pentru că va fi păzit zi și noapte de Călăreți. O să ieșiți din Bree cu bine, aș zice, și-o să fiți lăsați să înaintați atâta vreme cât e soarele sus pe cer, dar nu veți ajunge departe. Vă vor prinde din urmă în sălbăticie, în vreun loc întunecat, unde nu aveți scăpare. Vrei să vă găsească? Sunt cumpliți.

Hobbiții îl priviră și văzură, spre mirarea lor, că fața îi era trasă, suferindă parcă, iar mâinile lui se încleștaseră de

brațele jilțului. Liniștea și nemișcarea din încăpere erau depline, lumina părea să fi pălit și ea. O vreme, Pas Mare rămase cu privirile în gol, ca și cum mintea îi era dusă departe, spre cine știe ce amintiri vechi, sau poate că asculta la zgomotele îndepărtate ale Noptii.

- Ascultați! strigă el după o vreme, trecându-și o mână peste o sprinceană. S-ar putea să știu mai multe despre acești urmăritori decât știți voi. Vă temeți de ei, dar încă nu vă temeți destul. Mâine va trebui să scăpați, dacă puteți. Pas Mare vă poate duce pe poteci ce sunt rareori umblate. Vreți să-l luați cu voi?

Urmă o tăcere grea. Frodo nu răspunse, mintea îi era tulburată de îndoială și teamă. Sam se încrunta și se uita la stăpânul său; în cele din urmă nu s-a mai putut stăpâni și izbucni:

- Dacă-mi îngăduiți, domnu' Frodo, eu aș zice nu! Pas Mare ăsta de-aici ne avertizează și ne sfătuiește să avem grijă, și la astea zic da, dar atunci să începem cu el. Vine din Pustietate, iar despre cei de-acolo n-am auzit niciodată lucruri bune. Știe câte ceva, e limpede, mai mult chiar decât îmi place mie; dar nu-i un motiv să-l lăsăm să ne arate drumul până în nu știu ce loc necunoscut, unde nu am avea altă scăpare, cum singur zice.

Pippin se foi în jilț, vădit încurcat. Pas Mare nu-i răspunse lui Sam, ci își fixă privirile pătrunzătoare asupra lui Frodo. Frodo i le surprinse, dar își feri ochii.

-

Nu, zise el încet. Nu primesc. Cred, cred că nu ești chiar așa cum dorești să pari. Ai

început prin a-mi vorbi ca unul de prin partea locului, dar apoi vocea ți s-a schimbat. Aș zice că Sam are dreptate în privința asta: nu vād de ce ar trebui să ne avertizezi să avem grijă, și în același timp ne ceri să te luăm pe încredere. De ce-i nevoie de masca asta? Cine ești? Ce știi cu adevărat despre... despre treburile mele; și cum de știi despre ele?

- Lectia de prevedere a fost învățată bine, spuse Pas Mare cu un zâmbet întunecat. Numai că prevederea e un lucru, iar șovăiala este altul. De-acum nu vei mai ajunge în Vâlceaua Despicală de unul singur, nu-ți mai rămâne decât să mă iei cu tine. Trebuie să te hotărăști. Am să-ți răspund la unele întrebări, dacă asta te va ajuta. Dar de ce mi-ai lua de bună povestea, dacă n-ai izbutit să mă crezi până acum? Totuși, ți-o spun...

În acea clipă se auzi un ciocănit în ușă. Domnul Barliman Captalan aducea sfeșnice, urmat de Nob, cu oalele cu apă caldă. Pas Mare se retrase într-un ungher întunecos.

- Am venit să vă urez noapte bună, zise hangiul, punând sfeșnicile pe masă. Nob, du apa în camere.

Intră și închise ușa.

- Uitați care-i treaba, începu el șovăitor, cu un aer preocupat. Dacă v-am făcut vreun necaz, îmi pare tare rău. Dar un lucru atrage după sine un altul, cred că recunoașteți și domniile voastre asta; ca să nu mai vorbesc că sunt un om ocupat. Numai că săptămâna asta, întâi un lucru, apoi al doilea mi-au pus la treabă ținerea de minte, cum se zice; trag nădejde că nu e prea târziu. Vedeți, domniile voastre, am fost

rugat să fiu atent când s-or ivi prin părțile noastre niște hobbiți din Comitat, și mai ales unul, cu numele de Baggins.

- Și ce-are asta a face cu mine? făcu Frodo pe niznaiul.

- Vai! domnia ta știi mai bine, zise hangiul cu subînțeleș. N-am să te trădez; dar mi s-a spus că acest Baggins o să călătorească sub numele de Subdeal, și mi s-a mai dat și o descriere care ți se potrivește de minune, dacă pot să mă exprim astfel.

- Zău? Ia s-o auzim! exclamă Frodo, întrerupându-l neinspirat.

- *Un individ mărunțel și îndesat, roșu în obraji, zise domnul Captalan solemn, făcându-l pe Pippin să chicotească și pe Sam să se încrunte revoltat. N-o să-ți fie de prea mare folos; se potrivește aproape tuturor hobbiților, Barley,* continuă domnul Captalan, aruncându-i o privire lui Pippin. *Dar ăsta e mai înalt decât mulți și mai chipeș decât cei mai mulți, și are o gropiță în bărbie; sigur pe sine și cu ochi luminoși și ageri. Să-mi fie cu iertăciune, el a spus-o, nu eu.*

- *El a spus-o?* Dar cine-i *el* ăsta? se grăbi Frodo să întrebe.

- Ah! Gandalf, dacă înțelegi ce vreau să spun. Se zice c-ar fi vrăjitor, dar e bun prieten cu mine, orice-ar fi. Acu' însă, nu știu ce-mi va spune când ne-om întâlni din nou: te pomenești că-mi acrește toată berea, sau mă preschimba într-un buștean. E cam aprig din fire. Dar asta e, ce-i făcut e bun făcut.

- Bun, și ce-ai făcut? își pierdu Frodo răbdarea din pricina încetinelii cu care-și dezvăluia Captalanul gândurile.

- Unde rămăsesem? întrebă hangiul, pocnind din degete și rămânând tăcut câteva clipe. Ah, da! Bătrânul Gandalf. Acu' trei luni a intrat la mine în cameră fără să bată la ușă. *Barley*, zice el, *plec mâine dimineață. Vrei să faci ceva pentru mine? Zi ce-ai de zis, îi spun. Sunt tare grăbit, zice, și n-am vreme s-o fac eu, dar aș vrea să trimit un mesaj în Comitat. Ai pe cineva care se poate duce și în care să ai deplină încredere? Găsesc eu pe cineva, zic, poate mâine dimineață sau poimâine. Să fie mâine*, zice el, după care îmi dă o scrisoare. Adresa e cum nu se poate mai limpede, continuă domnul Captalan, scoțând o scrisoare din buzunar și citind adresa răspicat și mândru (ținea la renumele lui de om cu carte):

*Domnului FRODO BAGGINS, FUNDATURA,
HOBBITON, În COMITAT.*

- O scrisoare pentru mine de la Gandalf! strigă Frodo.
- Aha, făcu domnul Captalan. Deci numele adevărat al domniei tale e Baggins?
- Precum auzi, și-ai face bine să-mi dai imediat scrisoarea aia și să-mi explici de ce nu mi-ai trimis-o până acum. Asta ai venit să-mi spui, așa am impresia, deși ți-a trebuit cam mult că să ajungi la miez.

Bietul domnul Captalan arăta nespus de necăjit.

- Așa e, domnule, și îți cer iertare. Și mi-e o teamă de moarte de ce va spune Gandalf dacă se va abate răul asupra domniilor voastre din pricina asta. Dar n-am păstrat-o cu vreun gând anume. Am pus-o bine. Apoi, a doua zi, n-am

găsit pe nimeni dornic să meargă până în Comitat, și nici a treia zi, și nu puteam să mă lipsesc de nici unul dintre oamenii mei; și-apoi au venit tot alte lucruri care mi-au alungat asta din minte. Sunt un om ocupat. Am să fac tot ce-mi stă în putință să îndrept lucrurile, dacă pot să dau o mână de ajutor, doar să-mi spuneți ce trebuie să fac.

Pe lângă scrisoare, i-am promis și altceva lui Gandalf. *Barley*, zice el, *prietenul ăsta al meu din Comitat s-ar putea să nu treacă mult și să vină pe-aici însoțit de-un altul. O să vină sub numele de Subdeal. Ține minte! Dar nu trebuie să pui nici o întrebare. Și dacă nu-s eu cu el, s-ar putea să dea de bucluc și să aibă nevoie de ajutor. Fă tot ce poți pentru el și am să-ți fiu recunoscător*, mai zice el. Și iată-mă, iar buclucul nu-i nici el prea departe, așa-mi pare.

- Ce vrei să spui? Întrebă Frodo.

- Oamenii ăștia negri, coborî hangiul vocea. Îl caută pe unul, Baggins, și dacă ei au gânduri curate, atunci eu sunt hobbit. Luni a fost, câinii scheunau ca apucați și găștele găgâiau. Tare ciudat, mi-am zis. Vine Nob al meu și-mi zice că la ușă-s doi oameni negri, întrebând de un hobbit pe nume Baggins. I se făcuse părul măciucă lui Nob al meu, nu alta. I-am poftit pe negrii ăia s-o ia din loc și le-am izbit ușa-n nas; dar, din câte-am auzit, au pus aceeași întrebare tot drumul până-n Satul Fundurăului. Apoi Pribeagul ăla, Pas Mare, a pus tot felul de-ntrebări. A-ncercat să intre aici, să vă vadă, înainte s-apucați să mâncați ceva, zău c-a-ncercat.

- A-ncercat! spuse Pas Mare deodată, ieșind din umbră spre lumină. Și de mult necaz am fi fost scăpați, Barliman, dacă l-ai fi lăsat.

Hangiul sări cât colo, speriat.

- Tu! strigă el. Una-două apari. Ce mai vrei?

- E aici cu voia mea, interveni Frodo. A venit ca să mă ajute.

- Mă rog, dumneata poate știi mai bine ce-ai de făcut, zise domnul Captalan, uitându-se bănuitor la Pas Mare. Dar dacăș fi în situația dumitale, eu nu m-aș însoți cu un Pribeag.

- Atunci cu cine? îl încolți Pas Mare. Cu un hangiu gras, care-și amintește cum îl cheamă doar pentru că-i strigă lumea numele toată ziua-bună ziua? Nu pot rămâne în han o veșnicie, și nu se pot întoarce acasă. Le stă un drum lung în față. Te duci mata cu ei ca să-i aperi de oamenii negri?

- Eu? Să părăsesc satul? N-aș face asta să știu că mă plătesc în aur, zise domnul Captalan speriat de-a binelea. Dar, domnule Subdeal, ce-ar fi să te dai la fund o vreme? Ce-i cu toate întâmplările astea ciudate? Ce căută oamenii ăștia negri și de unde vin, asta aș vrea să știu.

- Îmi pare rău că nu pot explica totul, răspunse Frodo. Sunt obosit și foarte îngrijorat, iar povestea este lungă. Dar dacă vrei să mă ajuți, ar trebui să te previn că vei fi în primejdie atâta vreme cât stau în casa dumitale. Călăreții ăștia Negri: nu sunt sigur, dar cred, mă tem că vin din...

- Vin din Mordor, spuse Pas Mare aproape șoptit. Din Mordor, Barliman, dacă asta înseamnă ceva pentru tine.

- Apără și păzește! strigă domnul Captalan, îngălbenindu-se tot; nu încăpea nici o îndoială că numele îi era cunoscut. Asta-i cea mai rea veste care a ajuns în Bree de când mă știu pe pământ.

- Este, întări Frodo. Tot mai vrei să mă ajuți?

- Vreau. Mai mult decât oricând. Cu toate că nu prea știu ce-ar putea unul ca mine face împotriva...

Vocea i se pierdu.

- Împotriva Umbrei de la Miazăzi, continuă Pas Mare netulburat. Nu prea mult, Barliman, dar, oricât ar fi de puțin, tot ajută. Poți să-l lași pe domnul Subdeal să rămână aici peste noapte, sub numele de domnul Subdeal, și să dai uitării numele de Baggins până ce va fi ajuns departe.

- Așa voi face. Dar mă tem că vor prinde de veste și fără ajutorul meu că e aici. Mare păcat că în astă-seară domnul Baggins a atras luarea-aminte asupra domniei sale, ca să nu spun mai mult. Povestea cu plecarea domnului Bilbo a făcut ocolul satului înainte de căderea nopții. Chiar și Nob al nostru bănuie ceva în tărtăcuța aia înceată a lui; și sunt alții în Bree care-s mai iuți la minte decât el.

- Ei bine, nu ne rămâne decât să nădăjduim că încă nu se vor întoarce Călăreții, zise Frodo.

- Asta e și nădejdea mea. Dar năluci de-ar fi, și tot n-ar pătrunde lesne în han. Nu vă faceți griji până mâine dimineață. Nob n-o să sufle un cuvânt. Nici un om negru n-o să treacă de ușile mele atâta vreme cât sunt pe cele două picioare ale mele. Eu și-ai mei om face de strajă la noapte;

cât despre domniile voastre, ați face bine să trageți un pui de somn dacă puteți.

- Oricum trebuie să fim treziți în zori, spuse Frodo. S-o pornim la drum cât mai devreme cu putință. Micul dejun la ora șase și jumătate, te rog.

- S-a făcut. O să am grijă de tot, făgădui hangiu. Noapte bună, domnule Baggins - Subdeal, iertare. Noapte bună - acum, ceruri mari. Unde-i domnul Brandybuck al dumneavoastră?

- Nu știu, zise Frodo, cuprins dintr-o dată de îngrijorare. Uitaseră de tot de Merry, și se făcuse târziu.

- Mă tem că-i afară pe undeva. Spunea că vrea să ia puțin aer curat.

- Ehei, chiar că trebuie să avem grijă de domniile voastre: parcă n-ați avea nici o grijă pe lume, oftă Captalanul. Trebuie să mă duc să pun drugii la porți, dar o să am grijă ca prietenul vostru să fie lăsat să intre atunci când vine. Mai bine-l trimit pe Nob să-l caute. Noapte bună la toată lumea.

În sfârșit domnul Captalan ieși, aruncându-i o privire bănuitoare lui Pas Mare și clătinând din cap. Pașii lui se pierdură pe coridor.

- Ei? făcu Pas Mare. N-ai de gând să deschizi scrisoarea aia? Frodo cercetă cu atenție sigiliul înainte să-l rupă. După cât își dădea seama, era chiar al lui Gandalf. Înăuntru, scris cu caligrafia viguroasă, dar îngrijită a vrăjitorului, stătea următorul mesaj:

*PONEIUL ÎN DOUĂ PICIOARE, BREE,
Ziua mijlocului de An, Anul calendarului din Comitat,
1418.*

Dragă Frodo,

*Vești rele m-au ajuns aici din urmă. Trebuie să plec
îndată. Ai face bine să pleci cât mai repede din Fundătura
și să ieși din Comitat înainte de sfârșitul lui iulie, cel mai
târziu. Eu am să mă întorc cât de curând pot; și am să te
urmez dacă aflu că ai plecat.*

*Lasă-mi un mesaj aici, dacă treci prin Bree. Poți să ai
încredere în hangiu (Captalanul). Se prea poate ca pe Drum
să întâlnești un prieten de-al meu: un om slab, oacheș, înalt,
numit de unii Pas Mare. Știe de treaba noastră și te va
ajuta. Îndreaptă-te spre Vâlceaua Despăcată. Acolo trag
nădejde să ne întâlnim din nou. Dacă nu vin, te va sfătui
Elrond ce să faci.*

Al tău, în fugă,

Gandalf

*P.S. NU-L mai folosi, pentru nici un motiv! Nu călători
noaptea!*

*P.P.S. Asigură-te că e Pas Mare cel adevărat. Umblă mulți
oameni ciudați pe drum. Aragorn este numele lui adevărat.*

Nu-i aur tot ce strălucește.

Nu toți sunt rătăciți în viață.

Ce-i tare nu se învechește

*Și rădăcini adânci nu-ngheață Cenușa-ncinge foc
deodată Lumini iau umbrele la goană. Ca nou tăișul
rupt se-arată, Și regi, acei fără coroană.*

*P.P.P.S. Sper ca Bariman să trimită scrisoarea asta pe
loc. Un om de nădejde, numai că ținerea lui de minte
seamănă cu o magazie de vechituri: tot ce-ți trebuie e
adânc și bine îngropat. Dacă uită, îl mănânc fript. Cu
bine!*

Frodo citi scrisoarea, apoi o dădu și lui Pippin, și lui Sam.

- Chiar că a-ncurcat rău lucrurile Captalanul ăsta. Merită să fie mâncat fript. Dacă primeam scrisoarea atunci, eram cu toții nevătămați și de mult în Vâlceaua Despăcată. Dar ce s-o fi putut întâmpla cu Gandalf? Din ce scrie, îmi vine să cred că a plecat spre mari primejdii.

- De ani de zile face asta, spuse Pas Mare.

Frodo se răsuci spre el și îl privi gânditor, amintindu-și de al doilea *post-scriptum* al lui Gandalf.

- De ce nu mi-ai spus de la bun început că ești prietenul lui Gandalf? îl întreabă el. N-am mai fi pierdut atâta vreme.

- Oare? M-ar fi crezut vreunul dintre voi până acum? întreabă Pas Mare. Habar n-am avut de această scrisoare. Nu știam decât că trebuia să vă conving fără să am dovezi, dacă era nevoie să vă ajut. Mai întâi trebuia să vă cercetez eu pe voi, să mă conving că voi sunteți cu adevărat. Dușmanul mi-a întins câteva capcane până acum. În clipa în care

deveneam sigur, eram gata să vă spun tot ce-ați fi dorit. Dar trebuie să recunosc, adaugă el cu un hohot de râs ciudat, că speram să vă încredeți în mine fără să știți cine sunt. Cine a vânat obosește uneori să tot fie neîncrezător și duce dorul unei prietenii. Dar, asta e, îmi vine să cred că înfățișarea mea mi-e potrivnică.

- Este - cel puțin la prima privire, râse Pippin, ușurat dintr-o dată după citirea scrisorii lui Gandalf. Frumos e însă cel ce face bine, cum zicem noi în Comitat, și așa zice că toți am arăta la fel ca tine dacă am sta zile întregi în șanțuri și-n hățiș.

- V-ar trebui mai mult de câteva zile, săptămâni sau ani de hălăduială prin pustietate ca să arătați ca Pas Mare, răspunse acesta. Și ați pieri mult mai curând, dacă nu cumva aveți o alcătuire mult mai trainică decât păreți a avea.

Pippin nu mai zise nimic; dar Sam nu se lăsă chiar atât de ușor convins; încă îl cerceta bănuitor pe străin.

- De unde să știm noi că dumneata ești Pas Mare ăla de care ne scrie Gandalf? îl încolți el. N-ai pomenit nici măcar o dată de Gandalf, până n-a apărut scrisoarea asta. Se prea poate să fii o iscoadă care joacă bine teatrul, din câte vad, și să încerci să ne faci să mergem cu tine. Poate că adevăratului Pas Mare i-ai făcut de petrecanie și ai îmbrăcat hainele lui. La asta ce-ai de spus?

- Că ești un hobbit neînfricat, răspunse Pas Mare, dar mă tem că singurul răspuns pe care ți-l pot da, Sam Gamgee, este acesta. Dacă l-aș fi omorât pe adevăratul Pas Mare, vaș

putea omorî și pe voi. Și v-aș fi omorât de mult, fără să mai pierd vremea cu vorbe. Dacă aș umbla după Inel, l-aș putea căpăta... ACUM!

Se ridică în picioare și deodată păru și mai înalt. În ochii lui scăpăra o lumină, pătrunzătoare și poruncitoare. Aruncând mantia cât colo, puse mâna pe mânerul unei săbii atârnată la brâu și care până atunci stătuse ascunsă. Hobbiții nu îndrăzniră să facă vreo mișcare. Sam rămăsese cu gura deschisă, holbându-se mut la el.

-

Dar eu sunt adevăratul Pas Mare, din fericire, zise el, uitându-se în jos la hobbiți cu fața îmblânzită de un zâmbet neașteptat. Sunt Aragorn, fiul lui Arathorn; și dacă vă pot salva cu viața sau cu moartea mea, o voi face.

Urma o tăcere îndelungată. Într-un târziu, Frodo vorbi șovăitor:

- Am crezut că ne ești prieten încă înainte de-a primi scrisoarea, sau măcar am dorit să fie așa. M-ai înspăimântat de câteva ori în seara asta, dar niciodată așa cum ar face-o slujitorii Dușmanului, cel puțin așa-mi închipui. Îmi vine să cred că o iscoadă de-a lui ar... mă rog, s-ar arăta mai frumos și ar mirosi mai urât, dacă mă-nțelegi.

- Înțeleg, izbucni în râs Pas Mare. Eu arăt rufos și miros bine. *Nu-i aur tot ce strălucește. Nu toți sunt rătăciți în viață.*

- Prin urmare, versurile despre tine vorbesc? întrebă Frodo. N-am putut pricepe ce voiau să spună. Dar de unde știai că se găsesc în scrisoarea lui Gandalf, dacă zici că n-ai văzut-o niciodată?

- Nu știam. Dar eu sunt Aragorn, și versurile astea numelui meu se potrivesc.

Scoase sabia, și cu adevărat văzură că tăișul ei era spart la câteva palme sub mâner. - Nu prea e de folos, nu-i așa, Sam? Va veni însă și vremea când va fi ca nouă.

Sam tăcu.

- Ei, continuă Pas Mare, cu voia lui Sam, putem zice c-am lămurit lucrurile. Pas Mare vă va fi călăuză. Mâine o s-avem

un drum greu. Chiar dacă suntem lăsați să părăsim satul fără piedici, puține speranțe să plecăm neobservați. Dar o să-ncerc să ne pierdem urma cât mai repede cu putință. Cunosco cale sau două care ne pot scoate din ținutul Bree fără să urmăm drumul principal. Dacă izbutim să scăpăm de urmărire, o să mă-ndrept spre Țancul Vremii.

- Țancul Vremii? se miră Sam. Ce-i aia?

- Un deal, la nord de Drum, cam la jumătatea distanței între Bree și Vâlceaua Despicală. Străjuiește o mare întindere de pământ de jur împrejur; de acolo de sus o să putem să ne uităm în toate părțile. Gandalf într-acolo o să se îndrepte dacă vine în urma noastră, sunt sigur de asta. După Țancul Vremii, călătoria o să ni se îngreuneze și o să fim nevoiți să alegem între mai multe primejdii.

- Când l-ai văzut pe Gandalf ultima dată? îl întrebă Frodo. Știi unde este sau ce face?

Un fel de umbră trecu peste chipul lui Pas Mare.

- Nu știu. Am venit cu el spre Apus azi-primăvară. În ultimii ani am păzit adeseori hotarele Comitatului când el era plecat cu treburi pe alte meleaguri. Rareori le lasă nepăzite. Ultima dată ne-am întâlnit în prima zi a lunii mai: la Vadul Sarn, pe râul Viniac la vale. Mi-a spus că ceea ce puseserăți voi la cale se rezolvase cu bine și că vei porni spre Vâlceaua Despicală în ultima săptămână a lui septembrie. Știind că este alături de tine, am plecat într-o călătorie de unul singur. Și asta s-a dovedit o greșală; căci e limpede că

a primit niște vești, iar eu nu eram în preajmă să dau o mână de ajutor.

Pentru prima oară de când îl cunosc, sunt cuprins de îngrijorare, mărturisii Pas Mare. Ar fi trebuit să avem o știre de la el, chiar dacă a fost împiedicat să vină. Când m-am întors, acum multe zile, am auzit veștile cele proaste. Mersese vorba în lung și-n lat că Gandalf lipsește și că au fost zăriți Călăreții. Elfii din Gildor mi-au spus asta; mai pe urmă mi-au zis că plecaseși de-acasă; dar nu se primise știre că părăsiseși Țara Iedului. Am urmărit Drumul de la Miazănoapte cu multă neliniște.

- Crezi că sunt amestecați Călăreții Negri... În absența lui Gandalf, vreau să zic? întrebă Frodo.

- Nu știu să existe altceva care să-i fi stat în cale în afară de Dușmanul însuși, răspunse Pas Mare. Dar nu vă pierdeți speranța. Gandalf e mai măreț decât vă puteți închipui voi, cei din Comitat - de obicei nu-i vedeți decât glumele și jucăriile. Dar treaba asta a noastră va fi fapta lui cea mai măreață.

Pippin căscă.

- Iertați-mă, zise el, dar sunt mort de oboseală. Fie ele oricâte primejdii și temeri, trebuie să mă bag în pat, sau adorm aici, pe loc. Unde-i hăbăucul ăla de Merry? Asta near mai lipsi, să trebuiască să ieșim în beznă să-l căutăm.

În aceeași clipă auziră o ușă izbindu-se, apoi niște pași care se apropiau în fugă pe coridor. Merry năvăli înăuntru, urmat de Nob. Închise repede ușa și se rezemă de ea.

Gâfâia. Cei din cameră se uitară la el speriați. Cu greu reuși să îngaime:

- I-am văzut, Frodo. I-am văzut. Călăreții Negri.

- Călăreții Negri? strigă Frodo. Unde?

- Aici. În sat. Am stat în cameră aproape o oră. Apoi, văzând că nu vă întoarceți, am ieșit să mă plimb puțin. Am venit înapoi și m-am oprit nițel mai încolo de felinar, în umbră, ca să mă uit la stele. Și așa, pe neașteptate, am început să tremur și am simțit că ceva îngrozitor se furișă spre mine: un fel de umbră mai adâncă în umbra de pe uliță, chiar în afara arcului de lumină aruncat de felinar. Ca în clipă următoare să alunece în întuneric, fără nici un zgomot. Cal n-am văzut.

- În ce direcție a apucat-o? întrebă Pas Mare deodată și cu o voce răstită.

Merry tresări, căci de-abia acum îl zări pe străin.

- Vorbește mai departe, îl îndemnă Frodo. E un prieten de-al lui Gandalf. Am să te lămuresc mai târziu.

- Mi s-a părut, continuă Merry, că a luat-o pe Drum în sus, spre răsărit. Am încercat să mă țin după el. Vezi să nu, a dispărut cât ai clipi; atunci am dat și eu colțul și m-am dus până unde se termină casele pe uliță.

Pas Mare îl privi pe Merry cu mirare.

- Ai o inimă vitează, zise el, dar a fost o nesăbuiță din partea ta.

- Nu știu, făcu îndoit Merry. Nici vitejie, nici nesăbuiță, gândesc eu. N-am putut face altcum. Parcă mă trăgea ceva

într-acolo. Oricum, m-am dus, și numai ce aud voci lângă gard. Una mormăia. Cealaltă șoptea sau sâsâia. N-am putut prinde ce-și spuneau. Nu mam furișat mai aproape, pentru că am început să tremur din toate măduarele. Apoi m-a cuprins groaza și m-am întors și mă-ndreptam glonț spre casă când ceva a venit pe la spatele meu și... și am căzut.

- Eu l-am găsit, veni rândul lui Nob să povestească. Domnu' Captalan m-a trimis cu un felinar. M-am dus la Poarta de la Apus, apoi m-am întors să merg la Poarta de la Răsărit. Ajunsesem în dreptul casei lui Bill Ferigă și mi s-a părut că văd ceva pe Drum. N-aș jura, dar arăta ca și cum doi oameni stăteau aplecați peste ceva și dădeau să-l ridice. Am scos un strigăt, dar când am ajuns la locul cu pricina, nici urmă de cei doi, doar domnu' Brandybuck zăcea lângă drum. Aș fi zis că dormea. „Am crezut că am căzut în apa adâncă”, mi-a spus când l-am scuturat. Tare ciudat arăta, și de cum l-am ridicat în capul oaselor, a sărit în picioare și-a zbughit-o ca un iepure încoace.

- Mi-e frică, e-adevărat, recunosc Merry, cu toate că nu știu ce-am zis. Am avut un vis urât, pe care nu mi-l amintesc. Nu știu ce m-a pocnit.

- Știu eu, zise Pas Mare. Răsuflarea Neagră. Călăreții și-or fi lăsat caii dincolo de Porți și s-or fi strecurat în taină prin Poarta de la Răsărit. Cu siguranță că acum știu toate noutățile, căci au fost la Bill Ferigă; și mai mult ca sigur că străinul ăla venit de la Miazăzi e și el iscodă. Se prea poate

să se întâmple ceva în noaptea asta, înainte să apucăm să părăsim satul.

- Ce să se întâmple? vru să știe Merry. Or să atace hanul?

- Nu, nu cred. Încă nu-s toți aici. Și, oricum, nu le stă în obicei. Ei sunt puternici doar pe întuneric și în singurătate, nu atacă pe față o casă în care ard lumini și e plină de oameni - decât dacă sunt la ananghie rău de tot - și în nici un caz atâta vreme cât ne mai despart multe leghe până la Eriador. Dar puterea lor stă în teroare, și câțiva locuitori din Bree se află de mai de mult în ghearele lor. Pe nenorociții ăștia or să-i pună să facă niște lucruri murdare: pe Ferigă, pe câțiva dintre străini și poate și pe portar. Cu Harry au stat de vorbă luni, la Poarta de la Apus. I-am urmărit. Harry era alb la față și tremura ca varga după ceau plecat.

Îmi pare că unde ne-ntoarcem numai peste dușmani dăm, oftă Frodo. Ce putem face?

- Rămâneți aici, nu vă duceți în camerele voastre. Cu siguranță că au aflat care sunt. Ferestrele de la camerele hobbiților dau spre miazănoapte și sunt aproape de pământ. O să rămânem cu toții împreună aici și-o să baricadăm fereastra și ușa. Dar mai întâi merg cu Nob să vă aducem bagajele.

După ce ieși Pas Mare, Frodo începu să-i povestească lui Merry ce se întâmplase după cină. Când se întoarseră cei doi, Merry încă citea și cumpănea la scrisoarea lui Gandalf.

- Dragi stăpâni, le spuse Nob, am făcut grămadă așternuturile în mijlocul fiecărui pat. Și am mai pus o pătură

-
de lână cafenie pe o pernă, ca să pară că-i capul dumitale, domnule Bag... Subdeal, stăpâne, adaugă el cu un surâs.

Pippin izbucni în râs.

- Reușită imitație, îl laudă el. Dar ce-o să se întâmple când or să-și dea seama că i-am păcălit?

- Vom vedea, zise Pas Mare. Poate reușim să-i ținem la distanță până mâine dimineață.

- Noapte bună tuturor, le ură Nob și ieși, căci era rândul lui să facă de strajă la porți.

Își îngrămădiră toate ranițele pe podea. În dreptul ușii puseră un scaun și închiseră bine fereastra. Uităndu-se afară, Pippin văzu că noaptea era senină. Secera atârna strălucitoare deasupra culmilor Dealului Bree. Apoi închise obloanele grele și puse drugul, trăgând și perdelele. Pas Mare înteți focul și suflă în lumânări.

Hobbiții se întinseră pe jos, pe paturi, cu picioarele spre vatra căminului; Pas Mare însă se așeză în jilțul din dreptul ușii. Mai vorbiră o vreme, căci Merry avea încă întrebări de pus.

- Auzi tu, să treci pe Lună-n sus! chicoti Merry, învelindu-se bine. Ce caraghios trebuie că ai fost, Frodo! Da'-mi pare rău că n-am fost de față să te văd și eu. Venerabilii satului or să vorbească despre asta înc-o sută de ani de-aici încolo.

- Așa nădăjduiesc și eu, zise Pas Mare. Apoi tăcură și, unul după altul, hobbiții adormiră.

XI Un pumnal în beznă

În timp ce ei se pregăteau de somn în Bree, noaptea coborâse peste Țara Iedului; neguri umpleau vâlcelele și se rășchirau de-a lungul malurilor râului. Casa din Scobitura Râului era tăcută. Bolger Grasunu' deschise precaut ușa și privi afară. Toată ziua îl stăpânise un simțământ de teamă, iar acum nu era în stare să se odihnească sau să se bage în pat: în aerul nemișcat al nopții parcă pândea o amenințare. În timp își mișca ochii în întuneric, o umbră neagră se clinti pe sub frunzișul copacilor; poarta păru să se deschidă de la sine și să se închidă la loc fără sunet. Bolger simți cum îl cuprinde groaza. Se retrase din prag și câteva clipe rămase tremurând în hol. Apoi închise ușa și împinse zăvorul.

Noaptea devenea tot mai adâncă. Se auzi sunetul firav al cailor duși pe furiș peste pajiște. În dreptul porții se opriră și trei siluete negre intrară, precum umbrele nopții ce se întindeau neauzite pe pământ. O siluetă se îndreptă spre ușă, iar celelalte două fiecare la câte un colț al casei, de-o parte și de alta a intrării; acolo rămaseră la fel de nemișcate ca și umbrele pietrelor, în vreme ce noaptea se făcea tot mai adâncă. Casa și copacii neclintiți păreau să aștepte în încordare.

O boare ușoară trecu printre frunze, iar undeva în depărtare răsună strigătul unui cocoș. Ora cea rece dinaintea ivirii zorilor se scurgea. Silueta din dreptul ușii se mișcă. În

întunericul deplin, fără lună și stele, scăpără o lamă trasă din teacă, precum scăpărarea unui fulger de gheață. Urmă o izbitură surdă, însă puternică, și ușa se cutremură.

-În numele lui Mordor, deschide! porunci o voce șuierată amenințător.

La o a doua lovitură, ușa cedă și se prăvăli înăuntru, cu zăvorul rupt și lemnul făcut țandări. Siluetele negre îi trecură iute pragul.

În aceeași clipă, dintre copacii din apropierea casei răsună un corn. Chemarea lui sparse noaptea la fel ca un foc încins pe coama unui deal.

SĂRIȚI! PRIMEJDIE! FOC! VRĂJMAȘI! SĂRIȚI!

Bolger Grăsunu' nu stătuse cu mâinile în sân. De cum văzuse siluetele negre furișându-se dinspre grădină, înțelesese că trebuia ori să fugă din calea lor, ori să piară. Alesese fuga pe ușa din dos, prin grădină și peste pajiști. Ajuns la cea mai apropiată casă, la mai mult de o milă depărtare, se prăbușise pe trepte.

-Nu, nu, nu! țipase el ca din gură de șarpe. Nu, nu eu! Nu-i la mine!

Trecu ceva vreme până când lumea reuși să priceapă ceva din bălmăjeala lui. În cele din urmă se dumiriră că dușmanul pătrunsese în Țara Iedului, o invazie ciudată cu totul, dinspre Pădurea Bătrână. Și din acel moment nu mai stătură nici o clipă pe gânduri.

PRIMEJDIE! FOC! VRĂJMAȘI!

Clanul Brandybuck sună chemarea Cornului din Țara Iedului, ce nu mai fusese auzită de o sută de ani, de când lupii albi năvăliseră în Iarna Cruntă, când râul Viniac înghețase din mal în mal.

SĂRIȚI! SĂRIȚI!

De departe se auzeau alți corni răspunzând chemării. Alarma se dădea peste tot.

Siluețele negre părăsiră casa în goană. Una dintre ele scăpă din fugă o pelerină de hobbit. Pe pajiște se auzi deodată un tropot de copite, devenind iute galop și pierzându-se ca tunetul în întuneric. Peste tot în Scobitura Râului răsunau corni și voci strigând și picioare alergând. Dar Călăreții Negri goneau ca vântul spre Poarta de la Miazănoapte. Lasă-i pe pitici să sufle cât or vrea! Sauron o să se ocupe de ei mai târziu. Până una-alta, pe Călăreți îi aștepta o nouă încercare: căci de-acum știau că acea casă era pustie și Inelul dispăruse. Trecură ca fulgerul de gărzile de la poartă și dispărură din Comitat.

Noaptea era încă mică atunci când Frodo se trezi brusc dintr-un somn profund, ca tulburat de cine știe ce zgomot sau de prezența cine știe cui. Îl zări pe Pas Mare stând de veghe în jilțul său: ochii îi luceau în scăpărările focului care

fusesse încins și acum ardea vioi; Frodo însă nu făcu nici un semn și nici nu se clinti de la locul lui.

Adormi din nou; și visurile îi fuseră încă o dată frământate de zbuciumul vântului și de galop de copite. Vântul părea să se învoldureze în jurul casei și s-o scuture din temelii; în depărtare, Frodo parcă auzea chemarea sălbatică a unui corn. Deschise ochii și tocmai atunci un cocoș cânta îndârjit în ograda hanului. Pas Mare trăsese la o parte draperiile și deschisese obloanele, făcând balamalele să scârțâie. Primele luciri cenușii ale zilei pătrunseseră în cameră, o dată cu aerul rece.

După ce-i trezi pe toți, Pas Mare îi conduse pe hobbiți spre dormitoare. Pătrunzând înăuntru, se bucurară că dăduseră ascultare sfatului lui: căci ferestrele fuseseră deschise cu forța, iar acum se bălăbăneau în vântul ce înfoia și perdelele; paturile fuseseră răscolite, pernele zăceau sfârtecate pe podea; cuvertura cafenie era sfâșiată.

Pas Mare se duse imediat să-l aducă pe hangiu. Bietul domn Captalan arăta somnoros și foarte speriat. Abia dacă apucase să închidă un ochi toată noaptea (așa zicea el), dar zău dacă auzise vreun zgomot.

Nici că s-a mai întâmplat așa ceva de când sunt! strigă el, ridicând îngrozit mâinile. Oaspeții mei să nu poată dormi în paturile lor, și uite în ce hal mi-au ajuns pernele. Ce vremuri trăim?

Vremuri întunecate, spuse Pas Mare. Dar deocamdată o să fii lăsat în pace după ce vei fi scăpat de noi. Nu mai

pierdem nici o clipă. Nu te mai ocupa de micul dejun: îmbucăm și bem ceva în picioare și e de-ajuns. În câteva minute ne-am și strâns calabalâcul.

Domnul Captalan ieși în fugă să se îngrijească de ponei și să pregătească oaspeților o „îmbucătură”. Dar curând se întoarse disperat. Poneii dispăruseră! Porțile grajdului fuseseră deschise în timpul nopții, iar poneii se făcură nevăzuți: nu numai poneii lui Merry, ci toți caii și toate celelalte dobitoace.

Pe Frodo îl cuprinse disperarea auzind această veste. Cum să mai nădăjduiască să ajungă în Vâlceaua Despicală pe jos, urmăriți de dușmani călare? Ca și cum ar fi încercat să ajungă pe Lună! Pas Mare rămase tăcut o vreme, uitându-se la hobbiți, cântărindu-le parcă puterile și curajul.

- Poneii nu ne-ar fi de prea mare ajutor ca să scăpăm de călăreți, zise el într-un târziu, cu un aer gânditor, ca și cum ar fi ghicit ce gânduri îl chinuiau pe Frodo. N-am merge pe jos cu mult mai încet pe drumurile pe care vreau să le urmărim. Oricum, doream să mergem pe jos. Problemele mele sunt mâncarea și proviziile. Nu ne putem bizui că vom găsi ceva de mâncare între Bree și Vâlceaua Despicală, decât ceea ce luăm cu noi; și trebuie să luăm îndeajuns de mult, căci s-ar putea să fim nevoiți să întârziem pe drum sau să facem ocolișuri departe de calea cea dreaptă. Cât de mult sunteți în stare să cărați în spate?

- Cât trebuie de mult, spuse Pippin, simțind cum îi piere curajul, dar încercând să se arate mai temerar decât îl trăda înfățișarea (sau decât se simțea).

- Eu pot să duc cât doi, se avântă Sam sfidător.

- Chiar nu putem face nimic, domnule Captalan? îl întrebă Frodo pe hangiu. Nu putem găsi o pereche de ponei undeva în sat, măcar unul pentru bagaje? Nu-mi închipui că-i putem închiria, dar poate îi cumpărăm, adăugă el șovăitor, neștiind dacă-l lasă punga să facă așa ceva.

- Mă îndoiesc, mărturisi hangiul cu un aer nefericit. Cei doi-trei ponei buni de călărie care se găseau în Bree erau ținuți în grajdul meu, și uite că s-au dus și ăștia. Cât despre alte animale, cai, ponei de povară sau de ce-or fi, se găsesc tare puțini în Bree și nu-s de vânzare. Da' am să fac tot ce pot. Îl scol pe Bob din culcuș și-l trimit pe la vecini cât de repede.

- Mda, mormăi Pas Mare fără tragere de inimă, cam asta ai de făcut. Mă tem c-o să trebuiască să găsim măcar un ponei. Dar uite cum se spulberă speranțele că am putea porni devreme și fără să prindă careva de veste. Dacă-mi fi suflat din corn ca să ne anunțăm plecarea, ar fi fost același lucru. Sunt sigur că ăsta a fost și planul lor.

- Tot ne-a rămas o fărâamă de mângâiere, zise Merry, și cred că mai mult de-o fărâamă:

putem măcar mânca în timp ce așteptăm - și încă să stăm la masă. Hai să-l găsim pe Nob.

Până la urmă trecură trei ore și ei tot nu plecaseră. Bob se întoarse, aducându-le vestea că în vecini nu se găsea nici cal, nici ponei, nici de hatârul lor, nici pe bani - cu o singură excepție: Bill Ferigă avea unul pe care mai că l-ar vinde.

- O mârtoagă răpciugoasă, aproape moartă de foame, zise Bob, dar, după cum îl știu pe Bill, nu l-ar da decât dacă-i plățiți de trei ori pe cât face, asta pentru că sunteți la ananghie.

- Bill Ferigă? se încrunta Frodo. Nu-i vreo șmecherie la mijloc? N-o să facă dobitocul cale-ntoarsă la stăpânul său cu toate sarsanalele noastre, sau te pomenești că-l ajută să ne ia urma, sau mai știu eu ce?

- Nu m-ar mira, cugetă Pas Mare. Dar nu-mi închipui că vreun animal ar mai dori să se întoarcă la el o dată ce-a scăpat de-acolo. Cred că ăsta-i un gând care i-a venit bunului jupân Ferigă mai târziu: o cale să profite și mai mult de pe urma întregii povești. Pericolul cel mare e acela că mai mult ca sigur nenorocitul ăla de animal e cu un picior în groapă. Dar, după câte vad, n-avem de ales. Cât cere pe el?

Prețul cerut de Bill Ferigă era de doisprezece bani de argint: cu adevărat, cel puțin de trei ori valoarea poneiului prin partea locului. Se dovedi că animalul era o gloabă ciolănoasă, flămânzită și tristă; dar încă nu arăta ca și cum ar fi tras să moară. Domnul Captalan plăti el însuși pentru ponei și-i mai dădu lui Merry alți optsprezece bani, drept despăgubire pentru animalele pierdute. În Bree era socotit un om cinstit și înstărit, dar treizeci de bani de argint

reprezentau o lovitură pentru el, și încă și mai greu de îndurat era faptul că se lăsase înșelat de Bill Ferigă.

Dar până la urmă ieși chiar bine din toată această întâmplare. După cum se află mai târziu, doar un cal fusese furat. Ceilalți fugiseră ori goniți din urmă, ori cuprinși de groază, ca mai apoi să fie găsiți rătăcind care-ncotro prin ținut. Poneii lui Merry scăpaseră nevătămați, drept care (având destulă minte) făcuseră cale întoarsă spre Gruieri, în căutarea Mocofanului celui Dolofan. Astfel au ajuns pentru o vreme în grija lui Tom Bombadil și au dus-o foarte bine. Dar când veștile despre întâmplările din Bree au ajuns la urechile lui Tom, acesta a trimis poneii înapoi la domnul Captalan, care s-a ales astfel cu cinci animale la un preț chiar mai bun. E drept că aveau mai mult de tras în Bree, dar Bob se purta bine cu ei; așa că, una peste alta, poneii au avut noroc: scăpaseră de o călătorie în necunoscut și plină de primejdii. În schimb, nu le-a fost dat să ajungă în Vâlceaua Despăcată.

Deocamdată însă domnul Captalan nu știa decât că banii lui oricum erau dați - sau poate rău - dați. Colac peste pupăza, mai avea și alte necazuri. Căci, de cum se treziră ceilalți oaspeți și auziră de jaful de la han, se iscă mare tăărăboi. Călătorii veniți de la miazăzi, care pierduseră mai mulți cai, dădeau vina pe hangiu, până când se descoperi că, în timpul nopții, chiar unul dintre ei se făcuse nevăzut, nimeni altul decât amicul cu ochi sașii al lui Bill Ferigă. Pe dată bănuiala căzu asupra acestuia.

- Dacă vă întovărășiți la drum cu un hoț de cai și mi-l aduceți în casă, se burzului hangiul, s-ar cuveni să plătiți domniile voastre toată paguba, nu să va rățoiți la mine. Duceți-vă de-l întrebați pe Ferigă unde-i frumusețea aia de prieten al vostru.

Reieși că dispărutul nu era prietenul nici unuia dintre ei și nici nu-și aminteau când se alăturase grupului lor.

După ce isprăviră de mâncat, hobbiții trebuiră să împacheteze totul încă o dată și să ia și mai multe provizii pentru călătoria mult mai lungă ce le stătea înainte. Se apropia de ceasurile zece atunci când, în sfârșit, se urniră din loc. De-acum tot satul fierbea din pricina celor întâmplare. Șmecheria lui Frodo cu dispariția; ivirea călăreților negri în sat; jefuirea grajdurilor și, nu în ultimul rând, vestea că Pas Mare Pribeagul se însoțise cu misterioșii hobbiți, toate acestea aveau să fie povestite și răspovestite de-aici încolo ani de-a rândul, timp în care nu avea să se mai întâmple nimic. Mulți locuitori din Bree și din Căpița, și chiar din Combe și Fundurăului, se înghesuiau pe ulița satului ca să fie martori la plecarea drumeților. Ceilalți oaspeți de la han stăteau în pragurile ușilor ori atârnavă ciorchine la ferestre.

Pas Mare își schimbase planul, hotărând să părăsească satul Bree pe drumul principal. Orice încercare de a tăia de-a dreptul peste câmpuri n-ar fi făcut decât să înrăutățească și mai mult lucrurile: jumătate dintre locuitori s-ar fi luat după ei, ca să vadă ce puneau la cale și să-i împiedice să le calce pământurile.

-

Își luară rămas-bun de la Nob și de la Bob, iar de domnul Captalan se despărțiră cu multe mulțumiri.

- Nădăjduiesc să ne mai întâlnim cândva, când lucrurile or fi din nou vesele, zise Frodo. Nu mi-aș dori altceva mai mult decât să pot sta o vreme în casa dumatăle în pace și liniște.

Se așternură la drum cuprinși de neliniște și descurajați, urmăriți de privirile mulțimii. Nu toate fețele erau prietenoase, cum nu erau nici toate cuvintele ce li se strigau. Dar Pas Mare părea să fie respectat de cei mai mulți locuitori din Bree, încât cei asupra cărora își

ațintea ochii închideau imediat gura și se retrăgeau. Pas Mare mergea primul, cu Frodo alături; urmau Merry și Pippin; ultimul venea Sam, ducând de dârlogi poneiul împovărat de atâtea bagaje câte se înduraseră să-i pună în spinare; dar încă de pe-acum bietul animal arăta mai puțin nenorocit, ca și cum era mulțumit de schimbarea sorții sale. Dus pe gânduri, Sam rodea un măr. Avea un buzunar plin de mere: darul de despărțire primit de la Nob și de la Bob.

- Merele pentru drum și pipa pentru șezut, le spuse el drept mulțumire. Dar, după cum chitesc, în curând am să le simt lipsa.

Hobbiții nu luau seamă la capetele curioase ce se ițeau de după uși sau se iveau pe deasupra gardurilor și zidurilor în timp ce treceau. Dar, când nu mai aveau mult până să ajungă la poartă, Frodo zări o casă întunecoasă, dărăpănată, în spatele unui gard verde și des; ultima casă din sat. La una dintre ferestre surprinse preț de o clipă un chip livid, cu ochi vicleni și oblici; în clipa următoare chipul se făcu nevăzut.

„Vasăzică, aici se ascunde călătorul nostru de la miazăzi, își spuse el în gând. Mai degrabă îmi pare că seamănă a moroi decât a om.”

Peste gardul viu, alt om se uita la ei fără fereală. Avea sprâncene stufoase și negre, și ochi negri și disprețuitori; gura lui mare se strâmbase într-un rânjet. Fuma o pipă scurtă și neagră. Când hobbiții se apropiară, el scoase pipa din gură și scuipă.

- 'neața, Craci Lungi, zise el. Te-ai pornit devreme? Ți-ai găsit amici de drum?

Pas Mare dădu din cap, dar nu spuse nimic.

- 'neața, micuții mei prieteni, îi salută apoi pe hobbiți. Presupun că știți cu cine v-ați înhăitat? Țsta-i Pas Mare Hainul, zău. Am auzit c-ar avea și alte nume, nu tot atât de drăguțe. Fiți cu ochii-n patru la noapte. Iar tu, Sammie, să nu te porți rău cu amărâtul și bătrânul meu ponei. Ptiu! scui pă el din nou.

Sam se răsuci fulgerător spre el.

- Iar tu, Feriguță, ascunde-ți fața aia hâdă, sau ți-o pocesc și mai rău.

Și cu o zvâcnire scurtă, iute că fulgerul, un măr plecă din mâna lui și-l lovi pe Bill drept în nas. Omul n-apucă să se ferească la timp, încât din spatele tufișurilor se auziră înjurături și blesteme.

- Un măr bun dus pe apa sâmbetei, spuse Sam cu părere de rău și își continuă drumul.

Satul rămase în urma lor. Cohorta de copii și haimanale care se luase după ei obosi și la poarta sudică se întoarse înapoi. Drumeții însă trecură de poartă și merseră încă o vreme pe Drum. Acesta cotea spre stânga, luând-o înapoi spre est, după ce ocolea poala Dealului Bree, apoi cobora cu repeziciune spre regiunea împădurită. La stânga lor, pe pantele mai domoale dinspre sud-est ale dealului, călătorii zăriră câteva dintre casele și văgăunile hobbiților, ce țineau de satul Căpița; jos, într-o văioagă adâncă, la nord de Drum,

se legănau fuioare de fum, semn că acolo se afla satul Combe; Fundurăului era ascuns în spatele copacilor din Combe.

După ce Drumul coborî o vreme în pantă și părăsi Dealul Bree ce se înălța semeț și cafeniu în urmă, hobbiții ajunseră la un drumeag îngust care se îndrepta spre nord.

- Aici părăsim drumul deschis și o luăm pe poteci ascunse, îi anunță Pas Mare.

- Sper că nu e o „scurtătură”, zise Pippin. Ultima noastră scurtătură prin păduri era să se termine cu o nenorocire.

- Mda, numai că atunci nu mă aveți cu voi, zise Pas Mare. Scurtăturile mele, mari sau mici, nu greșesc ținta.

Se uita în susul și-n josul Drumului. Nu se vedea nici țipenie; după care, fără altă clipă de zăbavă, o luă în jos pe drumeag, spre valea împădurită.

Din câte își puteau da seama, necunoscând regiunea, intenția lui era aceea de-a se îndrepta mai întâi spre Fundurăului, dar s-o țină pe dreapta și să depășească satul pe la est, ca apoi s-o taie cât mai repede cu putință peste întinderile pustii, spre Dealul Țancul Vremii. Astfel, dacă totul mergea bine, ar fi evitat o curbă mare a Drumului, care cobora spre miazăzi pentru a ocoli Apele Muștelor, cum se numea ținutul mlăștinos din acea parte. Dar, de bună seamă, erau nevoiți să traverseze mlaștinile, și felul cum le descria Pas Mare nu avea darul să-i încurajeze.

Până una-alta, mersul ăsta nu era neplăcut.

Chiar așa, dacă n-ar fi fost întâmplările tulburătoare din noaptea dinainte, s-ar fi putut bucura de această parte a

călătoriei lor mai mult decât de oricare alta de până atunci. Soarele strălucea, dar nu era prea fierbinte. Pădurea din vale era încă înfrunzită, plină de culoare, părând pașnică și primitoare. Pas Mare îi conducea fără nici o ezitare pe multe cărări ce se întretăiau, pe care, dacă ar fi fost de unii singuri, s-ar fi rătăcit curând. El alesese o cale întortocheată, cu nenumărate coturi și ocolișuri, pentru a descuraja orice încercare de urmărire.

- Sunt încredințat că Bill Ferigă s-a luat după noi ca să vadă unde părăsim Drumul, zise Pas Mare, deși mă îndoiesc că se va încumeta să ne urmărească el însuși. Cunoaște regiunea destul de bine, dar mai știe că nu mă poate întrece într-o pădure. Mă tem mai mult de ceea ce-ar putea spune altora. Și nu cred că ăștia-s prea departe. Iar dacă-și închipuie că ne-ndreptam spre Fundurăului, cu atât mai bine.

Poate că Pas Mare era cu adevărat de neîntrecut, sau poate alta să fi fost pricina, fapt e că nu auziră nici un sunet făcut de vreo altă ființă, cât fu ziua de lungă: nici din cele pe două picioare, fără doar de păsări, și nici din cele pe patru, fără doar de vreo vulpe și câteva veverițe. În ziua următoare începură să se îndrepte spre soare-răsare, aproape fără abatere; totul în jur era la fel de liniștit și de tăcut. A treia zi de la plecarea din Bree, ieșiră din Pădurea Rea. Terenul coborâse întruna încă de când părăsiseră Drumul, iar acum se pomeniră în fața unei întinderi mari, orizontale, mai greu de străbătut. Se găseau de mult în afară hotarelor ținutului

Bree, în pustietatea lipsită de poteci, și se apropiau de Mlaștinile Apele Muștelor.

Pământul era din ce în ce mai umed, mustind de apă ici și colo; dădură chiar peste băltoace și suprafețe mari acoperite de stuf și papură pline de ciripit de păsărele nevăzute. Trebuiau să-și caute drumul cu grijă, ca să nu se ude la picioare și nici să se abată de la direcția pe care și-o aleseseră. La început înaintară cu spor, dar, cu cât mergeau mai mult, cu atât înaintarea devenea mai anevoioasă și mai primejdioasă. Mlaștinile îi amăgeau, le întindeau capcane, nici o potecă nu era îndeajuns de lungă, încât nici măcar Pribegii nu se descurcau printre smârcurile mișcătoare. Muștele prinseseră și ele să-i chinuie, văzduhul era plin de musculițe mici de tot care li se vârău pe sub mâneci, pe sub cracii pantalonilor, li se încurcau în păr.

- Mă mănâncă de viu! țipă Pippin. Apele Muștelor! Mai multe sunt musculițele astea decât apele.

- Cu ce s-or hrăni când n-au parte de hobbiți? întrebă Sam, scărpinându-se pe gât. Petrecură o zi nenorocită pe meleagurile acelea pustii și respingătoare. Locul de popas era umed, rece, incomod, iar micile zburătoare mușcătoare nu-i lăsau să doarmă. Ca și cum astea n-ar fi fost de ajuns, apăruseră și niște creaturi îngrozitoare ce mișunau prin stufăriș și smocurile de iarbă; după sunetele pe care le scoteau, păreau niște rubedenii spurcate ale greierului. Cu miile năvăliseră, țiuind peste tot în jur, *țiuuu-cric, cric-*

țiuuu, una-ntruna, cât fu noaptea de lungă, mai-mai să-i scoată pe hobbiți din minți.

Ziua următoare, a patra, nu se dovedi cu mult mai bună, nici noaptea mai plăcută.

Chiar dacă țiuucricuitorii (cum îi botezase Sam) rămăseseră în urmă, musculițele se țineau scai de ei.

Și cum zăcea Frodo treaz, căci, deși mort de oboseală, nu era în stare să pună geană peste geană, i se păru că zărește, la mare depărtare, o lumină pe cerul de la răsărit: tot apărea și dispărea. Zorile nu puteau fi, încă mai erau câteva ceasuri bune până atunci.

- Ce-i lumina aia? îl întrebă el pe Pas Mare, care se trezise și stătea în picioare, cu privirile pierdute în noapte.

- Nu știu. Prea-i departe ca să-mi dau seama. Parcă-s fulgere ce țâșnesc din vârful dealului.

Frodo se întinse la loc, dar se uită multă vreme la scăpărările albe. Și din când în când la silueta înaltă și întunecată a lui Pas Mare, care stătea tăcut și veghetor. Într-un târziu, Frodo se cufundă într-un somn chinuit.

În a cincea zi n-avură mult de mers până lăsară în urmă ultimele băltoace și smârcuri răzlețe ale mlaștinilor. În fața lor, terenul începea din nou să urce. Departe, spre est, se zărea acum linia dealurilor. Cel mai înalt dintre ele se găsea la dreapta acestei linii, răzlețit de celelalte. Avea vârful conic, ușor turtit în creștet.

- Ăla-i Țancul Vremii, zise Pas Mare. Vechiul Drum, pe care l-am lăsat de mult de tot în dreapta noastră, trece pe la

miazăzi de el. Nu prea departe de poale. Se prea poate să ajungem acolo mâine, pe la prânz, dacă o luăm de-a dreptul spre el. Și cred că așa ar trebui să facem.

- Ce vrei să spui? nu înțelese Frodo

- Asta vreau să spun: când vom ajunge acolo, nu sunt sigur ce anume vom găsi.

Drumul e aproape.

- Păi, nu sperăm să-l găsim pe Gandalf acolo?

- Ba da, însă nădejdea asta e slabă. Dacă e să vină pe drumul ăsta, nu e neapărat nevoie să treacă prin Bree, prin urmare n-are de unde ști ce facem noi. Oricum, dacă prin noroc ajungem aproape în același timp cu el, n-o să ne întâlnim; pentru nici unii nu e bine să așteptăm prea multă vreme acolo. Călăreții, să spunem, nu dau de urma noastră în pustietate, și atunci mai mult ca sigur că se vor îndrepta și ei spre Țancul Vremii. De acolo se vede până hăt-departate de jur-împrejur. Sunt multe zburătoare și sălbăticiuni prin colțul ăsta de lume, ce ne pot zări de-acolo de sus cum stăm aici. Nu te poți încrede în toate zburătoarele, ca să nu mai vorbesc că sunt și alte iscoade, mult mai primejdioase decât ele.

Hobbiții priviră îngrijorați spre dealurile îndepărtate. Sam își ridică ochii spre cerul palid, temându-se să nu vadă niscai șoimi sau vulturi rotindu-se deasupra capetelor lor, ațintindu-i cu ochi scăpărători și neprietenosi.

- Mă faci să mă simt tare speriat și singur, Pas Mare, mărturisi el.

- Ce ne sfătuiești? vru să știe Frodo.

- Cred, răspunse Pas Mare tărăgănat, ca și cum nu era foarte sigur, cred că cel mai bun lucru este s-o luăm spre răsărit cât putem de direct, și să ne-ndreptăm spre linia dealurilor, nu spre Țancul Vremii. De acolo o apucăm pe o potecă pe care o știi și care merge pe la poalele lor; ne duce până la Țancul Vremii pe la miazănoapte, unde suntem mai puțin la vedere. Ce-o să facem mai departe, om vedea când om fi acolo.

Merseră toată ziua, până la lăsarea frigului și a înserării timpurii. Pământul era tot mai uscat și mai sterp; în spatele lor, deasupra mlaștinilor, pluteau cețuri și aburi. Câteva păsări singuratice se tânguiau și ciripeau, până când soarele rotund și roșu se cufundă încet în negurile apusului; apoi se lăsă o tăcere pustie. Gândurile hobbiților se întoarseră spre linia subțire a apusului care se zărea de la ferestrele vesele din Fundătura, rămas departe în urmă.

În ultimul ceas al zilei ajunseră la un pârâiaș ce cobora de pe coastele dealurilor, pierzându-se în bahna stătută; urcară de-a lungul malurilor acestuia atât cât mai întârzie lumina zilei. Când în sfârșit se opriră sub niște arini piperniciți, pentru a-și așeza acolo tabăra de noapte, era de-acum întuneric. Undeva deasupra lor, pe cerul amurgit, se desenau grebenele sumbre și golașe ale dealurilor. În noaptea aceea făcură de strajă cu rândul, iar Pas Mare, din câte aveau să-și dea ei seama a două zi, nu dormi defel. Luna se înălța tot mai

mult pe cer, astfel că în primele ore ale nopții pământul se acoperi cu o lumină rece și cenușie.

Dimineață porniră la drum de cum se ivi soarele. Aerul părea ca înghețat, cerul era de un albastru palid și senin. Hobbiții se simțeau înviorați, ca și cum ar fi dormit adânc, fără vise, cât fusese noaptea de lungă. De-acum se obișnuiseră să meargă mult și să mănânce pe sponci - oricum mai puțin decât s-ar fi gândit vreodată în Comitat că le-ar fi ajuns ca să se țină pe picioare. Pippin declară că Frodo arăta de două ori mai bine decât hobbitul care fusese la-nceputul călătoriei.

- Ciudat, aș zice, dacă e să mă iau după cât nu mai este din mine, mârâi Frodo, strângând și mai tare cureaua de la pantaloni. Vreau să cred că subțierea asta n-o să țină o veșnicie, sau o să mă transform într-o stafie.

- Nu pomeni despre asemenea lucruri, îl repezi Pas Mare, cu o gravitate surprinzătoare în glas.

Dealurile se apropiau din ce în ce. Creasta lor era crenelată, țâșnind pe alocuri până la o mie de picioare înălțime, prăvălindu-se apoi în fisuri adânci, sau defileuri ce duceau spre șesurile răsăritene, aflate de partea cealaltă. De-a lungul crestei, hobbiții văzură ceea ce păreau să fie rămășițele unor ziduri acoperite de mușchi verde și ale unor șanțuri, iar în defileuri încă se zăreau ruinele unor construcții de piatră. Până la căderea nopții ajunseseră la poalele povârnișurilor apusene, unde își așezară tabăra. Era noaptea zilei de cinci octombrie, și a celei de-a șasea de când plecaseră din Bree.

A doua zi dimineața, pentru prima dată după ce ieșiseră din Pădurea Rea, dădură peste un drumeag ce se desena cu limpezime. O luară spre dreapta și porniră pe el, îndreptându-se spre sud. Era o potecă iscusit tăiată, urmând o cale ce părea aleasă anume ca să rămână cât mai mult ascunsă vederii, atât de pe culmile dealurilor de deasupra, cât și dinspre șesurile de la apus. Cobora în vâlcele, înconjura maluri abrupte, iar acolo unde traversa o porțiune mai dreaptă de ambele părți era mărginită de șiruri de bolovani uriași și pietre iscusit fățuite, ce-i apărau pe călători ca un gard viu.

- Mă-ntreb cine-a făcut poteca asta și pentru ce, zise Merry, în timp ce mergeau pe una dintre alei, printre pietre neobișnuit de mari și foarte apropiate unele de altele. N-aș zice că mă omor după ea; are, nu știu cum... mă rog, ca un fel de duh al gorganelor. Se găsesc gorgane pe Țancul Vremii?

- Nu. Nu-i nici un gorgan pe Țancul Vremii și nici pe altul dintre dealurile astea, răspunse Pas Mare. Oamenii din Apus n-au trăit pe meleagurile astea; deși mai târziu au apărut o vreme dealurile de răul care venea dinspre Angmar. Drumeagul a fost făcut ca să servească forturile construite de-a lungul zidurilor. Dar, cu mult timp în urmă, în zilele de început ale Regatului de la Miazănoapte, au înălțat un foișor pe Țancul Vremii, l-au numit Amon Sul. A ars, a fost dărâmat, n-a mai rămas din el decât un inel, care s-a rostogolit și s-a așezat precum o coroană neterminată pe creștetul dealului bătrân. Însă pe vremuri se înălța falnic. Se

povestește că acolo stătea Elendil, ca să vadă când va veni Gil-galad dinspre Apus, în zilele Ultimei Alianțe.

Hobbiții se uitau la el cu ochi mari. După câte își dădeau seama, Pas Mare cunoștea legendele cele vechi, la fel de bine ca și tainele pustietăților.

- Cine-a fost Gil-galad? vru să știe Merry, dar Pas Mare nu răspunse, având aerul că se cufundase în amintiri.

Pe neașteptate se auzi o voce murmurând:

A fost un rege, Gil-galad

Și harfe-i aduceau cântare.

El rege-al elfilor era în țara dintre Munți și Mare.

Departe-un coif strălucitor

Zăreai, și lama lăncii grele – De sus, în scutul lui de-

argint Cădeau puzderie de stele. Dar el călare s-a tot dus

De mult, spre nu se știe unde, Că-n Mordor, steaua lui de

sus Pieri în umbrele afunde.

Ceilalți se răsuciră uluiți, căci vocea era a lui Sam.

- Nu te opri, îl rugă Merry.

- E tot ce știu, bâigui Sam, roșind. L-am învățat de la domnu' Bilbo, pe când eram puștan. Îmi spunea adeseori povești de-astea, știa că-mi plăcea să-l ascult vorbind despre elfi. Tot domnu' Bilbo m-a deprins cu scrisul și cititul. Tare mai era învățat domnu' Bilbo, zău că era. Și scria poezii. El a scris ce-am cântat mai 'nainte.

-Nu l-a scris el, spuse Pas Mare. Cuvintele sunt ale unei balade ce se numește *Căderea lui Gil-galad* și se cânta într-o limbă străină. Bilbo trebuie că a talmăcit-o. Habar n-aveam de lucrul ăsta.

-Era și mai lungă, zise Sam, și toată despre Mordor. Partea aceea n-am învățat-o. Mă făcea să mă-nfior. Nici când nu mi-a trecut prin cap c-o să mă-ndrept chiar eu într-acolo.

-Spre Mordor! exclamă Pippin. Nădăjduiesc să nu trebuiască s-ajungem acolo.

-Nu mai roștiți numele ăsta cu voce tare, îi mustră Pas Mare.

Era aproape de mijlocul zilei când ajunseră la capătul dinspre sud al drumeagului și văzură în fața lor, în lumina limpede a soarelui de octombrie, un mal verde-cenușiu, ce ducea în sus, ca un pod, pe coasta nordică a dealului. Hotărâră să pornească fără zăbavă spre vârf, cât ziua era încă plină. De-acum nu se mai puteau ascunde, nu le rămânea decât speranța să nu-i observe vreun dușman sau vreo iscoadă. Pe deal nu se zărea nici o mișcare. Poate că Gandalf era undeva prin apropiere, dar nici din el nu se zărea urma.

Pe latura apuseană a Țancului Vremii descoperiră o văgăună adăpostită, în fundul căreia se găsea o vâlcea, ca un cean, cu malurile înierbate. Acolo rămaseră Sam și Pippin împreună cu tot calabalâcul și poneiul, iar ceilalți trei meraseră mai departe. După o jumătate de oră de urcuș anevoios, Pas Mare ajunse în creștetul dealului; Frodo și

Merry urcau în urmă, gâfâind și frânți de oboseală. Ultimul povârniș fusese abrupt de-a binelea și stâncos.

Așa după cum le spusese Pas Mare, sus dădură peste un inel larg de zidărie străveche, măcinată de vreme și acoperită cu iarba necosită vreodată. Dar în mijlocul acestuia fusese înălțată o movilă din pietre sparte. Negre la culoare, parcă afumate la foc. În jurul acesteia, iarba era pârjolită până la rădăcină, ca de altfel peste tot în interiorul inelului, unde verzișul era veșted și uscat, ca și cum flăcările ar fi măturat întregul vârf al dealului; nu se zărea însă nici urmă de ființă vie.

Stând pe marginea cercului ruinat, vedeau, oriunde s-ar fi uitat în jur, până hăt-departe, o întindere uriașă de pământ pustiu și drept ca-n palmă; doar la miazăzi se distingeau petice de pădure, dincolo de care sclipeau ici și colo ochiuri de apă. Ceva mai încoace, chiar dedesubtul lor, pe partea asta dinspre miazăzi, se desfășura asemănător unei panglici Vechiul Drum, ce venea de la Apus și se unduia în sus și-n jos, ca să se piardă după o creastă de pământ întunecat, spre Răsărit. Cât cuprindeai cu ochii, nici o mișcare. Urmărind cu privirile linia Drumului spre est, zăriră Munții: gurguietele mai apropiate erau cafenii, mohorâte; în spatele lor, forme ceva mai înalte, cenușii, iar dincolo de acestea piscurile înalte și albe, scăpărând printre nori.

- Ei, iată unde ne aflăm! exclamă Merry. Și tare puțin vesel și primitiv arată. Nu tu apă, nu tu adăpost. Nu tu urmă

de Gandalf. Dar nu-l învinovățesc că nu ne-a așteptat - asta dacă a trecut vreodată pe-aici.

- Tot ce se poate, făcu îndoit Pas Mare, uitându-se gânditor în jur. Chiar dacă a ajuns o zi sau două în urma noastră în Bree, ar fi putut fi aici primul. Poate călări foarte iute dacă îl apasă nevoia.

Se opri deodată din vorbit și se uită la piatra din vârful movilei; era mai netedă decât celelalte și mai albă, ai fi zis că focul o ocolise. O luă de acolo și o cercetă, răsucind-o între degete.

- Cineva a pus mâna pe piatra asta nu de mult, zise el. Ce părere aveți de semnele astea?

Pe partea de dedesubt, la fel de netedă, Frodo văzu câteva zgârieturi:

- Par să fie o linie, un punct, alte trei linii, spuse el.

- Linia din stânga poate fi runa G, cu ramuri subțiri, mormăi Pas Mare. S-ar putea să fie un semn lăsat de Gandalf, deși n-avem cum să fim siguri. Zgârieturile sunt fine. Par făcute de curând, fără doar și poate. Dar semnele pot să însemne ceva cu totul diferit, fără vreo legătură cu noi. Pribegii folosesc rune și vin uneori aici.

- Ce-ar putea să însemne, chiar dacă le-a făcut Gandalf? întrebă Merry.

- Aș zice că înseamnă G3, își dădu Pas Mare cu părerea, semn că Gandalf a fost aici pe trei octombrie, adică acum trei zile. Ar mai arăta că era grăbit, pericolul pe aproape, prin urmare n-a avut timp sau nu s-a ostenit să scrie mai mult sau

mai limpede. Dacă așa stau lucrurile, trebuie să fim cu ochii-n patru.

- Tare aș vrea să fim siguri că semnele sunt făcute de el, orice-ar însemna ele, murmură Frodo. Ar fi o mare ușurare să știm că se află pe drum, înaintea sau în urma noastră.

- Să zicem, nu se arată convins Pas Mare. Eu unul cred că a fost aici și că-l pândea o primejdie. Aici a pârjolit focul; și uite că acum îmi amintesc de luminile pe care le-am văzut acum trei nopți pe cerul de la răsărit. Am o bănuială că a fost atacat pe coama asta de deal, dar n-aș putea spune care-a fost rezultatul. Gandalf nu mai este aici, deci singuri trebuie să avem grijă de noi și să găsim drumul spre Vâlceaua Despicală, cum om putea mai bine.

- Cât de departe e Vâlceaua? întrebă Merry, uitându-se în jur cu un aer obosit.

De sus, de pe Țancul Vremii, lumea părea sălbatică și nesfârșită.

- Nu știu dacă Drumul a fost vreodată măsurat în mile mai departe *de Hanul Părăsit*, care se află la o zi distanță de Bree, spre răsărit, spuse Pas Mare. Unii spun într-un fel, alții spun altfel. Un drum ciudat, drumeții sunt bucuroși când își sfârșesc călătoria, oricât de mult sau de puțin au mers. Dar eu știu cât mi-ar lua mie, pe propriile picioare, dacă e și vremea bună și îmi surâde norocul: douăsprezece zile de aici până la Vadul Urșilor, unde Drumul traversează Apa Zgomotoasă ce izvorăște din Vâlceaua Despicală. Avem

înainte o călătorie de cel puțin două săptămâni, căci nu-mi închipui că vom putea folosi Drumul.

- Două săptămâni!

Lui Frodo nu-i venea să creadă.

- Multe se mai pot întâmpla în acest timp, oftă el.

- Așa e, adevări Pas Mare.

Rămaseră o vreme tăcuți pe vârful de deal, lângă povârnișul răsăritean. În locul acela singuratic, Frodo își dădu pentru prima oară pe de-a-ntregul seama de pribegia lui și de pericolul în care se afla. Tare și-ar mai fi dorit ca soarta să-l fi lăsat în prea iubitul și liniștitul său Comitat. Se uită în jos, la îngrozitorul Drum ce ducea înapoi, spre vest - spre casa lui. Dintr-o dată, privirea îi prinse două puncte negre ce se mișcau încet de-a lungul drumului spre vest; privi și mai atent și observă că mai erau trei, care se târau spre est, în întâmpinarea celorlalte. Îi scăpă un strigăt și iute îl prinse pe Pas Mare de braț.

- Privește! zise el, arătând în jos.

Pe loc Pas Mare se aruncă la pământ, la adăpostul cercului ruinat, trăgându-l și pe Frodo jos lângă el. Merry se trânti alături.

- Ce-i? întrebă el în șoaptă.

- Nu știu, dar mă tem de ce-i mai rău, răspunse Pas Mare.

Se târâră până la marginea inelului și iscodiră printr-o crăpătura dintre doi colți ascuțiți. Lumina nu mai era puternică, căci seninul dimineții trecuse de mult și nori ce veneau de la est acoperiseră soarele care începuse să coboare

spre asfințit. Vedeau cu toții petele negre, dar nici Frodo și nici Merry nu le puteau distinge clar contururile; ceva totuși le spunea că acolo departe, jos, se strângeau Călăreții Negri pe Drum, dincolo de piciorul dealului.

- Da, zise Pas Mare, a cărui privire mai ascuțită nu-l lăsa prada îndoielii. Dușmanul e acolo.

Se furișară în grabă din ascunzătoare și coborâră pe costișa nordică a dealului, că săși găsească prietenii.

Sam și Peregrin nu stătuseră degeaba. Exploraseră Vâlceaua și clinele înconjurătoare. Destul de aproape dăduseră peste un izvor cu apă limpede, ce venea din coasta dealului, iar lângă el urme de tălpi, vechi de cel mult o zi sau două. Chiar pe fundul vâlceleii găsiseră urme destul de proaspete de foc și alte semne de popas încropit în mare grabă. Câteva pietre căzuseră pe buza dinspre deal a vâlceleii. În spatele lor, Sam descoperise o provizie mică de lemne de foc, aranjate frumos într-o grămadă.

- Mă-ntreb dacă n-a trecut Gandalf pe-aici, îi spuse el lui Pippin. Cine-a pus lemnele aici avea de gând să se întoarcă, așa mi se pare.

Aflând despre aceste descoperiri, Pas Mare se încruntă.

- Mai bine mai aveam puțină răbdare și cercetam locul ăsta eu însumi, zise pornind iute spre izvor, ca să studieze urmele de tălpi.

- Mă temeam eu c-așa are să fie, spuse el când se întoarse. Sam și Pippin au umblat peste tot, și acolo pământul e moale, așa că urmele ori s-au distrus, ori s-au amestecat. Nu

de mult au trecut Pribegii pe-aici. Ei au lăsat lemnele de foc. Dar sunt și urme mai proaspete, ce n-au fost făcute de Pribegi. Cel puțin o urmă a fost lăsată de cizme mari, acum o zi sau două. Cel puțin una. Acum nu mai pot fi sigur, dar cred că au fost multe picioare încălțate în cizme.

Tăcu și rămase adâncit în gânduri.

În mințile lor, hobbiții aveau imaginea clară a Călăreților înveliți în pelerine și încălțați cu cizme. Dacă într-adevăr Călăreții descoperiseră Vâlceaua, cu cât îi ducea Pas Mare mai repede în altă parte, cu atât era mai bine. Sam se uită în jurul său cu vădită neplăcere, mai ales după ce auzise noutățile despre dușmanii lor, aflați pe Drum, doar la câteva mile distanță.

- N-ar fi mai bine s-o ștergem imediat, domnu' Pas Mare? întrebă el înfrigurat. Se întunecă și nu-mi place văgăuna asta: mă face să-mi simt inima grea.

- Da, negreșit trebuie să ne hotărâm ce să facem acum, pe loc, răspunse Pas Mare, uitându-se la cer ca să vadă cât timp mai aveau și cum se anunța vremea. Ei bine, Sam, zise el într-un sfârșit, nici mie nu-mi place locul ăsta, dar nu-mi vine în minte nici un alt loc unde-am putea ajunge până la căderea nopții. Cel puțin deocamdată n-am fost zăriți, iar dacă ne mișcăm, e mult mai probabil să fim văzuți de iscoade. Tot ce-am putea face ar fi să ne abatem de la drumul nostru și s-o luăm drept spre miazănoapte, pe partea asta a dealurilor, unde ținutul seamănă foarte mult cu ce este aici. Drumul este supravegheat, dar va trebui, vrem nu vrem, să-

l traversam dacă am încerca să ne punem la adăpost în desișurile de la miazăzi. La miazănoapte de Drum, dincolo de dealuri, e pustietate mare și oglindă cât vezi de jur-împrejur.

- Călăreții ăștia pot vedea? întrebă Merry. Adică, mi se pare ciudat că și-au folosit mai degrabă nasurile și nu ochii, și că ne-au adulmecat, dacă ăsta-i cuvântul potrivit, cel puțin în timpul zilei. Dar ne-ai pus să ne culcăm la pământ când i-ai văzut jos, în vale; iar acum spui că am putea fi văzuți, dacă ne mișcăm.

- Am fost prea imprudent sus pe culme, răspunse Pas Mare. Eram atent să găsesc vreun semn lăsat de Gandalf, dar a fost o greșeală din partea noastră să urcăm și să stăm acolo atât de mult. Căci cei care văd sunt caii negri, iar Călăreții pot folosi oameni și creaturi drept iscoade, așa cum ne-a fost dat să descoperim în Bree. Ei înșiși nu pot vedea lumea luminii așa cum o vedem noi, dar formele noastre aruncă umbre în mințile lor, pe care doar soarele amiezii le distruge; iar în întuneric disting multe semne și forme ce pentru noi zac ascunse: atunci sunt cel mai de temut. Și tot timpul simt mirosul de sânge cald, dorindu-l și urându-l în același timp. Și simțurile sunt altele decât cele ale vederii sau mirosului. Le simțim prezența - ne-a tulburat inimile din clipa în care am ajuns aici și încă înainte de a-i vedea; ei ne-o simt pe-a noastră mult mai intens. Pe lângă asta, adăugă el, coborându-și vocea până la șoaptă, îi atrage Inelul.

- Vrei să spui că nu exista scăpare? întrebă Frodo uitându-se în jur cu disperare. Dacă mă mișc, sunt văzut și vânat. Dacă stau pe loc, îi atrag la mine.

Pas Mare își puse o mână pe umărul lui.

- Mai există speranță, spuse el. Nu ești singur. Să luăm lemnele astea pregătite aici pentru foc drept un semn bun. Nu prea avem unde să ne adăpostim sau să ne apărăm aici, dar focul ne va servi și de adăpost, și de apărare. Poate Sauron să folosească focul în mârșăviile sale cât poștește, dar Călăreții ăștia nu iubesc focul și se tem de cei care-l mânuiesc. Focul este prietenul nostru în pustietate.

- Așa o fi, murmură Sam. Pe de altă parte, nici nu văd cale mai bună de a le spune „cucu, aici suntem”, decât poate să ne apucăm să strigăm.

În cel mai adânc și mai adăpostit cotlon al văioagei aprinseră un foc și pregătiră ceva de mâncare. Umbrele serii începeau să coboare, se făcea tot mai frig. Simțiră deodată cât de foame le era, căci nu mâncaseră nimic de dimineață; dar nu cutezară să pregătească altceva mai mult decât o cină modestă. Nici o vietate nu popula întinderile de dincolo de dealuri, în afara zburătoarelor și a sălbăticiunilor - ținuturi neprimitoare, părăsite de toate semințiile lumii. Pribegii mai hălăduiau din timp în timp pe acele meleaguri, dar erau puțini la număr și nu poposeau niciodată. Alți rătăcitori erau și mai rari, și oricum de soi rău: căpcăunii rătăceau când și când, ieșind din văile nordice ale Munților Cețoși. Doar pe Drum puteau fi întâlniți călători, cel mai adesea gnomi,

grăbind cu treburi numai de ei știute, fără să-i ajute pe străinii aflați la ananghie sau să schimbe mai mult de câteva vorbe cu ei.

- Nu văd cum am putea face să ne ajungă merindele, zise Frodo. Nu-i vorbă, am fost cumpătați în aceste ultime zile, nici cina de-acum nu-i un festin; dar am mâncat mai mult decât ar fi trebuit, dacă socotim că avem de mers două săptămâni, poate chiar mai mult.

- De-ale gurii găsim în pustietate, zise Pas Mare. Fructe de pădure, rădăcini, ierburi; iar dacă e nevoie, mă pricep nițel la de-ale vânătorii. Să nu vă temeți că o să flămânziți înainte de venirea iernii. Numai că strânsul hranei și vânatul sunt îndeletniciri anevoioase și obositoare, iar noi n-avem vreme de pierdut. Așa că strângeți-va brâiele și gândiți-vă cu speranță la mesele din casa lui Elrond.

Frigul se făcea tot mai aprig pe măsură ce se adâncea întunericul. Uitându-se pe furiș peste buza văioagei, nu vedeau altceva decât întinderi de pământ cenușiu ce repede se pierdeau în umbră. Deasupra, cerul se limpezise din nou; îl acopereau încet, pâlپând, stelele. Frodo și tovarășii săi se strânsesă în jurul focului, înveliți în toate păturile și veșmintele pe care le aveau cu ei; Pas Mare, în schimb, se mulțumi doar cu o pelerină și se așeză mai la o parte, trăgând gânditor din pipă.

Când noaptea se făcu și mai adâncă și focul prinse a străluci cu mai multă viață, el începu să le spună povești, ca să le abată gândul de la teamă. Știa nenumărate istorii și

legende străvechi, despre elfi și oameni și despre faptele rele și cele bune din zilele de odinioară. În sinea lor, hobbiții se întrebau cât de bătrân era Pas Mare și de unde învățase toate aceste comori.

- Vorbește-ne de Gil-galad, îl rugă Merry deodată, când Pas Mare sfârși o poveste despre Regatele Elfilor. Știi cum sună mai departe balada aia veche de care ne-ai pomenit?

- Știu, cum să nu. Și Frodo știe, căci ne privește pe toți îndeaproape.

Merry și Pippin se uitară la Frodo, care își ațintise privirile la foc.

- Știu doar puținul pe care mi l-a spus Gandalf, zise Frodo încet. Gil-galad a fost ultimul dintre marii regi elfi de pe Pământul de Mijloc. În limba lor, Gil-galad înseamnă *Lumina stelei*. Împreună cu Elendil, prietenul elfilor, el a plecat spre țara...

- Nu, îl întrerupse Pas Mare. Nu cred că povestea asta trebuie spusă acum, când slujitorii Dușmanului sunt pe aproape. Dacă izbutim să ajungem la casa lui Elrond, o s-o puteți auzi acolo, de la un capăt la altul.

- Atunci spune-ne încă o poveste de demult, îl rugă Sam, o poveste despre elfii dinainte de apusul vremurilor. Tare aș vrea să mai aflu despre elfi; întunericul ăsta îmi pare să se strângă atât de tare în jurul nostru.

- Am să vă spun povestea lui Tinuviel, hotărî Pas Mare, dar pe scurt - căci este o poveste lungă, al cărei sfârșit nu se cunoaște; și nu-s alții, afară doar de Elrond, care să șio

amintească pe de-a-ntregul, așa cum era spusă pe vremuri.
E un basm, chiar dacă-i trist, așa cum sunt toate basmele
despre Pământul de Mijloc, și cu toate acestea ne poate
însenina.

Tăcu o vreme, apoi începu nu să vorbească, ci să cânte
încetșor:

Frunzișuri dese, ierburi moi,
Înaltă floarea de cucută Și în poiană stele, roi, Prin
umbrele în tremurare. Tinuviel dansa pierdută
Pe-al flautului cânt vioi,
Cu părul ei, sub vraja mută A strălucirilor stelare.

Din iarna munților venind
Pe râul elfilor la vale, Beren călca pe foi de-argint,
Hoinar și trist și singuratic.
Dar când îi apăru în cale
Veșmântul ei de flori sclipind
Ce se-arăta privirii sale
Și părul lung umbrind sălbatic,

Cuprins de vrajă, se trezi Și ar fi vrut cu-nfrigurare
Ca într-o joacă de copii
Să prindă-a lunii licărire
Fecioara-n dans prin frunze rare
În codrii elfilor pieri Și el rămase-n așteptare, Pierdut și
singur în iubire.

Parcă prin frunzele de tei
Un zbor trecea ca o părere,
Și un cântec, poate șoapta ei,
Prin văi adânci și tănuite
Dar vremea scutura-n tăcere Frunzișul codrilor erei
Și flori cădeau fără putere
Sub vântul iernii, veștejite

În urma ei, neostenit
O căuta pe-ntreg pământul Și sub al stelelor scripit
Și prin văzduhuri înghețate
În lună îi vedea veșmântul
Ca pe un cal nebănuit Dansa fecioara luminându-l Ca-n
albe neguri depărtate.

Iarna trecu, dar n-a uitat
Să-ntoarcă iarăși primăvara
Cu al ciocârliilor cântat
Și ploi venind prin zarea-adâncă.
Flori albe, in lumina clară, Văzu sub tălpi și, vindecat, ar fi
dansat cu ea, fugara, Pe iarba neatinsă încă.

Fecioara dispăru, dar el Un nume elf chema cu jale
Tinuviel! Tinuviel!
Și ea-ncercă să înțeleagă Oprită-n vraja vocii sale – Beren
veni, și-n veci, astfel, Îmbrățișați, pe-aceeași cale, Să fie
viața lor întreagă.

Privind în ochii ei umbriți
De părul lung în unduire
Păreau de cer adeveriți în oglindiri adânci de stele –
Tinuviel, fecioara elfă
Nemuritoare prin iubire,
Cu brațe albe în lumină, Cu părul, umbră peste ele.

De-acum pe lungi poteci vor fi
Pe stânci de munte, duși de soarte,
Prin porți de fier și săli pustii, Peste păduri de-ntunecime,
Și despărțiri aveau să-i poarte,
Dar soarta iar îi întâlnește
Pierduți prin veacuri fără moarte, Prin codri neștiuți de
nime!

Pas Mare oftă și tăcu o vreme, înainte să vorbească din
nou.

- Acesta e un cântec pe care elfii îl numesc *ann-thennath*, dar e greu să fie tălmăcit altfel în vorbirea noastră de zi cu zi, iar ceea ce v-am cântat eu este doar un ecou palid. Povestește despre Beren, fiu al lui Barahir și Luthien Tinuviel. Beren era muritor, dar Luthien era fiica lui Thingol, un Rege al elfilor de pe Pământul de Mijloc, pe vremea când lumea era încă tânără, iar ea era cea mai frumoasă fecioară ce a fost văzută vreodată printre copiii acestei lumi. Precum stelele deasupra cețurilor de pe meleagurile de la miazănoapte era

frumusețea ei, iar chipul ei adoma luminii soarelui, în acele timpuri, Marele Dușman, căruia Sauron din Mordor îi era un simplu slujitor, sălășluia în Angband, la Miazănoapte, iar elfii de la soare-apune, care s-au întors pe Pământul de Mijloc, au pornit război împotriva lui ca să recucerească Silmarilsurile răpite de el; iar străbunii Oamenilor i-au ajutat pe elfi. Dar Dușmanul a învins, Barahin a fost ucis, iar Beren, scăpând din mare primejdie, a trecut peste Munții Groazei, intrând în tăinuitul Regat Thingol, în codrul Neldoreth. Acolo a zărit-o pe Luthien, care cânta și dansa într-un crâng, lângă râul Esgalduin cel fermecat; și i-a pus numele de Tinuviel, adică Privighetoarea, în vorbirea străveche. Multe amărăciuni s-au abătut mai târziu asupra lor, și vreme îndelungată au fost despărțiți. Tinuviel l-a scăpat pe Beren din temnițele lui Sauron, și împreună au trecut prin mari primejdii, l-au dat jos de pe tronul lui chiar pe Marele Dușman și au luat din coroana lui de fier una dintre cele trei Silmarilsuri, cele mai mari nestemate ce-au fost văzute vreodată, pentru a o da în schimbul miresei Luthien tatălui ei, Thingol. Dar în cele din urmă Beren a fost ucis de Lupul care a venit de la porțile din Angband, și a murit în brațele lui Tinuviel. Ea însă a ales să fie muritoare și să piară de pe lumea asta, ca să-l poată urma; iar cântecul spune că ei s-au întâlnit din nou dincolo de Mările Despărțirilor și după ce au mai umblat o vreme, vii încă o dată, prin pădurile verzi, au trecut, în timpuri de mult duse, dincolo de hotarele lumii noastre. Așa se face că Luthien Tinuviel, singura din tot regatul elfilor, a murit cu adevărat

și a părăsit lumea, iar ei au pierdut-o pe cea pe care au iubit-o cel mai mult. Dar de la ea s-au tras stăpânii elfi din străvechime, amestecându-se printre oameni. Acolo trăiesc încă aceia a căror strămoașă a fost Luthien, și se spune că viața ei nu va pieri niciodată. Elrond din Vâlceaua Despăcată este din acea seminție. Din Beren și Luthien s-a născut moștenitorul lui Dior Thingol; iar din acesta Elwing cel Alb, cu care s-a măritat Earendil, cel care a pornit cu corabia lui din cețurile lumii pe mările cerurilor, cu nestemata Silmaril deasupra sprâncenei sale. Iar din Earendil s-au tras Regii din Numenor, adică din Apusime.

În timp ce Pas Mare vorbea, hobbiții îi priveau chipul, ciudat, pătimaș, abia luminat de lucirea roșie a focului de lemne. Ochii lui străluceau, vocea îi era gravă și adâncă. Deasupra, bolta era neagră și înstelată. Dintr-o dată, în spatele lui apărură o lumină palidă pe creștetul Țancului Vremii. Luna ceruită urcă încet peste dealul ce-i domina, făcând stelele din jur să pălească.

Povestea se sfârșise. Hobbiții se foiră, își întinseră mădularele.

- Uitați-vă! le atrase Merry luarea-aminte. Răsare luna; semn că s-a făcut târziu.

Priviră cu toții. În aceeași clipă, văzură în vârful dealului ceva mic și negru, decupat pe lucirea lunii ce răsărea. Poate că era doar un bolovan mare sau un stei dezvelit de razele palide.

Sam și Merry se ridicară în picioare și se depărtară de foc. Frodo și Pippin rămaseră așezați și tăcuți. Pas Mare urmărea încordat lumina lunii. Totul părea liniștit și nemișcat, dar Frodo simți cum inima îi era cuprinsă de o groază de gheață, acum că Pas Mare nu mai vorbea. Se ghemui și mai aproape de foc. Dar tocmai atunci se întoarse și Sam în fugă, de la marginea văioagei.

- Nu știu ce e, zise el, dar mi s-a făcut frică dintr-o dată. N-aș ieși din vâlceaua asta pentru nimic în lume; mi s-a năzărit, așa, că cineva se cățara în sus pe povârniș.

- Ai văzut ceva? întrebă Frodo, sărind în picioare.

- Nu, stăpâne. De văzut, n-am văzut, dar nici că m-am oprit să mă uit.

- Eu am văzut ceva, zise Merry; sau așa cred - spre apus, unde lumina lunii cădea pe șesurile de dincolo de umbra aruncată de vârful dealului, mi s-a părut că am zărit două sau trei siluete negre. Parcă veneau încoace.

- Stați lângă foc, cu spatele la el! strigă Pas Mare. Luați în mâini niște lemne din cele lungi și fiți pregătiți.

O vreme fără măsură rămaseră acolo tăcuți și încordați, cu spatele la focul de lemne, cu privirile ațintite la umbrele ce-i împrejmuiau. Nu se întâmplă nimic. Nici o mișcare și nici un sunet în noapte. Frodo se foi, simțind nevoia să spargă tăcerea: să urle.

- Ssst, susură Pas Mare.

- Ce-a fost asta? abia șopti Pippin în aceeași clipă.

Peste buza micii văioage, pe partea mai îndepărtată de deal, mai mult simțiră decât văzură înălțându-se o umbră, o singură umbră sau mai multe decât una. Curând nu mai încăpu nici o îndoială: trei sau patru siluete înalte și negre stăteau acolo, pe clină, uitându-se în jos la ei. Atât de negre erau, încât semănau cu niște găuri negre în umbra adâncă din spatele lor. Lui Frodo i se păru că aude un sâsâit slab, ca o respirație înveninată, și simți un fior subțire, străpungător. Apoi siluetele începură să înainteze.

Teroarea puse stăpânire pe Pippin și Merry, făcându-i să se arunce cu fețele la pământ. Sam se înghesui în Frodo. Frodo nu era mai puțin îngrozit decât tovarășii săi; dârdâia, cuprins parcă de un frig cumplit, dar groaza lui fu înghițită de neașteptata ispită de a-și pune Inelul pe deget. Dorința îl copleși într-așa măsură, încât nu se mai putea gândi la nimic altceva. Nu uitase Gorganul, și nici mesajul lui Gandalf; dar ceva părea să-l împingă să dea la o parte toate prevenirile - nu-și mai dorea decât să dea ascultare ispitei. Nu în speranța de-a scăpa sau de-a face ceva anume, spre bine sau spre rău: nu simțea decât că trebuia să ia Inelul și să și-l petreacă pe deget. Nu putea scoate un singur cuvânt. Simți privirea lui Sam pironită asupra lui, ca și cum acesta știa că stăpânul său se afla în mare cumpănă, dar Frodo nu se putu răsuci spre el. Închise ochii și se luptă cu sine câteva clipe; împotrivirea i se păru de neîndurat, astfel că trase lanțul afară și-și puse Inelul pe arătătorul mâinii stângi.

În clipa următoare, deși totul rămăsese la fel ca înainte, amenințător și întunecos, formele căpătară o claritate teribilă. Frodo vedea până sub mantiile lor negre. Cinci siluete înalte: două stăteau pe buza vâlcelei, trei înaintau. Pe chipurile lor albe ardeau ochi pătrunzători și nemiloși; sub pelerine purtau veșminte lungi, cenușii; peste părul sur, coifuri din argint; în mâinile scheletice, săbii de oțel. Ochii lor coborâra asupra lui, străpungându-l, și în aceeași clipă siluetele se repeziră la el. Disperat, Frodo își trase sabia din teacă, și când o scoase, i se năzări că tăișul ei scăpărase cu o lumină roșie, parcă ar fi fost o limbă de foc. Două dintre siluete se opriră locului. A treia era mai înaltă decât celelalte: avea părul lung, lucitor, iar pe coif o coroană. Într-o mână ținea o sabie lungă, în cealaltă un pumnal; și pumnalul, și mâna care-l ținea apăreau strălucite de o aură palidă. Silueta făcu un pas înainte și se prăvăli peste Frodo.

În acea fracțiune de secundă, Frodo se aruncă pe burtă și se pomeni strigând: *Ooo, Elbereth! Gilthoniel!* Izbi în picioarele vrăjmașului. Noaptea fu săgetată de un țipăt ascuțit, iar el simți o durere ca de așchie de gheață otrăvită înfigându-i-se în umărul stâng. Înainte ca mintea să i se întunece, zări, ca printr-o ceață învărtejită, cum Pas Mare țâșnește din întuneric cu un mănunchi de lemne arzânde în fiecare mână. Cu un ultim efort, Frodo lăsă paloșul să-i cadă și-și scoase Inelul de pe deget, strângându-l în pumnul drept.

XII Fuga spre Vad

Când Frodo își veni în simțiri, încă strângea în pumn Inelul. Zăcea întins lângă focul ce ardea acum cu o vâlvătaie mare și strălucitoare. Cei trei tovarăși ai săi stăteau aplecați deasupra lui.

- Ce s-a-ntâmplat? Unde-i regele cel palid? întrebă Frodo cu disperare.

Hobbiții erau prea copleșiți de bucuria de a-l auzi vorbind ca să-i răspundă imediat; drept e că nici nu-i înțeleseseră întrebarea, într-un târziu, Frodo pricepu de la Sam că ei unii nu văzuseră nimic, decât niște siluete vagi, umbroase, ce se îndreptau spre ei. Și deodată, spre groaza lui, Sam descoperise că stăpânul dispăruse; și tot atunci o umbră neagră trecuse ca fulgerul pe lângă el și se prăbușise la pământ. Auzise vocea lui Frodo, dar i se păruse că venea de undeva de la mare depărtare, sau de sub pământ, strigând vorbe ciudate. Și altceva nici că mai zăriseră, până se împiedicaseră de trupul lui Frodo, zăcând ca și mort, cu fața în jos pe iarbă și cu sabia sub el. Pas Mare le poruncise să-l ridice și să-l întindă lângă foc, apoi se făcuse nevăzut. Și de atunci trecuse ceva vreme.

Era limpede că Sam începea să se îndoiască de Pas Mare; dar chiar în timp ce vorbea, acesta se reîntoarce, apărând pe nepusă masă din umbrele nopții. Toți tresăriră, iar Sam chiar își scoase sabia, punându-se scut deasupra lui Frodo; numai că Pas Mare îngenunche iute alături de el.

- Nu-s Călăreț Negru, Sam, zise el cu blândețe, și nici în tabăra lor nu-s. Am încercat să aflu câte ceva din mișcările lor; dar n-am aflat. Nu pot ști din ce pricină au plecat și nu au atacat încă o dată. Însă prezența lor nu se simte nicăieri în preajmă.

Când auzi povestea lui Frodo, se încruntă, clătină din cap și oftă. Apoi le ceru lui Pippin și lui Merry să pună la încălzit cât mai multă apă în ceaunele lor mici și să spele rana cu ea.

- Puneți lemne pe foc tot timpul și aveți grijă să-i fie cald lui Frodo, mai spuse el.

Apoi se ridică în picioare și-l chemă pe Sam mai la o parte.

- Cred că acum pricep mai bine ce se-ntâmplă, zise el cu o voce coborâtă. După cât se pare, au fost doar cinci dintre dușmani. De ce n-au venit toți, nu știu; dar nu cred că se așteptau să întâmpine rezistență. Deocamdată s-au retras. Dar tare mi-e teamă că nu prea departe. Or să vină înapoi în altă noapte, dacă nu izbutim să scăpăm. Nu fac decât să aștepte, pentru că își închipuie că sunt aproape de victorie și că Inelul nu va mai putea să se depărteze mult. Teama mea, Sam, e că își închipuie că stăpânul tău are o rană mortală, ce-l va face neputincios în fața vrerii lor. Vom trăi și vom vedea.

Sam își reținu cu greu lacrimile.

- Nu te pierde cu firea, încercă să-l liniștească Pas Mare. Acum trebuie să ai încredere în mine. Frodo al tău e făcut dintr-o stofă mult mai rezistentă decât am crezut, chiar dacă Gandalf m-a prevenit asupra acestui lucru. Frodo nu e rănit de moarte, și cred că va rezista puterii rele a răni mai mult

decât se așteaptă dușmanii. Am să fac tot ce pot ca să-l ajut și să-l vindec. Păzește-l bine cât lipsesc.

O luă iute din loc și dispăru încă o dată în întuneric.

Frodo moțăia, deși durerea din rană devenea tot mai puternică și o răceală ucigătoare se întindea din umăr spre braț și latura trupului. Prietenii lui vegheau asupra lui, încingeau focul ca să-i fie cald și-i spălau rana. Noaptea trecu încet și istovitoare. Zorile se iveau pe cer și văioaga se umplea de o lumină cenușie, atunci când se întoarse Pas Mare.

- Ia priviți! strigă el și, aplecându-se, ridică de jos o pelerină neagră ce zăcuse acolo ascunsă de întunericul nopții.

La câteva palme mai sus de tiv, țesătura avea o creștătură.

- Aici a lovit sabia lui Frodo, zise el. Singura vătămare, mă tem, pe care a adus-o dușmanului său; căci acesta rămâne nevătămat, doar tăișurile ce străpung pe înspăimântătorul Rege pier. Mai ucigător pentru el a fost numele lui Elbereth. Iar pentru Frodo, mai ucigător a fost asta!

Se aplecă încă o dată și culese din iarbă un pumnal lung și subțire. Lama lucea ca o scăpărare de gheață. Când Pas Mare se ridică, hobbiții văzură că tăișul era zimțat, iar vârful rupt. Și spre marea lor uimire, în timp ce el ținea pumnalul în sus, în lumina tot mai limpede a zorilor, lama păru a se topi, dispărând ca un fum în văzduh; Pas Mare rămăsese doar cu plăselele în mână.

- Vai, vai! se văită el. Pumnalul ăsta blestemat l-a rănit. Puțini sunt cei care se pricep să tămăduiască rănille lăstate de armele lor blestemate. Dar o să fac tot ce-mi stă în putință.

Se așeză pe pământ și puse plăselele pumnalului pe genunchi iar deasupra-le cânta încet un cântec, într-o limbă ciudată. Apoi, dându-le deoparte, se răsuci spre Frodo și, cu o voce șoptită, rosti vorbe de neînțeles pentru ceilalți. Din săculețul atârnat la brâu scoase frunzele lungi ale unei plante.

- După frunzele astea m-am dus până departe ca să le găsesc, spuse el. Căci planta nu crește pe dealurile sterpe; am dat de ea în întuneric, în desișurile aflate la miazăzi de Drum, de unde am simțit venind aroma frunzelor ei.

Zdrobi o frunză între degete și aerul se umplu de un miros dulceag și înțepător.

- Am avut noroc că am găsit-o, adăugă el, căci e o plantă vindecătoare, adusă pe Pământul de Mijloc de oamenii din Apus. *Athelas* îi e numele dat de ei și crește ici și colo, doar lângă locurile unde s-au așezat sau au poposit ei în vremurile de demult; la Miazănoapte nu e cunoscută, decât de puținii care se încumetă în Pustietate. Are virtuți mari, numai că puterile ei tămăduitoare se pot dovedi slabe pentru rana lui Frodo.

Aruncă frunzele în apa clocotindă și cu acea fiertură spală umărul lui Frodo. Mireasma aburului era înviorătoare, încât hobbiții nevătămați simțiră cum li se liniștesc și li se limpezesc gândurile. Buruiana păru să aibă oarece putere și asupra răni, căci Frodo avu senzația că durerea și

răceala din partea aceea a trupului se alinau; dar brațul îi rămase la fel de neputincios: nu și-l putea ridica și nici mișca. Îi părea cumplit de rău de nesăbuința de care dăduse dovadă și se învinuia că nu rezistase ispitei; abia acum pricepea că, punându-și Inelul pe deget, nu se supusese propriei dorințe, ci voinței poruncitoare a dușmanilor săi. Se întreba dacă nu cumva avea să rămână beteag pe viață, și cum își vor mai putea continua călătoria. Se simțea prea slab ca să se țină pe picioare.

Aceasta era întrebarea care-i frământa și pe ceilalți hobbiți. Fără să mai stea pe gânduri, hotărâră să părăsească Țancul Vremii cât mai curând cu putință.

- Îmi vine să cred, zise Pas Mare, că dușmanul pândește locul ăsta de câteva zile bune. Dacă a ajuns Gandalf aici, trebuie că a fost nevoit să plece degrabă și nu se va mai întoarce. Oricum, după atacul de ieri-seară, suntem în mare primejdie aici de cum se lasă întunericul, și oriunde ne-am duce n-am da de pericole mai mari.

Nici nu se lumină bine de ziuă, că ei și îmbucară ceva la repezeală, apoi își făcură bagajele. Lui Frodo îi era cu neputință să meargă pe jos, așa că împărțiră cea mai mare parte a bagajelor între ei patru, iar pe Frodo îl cocoțară pe spinarea poneiului. În ultimele zile, bietul animal se întremase mult, părea mai gras și mai voinic, și chiar începuse să dea dovadă de oarecare afecțiune pentru noii lui stăpâni, mai ales pentru Sam. Trebuie că felul în care se purtase Bill Ferigă fusese tare neomenos, dacă această

călătorie în pustietate putea să însemne o atât de mare schimbare în bine față de viața lui dinainte.

Porniră înspre sud. Drept e că erau nevoiți să traverseze Drumul, dar altă cale mai scurtă spre ținuturile împădurite nu exista. În plus, aveau nevoie de lemne; căci Pas Mare le spusese că lui Frodo trebuia să-i fie cald tot timpul, cu deosebire noaptea, și pe lângă asta focul avea să-i apere întrucâtva pe toți. De asemenea, planul lui Pas Mare era acela de a mai scurta un ocol mare pe care-l făcea Drumul: dincolo de Țancul Vremii, la răsărit, acesta își schimba direcția și cotea mult spre nord.

Merseră încet, cu ochii-n patru, ocolind clinele dealului dinspre miazăzi și apus, și în scurtă vreme ajunseră la marginea Drumului. Nu se vedea nici urmă de Călăreți. Însă tocmai când treceau în fugă pe partea cealaltă, auziră în depărtare două strigăte: o voce rece care chema, și o altă voce rece care răspundea. Tremurând din toate încheieturile, grăbiră și mai mult pasul, îndreptându-se spre desișul aflat în fața lor. Pământul cobora în pantă spre sud, dar era un ținut sălbatic, lipsit de poteci; tufăriș și copaci piperniciți creșteau în hățișuri greu de pătruns, despărțite de întinderi sterpe. Iarba era rară, aspră și cenușie, iar frunzele desișurilor se veștejiseră și cădeau. Un ținut posomorât, pe care-l străbăteau anevoie și cu multă amărăciune în suflet. Abia dacă schimbau câte o vorbă în timp ce înaintau cu greu. Frodo își simțea inima ca de plumb, văzându-i cum mergeau

pe lângă el, cu capetele plecate și spinările cocârjate sub greutate. Chiar și Pas Mare arăta obosit și abătut.

Înainte să se isprăvească marșul din acea zi, durerea lui Frodo se ascuți din nou, dar multă vreme el nu spuse nimic. De patru zile mergeau, și ținutul nu-și schimbase prea mult înfățișarea, doar Țancul Vremii se cufunda încet în urma lor, iar în față munții din zare se desenau mai aproape cu fiecare pas. De la acel strigăt îndepărtat nu mai văzuseră și nu mai auziseră nimic ce ar fi putut să însemne că dușmanul prinsese de veste despre fuga lor sau că îi urmărea. Se temeau de orele întunericului și stăteau de strajă câte doi în timpul nopții, așteptându-se în orice clipă să vadă siluete negre profilându-se pe cenușii nopților, abia luminate de luna învăluită în nori; dar nu zăreau și nu auzeau altceva decât oftatul frunzelor și al ierbii veștejite. Nici măcar o clipă nu simțiseră prezența răului ce-i cuprinsese înaintea atacului din văioagă. Ar fi fost prea mult să spere că dușmanul călare le pierduse încă o dată urma. Te pomenești că așteptau să-i atace prin surprindere la vreo strâmtoare?

La capătul celei de-a cincea zi, terenul începu iarăși să urce încet, ieșind din valea largă și puțin adâncă în care coborâseră. Pas Mare schimbă din nou direcția, dinspre răsărit ușor înspre miazănoapte, iar în cea de-a șasea zi, ajungând în vârful unui urcuș lin și lung, văzură departe în față o îngrămădire de coline împădurite. La poalele lor se deslușea șerpuind Drumul, iar în dreapta, un râu cenușiu lucea palid în soarele apos. Și mai departe, abia dacă se

zărea un alt râu, într-o vale pietroasă, pe jumătate îngropată în cețuri.

- Mă tem că de-aici trebuie s-o apucăm din nou pe Drum pentru o vreme, zise Pas Mare. Am ajuns la râul de i se spune Izvorul Brumat și pe care elfii îl numesc Mitheithel. Izvorăște din Pârloagele Etten, aflate în munții căpcăunilor, la miazănoapte de Vâlceaua Despikată, și se varsă în Apa Zgomotoasă, departe la miazăzi. Din acel loc, unii îi spun Torentul Cenușiu. Se lățește foarte mult înainte să ajungă la mare. Nu poate fi trecut pe nicăieri altundeva mai jos de izvoarele din Pârloagele Etten, decât peste Ultimul Pod, peste care trece și Drumul.

- Celălalt râu de-acolo de departe cum se numește?

- Acela e Apa Zgomotoasă, sau Urșii din Vâlceaua Despikată, răspunse Pas Mare. Drumul străbate multe mile pe la poalele dealurilor între Pod și Vadul Urșilor. Dar încă nu m-am gândit cum o să traversam râul. Fiecare apă la timpul ei. Să ne considerăm norocoși dacă n-o să fim atacați pe Ultimul Pod.

A două zi, la primele ore ale dimineții, ajunseră din nou la marginea Drumului. Sam și Pas Mare o luară înainte, dar nu zăriră alți călători sau călăreți. Aici, la umbra dealurilor, plouase puțin. După socotelile lui Pas Mare, ploaia căzuse cu două zile înainte, asta însemnând că ștersese toate urmele. De atunci nu mai trecuse nimeni călare, din cât putea să vadă.

Porniră pe Drum cât le stătea în puteri de repede, și după o milă sau două, în față le apăru Ultimul Pod, la capătul unui pripor scurt. Se temeau să nu care cumva să dea cu ochii de siluetele negre, dar nu era țipenie. Pas Mare le spuse să se ascundă în hățișul de la marginea Drumului până se ducea el să cerceteze împrejurimile.

Nu după multă vreme se întoarse în fuga la ei.

- N-am văzut nici o urmă, îi anunță el, și tare mă-ntreb ce-o fi însemnând asta. În schimb, am găsit ceva foarte ciudat.

Întinse palma spre ei, arătându-le o nestemată de un verde pal.

- Am găsit-o în noroi, în mijlocul Podului. Un beril, o piatră-elfă. Dacă a fost pusă anume acolo sau a fost scăpată din întâmplare, n-aș putea zice, dar îmi dă speranțe. O iau ca semn că putem trece Podul; însă după aceea nu mai îndrăznesc să merg tot pe Drum, dacă nu am vreun semn limpede că o pot face.

Nu mai zăboviră o clipă în plus. Traversară Podul în siguranță, fără să audă alt zgomot decât al apei care se învolbura în jurul celor trei arcuri mari. După încă o milă ajunseră la o râpă îngustă, care ducea spre miazănoapte, spre ținuturile abrupte din stânga Drumului. Aici Pas Mare se abătu de la calea dreaptă și curând se pierdură într-un desis posomorât, de copaci întunecați la coajă, ce se legănau la poalele dealurilor neprietenoase.

Hobbiților le părea bine că părăsiseră meleagurile acelea neprimitoare și Drumul primejdios, dar ținutul în care intraseră acum se arăta amenințător și potrivnic. Cu cât mergeau mai în adâncul râpei, cu atât dealurile se înălțau mai mult. Ici și colo, pe culmi și creste deslușeau urme de vechi ziduri de piatră și ruine de turnuri: înfățișarea lor nu prevestea nimic bun. Frodo, care nu mergea pe jos, avea timp să se uite în jur și să cugete. Își aminti de ce-i spusese Bilbo despre călătoria lui și despre turnurile amenințătoare de pe dealurile aflate la nord de Drum, pe meleagurile din apropierea pădurii căpcăunilor, acolo unde se petrecuse prima lui mare aventură. Frodo bănuia că se aflau în același ținut și se întreba dacă nu cumva aveau să treacă tocmai prin locul cu pricina.

- Cine locuiește prin părțile astea? întrebă el. Și cine a înălțat turnurile alea? Căpcăunii, cumva?

- Nu, spuse Pas Mare. Căpcăunii nu construiesc. Nimeni nu trăiește aici. Cu multă vreme în urmă au sălășluit oameni pe aceste meleaguri, dar s-au dus cu toții. Legende spun că au devenit un popor rău, căci umbra lui Angmar s-a întins peste ei. Dar toți au fost răpuși în războiul ce a pus capăt Regatului de la Miazănoapte. De atunci însă, a trecut atât de mult timp, încât dealurile i-au uitat, deși pe pământ încă se întinde o umbră.

- Unde ai aflat asemenea povești, dacă meleagurile astea sunt pustii cu toatele și căzute în uitare? vru să știe Peregrin. Păsările și sălbăticiunile nu spun asemenea povești.

- Moștenitorii lui Elendil nu uită tot ce s-a-ntâmplat în străvechime, răspunse Pas Mare, și mult mai multe din câte aș putea povesti încă mai sunt ținute minte în Vâlceaua Despicață.

- Ai fost adeseori în Vâlceaua Despicață? întreba Frodo.

- Am fost. Pe vremuri acolo mi-am avut sălașul, și mă întorc de câte ori pot. Acolo îmi este rămasă inima; dar soarta mea nu-mi dă pace să stau într-un loc, nici chiar în casa frumoasă a lui Elrond.

Râpa se îngustă tot mai mult. Drumul rămas în urmă continua până la Râul Urșilor, dar nici drumul și nici râul nu se mai zăreau de-acum. Călătorii ajunseră într-o vale lungă; strâmtă, adâncă, întunecoasă și tăcută. Copaci cu rădăcini bătrâne și întortocheate atârnav peste stânci și creșteau în sus unii în spatele celorlalți, formând povârnișuri de păduri de pin.

Hobbiții erau din ce în ce mai obosiți. Mergeau încet, căci trebuiau să-și croiască drum printr-o vale ce nu avea poteci, împiedicându-se la tot pasul de trunchiuri căzute și stânci prăvălite. Evitau pe cât puteau orice urcuș, de dragul lui Frodo, dar și pentru că le venea greu să găsească vreo cale care să-i scoată la largime. De două zile se aflau în ținutul ăsta, când, pe neașteptate, vremea se schimbă. Vântul prinse a sufla fără conținere dinspre vest, aducând revărsări de ploaie de la mările îndepărtate, peste coamele întunecate ale dealurilor. Până să cadă noaptea, erau muiți până la piele, iar tabăra lor era posomorâtă, căci nu găsiseră nici un lemn

de foc. A doua zi, dealurile se înălțau mai mult și mai abrupt dinaintea lor, forțându-i să se abată de la calea lor și s-o ia spre miazănoapte. Pas Mare arăta tot mai neliniștit: trecuseră aproape zece zile de când părăsiseră Țancul Vremii și merindele începeau să se împutineze. Iar ploaia nu contenea.

În acea noapte făcură popas pe un prag de stâncă, ferit de un perete în care se găsea o văgăună puțin adâncă, o simplă scobitură. Frodo era agitat. Din pricina umezelii și a frigului, rana îl durea mai dihai ca înainte, iar durerea și răceala aceea de moarte îi răpiseră somnul. Rămase treaz, foindu-se și răsucindu-se de pe-o parte pe alta, ascultând plin de teamă zgomotele tainice ale nopții: șuierul vântului prin despicăturile stâncilor, picurul apei, o trosnitură, zgomotul neașteptat al unei pietre desprinse și rostogolite. I se năzări că se apropiau de el siluete negre ca să-i facă de petrecanie; dar, când se ridică în capul oaselor, nu văzu altceva decât spinarea lui Pas Mare care ședea ghemuit, își fuma pipa și făcea de strajă. Se întinse la loc și curând începu să viseze un vis tulbure, în care se făcea că umbla prin iarbă în gradina lui din Comitat, dar totul părea încețoșat și nedeslușit, mai neclar decât umbrele înalte și negre ce priveau de după gardul verde.

Trezindu-se dimineața, băgă de seamă că ploaia încetase. Norii încă acopereau cerul, dar se spărgeau din loc în loc și printre ei se iveau fâșii palide de albastru. Vântul sufla din nou. Nu se grăbiră să pornească la drum. Îndată ce isprăviră

gustarea rece, care n-avea puterea să le dea curaj, Pas Mare plecă de unul singur, spunându-le celorlalți să rămână la adăpostul stâncii până se va întoarce. Voia să urce, dacă izbutea, ca să vadă cum arăta ținutul.

Veștile pe care le aduse nu avură darul să-i liniștească.

- Am mers prea mult spre miazănoapte, îi anunță el. Trebuie să găsim o cale să ne întoarcem spre miazăzi. Dacă o ținem tot înainte, o s-ajungem în Valea Etten, mult prea la miazănoapte de Vâlceaua Despăcată. E ținutul căpcăunilor, aproape necunoscut mie. Să zicem că o să găsim o cale de trecere și ne apropiem dinspre miazănoapte de Vâlceaua Despăcată; dar ne-ar lua prea mult, căci nu cunosc drumul, unde mai pui că nici hrana nu ne ajunge. Deci, cum-necum, o să trebuiască să dăm de Vadul Urșilor.

Restul zilei și-l petrecură cățărându-se pe stânci. Găsiseră o trecere printre doi pereți, care-i scotea la o vale orientată spre sud-est, adică într-acolo unde doreau ei să se îndrepte; dar către sfârșitul zilei un alt prag se ivi în calea lor: o creastă lungă și înaltă, a cărei muchie întunecoasă desenată pe cer era spartă în multe locuri, făcând-o să apară ca dinții unei pânze știrbe de ferăstrău. N-aveau de ales: ori se întorceau din drum, ori o traversau.

Hotărâră să încerce să urce, dar urcușul se dovedi tare greu. Curând Frodo se văzu nevoit să descalece și să se chinuie să continue drumul pe jos. Chiar și așa, adeseori îi cuprindea disperarea din pricina poneiului care nu putea să urce, sau pentru că ei înșiși nu știau pe unde s-o ia, așa

împovărați cum erau. Lumina aproape că dispăruse de pe cer, iar ei erau frânți de oboseală când, pe neașteptate, se pomeniră în vârf. Ajunseseră într-o șa îngustă, între două țancuri mai înalte, iar în partea cealaltă, puțin mai încolo, coborâșul se arăta la fel de abrupt. Frodo se prăvăli la pământ și rămase acolo tremurând. Mâna stângă zăcea lipsită de viață, și toată partea aceea a trupului îi era cuprinsă parcă între gheare de gheață. Copacii și stâncile din jur i se păreau niște umbre nedeslușite.

- Nu putem merge mai departe, îi spuse Merry lui Pas Mare. Tare mă tem pentru Frodo. Ce ne facem? Crezi că-l vor putea vindeca în Vâlceaua Despăcată, asta dacă vom ajunge vreodată acolo?

- Rămâne de văzut, spuse Pas Mare. Aici, în pustietate, nu pot face mai mult; și tocmai din pricina răniilor lui țin atât de mult să ne continuăm drumul. Dar știu că în noaptea asta nu se mai poate.

- Ce se-ntâmplă cu stăpânul meu? întrebă Sam cu o voce coborâtă, uitându-se rugător la Pas Mare. Rana a fost mică, aproape că s-a închis. Nu se mai vede altceva decât un semn alb și rece pe umăr.

- Frodo a fost atins de armele Dușmanului, explică Pas Mare, iar în trupul lui a pătruns o otrăvă sau un alt rău care îmi depășește știința de a-l tămădui. Dar nu-ți pierde speranța, Sam.

Noaptea era rece sus pe creastă. Făcură un foc mic sub rădăcinile noduroase ale unui pin bătrân ce atârna peste o

scobitură nu foarte adâncă: ai fi zis că cineva scosese cândva piatra de-acolo. Stăteau ghemuiți unii în alții. Vântul sufla rece prin șa, vârfurile pinilor se aplecau scoțând gemete și suspine. Frodo zăcea ca toropit de-un vis în care i se părea că aripi negre și nesfârșit de mari fâlfâiau pe deasupra lui și că pe aripi călătoreau următorii ce-l căutau prin toate văgăunile.

Zorii se iviră senini și frumoși; văzduhul era curat, cu o lumină palidă și clară pe cerul spălat de ploaie. Hobbiții simțiră că le revine curajul, dar tânjeau după soarele care să le încălzească mădularele înțepenite și înghețate. Așteptară să se lumineze mai bine, apoi Pas Mare îl luă pe Merry cu el și se duseră până în partea cealaltă a șeii, ca să vadă valea dinspre răsărit. Soarele se înălțase deasupra orizontului și strălucea din plin atunci când cei doi se întoarseră cu vești dătătoare de speranțe. Se părea că se găseau mai mult sau mai puțin pe direcția cea bună. Dacă își continuau drumul pe povârniș la vale, de partea cealaltă a crestei, munții rămâneau în stânga lor. Nu prea departe în față, Pas Mare zărise din nou sclipirile Apei Zgomotoase și știa că Drumul spre Vad, chiar dacă încă nu se vedea, nu se găsea departe de Râu, ci undeva pe malul mai apropiat de ei.

- Iarăși trebuie să ne îndreptăm spre Drum, mai spuse el. Nu cred să găsim o altă cale de trecere printre dealuri. Oricare ar fi primejdiile care ne așteaptă acolo, Drumul este singurul ce ne poate duce spre Vad.

De cum isprăviră de mâncat, se urniră din loc. Începură să coboare încet priporul de pe partea sudică a crestei; coborâșul era mai ușor decât se așteptaseră, priporul nefiind chiar atât de abrupt, astfel că Frodo putea din nou să încalece. Bietul ponei bătrân al lui Bill Ferigă se arăta tot mai priceput în a alege poteca cea mai lesnicioasă și cu cât mai puține hârtoape cu puțință, anume pentru a-și cruța călărețul. Drumeții își recăpătară buna dispoziție. Chiar și Frodo se simțea mai bine în lumina zilei, deși, când și când, o ceață părea să-i acopere vederea, făcându-l să-și treacă mâna peste ochi.

Pippin o luase puțin înaintea celorlalți. Deodată se întoarse spre ei și strigă:

- Am dat peste o potecă!

Când ajunseră la el, văzură că nu se înșelase: cu adevărat, părea să fie începutul unei poteci ce urca șerpuind din pădurile de dedesubt, pierzându-se pe culmea de pe care tocmai coborâseră. În unele locuri, aproape că nu se mai deslușea sub buruieni sau sub pietrele și trunchiurile prăvălite, dar era limpede că pe vremuri se umblase mult pe ea. Era o cărare tăiată de brațe vânjoase și picioare cu călcătura grea. Ici și colo, copaci bătrâni fuseseră retezați sau frânți, pur și simplu, și bolovani mari fuseseră scobiți sau prăvăliți la vale pentru a lasă cale liberă.

Urmară poteca o vreme, căci era cel mai ușor drum de coborâre, dar mergeau cu multă băgare de seamă, și neliniștea lor crescuse atunci când ajunseră în pădurea

întunecată, unde poteca se contura mai clar și se lățea ca dintr-o dată, ieșind dintr-o centură de brazi, ca să coboare o pantă abruptă și să cotească brusc la stânga, în jurul unui șold stâncos. Ajunși la cotul acela, se uitară în jur și văzură că poteca mergea înainte, pe o bârnă orizontală, sub peretele unei stânci puțin înalte, peste care atârnavă copaci. În peretele stâncos se găsea o ușă pe jumătate deschisă și lăsată într-o rână, prinsă într-o singură balama uriașă.

Se opriră cu toții în fața ușii. Dădea spre o grotă, sau o încăpere săpată în stâncă, dar în întunericul ce domnea înăuntru nu se putea desluși nimic. Împingând cu toată puterea, Pas Mare, Sam și Merry reușiră să deschidă și mai mult ușa, apoi Pas Mare și Merry intrară. Nu înaintară mult, căci pe podea zăceau multe oase vechi, iar lângă intrare nu se vedea nimic altceva decât câteva ceaune mari și goale și niște oale sparte.

- Dacă a existat vreodată un bârlog de căpcăun, apoi asta e, zise Pippin. Hai, ieșiți și să plecăm de-aici. Acum știm cine-a făcut cărarea - și ar fi bine s-o luăm imediat din loc.

- Nu-i nici o grabă, eu așa zic, spuse Pas Mare ieșind. E, într-adevăr, o văgăună de căpcăun, dar, din cât se vede, a fost părăsită de multă vreme. Socotesc că nu avem de ce ne teme. Să coborâm totuși cu atenție și om vedea ce-o mai fi.

Cărarea pornea mai departe din dreptul ușii, cotea din nou pe bârna dreaptă, o lua la vale, pe o costișă împădurită. Nevrând ca Pas Mare să-și dea seama că încă îi era teamă, Pippin o luă înainte împreună cu Merry. Sam și Pas Mare

veneau în urmă, de-o parte și de alta a lui Frodo călare pe ponei, căci poteca era de-acum destul de lată ca să încapă patru sau cinci hobbiți unul lângă celălalt. Dar nu ajunseră prea departe, când Pippin se întoarse în fugă, urmat de Merry. Amândoi arătau îngroziți.

- *Sunt căpcăuni, abia îngăimă Pippin. Jos, într-o poiană din pădure, nu departe de-aici.*

I-am văzut printre copaci. Sunt tare mari.

- Mergem să-i vedem și noi, hotărî Pas Mare, luând în mână o bâtă.

Frodo nu spuse nimic. Sam însă arăta foarte speriat.

Soarele urcase în țările cerului și strălucea printre ramurile pe jumătate desfrunzite ale copacilor, pătând poiana cu petice mari de lumină. Hobbiții și Pas Mare se opriră deodată la marginea poienii și priviră pe furiș printre trunchiuri, ținându-și răsuflarea. Căpcăunii erau acolo: trei căpcăuni mari. Unul stătea aplecat, iar ceilalți doi se uitau la el.

Pas Mare înaintă nepăsător.

- Ridică-te, pietroi bătrân! porunci el, frângând bâtă de spinarea căpcăunului aplecat.

Nu se întâmplă nimic. Hobbiții rămaseră cu gurile căscate de uluială, ca apoi chiar și Frodo să izbucnească în râs.

- Măi, măi, zise el printre hohote. Uităm istoria familiei noastre. Te pomenești că ăștia sunt cei trei prinși de Gandalf, pe când se ciorovăiau cum ar fi fost mai nimerit să gătească trei gnomi și un hobbit.

- Nu mi-aș fi închipuit să ne găsim atât de aproape de locul ăla, pufni Pippin.

Cunoștea povestea prea bine. Bilbo și Frodo i-o spusese adeseori; dar, ca să fie sincer, niciodată nu crezuse în ea decât pe jumătate. Chiar și acum se uita la căpcăunii de piatră cu neîncredere, temându-se ca nu cumva vreo vrajă să-i readucă dintr-o dată la viață.

- Uitați nu numai istoria familiei, dar și tot ceea ce-ați știut despre căpcăuni, zise Pas Mare. E ziua în amiaza mare, soarele strălucește, și cu toate astea veniți să mă speriați cu basme despre căpcăuni vii care pasămite ne-ar aștepta aici, în lumină. Oricum, poate că ați băgat de seamă că unul dintre ei are după ureche un cuib vechi de pasăre. Ce ornament cu totul neobișnuit pentru un căpcăun viu!

Izbucniră din nou în râs. Frodo simți cum își revine la viață: amintirea primei aventuri reușite a lui Bilbo îi dădea puteri. Soarele era cald și mângâietor, iar vălul de pe ochi parcă se mai risipise. Se odihniră o vreme în luminiș și prânziră chiar la umbra picioarelor celor mari ale căpcăunilor.

- Ce-ar fi să cânte unul dintre noi ceva, cât e soarele sus pe cer? veni Merry cu ideea după ce isprăviră de mâncat. De zile întregi n-am mai auzit un cântec sau o poveste.

- De pe Țancul Vremii, socoti Frodo. Ceilalți se uitară la el.

- Nu vă faceți griji în privința mea, adaugă el. Mă simt mult mai bine, dar nu cred că aş putea cânta. Poate-și răscolește Sam amintirile și găsește ceva.

- Hai, Sam, îl îmboldi Merry. Ai mult mai multe strânse acolo, în capul tău, decât dai de înțeles.

- Habar n-am despre ce vorbești, se apără Sam. Dar ia să vedem ce ziceți despre asta. Nu-i chiar o poezie, dacă mă-nțelegeți ce vreau să spun: doar o prostioară. Dar ceea ce am văzut aici mi-a amintit de ea.

Ridicându-se în picioare, își duse mâinile la spate, ca și cum ar fi fost la școală, și începu să cânte o melodie veche:

Un Căpcăun pe-un jilț de piatră sta singur, foarte
înciudat, Și rumega și morfolea un os bătrân și descărnat.
De ani de zile-l tot rodea Căci carne-n jur nu se ivea.

Îl mesteca! Îl ronțăia!

Acolo-n peșteră, pe dealuri Unde doar el sălășluia , Și
carne-n jur nu se ivea.

Cu cizmele lui mari veni și Tom la Căpcăun odată
Și-i spuse: Ce tot rozi acolo? Ce-i aia? Rogu-te-mi arată!
Că parc-ar fi din țintirim Țurloiul unchiului meu Tim Vai,
Unchiule! Mănunchiule! De multă vreme unchiul Tim
Credeam că zace-n țintirim Hei, Căpcăune! Aferim!

Băiete, zise Căpcăunul, eu osul ăsta l-am furat, Dar ce fac
oasele în groapă? Au ele-un rost adevărat?

Unchiaşul tău era grămadă
De oase nu putea să vadă Țurloi! Burloi!
Dar unui Căpcăun bătrân
Putea să-i dea, că sunt destule Țurloaie care mai rămân.

Și-i zise Tom: Ascultă, nene, cum alde tine, poți să spui, Își face mendrele în voie și fără știrea nimănui Cu oasele lui unchiu-meu? Așa că osul lui îl vreau Corsarule! Tâlharule! Chiar dacă-i mort, e-al lui și gata Și-i rubedenie cu tata Așa că dă încoa' bucata!

Nu-l dau nici pentru două ace! Și nu mai face pe nebunul C-o să te molfăi și pe tine, îi spune-atuncea Căpcăunul, O carne proaspătă-i ca mierea, Cu tine-o să-mi încerc puterea!

Fă-te-ncoa! Păzea!

Destul am ros și piei și oase, Vreau cărnuri crude și gustoase Ș-apoi să trag la aghioase!

Dar tocmai când credea că cina-i pregătită, pusă-n oale, Se pomeni, când vru s-apuce, că mâinile-i atârnă goale! Căci unde-și face omul clisma, Tom îi dădu un șut cu cizma Să-l izbească! Să-l pocnească!

Un șut în locuri nu prea sfinte A fost ca să-l învețe minte, Gândea și Tom și-i da-nainte!

Dar mult mai tari ca piatra-s osul și pielea unui Căpcăun
Ce șade singur între dealuri, de care nici nu pot să spun!
Decât în fundul lui bătaia, în munte dac-ai da, tot aia!
Descojește-l! Netezește-l!
Bătrânul Căpcăun și gâde
Cum Tom gemea, porni a râde De degetele-i sângerânde.

Fără picior ajuns acasă, Tom nu mai poate să se scoale
Și laba fără cizmă-i zace, doar piele, ca o cârpă moale,
Dar Căpcăunul știe gluma Cu osul lui furat acuma Furat!
Luat!
De la stăpânul său, durutul,
Și ca și osul i-i șezutul, La fel ca piatra și ca lutul!

- Asta da prevenire pentru noi toți! pufni Merry în răs. Bine că te-ai folosit de-o bătă, Pas Mare, și nu de propria ta mână.
- De unde-ai învățat cântecul ăsta, Sam? îl iscodi Pippin. N-am mai auzit până acum asemenea cuvinte.
Sam bălmăji ceva de neînțeles.
- Din capul lui, bunînțeles, îl dădu Frodo în vileag. Aflu tare multe despre Sam Gamgee în călătoria asta. Întâi a fost conspirator, acum e șugubăț. Pân' la urmă o s-ajungă vrăjitor sau războinic.
- Să n-aud de-așa ceva, zise Sam. Nu vreau să fiu nici una, nici alta.

Când isprăviră de mâncat, porniră la vale spre pădure. Poate că mergeau chiar pe drumul pe care umblaseră cu mulți ani în urmă Gandalf, Bilbo și gnomii. După câteva mile, ajunseră pe culmea unui mal înalt de pământ, deasupra Drumului. În acel loc, Izvorul Brumat rămăsese mult în urmă, în valea lui îngustă, iar Drumul se ținea aproape de poalele dealurilor, șerpuind și cotind spre est, printre păduri și povârnișuri acoperite cu iarba-neagră, spre Vad și Munți. Ceva mai jos pe malul de pământ, Pas Mare arătă spre o piatră pitită în iarbă. Pe suprafața ei, săpate grosolan și mâncate de vreme, se mai puteau desluși rune elfe și semne misterioase.

- Uite colo! strigă Merry. Aia trebuie să fie piatra care însemna locul unde și-au ascuns căpcăunii aurul. Oare cât o mai fi rămas, Frodo, din partea convenită lui Bilbo?

Frodo se uită la piatră și își dori în sinea lui ca Bilbo să nu fi adus acasă o comoară atât de primejdioasă și de care nu era chip să scapi ușor.

- N-a mai rămas nimic, răspunse el. Bilbo a dat-o pe toată. Mi-a spus că n-o simțea să fie a lui cu adevărat, pentru că o strânseseră jefuitorii.

Drumul se întindea liniștit sub umbrele lungi ale înserării timpurii. Nu se zăreau alți călători. Cum nu aveau pe unde s-o ia prin altă parte, coborâră malul și, făcând la stânga, grăbiră pasul cât putură de repede. Curând, un șold de deal tăie lumina soarelui ce apunea cu repeziciune. Un vânt rece îi întâmpină din înalturile munților aflați în față.

Tocmai se pregăteau să găsească un loc mai departe de Drum, unde să poposească peste noapte, când auziră un zgomot ce le făcu inimile să le tresară din nou de spaimă: tropăitul copitelor undeva în spate. Se uitară în urmă, dar nu vedeau prea departe, din pricina multelor cotituri și șerpuiți ale Drumului. Cât îi mai ajutau puterile, se depărtară iute de calea bătută și se afundară în hățișul de iarbă neagră și de afine de pe clinele de deasupra, până ajunseră la un aluniș. Uitându-se pe furiș de după tufe, văzură Drumul cam la treizeci de picioare sub ei, tot mai neclar și mai cenușiu în lumina ce se stingea. Tropăitul copitelor se apropia din ce în ce. Veneau repede, *troca-poc, troca-poc, troca-poc*. Apoi, abia auzit, purtat parcă departe de ei de adierea vântului, li se păru că descifrează un sunet firav, ca un clinchet de clopoței.

- Țsta nu-mi pare a fi cal de Călăreț Negru, spuse Frodo, ascultând încordat.

Plini de speranță, ceilalți hobbiți îi dădură dreptate, dar rămaseră ascunși, pradă îndoielii. De atâta vreme se temeau de urmăritori, încât orice zgomot venea din spatele lor li se părea rău prevestitor și dușmănos. Dar Pas Mare se aplecă în față, se ghemui la pământ și-și duse o mână la ureche, iar fața i se luminează dintr-o dată de bucurie.

Lumina zilei se stinse și frunzele hățișului foșniră ușor. Tot mai clar și mai aproape răsunau acum clinchetul clopoțeilor și tropăitul copitelor, *troca-poc, troca-poc*. Pe neașteptate, pe felia de drum de sub ei apărură în galop un cal alb, un alb

strălucitor în umbrele înserării. Harnașamentul scăpăra și scânteia, bătut parcă în nestemate, ca niște stele mișcătoare. Mantia călărețului flutura în urma lui, gluga era lăsată pe spate; părul de aur fâlfâia lucind, umflat de vântul goanei. Lui Frodo i se păru că o fulgerare albă strălumina dincolo de silueta și straietele călărețului, ca printr-un mal străveziu.

Pas Mare sări din ascunzătoare și se repezi la vale, spre Drum, sărind peste tufele de iarbă-neagră și strigând; dar chiar înainte ca el să fi făcut vreo mișcare sau să fi strigat, călărețul trăsese de dârlogi și se oprise locului, uitându-se în sus spre hățișul unde stăteau ei pitiți. Când îl zări pe Pas Mare, descălecă și fugi în întâmpinarea lui.

- *Ai na vedui Dunadan! Mae govannen!* îl auziră hobbiții și vorbirea lui și vocea clară și răsunătoare nu mai lăsară loc de îndoială în inima nimănui.

Călărețul era de neam elf. Nici o altă seminție din lumea largă nu putea să aibă voci care să încânte într-atât auzul. Dar în strigătul lui părea să răzbată înfrigurarea, sau poate teama, iar hobbiții îl văzură vorbind repede și îngrijorat cu Pas Mare.

Curând Pas Mare le făcu semn să coboare, iar hobbiții părăsiră hățișul și coborâră în grabă la Drum.

- El e Glorfindel, care stă în casa lui Elrond, le spuse Pas Mare.

- Salutare, și bine ne-am întâlnit în sfârșit, i se adresă seniorul elf lui Frodo. Cei din Vâlceaua Despicală m-au trimis să vă caut. Ne-am temut că ați dat de necaz pe drum.

- Înseamnă că Gandalf a ajuns în Vâlceaua Despăcată? strigă Frodo, cuprins de bucurie.

- Nu. Când am plecat eu, încă nu ajunsese; dar asta a fost în urmă cu opt zile, răspunse Glorfindel. Elrond a primit vești ce l-au tulburat. Câteva rubedenii de-ale mele, călătorind pe meleagurile voastre de dincolo de Baranduin, au aflat că treburile nu stăteau tocmai bine și au trimis solii cât de repede au putut. Ne dădeau de știre că cei Nouă trecuseră hotarele și că v-ați rătăcit și, lipsiți de călăuză, căci Gandalf nu se întorsese, ați dat de mari neazuri. Chiar și în Vâlceaua Despăcată sunt puțini cei ce pot ține piept la drum deschis celor Nouă; dar chiar și așa, Elrond a trimis ajutoare în toate cele patru zări. S-a gândit că veți face un ocol foarte mare ca să scăpați de urmărire și că vă veți pierde în Pustietate.

Sortii au căzut ca eu să o apuc pe Drum; am venit până la Podul Mitheithel și am lăsat un semn acolo, acu' nouă sau șapte zile. Trei dintre slujitorii lui Sauron se aflau pe Pod, dar s-au retras, iar eu i-am urmărit spre apus. Am mai nimerit peste alții doi, dar au luat-o repede spre miazăzi. De atunci încerc să dau de urmele voastre. Acu' două zile le-am găsit și le-am urmărit peste Pod, iar azi am descoperit locul unde ați coborât din nou dintre dealuri. Dar, să mergem! Nu mai e vreme de pierdut cu alte vești. Dacă tot vă aflați aici, trebuie să riscăm primejdiile Drumului și s-o pornim fără zăbavă. Cinci sunt în urma noastră, și când or da de urmele voastre pe Drum, ca vântul și ca gândul or să gonească. Și nu-s

numai ei. Unde pot fi ceilalți patru, n-am știre. Tare mă tem că ne-așteaptă la Vad.

În timp ce Glorfindel vorbea, umbrele întunericului se adânciră. Frodo se simți cuprins de o mare sfârșeală. De când începuse să apună soarele, pâcla de pe ochi se făcuse și mai groasă, parcă o umbră se pusese între el și chipurile prietenilor săi. Acum se ascuți și durerea, iar frigul deveni de neîndurat. Clătinându-se pe picioare, se prinse de brațul lui Sam.

- Stăpânul meu e bolnav și rănit, spuse Sam mânios. Nu poate călări după lăsarea nopții. Are nevoie de odihnă.

Glorfindel îl prinse pe Frodo în clipa în care se prăbușea și, luându-l cu blândețe în brațe, îi privi chipul cu mare neliniște.

În câteva cuvinte, Pas Mare îi povesti despre cum fuseseră atacați la tabăra lor de sub Țancul Vremii și despre pumnalul ucigaș. Scoase plăselele, pe care le păstrase, și i le dădu elfului. Glorfindel se cutremură când le luă în mână, dar le cercetă atent.

- Vorbe rele sunt scrise pe plăselele astea, zise el, pe care poate că ochii voștri nu le văd. Păstrează-le, Aragorn, până ajungem la casa lui Elrond. Dar ai grijă, umblă cu ele cât mai puțin cu putință. Vai mie! Rănile pricinuite de asemenea arme sunt peste putința mea de-a le tămădui. Voi face tot ce-mi stă în puteri - acum, însă, mai mult ca înainte, vă rog să pornim neîntârziat la drum, fără nici o clipă de odihnă.

Pipăi cu degetele rana de pe umărul lui Frodo și chipul i se înnegură și mai mult, ca și cum ceea ce descoperise îl neliniștise, însă Frodo simți cum frigul din braț și din partea stângă a trupului se mai îmblânzi întrucâtva; o undă de căldură se furișă în jos dinspre umăr spre mână, iar durerea se potoli și ea. Parcă și întunericul serii se lumina în jur, ca și cum s-ar fi îndepărtat un nor. Chipurile prietenilor se desenau mai clare și inima îi fu cuprinsă de speranță și putere.

- O să călărești pe calul meu, zise Glorfindel. O să scurtez scările până la poala șei, ca să stai cât mai ghemuit și mai țeapăn cu putință. Dar să nu ai teamă: calul meu nu lasă să cadă călărețul pe care îi spun să-l ducă. Pasul lui e ușor și lin; și dacă primejdia se apropie prea mult, o să te poarte atât de iute, încât nici armăsarii negri ai dușmanului nu-l pot întrece.

- Nu, n-o să faci asta, se împotrivi Frodo. N-am să-l călăresc, chiar de-ar fi s-ajung în Vâlceaua Despăcată sau oriunde altundeva, lăsându-mi prietenii în urmă, pradă primejdiei.

Glorfindel zâmbi și zise:

- Tare mă îndoiesc că prietenii tăi ar mai fi în primejdie dacă n-ai fi tu cu ei. Urmăritorii după tine s-ar lua, pe noi ne-ar lăsa în pace, eu așa socotesc. Tu, Frodo, și ceea ce porți cu tine ne pune pe noi toți în primejdie.

La aceste vorbe, Frodo nu avu ce să răspundă, așa că se lăsă convins să încalcece pe calul cel alb al lui Glorfindel. Poneiul

fu împovărat cu o mare parte din greutatea duse de ceilalți, astfel că-acum puteau umbla mai ușor, și o bună bucată de drum merseră destul de iute; doar că hobbiților le venea din ce în ce mai greu să țină pasul cu elful, ale cărui picioare se dovedeau mult mai sprintene și neobosite. Elful îi ducea înaintea, în gura întunericului, și încă și mai departe, sub noaptea adânc înnorată. Fără lună și fără stele. Abia la spartul zorilor cenușii le îngădui să facă popas. Pippin, Merry și Sam aproape că dormeau pe ei, împiedicându-se la tot pasul; și chiar și Pas Mare arăta frânt, după cum i se încovoiaseră umerii. Frodo ședea în șa, cufundat într-un vis întunecos.

Se prăvăliră în iarbă la câțiva pași de drum și adormiră buștean. Abia dacă închiseseră ochii, așa li se păru lor, când Glorfindel, care se pusese de strajă cât dormiseră ei, îi trezi din nou. Soarele urcase de două sulițe pe cer, norii și negurile nopții dispăruseră.

- Beți asta, îi îndemnă Glorfindel, turnând la fiecare în parte câte puțină licoare din clondirul îmbrăcat în piele și bătut în argint. Era limpede ca apa de izvor și fără nici un gust, iar în gură nu părea nici rece, nici caldă; în schimb, o dată cu prima sorbitură, în mădularele lor pătrunseră forța și vigoarea. După o asemenea dușcă, pâinea veche și fructele uscate (adică tot ce le rămăsese) pe care le mâncară le potoliră foamea mai bine decât orice masă îmbelșugată pe care ar fi luat-o în Comitat.

După nici cinci ore de odihnă, o apucară încă o dată pe Drum la vale. Glorfindel îi zorea la fel ca și în ziua precedentă și nu le îngădui decât două popasuri scurte în timpul acelei zile de marș forțat. Astfel străbătură aproape douăzeci de mile înainte de căderea nopții, ajungând la un loc unde Drumul o cotea spre dreapta și urma fundul unei văi, ceea ce însemna că se îndreptau spre Vadul Urșilor. Până aici nu fusese nici un zgomot sau vreun semn de urmărire pe care hobbiții să-l fi putut auzi sau vedea; dar adeseori Glorfindel se oprea și stătea câteva clipe în ascultare, dacă ei rămâneau cumva în urma lui, și un nor de neliniște îi umbrea chipul. O dată sau de două ori i se adresă lui Pas Mare în limba elfă.

Dar, oricât ar fi fost de neliniștită călăuza lor, era limpede că hobbiții nu mai aveau putere să-și continue călătoria în acea noapte. Se împiedicau amețiți de oboseală și gândul nu le mai era la altceva decât la tălpile și la picioarele lor. Durerea lui Frodo se întetise mai mult ca oricând, iar în timpul zilei lucrurile din jur păleau, devenind umbre de un cenușiu spectral. Aproape că se bucura de venirea nopții, căci atunci lumea părea mai puțin palidă și goală.

Oboseala nu le trecuse când au pornit la drum a doua zi dimineața. Mai aveau multe mile de străbătut până la Vad, iar pașii le erau tot mai îngreunați, dar se străduiau să meargă atât cât le stătea în puteri de repede.

— Primejdia ce ne pândește, zise Glorfindel, va fi cumplită încă înainte să ajungem la râu, căci inima îmi spune că

urmăritorii gonesc spre noi, unde mai pui că la Vad ne-ar putea aștepta și alte pericole.

Drumul își continua coborâșul pe deal la vale, doar că acum, din loc în loc, de-o parte și de alta, creșteau petice mari de iarbă, prin care hobbiții alegeau să meargă ori de câte ori puteau, pentru a-și mai alina tălpile obosite. Târziu după-amiaza ajunseră la un loc unde Drumul intra dintr-o dată sub umbra deasă a unor pini înalți, după care se prăvălea într-un defileu adânc, cu pereți de piatră roșie prăpăstioși și umezi. Înaintarea lor grăbită era însoțită de ecourile pașilor; dar parcă mai era un zgomot, de alți pași care-i urmau pe ai lor. La fel de brusc, parcă printr-o poartă de lumină, Drumul ieși dincolo de capătul tunelului, la loc deschis. Acolo, la piciorul unei cline râpoase, văzură în fața lor un șes lung și drept ca-n palmă, iar dincolo de el Vadul Vâlceleii Despicate. De partea cealaltă a Vadului, un mal abrupt, cafeniu, tăiat de-o poteca șerpuitoare; mai departe se înălțau Munții mari, creastă peste creastă, pisc după pisc, spre cerul tot mai palid.

Se mai auzea ecoul acela de pași care-i urmăreau, în defileul rămas în spate; un fel de foșnet, ca atunci când vântul se-ntețește și se cerne printre ramurile pinilor. O clipă, Glorfindel se răsuci și ascultă, apoi făcu un salt înainte, scoțând un strigăt puternic.

Fugiți! urlă el. Fugiți! Dușmanul e asupra voastră!

Calul alb țâșni în galop. Hobbiții alergară pe clină la vale. Glorfindel și Pas Mare rămaseră în ariergardă. Abia ajunseră la jumătatea șesului, când, pe neașteptate, se auziră cai

galopând. Prin deschiderea dintre copaci, pe care abia o părăsiseră, apăru un Călăreț Negru. Acesta trase de dârlogi, opri calul și se răsuci în șa. În urma lui se ivi încă unul, apoi un al treilea, și încă doi după aceea.

- Ia-o înainte! Dă-i pinteni! îi strigă Glorfindel lui Frodo. Hobbitul nu se supuse imediat, căci îl cuprinse o dorința de împotrivire. Strunindu-și calul la pas, se întoarse și privi în urmă. Călăreții păreau să șadă pe armăsarii lor măreți ca niște statui amenințătoare pe culmea unui deal, negri și neclintiți, în vreme ce pădurile și întinderea întreagă din jurul lor parcă se lăsaseră înghițite de neguri. Deodată, Frodo știu în inima lui că, pe tăcute, Călăreții îi porunceau să aștepte. Dar la fel de brusc teama și ura se deșteptară în el. Mâna se desprinse de pe frâu, se încleștă pe mânerul sabiei și, cu o străfulgerare roșie, o trase din teacă.

- Călărește mai departe! Du-te! urlă Glorfindel, iar apoi, cu voce tunătoare și răspicată, strigă pe limbă elfă calului: *noro Hm, noro Hm Asfaloth!*

Pe dată calul făcu un salt înainte și porni ca din pușcă pe ultima bucată de Drum. În aceeași clipă, caii negri țâșniră pe povârniș la vale, pe urmele lui, și din piepturile Călăreților izbucni un strigăt cumplit, din cele pe care Frodo le auzise altădată umplând de groază codrii îndepărtați ai Meleagului de la Soare-Apune. Strigătului i se răspunse; și, spre disperarea lui Frodo și a prietenilor lui, dintre copacii și stâncile aflate la stânga lor, ceva mai departe, apărură în goană dezlănțuită alți patru Călăreți. Doi dintre aceștia se

îndreptau spre Frodo: doi galopau ca nebunii spre Vad, ca să-i taie calea. Văzându-i, lui Frodo i se părea că mănâncă pământul sub copite, atât de repede goneau, și că sub ochii lui se făceau tot mai mari și mai negri, pe măsură ce se apropiau de el.

Frodo aruncă o privire peste umăr. Nu-și mai zărea prietenii. Călăreții din urmă rămâneau tot mai în urmă: nici chiar armăsarii lor măreți nu se puteau măsura cu albul cal elf al lui Glorfindel. Își întoarse din nou privirile în față, dar speranța abia încolțită i se risipi. Nu vedea sorti de izbândă să ajungă la Vad înainte să-i taie calea cei care stătuseră la pândă. Acum îi deslușea cu limpezime: după câte își dădea seama, își lepădaseră mantiile și glugile negre, lăsându-și la vedere veșmintele albe și cenușii. Săbiile stăteau scoase din teaci în mâinile lor palide; pe cap aveau coifuri. Ochii lor reci scăpărară, iar vocile cu care strigau la el erau ca de neoameni.

Frica puse stăpânire pe mintea lui Frodo. Nu se mai gândi la sabie. Nici un strigăt nu-i scăpă din gât. Închise ochii și se încleștă de coama calului. Vântul îi șuiera în urechi, clopoțelii harnașamentului răsunau sălbatic și ascuțit. O răsuflare rece ca moartea îl străpunse precum o suliță și parcă într-o ultimă izbucnire, ca un fulger de foc alb, calul elf trecu pe sub nasul celui mai din față Călăreț, zburând că și cum i-ar fi crescut aripi.

Frodo auzi plescăitul apei. Picioarele îi fură înconjurată de spumă. Simți efortul și zvâcnetul calului care părăsi apa și se

avânta pe cărarea de piatră. Urcă acum malul abrupt. Trecuse Vadul.

Dar următorii erau chiar în spatele lui. În buza râpii, calul se opri și se răsuci, nechezând fioros. Nouă Călăreți erau la malul apei, sub el, și curajul lui Frodo se risipi când le citi amenințarea de pe chipurile ridicate spre el. Nu știa ce i-ar fi putut împiedica să traverseze la fel de ușor cum o făcuse el; și simți că, după ce Călăreții vor fi trecut și ei de partea astalaltă, era zadarnic să încerce să scape gonind pe poteca lungă și nesigură ce despărțea Vadul de hotarul Vâlcelei Despicate. Până una-alta, ceva neuzit și aprig îi porunca să stea pe loc. Ura se stârni încă o dată în el, dar nu mai avu puterea să se împotrivească.

Deodată, Călărețul din față dădu pinteni calului. Armăsarul încercă apa, iar apoi se ridică în două picioare. Cu un mare efort Frodo se îndreptă în șa și-și roti sabia.

- Duceți-vă înapoi! strigă el. Duceți-vă înapoi la Stăpânul din Mordor, și nu mă mai urmăriți!

Vocea lui răsună subțire și pițigăiata în propriile lui urechi. Călăreții se opriră, dar Frodo nu avea puterea lui Bombadil. Dușmanii izbucniră în râs, scoțând hohote aspre și menite a-i îngheța sângele-n vine.

- Întoarce-te! întoarce-te! strigară ei. În Mordor te vom duce!

- Duceți-vă înapoi, șopti el.

- Inelul! Inelul! strigară ei cu voci ucigătoare, și în clipa următoare cel ce se afla în frunte își îmboldi calul s-o ia prin apă, urmat îndeaproape de alții doi.

- În numele lui Elbereth și-al Frumoasei Luthien, îngăimă Frodo cu o ultimă efortare, înălțându-și sabia, nu mă veți avea nici pe mine, nici Inelul.

Abia rosti aceste vorbe și primul Călăreț, care se afla de-acum în mijlocul Vadului, se ridică în scări și își înalță mâna. Frodo rămase ca mut își simți limba încleiată în cerul gurii și inima abia bătând. Sabia i se frânse și căzu din mâna lui tremurândă. Calul elf se ridică în două picioare și fornăi. Cel mai din față dintre caii negri aproape că atinsese malul râpos cu copita.

În clipă aceea se auziră un muget și un vuiet de ape vijelioase, ce năvălesc rostogolind munți de pietre. Ca prin ceață, Frodo văzu cum se umfla râul de sub el, și o dată cu apele venea o adevărată cavalerie de valuri împănate. Flăcări albe îi păreau lui Frodo că scânteiau pe crestele lor și aproape că i se năzări că vedea în mijlocul puhoiului călăreți pe cai albi cu coame înspumate. Cei trei Călăreți ce se aflau încă în mijlocul Vadului fură acoperiți. Dispărură înghițiți într-o clipită de spuma furioasă. Cei rămași în urmă se retraseră îngroziți.

Cu ultimele puteri ale simțurilor sale aproape pierite, Frodo auzi strigăte și un fel de nălucă i se arătă, dincolo de Călăreții rămași în descumpănire pe mal - o siluetă strălucitoare, de lumină albă, în spatele ei alergau alte siluete

mici, asemenea unor umbre, fluturând flăcări ce scăpărau roșu în ceața sură care se lăsa peste lume.

Caii negri fură cuprinși de nebunie și, sărind în față, stăpâniți de groază, își îngropară Călăreții în șuvoiul dezlănțuit. Țipetele lor ascuțite se pierdură în mugetul râului care-i ducea la vale. Apoi Frodo simți cum el însuși se prăbușește, iar vuietul și clocotirea parcă se înălțară până la el și-l înhățară laolaltă cu dușmanii săi. După care nu mai auzi și nu mai văzu nimic.

CARTEA A DOUA

I Multe întâlniri

Când își veni în simțiri, Frodo se pomeni că zăcea întins pe un pat. Întâi crezu că dormise prea mult, după un vis urât ce încă stăruia într-o margine de aducere-aminte. Sau te pomenesti că zăcuse bolnav. Acoperișul însă părea ciudat; drept, cu bârne închise la culoare și cu ornamente bogate. Mai rămase o vreme întins, privind petele de lumină de pe perete și ascultând vuietul unei cascade.

- Unde mă aflu și ce oră din zi este? se adresă el cu voce tare tavanului.

- În casa lui Elrond, la ora zece dimineața, răspunse o voce. Dimineața zilei de douăzeci și patru octombrie, dacă vrei să știi cu adevărat.

- Gandalf! strigă Frodo, ridicându-se în capul oaselor. Bătrânul vrăjitor era acolo, șezând pe un scaun lângă fereastra deschisă.

- Da, aici sunt. Și tu ești norocos că te afli aici, după toate cele făr' de minte pe care le-ai făcut de când ai plecat de-acasă.

Frodo se întinse la loc. Prea se simțea bine și în pace ca să-l contrazică pe bătrân, și oricum nu credea că l-ar fi dovedit. Se trezise de-a binelea, începea să-și amintească de toată călătoria; de "scurtătura" catastrofală prin Pădurea Bătrână; de „accidentul” de la *Poneiul în două picioare*; și de nebunia lui de a-și pune Inelul în văioaga de sub Țancul Vremii. În timp ce se gândea la toate acestea și încerca în zadar să-și aducă aminte cum ajunsese în Vâlceaua Despăcată, în încăperea domni tăcerea, întreruptă doar de pufăiturile molcome ale lui Gandalf, care trăgea din pipă și trimitea inele de fum alb pe fereastră.

- Unde-i Sam? întrebă Frodo într-un târziu. Și ceilalți, sunt bine?

- Da, toți sunt bine sănătoși, răspunse Gandalf. Sam a stat aici până l-am trimis să se odihnească, cam acum o jumătate de oră.

- Ce s-a-ntâmplat la Vad? Totul mi-a părut atunci atât de tulbure; la fel îmi pare și acum.

- Da, cred. Începeai să-ți pierzi simțirile. Rana reușea să te doboare în cele din urmă. Câteva ore să mai fi trecut, și n-am mai fi putut face nimic pentru tine. Dar pot să spun că ai ceva putere în tine, dragul meu hobbit! Așa cum ai dovedit-

o în Gorgan. La mare ananghie te-ai aflat atunci: poate cea mai primejdioasă parte a călătoriei. Păcat că n-ai rezistat până la capăt și la Țancul Vremii.

- După câte vad, știi de-acum o mulțime de lucruri. N-am spus nimănui ce s-a întâmplat la Gorgan. La început a fost prea cumplit, apoi a trebuit să mă gândesc la alte lucruri. Dar tu de unde le știi?

- Ai vorbit mult în somn, Frodo, zise Gandalf cu blândețe, și nu mi-a fost greu să-ți citesc gândurile și amintirile. Nu-ți face griji. Deși mai devreme am rostit cuvintele „făr' de minte", nu asta am vrut să spun. Am o părere bună despre tine - și despre ceilalți. Nu e de ici-de colea să ajungeți atât de departe după ce-ați trecut prin atâtea primejdii, și încă să ai Inelul asupra ta.

- N-am fi izbutit fără Pas Mare, zise Frodo. Dar aveam nevoie de tine. Nu știam ce să fac fără tine.

- Am întârziat fără voia mea, și asta era să ne distrugă pe toți. Deși nu sunt chiar foarte sigur: poate că ar fi fost mai bine să se întâmple așa.

- Tare-aș vrea să-mi spui ce s-a întâmplat.

- Toate la timpul lor. Azi nu ai voie să vorbești sau să-ți faci vreo grijă, așa a poruncit Elrond.

- Dar dacă vorbesc nu mă mai gândesc și nu-mi mai pun tot felul de întrebări, care sunt la fel de obositoare, spuse Frodo. Sunt cât se poate de treaz și-mi amintesc atâtea lucruri care trebuie lămurite. De ce-ai întârziat? Măcar asta trebuie să-mi spui.

- Curând o să afli tot ce dorești să știi, îl încredință Gandalf. O să ținem un sfat, după ce te vei fi făcut bine de tot. Până atunci îți spun doar atât, am fost ținut captiv.

- Tu? nu-i veni lui Frodo să creadă.

- Da, eu, Gandalf cel Sur, spuse vrăjitorul solemn. Sunt multe forțe pe lumea asta, ale binelui și ale răului. Unele sunt mai puternice decât mine. Cu unele dintre ele încă nu mam măsurat. Dar îmi vine și mie timpul. Seniorul din Morgul și Călăreții lui Negri au ieșit la lumină. Războiul bate la ușă.

- Vasăzică știai de Călăreți dinainte... dinainte de a-i întâlni eu?

- Da, știam. Și chiar ți-am vorbit de ei odată; căci Călăreții Negri sunt Duhurile Inelelor, cele Nouă Slugi ale Stăpânului Inelelor. Dar nu știam că s-au ridicat din nou, căci aș fi fugit cu tine fără să mai stau pe gânduri. Am primit vești despre ei doar după ce-am plecat de la tine în iunie; povestea asta însă mai trebuie să aștepte. Până una-alta, am fost salvați de la dezastru de către Pas Mare.

- Da, Pas Mare ne-a scăpat. Îți mărturisesc că m-am temut de el la început. Sam n-a avut nici o clipă încredere în el pe deplin, așa am simțit, măcar până l-am întâlnit pe Glorfindel.

Gandalf zâmbi.

- Am aflat despre Sam, zise el. Acum nu mai are nici o îndoială.

- Mă bucur. Căci Pas Mare mi-a devenit foarte drag. Mă rog, poate că *drag* nu e tocmai cuvântul potrivit. Vreau să

spun că țin mult la el; deși e tare ciudat și uneori neîndurător. Știi, adeseori îmi amintește de tine. Nu mi-am putut închipui că cei din Seminția Mare pot fi așa. Îmi ziceam, cum să spun, că sunt doar mari și tăntălăi; buni și înceți la minte, cum e Captalanul; său prost și ticălos ca Bill Ferigă. Dar poate că nu știm noi, cei din Comitat, prea multe despre oameni, afară doar decât despre cei din Bree.

- Și nici chiar despre aceia nu știți multe, dacă îți închipui că bătrânul Barliman este prost, zise Gandalf. E destul de înțelept când e vorba de treburile lui. Gândește mai puțin decât vorbește, și mai încet; dar poate vedea la timp printr-un perete de cărămidă (asta-i o vorbă din Bree). E drept însă că pe Pământul de Mijloc au rămas puțini așa ca Aragorn, fiul lui Arathorn. Rasa Regilor de peste Mări s-a stins aproape cu totul. Îmi vine să cred că Războiul ăsta al Inelului o să fie ultima lor aventură.

- Vrei să spui că Pas Mare se trage din Regii cei străvechi? întrebă Frodo mirat. Eu aș fi zis că au murit cu toții de mult. Îmi închipuiam că e un Pribeag ca mulți alții.

- Doar un Pribeag! exclamă Gandalf. Dragul meu Frodo, păi Pribegii tocmai asta și sunt. Ultimii urmași de la Miazănoapte din acea seminție măreață: Oamenii de la Apus. Miau fost de mare ajutor înainte vreme, și-o să am nevoie de ajutorul lor în zilele ce vor veni; căci am ajuns cu toții în Vâlceaua Despicață, numai că Inelul încă nu și-a sfârșit călătoria.

- Așa e, ai dreptate. Dar până acum singurul meu gând a fost acela de-a ajunge aici; și nădăjduiesc să nu trebuiască să merg mai departe. Tare e bine să nu faci altceva decât să te odihnești. Am avut o lună de pribegie și de aventuri, și găsesc că mai mult nu-mi doresc.

Tăcu și închise ochii. După o vreme spuse:

- Am tot socotit și nu văd cum poate fi douăzeci și patru octombrie. Trebuie că e douăzeci și unu. După câte știu, am ajuns la Vad pe douăzeci.

- Ai vorbit și ai socotit mai mult decât e sănătos pentru tine. Cum îți simți mâna și partea stângă a trupului?

- Nu-mi dau seama. Parcă nu le simt deloc: ceea ce e o îmbunătățire, dar - Frodo făcu un efort - îmi pot mișca puțin brațul. Da, prinde din nou putere. Și nu mai e rece, adăugă el, atingându-și mâna stângă cu cea dreaptă.

- În regulă. Se vindecă repede. Curând ai să fii din nou sănătos. Elrond te-a vindecat: te-a îngrijit în toate zilele astea de când ai fost adus aici.

- Zile?!

- Păi, mai exact patru nopți și trei zile. Elfii te-au adus de la Vad în noaptea de douăzeci, și de-atunci ai pierdut socoteala. Am fost cu toții foarte îngrijorați. Sam, cel puțin, aproape că nu s-a clintit de la căpătâiul tău, zi și noapte, decât când a fost vorba să ducă mesaje. Elrond e un maestru al tămăduirilor, dar armele Dușmanului nostru sunt ucigașe. Ca să-ți spun adevărul, eu unul nu prea aveam speranțe, pentru că m-am temut că ți-a rămas vreo bucată de tăiș în

rana închisă. Abia seara trecută au găsit-o. Cât o țandără de mică, ți-a scos-o Elrond. Era înfiptă adânc, și de-acolo continua să te otrăvească.

Frodo se cutremură când își aminti de pumnalul feroce, cu lama lui zimțată care se făcuse nevăzut în mâna lui Pas Mare.

- Dar acum nu mai ai de ce te teme, îl liniști Gandalf. S-a dus, gata. A fost pusă pe foc. Și, din câte văd, hobbiții nu se lasă duși cu una cu două. Mi-a fost dat să cunosc războinici dintre cei mai în putere din Seminția Mare, care ar fi fost iute răpuși de așchia aia pe care ai purtat-o în tine timp de șaptesprezece zile.

- Ce mi-ar fi făcut? vru să știe Frodo. Ce-ncercau Călăreții să facă?

- Au încercat să-ți străpungă inima cu un pumnal Morgul, din cele care rămân în rană. Dacă ar fi izbutit, ai fi devenit și tu așa cum sunt ei, doar că mai slab și supus poruncilor lor. Ai fi devenit un duh sub puterea Seniorului Întunecimii și te-ar fi chinuit pentru că ai încercat să păstrezi Inelul care era al lui, dacă poate să existe chin mai mare decât acela de-a te ști văduvit de el și de a-l vedea mereu pe mâna lui.

- Slavă cerurilor că nu am avut habar de primejdia asta îngrozitoare, spuse Frodo cu o voce stinsă. De bună seamă că mi-a fost o frică de moarte; dar, de-aș fi știut mai multe, naș fi îndrăznit nici măcar să mă mișc. E-o minune c-am scăpat.

- Da, norocul sau soarta ți-au fost de ajutor, că să nu mai vorbesc de curaj. Căci inima nu ți-a fost atinsă, doar umărul

ți l-a străpuns; și asta pentru că li te-ai împotrivit până-n ultima clipă. Însă te-a nimerit la firul de păr, ca să zic așa. În cea mai mare primejdie te-ai aflat în timp ce-ai purtat Inelul, căci atunci ai fost tu însuși pe jumătate în lumea duhurilor și ar fi putut să pună mâna pe tine. Așa cum îi vedeai tu pe ei, te vedeau și ei pe tine.

- Știu, zise Frodo. Erau cumpliți la vedere. Dar caii îi vedeam, cum devine asta?

- Păi, caii sunt din carne și oase, asta-i pricina; așa cum și mantile negre sunt mantii adevărate, pe care le poarta pentru a da formă neființei lor atunci când au de-a face cu ființele vii.

- Și cum de îndură caii asemenea călăreți? Toate celelalte viețuitoare sunt cuprinse de groază la apropierea lor, chiar și calul elf al lui Glorfindel. Câinii urlă, găștele gâgâie înnebunite.

- Acești cai sunt aduși pe lume și sunt crescuți anume pentru a-l sluji pe Seniorul Întunecimii din Mordor. Nu toți slujitorii și robii lui sunt duhuri. Mai sunt și orci și căpcăuni printre ei, și zmei și vârcolaci; au mai fost și încă sunt mulți oameni, războinici și regi, care umblă vii sub soare, și totuși sunt sub puterea lui. Iar numărul lor crește pe zi ce trece.

- Și cu Vâlceaua Despicață și elfii ce-i? Vâlceaua e un loc sigur?

- Da, până acum, până va fi cucerit totul. Oricât s-ar teme elfii de Seniorul Întunecimii și ar fugi din calea lui, nicicând n-or să-i mai dea ascultare și n-or să-l mai slujească. Iar aici,

în Vâlceaua Despicață, trăiesc câțiva dintre vrăjmașii lui cei mai înfocați, să știi: înțelepții elfilor, stăpânii Eldarului de dincolo de mările cele mai îndepărtate. Ei nu se tem de Duhurile Inelului, căci cei care-au sălășluit pe Tărâmul Binecuvântat trăiesc în același timp în amândouă lumile și au puteri mari asupra celor Văzute și Nevăzute în egală măsură.

- Mi s-a părut că am zărit o siluetă albă care strălucea și nu pălea la fel ca celelalte. Era oare Glorfindel?

- Da, l-ai zărit preț de o clipă așa cum este el în partea cealaltă: unul dintre puternicii Primilor Născuți. Este stăpânul elf al unei case princiare. Este adevărat că aici, în Vâlceaua Despicață, există o forță care se poate împotrivi o vreme puterii din Mordor: și mai sunt forțe și prin alte părți. Se află una și în Comitat, chiar dacă-i de alt soi. Dar asemenea locuri or să devină curând insule asediate, dacă lucrurile continuă așa cum sunt acum. Seniorul Întunecimii își aruncă în luptă toată puterea.

Și totuși, adăugă el, ridicându-se deodată în picioare și împingându-și bărbia în față, astfel că barba lui înțepeni dreaptă ca sârma ghimpată, trebuie să ne păstrăm curajul. Curând te vei face bine, dacă nu te mai țin de vorbă până-ți pierzi suflarea. Acum te afli în Vâlceaua Despicață și până una-alta n-ai de ce te teme.

- Eu nu mai am ce curaj să-mi păstrez, murmură Frodo, dar de temut nu mă tem. Spune-mi numai ce fac prietenii mei, zi-mi cum s-a sfârșit povestea de la Vad, după cum te-

am tot rugat, și mă mulțumesc cu atât deocamdată. După care cred c-o să mai dorm puțin; dar nu pot închide ochii până nu isprăvești de povestit.

Gandalf își trase jilțul până lângă pat, iar apoi îl privi cu atenție pe Frodo. Culoarea îi revenise în obraji, ochii îi erau limpezi, larg deschiși, treji pe deplin. Zâmbea, și nimic nu părea să se fi întâmplat rău cu el. Dar ochiului vrăjitorului nu-i scăpă o ușoară schimbare, ca un vâl de transparență, așa i se părea, ce-l înconjura pe Frodo, mai ales mâna stângă, așezată pe pătură.

„Ar trebui să mă aștept la așa ceva, cugetă Gandalf în sinea lui. Încă nu e pe de-antregul întremat, și cum se va întrema în cele din urmă nici măcar Elrond nu poate prezice.

Trag nădejde că o să fie bine. Poate că o să ajungă așa ca un pahar plin cu o lumină limpede pe care o văd doar ochii ce pot să vadă”.

- Arăți minunat, spuse el cu voce tare. Am să mă încumet totuși să-ți spun povestea pe scurt, fără să-i mai cer îngăduința lui Elrond. Dar foarte pe scurt, să fim înțeleși, și apoi trebuie să mai dormi puțin. După cum îmi dau seama, s-a întâmplat cam așa. Călăreții au plecat după tine imediat ce-ai pornit în galop. Nu mai aveau nevoie să fie călăuziți de cai: ochii lor te puteau vedea, căci te aflai de-acum în pragul lumii lor. Și mai era și Inelul care-i atrăgea. Prietenii tăi s-au dat iute la o parte din drum, altfel ar fi fost călcați sub copite. Știau că nimic nu te-ar fi putut salva, dacă nu reușea calul alb s-o facă. Prea iuți erau Călăreții ca să fie întrecuți, și prea

mulți de înfruntat. Fără cai, nici măcar Glorfindel și Aragorn împreună n-ar fi ținut piept celor Nouă deodată.

După ce Duhurile Inelului au trecut de ei, prietenii tăi au luat-o la fugă în urma lor. Aproape de Vad se găsește o scobitură mică, chiar lângă drum, ascunsă vederii de câțiva copăcei piperniciți. Acolo au făcut la repezeală un foc; căci Glorfindel știa că apele se vor revărsa dacă ar fi încercat Călăreții să treacă prin Vad, și atunci va avea de înfruntat pe oricare dintre cei rămași pe partea aia a râului. Când s-a apropiat clipa revărsării, a ieșit din scobitură, urmat de Aragorn și de ceilalți, toți cu torțe aprinse în mâini. Prinși între foc și apă și dând cu ochii de un senior elf care nu-și mai ținea în frâu mânia, s-au pierdut cu firea și caii lor parcă au fost loviți de streche. Trei dintre ei au dispărut în primele valuri ale potopului; pe ceilalți i-au băgat propriii lor cai în vârtoare și au pierit înghițiți de ape.

- Și asta-i sfârșitul Călăreților Negri?

- Nu. Caii au pierit, nu încapе îndoială, iar fără cai sunt ca și fără picioare. Dar Duhurile Inelului nu pot fi nimicite chiar atât de ușor. Doar că acum nu mai avem de ce ne teme din pricina lor. Prietenii tăi au trecut prin Vad după ce s-a scurs puhoiul; și te-au găsit zăcând cu fața la pământ, sus pe mal, iar sub tine o sabie frântă. Erai alb ca varul și rece și s-au temut că ai murit, sau chiar mai rău. Le-au venit în întâmpinare Elrond și-ai săi și te-au adus încet spre Vâlceaua Despicață.

- Cine-a slobozit apele?

- Elrond. Râul din valea asta se află sub puterea lui și apele se umflă furioase atunci când are el mare nevoie să umple Vadul. De cum a pășit căpetenia Duhurilor Inelului în Vad, zăgazul a fost ridicat. Dacă pot să spun așa, am pus și eu câte ceva de la mine: poate că nu ai băgat de seamă, dar câteva dintre valurile acelea au luat forma unor cai albi, călăriți de călăreți de-un alb strălucitor; și mai erau mulți bolovani care se rostogoleau și scrâșneau. Ne-am temut la început că am dat frâu liber unei mâni mult prea fioroase, încât potopul o să ne scape din mâini și-o să te măture și pe tine din cale. E multă putere în apele care coboară din zăpezile Munților Cețoși.

- Da, spuse Frodo, acum îmi amintesc de vuietul acela cumplit. Credeam c-o să mă înec și eu și prietenii mei, dușmanii și tot restul. Dar acum suntem în siguranță.

Gandalf îi aruncă o privire scurtă, însă Frodo închisese ochii.

- Da, acum sunteți în siguranță. Curând va fi un banchet și mare veselie în cinstea victoriei de la Vadul Urșilor, iar voi veți sta la locurile de cinste.

- Grozav. Este minunat că Elrond, Glorfindel și alți asemenea seniori mari, ca să nu mai vorbesc de Pas Mare, își dau atâta osteneală și se arată atât de buni cu mine.

- Păi, au câteva pricini pentru care fac asta, zâmbi Gandalf. Una dintre pricini sunt eu. Inelul e altul: tu ești purtătorul Inelului. Și mai ești moștenitorul lui Bilbo, cel care-a găsit Inelul.

- Dragul de Bilbo, murmură Frodo aproape adormit. Măntreb pe unde-o fi. Păcat că nu-i aici ca să audă de toate isprăvile astea. L-ar fi făcut să râdă. Vaca trecu de Lună-n sus. Și săracul căpcăun bătrân.

Cu aceste vorbe adormi.

Frodo se afla acum în siguranță în Ultima Casă Primitoare la răsărit de Mare. Așa cum îi spusese Bilbo odată, casa asta era „o casă desăvârșită, în care puteai găsi mâncare, sau un loc de dormit sau povești, cântece, sau puteai doar să șezi și să cugeti în liniște, ori găseai o plăcută îmbinare din toate astea la un loc". Era de ajuns să te afli acolo ca să te vindeci de oboseală teamă și tristețe.

Spre înserat, Frodo se trezi din nou și abia acum simți că nu mai avea nevoie de odihnă sau somn; gândul îi fugea la mâncare și băutură, iar după aceea n-ar fi stricat puțin cântat și povestit. Sculându-se din pat, descoperi că își putea folosi brațul aproape la fel de bine ca și înainte. Găsi pregătite veșminte curate, croite dintr-o țesătura verde, ce i se potriveau de minune. Se privi în oglindă și rămase surprins văzându-se mult mai subțire decât își amintea să fi fost vreodată: tare mai semăna cu tânărul nepot al lui Bilbo, care hoinărea pe vremuri împreună cu unchiul său prin Comitat; dar ochii îi întorceau o privire gânditoare.

- Da, ți-a fost dat să vezi câte ceva de când te-ai uitat ultima oară într-o oglindă, se adresă el chipului din oglindă. Dar acum, să mergem la vesela întrunire.

Își întinse brațele și fluieră o melodie.

În acea clipă se auzi un ciocănit în ușă și în încăpere intră Sam. Se repezi la Frodo și, cu stângăcie și sfiială, îi luă mâna stângă într-ale sale. O mângâie cu duioșie, dar roși imediat și își feri fața.

- Bună, Sam, îl salută Frodo.

- E caldă, spuse Sam. Mâna domniei voastre, domnu' Frodo. A fost atât de rece în nopțile astea lungi. Dar, slăvit fie cerul! strigă el, întorcându-se din nou spre el, cu ochi strălucitori, și începu să danseze prin cameră. Tare-i bine, stăpâne, să vă vad iarăși pe picioare și întreg. Gandalf m-a rugat să vin să văd dacă sunteți gata să coborâți, și mi-am zis că glumește.

- Sunt gata. Să mergem și să-i căutăm și pe ceilalți.

- Vă duc eu la ei, stăpâne. Casa e mare și ciudat împărțită. Mereu descoperi ceva nou și nu știi peste ce dai la următorul colț. Și elfi, stăpâne! Elfi ici, elfi dincolo! Unii arată ca regii, înfricoșători și minunați; alții sunt veseli ca niște copilandri. Și muzică, și dansul - nu că aș fi avut timp sau inima s-ascult prea mult de când am sosit aici. Dar am început să mă deprind cu obiceiurile casei.

- Știu ce-ai făcut, Sam, spuse Frodo, luându-l de braț. Dar în seara asta te vei veseli și vei asculta după placul inimii. Hai, călăuzește-mă pe după toate colțurile.

Sam îl duse prin mai multe coridoare și pe multe scări în jos, până ieșiră într-o grădină înaltă, aflată deasupra malului abrupt al râului. Frodo își găsi prietenii șezând într-o verandă, pe partea dinspre est a casei. Umbrele se lăsaseră

peste valea aflată sub ei, dar munții din zare erau încă luminați. Văzduhul era cald. Vuietul apei care curgea și se prăvălea în cascadă răsună puternic, iar aroma copacilor și a florilor îmbălsăma aerul serii, de-ai fi zis că vara încă adăsta în grădina lui Elrond.

- Urrraaa! strigă Pippin sărind în picioare. Iată-l pe nobilul nostru văr! Faceți-i loc lui Frodo, Stăpânul Inelului!

- Taci! îl domoli Gandalf din umbrele din spate ale verandei. Lucrurile rele nu ajung în valea asta, dar tot nu trebuie să le numim. Stăpânul Inelului nu-i Frodo, ci stăpânul Turnului Întunecimii din Mordor, și puterea lui se întinde iarăși peste lume. Ne aflăm într-o fortăreață. Afară se întunecă.

- Tot felul de lucruri de-astea vesele ne spune Gandalf, pufni Pippin. Dacă ar fi să mă iau după el, tot timpul ar trebui să mă înfrânez. Dar, îmi pare, nu știu cum, mi-e peste poate să stau posomorât sau abătut într-un loc ca ăsta. Îmi vine să cânt, dacă aș ști cântecul potrivit pentru o asemenea împrejurare.

- Și mie-mi vine să cânt, recunosc Frodo râzând. Numai că, în această clipă chiar, mai degrabă aș mânca și aș bea.

- Asta se va împlini cât de curând, îl asigură Pippin. Te-ai dovedit la fel de iscusit ca întotdeauna în a te ridica din pat tocmai la timp pentru a te așeza la masă.

- Mai mult decât o simplă masă. Un adevărat festin! strigă Merry. De cum ne-a anunțat Gandalf că ți-ai venit în simțiri, au și început pregătirile.

Abia spuse aceste vorbe, că auziră zvon de clopoței care-i chemau la masă.

Sala cea mare a casei lui Elrond era plină de lume: cei mai mulți erau elfi, deși veniseră și alți oaspeți, de alte neamuri. După cum îi era obiceiul, Elrond ședea într-un jilț mare, la capătul unei mese lungi aflate pe o estradă; lângă el, de o parte ședea Glorfindel, iar de cealaltă Gandalf.

Frodo se uită la ei cu uimire, căci până atunci nu-l văzuse pe Elrond, de care se vorbea în atât de multe povești; și așa cum ședea în stânga și în dreapta lui Elrond, Glorfindel și chiar Gandalf, pe care își închipuia că-l cunoștea atât de bine, se dovedeau a fi seniori de rang mare și cu putere.

Gandalf era mai mic de stat decât ceilalți doi, dar părul lui lung și alb, barba argintie și viforoasă, umerii săi lați îl făceau să apară ca un rege înțelept din legendele străvechi. Pe fața lui bătrână, cu sprâncene stufoase și ninse, ochii negri semănau cu doi cărbuni gata oricând să devină vâlvătaie.

Glorfindel era înalt, cu spatele drept; părul auriu-strălucitor, fața frumoasă, tânără, netemătoare și plină de bucurie; ochii luminoși și pătrunzători, vocea ca un cântec; pe fruntea lui se citea înțelepciunea, iar mâna trăda putere.

Chipul lui Elrond părea fără vârstă, nici tânăr, nici bătrân, deși îl brăzdau amintirile multor tristeți și bucurii. Părul îi era negru precum umbrele amurgului, împodobit cu un inel de argint; ochii cenușii precum seara clară, iar în ei scăpăra o lumină ca o licărire de stele. Arăta venerabil, asemenea unui rege încoronat cu nenumărate ierni, în același timp

voinic precum un războinic încercat, aflat în deplinătatea puterilor sale. Era Seniorul din Vâlceaua Despicală și cu multă putere atât printre elfi, cât și printre oameni.

La mijlocul mesei, lipit de tapiseria ce împodobește peretele, se afla un jilț sub un baldachin, pe care ședea o domniță frumoasă la privit, și atât de mult semăna în trăsăturile ei de femeie cu Elrond, încât Frodo bănuia că era o rudă apropiată a acestuia. Tânără, dar nu foarte. Nici un fir nins nu brăzda cosițele părului ei negru, brațele-i albe și chipul senin erau netede, cu pielea întinsă, iar sclipirea stelelor se ascunsese în ochii ei luminoși, cenușii precum noaptea fără nor; arăta ca o regină, iar privirea îi era îngândurată și înțeleaptă, ca a cuiva care a aflat multe lucruri din cele aduse la rând de ani. O calotă din dantelă de argint, cusută cu nestemate mici, sclipind albe, îi acoperea creștetul până deasupra sprâncenelor; dar straietele ei diafane și surii nu aveau nici un ornament, în afară de o cingătoare de frunze îmbrăcate în argint.

Așa o zări Frodo pe aceea pe care puțini muritori o văzuseră vreodată; Arwen, fiica lui Elrond, în care, așa se spunea, se reîntrupase Luthien: și era numită Undomiel, căci era Steaua înserării a poporului ei. Multă vreme își petrecuse în țara seminției mamei ei, în Lorien, dincolo de munți, și abia de curând se întorsese în Vâlceaua Despicală, în casa tatălui ei. Dar frații, Elladan și Elrohir, umblau în pribegie: căci adeseori călăreau până departe, cu Pribegii de la

Miazănoapte, fără să poată uita de chinurile îndurate de mama lor în sălașurile orcilor.

Asemenea frumusețe la o ființă vie, lui Frodo nu-i mai fusese dat să cunoască și nici să-și închipuie cu mintea lui; și cu mirare și fâstâceală descoperi că i se păstrase un loc la masa lui Elrond, printre cei dintr-un neam atât de nobil și de frumos. Deși avea jilț potrivit și fusese așezat pe mai multe perne, se simțea tare mic și nelalocul lui; dar simțământul acesta îl părăsi iute. Petrecerea era veselă, iar bucatele erau pe măsura foamei lui. Trecu ceva vreme înainte să se uite din nou în jur, și chiar să se întoarcă spre vecini.

Întâi își căută din priviri prietenii. Sam ceruse îngăduința să își servească stăpânul, dar i se spusese că de data asta era oaspete de onoare. Frodo îl zări șezând cu Pippin și Merry la capătul de sus al uneia dintre mesele laterale, de lângă estradă. Pe Pas Mare nul vedea nicăieri.

Lângă Frodo, la dreapta lui, ședea un gnom care arăta foarte important și era îmbrăcat cu straie bogate. Barba lui, foarte lungă și despicate în furculiță, era albă, aproape la fel de albă ca și țesătura albă ca zăpada a veșmintelor sale. Era încins cu un brâu de argint, iar în jurul gâtului îi atârna un lanț de argint și nestemate. Frodo se opri din mâncat ca să se uite la el.

- Fii binevenit și mă bucur să te cunosc, spuse gnomul, răsucindu-se spre el.

Se ridică în picioare și făcu o plecăciune.

- Gloin, la dispoziția dumatăle, spuse el și se aplecă și mai adânc.

- Frodo Baggins, la dispoziția dumatăle și a familiei dumatăle, răspunse Frodo în același fel, ridicându-se surprins și răsturnând pernele. Greșesc cumva dacă spun că ești *acel* Gloin, unul dintre cei doisprezece însoțitori ai marelui Thorin Scut de Stejar?

- Chiar el, spuse gnomul, apoi strânse de pe jos pernele și îl ajută politicos pe Frodo să se așeze la loc. Iar eu, continuă el, n-am să întreb, căci mi s-a spus dinainte că ești neam cu prietenul nostru Bilbo cel vestit, și moștenitorul său adoptiv. Îngăduie-mi să te felicit pentru însănătoșire.

- Mulțumesc foarte mult.

- Am auzit că ai avut câteva aventuri tare neobișnuite, spuse Gloin. Tare mă mir ce-i poate face pe patru hobbiți să pornească într-o călătorie atât de lungă. Așa ceva nu s-a mai întâmplat de când a venit Bilbo la noi. Dar poate că nu trebuie să pun întrebări prea indiscrete, atâta vreme cât Elrond și Gandalf nu par dispuși să vorbească despre asta.

- Nu vom vorbi despre asta, așa socotesc, măcar o vreme, răspunse Frodo politicos.

Bănuia el că nici în casa lui Elrond nu se pomenea de Inel cu una-cu două; și, oricum, o vreme dorea să dea uitării necazurile sale.

- Totuși, continuă el, sunt și eu curios să aflu ce-l aduce pe un gnom așa de important atât de departe de Muntele Singuratic.

Gloin îl privi în ochi.

- Dacă încă nu ai auzit, socotesc că nici despre asta nu vom vorbi o vreme. Jupânul Elrond ne va aduna pe toți în curând, așa mi se pare, și atunci ne va fi dat să auzim multe. Dar mai sunt și altele ce se pot spune.

Cât dură masa, vorbiră unul cu altul. Frodo însă mai mult ascultă decât vorbea; pentru că, lăsând la o parte povestea Inelului, veștile din Comitat apăreau mărunte, depărtate și neînsemnate, în vreme ce Gloin avea multe de spus despre cele întâmplăte pe meleagurile de la nord de Țara Pustietății. Astfel, Frodo afla că Bătrânul Grimbeorn, fiul lui Beorn, era acum seniorul multor bărbați vajnici și că în țara lor dintre Munți și Codrul Întunecimii nu îndrăznea să calce nici orc, nici lup.

- Chiar așa, spuse Gloin, dacă n-ar fi fost neamul Beorn, de mult nu s-ar mai fi putut trece dinspre Ținutul de Jos către Vâlceaua Despicală. Ei sunt bărbați viteji și țin deschise Trecătoarea Înaltă și Vadul Carrock. Dar prețul pe care-l cer e mare și nu prea-i au la inimă pe gnomi. Te poți însă bizui pe ei, și ăsta-i mare lucru în ziua de azi. Nicăieri în altă parte oamenii nu sunt atât de prietenoși cu noi cum sunt cei din Ținutul de Jos. Neamul Bard e un neam de oameni buni. Nepotul lui Bard Arcașul e mai marele lor, Brand, fiul lui Bain, care era fiul lui Bard. E un rege puternic și regatul său se întinde până departe la miazăzi și la răsărit de Esgaroth.

- Și poporul dumitale? întrebă Frodo.

- Sunt multe de spus, și bune și rele, zise Gloin, dar cele mai multe sunt bune: până acum am fost norocoși, chiar dacă nu scăpăm nici noi de umbra acestor vremi. De vrei într-adevăr să afli despre noi, am să-ți vorbesc bucuros. Numai să mă oprești când te vei fi săturat. Limbile gnomilor nu știu să se oprească când e să povestească despre treburile lor, așa spune lumea.

Acestea fiind zise, Gloin se apucă să-i spună despre toate cele din regatul Gnomilor. Era încântat că găsisse un ascultător atât de politicoș; căci Frodo nu dădea semn că s-ar fi săturat și nu făcu nici o încercare de a schimba subiectul, chiar dacă în curând ajunse să se piardă printre ciudatele nume de ființe și locuri de care nu auzise niciodată. Totuși, se arătă interesat când află că Dain era încă Rege în ținuturile de sub Munte, că îmbătrânise (trecuse de al două sute cincizecilea an al vieții sale), era respectat și neînchipuit de bogat. Dintre cei zece însoțitori care supraviețuiseră Bătăliei celor Cinci Armate, șapte se găseau încă alături de el: Dwalin, Gloin, Dori, Nori, Bifur, Bofur și Bombur. Bombur se îngrășase atât de tare, încât nu se putea urni singur de pe canapea pe jilțul de la masă și-i trebuiau șase gnomi să-l ridice.

- Și cu Balin, Ori și Oin ce s-a întâmplat? întreba Frodo. O umbră trecu peste chipul lui Gloin.

- Nu știu, răspunse el. Mai cu seamă din pricina lui Balin am venit să mă sfătuiesc cu acei care locuiesc în Vâlceaua

Despicată. Dar hai să trecem la lucruri mai vesele în seara asta.

Gloin începu apoi să povestească despre ce făcea poporul său, despre marile lucrări din Ținutul de Jos și de sub Munte.

- Ne-am descurcat bine, zise el. Dar în meșteșugul fierăriei nu-i putem întrece pe strămoșii noștri, ale căror taine s-au pierdut aproape toate. Facem armuri bune și spade tăioase, dar nu mai suntem în stare să meșteșugim zale sau tăișuri asemenea acelor făurite înainte de venirea dragonului. Doar în minerit și construcții i-am întrecut pe cei de demult. Ar trebui să vezi canalele din Ținutul de Jos, Frodo, și munții, și iazurile. Să vezi drumurile pietruite cu dale din diferite culori. Și sălile și căile subterane, cu arcuri dăltuite în formă de copaci; și terasele și turnurile de pe coastele Muntelui. Atunci abia te-ai convinge că n-am stat degeaba.

- O să vin să le văd, dacă și când voi putea, făgădui Frodo. Bilbo ar fi fost tare mirat să vadă câte s-au schimbat pe Pământul Părăginit al lui Smang.

Gloin se uită la Frodo, zâmbind.

- Ai ținut mult la Bilbo, nu-i așa? îl întrebă el.

- Da, recunosc Frodo. Mai degrabă l-aș vedea pe el decât toate ținuturile și palatele lumii.

Într-un târziu, festinul ajunse la capăt. Elrond și Arwen se ridicară de la masă și străbătură sala cea mare, urmați de ceilalți meseni, după rangul ce-l purta fiecare. Trecură prin ușile larg deschise și prin alte câteva, străbătură un coridor

lung și ajunseră într-o altă sală. Acolo nu erau mese, în schimb un foc mare ardea cu putere într-o vatră largă, încadrată de o parte și de alta de coloane sculptate.

Frodo se pomeni că mergea alături de Gandalf.

- Aceasta e Sala Focului, spuse vrăjitorul. Aici vei auzi multe cântece și povești - dacă te poți ține treaz. De regulă, afară doar de zilele însemnate, sala e pustie și tăcută, nu intră aici decât cei care doresc să stea să cugete în liniște. Tot timpul anului arde focul și tot el e singurul care da lumină.

În timp ce Elrond se îndrepta spre jilțul pregătit anume pentru el, menestrelii elfi începură să cânte o melodie suavă. Încet, sala se umplu și Frodo privi cu încântare la multele chipuri frumoase ce erau adunate acolo; lumina aurie a focului juca pe obraji și scăpăra în plețe. Deodată, Frodo observă, nu departe de celălalt capăt al vetrei, o siluetă mărunță și întunecată care ședea pe un scaun, cu spatele lipit de o coloană. Pe podea lângă el se găseau o cupă și o bucată de pâine. Frodo se întrebă dacă nu cumva ființa aceea era suferindă (dacă putea fi cineva bolnav în Vâlceaua Despăcată), din care pricină nu fusese în stare să ia parte la festinul lor. Capul părea să-i fi căzut în piept, ca și cum ar fi dormit, și un fald al mantiei negre îi acoperea chipul.

Elrond înaintă și se opri lângă silueta tăcută.

- Trezește-te, micule stăpân, spuse el zâmbind. Răsucindu-se spre Frodo, îi făcu semn să se apropie.

- În sfârșit, spuse el, a sosit clipă așteptată de tine, Frodo. Iată aici un prieten căruia îi duci de mult dorul.

Silueta neagră înălță capul și-și descoperi fața.

- Bilbo! strigă Frodo, recunoscându-l dintr-o dată, și se repezi înainte.

- Salutare, Frodo, băiete, îl întâmpină Bilbo. Iată c-ai ajuns. Trăgeam nădejde să izbutești. Măi, măi! Care va să zică, toată petrecerea asta este în onoarea ta, așa cred. Te-ai distrat?

- De ce n-ai venit și tu? izbucni Frodo. Și de ce nu mi s-a îngăduit să te văd mai înainte?

- Pentru că dormeai. Eu însă te-am văzut pe săturate. Am stat cu Sam lângă patul tău în toate zilele. Cât despre petrecere, nu mă mai dau în vânt după asemenea treburi. Și am avut altele de făcut.

- Ce anume?

- Păi, să stau aici și să cuget. Mă gândesc mult în ultima vreme, și aici îmi pare locul cel mai nimerit să fac asta. Auzi, să mă trezesc! pufni el, căutând pieziș spre Elrond.

Ochii îi scăpărară bucuroși, fără urmă de adormire în ei, din câte văzu Frodo.

- Să mă trezesc! Păi, nu dormeam, jupâne Elrond. Dacă vrei să știi, ați isprăvit cu zaiafetul prea repede și m-ați deranjat - taman în mijlocul compunerii unui cântec. Mă împotmolisem la un vers sau două și tocmai mă gândeam la ele; dar acum am bănuiala că n-o să le mai găsesc nicicând pe cele potrivite. O să cântăm atât de mult, că o să-mi zboare toate ideile din cap. O să trebuiască să-l chem pe prietenul meu Dunadan să-mi dea o mână de ajutor. Unde-i?

Elrond izbucni în râs.

- O să-l găsim, nici o grijă, spuse el. Și-atunci o să vă puteți retrage amândoi într-un ungher ca să vă puteți isprăvi trebușoara, iar noi o să auzim cântecul și-o să-l judecăm înainte să se isprăvească petrecerea.

De îndată fură trimiși soli să dea de urma prietenului lui Bilbo, deși nimeni nu știa pe unde se afla, sau de ce nu fusese de față la festin.

În acest timp, Frodo și Bilbo șezură unul lângă altul, iar Sam se apropie și el în grabă și își găsi un loc alături. Stătură de vorbă cu voci încete, uitând de veselia și muzica din jurul lor. Bilbo n-avea prea multe de spus despre sine. După ce plecase din Hobbiton, hoinărise fără rost, pe Drum sau prin ținut, într-o parte sau alta; dar, cum-necum, pașii îl duseseră în cele din urmă spre Vâlceaua Despicală.

- Am ajuns aici fără cine știe ce peripeții și, după ce m-am odihnit o vreme, mi-am continuat călătoria împreună cu gnomii, spre Ținutul de Jos; ultima mea călătorie. N-am să mai călătoresc de-acum încolo. Bătrânul Balin plecase. Așa că m-am întors aici, și aici am rămas. Am făcut una-alta. Am mai scris la carte. Și, bineînțeles, am compus câteva cântece noi. Le cântă ei uneori; ca să-mi facă plăcere, așa bănuiesc; căci e limpede că nu sunt destul de bune pentru Vâlceaua Despicală. Iar eu ascult și cuget. Timpul nu prea pare să treacă aici: el doar este. Un loc cu totul deosebit, prin tot ce are.

Aud tot felul de vești, continuă el, de dincolo de Munți și de la Miazăzi, dar aproape nimic din Comitat. Despre Inel am auzit, fără doar și poate. Gandalf a venit adeseori aici. Nu că mi-ar fi spus el prea multe, în ultimii ani s-a închis mult în sine. Mai degrabă de la Dunadan am aflat câte ceva. Nu-mi închipuiam că Inelul ăla al meu o să pricinuiască atâta tulburare! Păcat că Gandalf n-a aflat mai multe mai curând. Aș fi putut de mult să iau obiectul ăla aici cu mine, fără atâtea bătăi de cap. M-am gândit adeseori să mă întorc după el în Hobbiton; dar eu îmbătrânesc, iar ei nu m-au lăsat; de Gandalf și Elrond vorbesc. După câte am înțeles, erau încredințați că Dușmanul răscolea peste tot după mine și m-ar fi făcut fărâme-fărâmițe dacă m-ar fi prins bântuind prin Pustietate.

Apoi Gandalf mi-a spus: „Inelul a trecut mai departe, Bilbo. N-ar fi spre binele nimănui, nici al tău, nici al altora, dacă ai încerca să te încurci încă o dată cu el.” Ciudate vorbe, așa, ca de-ale lui Gandalf. Dar mi-a spus că avea grijă de tine, așa că am lăsat lucrurile să se întâmple de la sine. Nu-ți poți închipui ce bucuros sunt că te văd teafăr și sănătos.

Tăcu și se uită la Frodo cu o privire nesigură.

- L-ai adus aici? întrebă el în șoaptă. Nu-mi pot stăpâni curiozitatea, recunosc, după toate câte le-am auzit. Știi, tare aș vrea să-l mai văd o dată.

- Da, îl am aici, răspunse Frodo, simțind o ciudată rețineră. Arată la fel ca întotdeauna.

- Păi, aș vrea să-l văd o clipă, insistă Bilbo.

Când se îmbrăcase, Frodo descoperise că, în timp ce dormise, Inelul îi fusese atârnat în jurul gâtului, de un lanț nou ușor, dar trainic. Îl scoase încet din sân. Bilbo întinse mâna spre el. Dar Frodo îl feri iute de atingere. Tulburat și uimit, își dădu seama că nu se mai uita la Bilbo; o umbră se pusese parcă între ei, și prin ea se pomeni că privea la o creatură mărunță și zbârcită, cu o față flămândă și mâini osoase și lacome. Îi veni s-o pălmuiască.

Muzica și cântul din jur părură să se poticnească și deodată se lăsă tăcerea. Bilbo își ridică iute privirile spre chipul lui Frodo și își trecu mâna peste ochi.

- Acum înțeleg, zise el. Pune-l la loc. Îmi pare rău: rău pentru că ai ajuns să porți povara asta; și pentru tot restul. Oare n-or să se mai sfârșească niciodată aventurile? Îmi vine să cred că nu. Întotdeauna se va găsi altcineva care să ducă povestea mai departe. Ei, asta e. Mă-ntreb dacă are vreun rost să-mi isprăvesc cartea. Dar să nu ne gândim la asta acum - hai s-auzim câteva Vești adevărate. Spune-mi totul despre Comitat.

Frodo ascunse Inelul înapoi în sân și umbra dispăru, lăsând doar o fărâmă de amintire. Lumina și muzica din Vâlceaua Despăcată umplură încă o dată văzduhul din jurul lui. Bilbo zâmbi și râse fericit. Fiecare noutate despre Comitat pe care o putea aduce Frodo adăugită și îndreptată când și când de Sam - îi stârnea teribil interesul lui Bilbo, de la prăbușirea celui de pe urmă copac și până la gânguritul celui mai fraged prunc din Hobbiton. Erau atât de adânc

cufundați în ce se dregea și se făcea în cele Patru Meleaguri, încât nu băgară de seamă sosirea unui bărbat înveșmântat în straie de un verde-închis. O bucată de vreme acesta rămase în picioare, uitându-se la ei cu un zâmbet pe buze.

Dintr-o dată, Bilbo își ridică privirile.

- Ah, în sfârșit, iată-te, Dunadane! strigă el.
- Pas Mare! exclamă Frodo. Da' multe nume ai!
- Mda, Pas Mare e oricum unul pe care nu l-am auzit până acum, zise Bilbo. De ce-i spui așa?
- Așa mi se spune în Bree, râse Pas Mare, și așa le-am fost prezentat lor.
- Iar tu de ce-i spui Dunadan? vru să știe Frodo.
- Dunadanul, îl corectă Bilbo. Așa i se spune aici. Credeam că știi destul de bine limba elfă ca să ai habar măcar că *dun-adan* înseamnă Omul de la Apus, Numenoreanul. Însă acum n-avem vreme de lecții.

Se răsuci spre Pas Mare:

- Pe unde mi-ai umblat, prietene? De ce n-ai venit la petrecere? A fost și Domnița Arwen acolo.

Pas Mare se uită în jos la Bilbo cu o privire gravă.

- Știu. Dar adeseori trebuie să las veselia la o parte. Elladan și Elrohor s-au reîntors pe neașteptate din Pustietate și au vești pe care am dorit să le aud de îndată.

- Ei bine, dragul meu prieten, zise Bilbo, acum c-ai auzit noutățile, poți să-mi acorzi și mie o clipă? Vreau să-mi dai o mâna de ajutor într-o problemă urgentă. Elrond zice că acest

cântec al meu trebuie isprăvit înainte de a se sfârși seara, iar eu m-am împotmolit.

Hai să ne retragem într-un colț și să-l cizelăm.

Pas Mare zâmbi.

- Atunci, să mergem, spuse el. Vreau să-l aud.

Frodo rămase singur o vreme, căci Sam adormise. Era singur și se simțea oarecum pierdut, deși în jurul lui se strânseseră toți cei din Vâlceaua Despăcată. Dar cei mai aproape de el stăteau tăcuți, cu atenția încordată la vocile care cântau și la instrumente, fără să le pese de nimic altceva. Frodo începu și el să asculte.

Întâi, frumusețea melodiilor împletite cu vorbe din multe limbi elfe, chiar dacă prea puțin le înțelegea, îl cuprinse în vraja ei de îndată ce începu să le asculte cu atenție. Aproape că ar fi zis că vorbele căpătau formă, și imagini de meleaguri îndepărtate și lucruri minunate, nicicând ivite în mintea lui, se închipuiau acum în fața ochilor; sala străluminată de foc se prefăcu într-o boare aurie deasupra mărilor înspumate care suspinau la hotarele lumii. Mai apoi, încântarea se preschimbă tot mai mult în vis, până când el simți ca un fel de râu de aur și argint curgând peste el, atât de necuprins în alcătuirea lui, încât îi era cu neputință să și-l explice; căci părea să se fi contopit cu aerul ce fremăta peste tot în jur, pătrunzându-l până în măduva oaselor și înecându-l. Pe negândite, se cufundă sub greutatea sa strălucitoare și se pierdu într-un ocean adânc de somn.

Acolo se lăsă purtat vreme îndelungată de un vis de muzică, iar aceasta deveni o apă curgătoare și dintr-o dată o voce. Parcă era vocea lui Bilbo, recitând versuri. Cuvintele răsunară pierdute la început, apoi din ce în ce mai clare.

Demult, demult, trăia în Arvernien un marinar pe nume Earendil, care-și făcuse dintr-un trunchi căzut corabia, să-apuce cu ea spre Nimbrethil. Țesuse pânzele din fir de argint, și din argint făcu și felinare, iar prova-n chip de leădă-o ciopli apoi catargu-l înălță în zare.

Armuri de regi străvechi pe el își pune și trupul își încinge-n zale grele; strălucitoru-i scut era gravat cu rune menite să-l ferească de răni și alte rele; os de dragon își încrustase-n arc și în săgeți luciri de ebonită; tunica lui părea ca de monarc și-n zale de argint era-mpletită; , din caledoniu teacă, și sabia, de-oțel și coiful, în luciri diamantine, podoaba crestei, pene de vultur, fel și fel, pe piept, smaragd ca marea-i stătea atât de bine. Sub Luna albă și sub cer de stele, de țarm, din Miazănoapte, se desprindea grăbit, gândind la câte drumuri o să-l aștepte, grele, prin zile trecătoare, prin ce-i era merit. De scrâșnetele Gheții fără Zare unde adastă umbre-n măguri reci, și de pustiuri arse, de fierbințeli amare I-au depărtat în grabă întinsele poteci.

Pe ape fără stele pierdut spre oareunde, Într-un târziu spre Noaptea Nimicniciei dus, trecu fără să vadă pe-ntunecate unde un țarm ori o lumină ce-o aștepta de sus - și vânturi mânioase îl împingeau din spate și-n valuri

înpumate se avânta orbește, de la apus, pe drumuri spre răsărit, uitate, spre casă, fără veste, știind că se grăbește. Atunci înaripata Elwing spre el se-nclină și-n întuneric parcă o flacăra se-aprinse. Mai alb ca diamantul se arătă-n lumină a părului podoabă cu scânteieri de vise. Pe Silmaril de brâu i l-a legat

și fruntea i-a încins-o cu o lumină vie - și-atunci, cu fruntea-n arșiți, neînfricat el prova și-o întoarse și-n noaptea mai pustie, din Cealaltă Lume, de dincolo de Mare o aprigă urgie se prăvăli spre el corabia mânându-i în cruda răzbunare a Vântului puterii suflând în Tarmanel, pe căi arar de muritori bătute, doar ale morții poate, ce peste mări surii mai răscolesc adâncuri în veci necunoscute, și el din răsărituri către apus pieri. Din Noaptea veșniciei el renăscu atunci pe valuri înpumate ce se loveau ca scuturi în prăbușiri de maluri și-ntunecări prelungi sub apele din ziua dintâi, de la-nceputuri.

Dar auzi un cântec pe țarmuri împerlate născut acolo parcă la margine de lume, unde bătăi de aur la stinse nestemate se limpezesc în valuri cu legănări de spume. Acolo unde-amurgul pe genunchii lui Valinor se-așterne, cu mirare cum

Muntele se-nalță pe-a valurilor muchii și Eldamar se-arată de dincolo de Mare, scăpat de pribegie, din noaptea lui, ajunse la Elfi, La Casa lor, sub dunga verde a zării de cristal, cu nepătrunse lumini pe care cerul-mărgăritar le pierde, sub coasta dealului din Ilmarin unde sclipind în

valea de râpi și de răzoare, răsfrânte-n Lacul umbrei
răsar ca din senin ale lui Tiron turnuri cu lămpi
strălucitoare. Rămas aici, nu mai era pribeag și elfii,
bucuroși să mai rămână, povești, legende, cânturi l-au
învățat cu drag și-o harfă aurită i-au pus frumos în mână.
În alb veșmânt de elf l-au îmbrăcat și înainte șapte
lumini i-au fost aduse când prin tărâmul Calacirian s-a
îndreptat spre țarmurile altor tărâmurii mai ascunse.
Ajuns în holuri fără timp și legi de unde ani în șiruri sunt
prăvăliți în jos, și veacuri fără număr domnesc Bătrânii
Regi, În Ilmarin pe Muntele râpos, s-au auzit cuvinte
parcă din altă lume de seminția oamenilor spuse, de-a
Elfilor rudenii cu-nfățișări și nume ne-ngăduite celor de-
aici și nesupuse. Atunci din sticla elfă, pe-a apelor olaturi,
și din mithril, o altă corabie-au croit, cu prova strălucindă
și fără vâsle-n lături, și fără pânze de-a lungul catargului
de-argint. Căci Silmaril lumină de fulger scăpărând din
steagul ca mănunchiuri de flăcări colorate strălumina
întinsuri de ape rând pe rând, de Elbereth ea însăși suit
ca să arate ce soartă în vecie-i meni, ce cale lungă,
nemuritoare aripi legănându-i dintr-o dată, nețarmurite
ceruri să străbată, de soare și de lună dincolo să ajungă.
De pe-nălțimi în veșnice-nserări
unde izvoare curg împuhoiete aripile l-au rătăcit în zări
departe, peste-a Munților Perete. De la hotarul lumii mai
departe zbura tânjind, cuprins de-un dor fierbinte prin
rătăcirii și-ntunecări deșarte căminul lui să-i iasă înainte.
Și ca o stea pierdută-n căi cerești din ceață-n calea

Soarelui ieși când zorii zilei dau în lume vești pe unde-n
Miazănoapte curg ape cenușii. Cum străbătea în zboru-i
Pământul de Mijloc Într-un târziu aude femeile plângând
și elfele fecioare jelind fără noroc ca-n anii de restriște
știuți de oarecând. Dar soarta lui l-apasă pe umeri și îl
doare Pîn' la pieirea Lunii, o stea fără odihnă, să nu mai
poposească, să nu cunoască tihna pe-acele Țărmuri unde
e lumea muritoare; pe veci i-i dat lumina să și-o poarte,
un vestitor prin lege supremă și menire,
el, purtător de flăcări, biruitor de moarte prin zări
necunoscute de om, în Asfințire.

Cântarea încetă. Frodo deschise ochii și văzu că Bilbo ședea
într-un jilț, în mijlocul celor ce-l ascultaseră și care acum
zâmbeau și aplaudau.

- Ce-ar fi să-l mai auzim o dată? propuse un elf. Bilbo se
ridică în picioare și făcu o plecăciune.

- Mă simt măgulit, Lindir, zise el. Dar m-ar istovi peste
măsură să-l iau de la capăt.

- Ba pe tine nu, râseră elfii. Știi bine că niciodată nu
istovești să-ți reciți propriile versuri. Dar chiar nu putem să-
ți dăm răspuns la întrebare după ce l-am auzit o singură
dată.

- Ce? se burzului Bilbo. Nu sunteți în stare să deosebiți
părțile mele de cele ale lui Dunadan?

- Ne e cu adevărat greu să deosebim între doi muritori,
recunosc elful.

- Prostii, Lindir, mârâi Bilbo. Dacă nu poți face deosebirea între un om și un hobbit, înseamnă că judecata ta e mai jalnică decât mi-am închipuit. Sunt tot atât de diferiți unul față de celălalt, cum sunt perele de mere.

- Se prea poate. Oilor le par altfel celelalte oi, pufni Lindir în râs. Sau chiar păstorilor. Dar noi n-am stat să-i cercetăm pe Muritori. Avem altele de făcut.

- Nu stau să mă ciorovăiesc cu tine, mormăi Bilbo. Mi s-a făcut somn după atâta muzică și cântat. Vă las să ghiciți singuri, dacă aveți chef.

Se ridică din jilț și se apropie de Frodo.

- Gata, s-a isprăvit, zise el cu voce înceată. A fost mai bine decât m-am așteptat. Nu se întâmplă prea des să mi se ceară să cânt a două oară. Tu ce părere ai?

- Eu nu mă încumet să ghicesc, zâmbi Frodo.

- Nici nu-i nevoie s-o faci. De fapt, tot cântecul a fost compus de mine. Aragorn n-a ținut decât să bag și povestea aia cu piatra verde. Se pare că pentru el era foarte importantă. Habar n-am de ce. Altfel, mi-a dat de înțeles foarte limpede că m-am întrecut pe mine însumi și mi-a zis că, dacă am avut neobrăzarea să compun versuri despre Erendil în casa lui Elrond, este treaba mea. Și cred că a avut dreptate.

- Nu știu ce să spun, recunosc Frodo. Mie mi s-a părut că totul s-a potrivit de minune, dar nu-mi cere să explic în ce fel. Eram pe jumătate adormit când ai început și parcă s-a

alcătuit totul din ceva ce tocmai visam. Abia către sfârșit m-am dumirit că tu erai cel care cânta.

- Cu adevărat este greu să rămâi treaz aici, dar numai până te obișnuiești. Nu vreau să spun că hobbiții ar deprinde vreodată pe de-a-ntregul pofta elfilor pentru muzică și poezie și povești. Din câte mi-am dat seama, le place la fel de mult ca mâncarea, chiar mai mult, aș îndrăzni să zic. Petrecerea o să țină încă o vreme. Ce-ar fi să ne furișăm afară și să stăm tihniți de vorbă?

- Putem?

- Cum de nu. Țștia-s puși pe zaiafet, nu pe treburi serioase. Hai să mergem, numai să nu prindă careva de veste.

Se ridicară amândoi și se retraseră neauziți în umbrele încăperii, îndreptându-se spre una dintre uși. Pe Sam îl lăsară în urmă, adormit buștean și cu un zâmbet pe față. Cu toate că se bucura de faptul că Bilbo era cu el, Frodo simți o undă de regret când ieșiră din Sala Focului. Chiar când pășiră peste prag, o voce clară începu să cânte:

A Elbereth Gilthonie, silivren penna miriel o menel aglar
elenath! Na-chaered palan-diriel o galadhremmin
ennorath, Fanuilos, le linnathon nef aear, si nef aearon!

Pentru o clipă, Frodo se opri locului, privind peste umăr. Elrond se afla în jilțul său, pâlparea focului îi cădea peste chip precum lumina verii peste copaci. Alături de el ședea

Domnița Arwen. Spre mirarea lui, Frodo văzu că Aragorn stătea lângă ea; pelerina îi era desfăcută, lăsând să se zărească ceea ce părea a fi o za elfă, iar pe piept îi strălucea o stea. Cei doi vorbeau împreună, și dintr-o dată lui Frodo i se năzări că domnița se răsucește spre el și lumina ochilor ei se pironeste din depărtare asupra lui, străpungându-i inima.

Rămase țintuit locul ca vrăjit, în vreme ce suavele silabe ale cântecului elf picurau precum nestematele din țesătura melodiei și a vorbelor.

- E un cântec închinat lui Elbereth, spuse Bilbo. Îl vor cânta laolaltă cu alte cântece ale Tărâmului Bindecuvântat, și nu de puține ori în noaptea asta. Să mergem.

Îl conduse pe Frodo înapoi în cămăruța lui. Fereastra dădea spre grădini, spre miazăzi, peste râpa Urșilor. Stătură așa, în dreptul ferestrei, uitându-se la stelele strălucitoare de deasupra pădurilor ce ascundeau răpi abrupte, și vorbind cu glasuri șoptite. Nu mai povestiră despre cele multe și mărunte din îndepărtatul Comitat, și nici despre umbrele întunecoase și primejdiile ce-i înconjurau, ci despre lucrurile minunate pe care amândoi le zăriseră în lumea largă, despre elfi, stele și copaci, și despre toamna blândă a strălucitorului an, pogorâta peste păduri.

După o oarecare vreme se auzi un ciocănit în ușă.

- Să-mi fie cu iertare, zise Sam, ițindu-și capul prin crăpătură, dar mă-ntrebam de naveți cumva vreo trebuință.

- Și nouă să ne fie cu iertăciune, Sam Gamgee, răspunse Bilbo. Să ghicesc, oare, că vrei să spui că stăpânul tău trebuie să se culce?

- Păi, domnu' Bilbo, mâine dis-de-dimineată se ține un sfat, așa am auzit, și stăpânul' abia s-a sculat azi din pat pentru prima oară.

- Ai dreptate, Sam, râse Bilbo. Poți s-o iei din loc și să-i spui lui Gandalf că stăpânul s-a culcat. Noapte bună, Frodo.

Binecuvântat fie Cerul, că tare m-am bucurat să te revăd. Nici o altă seminție nu-i întrece pe hobbiți când e să stai de vorbă așa cum trebuie cu cineva. Îmbătrânesc tot mai mult și-ncep să mă-ntreb dacă o să mai apuc să citesc capitolele pe care le vei adăuga tu poveștii noastre. Noapte bună. Cred că am să ies puțin la plimbare, să mă uit din grădină la stelele lui Elbereth. Somn ușor.

II Sfat la Elrond acasă

A doua zi, Frodo se trezi devreme, simțindu-se înviorat și pe deplin sănătos. Străbătu terasele lungi construite deasupra zgomotoaselor ape ale Râului Urșilor și privi soarele palid și rece care se înălța peste munții îndepărtați, lucind în jos, pieziș, prin ceața străvezie și argintie; roua de pe frunzele galbene sclipea, iar plasele păianjenilor scăpărau în fiecă tufiș. Sam mergea tăcut alături, adulmecând aerul și uitându-se când și când, cu mirare în ochi, la înălțimile semețe de la Răsărit. Zăpada albă acoperea crestele.

La o cotitura a aleii dădură peste Gandalf și Bilbo, așezați pe o bancă tăiată în piatră, cufundați în vorbă.

- Salutare! Bună dimineața, îl întâmpină Bilbo. Gata pregătiți pentru marele Sfat?

- Gata pregătiți pentru orice, răspunse Frodo. Dar cel mai mult îmi doresc să umblu azi și să explorez valea. Mi-ar plăcea să pătrund în pădurile alea de pin.

- Poate mai târziu, zise Gandalf. Deocamdată nu putem să ne facem nici un plan.

Avem multe de auzit și de hotărât azi.

În timp ce vorbeau, un clopot răsună deodată cu un clinchet de cleștar.

- E clopotul ce ne cheamă la Sfatul lui Elrond! strigă Gandalf. Să mergem. Tu și Bilbo sunteți așteptați.

Frodo și Bilbo îl urmară în grabă pe vrăjitor de-a lungul aleii întortocheate ce ducea spre casă; în urma lor, nepoftit și uitat, tropăia Sam.

Gandalf îi conduse pe terasă unde, cu o seară înainte, Frodo își găsisse prietenii. Lumina dimineții senine de toamnă inundase întreaga vale. Vuietul apelor învolburate se înălța din albia înspumată până sus la el. Păsările cântau și o pace binecuvântată se întindea peste întreg pământul. Lui Frodo, fuga lui presărată cu primejdii și zvonurile întunericii ce se nășteau în lumea din afară păreau de-acum doar amintirile unui vis chinuit; dar chipurile întoarse spre a-i întâmpina atunci când pasiră înăuntru erau înnourate.

Elrond se afla acolo, și mulți alții ședeau în tăcere în jurul lui. Frodo îi zări pe Glorfindel și Gloin; într-un colț stătea de unul singur Pas Mare, îmbrăcat în straiile lui de drum vechi și roase. Elrond îl trase pe Frodo spre un jilț de lângă el și-l prezentă celorlalți cu aceste vorbe:

- El, prieteni, este hobbitul Frodo, fiul lui Drogo. Puțini au ajuns până la noi trecând prin primejdii mai mari sau cu o solie mai grabnică.

După care îi arătă și-i numi pe cei pe care Frodo nu-i întâlnise până atunci. Un gnom mai tânăr, de-o parte a lui Gloin: chiar fiul lui, Gimli. Lângă Glorfindel erau alți câțiva sfetnici din casa lui Elrond, al căror mai-mare era Erestor; împreună cu el se afla Galdor, un elf din Limanurile Cenușii, care venise cu solie de la Cirdan, Marangozul. Mai era și un elf străin, cu straie verzi și cafenii, Legolas pe nume, sol venit din partea tatălui său, Thranduil, Regele Elfilor din Codrul Întunecat de la Miazănoapte. Și așezat ceva mai retras se găsea un bărbat înalt, cu trăsături frumoase și nobile, păr negru și ochi cenușii, mândru la înfățișare și aspru la căutătură.

Era îmbrăcat și încălțat ca pentru a merge călare; și, cu adevărat, deși straiile îi erau bogate, iar mantia căptușită cu blană, toate erau colbuite și mânjite de pe urma unei lungi călătorii. În jurul gâtului avea un colier de argint încrustat cu o singură nestemată albă; cărlionții îi erau tăiați până pe umeri. De cingătoare atârna un corn mare, cu vârf de argint,

care acum stătea pus pe genunchii lui. Străinul se uită cu o privire dintr-o dată mirată la Bilbo și la Frodo.

- El, zise Elrond, adresându-i-se lui Gandalf, e Boromir, un om de la Miazăzi. A sosit în zorii cenușii ai acestei dimineți și dorește să se sfătuiască împreună cu noi. L-am rugat să ni se alăture, căci aici va găsi răspuns la întrebările sale.

Nu e nevoie să se înșiruie în paginile de față tot ceea ce s-a spus și s-a chibzuit în timpul Sfatului. S-au zis multe despre cele întâmplate în lumea largă, mai cu seamă la Miazăzi, și pe meleagurile întinse la răsărit de Munți. Despre acestea Frodo auzise dinainte nenumărate zvonuri; dar povestea lui Gloom era cu totul nouă pentru el, astfel că atunci când vorbea gnomul, el stătu numai ochi și urechi. Din cele spuse de Gloom, se vedea că, deși din mâinile gnomilor ieșeau lucruri măiestrit meșteșugite, inimile gnomilor din Muntele Singuratic erau neliniștite.

- Mulți ani au trecut, povestea Gloom, de când umbra tulburării a cuprins poporul nostru. Dincotro venea această n-am putut să ne dumirim de la bun început. Felurite vorbe au prins să fie șoptite în taină: se spunea că noi eram sortiți să sălășluim într-un cotlon, când în lumea cea mare se găseau mult mai multe minunății și comori. Unii vorbeau de Moria: lucrările cele mărețe și nemaivăzute ale strămoșilor noștri, cărora pe limba noastră li se spune Khazad-dum; și aceleași vești vesteau că, în sfârșit, eram destui și ne stătea în puteri să ne reîntoarcem acolo.

Gloin oftă.

- Moria! Moria! Minune a Lumii de la Miazănoapte! Prea în adânc am sfredelit acolo, până am trezit teama cea fără de nume. Multă vreme au zăcut pustii casele cele mari, după ce-au fugit copiii lui Durin. Și uite că iarăși vorbeam despre asta, cu alean, dar și cu teamă; căci nici un gnom n-a cutezat să treacă de ușile aceluia Khazad-dum minunat în timpul vieții multor regi, afară doar de Thrór, iar el a pierit. Într-un târziu însă, Balin a dat ascultare zvonurilor și șușotelilor și s-a hotărât să se ducă; cu toate că Dain nu s-a îndurat să-i îngăduie plecarea, Balin i-a luat cu sine pe Ori și Oin și pe alți mulți dintre ai noștri și cu toții au pornit-o spre miazăzi.

Ce povestesc acum s-a petrecut în urmă cu treizeci de ani. O vreme am tot primit vești, și erau bune: solii spuneau că se pătrunsese în Moria și că acolo se pornise o lucrare măreață. După care s-a așternut tăcerea și de atunci nici o altă știre n-a mai ajuns până la noi din Moria.

Însă acum un an, un sol a sosit la Dain, dar nu din Moria - ci din Mordor: un călăreț în noapte, care l-a chemat pe Dain la poartă: Seniorul Sauron cel Mare, spunea el, dorea prietenia cu noi. În schimbul acesteia, ne dăruia Inele, așa cum dăduse și alte dăți. Și voia cu deosebire să afle cât mai iute vești despre *hobbiți*, ce fel de seminție erau și unde își aveau sălaşurile. „Căci Sauron știe, zicea el, că pe unul dintre ei l-ai cunoscut cândva.”

Auzind așa ceva, tare ne-am neliniștit, dar n-am dat nici un răspuns. Apoi el și-a coborât vocea fioroasă, ehei, și-ar fi

îndulcit-o dacă ar fi putut: „Ca o dovadă umilă a prieteniei tale, Sauron îți cere doar atât, mai zicea el, să-l găsești pe acest bandit, ăsta a fost cuvântul lui, și să iei de la el, cu voia sau cu de-a sila, un inel mic, cel mai neînsemnat inel din câte se află, pe care l-a furat el odată. E o nimica toată ce-ți cere Sauron, și o mărturie a bunei tale credințe. Găsește-l, și trei inele pe care seniorii gnomilor le-au avut în străvechime vă vor fi înapoiate, iar tărâmul Moriei va fi al vostru pentru totdeauna. Află doar vești despre jefuitor, dacă mai trăiește și unde anume, și vei primi răsplată mare și prietenia veșnică a Seniorului. De te împotrivești, nu va fi bine. Te împotrivești?”

Și la aceste vorbe, vocea lui a părut mai degrabă a sâsâit de șarpe, și toți cei care ne aflam în preajmă ne-am cutremurat, dar Dain a zis: „Nici da, nici ba nu zic. Trebuie să cumpănesc la această solie și la înțelesul ei ascuns sub haina asta frumoasă”.

„Cumpănește, dar nu prea îndelung”, i-a zis el.

„Cât îmi va lua este în puterea mea să hotărâsc”, i-a ntors-o Dain.

„Nu pentru multă vreme”, a mai zis călărețul și a dispărut în întuneric.

Din acea noapte, grele tare au mai fost inimile mai-marilor noștri. N-aveam trebuință de glasul fioros al solului pentru a pricepe că în vorbele lui era și amenințare, și vicleșug; căci apucaserăm să aflăm că puterea care intrase din nou în Mordor nu se schimbase și din străvechimi a fost cu trădare

față de noi. De două ori s-a reîntors solul și a plecat fără să primească răspuns. A treia și ultima dată, așa spune el, va urma curând, până să se sfârșească anul.

Astfel că, în cele din urmă, Dain m-a trimis să-l înștiințez din timp pe Bilbo că dușmanul îl caută, și să aflu, dacă s-o putea, de ce dorește el acest inel, ultimul dintre inele. Totodată, dorim sfatul lui Elrond. Căci Umbra crește și vine tot mai aproape. Descoperim că solii au fost trimiși și la Regele Brand din Vale, iar el se teme. Ne gândim cu grijă mare ca nu cumva să se supună. Războiul bate încă de-acum la hotarele sale de la răsărit. Dacă nu dăm nici un răspuns, s-ar putea ca Dușmanul să pună în mișcare oamenii aflați sub comanda sa pentru a-l lua cu asalt pe regele Brand și totodată pe Dain.

- Ai făcut bine că ai venit, spuse Elrond. Azi ai să auzi tot ce vei avea nevoie ca să înțelegi cam ce urmărește Dușmanul. Altceva nimic nu puteți face decât să rezistați, cu sau fără speranță. Dar nu sunteți singuri. Vei afla că necazurile voastre sunt doar o parte din necazurile întregii lumi apusene. Inelul! Ce vom face cu Inelul, ultimul dintre inele, flecuștețul acela după care râvnește Sauron? Este osânda pe care trebuie s-o cumpănim bine.

Acesta este și rostul pentru care v-am chemat aici. Chemat e un fel de-a zice, căci nu eu v-am chemat la mine, străinilor de pe meleaguri îndepărtate. Voi ați venit și v-ați întâlnit negândit de iute, din voia sortii, după cât se pare. Și totuși, lucrurile nu stau chiar așa. Mai bine să fiți încredințați că așa

a fost rânduit ca noi, cei care ședem aici, și nimeni altcineva, trebuie să aflăm cum să salvăm lumea de la pieire.

Astfel că vom spune pe șleau tot ceea ce a fost ascuns de toți în afara câtorva, până în această zi. Și mai întâi, ca toți să priceapă unde zace pericolul, Povestea Inelului va fi spusă de la bunul început până în această clipă. Eu voi fi cel care-o va începe, dar poate că alții o vor încheia.

După aceste vorbe, toți ascultară cum Elrond, cu vocea sa răspicată, spuse despre Sauron și Inelele Puterii, și despre meșteșugirea lor în timpul celui de-al Doilea Ev al lumii străvechi. Într-o oarecare măsură, povestea lui era cunoscută de câțiva dintre cei aflați acolo, dar întreaga poveste n-o știa nimeni, și multe perechi de ochi se ațintiră asupra lui Elrond cu teamă și mirare când îl auziră vorbind de fierarii elfi din Eregion și despre prietenia lor cu Moria și setea lor de cunoaștere, prin mijlocirea căreia îi prinsese Sauron în capcana lui. Căci în acele vremi nu-l priveau a fi o ființă a răului, astfel că i-au primit cu bucurie ajutorul și au devenit neîntrecuți în dibăcie, în timp ce el le-a aflat toate tainele, i-a trădat și, fără să prindă nimeni de veste, a făurit în Muntele de Foc acel Inel ce avea să le fie stăpân. Doar Celebrimbor i-a ghicit gândul, drept care le-a ascuns pe cele Trei pe care le făcuse el însuși; și a fost război, țara a rămas pustiită, iar poarta Moriei s-a închis.

De atunci, în mulții ani care-au trecut, Sauron n-a făcut altceva decât să ia urma Inelului; dar cum această istorie este spusă în altă parte, așa după cum Elrond însuși a

consemnat-o în cărțile sale de istorii, nu este locul s-o înșiruim aici. Căci este lungă, plină de fapte mari și vitejești, și, cu toate că Elrond nu s-a lungit defel cu vorba, Soarele se urcase bine pe boltă și dimineața se apropia de ceasul amiezii atunci când el sfârși de istorisit.

Despre Numenor povesti mai pe urmă, despre gloria și decăderea acestei țări și despre întoarcerea Regilor oamenilor pe Pământul-de-Mijloc, ieșind din adâncurile Mării, aduși de aripile furtunilor, ca mai apoi Elendil cel înalt și fiii săi preaputernici, Isildur și Anarion, să devină mari seniori; și Tărâmul de la Miazănoapte l-au preschimbă ei în Arnor, iar pe cel de la Miazăzi în Gondor, deasupra gurilor râului Anduin. Dar Sauron din Mordor i-a atacat, și așa a ajuns să se încheie Ultima Alianță dintre Elfi și Oameni, și oștirile lui Gil-galad și Elendil au fost chemate sub arme în Arnor.

Ajuns aici cu povestea, Elrond se opri din vorbit și oftă.

- Parcă văd și acum splendoarea flamurilor lor, continuă el. Îmi aduceau în minte gloria Zilelor de Odinioară și Oștile lui Beleriand, atât de mulți prinți și căpetenii de seamă se strânseseră. Și totuși, nu tot atât de mulți și de mândri ca atunci când a fost zdrobit Thangorodrim și când elfii au socotit că răul se sfârșise o dată pentru totdeauna, dar n-a fost să fie așa.

- Chiar îți amintești? îi scăpă lui Frodo întrebarea cu voce tare fără să vrea, într-atât era de uluit. Dar credeam - și se opri o clipă fâstâcit, atunci când Elrond se răsuci spre el -

credeam că Gil-galad a căzut cu mult mai multă vreme în urmă.

- Cu adevărat așa a fost, răspunse Elrond cu o voce groasă. Doar că amintirile mele se întorc departe în timp, până în Zilele de Odinioară. Earendil a fost seniorul meu, cel care sa născut în Gondolin înainte de pieirea acestei țări; iar mama mea a fost Elwing, fiica lui Dior, fiul lui Luthien din Doriath. Am fost martor la trei evuri în partea de apus a lumii, la multe înfrângeri și la multe victorii nerodnice.

Am fost pristavul lui Gil-galad și am însoțit oastea lui. Am fost la Bătălia de la Dagorlad înaintea Porții Negre din Mordor, unde am ieșit învingători; căci nimeni nu se putea pune împotriva Suliței lui Gil-galad și a Săbiei lui Elendil, Aiglos și Narsil se numeau acestea. Ultima bătălie în care am luptat a fost pe povârnișurile de la Orodruin, acolo unde s-a stins Gil-galad, și unde a căzut Elendil, iar Narsil s-a despicat sub trupul lui; dar Sauron însuși a fost înlăturat de pe tron și Isildur a tăiat Inelul de pe mâna lui cu ciotul de tăiș ce mai rămăsese din sabia tatălui său și l-a luat pentru sine.

Auzind aceasta, străinul Boromir îl întrerupse strigând:

- Vasăzică asta s-a întâmplat cu Inelul! Dacă o asemenea poveste ar fi fost spusă pe meleagurile de la Miazăzi, de mult ar fi fost dată uitării. Despre Marele Inel am aflat de la cel al cărui nume nu-l rostim; doar că noi gândeam că Inelul a pierit de pe fața pământului o dată cu năruirea primului său regat. Și-acum aud că Isildur l-a luat. Asta da, veste.

- Din păcate, așa este, își reluă Elrond vorba. Isildur l-a luat, cum n-ar fi trebuit s-o facă. Atunci ar fi trebuit să fie azvârlit înapoi în focul lui Orodruin, în care fusese făurit. Dar puțini au băgat de seamă ce făcea Isildur. El singur s-a aflat lângă tatăl său în acea ultimă și devastatoare bătălie; și în preajma lui Gil-galad s-au aflat numai Cirdan și cu mine. Dar Isildur cu nici un chip n-a dat ascultare sfaturilor noastre.

„Pe acesta îl voi păstra ca răscumpărare pentru tatăl și fratele meu”, a zis el; astfel că puteam noi să zicem orișice, el l-a luat și al lui a fost. Dar curând Inelul l-a trădat, aducându-i moartea; din care pricina la Miazănoapte i se spune Blestemul lui Isildur. Dar poate că moartea a fost răul cel mai mic ce i s-ar fi putut întâmpla.

Doar la Miazăzi s-a aflat despre toate acestea, și de către foarte puțini. Așa că nu e de mirare, Boromir, că n-ați auzit nimic. Din prăpădul de pe Câmpiile Vesele, unde a pierit Isildur, doar trei bărbați s-au mai întors vreodată trecând Munții înapoi după lungi pribegii. Unul dintre aceștia a fost Ohtar, cavalerul lui Isildur, care aducea rămășițele săbiei lui Elendil; le-a adus lui Valandil, moștenitorul lui Usildur, care, copil fiind la acea vreme, rămăsese acasă, aici, în Vâlceaua Despicață. Narsil însă se despicasese, lumina tăișului ei se stinsese pentru totdeauna și nicicând n-a mai fost făurit altul asemenea.

Nerodnică am spus că a fost victoria Ultimei Alianțe? Nu într-un tot, și totuși nu și-a atins țelul. Sauron fusese pus cu botul pe labe, dar nu și nimic. Inelul său pierdut era, dar nu

și distrus. Turnul Întunecimii ajunsese în ruină, dar temeliele sale tot acolo se aflau; căci fuseseră zidite cu puterea Inelului și, atâta vreme cât acesta se mai afla pe pământ, ele vor dura. Elfi și oameni viteji și prieteni de-ai lor fără număr au pierit în război. Anarion a fost răpus, Isildur a fost răpus; Gilgalad și Elendil se stinseseră. Nici când nu se va mai ivi o asemenea însoțire de elfi și oameni; căci oamenii se înmulțesc și Primii Născuți se împuținează și cele două seminții se înstrăinează una de alta. Și din acea zi seminția din Numenor a început să decadă și anii vieților lor să se scurteze.

După război și după măcelul de pe Câmpiile Verzi, oamenii din Apusime sunt tot mai puțini, și Annuminas, orașul lor de pe malul Lacului Evendim, a căzut în ruină; urmașii lui Valandil s-au strămutat și s-au așezat în Fornost, pe Gruiurile înalte de la Miazănoapte, dar și acel loc este acum părăsit. Oamenii îi spun Stăvilarul Morților și se tem să pună piciorul pe acel meleag. Căci poporul lui Arnor s-a risipit care-ncotro și vrăjmașii i-au secerat și stăpânirea lor a trecut și-n urmă-le au rămas doar coline verzi printre dealurile înierbate.

La Miazăzi, regatul Gondor a durat și-a tot durat; și o vreme splendoarea lui s-a făcut tot mai mare, amintind oarecum de puterea regatului Numenor, înainte să fi pierit. Turnuri înalte clădite de locuitorii săi, fortărețe de neînving, porturi pentru nenumărate corăbii; și coroana înaripată a Regilor oamenilor era privită cu venerație de multe neamuri

vorbind tot atâtea limbi. Orașul de căpetenie era Osgiliath, Citadela Stelelor, prin mijlocul căruia curgea Râul. Și tot ei au construit Minas Ithil, Turnul Lunii care Răsare, la răsărit, pe un umăr al Munților Umbrei; iar la apus, la poalele Munților Albi, alt turn au construit, Minas Anor, Turnul Soarelui care Apune. Acolo, în curțile Regelui creștea un copac alb, din sămânța aceluși copac adus de Isildur de peste apele cele adânci, și înainte de aceasta sămânța aceluși copac din Eressa se trăsesese, chiar mai înainte, din Apusul cel mai de la Apus, din Ziua dinaintea vremurilor când lumea a fost tânără.

Dar anii Pământului-de-Mijloc treceau iute, și neamul lui Meneldil, fiu al lui Anarion, s-a stins. Copacul s-a veștejit, iar sângele locuitorilor din Numenor s-a amestecat cu acela al unui neam de oameni mai neînsemnat. Apoi timpul s-a oprit deasupra zidurilor Mordorului și făpturi întunecate s-au furișat înapoi în Gorgoroth. Și a venit o vreme când făpturi rele au venit de oare-unde și, cucerind Minas Ithil, s-au așezat acolo, prefăcându-l într-un sălaș de temut; Minas Morgul i se spune acum, Turnul Vrăjitoriilor. Apoi Minas Anor și-a preschimbat numele în Minas Tirith, Turnul Străjii, și aceste două orașe s-au aflat mereu în război, dar Osgiliath ce se găsea între ele a rămas pustiu și ruinele sale erau bântuite de umbre.

Așa a fost timp de multe vieți de-ale oamenilor. Doar că Seniorii din Minas Tirith sunt și azi pe picior de luptă, ținând piept dușmanilor noștri, apărând Râul de la Argonath și

până la Mare. Și iată că am ajuns să isprăvesc acea parte a poveștii pe care am vrut s-o spun. Căci în zilele lui Isildur, Inelul Stăpân n-a mai fost știut de nimeni unde se află, iar cele Trei au scăpat de sub puterea lui. Numai uitate că în ultima vreme ele se află din nou în primejdie, căci acel Unu a fost găsit. Alții vor vorbi despre cum a fost găsit, căci rolul meu a fost neînsemnat.

Tăcu, iar Boromir se ridică de îndată în picioare, înalt și mândru în fața lor.

- Îngăduie-mi, Stăpâne Elrond, zise el, întâi să adaug și eu câte ceva la povestea despre Gondor; căci cu adevărat din Țara lui Gondor am venit până aici. Și ar fi bine ca toți să știe ce se petrece acolo. Puțini, socotesc eu, au cunoștință despre faptele noastre și prin urmare n-au cum ști despre ce-i așteaptă dacă nu vom izbândi.

Să nu vă închipuiți că în Țara Gondor se irosește sângele celor din Numenor, și nici mândria și demnitatea lor n-au fost date uitării. Mulțumită vitejiei noastre, seminția cea sălbatică de la Soare-Răsare este și-acum înfrânată, iar grozăvia din Morgul este ținută departe; doar astfel sunt păstrate pacea și libertatea pe meleagurile de dincolo de noi, dinspre Apus. Dar dacă Râul ce noi îl apărăm va cădea în mâini vrăjmașe, ce va fi atunci?

Și uitate că acel ceas pare să nu fie prea departe. Fum se înalță din nou din Orodruin, numit de noi Muntele Osândeii. Puterea Tărâmului Negru se întetește și strașnic ne mai apasă. Când s-a întors Dușmanul, poporul nostru a fost

alungat din Thilien, țara noastră preafrumoasă la răsărit de Râu, cu toate că ne-am păstrat o fortăreață acolo și un corp de oștire. Dar chiar în acest an, în zilele lui iunie, s-a pornit pe neașteptate război împotriva noastră dinspre Mordor și am fost alungați. Ne-au copleșit, atât de mulți erau, căci Mordor s-a aliat cu Răsăritenii și cu sângerosul Haradrim; dar nu din pricina numărului lor am fost înfrânți. Ci se afla acolo o putere pe care n-o simțiserăm niciodată înainte.

Unii spuneau că putea fi văzută, precum un călăreț uriaș și negru, o umbră întunecată în lumina lunii. Oriunde se ivea, un fel de nebunie îi cuprindea pe vrăjmași, în schimb ai noștri, până și cei mai viteji, erau cuprinși de spaimă, încât cal și călăreț se dădeau bătuți și-o rupeau la sănătoasa. Doar o mână din oștirea noastră de la răsărit s-a mai întors, distrugând ultimul pod ce încă se mai afla în mijlocul ruinelor din Osgiliath.

M-am aflat în compania ce-a apărut podul, până când s-a năruit în spatele nostru. Doar patru s-au salvat înotând: fratele meu și cu mine, și alți doi. Dar noi luptam și mai departe, apăram tot țărmul apusean al râului Anduin; și cei ce stau la adăpost dincolo de noi ne ridică în slăvi ori de câte ori aud de numele nostru: multe laude, însă prea puțin ajutor. Doar dinspre Rohan se mai îndreaptă spre noi oameni atunci când îi chemăm.

În ceasul acesta rău am venit cu solie până la Elrond, străbătând multe leghe presărate cu primejdii: timp de o sută zece zile am călătorit de unul singur. Numai că eu nu

aliați de război caut. Puterea lui Elrond stă în înțelepciunea lui, nu în arme, așa se zice. Am venit să cer un sfat și descâlcirea unor vorbe tare nedeslușite. Căci în ajunul unui atac neașteptat fratele meu a avut un vis pe când dormea un somn chinuit, iar mai apoi același vis i-a tulburat somnul adeseori, și o dată mi s-a arătat și mie.

În acel vis se făcea că bolta de la răsărit se întunecă și un tunet se auzea tot mai răsunător, dar la Apus o lumină palidă se întrezărea pe cer și din ea am auzit o voce, îndepărtată și totuși răspicată, care striga:

Căută Sabia ce-a fost despicață,
Se-ascunde în Imladris, în valea ciudată;
Vor fi date și sfaturi de gurile vrednice,
Decât străjile din Morgul cu mult mai puternice.
Arăta-se-vor semne prin ceruri deșarte
Despre Sfârșitul care nu e departe, Căci Blestemul lui
Isildur se va trezi din ceață Și Pitic-Piticuțul va ieși în față.

Puțin am putut pricepe noi din aceste vorbe și ne-am dus să i le spunem tatălui nostru, Seniorul din Minas Tirith, căci el cunoaște istoriile din Gondor. Atât s-a priceput să ne spună, anume că Imladris era în străvechime un nume dat de elfi unei văi îndepărtate la miazănoapte, unde trăia Elrond cel pe jumătate elf, cel mai învățat dintre știutorii de istorii. Astfel că fratele meu, văzând cât de fără de nădejde era nevoia în care ne aflăm, s-a arătat nerăbdător să dea

ascultare visului și să caute acel Imladris; dar cum calea era îndoielnică și cu primejdii nenumărate, am hotărât să pornesc eu în această călătorie. Tata și-a călcat pe inimă când mi-a îngăduit să plec și mult am umblat apoi pe drumuri uitate, căutând casa lui Elrond, de care mulți auziseră, dar puțini știau unde se află.

- Și aici, în casa lui Elrond, vei afla destule cât să te limpezești, spuse Aragorn, ridicându-se în picioare.

Își aruncă spada pe masa ce se afla în fața lui Elrond și toți văzură că lama îi era despăcată în două.

- Iată Sabia care s-a Despăcat, spuse el.

- Și cine ești tu, și ce legături ai cu Minas Tirith? vru să știe Boromir, uitându-se cu uimire la fața suptă a Pribeagului și la pelerina lui roasă de vreme.

- El e Aragorn, fiul lui Arathorn, îl lămurii Elrond, și se trage, prin nenumărați strămoși, din fiul lui Isildur Elendil, din Minas Ithil. El este căpitanul Dunedainilor de la Miazănoapte, și puțini au rămas în zilele noastre din acel neam.

- Atunci al tău este, și nicidecum al meu, strigă Frodo uluit, sărind în picioare ca și cum s-ar fi așteptat ca Inelul să-i fie cerut de îndată.

- Scoate Inelul la lumină, Frodo, îi ceru Gandalf solemn. A sosit clipa. Ridică-l să-l vedem, și atunci Boromir va înțelege și celelalte vorbe ale ghicitorii sale.

Cineva sâsâi, cerând liniște, și toți ochii se întoarseră spre Frodo. Teama și rușinea puseseră pe neașteptate stăpânire

pe el; și simțea o mare strângere de inimă să arate Inelul și chiar scârbă să-l atingă. Ar fi vrut să fie undeva departe de acel loc. Inelul străluci și sclipi atunci când îl înălță cu mână tremurătoare dinaintea tuturor.

- Iată Blestemul lui Isildur, rosti Elrond.

Ochii lui Boromir se ațintiră scăpărând asupra inelului de aur.

- Piticuțul, murmură el. Să înțeleg că sfârșitul pentru Minas Tirith e aproape? Dar atunci de ce să căutăm o spadă frântă?

- Cuvintele nu însemnau *sfârșitul pentru Minas Tirith*, spuse Aragorn. Dar cu adevărat se apropie un sfârșit și fapte mărețe. Căci sabia care s-a despiciat este sabia lui Elendil și s-a despiciat sub trupul lui când a căzut. A fost păstrată cu sfințenie de urmașii săi, în timp ce tot ce a rămas moștenire de la el s-a pierdut; căci știam de la străbunii noștri că va fi să o găurim încă o dată atunci când se va fi găsit Inelul, Blestemul lui Isildur. Și-acum că ai văzut sabia pe care o căutai, ce urmează să ceri? Casa lui Elendil dorești poate să se întoarcă pe meleagurile Gondorului?

- N-am fost trimis să cer o favoare, ci doar să caut tâlcul unei ghicitori, răspunse Boromir mândru. E adevărat că suntem strânși cu ușa, iar Spada lui Elendil ne-ar fi de-un ajutor nesperat - dacă un asemenea lucru ar putea într-adevăr să iasă din umbrele trecutului.

Se uită încă o dată la Aragorn, și privirea îi era grea de îndoială.

Frodo simți că Bilbo, care se afla alături de el, începea să-și piardă răbdarea. Era limpede că situația în care era pus prietenul său îl irita. Se ridică deodată în picioare și izbucni:

Nu-i aur tot ce strălucește.

Nu toți sunt rătăciți fără viață. Ce-i tare nu se învechește,
Și rădăcini adânci nu-ngheață. Cenușa-ncinge foc
deodată, Lumini iau umbrele la goană. Ca nou tăișul rupt
se-arată, Și regi, acei fără coroană.

- Poate că versurile nu-s dintre cele mai bune, dar sunt cele nimerite - dacă ai nevoie de încă o dovadă după vorbele lui Elrond. Dacă pentru asta ai făcut o călătorie de o sută una zile, atunci fă bine și ia-le în seamă.

Și Bilbo se așază cu un mârâit.

- Eu am compus versurile astea, îi șopti el lui Frodo, pentru Dunadan, când mi-a povestit întâia dată povestea lui. Aproape că mi-aș dori să nu mi se fi isprăvit aventurile și să fi putut merge cu el atunci când va veni vremea să se ducă.

Aragorn zâmbi către el; apoi se întoarse iarăși spre Boromir.

- Eu unul te iert pentru îndoiala ce-o arăți, spuse el. Prea puțin mă asemăn la chip cu Elendil și Isildur așa cum sunt înfățișați în piatră, în toată măreția lor, în sălile din Denethor. Eu nu-s decât urmașul lui Isildur, nu Isildur însuși. Am dus o viață neîndurătoare și lungă; și leghele ce se numără de aici până în Gondor sunt doar o fărâmă din

neînchipuit de multele mele călătorii. Am trecut mulți munți și multe râuri, de bătut am bătut multe șesuri, până hăt-departe în țările Rhun și Harad, unde stelele ne sunt străine.

Dar casa mea, atâta și așa cum este, se află la Miazănoapte. Căci acolo au trăit urmașii lui Valandil, într-o linie neîntreruptă din tată-n fiu, timp de multe generații. Zilele noastre s-au întunecat, iar noi ne-am risipit; dar sabia a ajuns în mâinile unui nou stăpân. Și iată ce-ți voi spune ție, Boromir, înainte să isprăvesc. Singuratici suntem noi, Pribegii din pustietate, vânătorii, dar întotdeauna îi vom vâna pe slujitorii Dușmanului; căci se găsesc în multe locuri, nu numai în Mordor.

Ascultă, Boromir, dacă ar fi fost Gondor o fortăreață trainică, altul ne-ar fi fost jocul. Multe lucruri rele sunt pe lume, cărora zidurile voastre puternice și săbiile strălucitoare nu le pot sta împotriva. Știți prea puține despre târâmurile ce se întind dincolo de hotarele voastre. Vorbești despre pace și libertate? Cei de la Miazănoapte nu le-ar fi cunoscut de n-am fi fost noi. I-ar fi răpus teama. Dar când lucruri întunecoase ies dintre dealurile nelocuite sau se furișează afară din pădurile neînsorite și dau de noi, o rup la fugă din calea noastră. Ce drumuri ar mai cuteza careva să străbată, ce siguranță ar mai fi în ținuturile liniștite, sau noaptea în casele oamenilor simpli, dacă Dunedainii ar dormi sau ar fi coborât cu toții în mormânt?

Și cu toate astea, nouă ni se aduc mai puține mulțumiri decât vouă. Drumeții ne privesc cu ochi răi, iar sătenii

născocesc porecle pline de dispreț pentru noi. „Pas Mare” îmi zice un grăsan ce locuiește la o zi depărtare de căile bătute de vrăjmași la vederea cărora i sar opri inima-n piept sau care i-ar preface în praf și pulbere orașelul, de n-ar fi păzit cu strășnicie zi și noapte. Dar lăsam lucrurile așa cum sunt. Dacă neștiutorii trăiesc fără griji și teamă, neștiutori să rămână, iar noi în taină vom veghea să-și ducă astfel viața mai departe. Aceasta a fost menirea seminției mele, în vreme ce anii s-au lungit și iarba a crescut.

Și uite că lumea se schimbă acum încă o dată. Un alt ceas răsună. Blestemul lui Isildur a fost găsit. Lupta ne bate la ușa. Spada va fi făurită ca nouă. Iar eu voi veni la Minas Tirith.

- Spui că Blestemul lui Isildur a fost găsit, zise Boromir. Am văzut un inel strălucitor în mâna Piticuțului; numai că Isildur a pierit înainte să fi început evul acestei lumi, așa se spune. De unde știu înțelepții că acest inel este al lui? Și cum de s-a păstrat de-a lungul atâtor ani, până a fost adus aici de un sol atât de ciudat?

- Ți se vor spune toate acestea, îi făgădui Elrond.

- Dar nu acum, te rog, jupâne, scânci Bilbo. Soarele a ajuns la ceasul amiezii și simt o nevoie năprasnică de ceva care să-mi dea puteri.

- Pe tine nu te-am poftit încă să vorbești, zâmbi Elrond. Dar o fac acum. Hai. Spune-ne povestea ta. Și dacă n-ai apucat să-ți pui în versuri istorisirea, poți să ne-o zici cu

vorbe nemeșteșugite. Cu cât va fi mai scurtă, cu atât mai degrabă te vei putea înviora.

- Prea bine, acceptă Bilbo. Voi face precum m-ai rugat. Dar voi spune povestea adevărată. Și de sunt pe-aici dintre cei care m-au auzit spunând-o altfel - aruncă o privire piezișă spre Gloin - îi voi ruga s-o uite și să mă ierte. N-am dorit, în acele zile, decât să-i conving pe toți că eram de drept stăpânul comorii și astfel să scap de numele de hoț ce mi se dăduse. Dar poate că acum înțeleg lucrurile ceva mai bine. Orice-ar fi fost atunci, iată ce s-a întâmplat.

Pentru unii aflați în sală, povestea lui Bilbo era cu totul nouă, drept care ascultau cu uimire, în vreme ce bătrânul hobbit, nicidecum nemulțumit, le spunea aventura sa cu Gollum de la cap la coadă. N-a lăsat deoparte nici o singura ghicitoare. Și ar fi povestit și despre petrecere și dispariția sa din Comitat, dacă i s-ar fi îngăduit; dar Elrond ridică mâna.

- Bine povestit, prietene, însă pentru acum e destul. Ne ajunge să știm că Inelul a fost trecut lui Frodo, moștenitorul tău. Lasă-l pe el să spună mai departe.

Mai puțin dornic să vorbească decât Bilbo, Frodo le spuse despre tot ce făcuse cu Inelul din ziua în care intrase în grija sa. Fiecare etapă a călătoriei sale din Hobbiton și până la Vadul Urșilor fu discusută și cumpănită și tot ce-și putea aminti despre Călăreții Negri fu întors pe toate fețele. Într-un târziu se așeză la loc în jilțul său.

- Nu te-ai descurcat rău, i se adresă Bilbo. Ai fi putut scoate o poveste bună, dacă nu te-ar fi întrerupt ăștia tot

timpul. Am încercat să-mi fac niște însemnări, dar va trebui să le revedem amândoi ceva mai târziu, dacă e să le pun pe hârtie. Se pot scoate nu știu câte capitole din ce-ai pățit până să ajungi aici.

- Da, povestea este lungă, îi dădu Frodo dreptate. Dar încă nu mi se pare încheiată.

Vreau să mai aflu multe lucruri, mai cu seamă despre Gandalf.

Galdor de Ia Limanuri, care ședea în apropierea lui, îi auzi cuvintele.

- Că bine zici! strigă el și, răsucindu-se spre Elrond, spuse: înțelepții or fi având pricinile lor întemeiate să fie încredințați că inelul tinerelului ăstuia e cu adevărat Marele Inel despre care se vorbește de atâta vreme, chiar dacă acest lucru pare greu de crezut de către cei ce știu mai puțin. Dar nu s-ar putea să aflăm și dovezile? Și aș mai pune o întrebare: Cum rămâne cu Saruman? E învățat, cunoaște Istoria Inelului, cu toate acestea nu este aici cu noi. El ce sfat ne dă - dacă are habar de ceea ce ne-a fost dat să auzim aici?

- Întrebările tale, Galdor, au legătură între ele, răspunse Elrond. Nu le-am dat deoparte și vor primi răspuns. Dar pe acestea e rândul lui Gandalf să le lămurească; iar pe el am să-l rog să vorbească la urmă, pentru că lui i se cuvine cea mai mare cinste și, în aceste privințe, el este cel care știe cel mai bine totul.

- Unii dintre noi, Galdor, spuse Gandalf, ar putea crede că veștile aduse de Gloin și urmărirea lui Frodo sunt îndeajuns

dovezi că inelul hobbitului este un lucru de mare preț în ochii Dușmanului. Cu toate acestea, este doar un inel. Pe cele Nouă le ține Nazgul. Cele Șapte sunt duse departe sau distruse. (Auzindu-l, Gloin tresări, dar nu spuse nimic.) Despre cele Trei știm și noi. Ce este atunci acesta de-aici, ca Dușmanul să-l dorească atât?

Cu adevărat, mult timp s-a scurs între Râu și Munte, între pierdere și regăsire. Dar golul din știința înțelepților a fost umplut în cele din urmă. Prea încet, totuși. Căci Dușmanul ne-a urmat îndeaproape, chiar mai îndeaproape decât m-am temut. Dar e bine că abia în anul ăsta, în vara asta, după cât se pare, a aflat întregul adevăr.

Unii își vor aminti că acum mulți ani eu însumi am cutezat să trec pragul Necromantului din Don Guldur, să-i cercetez în taină știința, și astfel să aflu că temerile noastre erau adevărate: el însuși nu era altul decât Sauron, Dușmanul nostru din străvechime, care căpăta încă o dată formă și-și strângea din nou puterile. Și sunt și dintre cei care-și vor aminti că Saruman ne-a povățuit să nu-l atacăm pe față, astfel că vreme îndelungată n-am făcut altceva decât să stăm cu ochii pe el. În cele din urmă, cum umbra lui Sauron creștea, Saruman nu s-a mai împotrivit și Sfatul și-a adunat toate forțele și a alungat răul din Codrul Întunecimii - și asta s-a petrecut chiar în anul în care a fost găsit acest Inel: un noroc tare ciudat, dacă a fost cu adevărat noroc.

Dar întârziaseam prea mult, așa cum prevestise Elrond. Sauron stătuse și el la pândă și se pregătise de cu vreme

împotriva atacului nostru, cârmuind Ținutul Mordor de departe, ajutat de cei din Minas Morgi, unde trăiau cei Nouă slujitori ai săi, și asta până a fost totul pregătit. Atunci abia s-a dat bătut în fața noastră, dar numai s-a prefăcut că fuge, căci curând după aceea s-a refugiat în Turnul Întunericului și s-a dat în vileag. Și tot atunci s-a adunat sfatul pentru ultima oară; căci aflaserăm de-acum că ceea ce căuta el cu atâta înfrigurare era acest Inel. Ne-am temut că avea cunoștințe de care noi nu prinsesem de veste. Dar Saruman a zis că nu și a repetat ceea ce ne spusese și înainte: anume că acest Unu nu va mai fi nicicând găsit pe Pământul-de-Mijloc.

„Dacă e să pun răul înainte, ne-a zis, atunci Dușmanul știe că noi nu-l avem, că s-a pierdut și pierdut a rămas. Dar ce-a fost pierdut o dată mai poate fi găsit, așa gândește el. Teamă să n-aveți. Nădejdea asta a lui e o amăgire. Oare n-am cercetat chiar eu acest lucru în amănunțime? Inelul a căzut în apele Marelui Anduin; și cu multă vreme în urmă, în timp ce Sauron zăcea dormind, a fost dus pe Râu la vale, până în Mare. Acolo să-l lăsați să zacă până la sfârșit.”

Gandalf tăcu și privirile lui se îndreptară spre răsărit, dincolo de verandă, spre tancurile îndepărtate ale Munților Cețoși, la ale căror poale largi zăcea pitită de atâta vreme primejdia ce amenința lumea. Scoase un oftat.

- Atunci am greșit eu, spuse el. M-am lăsat convins de vorbele lui Saruman cel înțelept; ar fi trebuit să caut adevărul

mai curând. Și primejdia în care ne aflăm acum ar fi fost mai mică.

- Toți am greșit, zise Elrond, și dacă n-ai fi stat tu de strajă, poate că întunericul ne-ar fi înghițit de mult cu totul. Dar, continuă.

- Din prima clipă am avut o presimțire, cu toate că, din câte știam, n-aș fi avut nici un motiv, spuse Gandalf mai departe, și am dorit să descopăr cum a încăput acest obiect pe mâinile lui Gollum și de când. Așa că m-am pus la pândă, socotind că n-o să treacă multă vreme și tot o să iasă din întunecime, ca să-și caute comoara. Și cu adevărat a ieșit, dar nu știu cum de n-am prins de veste, și dus a fost. Iar apoi, vai! nu mi-am mai bătut capul cu asta, doar stăteam de veghe și așteptam, așa cum am făcut cu toții prea adesea.

Timpul a trecut și alte griji s-au ivit, până când bănuielile mele s-au preschimbat dintr-o dată în frică. De unde provenea Inelul hobbitului? Iar dacă frica mea avea temei, ce anume trebuia făcut cu el? Trebuia să cumpănesc aceste două lucruri. Dar încă nu vorbisem nimănui despre teama mea, știind cât de periculoasă era o șoaptă scăpată la timpul necuvenit și dusă mai departe. În toate lungile războaie purtate cu Turnul Întunericului, trădarea ne fusese cel mai mare vrăjmaș.

Asta s-a întâmplat acum șaptesprezece ani. Curând mi-am dat seama că iscoade de tot felul, chiar și fiare și păsări, se adunaseră în jurul Comitatului, și teama mea a crescut. I-am chemat în ajutor pe Dunedaini, care s-au pus și ei de veghe;

și mi-am mărturisit temerile lui Aragorn, moștenitorul lui Isildur.

- Iar eu, interveni Aragorn, l-am sfătuit să luăm urma lui Gollum, chiar dacă părea să fie prea târziu. Și întrucât, după judecata mea, moștenitorul lui Isildur trebuia să se străduiască să îndrepte greșeala lui Isildur, am pornit alături de Gandalf în căutarea cea lungă și fără de speranță.

După aceste vorbe, Gandalf le spuse cum răscoliseră ei Țara Pustietății în lung și-n lat, până hăt departe, spre Munții Umbrei și spre îngrăditurile Mordorului.

- Acolo am auzit vorbindu-se despre el, ceea ce ne-a făcut să bănuim că se ascunsese o vreme lungă în dealurile întunecate; dar n-a fost chip să dăm de el, și atunci a început să mă cuprindă disperarea, în deznădejdea aceea a mea, m-am gândit să încerc să fac ceva, iar dacă izbândeam, poate că nu mai avea să fie nevoie să-l căutăm pe Gollum. Însuși inelul îmi putea dovedi dacă într-adevăr era acel Inel și nu altul. Mi-au venit în minte cuvinte ce se rostiseră la Sfat: cuvintele lui Saruman, pe care le auzisem doar cu o ureche la acea vreme. Acum însă le auzeam răspicat în inima mea.

„Cele Nouă, cele Șapte, cele Trei, spusesese el, își au fiecare dintre ele nestemata lui. Nu și acel Unu. Acesta era rotund fără altă podoabă, la fel cu oricare alt inel mai puțin prețios; dar făurarul lui a încrustat anumite semne pe el, pe care cei pricepuți se prea poate să mai fie în stare să le deslușească și să le citească.”

Care erau acele semne, nu spusese. Cine le putea ști? Doar făurarul. Și Saruman? Dar, oricât de multe ar fi știut el, trebuie că le învățase la rândul său de undeva. Care altă mână, în afară aceleia a lui Sauron, mai ținuse acest inel, înainte să se fi pierdut? Doar mâna lui Isildur.

Stăpânit de acest gând, am renunțat la urmărire și m-am dus cât am putut de iute în Gondor. În zilele de demult, membrii ordinului meu erau primiți cu brațele deschise acolo, iar Saruman cu deosebire. Adeseori stătuse vreme îndelungată că oaspete al Seniorului Orașului. Seniorul Denethor însă nu s-a arătat la fel de încântat să mă vadă și a cam scrâșnit din dinți când mi-a îngăduit să-i cercetez pergamentele și cărțile.

„Dacă, așa precum spui, nu dorești altceva decât să cauți mărturii despre vremurile apuse și despre începuturile Orașului, ești liber să citești! mi-a zis el. Căci pentru mine ceea ce a fost este mai puțin întunecat decât ceea ce va fi să vină, și grija mea asta e. Dar dacă nu dovedești mai multă pricepere decât Saruman, care a stat îngropat aici ca să scarmene totul d'a fir a păr, nu vei găsi nimic din ce nu-mi este mie prea bine cunoscut, eu, care sunt stăpânul tuturor învățăturilor și poveștilor acestui Oraș.”

Așa mi-a spus Denethor. Și totuși între grămezile lui de arhive se aflau multe pe care puțini mai sunt în ziua de azi în stare să le citească, chiar și dintre învățații cei mai învățați, căci scrisurile și limbile lor au devenit de neînțeles pentru cei de acum. Ascultă la mine, Boromir, în Minas Tirith încă se

găsește - necitit de nimeni altcineva în afară de mine și de Sauron, după ce nici regii n-au izbutit - un pergament întocmit chiar de Isildur însuși. Căci Isildur, după războiul din Mordor, nu s-a întors drept acasă, așa cum au povestit unii.

- Poate unii de la Miazănoapte, îl întrerupse Boromir. Toată lumea din Gondor știe că mai întâi s-a dus în Minas Anor, unde a locuit o vreme la nepotul său Meneldil, povățuindu-l despre tot ce trebuia să știe înainte să lase pe mâinile lui conducerea Regatului de la Miazăzi. Atunci a însămânțat acolo ultima sămânță din Copacul Alb, în amintirea fratelui său.

- Dar tot atunci a făcut și acest pergament, își reluă Gandalf vorba; și asta nu s-a ținut minte în Gondor, după cât se pare. Căci pergamentul vorbește despre Inel, și astfel a scris Isildur acolo:

Marele Inel se va duce acum ca moștenire în Regatul de la Miazănoapte; însă va rămâne mărturie scrisă despre el aici în Gondor, unde se află moștenitori ai lui Elendil, pentru vremurile când amintirea acestor mari fapte se va fi șters.

După aceste vorbe, Isildur descria Inelul așa cum îl găsisese:

Era fierbinte când l-am luat întâia dată, fierbinte ca un tăciune, și mâna mi s-a pârlit, încât tare mi-e teamă că nicicând nu voi mai scăpa de durerea pe care mi-a pricinuit-o. Dar chiar în vreme ce scriu, prinde să se răcească și pare că se face mai mic, fără să-și piardă forma sau frumusețea. Înscrișul de pe el, care întâi a fost la fel de

limpede ca o flacăra purpurie, piere, abia de se mai poate desluși. Caligrafia se aseamăiește cu aceea a elfilor din Eregion, căci aici în Mordor nu au litere pentru o lucrătură atât de fină; limba, însă, e neștiută mie. Mă bate gândul că ar fi o limbă vorbită pe Tărâmul Întunecat, căci îmi pare plină de scârbăvnicii și aspră. Ce răutăți spune nu pot eu să știu; dar am să pun pe hârtie semnele, ca nu cumva să se stingă dincolo de orice putință de-a le desluși. Poate că Inelul tânjește după fierbințeala mâinii lui Sauron, care, așa neagră cum era, ardea ca focul, și astfel Gil-galad a fost nimicit; și gândesc că, dacă aurul ar fi încă o dată încins, scrisul ar apărea cu limpezime. Dar eu unul n-am să cutesc să fac nici un rău acestui obiect: singurul o adevărată minunăție din tot ce-a făurit Sauron. Pentru mine e neprețuit, chiar dacă-l câștig prin mare suferință.

- După ce-am citit aceste cuvinte, continuă Gandalf, căutarea mea a luat sfârșit. Căci scrisul transpus pe pergament era întocmai așa cum bănuise Isildur, în limba vorbită în Mordor și de către slujitorii Turnului. Și ce stătea scris pe Inel se știa de mult. Căci în ziua în care Sauron pusese pentru prima oară Inelul pe deget, Celebrimbor, făuritorul celor Trei, îl simțise și de departe îl auzise rostind vorbele acelea, astfel că îi aflase toate gândurile ticăloase.

Am plecat din Denethor de îndată, dar chiar în vreme ce mă îndreptam spre miazănoapte, mi-au venit vești din Lorien, anume că Aragorn trecuse pe acolo și dăduse peste

acea creatură numită Gollum. Astfel că mai întâi m-am dus să-l întâlnesc pe el și să-

i aud povestea. Prin ce pericole de moarte trecuse de unul singur, nici cu gândul nu îndrăzneam să gândesc.

- Prea multe n-am ce să povestesc, zise Aragorn. Când ajungi să trebuiască să treci prin dreptul Porții Negre sau să calci sub tălpi florile ucigătoare din Valea Morgul, atunci poți să te aștepți la primejdii cu ghiotura. Într-un târziu mă cuprinsese chiar și pe mine disperarea, așa că am pornit-o înapoi spre casă. Și, ce să vezi, norocul îmi scoate în cale taman ceea ce căutam: urmele unor tălpi moi pe malul unui iaz mocirlos. Erau proaspete, se vedea limpede că cine trecuse pe-acolo se grăbise, și nu spre Mordor, ci tocmai în cealaltă parte. M-am luat după ele de-a lungul Smârcurilor Morților și deodată îl văd. M-am apropiat pe furiș de un heleșteu stătut, m-am uitat atent în apă, după ce umbrele serii s-au adâncit îndeajuns, și am pus mâna pe Gollum. Era acoperit cu o mazăgă verde. Mă tem că n-o să mă aibă niciodată la suflet, căci m-a mușcat, iar eu nu m-am purtat cu îndurare față de el. Nimic n-am reușit să scot din gura lui, decât doar urmele dinților. Pot să spun că acea parte a călătoriei, întoarcerea acasă, a fost cea mai rea dintre toate, pentru că a trebuit să-l păzesc zi și noapte și să-l fac să meargă înaintea mea, după ce-i legasem o frânghie de gât și-i băgasem un căluș în gură, până ce s-a îmblânzit de tot din pricină că-l ținusem fără apă și mâncare, și tot așa până la Codrul Întunecimii. Când în sfârșit am ajuns acolo, l-am dat

pe mâna elfilor, căci așa ne înțeleseserăm să fac; și zău că m-am bucurat să scap de el, într-atât putea de cumplit. Eu unul nădăjduiesc să nu-l mai văd vreodată în fața ochilor; Gandalf, însă, după ce-a venit, a stat multe ceasuri de vorbă cu el.

- Da, multe și secătuitoare, dar nu fără de folos. Întâi pentru că ceea ce mi-a povestit despre cum pierduse inelul se potrivea cu povestea pe care ne-a spus-o Bilbo aici, pentru prima oară întocmai așa cum s-a întâmplat; dar asta avea prea puțină însemnătate pentru mine, căci adevărul îl ghicisem singur. Ceea ce-am aflat atunci și nu știusem înainte a fost că inelul lui Gollum a ieșit din apele Râului cel Mare foarte aproape de Câmpiile Vesele. Și am mai aflat că fusese al lui vreme îndelungată. Puterea inelului îi lungise anii peste adevărata lor măsură; dar acea putere doar Râul cel Mare o stăpânește.

Și dacă aceasta nu este îndeajunsă dovadă, Galdor, mai este și cealaltă încercare de care am amintit. Pe acest inel ținut în sus pentru ca ochii voștri să-l vadă, rotund și neîmpodobit, semnele pomenite de Isildur mai pot fi citite, dacă vreunul dintre voi are curajul să pună pentru câteva clipe inelul de aur în foc. Întocmai cum am făcut eu, și iată ce-am citit:

Ash nazg durbatuluk, ash nazg gimbatul, ash nazg thrakatuluk agh burzum-ishi krimpatul.

Schimbarea din vocea vrăjitorului îi uimi pe toți. Dintr-o dată devenise amenințătoare, puternică, dură ca o piatră. O umbră păru să treacă peste soarele din înalt și veranda se întunecă preț de-o clipă. Toți tremurară înfiorați și elfii își astupară urechile.

- Nnicând până acum n-a cutezat vreo voce să rostească vorbe în această limbă în Imladris, Gandalf cel Sur, spuse Elrond după ce umbra trecu și toți răsufară ușurați.

- Și să tragem nădejde că nici nu vor mai fi rostite vreodată în acest loc, răspuse Gandalf. Dar n-am să-ți cer iertare, jupâne Elrond. Căci dacă această limbă nu va fi curând auzită în toate ungherele Apusului, atunci să nu ne mai îndoim de adevărul celor rostite de înțelepți: comoara Dușmanului ascunde răutatea lui întregă; și în ea zace o mare parte din forța lui din străvechime. Din Anii cei Negri se trag vorbele auzite de Făurarii din Eregion, când au înțeles că au fost trădați:

Și pe toate să le-adune un inel, și altul nime, Să le ferece pe toate, astfel să le stăpânească.

Și să mai știți, prieteni, că asta nu-i tot ce am aflat de la Gollum. Nu-l trăgea inima să vorbească, iar povestea lui era încâlcită rău, dar nu încăpea nici o îndoială că s-a dus în Mordor, iar acolo tot ce știa i-a fost smuls cu sila. Astfel că Dușmanul știe că acel Unu a fost găsit și că de multă vreme se află în Comitat; slujitorii lui i-au luat urma până aproape de ușa noastră, prin urmare va afla și el curând,

poate că și știe de-acum, chiar în timp ce eu rostesc aceste cuvinte, că-l avem aici, cu noi.

O vreme nimeni nu scoase un cuvânt, până când, într-un târziu, Boromir spuse:

- Ziceai că e o creatura mică, Gollum ăsta? Mică, dar mare când e să facă rău. Ce s-a ales de el? Ce soartă i-ai hărăzit?

- E în închisoare, atât, răspunse Aragorn. A suferit mult. Nu am nici o îndoială că a fost chinuit și teama de Sauron e adânc înfiptă în inima lui. Cu toate acestea, eu unul sunt bucuros că-i pus la loc sigur și păzit de elfii cei veghetori din Codrul Întunecimii. Răutatea lui e mare și-i dă o forță pe care n-ai bănuși că zace într-o ființă atât de pricajită și stafidită. Și ar putea să mai facă mult rău și acum, dacă ar fi liber. Sunt sigur că i s-a îngăduit să plece din Mordor pentru că i s-a încredințat o misie blestemată.

- Vai nouă! Vai nouă! strigă Legolas, pe al cărui chip bălai de elf se citea disperarea. A sosit vremea să vă aduc la cunoștință pricina ce m-a adus aici. Veștile nu-s bune, dar abia acum am înțeles cât de rele vi se vor părea. Smeagol, căruia i se spune Gollum, a scăpat.

- Scăpat? strigă Aragorn. Chiar că-s vești proaste. Mă tem că o să ne căim amarnic. Cum de s-a putut să ne înșele încrederea seminția lui Thranduil?

- Nu din pricina slăbirii pazei, se apără Legolas. Poate că din prea multă bunătate. Ne temem că prizonierul a primit ajutor din partea altora, care au prins de veste despre ceea ce facem mai mult decât am fi dorit. Am păzit creatura zi și noapte, după cum ne ceruse Gandalf, chit că eram frânți de

oboseală. Gandalf însă ne spunea să nu ne pierdem nădejdea, era încredințat că ființa asta se va îmblânzi, iar noi n-aveam sufletul s-o ținem o veșnicie în temnița subpământeană, unde ar fi început iarăși să-și clocească gândurile negre.

- Cu mine n-ați fost la fel de îndurători, sări Gloin, străfulgerându-l cu privirea, căci își amintise cum stătuse prizonier în beciurile de sub sălile palatelor elfice.

- Lasă asta, îl opri Gandalf. Nu-l întrerupe, te rog, dragul meu Gloin. O greșeală rușinoasă, e drept, dar și-au răscumpărat-o de mult. Dacă e să ne-apucăm acum să scoatem la lumină toate neînțelegerile dintre elfi și gnomi, atunci mai bine isprăvim cu Sfatul ăsta.

Gloin se ridică în picioare și făcu o plecăciune, iar Legolas continuă:

- În zilele când vremea era frumoasă, îl scoteam pe Gollum la plimbare prin pădure; era un copac înalt acolo, crescut la o mare depărtare de toți ceilalți, în care-i plăcea să se cațăre. Adeseori îl lăsam să se cocoate până sus de tot, unde simțea vântul suflând; dar de fiecare dată puneam pe cineva de strajă jos, la poala copacului. Într-una din zile n-a mai vrut să coboare, iar Străjerii n-au vrut să urce după el: învățase cum să se prindă de crengi cu picioarele și mâinile; astfel că am stat de strajă până târziu în noapte.

A fost chiar în noaptea aceea de vară, fără lună și fără stele, când orcii ne-au atacat pe nepusă masă. I-am alungat noi, nu-i vorbă; oricât ar fi fost ei de mulți și de feroși, veneau de

dincolo de munți și nu erau deprinși cu pădurile. Când bătălia a luat sfârșit, am descoperit că prizonierul nostru dispăruse, iar cei pe care-i pusesem de strajă zăceau căsăpiți sau fuseseră luați ostatici. Atunci am înțeles că puseseră la cale atacul anume ca să-l elibereze pe Gollum și că el știuse de atac dinainte. Cum de s-a putut întâmpla așa ceva, nu ne este limpede nici acum; dar Gollum e o creatură vicleană, iar iscoadele Dușmanului nebănuite de multe. Ființele întunecate pe care le alungaserăm în toamna anului Dragonului s-au întors și mai numeroase, iar Codrul Întunecimii a devenit iarăși un loc blestemat, fără doar de meleagul pe care se află regatul nostru.

N-am izbutit să punem din nou mâna pe Gollum. I-am găsit urmele printre cele nenumărate ale orcilor, se înfundau adânc în Pădure, spre miazăzi. Dar nu după multă vreme le-am pierdut și pe acestea, iar mai departe n-am cutezat să mergem; căci curând am fi ajuns în Doi Guldur, un tărâm și mai blestemat; într-acolo nu ne îndreptăm nicicând pașii.

- Asta e, s-a dus, oftă Gandalf. N-avem vreme să pornim încă o dată în căutarea lui. N-are decât să facă ce-o pofti. Dar îmi vine să cred că o să mai aibă de jucat un rol pe care nici el însuși, nici Sauron nu-l bănuiesc. Iar acum, continuă Gandalf, o să răspund la celelalte întrebări ale lui Galdor. Cum a rămas cu Saruman? Ce sfaturi ne dă el, când ne aflăm la o asemenea ananghie? Această poveste trebuie s-o spun de la un capăt la celălalt, căci numai lui Elrond i-am împărtășit-o și atunci în câteva cuvinte, dar veți vedea că se

leagă de tot ceea ce vom hotărî aici. Este ultimul capitol din Povestea Inelului, atât cât s-a petrecut până acum.

La sfârșitul lui iunie mă găseam în Comitat, dar mintea mi-era adumbrită de un nor de neliniște, astfel că am pornit-o călare spre hotarele de la miazăzi ale micului ținut; căci presimțeam o primejdie, ce mi-era încă tăinuită, însă părea să se apropie tot mai mult. Acolo m-au ajuns din urmă știri despre războaie și înfrângeri în Gondor, și când am auzit de Umbra Neagră, mi-a înghețat inima în piept. De întâlnit n-am întâlnit altceva decât câțiva fugari veniți de la Miazănoapte; însă parcă citeam în ei o teamă de care nu voiau să vorbească. De acolo m-am îndepărtat către răsărit și către miazănoapte, urmând Drumul Verde; nu departe de Bree, am dat peste un călător care ședea pe un dâmb la marginea drumului, și un cal păștea alături. S-a dovedit a fi Radagast Cafeniul, care odată a locuit în Rhosgobel, aproape de hotarele Pădurii Întunecimii. Face parte din ordinul meu, dar nu-l mai văzusem de multă vreme.

„Gandalf! a strigat el văzându-mă. Tocmai în căutarea ta am pornit. Doar că-s străin prin părțile astea. Tot ce știam era că ai putea fi găsit într-un ținut sălbatic ce poartă un nume barbar, Comitatul.”

„Știi bine ce știi, i-am zis. Dar nu vorbi astfel de te vei întâlni cu locuitorii acestui ținut. Te afli aproape de hotarele Comitatului. Și ce dorești de la mine? îmi vine să cred că este ceva foarte important. Nu mi te amintesc să-ți placă să călătorești, afară doar dacă te împinge nevoia.”

„Am o solie ce nu poate să aștepte. Veștile pe care ți le aduc sunt rele." S-a uitat în jur, ca și cum tufișurile ar fi putut să aibă urechi, apoi a șoptit:

„Nazgul. Cei Nouă au părăsit hotarele. Au trecut Râul în taină și se îndreaptă către apus. Și-au luat înfățișarea de călăreți înveșmântați în negru." Atunci am înțeles că teama mă stăpânise fără s-o știu.

„Înseamnă că Dușmanul e la mare ananghie sau urmărește ceva, a mai zis Radagast, dar ce anume îl împinge să cerceteze meleagurile astea îndepărtate și pustii, n-am habar." „Cum adică?" l-am întrebat, nepricepând ce voia să spună.

„Mi s-a zis că, oriîncotro se îndreaptă, Călăreții întreabă de o țară numită Comitatul."

„Comitatul", am zis eu, cuprins de disperare. Căci până și înțelepții se tem să țină piept celor Nouă, atunci când sunt adunați laolaltă sub comanda acelei căpetenii haine a lor. Ce rege mare fusese el pe vremuri, și ce mare vraci, ca acum să stăpânească peste o ceată ucigașă.

„Cine ți-a spus acestea? l-am întrebat. Cine te-a trimis?"

„Saruman cel Alb. Și m-a rugat să-ți mai spun că e gata să te ajute dacă ai nevoie, dar trebuie să-i ceri acum ajutorul, altfel va fi prea târziu."

Vorbele lui mi-au renăscut speranța, căci Saruman cel Alb este cel mai mare în ordinul meu. De bună seamă că Radagast e-un vrăjitor vrednic de toată lauda, maestru al formelor și al jocurilor de nuanțe; și știe toate tainele

plantelor și ale fiarelor, iar zburătoarele îi sunt cei mai apropiați prieteni. Dar Saruman de multă vreme cercetează tainele Dușmanului însuși, astfel că adeseori am putut să i-o luăm înainte. Vicleșugurile lui Saruman ne-au ajutat să-l alungăm pe Dușman din Doi Guldur. Prin urmare, m-am gândit că poate găsisse el niscaiva arme care să le vină de hac celor Nouă. „Mă voi duce la Saruman”, am hotărât.

„De e așa, trebuie s-o pornești de-ndată, a zis Radagast, căci am pierdut mult timp căutându-te și zilele sunt numărate. Mi s-a spus să dau de tine înainte de Miezul Verii, și iată că e Miezul Verii. Chiar de-ar fi să o pornești la drum din locul ăsta, tot n-ai s-ajungi înainte ca cei Nouă să descopere țara aia pe care o căuta ei. Eu însumi pornesc înapoi fără să mai zăbovesc.”

Și cu aceste vorbe a încălecat și a dat pinteni calului.

„Stai puțin! am strigat. O să avem nevoie de ajutorul vostru și de al tuturor celor care mi-l pot da. Trimite această solie a noastră sălbăticiunilor și zburătoarelor care-ți sunt prietene. Spune-le să le dea de știre lui Saruman și lui Gandalf de cum află ceva. Trimite solie până în Orthanc.”

„Așa voi face”, a spus el și dus a fost, căci cei Nouă erau pe urmele lui.

Nu m-am putut lua după el atunci și acolo. Călărisem prea mult în ziua aceea și eram la fel de ostenit ca și calul meu; și trebuia să cumpănesc la tot. Am rămas în Bree în noaptea aceea și am hotărât că n-aveam vreme să mă întorc în Comitat. Nicicând n-am făcut o greșală mai mare.

I-am lăsat totuși un mesaj lui Frodo și l-am rugat pe prietenul meu hangiul să i-l trimită. Am pornit în zori; și în cele din urmă am ajuns la sălașul lui Saruman. Se găsește departe la miazăzi, în Isengard, la capătul Munților Cețoși, în apropiere de Strunga Rohan. Boromir vă poate spune că e o vale largă ce se deschide între Munții Cețoși și povârnișurile cele mai nordice ale crestei Ered Nimrais, Munții Albi, aflați în țara lui. Însă Isengard e un inel de stânci pleșuve ce înconjoară asemenea unui zid o vale în mijlocul căreia se află un turn de piatră, numit Orthanc. Nu Saruman e cel care l-a construit, ci oamenii din Numenor, cu multă vreme în urmă; foarte înalt, tăinuind secrete nenumărate; cu toate acestea, nu arată a fi fost făcut de oameni pricepuți. Nu se poate ajunge la el decât trecând prin inelul Isengard; iar în acest inel se află o singură poartă.

Târziu într-o seară am ajuns la poartă, un fel de arc mare, scobit într-un zid de stâncă și păzit cu strășnicie. Dar străjerii știau de venirea mea, așa că mi-au spus că Saruman mă aștepta. Am trecut călare pe sub arc, poarta s-a închis neauzită în urma mea și deodată m-a cuprins frica, fără să știu de ce.

Am călărit până la poalele turnului și m-am oprit în dreptul treptelor lui Saruman; acolo m-a întâmpinat chiar el și m-a condus până sus de tot, în încăperea lui. Pe deget purta un inel.

„Vasăzică, ai venit, Gandalf, mi-a spus el cu o voce gravă; în ochii lui, însă, mi s-a părut că văd o lumină albă, ca și cum

în inima lui râdea cu hohote de gheață. „Da, am venit. Am venit să-ți cer ajutorul, Saruman cel Alb.” Numele acesta părea să-l supere.

„Chiar așa, Gandalf cel *Sur*? a pufnit el în bătaie de joc. Să-mi ceri ajutorul? Nu s-a prea auzit ca Gandalf cel Sur să ceară ajutor cuiva, el care e atât de viclean și de înțelept, și umblă haihui prin te miri ce coclauri și își vâără nasul peste tot, chiar dacă nu e treaba lui.”

L-am privit cu mirare.

„Dacă nu mă-nșel, am zis, apele s-au tulburat într-așa măsură, încât va fi nevoie de forțele noastre ale tuturor să se unească.”

„Se prea poate, dar ți-a venit târziu acest gând. De când - stau eu și mă întreb - ascunzi de mine, mai-marele Sfatului, un lucru atât de însemnat? Ce te-aduce acum din vizuina ta din Comitat?”

„Cei Nouă au ieșit din nou la lumină, am răspuns. Au trecut Râul. Așa mi-a spus Radagast.”

„Radagast, cel Cafeniu! a hohotit Saruman, fără să-și mai ascundă disprețul. Radagast îmblânzitorul de Păsări! Radagast Nătăflețul! Radagast Nebunul! A avut totuși atâta minte cât să-și joace rolul pe care i l-am încredințat. Căci, iată-te, ai venit, și ăsta a fost scopul soliei mele. Și aici vei rămâne, Gandalf cel Sur, și te vei odihni după atâtea călătorii. Căci eu sunt Saruman înțeleptul, Saruman Făuritorul de Inele, Saruman cel de Multe Culori!”

Abia atunci l-am privit mai bine și am văzut că straietele sale, care-mi păruseră albe, nu erau albe, ci croite dintr-o țesătură din multe culori, care licăreau și-și schimbau nuanțele la fiecare mișcare a lui, zăpăcind privirile.

„Albul îmi plăcea mai mult”, i-am spus.

„Albul! a rânjit el. E bun pentru început. Stofa albă poate fi vopsită. Pagina albă poate fi mângălită; lumina albă poate fi fărâmată.”

„Și-atunci nu mai e albă. Și cel care fărâmă un lucru numai ca să vadă ce este a părăsit calea înțelepciunii.”

„Nu-i nevoie să-mi vorbești ca unuia dintre neghiobii pe care ți i-ai făcut prieteni, s-a înfuriat el. Nu te-am adus aici că să primesc sfaturi de la tine, ci ca să-ți dau puțința să alegi.”

S-a ridicat în picioare și a început să declame, de-ai fi zis că ținea un discurs pregătit cu mult înainte.

„Zilele de Odinioară s-au dus. Acum trec Zilele de Mijloc. Și încep Zilele Timpurii. Vremea elfilor s-a sfârșit, dar a venit vremea noastră: lumea oamenilor, pe care trebuie s-o

conducem. Dar pentru asta avem nevoie de putere, puterea de-a pune în ordine toate lucrurile după vrerea noastră, în numele aceluia bine pe care doar cei înțelepți îl pot vedea.

Și ascultă bine, Gandalf, bătrânul meu prieten și ajutor, a continuat el, apropiindu-se și înmuindu-și glasul. Am spus *noi*, căci așa poate fi, dacă mi te vei alătura. O Putere nouă se ridică acum. Împotriva ei nu ne mai slujesc vechile alianțe și tactici. Nu ne-a mai rămas nici o speranță în elfi sau în

muribundul Numenor. Iată, așadar, ce alegere îți stă dinainte. Putem să ne alăturăm acelei Puteri. Așa ar fi înțelept, Gandalf. Numai așa mai putem avea speranță. Victoria e aproape; și răsplata va fi bogată pentru cei care i-au venit în ajutor. Cu cât crește Puterea, cu atât se vor înălța și prietenii ei dovediți; iar înțelepții, cei ca mine și ca tine, vom putea, dacă avem răbdare, să ajungem în cele din urmă să-i dirijăm mersul, să o controlăm. Putem aștepta să se ivească timpul potrivit, putem să ne păstrăm gândurile în sinea noastră, deplângând poate ticăloșiile săvârșite când și când, lăudând însă țelul sublim și ultim: Cunoașterea, Legea, Ordinea; toate acele lucruri pe care ne-am străduit atâta amar de vreme și în zadar să le desăvârșim, mai degrabă împiedicați decât ajutați de prea slabii sau leneșii noștri prieteni. Nu e nevoie, mai bine spus, nu vor fi schimbări însemnate în planurile noastre, ci doar în mijloacele pe care le vom folosi."

„Saruman, l-am întrerupt eu, am mai auzit discursuri din acestea și înainte, dar numai din gurile emisarilor trimiși din Mordor pentru a-i amăgi pe cei săraci cu duhul. Nu pot sămi închipui că m-ai adus de atât de departe doar că să-mi impui urechile." S-a uitat la mine pieziș și a rămas câteva clipe gânditor.

„Bun, văd că această linie înțeleaptă nu reușește să te convingă. Nici pe viitor? Nici dacă vom găsi o cale mai bună?"

S-a apropiat și și-a pus mâna lui lungă pe brațul meu.

„Și de ce nu, Gandalf? a șoptit el. De ce nu? Inelul Stăpân? Dacă reușim să-l stăpânim pe acesta, atunci întreaga Putere va intra în mâinile *noastre*. În fapt, aceasta este cauza pentru care te-am adus aici. Căci am mulți ochi ce mă slujesc și am încredințarea că tu știi unde zace acum acest obiect prețios. Nu este așa? Altfel, din ce pricină întreabă cei Nouă despre Comitat și ce treabă poți tu să ai acolo?"

Spunând acestea, în ochii lui a scăpărat o poftă pe care nu și-a mai putut-o ascunde.

„Saruman, am spus, depărtându-mă de el, doar o singură mână o dată poate să stăpânească Inelul, știi asta foarte bine, așa că nu te mai osteni să vorbești despre *Noi*. Dar nu ți l-aș da, nu, nu, nu ți-aș da nici măcar vești despre el, acum că știi ce-ți trece prin minte. Ai fost mai-marele Sfatului, dar acum ți-ai dat jos masca în sfârșit. Din câte înțeleg, am de ales între a mă supune lui Sauron sau a mă supune ție. N-am să aleg nici una, nici alta. Mai ai și altceva să-mi oferi?"

„Cum să nu, a răspuns el, rece dintr-o dată și amenințător.

Nu m-am așteptat să dai dovadă de înțelepciune, chiar și pentru propriul tău bine; dar ți-am oferit șansa să mă ajuți de bunăvoie, pentru a te feri singur de necazuri și suferința.

A treia posibilitate e aceea de a te ține aici până la sfârșit."

„Până la care sfârșit?"

„Până când îmi vei dezvălui unde se află acel Unu. Pot să gădesc mijloace să te conving. Sau până când va fi găsit în ciuda ta, iar Cârmuitorul va avea timp să se ocupe de treburi mult mai ușoare; ca, de pildă, să se gândească la cea mai

potrivită răsplată pentru îndărătnicia și insolența lui Gandalf cel Sur."

„S-ar putea că asta să nu se arate a fi o treabă mult mai ușoară", i-am întors-o eu.

El mi-a răs în nas, căci vorbele mele n-aveau acoperire, iar el știa asta prea bine.

- M-au dus și m-au închis de unul singur în foișorul turnului Orthanc, acolo de unde Saruman avea obiceiul să urmărească stelele. Nu se poate coborî din foișor decât pe o scară îngustă, cu mai multe mii de trepte, iar valea de la poalele turnului pare neînchipuit de departe. Am privit-o de sus și am văzut că ceea ce fusese odată verde și frumos era acum plin de puțuri de mină și fierarii. Lupi și orci își făcuseră sălașurile în Isengard, căci Saruman își alcătuisese propria oștire, încercând să rivalizeze cu Sauron și fără să intre încă în servitutea lui. Peste toate acestea atârna un fum negru, ce se vălătucea în jurul turnului. Stăteam singur pe o insulă între nori; de evadat nici vorbă, iar zilele îmi erau pline de amărăciune. Frigul mă scotea din minți; abia dacă aveam loc în cămăruța aceea să mă mișc în sus și-n jos, neliniștit peste poate de Călăreții ce se îndreptau spre Miazănoapte.

Eram incredințat că cei Nouă ieșiseră din nou la lumină, și asta nu numai din ceea ce mi spusese Saruman, care s-ar fi putut foarte bine să fie minciuni. Cu multă vreme înainte de-a mă duce spre Isengard primisem vești pe căi ce erau mai presus de orice îndoială. Inima-mi era grea de teamă pentru

prietenii mei din Comitat; dar tot mai nutream o speranță. Trăgeam nădejde că Frodo pornise la drum de îndată, așa cum îi cerusem în scrisoare, și că ajunsese în Vâlceaua Despăcată până să înceapă cumplita urmărire. Și atât speranța, cât și teama s-au dovedit neîntemeiate. Căci speranța mi-o pusesem într-un grăsan din Bree; iar teama îmi era pricinuită de viclenia lui Sauron. Dar grăsanii ce vând bere au de alergat în toate părțile; iar puterea lui Sauron este mai slabă decât ne-o închipuim noi din pricina fricii. Numai că, singur cum eram și prins în capcana inelului Isengard, n-aveam de unde să știu că vânătorii, din fața cărora toți o rupeau la fugă sau cădeau răpuși, se vor poticni tocmai în îndepărtatul Comitat.

- Te-am văzut! strigă Frodo. Umblai în sus și-n jos. Luna lucea în părul tău.

Gandalf tăcu uluit și-l privi.

- N-a fost decât un vis, continuă Frodo, dar mi l-am amintit așa, deodată. Aproape că-l uitasem. L-am visat de mult; cred că după ce-am plecat din Comitat.

- Înseamnă că l-ai visat târziu, spuse Gandalf, așa după cum vei vedea. Mă găseam într-o stare cumplită. Și cei care mă cunosc vă pot spune că rar mi s-a întâmplat să fiu la o ananghie atât de mare și că nu o îndur prea ușor. Gandalf cel Sur prins precum o muscă într-o plasă perfidă a unui păianjen. Dar chiar și celor mai pricepuți păianjeni le scapă un fir mai slab.

La început mă temusem, așa după cum dorise chiar Saruman să se întâmple, că Radagast căzuse și el în ispită. Apoi m-am gândit că nu simțisem nimic rău în vocea lui sau în ochii lui atunci când ne întâlniserăm. Altfel nu m-aș fi dus niciodată în Isengard, sau, dacă aș fi făcut-o, aș fi fost cu ochii-n patru. Așa a gândit și Saruman, numai că și-a tăinuit bine gândul și și-a amăgit solul. Sunt incredințat că, dacă ar fi încercat, n-ar fi izbutit să-l ademenească pe cinstitul Radagast în trădarea lui. El m-a căutat cu cea mai bunăcredință și doar așa a avut puterea să mă convingă.

Aceasta a și fost calea prin care am dejucat planul pus la cale de Saruman. Căci

Radagast n-avea nici o pricină să nu facă ceea ce-l rugasem; astfel că a călărit până în Codrul Întunecimii, unde-și avea prieteni mulți și străvechi. Și Vulturii Munților au pornit să cutreiere lumea în lung și-n lat și le-a fost dat să vadă multe: adunarea lupilor și chemarea laolaltă a orcilor; și pe cei Nouă Călăreți bătând meleagurile în lung și-n lat; iar de auzit au auzit despre fuga lui Gollum. Pe toate acestea avea să mi le spună un sol de-al lor, trimis anume.

Așa s-a făcut că, spre sfârșitul verii, într-o noapte cu lună, Gwaihir Stăpânul Vânturilor, cel mai iute dintre vulturii cei mari, a zburat nevăzut de nimeni până la turnul Orthanc; și m-a găsit stând pe acoperișul foișorului. Eu i-am vorbit și el m-a luat pe aripile sale înainte ca Saruman să prindă de veste. Ne depărtaserăm mult de Isengard când lupii și orcii au ieșit pe poartă ca să pornească în urmărirea mea.

„Cât de departe mă poți duce?" l-am întrebat pe Gwaihir.

„Multe leghe, a răspuns el, dar nu până la capătul pământului. Am fost trimis să aduc vești, nu să duc poveri."

„Dacă e pe-așa, îmi va trebui un armăsar care să alerge pe pământ, un armăsar de neîntrecut, căci nicicând n-am fost într-o asemenea mare grabă ca acum."

„Te voi duce atunci în Eldoras, unde șade în palatul său Seniorul Ținutului Rohan; locul acela nu e departe de-aici."

M-am bucurat auzindu-l ce spune, pentru că în Obștea Călăreților din Rohan trăiesc rohirrimii, Stăpânii Cailor, și nu se află nicăieri pe pământ cai că aceia ce cresc în valea cea largă dintre Munții Cețoși și Munții Albi.

„Spune-mi, ce crezi, mă pot bizui pe oamenii din Rohan?" l-am întrebat pe Gwaihir, pe când încrederea îmi era zdruncinată din pricina trădării lui Saruman.

„Plătesc tribut în cai, mi-a răspuns, și în fiecare an trimit nu știu câți în Mordor, așa am auzit; dar nu sunt juruiți lor. Dacă Saruman se lasă ademenit de rău, cum zici tu, atunci soarta lor va fi curând pecetluită."

M-a lăsat pe pământ în Ținutul Rohan înainte de ivirea zorilor; dar uite că m-am lungit prea mult cu povestea. Ce urmează va fi scurt. În Rohan am descoperit că răul își începuse de-acum lucrarea ticăloasă: minciunile lui Saruman, și regele care nici nu voia să-mi audă avertismentele. Mi-a zis să-mi aleg ce cal vreau și să mă fac nevăzut; iar eu mi-am ales un cal după pofta inimii mele, nu

și a lui. Am luat cel mai bun cal ce se găsea în ținutul lui, nici că mai văzusem unul asemenea.

- Înseamnă că e cu adevărat un animal de sânge nobil, spuse Aragorn, și mă doare mai mult decât multe alte vești ce par mai rele la prima vedere, să aflu că Sauron cere un asemenea tribut. Lucrurile nu stăteau așa când am fost ultima dată în acea țară.

- Nici acum nu sunt așa, jur pe capul meu, sări Boromir. E o minciună răspândită de Dușman. Eu îi cunosc pe oamenii din Rohan, cinstiți și viteji, aliații noștri, care încă trăiesc pe pământurile primite de la noi cu multă vreme în urmă.

- Umbra din Mordor se întinde peste meleaguri îndepărtate, răspunse Aragorn. Saruman i-a căzut pradă. Rohan a intrat sub stăpânirea ei. Cine știe ce vei găsi acolo dacă te vei întoarce vreodată?

- Nicidecum că și-ar plăti viețile cu cai, se îndârji Boromir. Ei își iubesc caii la fel de mult că pe propriile rubedenii. Și nu fără motiv, căci caii din Obștea Călăreților se trag de pe Câmpiile de la Miazănoapte, unde Umbra nu ajunge, iar rasa lor, ca și aceea a stăpânilor lor, coboară din zilele de demult ale libertății.

- Așa este, întări Gandalf. Și se află unul anume printre ei, ce a fost fătat, din câte știu eu, în dimineața lumii. Caii celor Nouă nu se pot lua la întrecere cu el; neobosit și ager din cale-afară. Numele îi e Iute ca Gândul. Ziua, pielea îi lucește precum argintul, iar noaptea, e asemenea unei umbre,

trecând nebăgat de seamă. Călătura lui e ca fulgul! Nicicând na fost încălecat de om, dar eu l-am luat și l-am îmblânzit și atât de iute m-a purtat, de am ajuns în Comitat când Frodo era în Gruiturile-gorgane, cu toate că pornisem din Rohan o dată cu plecarea lui din Hobbiton.

Teama însă îmi devenea tot mai puternică, în timp ce călăream. Nici n-am ajuns bine pe meleagurile de la miazănoapte, că am și primit vești despre călăreți și, oricât m-aș fi apropiat de ei cu fiecare zi mai mult, ei tot înaintea mea erau. Am aflat că-și împărțiseră forțele: unii rămăseseră la hotarele de la miazăzi, nu departe de Drumul Verde, alții pătrunseseră în Comitat dinspre miazăzi. Am sosit în Hobbiton, dar Frodo plecase; am stat însă de vorbă cu bătrânul Gamgee. Multe vorbe, însă puține despre frământările mele. El avea să-mi spună destule despre noii stăpâni ai viziunii Fundătura.

„Nu pot îndura schimbările, mi-a zis, oricând s-ar petrece astea, și mai cu seamă schimbările în ce poate fi mai rău.” A repetat de mai multe ori vorbele astea: „schimbările în ce poate fi mai rău”.

„Ce poate fi mai rău' sunt vorbe mari, i-am spus eu, și trag nădejde să nu apuci ziua să le vezi aieva.”

Din tot ce mi-a zis am priceput în cele din urmă că Frodo plecase din Hobbiton cu mai puțin de o săptămână înainte și un călăreț negru dăduse târcoale prin vecini chiar în aceeași seară. Astfel că am pornit de acolo cuprins de teamă. Am ajuns în Țara Iedului și i-am găsit pe toți în frământare mare,

ca un mușuroi de furnici când le zgândări cu un băț. Am ajuns la casa din Scobitura Râului și am găsit-o spartă și pustie; dar pe prag am dat peste o mantie ce fusese a lui Frodo. Speranța m-a părăsit atunci pentru o vreme și n-am mai zăbovit să aflu vești, care mi-ar fi risipit temerile; ci am pornit-o pe urmele Călăreților. Greu de urmat, căci se risipiseră în cele patru vânturi și astfel m-am zăpăcit rău de tot. Mi s-a părut însă că una sau două se îndreptaseră spre Bree; într-acolo am apucat-o și eu, cu gândul la ceea ce le va fi dat urechilor unui hangiu să audă.

„Captalan e numele lui, mi-am zis în sinea mea. Dacă întâmplarea asta e din vina lui, am să-i topesc toată osânda de sub piele. Am să-l rumenesc pe neghiobul ăsta bătrân la foc mic.”

La asta se aștepta și el, căci atunci când m-a văzut la față a picat în genunchi și anceput să se topească sub ochii mei.

- Ce i-ai făcut? sări Frodo ca ars. Să știi că s-a purtat foarte frumos cu noi și s-a străduit cât a putut.

Gandalf izbucni în râs.

- Nu te teme. Nu l-am mușcat, iar de lătrat am lătrat puțin. Atât de bucuros am fost de veștile pe care le-am smuls din gura lui, după ce-a isprăvit cu dârdâiala, încât l-am luat în brațe. Cum de s-a brodit așa, n-am putut să mă dumiresc atunci, dar am aflat că tocmai fuseserăți în Bree cu o noapte înainte și că porniserăți în aceeași dimineață, împreună cu Pas Mare.

„Pas Mare!” am strigat eu, bucuros peste poate.

„Da, domnule, mi-e teamă că așa e, a bâiguit Captalanul, neînțelegând bucuria mea. A ajuns la ei, chit că am făcut tot ce-am putut ca să-l împiedic, iar ei l-au luat cu ei. S-au purtat tare ciudat în tot timpul cât au fost aici: parcă anume au făcut totul.”

„Tâmpitule! Nebunule! De trei ori neprețuitule și iubitul Barliman! am strigat eu. Sunt cele mai bune vești pe care le-am primit de la mijlocul verii: merită cel puțin un gologan de aur. Îți menesc ca berea să fie de cea mai bună calitate timp de șapte ani! i-am zis. Acum pot în sfârșit să dorm o noapte liniștit, prima de nici nu mai știu când.”

- Și am stat acolo în noaptea aceea, neștiind ce să cred că se alesese de Călăreți; numai despre doi se aflase, pare-se, câte ceva în Bree. Dar în timpul nopții ne-a fost dat să aflăm mai multe. Cel puțin cinci veniseră dinspre apus, dărâmaseră porțile și trecuseră prin Bree ca vântul turbat; cei din Bree tremură și-acum și se așteaptă la sfârșitul lumii. În zori m-am trezit și am pornit-o pe urmele lor.

Sigur nu sunt, dar mi se pare totuși că lucrurile s-au petrecut astfel. Căpetenia lor a rămas în taină la miazăzi de Bree, în vreme ce doi au luat-o înainte, prin sat, iar alți patru au năvălit în Comitat. Dar, după ce s-au regrupat în Bree și în Scobitura Râului, s-au întors la Căpetenia lor cu vești, astfel că au lăsat Drumul supravegheat o vreme doar de către iscoadele lor. Căpetenia i-a trimis apoi pe câțiva spre soare-răsare, tăind-o de-a dreptul peste câmpuri, iar el cu ceilalți rămași au luat-o pe Drum plini de mânie.

Până la Țancul Vremii am galopat ca o furtuna și am ajuns acolo înainte de apusul soarelui, a două zi după plecarea din Bree - dar ei au fost acolo mai curând. S-au retras din fața mea, căci simțeau cum se apropie mânia mea și nu cutezau s-o înfrunte câtă vreme Soarele era sus pe cer. În timpul nopții, însă, au strâns cercul, m-au asediat sus, în creștetul dealului, în vechiul inel Amon Sul. Nu mi-a fost deloc ușor: lumină și pălălaie ca acelea nu mai fuseseră zărite pe Țancul Vremii de pe timpul războaielor din vechime.

La răsăritul soarelui am izbutit să scap și am fugit spre miazănoapte. Mai mult de-atât nu trăgeam nădejde să fac. Mi-a fost cu neputință să te găsesc, Frodo, în pustietate, și ar fi fost o nesăbuiță până și să încerc să o fac, cu cei Nouă pe urmele mele. Astfel că a trebuit să-mi pun toate speranțele în Aragorn. Nutream, totuși, gândul că-i fac pe câțiva să se ia după mine și în același timp să ajung la Vâlceaua Despăcată înaintea voastră, ca să trimit ajutoare. Patru Călăreți m-au urmat, într-adevăr, dar în scurt timp s-au întors din drum și s-au îndreptat spre Vad, din câte mi s-a părut. A fost și asta de ceva ajutor, căci rămăseseră numai cinci, din cei nouă, atunci când tabăra voastră a fost atacată.

Am ajuns aici într-un târziu, pe un drum lung și greu, pentru că am urcat până la Izvorul Brumat și am trecut prin Pârloagele Etten, și iar la vale, venind tot dinspre miazănoapte. Paisprezece zile aproape mi-au trebuit după ce-am plecat de pe Tancul Vremii, căci nu puteam merge

călare printre stâncile din munții căpcăunilor, astfel că Iute că Gândul m-a părăsit. L-am trimis înapoi la stăpânul său; dar între noi s-a legat o mare prietenie și dacă aș fi avut nevoie de el, era de ajuns să-l chem pe nume și ar fi venit. Dar uite așa s-a făcut că am ajuns la Vâlceaua Despăcată doar cu trei zile înainte de Inel, iar veștile despre primejdia în care se afla Inelul sosiseră înaintea mea - și bine că a fost așa.

Iată deci, Frodo, sfârșitul poveștii mele. Să mă ierte Elrond și ceilalți pentru că a fost atât de lungă. Dar nu s-a mai întâmplat ca Gandalf să nu se țină de cuvânt și să nu vină după cum a promis, încât am gândit că purtătorul Inelului trebuia să afle întreaga întâmplare. Ei bine, povestea a fost spusă de la început până la sfârșit. Iată-ne pe toți aici și iată Inelul. Și tot nu ne-am apropiat de ceea ce ne-a adus aici. Ce-o să facem cu el?

Se așternu tăcerea. Într-un târziu, Elrond vorbi din nou: - Este dureros ceea ce-am aflat despre Saruman, căci am crezut în el și l-am primit la toate sfaturile noastre. E periculos să cercetezi prea în adânc tainele Dușmanului, de-o faci cu gând bun sau rău. Dar asemenea căderi în păcat și trădări, vai, s-au mai petrecut și înainte. Dintre poveștile auzite azi aici, a lui Frodo mi s-a părut cea mai ciudată. Nu mi-a fost dat să cunosc prea mulți hobbiți până acum, în afară de Bilbo; dar acum mi se pare că el nu e chiar atât de unic și de deosebit precum mi-l închipuisem. Lumea s-a schimbat mult de când am străbătut ultima dată drumurile de la apus.

Duhurile Gorganurilor ne sunt cunoscute sub multe nume; iar despre Pădurea Bătrână au fost spuse nenumărate povești: tot ce-a mai rămas acum e un dâmb-martor din hotarul ei de la miazănoapte. Au fost vremuri când veverițele puteau sări din copac în copac din ceea ce numiți voi Comitat și până în Țara Sură, la apus de Isengard. Am străbătut și eu odată meleagurile acelea și multe primejdii și ciudățenii mi-a fost dat să cunosc. Dar de Bombadil am uitat, dacă într-adevăr e unul și același care băntuia odinioară pădurile și dealurile, și chiar și în acea vreme era mai bătrân decât bătrânețea. Pe atunci nu avea acest nume. Noi îi spuneam Iarwain Ben-adar, cel mai bătrân și cel fără de strămoși. Dar câte alte nume nu i-au fost date de alte neamuri de-a lungul timpului: Forn îi spuneau gnomii, oamenii de la Miazănoapte îl numeau Orald, și au mai fost și altele. O creatură neobișnuită, dar mă gândesc că poate ar fi fost bine să-l chemăm la Sfatul nostru.

- N-ar fi venit, spuse Gandalf.

- N-am putea totuși să-i trimitem o solie și să-i cerem ajutorul? stăruie Erestor. După câte înțeleg, are puteri și asupra Inelului.

- Nu, eu n-aș spune asta, îl contrazise Gandalf. Mai corect ar fi să zici că Inelul nu are nici o putere asupra lui. Este propriul său stăpân. Dar nu poate preface Inelul în altceva și nici puterea pe care acesta o are asupra altora n-o poate înfrânge. Unde mai pui că Bombadil s-a retras într-un ținut mic, între hotare pe care tot el le-a hotărât, chiar dacă nimeni

nu le vede, și poate că așteaptă acolo o schimbare a vremurilor, dar de ieșit dintre hotare nu iese.

- Numai că între hotarele acelea nimic nu-l tulbură, adăugă Erester. Ce-ar fi să ia Inelul cu sine și să-l țină acolo, că să nu mai poată face rău nimănui?

- Nu, se împotrivi Gandalf, de bunăvoie n-o va face. Poate doar dacă toate semințiile libere din lume s-ar ruga de el să o facă, numai că el nu ar pricepe de ce e nevoie de așa ceva. Iar dacă i s-ar da Inelul, ar uita de el curând, său mai degrabă cred că l-ar arunca. Nu stă cu mintea prea mult la asemenea lucruri. Ar fi cel mai nepotrivit paznic cu putință, și cu asta am zis tot.

- Oricum, cumpăni Glorfindel, a-i trimite lui Inelul n-ar însemna decât să amânăm ziua răului. E atât de departe de noi. Nu putem să-l ducem acum înapoi la el, fără a da de bănuț, fără să ne vadă vreo iscoadă. Și chiar de-am putea, mai devreme sau mai târziu Stăpânul Inelelor ar prinde de veste unde se află ascuns și și-ar îndrepta întreaga putere într-acolo. Oare Bombadil poate să țină Piept acelei puteri de unul singur? Eu zic că nu. Cred că, până la urmă, dacă totul în jur va cădea în mâinile lor, Bombadil va cădea și el. Ultimul, așa cum a fost întâiul odată; și atunci va veni Noaptea.

- Pe Iarwain nu-l știu decât după nume, spuse Galdor, dar socotesc că Glorfindel are dreptate. Nu-i stă în putere să înfrunte Dușmanul, decât dacă această putere se află în însuși Pământul. Și uite că ne este dat să vedem că Sauron e

în stare să supună la tortură și să distrugă până și munții. Dacă există vreo putere, aceea se află în mâinile noastre, aici, în Imladris, sau ale lui Cirdan, la Limanuri, sau în Lorien. Au ei însă forța, avem noi aici tăria să ne opunem Dușmanului, și la urmă, după ce totul a fost nimicit, să ne opunem venirii lui Sauron?

- Eu n-am această putere, recunosc Elrond, și nici ei n-o au.

- Înseamnă, zise Glorfindel, că, dacă Inelul nu poate fi ținut departe de el pentru totdeauna prin forță, nu ne mai rămân decât două lucruri: să-l trimitem departe, peste Mare, sau să-l distrugem.

- Bine, dar Gandalf ne-a spus că nu-l putem distruge prin nici un meșteșug cunoscut de noi, le aminti Elrond. Iar cei care trăiesc dincolo de Mare nu l-ar primi: de bine, de rău, el aici își are locul, pe Pământul de Mijloc; noi, cei care încă trăim aici, trebuie s-o scoatem la capăt cu el.

- Atunci, își dădu Glorfindel cu părerea, să-l aruncăm în adâncuri, pentru ca minciunile lui Saruman să se adeverească. Acum am văzut limpede cu toții că, și atunci când a venit în Sfatul nostru, picioarele lui umblau pe calea cea strâmbă. Știa că Inelul nu era pierdut pentru totdeauna, dar asta a vrut să ne facă să gândim; căci și-l dorea doar pentru sine. Adeseori, însă, adevărul în minciună zace: pe fundul Mării ar sta la loc sigur.

- Dar nu pentru totdeauna, îl contrazise Gandalf. Apele adânci ascund multe; iar mările, ca și pământurile, se pot

schimba. Treaba noastră aici nu este aceea de-a ne gândi doar la ce se va întâmpla mâine, la viețile câtorva oameni, sau doar la un ev trecător al lumii. Noi trebuie să găsim sfârșitul sfârșitului acestei amenințări, chiar dacă n-avem nădejde în izbândă.

- Nu-l vom găsi nicidecum pe drumurile ce duc la Mare, zise Galdor. O fi ea primejdioasă întoarcerea la Iarwain, dar fuga spre Mare este cu atât mai amenințată. Inima-mi spune că, după ce va fi aflat ce s-a întâmplat, Sauron ne va aștepta s-o apucăm pe drumul apusean. Iar de aflat, va afla curând. Or fi fost cei Nouă doborâți de pe cai, dar asta e numai o păsuire, până-și vor fi găsit alți armăsari, și mai iuți. Chiar dacă mult slăbită, puterea din Gondar e singura care mai stă în calea înaintării lui Sauron în plină forță spre coastele de la Miazănoapte, iar dacă va veni și va lua cu asalt Turnurile Albe și Limanurile, veți vedea că elfii n-or să mai aibă unde scăpa de umbrele tot mai lungi dinspre Pământul de Mijloc.

- Marșul ăsta nu va începe chiar atât de curând, spuse Boromir. Gondor a pierdut din putere, așa ai zis. Dar Gondor se află încă în picioare și puternic, în ciuda slăbiciunii sale.

- Cu toate astea, îi aminti Galdor, veghea n-o să-i mai poată ține multă vreme departe pe cei Nouă. Și cine spune că Dușmanul nu va izbuti să găsească alte drumuri, nestrăjuite de Gondor?

Erestor vorbi din nou:

- Prin urmare, Glorfindel a chibzuit bine: nu ne rămâne decât ori să ascundem Inelul pentru totdeauna, ori să-l

distrugem. Și amândouă sunt peste puterile noastre. Cine dezleagă această ghicitoare?

- Nimeni din cei aici de față n-o poate face, spuse Elrond întunecat la chip. Mai bine zis, nimeni nu poate ști dinainte ce se va întâmpla dacă alegem una sau alta dintre aceste căi. Drumul apusean pare cel mai lesnicios dintre toate. Așa că trebuie să ne ferim de el, căci va fi vegheat. Prea adesea au fugit elfi pe acolo. Nu ne rămâne decât să găsim un drum potrivit, negândit de nimeni până acum. În el ne stă speranța, dacă ne-a mai rămas vreuna. Să ne aruncăm în primejdie - spre Mordor. Trebuie să trimitem Inelul în Foc.

Încă o dată se lasă tăcerea. Chiar și în acea casă minunată, Frodo simți cum o întunecime de moarte îi cuprinde inima când își aruncă privirile spre valea însorită, răsunând de vuietul apelor limpezi. Boromir se foi în jilț și Frodo își întoarse ochii spre el. Îl văzu că-și duce mâna la cornul cel mare și că se încruntă. Nu trecu mult și Boromir zise:

- Nu mă dumiresc defel. Saruman este un trădător, dar n-a făcut dovada unei sclipiri de înțelepciune? De ce tot vorbim de ascunziș și distrugere? De ce oare să nu ne gândim că Marele Inel a poposit în mâinile noastre tocmai pentru a ne ajuta atunci când suntem la mai mare ananghie? Acum se afla în stăpânirea Seniorilor Liberi ai celor Liberi și asta nu poate decât să-l înfrângă pe Dușman. Presimt că el de asta se teme cel mai tare.

Oamenii din Gondor sunt viteji, nicicând nu se vor supune, dar pot fi înfrânți. Vitejia are mai întâi nevoie de putere, și

apoi de-o armă. Să fie atunci Inelul arma voastră, dacă are puterea de care vorbiți. Luați-l și porniți spre victorie!

- Din pacte nu, spuse Elrond. Nu putem să ne folosim de Inelul Stăpân. Prea bine știm asta cu toții. Al lui Sauron este, de Sauron a fost făcut și tot ce e mai rău în el se află. Forța lui, Boromir, este prea mare pentru a putea fi mânuit după cum ne e vrerea, în afară doar de cei care au o putere a lor mult mai mare. Dar pentru aceștia primejdia este și mai ucigătoare. Numai dorința de a-l avea este de-ajuns să smintească inima. Gândiți-vă la Saruman. Oricare dintre înțelepți l-ar răsturna pe Seniorul din Mordor cu ajutorul Inelului, făcând-o așa cum se pricepe mai bine, s-ar așeza mai apoi pe tronul lui Sauron și astfel ar apărea un alt Senior al Întunecimii. Altă pricină, prin urmare, ca Inelul să fie distrus: atâta vreme cât se află pe această lume, va fi primejdie chiar și pentru înțelepți. Căci nimic nu este ticălos de la bun început. Nici Sauron însuși n-a fost. Eu unul mă tem să iau Inelul și să-l ascund. Cu atât mai puțin voi lua Inelul ca să-l stăpânesc.

- La fel și eu, spuse Gandalf.

Boromir îi privi cu îndoială, dar dădu din cap.

- Așa să fie, zise. Prin urmare, când vom fi în Gondor ne vom pune nădejdea în armele pe care le avem. Măcar să ne luptăm în vreme ce înțelepții vor veghea asupra Inelului. Și dea Cerurile ca Sabia-Care-a-Fost-Despicată să poată ține piept năvalei - ca mâna ce-o mânuiește să fi moștenit nu doar zorzoane, ci și tăria Regilor oamenilor.

- Cine poate ști? făcu Aragorn. Va veni și ziua marii încercări.

- Să nu vină prea târziu, oftă Boromir. Nu cerem ajutor, însă avem nevoie de el. Și mult ne-ar mai încuraja să știm că luptă și alții cum și cu ce pot.

- Atunci simte-te încurajat, spuse Elrond. Căci mai sunt și alte puteri și tărâmurii de care n-ai cunoștință, ascunse fiind de știrea ta. Marele Anduin udă multe maluri până să ajungă în Argonath și la Porțile Gondorului.

- Eu zic, se băgă în vorba Gloin, gnomul, că ne-ar fi mai bine tuturor dacă toate aceste forțe s-ar uni, iar puterile fiecăreia ar fi de folos tuturor. Și mai sunt și alte inele, mai puțin mișelești, ce s-ar putea dovedi de ajutor în nevoia asta a noastră. Cele șapte sunt pierdute pentru noi - dacă Balin n-a găsit inelul lui Thror, care era ultimul dintre ele, și nici nu s-a mai auzit despre acest inel de când a pierit Thror în Moria. Iată că acum pot să vă dezvălui aici că nădejdea de a-l găsi a fost una dintre pricinile pentru care Balin a pornit în pribegie.

- N-o să găsească Balin nici un inel în Moria, spuse Gandalf. Căci Thror l-a dat fiului său, Thrain, dar Thrain n-a mai apucat să i-l dea lui Thorin. A îndurat multe chinuri când i-a fost luat în temnițele din Doi Guldur. Eu am ajuns prea târziu.

- Ah, vai nouă! strigă Gloin. Când va sosi ziua răzbunării noastre? Dar mai sunt cele Trei. Cu cele Trei Inele ale elfilor ce-i? Inele foarte puternice, așa se spune. Nu sunt păstrate

oare de seniorii elfi? Și ele au fost făcute de Seniorul Întunecimii, cu multă vreme în urmă. Care-i rostul lor? Zăresc câțiva seniori elfi aici. Nu vor ei să ne spună?

Elfii nu răspunseră.

- Dar nu m-ai auzit, Gloin? i se adresă Elrond. Cele Trei n-au fost făcute de Sauron, nici măcar nu le-a atins vreodată. Numai că despre acestea trei nu ne este îngăduit să vorbim. Doar atât îmi stă în putință să vă spun la acest ceas de cumpănă. Își au și ele rostul lor. N-au fost însă făcute ca arme de război sau de cucerire: nu asta le e puterea. Cei care le-au făurit n-au dorit forță, stăpânire sau munți de comori, ci înțelegere, făurire, tămăduire, pentru ca toate cele de pe pământ să rămână neîntinate. Și au izbândit cât de cât elfii din Pământul de Mijloc în ceea ce-au vrut, chiar dacă prin suferință. Numai că tot ceea ce s-a împlinit de către cei care le stăpânesc pe cele Trei se va întoarce împotriva-le, iar mințile și inimile lor vor putea fi citite de Sauron, dacă el va pune din nou mâna pe acel Unu. Mult mai bine ar fi dacă cele Trei n-ar fi existat nicicând. Asta vrea Sauron.

- Dar ce se va-ntâmpla dacă Inelul Stăpân ar fi distrus, așa cum ne povățuiești? întrebă Gloin.

- Prea bine nu știm, se întristă Elrond. Unii dintre noi cred că cele Trei Inele, pe care Sauron nu le-a atins niciodată, vor fi libere, iar stăpânilor lor le va sta în putință să tămăduiască suferințele lumii pricinuite de Inelul Suveran. Dar se prea poate ca, atunci când acest Unu se va fi dus, cele

Trei să piară și ele, iar multe dintre minunile făurite prin ele să piară și să fie date uitării. Iată ce gândesc.

- Cu toate acestea, vorbi Glorfindel, toți elfii sunt gata să primească această încercare, dacă prin ea puterea lui Sauron poate fi înfrântă și teama pentru întinderea stăpânirii lui va fi alungată pentru totdeauna.

- Iar ne întoarcem la distrugerea Inelului, spuse Erestor, și tot n-am ajuns mai aproape. Ce putere avem să găsim Focul în care a fost făcut? Înseamnă să pornim pe calea disperării. A nesăbuiței, aș spune, dacă lunga înțelepciune a lui Elrond mi-ar îngădui-o.

- Disperare? Nesăbuiță? se miră Gandalf. Nu e disperare, căci disperarea e dată numai celor care văd sfârșitul dincolo de orice îndoială. Noi nu-l vedem. E semn de înțelepciune să înțelegem ce trebuie să facem după ce toate celelalte căi au fost cumpănite, deși poate să apară drept o nesăbuiță celor care se agață de nădejdi false. Foarte bine, fie ca nesăbuița să ne fie veșmântul, un văl în fața ochilor Dușmanului! Căci el e foarte înțelept și cântărește toate lucrurile pe talerele din balanța răutății sale. Singura măsură, totuși, pe care o cunoaște este aceea a poftei, pofta de putere; și după ea măsoară toate inimile. În inima lui nu poate să-și facă loc gândul că sunt unii care ar refuza puterea, că, având Inelul, am putea căuta să-l distrugem. Dacă vom încerca să facem asta, îi vom da peste cap toate socotelile.

- Măcar o vreme, cugetă Elrond cu voce tare. Trebuie încercată această cale, cu toate că ne va fi foarte greu. Și nici forța, nici înțelepciunea nu ne vor duce departe de el. E-o căutare ce trebuie încercată de cei slabi cu tot atâta nădejde în sufletele lor cât și în ale celor puternici. Numai că adeseori așa sunt orânduite faptele ce învârt roțile lumii: mâinile mici le îndeplinesc, pentru că astfel le este scris, în vreme ce ochii celor mari privesc în altă parte.

- Prea bine, prea bine, jupâne Elrond, zise Bilbo deodată. Mai multe nu-i nevoie să spui. Ne este limpede încotro bați. Bilbo, prostul de hobbit, a pornit toată tărașenia asta, și tot el ar face mai bine s-o ducă la sfârșit, sau să piară el însuși. Mi-a fost tare bine aici, am avut răgaz să scriu și la carte. Dacă vreți să știți, tocmai îi scriu încheierea. Mă gândeam la ceva de felul: *și a trăit mulți ani fericiți, până la capătul zilelor*. E o încheiere bună, și nare a face dacă a mai fost folosită și altă dată. Dar acum va trebui s-o schimb: nu-mi pare că se va împlini aievea; și oricum, e limpede că vor urma și alte capitole, dacă voi mai apuca să le scriu. Ce bătaie de cap teribilă. Când trebuie s-o pornesc?

Boromir îl privi surprins pe Bilbo, dar hohotele de râs îi înghețară pe buze când văzu că toți ceilalți se uitau la bătrânul hobbit cu un respect grav. Doar Gloin zâmbi, numai că ceea ce-l făcea să zâmbească erau amintiri vechi.

- Cum să nu, dragul meu Bilbo, zise Gandalf. Dacă ai pornit cu adevărat toată tărașenia ăsta, ne-am putea aștepta că tot tu s-o și sfârșești. Dar de-acum știi prea bine că a spune

că *ai început* ceva e un lucru mare pentru oricine, iar în faptele cele mari eroii au un rol tare mic. Nu-i nevoie să-mi mulțumești. Chiar dacă ce-am spus am și gândit, nimeni nu se îndoiește că, lăsând gluma la o parte, de fapt ne faci o propunere curajoasă. Dar care îți depășește puterile, Bilbo. Nu mai poți lua pe umerii tăi această treabă. A trecut în grija altcuiva. Dacă-ți mai sunt de folos sfaturile mele, aș spune că partea ta s-a încheiat, nu ți-a mai rămas decât aceea de cronicar. Termină-ți cartea și lasă sfârșitul ei neschimbat. Încă mai poți să speri în el. Dar pregătește-te să scrii o continuare, după ce se vor fi întors ei.

Bilbo pufni în răs.

- Nu te știu să-mi fi dat vreodată înainte sfaturi plăcute. Toate cele neplăcute au fost bune, încât mă-ntreb dacă nu cumva cel de acum e rău. Oricum, nu gândesc că mi-au mai rămas puteri sau noroc să înfrunt Inelul. El a crescut, eu însă nu. Dar, spune-mi: ce-ai vrut să zici cu acel *ei*?

- Adică solii ce vor fi trimiși cu Inelul.

- Bun. Și cine ar fi să fie ei? îmi pare că tocmai faptul ăsta, și numai ăsta, trebuie hotărât de către Sfat acum. Poate că elfilor le priște vorbitul cu nemiluia, iar gnomii îndură cu ușurință oboseala; dar eu-s doar un hobbit bătrân și simt că-mi lipsește prânzul. Nu vă puteți opri la niște nume? Sau să amânați totul până după masă?

Nimeni nu răspunse. Se auzi răsunând clopotul care anunța amiaza. Nici de data asta nimeni nu spuse nimic. Frodo scrută pe rând toate chipurile, dar acestea nu erau

întoarse spre el. Toți cei adunați la sfat stăteau cu ochii plecați, cufundați parcă în gânduri. O teamă cumplită puse stăpânire pe el, de parcă ar fi așteptat hotărârea unei sentințe pe care el o presimțise de mult și nutrise speranța vană că, poate-poate, nu va fi rostită niciodată. O dorință aprigă de-a se odihni și de-a fi lăsat să stea în pace alături de Bilbo în Vâlceaua Despăcată îi umplu inima. Într-un târziu, reuși cu greu să vorbească și se mira singur de vorbele pe care le rostea, ca și cum o altă voință s-ar fi folosit de vocea lui firavă: - O să iau eu Inelul, cu toate că nu cunosc drumul.

Elrond își ridică privirile și se uită la el, iar Frodo își simți inima străpunsă de ascuțimea privirii.

- Dacă pricep bine tot ceea ce-am auzit până acum, zise el, cred că această solie îți este menită, Frodo; și dacă tu nu vei putea găsi un drum, nu va putea nimeni. A sosit vremea celor din Comitat să o pornească de pe meleagurile lor pașnice pentru a face să se clatine fortărețele și vrerile celor Mari. Care dintre înțelepți ar fi putut întrezări aceasta? Sau, dacă sunt cu-adevărat înțelepți, de ce ar dori să afle totul înainte să fi bătut ceasul?

Răspunderea este foarte mare, continuă Elrond. Atât de mare, încât nimeni n-o poate pune pe umerii altcuiva. Eu n-o pun pe umerii tăi. Dar dacă o iei de bunăvoie, voi spune că alegerea ta e dreaptă; și chiar dacă toți puternicii prieteni elfi dintotdeauna, Hador și Hurin, precum și Turin și Beren însuși s-au așezat unul lângă altul, locul tău printre ei s-ar cuveni să fie.

- Doar n-o să-l trimiteti de unul singur stăpâne? strigă Sam, nemaiputând să se stăpânească și sărind de la locul lui din colț, unde șezuse până atunci tăcut pe podea. - Bineînțeles că nu!

Zâmbind, Elrond se răsuci spre el.

- Măcar tu îl vei însoți. Nu văd chip să fii despărțit de el, chiar și atunci când este chemat la un sfat tainic la care tu n-ai fost poftit.

Roșu la față, Sam se așeză bolborosind.

- În mare belea ne-am băgat, domnu' Frodo, zise el, clătinând din cap.

III Inelul merge spre miazăzi

Mai târziu în aceeași zi, hobbiții au ținut un sfat al lor în camera lui Bilbo. Merry și Pippin s-au supărat foarte tare când au auzit că Sam se furișase în Sala Sfatului și fusese ales ca tovarăș de drum al lui Frodo.

- Nu e drept, spuse Pippin. În loc să-l arunce afară și să-l pună în lanțuri, Elrond, mă rog frumos, îl *răsplătește* pentru nerușinarea lui.

- Răsplătește! exclamă Frodo. Nu-mi pot imagina o pedeapsă mai aspră. Nu te gândești la ce spui: condamnat să meargă înainte în călătoria asta fără de speranță, asta numești tu răsplată? Ieri visam că mi-am îndeplinit misia și pot să mă odihnesc aici o bună bucată de vreme, poate chiar pentru totdeauna.

- Nu mă miră, spuse Merry, și ți-aș dori s-o poți face. Dar noi îl invidiem pe Sam, nu pe tine. Dacă trebuie să pleci, atunci noi vom fi pedepsiți, cei care rămânem aici, chiar dacă-i vorba de Vâlceaua Despăcată. Am venit cale lungă împreună cu tine și am trecut prin multe greutăți. Vreau să mergem mai departe.

- Tocmai asta spuneam și eu, sări Pippin. Noi, hobbiții, ar trebui să rămânem împreună și o vom face. Trebuie să mă lege în lanțuri ca să mă împiedice să merg. E nevoie de cineva cu cap în ceata asta.

- Ei, atunci cu siguranță nu tu vei fi alesul, Peregrin Took, îi tăie Gandalf entuziasmul, uitându-se pe fereastra care era construită aproape de pământ. Dar prea vă faceți griji fără să trebuiască, încă nu s-a luat nici o hotărâre.

- Nici o hotărâre! exclamă Pippin. Păi, ce-ați făcut acolo? Ați stat închiși nu știu câte ceasuri.

- Am vorbit, răspunse Bilbo. Aveam multe de vorbit și fiecăruia i s-au deschis ochii. Până și lui Gandalf. Am bănuiala că veștile despre Gollum pe care le-a adus Legolas l-au prins chiar și pe el pe nepregătite, dar și-a revenit iute.

- Te înșeli, se apără Gandalf. N-ai văzut tu bine. Le aflasem de mult, de la Gwaihr. Și dacă vrei să știi, singurii care au deschis ochii, așa cum spui tu, ați fost tu și Frodo; iar eu am fost singurul pe care nu l-a luat nimic pe nepregătite.

- Mă rog, acceptă Bilbo, oricum, nimic n-a fost hotărât încă, în afară de a-i alege pe sărmanii Frodo și Sam. Tot timpul m-am temut că la asta se va ajunge, dacă voi fi lăsat

deoparte. Însă de vreți să știți părerea mea, Elrond va trimite la drum destui, după ce vom fi primit vești. Au pornit, Gandalf?

- Da, spuse vrăjitorul. Câțiva dintre cercetași au și plecat. Alții vor purcede mâine. Elrond trimite și elfi, care vor lua legătura cu Pribegii, și poate și cu neamul lui Tranduil, din Codrul Întunecimii. Iar Aragorn s-a dus cu fiii lui Elrond. Vom fi nevoiți să cercetăm terenul pe multe mile în jur înainte să facem o mișcare. Așa că, bucură-te, Frodo. E foarte posibil să stai aici mult și bine.

- Ah, mormăi îmbufnat Sam. O s-așteptam pân' s-o face iarna.

- Asta e, n-avem ce face, ridică Bilbo din umeri. Pe undeva e și vina ta, Frodo, băiete: ai ținut morțiș s-aștepti până la ziua mea. Ciudat fel de a o sărbători, iartă-mă c-o zic. Eu *nu* aș fi ales chiar ziua aia să-i las pe S.B.-iști să intre în Fundătura. Dar, asta e: acum nu mai poți aștepta până la primăvară; și nici nu poți porni până nu primim veștile.

Când iarna frigul mușcă, cumplitul vânt când bate, de ger
când crapă pietre în nopțile-nghețate
Când iazurile-s negre și frunza-i scuturată, atunci
Pustietatea întregul rău și-arată.

Ăsta ți-e norocul, mă tem.

- Așa mă tem și eu, mormăi Gandalf. Nu putem porni la drum până nu primim vești despre Călăreți.

- Dar credeam că s-au înecat toți în puhoi, făcu Merry mirat.

- Duhurile Inelului nu pot fi nimicite chiar atât de ușor, se întoarse Gandalf spre el. În ele zace puterea stăpânului lor, el le face să se țină tari sau să se prăbușească. Nădejdea noastră e că au rămas cu toții fără cai și fără măști, astfel că, o vreme, vor fi mai puțin periculoși; numai că trebuie să fim siguri de asta. Până atunci, Frodo, te sfătuiesc să uiți de necazurile tale. Nu știu dacă pot să fac ceva pentru tine, dar ascultă ce-ți șoptesc la ureche. Cineva a spus că e nevoie de minte în ceata asta. Și drept vorbea. Mă gândesc să vin cu tine.

Atât de tare se bucură Frodo auzind aceste vorbe, încât Gandalf părăsi pervazul pe care șezuse până atunci, își scoase pălăria și făcu o plecăciune.

- Am spus doar că *mă gândesc să vin*. Nu te bizui încă pe nimic. În această privință, Elrond va avea un cuvânt greu, la fel și prietenul tău, Pas Mare. Că veni vorba, vreau să-l vad pe Elrond. Trebuie să plec.

- Cât crezi că o să stau aici? îl întrebă Frodo pe Bilbo după ce Gandalf părăsi încăperea.

- Uf, nu știu. În Vâlceaua Despăcată nu pot număra zilele, răspunse Bilbo. Dar destul de mult, aș zice. Avem vreme să vorbim pe îndelete. Ce-ar fi să-mi dai o mână de ajutor la carte și s-o începem pe următoarea? Te-ai gândit la o încheiere potrivită?

- Da, la mai multe, și toate sunt negre și urâte, zise Frodo.

- Ah, așa n-o să meargă treaba! pufni Bilbo. Cărțile trebuie să se termine cu bine. Ce zici de ceva de genul ăsta: *și cu toții s-au așezat la casele lor și au trăit fericiți mulți ani nesfârșiți ?*

- Sună bine, dacă așa ar sta lucrurile, zise Frodo șovăielnic.

- Mda, făcu Sam. Și unde or să trăiască? Asta mă tot întreb și eu.

O vreme, hobbiții au rămas la sfat, gândindu-se la călătoria pe care o încheiaseră și la pericolele ce le stăteau înaintea; dar asemenea virtuți avea meleagul Vâlceleii Despicate, încât curând teama și neliniștea le-a dispărut din minte. Bun sau rău, viitorul n-a fost dat uitării, doar că și-a pierdut orice putere asupra prezentului. Hobbiții se simțeau tot mai întremați și mai plini de speranțe, fiecare zi nouă și bună le aducea mulțumire, fiecare masă le făcea plăcere și fiecare cântec sau vorbă îi încânta.

Și așa au trecut zilele, diminețile se nășteau de fiecare dată senine și frumoase, iar serile coborau cu răcoarea și limpezimile lor. Toamna însă se scurgea cu repeziciune; curând, lumina aurie se prefăcu într-un argintiu palid și ultimele frunze căzură din copacii goi. Un vânt se porni să bată rece dinspre Munții Cețoși aflați la răsărit. Luna Vânătorului se ceruia rotundă pe bolta nopții, alungând stelele mai mici. Dar la orizontul dinspre răsărit era o stea ce strălucea roșie. Seară de seară, cu cât Luna pălea, cu atât steaua strălucea mai tare. Frodo o vedea de la fereastră,

adânc cufundată în boltă, arzând ca un ochi veghetor ce scăpăra deasupra copacilor, la buza văii.

Trecuseră aproape două luni de când petreceau hobbiții în Casa lui Elrond, și noiembrie se apropia de sfârșit, luând cu sine ultimele fuioare ale toamnei, apoi urmă decembrie și ajunse și acesta la capăt când cercetașii începură să se întoarcă. Unii fuseseră spre obârșiile Izvorului Brumat, până în Pârloagele Etten; alții se îndreptaseră spre vest și, cu ajutorul lui Aragorn și al Pribegilor, răscoliseră pământurile departe în josul Lacului Cenușiu, până în Tharbad, unde vechiul Drum de Miazănoapte traversă râul în apropierea unui oraș în ruină. Mulți o apucaseră spre sud-est; câțiva dintre aceștia au trecut de partea cealaltă a Munților și au intrat în Codrul Întunecimii, în vreme ce alți câțiva urcaseră trecătoarea până la izvoarele Pârâului Vesel și coborâseră în Țara Pustietății, străbătuseră Câmpiile Vesele, ajungând într-un târziu la casa cea străveche a lui Radagast, din Rhosgobel. Radagast nu se afla acolo; astfel că au făcut cale întoarsă peste trecătoarea cea înaltă ce se numea Scara Pârâiașului Tainic. Elladon și Elrohil, fiii lui Elrond, au fost ultimii care s-au întors; făcuseră o călătorie lungă, trecând pe lângă Zăcământul de Argint și intrând pe niște meleaguri ciudate, dar despre ceea ce-au făcut ei acolo nu voră să spună nimănui nimic, decât lui Elrond.

În nicio parte trimișii n-au descoperit vreun semn și n-au primit vești despre Călăreți sau alți slujitori ai Dușmanului. Nici vulturii din Munții Cețoși nu le dăduseră

vești noi. Nimeni n-auzise și nu văzuse urmă de Gollum; dar lupii sălbatici încă se adunau și porniseră din nou la vânătoare până hăt-departe, în sus pe Marele Râu. Trei dintre caii negri fuseseră iute găsiți înecați în Vadul inundat. Pe bolovanii cascadelor aflate mai jos, cercetașii descoperiseră cadavrele altor cincii, precum și o mantie lungă, neagră, sfâșiată și zdrențuită. Atâtea toate erau urmele pe care le lăsaseră Călăreții Negri, iar de simțit, nu erau simțiți pe nicăieri. Îți venea să crezi că dispăruseră cu totul de pe meleagurile de la miazănoapte.

- Din Nouă, știm care e soarta măcar a Opt, spuse Gandalf. E bine să nu ne pripim și să nu spunem că suntem siguri; cu toate astea, socotesc că putem nădăjdui că Duhurile Inelelor au fost împrăștiate în cele patru vânturi și au fost silite să se întoarcă fiecare cum a putut la Stăpânul lor în Mordor, cu mâinile goale și fără formă. Dacă așa stau lucrurile, va mai trece niscăi vreme până vor fi în stare să-și înceapă din nou vânătoria. Dușmanul, nu încapă vorbă, are și alți slujitori, dar aceștia vor trebui să bată tot drumul până la hotarele Vâlceleii Despicate, înainte să ne dea de urmă. Și dacă suntem cu băgare de seamă, nu le va fi câtuși de puțin ușor să ne găsească. Dar nu trebuie să mai zăbovim.

Elrond îi chemă pe hobbiți la el. Îl privi solemn pe Frodo și spuse:

- A sosit vremea. Dacă e ca Inelul să plece de-aici, acest lucru trebuie să se întâmple curând. Dar cei care vor merge cu el să nu se bizuie că în misiunea lor vor putea să se ajute

de bătălii sau forța armelor. Trebuie să intre pe tărâmul Dușmanului fără nici un ajutor. Te mai ții de cuvântul dat, Frodo, anume că vei fi Purtătorul Inelului?

- Mă țin, răspuse Frodo. Mă voi duce împreună cu Sam.

- Atunci, mult nu pot să-ți fiu de ajutor, nici măcar cu un sfat, zise Elrond. Cum arată drumul ce-l vei urma prea puțin pot să-ți spun; iar felul în care îți vei împlini misia nu mi-e cunoscut. Umbra s-a furișat de-acum la poalele Munților și se apropie tot mai mult de hotarele Lacului Cenușiu. Iar pentru mine tot ce se afla sub întinderea Umbrei e întunecos. Vei întâlni mulți vrăjmași, unii pe față, alții într-ascuns, și vei putea întâlni prieteni în drumul tău când te vei aștepta mai puțin. Voi trimite solii, câte și cum vei putea, celor pe care-i cunosc în lumea largă; dar atât de primejdioase au devenit acum meleagurile, că unele dintre solii se vor putea rătăci pe drum, sau vor ajunge în același timp cu tine.

Îți voi alege și tovarășii de drum care să te însoțească până unde vor voi sau se va putea. Nu vor fi mulți, căci singura nădejde îți stă în iuțeală și tăinuire. Chiar de-aș avea întreaga oștire de elfi din Zilele de Odinioară, și tot n-ar fi de mare folos, decât doar că ar stârni puterea din Mordor.

Cei ce vor însoți Inelul vor fi Nouă la număr; cei Nouă Drumeți vor porni împotriva celor Nouă Călăreți care sunt răi. Împreună cu tine și credinciosul tău servitor va merge Gandalf; și aceasta va fi marea lui misiune, și poate și sfârșitul truedelor sale.

Cât despre restul, ei vor reprezenta celelalte Seminții Libere ale Lumii: elfii, gnomii și oamenii. Legolas va fi dintre elfi; iar Gimli, fiul lui Gloin, dintre gnomi. Sunt pregătiți să meargă măcar până la trecătorile Munților, poate și dincolo de ele. Dintre oameni îl vei avea pe Aragorn, fiul lui Arathorn, căci Inelul lui Isildur îl privește îndeaproape.

- Pas Mare! strigă Frodo.

- Da, zâmbi acesta. Am cerut încă o dată să plec, pentru a-ți fi tovarăș, Frodo.

- Te-aș fi rugat să vii, zise Frodo, dar mă gândeam că te duci împreună cu Boromir la Minas Tirith.

- Așa am să și fac. Și Sabia-care-a-fost-Despicată va fi făurită încă o dată înainte de-a porni eu la război. Dar drumul tău și al nostru sunt unul și același pe multe sute de mile. Astfel că și Boromir va face parte dintre însoțitori. E un om tare viteaz.

- Mai rămân doi de găsit, zise Elrond. Voi cumpăni. Se prea poate să găsesc printre ai mei doi care să-mi pară potriviți să vă însoțească.

- Înseamnă că noi nu mai avem loc! strigă Pippin disperat. Nu vrem să fim lăsați în urmă. Vrem să ne ducem cu Frodo.

- Asta pentru că nu pricepeți și nu vă puteți închipui ce vă stă înainte, spuse Elrond.

- Nici Frodo nu știe, se băgă în vorbă Gandalf, luându-i pe neașteptate partea lui Pippin. Nici unul dintre noi nu vede asta cu limpezime. Adevărul este că, dacă acești hobbiți și-ar

da seama de primejdie, n-ar îndrăzni să meargă. Dar de mers tot ar dori să meargă, sau ar dori să cuteze, și tare s-ar mai rușina și ar fi nefericiți să n-o facă. Socotesc, Elrond, să te încrezi mai degrabă în prietenia ce-i leagă, decât în prea marea înțelepciune. Chiar dacă ne-ai alege un senior elf, cum e Glorfindel, n-ar putea să ia cu asalt Turnul Întunericului și nici să deschidă drumul spre Foc n-ar fi în stare cu puterea ce se află în el.

- Vorbești cu judecată, recunosc Elrond, doar că eu stau la îndoială. Presimt că ținutul vostru, Comitatul, nu a scăpat de primejdie; și pe ei doi mă gândeam să-i trimit îndărăt ca soli, pentru a face tot ce le stă în putință, după cum știu ei că le este felul în țara lor, să-i pună în gardă pe ai lor despre primejdia ce-i paște. Oricum, socotesc că cel mai tânăr dintre ei, Peregrin Took, ar trebui să rămână pe loc. Inima-mi spune să nu meargă.

- Atunci, stăpâne Elrond, va trebui să mă arunci în temniță, sau să mă trimiți acasă legat într-un sac, se sumeți Pippin. Căci altfel mă voi alătura însoțitorilor.

- Să fie precum spui. Vei merge, hotărî Elrond și oftă. Cei Nouă au fost aleși. În șapte zile de azi încolo însoțitorii vor porni la drum.

Sabia lui Elendil a fost făurită ca nouă de făurari elfi, iar pe lama ei au fost săpate șapte stele așezate între Luna nouă și Soarele înconjurat de raze; de jur-împrejur, făurarii au gravat rune multe; căci Aragorn, fiul lui Arathorn, pornea la război la hotarele Mordorului. Tare mai strălucea sabia

aceea după ce-a fost isprăvită. Lumina Soarelui se răsfrângea roșie în ea, cea a Lunii lucea rece, iar tăișul era dur și bine ascuțit. Aragorn i-a dat un nume nou, a numit-o Anduril, Flacăra Apusului.

Aragorn și Gandalf se plimbau laolaltă sau ședeau și vorbeau îndelung despre drumul ce le stătea înaintea și despre primejdiile ce le puteau întâmpina; cumpăneau asupra hărților povestite și desenate și asupra cărților cu istorii ce se găseau în casa lui Elrond. Uneori li se alătura și Frodo. Dar el se mulțumea să-și pună nădejdiile în știința lor de a descifra drumul, și între timp căuta să stea cât mai mult cu Bilbo.

În acele ultime zile, hobbiții și-au petrecut serile în Sala Focului și printre nenumăratele povești pe care le auzeau să aflat și balada, de la un cap la altul, a lui Beren și Luthien, și aceea despre cucerirea Nestematei celei Mari; în timpul zilei însă, în vreme ce Merry și Pippin hoinăreau pe afară, Frodo și Sam puteau fi găsiți în cămăruța lui Bilbo. Acesta le citea pagini întregi din cartea lui (care părea încă nedesăvârșită) sau frânturi din versurile sale, sau își făcea însemnări după aventurile lui Frodo.

În dimineața ultimei zile, găsindu-se singur cu Frodo, Bilbo trase de sub pat o ladă de lemn. Înălță capacul și cotrobăi înăuntru.

- Iată-ți sabia, spuse el. Numai că are tăișul ciobit. Am luat-o cu mine ca să-o păstrez la loc sigur, dar am uitat să

întreb dacă fierarii o pot drege. Acum nu mai e vreme. M-am gândit că poate totuși ai dori să o ai, cine știe?

Scoase din ladă o sabie mică, vârâtă într-o teacă veche din piele ponosită. Când o trase afară, lama lustruită și bine îngrijită scăpără deodată, cu o lumină rece și orbitoare.

- Ea e Sting, Dintele, spuse Bilbo și cu oarecare efort o împlântă într-o bârnă de lemn. Ia-o, dacă vrei, căci mie n-o să-mi mai trebuiască.

Frodo o primi cu bucurie.

- Și mai este asta, continua Bilbo, scoțând o legătură care părea destul de grea pentru dimensiunile sale.

Dădu la o parte câteva învelișuri de cârpe vechi, dezvăluind o cămașă mică de zale. Era făcută dintr-o țesătură deasă din multe inele, la fel de fină ca și o pânză de bumbac, rece ca gheața și mai dură decât oțelul. Avea lucirea argintului luminat de lună și era bătută în nestemate albe. Împreună cu ea se afla un brâu de perle și cristal.

- Frumoasă lucrătură, nu-i așa? întrebă Bilbo, ducând-o la lumină. Și folositoare. E zaua mea de gnom, mi-a fost dăruită de Thorin. Am luat-o înapoi de la Michel Delving înainte să pornesc la drum, am pus-o laolaltă cu celelalte bagaje. Am adus cu mine toate amintirile din Călătorie, în afară de Inel. Dar nu m-am așteptat să am prilejul s-o folosesc, iar acum nu mai am trebuință de ea, doar ca să o privesc din când în când. Abia dacă-i simți greutatea când o îmbraci.

- Aș arăta... mă rog, nu cred că aș arăta prea bine în ea, spuse Frodo.

- Întocmai vorbele mele. Dar nu te gândești cum arăți. Poți s-o porți sub veșminte. Hai, asta să fie secretul nostru. Nimeni altcineva nu trebuie să știe. Dar m-aș simți mai fericit dacă aș ști că o porți. Am eu o presimțire că te va apăra până și de pumnalele Călăreților Negri, sfârși el cu o voce coborâtă.

- Prea bine, o voi lua, consimți Frodo.

Bilbo îl ajută s-o îmbrace, apoi prinse sabia Sting de brâul scăpărător. După care Frodo își încheie pantalonii decolorați de vreme și puse deasupra tunica și vesta.

- Arăți ca oricare alt hobbit, zise Bilbo. Dar acum ești ceva mai mult decât ceea ce se vede la suprafață. Să ai noroc!

Își întoarse fața de la el și privi afară pe fereastră, încercând să fredoneze o melodie.

- Nu pot să-ți mulțumesc precum aș vrea, Bilbo, pentru asta și pentru toată bunătatea ta din trecut.

- Nici nu-ncerca, zise bătrânul hobbit, răsucindu-se spre el și bătându-l peste spate. Văleu! Ești prea tare acum ca să-ți trag o palmă. Dar, iată-te: hobbiții trebuie să țină unii cu alții, mai cu seamă Bagginșii. Un singur lucru îți cer în schimb: ai mare grijă de tine, cât poți mai mare, și întoarce-te cu toate noutățile pe care le poți afla și toate cântecele și poveștile pe care le auzi. Eu o să mă străduiesc să isprăvesc cartea până te întorci. Aș vrea să scriu încă una, dacă mai am putere.

Tăcu brusc, se răsuci încă o dată spre fereastră și începu să cânte încetisor:

Stau lângă foc și mă gândesc la tot ce-n viață am văzut, la câmpul plin de flori și fluturi din verile care-au trecut;

La funigei, la foi pălinde prin toamnele de oarecând, cu soare argintiu și cețuri și vântu-n părul meu bătând.

Stau lângă foc și mă gândesc la lumea care va să vie, la câte ierni, la primăveri ce nu-mi vor mai fi date mie.

Căci multe sunt pe care încă nu le-am văzut și nu le știu, din primăveri cu-atâta verde-n păduri sub cerul străveziu.

Stau lângă foc și mă gândesc la cei ce-au fost și nu mai sunt, și la acei ce or să vină când eu voi fi de mult pământ.

Așa mă poartă gânduri iară prin timpurile celor duși, aștept s-aud iar pași afară și voci ce-ngână pe la uși.

Era o zi rece și cenușie, la sfârșit de decembrie. Vântul de la răsărit năvălea printre crengile golașe ale copacilor și clocotea în pinii întunecoși de pe dealuri. Nori zdrențuiți și negri goneau aproape de culmile lor. În vreme ce umbrele

neprietenoașe ale înserării timpurii se lăsau tot mai jos, însoțitorii Inelului se pregăteau de plecare. Urmasă o ia din loc la amurg, căci Elrond îi sfătuisese să călătorească pe cât puteau la adăpostul nopții, până când se vor fi depărtat îndeajuns de Vâlceaua Despăcată.

- Să vă feriți de ochii cei mulți ai slujitorilor lui Sauron, îi povățui el. N-am nici o îndoială că au ajuns la urechile lui vești despre starea jalnică a Călăreților, și asta îl va fi umplut de mânie. Nu va trece mult și iscoadele lui umblătoare sau zburătoare se vor porni spre meleagurile de la miazănoapte. Chiar și de cerul de deasupra va trebui să vă feriți cât vă veți afla pe drum.

Însoțitorii nu se înarmară ca pentru bătălie, căci nădejdea lor stătea în tănuirea drumului, nu în luptă. Aragorn o avea pe Anduril, nici o altă armă, și pornea în călătorie înveșmântat în verde ruginiu și cafeniu, ca orice Pribeag al Pustietății. Boromir se încinsese cu o spadă lungă ce avea aceeași lucrătură ca Anduril, dar nu și aceeași obârșie nobilă, și mai ducea cu sine un scut, precum și cornul său de bătălie.

- Să auziți numai ce tare și limpede răsună în văile dintre dealuri, spuse el, și-atunci să vedeți cum o s-o ia la sănătoasa toți vrăjmașii din Gondor.

Îl duse la buze și suflă o dată în el, de se cutremurară deal după deal de ecoul lui și toți cei ce auziră acea chemare în Vâlceaua Despăcată săriră în picioare.

- Să te ferești a mai sufla în cornul ăsta, Boromir, îl muștră Elrond, doar când te vei afla încă o dată la hotarele

țării tale și numai când te va împinge nevoia cea mai cumplită.

- Să fie precum zici, spuse Boromir. Însă află de la mine, e obiceiul meu a da glas cornului atunci când pornesc la drum, și om umbla după aceea în umbrele nopții, dar nu mă voi furișa ca un hoț la ceas de noapte.

Singur Gimli gnomul purta la vedere o cămașă din za de oțel, căci gnomilor nu le pasă de greutate; iar sub brâu își vârâse o secure cu lama lată. Legolas se înarmase cu un arc și o tolbă de săgeți și își prinsese un pumnal la cingătoare. Hobbiții mai tineri aveau săbiile pe care le luaseră de la Gorgan; Frodo, în schimb, se mulțumi doar cu Sting, iar cămașa de zale, așa cum îl rugase Bilbo, rămase ascunsă vederii celorlalți; Gandalf mergea cu toiagul, dar încinsă la brâu se găsea spada lui elfică, Glamdring, surata lui Orcrist, care zăcea peste pieptul lui Thorin sub Muntele Singuratic.

Toți primiseră de la Elrond haine groase și călduroase, peste care îmbrăcaseră veste și pelerine căptușite cu blană. Merindele de drum, hainele de schimb, cuverturile și cele trebuincioase fuseseră încărcate pe un ponei, care era taman bietul animal pe care-l aduseseră din Bree.

În timpul cât stătuse în Vâlceaua Despicală, cu el se petrecuse o schimbare cu adevărat minunată: lucea de sănătate și părea să-și fi recăpătat vigoarea tinereții. Sam fusese cel care ținuse morțiș să-l aleagă pe el, motivând că Bill (așa-l botezase) va tânji dacă nu va merge cu ei.

- Animalul ăsta numai că nu vorbește, spusese el, și chiar ar prinde glas dacă ar mai zăbovi pe-aici. Mi-a aruncat o privire la fel de limpede de parcă mi-ar fi vorbit domnu' Pippin: Dacă nu mă lași să merg cu tine, Sam, te voi urma de unul singur.

Astfel că Bill îi însoțea pe post de animal de povară; cu toate acestea, era singurul membru al grupului care nu părea abătut.

Își luaseră rămas-bun în sala cea mare, lângă foc, iar acum îl mai așteptau doar pe Gandalf, care încă nu ieșise din casă. O strălucire de lumină de foc pătrundea prin ușile deschise larg, iar în multe ferestre pâlpâiau luminițe blânde. Învelit în mantia lui, Bilbo stătea tăcut în prag, alături de Frodo. Aragorn ședea cu capul sprijinit de genunchi; numai Elrond știa ce însemna acest ceas pentru el. Ceilalți se distingeau ca niște umbre cenușii în întuneric.

Sam stătea lângă ponei, își sugea măselele și se uita abătut în întunericul unde, în vale, râul vuia prăvălindu-se peste pietre; nu era câtuși de puțin dornic de aventură.

- Bill, băiatule, spuse el, n-ar fi trebuit să te înhăitezi cu noi. Ai fi putut să rămâi aici și să mănânci cel mai bun fân de pe lume, până va răsări iarbă nouă.

Bill șfichiui din coadă și rămase tăcut.

Sam își aranjă mai bine ranița pe umeri și înșiră în minte toate lucrurile pe care le vârase înăuntru, întrebându-se dacă nu cumva uitase ceva: comoara lui cea mai de preț, lampa de gătit; cutiuța cu sare, pe care o purta mereu cu sine și o

reumplea de câte ori avea ocazia; o provizie bună de buruiiană-de-pipă (dar nu îndestulă, pun rămășag); cremene și iască; pantaloni de lână; lenjerie; câteva mărunțișuri de ale stăpânului său, pe care acesta le uitase, dar Sam le băgase în raniță la el ca să le scoată triumfător când va fi nevoie de ele. Le enumeră pe toate în minte.

- Frânghie, murmură el. N-avem frânghie. Și doar aseară ți-ai spus: „Sam, ce-ai zice de-o bucată de frânghie? Să vezi cum o să ai trebuință de ea dacă n-o s-o ai la tine. Ei bine, o să-mi trebuiască. Și nu mai am de unde face rost.

În acel moment, Elrond ieși cu Gandalf și-i chemă pe toți la sine.

- O ultimă vorbă am cu voi, spuse el cu o voce coborâtă. Purtătorul Inelului pornește în căutarea Muntelui Osândeii. Pe umerii lui apasă toată povara: să nu arunce Inelul, nici să nu-l dea vreunui slujitor de-al Dușmanului și nici să nu lase pe nimeni să umble cu el, în afară de însoțitorii lui și de cei ai Sfatului, și atunci doar la mare ananghie. Ceilalți îl vor însoți ca tovarăși de bunăvoie, spre a-i fi de ajutor pe drum. Puteți zăbovi, vă puteți întoarce, sau lua pe alte poteci, după cum vă e norocul. Cu cât mergeți mai departe, cu atât va fi mai greu să vă retrageți; dar nu sunteți legați prin nici un legământ sau îndatorire de a merge mai mult decât vă este vrerea. Căci încă nu știți câtă putere zace în inimile voastre sau ce-l așteaptă pe fiecare pe drum.

- Fără credință e cel care-și ia rămas-bun când calea se întunecă, spuse Gimli.

- Poate, încuviință Elrond, dar cel care n-a văzut căderea nopții să nu se lege prin jurământ că va umbla prin întuneric.

- Doar că vorba jurată întărește uneori inima temătoare, nu se dădu Gimli bătut.

- Sau o frânge, i-o-ntoarse Elrond. Nu priviți prea departe înainte. Iar acum porniți cu vitejie. Drum bun și fie cu voi binecuvântarea elfilor și a oamenilor și a tuturor Semințiilor Libere. Stelele să vă lumineze chipurile.

- Noroc b... bun! strigă Bilbo, bâlbâindu-se din pricina frigului. Nu cred că ai să poți face însemnări, Frodo, băiatule, dar aștept să-mi povestești totul când te vei întoarce. Și să nu lipsești mult. Drum bun!

Mulți alții din casa lui Elrond stăteau în umbră și îi priveau cum pleacă, urându-le cu voci șoptite drum bun. Nu se auzea nici un hohot de râs, nici zvon de muzică sau cântec. În cele din urmă, drumeții întoarseră spatele casei și dispărură în beznă.

Trecură un pod și începură să urce încet, șerpuit, cărările abrupte care-i scoteau din valea îngustă a Vâlceleii Despicate; într-un târziu ajunseră pe podișul înalt unde vântul șuiera prin iarba aspră. Cu o ultimă privire aruncată Ultimei Case Primitoare ce sclipea departe jos, se așternură la drum în noapte.

La Vadul Urșilor părăsiră Drumul și, luând-o spre nord, urmară poteci înguste printre colnice. Gândul lor era să o țină tot așa, pe partea vestică a Munților, cât mai multe mile și zile. Ținutul era mult mai aspru și mai sterp decât valea

verde a Marelui Râu din Țara Pustietății de pe partea cealaltă a lanțului muntos, încât mersul lor avea să fie îngreunat; dar astfel nădăjduiau să scape de a fi zăriți de ochi neprietenoși. Iscoadele lui Sauron nu prea fuseseră văzute pe meleagurile acelea pustii, iar potecile nu erau cunoscute decât de locuitorii Vâlceleii Despicate.

Gandalf mergea în frunte, cu Aragorn alături, care știa drumul chiar și pe întuneric. Ceilalți îi urmau în șir, cu Legolas cel cu ochi de șoim în ariergardă. Prima parte a călătoriei se dovedi grea și apăsătoare de tristețe: Frodo n-avea să-și amintească multe din timpul ei, doar vântul. Vreme de zile în șir lipsite de soare, o suflare de gheață se abătu asupra lor dinspre Munții de la răsărit, și nici un veșmânt nu păru să-i poată apăra de degetele ei iscoditoare. Cu toate că erau bine îmbrăcați, arar simțeau căldură, fie că mergeau, fie că se odihneau. Dormeau pe sponci în miezul zilei, în vreo văioagă sau ascunși sub porumbarii cu ramuri încâlcite, ce creșteau în desișuri în multe locuri. Târziu după-masă erau treziți de cei care făcuseră de strajă și luau masa principală: de obicei rece. Fără urmă de veselie, căci rareori își îngăduiau să riște să aprindă un foc. Seara porneau iarăși la drum, tot spre sud, după cum puteau găsi poteci.

La început, hobbiții avuseseră sentimentul că, oricât ar fi mers și s-ar fi poticnit până cădeau frânți de oboseală, înaintau ca melcii și nu ajungeau nicăieri. În fiecare zi, împrejurimile arătau aproape la fel ca și cu o zi înainte. Și totuși, munții se apropiau tot mai mult. La sud de Vâlcea

Despicată erau chiar mai înalți și coteau încet spre soare-apune; pe undeva pe la poalele lanțului principal începea un ținut tot mai întins de coline întunecoase și de văi adânci, pline cu ape vijelioase. Potecile erau mai puține și mai întortocheate, ducându-i adeseori doar până la piciorul unei cascade râpoase sau între mlaștini perfide.

Trecuseră două săptămâni de când se aflau pe drum, când vremea se schimbă. Vântul se potoli dintr-o dată, apoi începu din nou să sufle spre sud. Norii împinși cu repeziciune se înălțară și se risipiră, dezvăluind un soare palid și strălucitor. După un marș poticnit care dura o noapte întreaga, zorii se iviră reci și senini. Călătorii ajunseră la o creastă joasă, împodobită cu stejari de piatra bătrâni, ale căror trunchiuri verzi-cenușii păreau să fi crescut din chiar piatra dealurilor. Frunzele lor întunecate luceau, iar fructele scăpărau roșii în lumina soarelui care răsărea.

Departe la miazăzi, Frodo văzu formele vag desenate ale unor munți semeți ce păreau să taie însuși drumul pe care înaintau ei. La stânga acestui lanț înalt țâșneau trei piscuri; cel mai apropiat și mai înalt arăta ca un dinte cu o căciulă de zăpadă; peretele nordic, masiv și golaș, era încă ascuns aproape pe de-a-ntregul în umbră, dar, acolo unde îl ajungeau pieziș razele soarelui, lucea roșu.

Gandalf veni lângă Frodo și pe sub streășina mâinii se uita la tancul stâncos.

- Am mers bine, zise el. Am ajuns la hotarele țării pe care oamenii o numesc Hollin; mulți elfi au trăit aici în zilele mai

fericite de odinioară; pe atunci se numea Eregion. Patruzeci și alte încă cinci leghe în linie dreaptă am străbătut, cu toate că picioarele noastre au bătut pe cale ocolită multe mile. Țara și vremea or să fie mai îndurătoare deacum, dar poate mai pline de primejdii.

- Cu sau fără primejdii, răsăritul ăsta adevărat e tare binevenit, spuse Frodo, dându-și gluga pe spate și lăsând lumina dimineții să-i scalde chipul.

- Însă munții sunt în fața noastră, spuse Pippin nedumerit, înseamnă c-am apucat-o spre răsărit astă-noapte.

- Nu, îl contrazise Gandalf. Doar că vezi tu mai departe din pricină că e clară dimineața. Dincolo de tancurile astea, creasta o apucă spre sud-vest. În casa lui Elrond se găsesc multe hărți, dar, după câte bănuiesc, n-ai catadicsit să le privești.

- Ba da, când și când, se apără Pippin, numai că nu-mi amintesc nimic. Frodo are un cap mai bun pentru asemenea lucruri.

- Eu n-am nevoie de hartă, zise Gimli, care îi ajunsese din urma împreună cu Legolas și se uita în zare cu o scăpărare ciudată în ochii lui adânci. În țara asta au trudit în străvechime străbunii noștri, iar noi am gravat imaginea acelor munți în multe lucrături în metal și piatră și le-am descris în multe cântece și basme. Tancurile astea ne apar în vise în toată semeția lor: Baraz, Zirak, Shathur.

O singură dată în viața mea le-am văzut cu ochii mei din depărtare, dar le știu, le cunosc și numele, căci sub poala lor se află Khazad-Dum, sau Subteranele Gnomilor, care astăzi se cheamă Groapa Neagră, sau Moria în limbă elfică. Dincolo e Barazinbar, Cornul Roșu, crudul Caradhras; și dincolo de el sunt Argintatul și Capul înnourat: Celebdil cel Alb, și Fanuidhol cel Cenușiu, numite de noi Zirak-Zizil și Bundushathur.

Apoi Munții Cețoși se împart în două, și între lanțurile lor se află valea adânc umbrită, pe care n-o putem uita: Azanulbizar, Valea Pârâiașului Tainic, numită de elfi Nanduhirion.

- Înspre Valea Pârâiașului Tainic ne îndreptăm noi, spuse Gandalf. Dacă urcăm până în trecătoarea ce se numește Trecătoarea Cornului Roșu, sub creasta îndepărtată a lui Caradhras, coborâm pe Scara Pârâiașului Tainic în valea cea adâncă a gnomilor. Acolo se găsește Heleșteul Oglinzii și tot de acolo țâșnesc izvoarele înghețate ale Râului Argintului.

- Întunecată e apa heleșteului Kheled-zaram, spuse Gimli, și reci izvoarele râului Kibilnala. Inima-mi tresare la gândul că le voi revedea curând.

- Să te bucuri de priveliște, bunul meu gnom, îi ură Gandalf. Dar, orice ai face, de rămas în valea aceea nu putem rămâne. Trebuie să coborâm de-a lungul Râului Argintului până în pădurile tainice, de unde vom ajunge la Râul cel Mare și apoi...

Tăcu brusc.

- Da, și apoi unde? îl îmboldi Merry.

- La capătul călătoriei... În cele din urmă, zise Gandalf. Prea departe nu putem privi. Să fim bucuroși că am trecut cu bine de prima parte a călătoriei. Socotesc că ne putem odihni aici, nu numai azi, ci și la noapte. În Hollin aerul e sănătos. Mult necaz trebuie să se fi abătut asupra unei țări de-a ajuns să-i uite pe elfi, după ce-au trăit odată pe meleagurile ei.

- Așa este, spuse Legolas. Dar elfii de pe meleagurile astea nu erau de-un neam cu noi, adică seminția pădurii - astfel că iarba și copacii nu-și amintesc de ei. Eu aud însă pietrele jelindu-i: *în adâncuri ne-au săpat, frumos ne-au dăltuit, spre înalțuți ne-au zidit, dar s-au dus. S-au dus. Cu multă vreme în urmă au pornit în căutarea Limanurilor.*

În acea dimineața au aprins un foc într-o văioagă înconjurată de tufe mari de nalbe, și micul lor dejun, sau cina lor târzie, a fost mai vesel decât fusese de când porniseră în călătorie. Nu s-au grăbit să se culce după ce au isprăvit, căci socoteau că vor avea întreaga noapte să doarmă și n-aveau de gând să pornească la drum decât în noaptea următoare. Doar Aragorn stătea tăcut și neliniștit. La un moment dat, îi părăsi pe ceilalți și porni de unul singur spre buza văioagei. Acolo se opri, la umbra unui copac, și se uita în zare, spre sud-vest, cu capul aplecăt parcă a ascultare. Apoi se întoarse cu fața spre vâlcea și privi în jos, spre ceilalți care râdeau și sporovaiau.

- Ce s-a întâmplat, Pas Mare? striga Merry spre el. Ce căuți? Vântul dinspre Răsărit?

- Nu, chiar că nu, răspunse el, dar e ceva ce nu înțeleg. Am venit în Țara Hollin în multe anotimpuri. Nici o seminție nu mai traiește pe aceste tărâmurii, dar sunt alte creaturi care viețuiesc aici tot anul, mai cu seamă păsările. Numai că acum toate tac, în afară de voi. Simt asta. Nu-i nici un sunet pe multe mile în jur, iar vocile voastre se preschimba în ecou. Și nu pricep de ce.

Gandalf ridică privirile, stîrnit dintr-o dată.

- Și tu care crezi că e pricina? îl întreba el. O fi alta decât surprinderea de a vedea patru hobbiți, că să nu ne mai pun pe noi la socoteala, acolo unde o asemenea stirpe este rareori văzută sau auzită?

- Nădăjduiesc că e numai atât, răspunse Aragorn. Dar am un sentiment că trebuie să fiu cu ochii în patru, și un fior de frică, așa cum n-am avut nicicând în aceste locuri.

- Înseamnă că trebuie să avem mai multă grijă, zise Gandalf. Dacă aduci un Pribeag cu tine, e bine să iei seamă la vorbele lui, mai cu seamă dacă Pribeagul e Aragorn. Să nu mai vorbim cu glas tare, prin urmare, să stăm cât mai liniștiți și să facem de straja.

În acea zi era rândul lui Sam să stea primul de strajă, dar Aragorn i se alătură și el. Ceilalți adormiseră. Tăcerea prinse a se adânci atât de mult, încât până și Sam o simțea. Se auzea deslușit respirația celor care dormeau. Fâșâitul pe care-l scotea coada poneiului când se legăna și mișcările întâmplătoare ale picioarelor deveniseră zgomote puternice.

Sam își auzea încheieturile trosnind atunci când își mișcă și el mădularele. În jur, o tăcere de moarte, și peste toate se întindea un cer senin și albastru, pe măsură ce soarele se înălța dinspre răsărit. Departe, la sud, o pată întunecată apărură și crescuro, în vreme ce se îndrepta spre nord, precum un fum purtat de vânt.

- Ce-i aia, Pas Mare? Nu arată a nor, îi spuse Sam în șoaptă lui Aragorn.

Aragorn nu răspunse și se uita încordat la cer; nu trecu mult și Sam văzu cu propriii ochi că se apropiau de ei stoluri de păsări, zburând cu mare repeziciune; se rostogoleau, se roteau, trecând pe deasupra ținutului întreg, ca și cum căutau ceva anume; și se apropiau din ce în ce mai mult.

- Întinde-te la pământ și nu mișca! șuieră Aragorn, trăgându-l pe Sam în umbra tufișului.

Un întreg regiment de păsări se desprinsese pe neașteptate din stolul principal și, zburând foarte jos, se îndrepta chiar spre buza văioagei. Lui Sam i se păru că erau un fel de ciori foarte mari. Când trecură chiar peste ei, atât de multe, încât pământul se întunecă de la umbra lor deasă, se auzi un croncănit aspru.

Abia după ce se pierdură în depărtare, spre nord-vest, și cerul se limpezi din nou, cuteză Aragorn să-și ridice capul. Sări în picioare și se repezi să-l trezească pe Gandalf.

- Regimente de ciori negre zboară peste tot pământul dintre Munți și Lacul Cenușiu, spuse el, tocmai au trecut peste Hollin.

Nu-s de prin părțile astea; sunt *crebaini* din Farnhorn și Țara Sură. Știu ce vânt le aduce; s-ar putea să fie necazuri la miazăzi, căci de acolo au venit; dar bănuiala mea e că iscodesc regiunea asta. Am zărit și șoimi, mulți, zburând la mare înălțime. Eu zic că trebuie s-o luăm la drum diseară. Hollin nu mai e un tărâm sigur pentru noi: e privegheat.

- Atunci și Trecătoarea Cornului Roșu este, spuse Gandalf, și nu vad cum o să trecem de ea fără să fim zăriți. Dar avem vreme să ne gândim la asta când o să fie nevoie. Cât despre a porni din loc de cum se întunecă, mă tem că ai dreptate.

- Noroc că focul nostru n-a scos mult fum și aproape că s-a stins înainte să vină *crebainii*, mai zise Aragorn. Trebuie să-l stingem de tot și nici că mai aprindem altul.

- Fir-ar să fie de pacoste și necaz! pufni Pippin.

Veștile: nici pomeneala de foc, iar la noapte din nou la drum, i-au fost aduse la cunoștința de cum s-a trezit târziu după-amiaza.

- Și toate doar din pricina unui cârd de ciori! Iar eu care așteptam o cină ca lumea în seara asta: ceva cald.

- Ei, poți s-aștepți mult și bine, zise Gandalf. S-ar putea să te aștepte multe chiolhanuri nebănuite. Eu unul aș pofti să fumez o pipa în liniște și să-mi fie mai cald la picioare. Oricum, de un lucru putem fi siguri: o să se facă mai cald cu cât mergem spre miazăzi.

- Nu m-ar mira să se facă prea cald, murmura Sam în urechea lui Frodo. Dar încep să mă gândesc că-i vremea să

dam cu ochii de Muntele ala de Foc și să ne vedem la capătul Drumului, că să zic așa. Întâi am crezut că Hornul ăsta Roșu, său cum i-o fi numele, e muntele cu pricina, până când l-am auzit pe Gimli cu toate denumirile alea. Afurisită limbă au gnomii, îți mută fălcile din loc, nu alta.

Hărțile nu aveau nici o noimă pentru Sam, iar distanțele pe meleagurile acelea străine păreau atât de nesfârșite, încât el unul nu era în stare să le țină măsurătoarea.

În ziua aceea, drumeții rămaseră în ascunzătoare. Păsările negre treceau din când în când pe deasupra lor; dar, pe măsură ce soarele se făcea tot mai roșu în asfințit, zburătoarele dispărură și ele spre nord. La amurg, însoțitorii Inelului se puseră în mișcare și, luând-o mai mult spre sud decât până atunci, urmară drumul spre Caradhras ce încă se zărea de un roșu palid în zare, în ultimele raze ale soarelui care dispărea. Rând pe rând, stelele se nășteau pe cerul tot mai întunecat.

Aragorn găsisese o poteca bună. Lui Frodo i se părea a fi, în fapt, o rămășiță dintr-un drum străvechi, lat cândva și bine gândit, anume ca să lege ținutul Hollin de trecătoarea din munți. Luna, plină de-acum, răsări deasupra munților, aruncând o lumină lăptoasă ce făcea ca umbrele bolovanilor să apară negre. Bolovani înșiși dădeau impresia că fuseseră tăiați de o mână omenească, chiar dacă acum zăceau rostogoliți unii peste alții și măcinați de vreme pe un tărâm sterp și pustiu.

Era ceasul rece, tăios, de dinainte de spartul zorilor, când luna coborâse spre linia orizontului. Frodo își înălță privirile la cer. Deodată văzu, sau simți, o umbră trecând peste stelele înalte, ce parcă se stinseseră preț de o clipă, ca să se aprindă apoi din nou. Se înfioră tot.

- Ai văzut ceva trecând pe deasupra noastră? îi susură el lui Gandalf, care mergea în fața lui.

- Nu, răspunse el, dar am simțit, nu știu ce-a putut să fie. N-o fi fost nimic, doar un fuior de nor.

- Atunci se mișcă foarte repede, zise Aragorn, și nu e purtat de vânt.

În noaptea aceea nu se mai întâmplă nimic deosebit. Dimineața veni chiar mai senină decât cele de până atunci. Dar aerul era iarăși tăios; vântul începea de-acum să bată dinspre est. Două nopți la rând își continuară drumul, urcând una-ntruna, dar tot mai anevoios pe măsură ce urmau șerpuit costișele dealurilor în sus, iar munții se înălțau din ce în ce mai aproape. A treia dimineață, Caradhras se ivi în fața ochilor lor, un pisc impunător, cu vârful acoperit de zăpadă ca argintul, dar cu versanții râpoși, golași, de-un roșu stins, ca pătați cu sânge.

Cerul arăta întunecat, soarele abia se întrezărea. Vântul sufla dinspre nord-est. Gandalf adulmecă văzduhul și se uită în urmă.

- Ne prinde iarna din spate, îi spuse el lui Aragorn cu o voce înceată. Crestele de la miazănoapte sunt mai albe ca până acum: zăpada a coborât mult mai jos pe coastele lor. În

seara asta o să începem să urcăm spre Trecătoarea Cornului Roșu. Pe potecaajmașaia îngustă numai bine o să fim văzuți de iscoade și cine știe ce pacoste o să se abată asupra noastră; dar vremea se poate dovedi un vrăjmaș mai cumplit ca oricare altul. Ce zici de drumul pe care-l urmăm, Aragorn?

Frodo prinse cuvintele astea și pricepu că Aragorn și Gandalf continuau o discuție începută mai de mult. Ascultă cu neliniște.

- N-am nimic bun de zis de la început și până la sfârșit, după cum știi prea bine, Gandalf, răspunse Aragorn. Iar primejdiile cunoscute și necunoscute se vor înmulți pe măsură ce mergem mai departe. Dar de mers trebuie să mergem; și n-ar fi înțelept să nu traversăm munții pe aici. Mai la miazăzi nu mai sunt alte trecători, până la Strunga Rohan. N-am încredere în drumul acela de când cu veștile tale despre Saruman. Cine poate ști de partea cui sunt acum mareșalii Seniorilor Cailor?

- Chiar așa, cine poate ști? oftă Gandalf. Dar mai este o cale, și nu prin Trecătoarea din Caradhras: drumul întunecos și tainic despre care am vorbit noi.

- Și nici să nu mai vorbim de el! încă nu. Te rog, nu spune nimic celorlalți, măcar până ne încredințăm că nu avem de ales.

- Trebuie să hotărâm acum, înainte să mergem mai departe, îi atrase Gandalf luareaaminte.

- Atunci să cumpănim fiecare în mintea lui cât dorm ei și se odihnesc.

Târziu după-amiază, în vreme ce prietenii lor terminau de mâncat, Gandalf și Aragorn se duseră ceva mai încolo și se opriră ca să se uite la Caradhras. Coastele sale erau întunecate, mohorâte, creasta ascunsă de un nor cenușiu. Frodo se uită la ei o vreme, întrebându-se care le va fi hotărârea. Când se întoarseră la grup, Gandalf fu cel care vorbi primul, astfel că Frodo pricepu că hotărâseră să înfrunte vremea și trecătoarea înaltă. Răsuflă ușurat. Nu-și putea închipui care ar fi fost cealaltă cale, întunecoasă și tainică, dar simpla ei pomenire păruse a-l umple pe Aragorn de disperare, încât Frodo se bucură în sinea lui că fusese dată la o parte.

- După semnele pe care le-am văzut în ultimele câteva zile, le spuse Gandalf, mă tem că Trecătoarea Cornului Roșu este supravegheată; pe lângă asta, mă tem de vremea ce vine din urmă. S-ar putea să ningă. Trebuie să mergem cât de repede putem. Chiar și așa, ne vor trebui mai mult de două marșuri până să ajungem în culmea trecătorii. În seara asta se va întuneca devreme. Așa că o luăm din loc de cum ați isprăvit de strâns.

- Dacă-mi dai voie, am și eu să dau un sfat, zise Boromir. M-am născut la umbra Munților Albi și știu câte ceva despre drumurile pe înălțimi. O să dăm de un frig năprasnic, dacă nu și mai rău, până să apucăm să coborâm de partea cealaltă. N-o să ne fie de folos să vă ascund că putem muri înghețați. Așa că, atunci când plecăm de-aici, unde încă avem copaci și

tufişuri, să luăm fiecare câte o cracă sau o bucată de lemn, atâta cât poate duce fiecare.

- Bill o să poată lua chiar mai multe, nu-i așa, băiete? i se adresează Sam poneiului, iar animalul îi răspunde cu o privire de îngropăciune.

- Prea bine, încuviința Gandalf. Dar nu avem voie să ne folosim de lemne - decât atunci când va fi să alegem între foc și moarte.

Grupul porni din nou la drum, cu pas bun la început; dar curând poteca deveni tot mai abruptă și mai dificilă. Șerpuia, urca, iar în unele locuri dispărea aproape de tot, acoperită de bolovani prăbușiți. Noaptea devenea tot mai neagră sub norii grei. Un vânt nemilos se învolbura în jurul stâncilor. Până la miezul nopții ajunseseră abia la povârnișurile de la poalele munților celor mari. Poteca îngustă șerpuia la piciorul unui perete vertical al stâncilor din stânga, deasupra cărora flancurile funeste ale piscului Caradhras țâșneau nevăzute în întuneric; la dreapta, un hău de beznă, spre care se deschidea brusc o prăpastie adâncă.

Cu mare greutate urcară un povârniș și, când ajunseră în vârful lui, se opriră pentru câteva clipe. Frodo simți o atingere moale pe față. Întinse brațul și văzu fulgii de zăpadă de un alb palid cum i se așează pe mânecă.

Merseră mai departe. Dar în scurt timp ninsoarea se înteti, umplând văzduhul întreg și intrându-i lui Frodo în ochi. Formele încovoiate și negre ale lui Gandalf și Aragorn, aflați doar la un pas în fața lui, abia dacă se mai zăreau.

- Nu-mi miroase deloc a bine toată povestea asta, gâfâi Sam chiar în spatele lui. Îmi place zăpadă pe o zi frumoasă, dar să fiu în pat când ninge. Ce păcat că ninsoarea asta nu e în Hobbiton! Acolo ar fi și cine să se bucure de ea.

În afară de platourile înalte din Meleagul de la Miazănoapte, în Comitat rareori ninge zdravăn, încât zăpada era privită drept o întâmplare plăcută și un prilej de distracție. Nici un hobbit în viață (în afară de Bilbo) nu-și amintea de Iarna Cruntă din 1311, când lupii cei albi năvăliseră în Comitat peste apele înghețate ale Râului Viniac.

Gandalf se opri locului. Ninsoarea îi acoperise de tot gluga și umerii; în jurul încălțărilor, zăpada îi ajungea până la glezne.

- De-asta mă temeam, zise el. Acum ce mai spui, Aragorn?

- Și eu tot de-ăsta mă temeam, răspunse cel întrebat, dar mai puțin decât de alte lucruri. Știam că riscăm să înceapă ninsoarea, cu toate că rareori cad asemenea ninsori atât de departe înspre miazăzi, și atunci doar sus de tot, în munți, dar încă n-am ajuns acolo; suntem foarte jos, unde potecile sunt de obicei deschise toată iarna.

- Mă-ntreb dacă nu e de-a Dușmanului, își dădu Boromir cu părerea. În țara mea se spune că Dușmanul are în stăpânirea sa furtunile din Munții Umbrei care mărginesc Ținutul Mordor. Are puteri ciudate și mulți aliați.

- Da' știi că i s-a lungit mult brațul, mormăi Gimli, dacă poate să aducă zăpadă de la miazănoapte că să ne chinuie pe noi aici, la trei sute de leghe depărtare.

- I s-a întins brațul, întări Boromir.

Cât statura ei pe loc, vântul se domoli și ninsoarea se potoli până când aproape că înceta. Porniră din nou la drum. Dar abia dacă făcură câțiva pași, când furtuna se stârni cu și mai multă furie. Vântul șuiera, ninsoarea îi lovea din față, orbindu-i. Curând chiar și lui Boromir îi veni greu să mai înainteze. Hobbiții, aplecați de spate până aproape de pământ, se târau la adăpostul celor mai înalți, aflați în față, dar le era limpede că așa nu puteau ajunge prea departe, dacă ninsoarea nu se oprea. Frodo parcă avea plumb în picioare. Pippin se târa în urma lui. Chiar și Gimli, oricât ar fi fost de vânjos, ca orice gnom, gemea la fiecare pas.

Cei din grup se opriră dintr-o dată, ca și cum se înțeleseseră pe muțește. În jurul lor, din întuneric, se auzeau sunete lugubre. Poate că era doar o amăgire a vântului care se strecură prin crăpăturile și găurile peretelui de stâncă, dar păreau să semene cu niște țipete ascuțite, cu hohote sălbatice de râs. De pe pantele muntelui prinseră să se rostogolească pietre, șuierând pe deasupra capetelor lor său izbindu-se de poteca, lângă ei. Când și când auzeau că un fel de huruit surd, de-ai fi zis că se pornise la vale un bolovan uriaș dinspre înălțimile nevăzute de deasupra lor.

- În noaptea asta nu putem merge mai departe, hotărî Boromir. N-are decât să spună cine-o vrea că ăsta-i vântul; sunt voci diabolice, iar bolovanii anume pe noi ne caută.

- Eu spun că-i vântul, îl contrazise Aragorn. Ceea ce nu înseamnă că ce spui tu nu-i adevărat. Pe lumea asta sunt multe lucruri rele și neprietenoase, care nu-i au nici un pic la inimă pe cei care merg pe două picioare, dar pentru asta nu înseamnă că sunt în tabăra lui Sauron, ci au pricini numai de ele știute. Unele lucruri din astea se află pe lume de mai multă vreme decât Sauron.

- Caradhras a căpătat numele de Piscul Cel Crud, explică Gimli, și i s-a dus buhul încă de mult, cu ani în urmă, când nimeni n-auzise de Sauron prin părțile astea.

- Prea puțin are importanță cine e dușmanul, dacă nu-i putem ține piept, zise Gandalf.

- Dar ce putem face? strigă nenorocit Pippin. Se rezemase de Merry și Frodo și tremura tot.

- Ori ne oprim aici unde suntem, ori ne întoarcem, răspunse Gandalf. Nu e bine să mai înaintăm. Din câte-mi amintesc, puțin mai sus poteca părăsește stâncă și coboară într-o albie largă și puțin adâncă, la poala unei pante lungi și abrupte. Acolo nu ne putem apăra nici de zăpadă, nici de pietre - și nici de altceva.

- Dar nici de întors nu ne putem întoarce atâta vreme cât ninge, adaugă Aragorn. De jos și până aici, n-am trecut pe lângă nici un loc care să ne ofere un adăpost mai bun decât peretele ăsta de stâncă, sub care ne aflăm acum.

- Adăpost, mormăi Sam. Dacă ăsta-i adăpost, atunci un acoperiș fără pereți se numește casă.

Se strânseră cu toții cât mai aproape de stâncă. Peretele era orientat spre sud, iar la bază avea o muchie ieșită întrucâtva în afară, ceea ce le dădea speranță că avea să-i apere cât de cât de vântul dinspre nord și de pietrele căzătoare. Dar rafalele învîrtejite îi loveau din toate părțile, iar ninsoarea se revărsă cu și mai mare înverșunare.

Se îngrămădiră unii în alții, cu spatele la perete. Bill poneiul stătea răbdător, dar cu un aer nenorocit în fața hobbiților, protejându-i și el puțin; însă nu după multă vreme zăpada se strânse mormane în jurul picioarelor lui, urcând fără încetare. Dacă n-ar fi avut printre ei și tovarăși de drum mai trupeși, în scurt timp zăpada i-ar fi îngropat cu totul.

Frodo se simți cuprins de o mare sfârșeală; părea să se scufunde cu repeziciune întrun vis cald și neclar. Se făcea că un foc îi încălzea degetele de la picioare, iar din umbrele de pe partea cealaltă a vetrei auzea vocea lui Bilbo adresându-i-se. *N-am o părere prea buna despre calendarul tău, spunea el. Furtuni de zăpadă pe doisprezece ianuarie: nu era nevoie să vii înapoi ca să-mi spui asta!*

Dar voiam să mă odihnesc și să dorm, Bilbo, răspundea Frodo cu greutate, când deodată se simți scuturat și cu mare chin își veni în fire. Boromir îl ridicase de pe jos, din cuibul de zăpadă.

- Asta o să fie moartea piticuților, Gandalf, zise Boromir. Zău că n-are rost să stăm aici până ne trece zăpada de cap. Trebuie să facem ceva ca să ne salvăm.

- Dă-le asta, spuse Gandalf, scotocind în raniță și scoțând de acolo un clondir îmbrăcat în piele. Fiecăruia câte o gură, nu mai mult - tuturor. E ceva foarte prețios. Se numește *miruvor*, întăritorul celor din Imladris. Mi l-a dat Elrond, la despartire. Trece-l din mână în mână.

De cum lua Frodo o înghițitură din licoarea caldă și înmiresmată, simți cum inima îi prinde putere și toropeala cumplită i se scurge din mădule. Și ceilalți se înviorară, cuprinși de noi speranțe și de forța. Numai ninsoarea nu se domolea. Se învolbura în jurul lor mai dihai că înainte, pe când vântul sufla cu turbare.

- Ce-ați zice de un foc? întreba deodată Boromir. Îmi pare, Gandalf, că s-a apropiat clipă să alegem între foc și viața. E adevărat că o să fim feriți de orice priviri neprietenoase după ce ne va fi acoperit zăpadă, numai că ăsta n-o să ne ajute.

- Poți să faci un foc dacă reușești, încuviința Gandalf. Dacă se afla prin preajma vreo iscoadă în stare să îndure furtuna, atunci ne poate vedea oricum, și cu, și fără foc.

Dar, cu toate că aduseseră lemne și aprinzători, așa după cum îi sfătuiseră Boromir, era peste puterile sau priceperea elfilor sau chiar a gnomului să scapere o flacără care să reziste învârtejirilor vântului, sau care să încingă lemnul ud. În cele din urmă, fără tragere de inimă, Gandalf se văzu

nevoit să le dea o mână de ajutor. Culegând o cracă, o ridică în sus și, rostind câteva cuvinte poruncitoare, *naur an edraith, ammen!* înfipse vârful crăcii în mijlocul grămezii de lemne. Pe loc, o pălălaie mare de limbi verzi și albastre țâșniră în văzduh, iar lemnele se aprinseră și prinseră a trosni.

- Dacă sunt ochi care ne vad, măcar m-am dat în vileag, zise el. Am scris *Gandalf este aici* cu semne pe care oricine le poate citi, din Vâlceaua Despăcată și până la gurile râului Anduin.

Dar drumeților nu le mai păsa de iscoade sau ochi neprietenoși. Inimile lor se bucurau la vederea luminii focului. Lemnele ardeau vesele; și, cu toate că peste tot în jurul lor zăpada sfârâia și se topea în băltoace sub tălpile lor, erau fericiți că-și puteau încălzi mâinile la dogoarea lui. Stăteau în cerc, ciuciți, în jurul flăcărilor jucăușe și ațâțate. Fețele obosite și neliniștite le erau luminate de o lucire roșie; în spatele lor, noaptea era asemenea unui zid negru.

Numai că lemnele ardeau cu repeziciune și ninsoarea cădea și iar cădea.

Focul abia mai pâlپâia când aruncară în jar și ultimul vreasc.

- Noaptea aproape că *a* trecut, zise Aragorn. Zorile nu-s departe. - Dacă or să poată străpunge norii ăștia, mormăi Gimli. , >|- Boromir parași cercul și își aținti privirile în întunericul din jur.

- Ninsoarea s-a mai potolit, îi anunța el, la fel și vântul. Frodo se uita obosit la fulgii care mai cădeau din întuneric,

dezvăluindu-și preț de o clipă albul în lumina focului muribund; dar multă vreme nu văzu nici un semn că ninsoarea s-ar fi rărit. Apoi, pe neașteptate, când somnul începea din nou să-i dea târcoale, băgă de seamă că vântul încetase cu adevărat, iar fulgii se făceau tot mai mari și mai rari. Pe nesimțite, o lumina palidă prinse a se desluși în jur. În cele din urma, ninsoarea se opri de tot.

Pe măsură ce se lumina, ochilor lor li se dezvăluia o lume înecată în tăcere. Mai jos de refugiu se zăreau mormane, movile și adâncimi fără forma, dedesubtul cărora poteca pe care înaintaseră ei cu greu se pierduse cu totul; dar înălțimile de deasupra stăteau ascunse în nori uriași, grei încă de amenințarea zăpezii.

Gimli se uită în sus și clatină din cap.

- Caradhras nu ne-a iertat, spuse el. Mai are destulă zăpadă de prăvălit asupra noastră. Cu cât facem mai repede cale întoarsă și coborâm mai degrabă, cu atât mai bine.

Toți îi dădură dreptate, dar drumul de întoarcere se dovedea greu și nu i-ar fi mirat să le fie chiar cu neputința să-l străbată. Doar la câțiva pași de foc, zăpadă era adâncă de câteva picioare, trecându-le hobbiților de cap; în unele locuri, vântul o viscolise, ridicând-o în mormane uriașe la poala stâncii.

- Dacă ar merge Gandalf înaintea noastră cu o flacăra mare, ar putea să va croiască o poteca, spuse Legolas.

Pe elf furtuna nu-l tulburase prea tare și era singurul dintre toți care avea inima ușoară.

- Iar dacă elfii ar putea zbura pe deasupra muntelui, ar putea aduce soarele să ne salveze, i-o întoarse Gandalf. Numai că mie-mi trebuie ceva care să poată arde, doar nam să dau foc la zăpadă.

- Ce să-i faci, ridică Boromir din umeri, acolo unde nu poate face capul, trage trupul, cum se zice la mine în țara. Cel mai vânjos dintre noi trebuie să caute un drum. Vedeți, chiar dacă totu-i acum acoperit de zăpadă, când am urcat aseară poteca noastră ocolea umărul ala de stâncă, acolo jos. Acolo a început să ne dea bătăi de cap ninsoarea. Dacă reușim să ajungem în acel punct, s-ar putea că dincolo de el să ne fie mai ușor. Două sute de metri, nu cred că-s mai mulți.

- Atunci hai să tăiem drum până acolo, tu și cu mine, zise Aragorn.

Aragorn era cel mai înalt dintre ei, dar Boromir, cu puțin mai scund, era mai lat în umeri și mai vânjos. O lua el primul, cu Aragorn pe urmele lui. Se îndepărtară încet, pentru ca, după câțiva pași, să înceapă să se lupte cu nămeții. Pe alocuri, zăpada le venea până la piept, și adeseori Boromir părea mai degrabă să înoate sau să-și sfredească drum cu brațele, decât să meargă.

Legolas îi urmări o vreme cu un zâmbet pe buze, apoi se întoarse către ceilalți.

- Așa ziceți voi, anume că cel mai puternic trebuie să caute drum? Eu zic altceva: lasă-l pe plugar la coarnele plugului, dar alege castorul ca să înoate în apă, iar ca să fugă ușor ca

fulgerul pe deasupra ierbii și a frunzelor sau pe deasupra zăpezii alege-l pe elf.

Zicând acestea, făcu un salt sprinten înainte, și abia atunci băgă Frodo de seamă că elful nu avea cizme, ci o pereche ușoară de încălțări, așa cum purta întotdeauna, iar tălpile abia dacă lăsau urme în zăpadă.

- Cu bine, îi zise Legolas lui Gandalf. Mă duc să caut soarele. Și, iute ca un alergător pe nisip bătătorit, țâșni înainte, îi depăși cât ai clipi pe cei doi care se luptau cu nămeții, făcându-le un semn de rămas-bun cu mâna, se depărtă ca fulgerul și dispăru după colțul stâncos.

Ceilalți așteptară strânși unul în altul, uitându-se după Boromir și Aragorn până când aceștia deveniră doar două pete negre în albeața din jur. Curând, și ei se făcură nevăzuți. Timpul trecea. Norii coborâră și nu după mult timp câțiva fulgi prinseră din nou să cadă.

Să fi trecut o oră, cu toate că lor li se păruse mult mai mult, când îl zăriră pe Legolas întorcându-se. Tot atunci reapărură Boromir și Aragorn de după stânca rămasă mult în urma elfului, trudind pe povârniș în sus.

- Ei, strigă Legolas fără să se oprească din fugă, n-am adus Soarele. Hoinărește pe câmpiile albastre de la miazăzi, iar cununa asta mică de zăpadă de pe colnicul Cornului Roșu nu-l tulbură câtuși de puțin. Am adus în schimb o rază de speranță pentru cei sortiți să meargă pe picioarele lor. Cel mai mare nămete din câți exista este chiar după colțul ala și acolo aproape că s-au îngropat Vitejii noștri. Să moara de

disperare și alta nu, până raam întors eu și le-am spus că nămetele era nițeluș mai mare că un perete. De cealaltă parte a lui, zăpada se subțiază dintr-o dată, iar și mai jos e cât o păturică, numai bună să răcorească degețelele hobbiților.

- Aha, ce v-am spus, mârâi Gimli. N-a fost o furtuna obișnuită. E reaua-voință a lui Caradhras. Nu-i iubește pe elfi și pe gnomi, iar nămetele ala anume a fost pus acolo că să ne taie orice puțința de scăpare.

- Dar, din fericire, Caradhras ăsta al tău a uitat că sunt și oameni printre noi, zise Boromir, care tocmai atunci ajunsese lângă ei. Și-ncă voinicoși, dacă-mi dați voie s-o spun; deși oameni mai puțin bărbați, înarmați cu spade, v-ar fi fost mai de folos. Cu toate acestea, am deschis o poteca prin morman; și pentru ăsta toți cei care nu pot alerga cu aceeași ușurința că elfii s-ar cuveni să fie recunoscători.

- Dar cum să coborâm până acolo, chiar dacă ați deschis drum prin zăpadă? întrebă Pippin, dând glas gândului tuturor hobbiților.

- Nu-ți pierde speranță, îl încuraja Boromir. Oi fi eu obosit, dar tot mi-a mai rămas ceva putere, și lui Aragorn la fel. Noi îi ducem pe cei mici. Ceilalți vor bate cu schimbul poteca în urma noastră. Hai, stăpâne Peregrin. Încep cu tine.

Îl ridică pe hobbit în spate.

- Prinde-te de gâtul meu. O să am nevoie de brațe, mai spuse el și porni cu pas întins înainte.

Aragorn venea în urma cu Merry. Văzând poteca pe care o tăiasă Boromir, fără vreo altă unealtă decât picioarele lui

mari, Pippin se minună de forța lui. Chiar și așa împovărat cum era acum, lărga poteca pentru cei care veneau în spate, zvârlind din mers zăpada în lături.

Într-un târziu, ajunseră la marele morman. Era proptit peste poteca muntelui precum un zid vertical și neașteptat în acel loc, iar creasta lui ascuțită, ca și cum ar fi fost tăiată cu cuțitul, se afla la o înălțime de două ori cât Boromir; dar prin mijlocul lui fusese bătătorită o deschizătură, arcuită asemenea unui pod. Merry și Pippin fură lăsați jos de partea cealaltă a ei și acolo așteptară împreună cu Legolas ca să vină și restul grupului.

Nu trecu mult și Boromir se întoarse, purtându-l pe Sam. În urmă-i, pe poteca îngustă, dar bine bătătorită de-acum, venea Gandalf, aducându-l de căpăstru pe Bill, pe ale cărui poveri de pe spinare stătea cocoțat Gimli. Ultimul venea Aragorn, purtându-l pe Frodo. Trecură cu toții prin deschizătură, dar abia puse Frodo piciorul jos de partea cealaltă, când, cu un huruit adânc, se rostogoli la vale o râpă de pietre și baloturi de zăpadă. Pulberea de nea aproape că-i orbi pe călători, care se târâră până la peretele stâncii. Și când văzduhul se limpezi, văzură că poteca era blocată în spatele lor.

- De-ajuns, de-ajuns! strigă Gimli. O ștergem cât putem de repede!

Și cu adevărat, cu această ultimă răbufnire de răutate a piscului Cardhras păru să se risipească, de parcă muntele era mulțumit că invadatorii fuseseră înfrânți și-acum nu aveau

să mai îndrăznească să se întoarcă. Amenințarea zăpezii se depărta; norii se spărgeau, ziua devenea tot mai luminoasă.

Așa după cum le spusese Legolas, descoperiră că stratul de zăpadă devenea tot mai subțire, pe măsură ce coborau, încât până și hobbiții puteau merge pe picioarele lor. Curând se găsiră din nou pe pragul neted de la capătul povârnișului abrupt, acolo unde simțiseră primii fulgi în noaptea dinainte.

Era târziu dimineață. De pe locul acela înalt se uitară în urmă, spre apus, la șesurile aflate la poale. Departe, între colinele răspândite la piciorul muntelui, se zărea văioaga din care porniseră să urce trecătoarea.

Pe Frodo îl dureau picioarele. Era înghețat până-n măduva oaselor și flămând; simțea că-l ia cu amețeală la gândul că trebuia să coboare priporul acela lung și chinuitor. Picățele negre îi dansau în fața ochilor și-i frecă, dar picățelele negre nu dispărură. Departe sub el, dar mai sus de cele mai din vale dealuri, puncte întunecate se roteau în văzduh.

- Păsările spuse Aragorn, arătând într-acolo

- Nu mai are importanță, răspunse Gandalf. Că-s bune sau rele, sau că n-au nimic de a face cu noi, trebuie să coborâm de îndată. N-o să așteptăm o altă noapte nici măcar la genunchii piscului.

Un vânt rece năvăli în urma lor atunci când ei întoarseră spatele Trecătorii Cornului Roșu și începură coborâșul istovitor. Cardhras îi înfrînsese.

IV o călătorie în beznă

Se însera și lumina cenușie se stingea încă o dată cu repeziciune, atunci când ei făcură popas pentru noapte. Erau frânți de oboseală. Neguri tot mai adânci învăluiseră munții, iar vântul bătea rece. Gandalf se îndură și mai dădu fiecăruia câte o înghițitură de *miruvor*, licoarea din Vâlceaua Despăcată. După ce isprăviră de mâncat, ținură sfat.

- De bună seamă că în noaptea asta nu putem merge mai departe, spuse Gandalf Atacul din Trecătoarea Cornului Roșu ne-a istovit, trebuie să ne odihnim aici o vreme.

- Și apoi încotro? vru să știe Frodo.

- Călătoria și misiunea încă nu s-au împlinit, răspunse Gandalf. N-avem altceva de ales decât să mergem înainte, sau să ne întoarcem în Vâlceaua Despăcată.

Chipul lui Pippin se luminează vădit la simpla pomenire a întoarcerii în Vâlcea, Merry și Sam își ridicară privirile, plini de speranță. Aragorn și Boromir însă nu făcură nici un gest Frodo arăta tulburat.

- Ce mi-aș dori să fiu acolo, spuse el. Dar cum să mă întorc fără să mă acopăr de rușine - decât dacă, într-adevăr, nu e altă cale și suntem cu toții înfrânți.

- Ai dreptate, Frodo, zise Gandalf, dacă ne întoarcem înseamnă că ne recunoaștem înfrânți și vom avea de îndurat și mai mari înfrângeri. Dacă ne întoarcem acum, Inelul va trebui să rămână acolo: nu vom mai putea porni a doua oară la drum. Apoi, mai devreme sau mai târziu, Vâlceaua

Despicată va fi asediată și după un timp scurt și amarnic va fi distrusă. Duhurile Inelului sunt dușmani de moarte, și totuși nu sunt decât umbrele puterii și ale terorii pe care le-ar avea și le-ar răspândi atunci când Inelul Stăpân s-ar afla din nou în mâinile stăpânului lor.

- Atunci trebuie să mergem înainte, dacă avem pe unde, oftă Frodo.

Sam se întunecă din nou la chip.

- Există o cale pe care o putem încerca, zise Gandalf. De la bun început, de când am cumpănit la această călătorie, m-am gândit la ea. Dar nu este un drum plăcut și până acum nu v-am spus despre el. Aragorn s-a împotrivit până nu vom fi încercat calea peste munte.

- Dacă drumul e mai rău decât acela prin Trecătoarea Cornului Roșu, cugetă Merry, înseamnă că este cu adevărat rău. Dar mai bine ne-ai spune despre el, ca să știm dinainte ce ne așteaptă.

- Drumul despre care vă spun duce prin Minele Moriei, începu Gandalf.

Doar Gimli își ridică privirile; în ochii lui ardea înabușit un foc. Ceilalți fură cuprinși de groază auzind numele. Chiar și pentru hobbiți, Moria era o legendă menită a-i înfiora.

- Poate că drumul duce în Moria, dar ce speranță avem s-o și străbată? întrebă Aragorn întunecat.

- Un nume rău prevestitor, zise Boromir. Și nu văd ce rost are să mergem pe acolo. Dacă nu putem traversa munții, atunci s-o luăm spre miazăzi, până ajungem la Strunga

Rohan, unde oamenii îi privesc cu bunăvoință pe semenii mei, și astfel urmăm drumul pe care am venit înapoi. Sau putem să trecem de strungă și să traversăm râul Isen înspre Țărmul Vechi și Lebennin, ca să intrăm în Gondor dinspre regiunile din vecinătatea mării.

- S-au schimbat multe, Boromir, de când ai venit tu spre miazănoapte, răspunse Gandalf. N-ai auzit ce v-am povestit despre Saruman? Cu el îmi voi avea propriile socoteli după ce se isprăvește totul. Dar Inelul nu trebuie să se apropie de Isengard, dacă acest lucru poate fi împiedicat în vreun fel. Strunga Rohan ne este închisă atâta vreme cât îl însoțim pe Purtătorul Inelului.

Cât despre drumul mai lung, continuă Gandalf, nu ne putem îngădui să pierdem atâta timp. Ne-ar lua un an o asemenea călătorie și ar trebui să străbatem multe meleaguri, e drept, pustii și fără ascunzișuri tainice, și nici așa n-ar fi sigură călătoria. Ochii veghetori ai lui Saruman și ai Dușmanului sunt ațintiți într-acolo. Când ai venit spre miazănoapte, Boromir, erai în ochii Dușmanului doar un călător rătăcitor de la miazăzi, n-avea de ce să-i pese prea mult de tine; în mintea lui nu se gândea decât la Inel. Dar acum te întorci printre însoțitorii Inelului și ești în primejdie atâta vreme cât te afli cu noi. Primejdia crește cu fiecare leghe pe care o străbatem spre miazăzi, sub cerul liber.

De când cu încercarea fățișă prin trecătoare, mă tem că situația noastră a devenit și disperată. Nu văd să ne fi rămas prea multă speranță, dacă nu ne facem nevăzuți o vreme,

pentru a ni se pierde urma. Prin urmare, sfatul meu este acela de a nu merge nici peste munți și nici să nu-i ocolim, ci s-o apucăm pe sub ei. Cel puțin acela e un drum pe care Dușmanul se așteaptă cel mai puțin să-l urmăm.

- Nu știm ce așteaptă Dușmanul să facem, îl întrerupse Boromir. S-ar putea foarte bine să vegheze toate drumurile. Și atunci, a intra în Moria ar însemna a intra într-o capcană, adică la fel de rău ca și a bate la porțile Turnului Întunericului însuși. Numele Moriei înseamnă negru.

- Vorbești fără să știi când asemuiești Moria cu fortăreața lui Sauron, răspunse Gandalf. Numai eu dintre voi toți am fost vreodată în turnurile Seniorului Întunecimii, și doar în sălașul lui mai vechi și mai neînsemnat din Don Guldur. Cei care trec de porțile Barad-dur nu se mai întorc. Dar nu v-aș duce spre Moria dacă n-ar fi speranță de ieșire. Dacă sunt orci acolo, nu ne va fi bine, e adevărat. Dar cei mai mulți orci din Munții Cețoși au fost alungați sau nimiciți în Batălia celor Cinci Armate. Vulturii mi-au dat de veste că orcii se strâng din nou din depărtări; mai există însă o nădejde că Moria este încă liberă.

Nu știu dacă nu cumva se află și gnomii acolo, iar în vreo sală adâncă a străbunilor sar putea să se găsească Balin, fiul lui Fundon. Oricum ar sta lucrurile, trebuie să urmăm calea pe care suntem nevoiți s-o urmăm.

- Am să urmez calea cu tine, Gandalf, spuse Gimli. Voi merge și voi privi la sălile lui Durin, orice ne-ar aștepta acolo - dacă vei putea găsi porțile cele închise.

- Bine, Gimli. Îmi dai curaj. Vom căuta porțile împreună. Și vom răzbi. Între ruinele gnomilor, mintea unui gnom e mai greu de tulburat decât aceea a elfilor sau a oamenilor sau a hobbiților. Dar nu ar fi pentru prima oară că intru în Moria. Multă vreme l-am căutat acolo pe Thrain, fiul lui Thror, după ce s-a pierdut. Am trecut prin ea și am ieșit viu.

- Și eu am trecut odată de Poarta Dimril, zise Aragorn încet; dar, cu toate că am ieșit iarăși la lumină, am amintiri foarte rele. Nu-mi doresc să intru în Moria a doua oară.

- Iar eu nu doresc să intru nici măcar o dată, mărturisi Pippin.

- Nici eu, murmură Sam.

- De bună seamă că nu. Cine și-ar dori? Dar întrebarea e: cine mă urmează dacă vă duc într-acolo?

- Eu, sări Gimli nerăbdător.

- Eu, oftă Aragorn din greu. M-ai urmat prin zăpadă până aproape de nenorocirea noastră a tuturor și n-ai spus nici un cuvânt de mustrare. Acum am să te urmez - dacă această ultimă prevenire nu te înduplecă. Nu la Inel mă gândesc acum, și nici la noi ceilalți, ci la tine, Gandalf. Și ascultă ce-ți spun: dacă pășești dincolo de porțile Moriei, fii cu băgare de seamă.

- Eu *nu* mă duc, spuse Boromir, decât dacă toți sunteți împotriva-mi. Ce spun Legolas și Seminția Mică? Nu trebuie s-auzim și vocea Purtătorului Inelului?

- Eu nu doresc să intru în Moria, zise Legolas.

Hobbiții rămaseră tăcuți. Sam îl privi pe Frodo. Într-un târziu acesta vorbi:

- Nu doresc să merg, dar nici nu doresc să resping sfatul lui Gandalf. Vă rog, să nu hotărâm nimic până mâine dimineață. Va fi mai ușor pentru Gandalf să audă părerea noastră la lumina zilei, decât în întunericul ăsta rece. Cum mai urlă vântul!

La aceste vorbe, toți rămaseră tăcuți și duși pe gânduri. Auzeau vântul șuierând printre stânci și copaci, iar hăurile pustii ale nopții erau pline de urlete și vaiete.

Deodată Aragorn sări în picioare.

- Cum mai urlă vântul! strigă el. Urlă cu voci-de-lup. Wargii au trecut Munții înspre apus!

- Atunci mai trebuie să așteptam până mâine dimineață? întrebă Gandalf. Ce v-am spus? A început vânătoarea! Chiar dacă trăim să vedem zorile, cine-și mai dorește acum să călătorească spre miazăzi pe timp de noapte cu lupii cei dezlănțuiți pe urmele lui?

- Cât de departe e Moria? întrebă Boromir.

- Știam de o poartă la sud-vest de Cardhras, cam la cincisprezece mile în linie dreaptă și douăzeci pe ocolite, răspunse Gandalf înverșunat.

- Atunci pornim imediat cum s-a luminat de ziuă, dacă putem, hotărî Boromir. Lupul pe care-l auzi e mai rău decât orcul de care te temi.

- Așa e, încuviință Aragorn, potrivindu-și mai bine sabia în teacă. Dar acolo unde urlă lupul dă târcoale și orcul.

- Ah, de ce n-am urmat sfatul lui Elrond, murmură Pippin în urechea lui Sam. Nu-s făcut pentru așa ceva. N-am moștenit îndeajuns spița lui Bandobras Muget de Taur: urletele astea-mi îngheață sângele în vine. Nu știu să mă fi simțit vreodată atât de nenorocit.

- Mie mi-a ajuns inima până-n vârful picioarelor, domnu' Pippin, mărturisi Sam. Dar încă nu suntem sfârtecați și sunt câțiva voinici aici cu noi. Nu știu ce-l așteaptă pe bătrânu' Gandalf, dar' pun capul jos că nu-i pânțelece unui lup.

Pentru a se putea apăra în timpul nopții, însoțitorii Inelului urcară până în vârful colinei la poalele careia se adăpostiseră până atunci. Era înconjurată ca de o coroană de copaci bătrâni cu tulpini contorsionate, în apropierea cărora se afla un inel frânt, făcut din bolovani. În mijlocul lui aprinseră un foc, căci nu aveau nici o speranță ca întunericul și tăcerea să le șteargă urmele din fața haitelor ce-i urmăreau.

Se așezară în jurul focului, iar cei care nu făceau de veghe ațipiră și dormiră un somn neliniștit. Bietul Bill, poneiul, tremura tot acolo unde stătea, scăldat în sudoare din cap până-n picioare. Urletul lupilor se auzea acum din toate părțile, uneori mai aproape, alteori mai departe. În bezna nopții, multe perechi de ochi scăpărători puteau fi zărite iscodind de la marginea culmii. Unii înaintară chiar până la inelul de pietre. În dreptul unei spărturi între bolovani se deslușea o siluetă de lup întunecată, oprită acolo și cu privirile ațintite asupra lor. Un urlet cutremurător izbucni

din gâtulejul lui, de-ai fi zis că era căpetenia ce-și striga haita să dea asaltul.

Gandalf se ridică în picioare și pași înainte, ridicându-și toiagul în sus.

- Ascultă, cerber al lui Sauron! strigă el. Gandalf se află aici! Șterge-o dacă pui preț pe blana ta scârboasă! Te jupoi de la coadă pân' la bot dacă îndrăznești să pășești în cercul ăsta.

Lupul mârâi și sări spre ei cu un salt uriaș. În aceeași clipă se auzi un plesnet ascuțit. Legolas dăduse drumul la arc. Urmă un schelălăit înfiorător și silueta din aer se prăbuși la pământ; săgeata elfică îi străpunsese gâtul. Ochii supraveghetori se stinseră dintr-o dată. Gandalf și Aragorn se repeziră înainte, dar dealul era pustiu, iar haitele pornite la vânătoare dispăruseră. Peste tot în jur, întunericul se cufunda în tăcere și nici un strigăt nu se mai apropie purtat de vânt.

Noaptea era târzie și luna în al treilea pătrar cobora spre vest, lucind în răstimpuri printre norii spârți. Brusc, Frodo tresări în somn. Ca din senin, o furtună de urlete izbucni cu furie și sălbăticie de jur-împrejurul taberei. O mare haită de lupi se strânsese pe nesimțite și îi atacă acum din toate părțile deodată.

- Încingeți focul! strigă Gandalf către hobbiți. Scoateți spadele și stați spate în spate!

În lumina săltăreață, pe măsură ce vreascurile se aprindeau, Frodo zări nenumărate forme cenușii sărind

peste cercul de pietre. Și mai multe le urmau. Prin gătlejul unei căpetenii uriașe Aragorn își înfipse sabia dintr-o singură mișcare; cu o singură retezătură Boromir seceră capul unei alteia. Lângă ei, Gimli stătea cu picioarele sale vânjoase, învârtindu-și securea de gnom. Arcul lui Legolas zbârnâia.

În lumina unduitoare a focului, Gandalf păru deodată să crească: se înălța ca o siluetă uriașă, amenințătoare, un monument al cine știe cărui rege de demult al pietrelor, ridicat pe-un deal. Lăsându-se în jos precum un nor, el ridică o ramură arzândă și păși în întâmpinarea lupilor. Din fața lui fiarele se retraseră. El aruncă ramura-flacără în văzduh. Aceasta scăpără cu o pară neașteptată, ca un fulger; iar vocea lui Gandalf bubui ca tunetul:

- *Naur an edraith ammen! Naur dan i ngaurhoth!* strigă el.

Se auzi un vuiet și un pârâit și copacul de deasupra lui explodă într-o vâlvătaie de frunze și flori de foc. Limbile se întinseră de la un vârf la altul. Întregul deal era încoronat cu o lumină orbitoare. Săbiile și pumnalele celor care se apărau sclipiră și scăpărară. Ultima săgeată a lui Legolas se aprinse în aer în plin zbor și se înfipse arzând drept în inima unei mari căpetenii de-a lupilor. Toți ceilalți o rupseră la fugă.

Încet-încet focul se stinse, până când nu mai rămase nimic altceva decât cenușa care se scutura, și scânteii ici și colo; un fum înecăcios se vălătucea deasupra tulpinilor arse ale copacilor și se depărtă negru de colină atunci când primele

semne ale zorilor apărură palide pe cer. Dușmanii fuseseră puși pe fugă și nu se mai întoarseră.

- Ce ți-am spus, domnu' Pippin? întrebă Sam, vârându-și sabia în teacă. N-or să pună ei lupii laba pe el. Mare minune a fost asta, hotărât lucru. Mi-a făcut părul măciucă și alta nu!

În lumina dimineții, nu se zărea nici urmă de lup și în zadar căutară cadavrele celor uciși. Nici o altă urmă de bătălie în afara copacilor carbonizați și a săgeților lui Legolas, care zăceau împrăștiate pe coama dealului. Erau nevătămate, doar din una nu mai rămăsese altceva decât vârful.

- Așa cum m-am temut, spuse Gandalf. Lupii aștia n-au fost dintre cei obișnuiți, care vânează flămânzi în sălbăticie. Să îmbucăm ceva la rezeală și s-o luăm din loc!

În acea zi vremea se schimbă din nou, aproape ca la comanda unei puteri ce nu mai avea trebuință de zăpadă, pentru că ei părăsiseră de-acum trecătoarea - o putere ce dorea să aiba o zi senină în care tot ceea ce mișcă în pustietate să poată fi zărit de la mare depărtare. Vântul încetase de tot după ce în timpul nopții începuse să bată dinspre nord spre nord-vest. Norii dispăruseră spre sud, iar cerul se deschisese albastru în înalt. Pe când stăteau ei pe muchia dealului, gata de plecare, o rază de soare palidă luci deasupra crestelor muntoase.

- Trebuie să ajungem la porți înainte să apună soarele, zise Gandalf, altfel mă tem că nu mai apucăm să le zărim. Mult nu e de mers, dar drumul s-ar putea să fie încâlcit, căci Aragorn nu ne mai poate conduce; pe meleagurile astea n-a

prea umblat; cât despre mine, o singură dată am nimerit sub peretele apusean al Moriei, și asta cu mult timp în urmă. Acolo se află, mai spuse el, arătând spre sud-est, unde pantele munților coborau abrupte până la umbrele de la picioarele lor.

În depărtare se deslușea cu greu o linie de stânci golașe, iar în mijlocul lor, mai înalte decât toate celelalte, un perete semeț.

- Când am părăsit poteca, continuă Gandalf, v-am dus spre miazăzi, nicidecum spre punctul de unde plecaserăm, cum poate ați băgat de seamă unii dintre voi. Și bine am făcut, căci acum avem mai puține mile de străbătut, și e nevoie să ne grăbim. Să mergem.

- Nu știu ce să sper mai curând, zise Boromir întunecat la chip, să găsească Gandalf ceea ce caută, sau, ajungând la stâncă, să descoperim că porțile au dispărut pentru totdeauna. Și una, și alta par la fel de rele, și mai degrabă ne văd prinși între lupi și peretele de stâncă. Luați-o înainte.

Gimli mergea în față, pas în pas cu vrăjitorul, într-atât era de nerăbdător să ajungă în Moria. Ei doi împreună îi conduceau pe însoțitorii Inelului înapoi, spre munți. Singurul drum din străvechime spre Moria, dinspre vest, urmase lungul unui pârâu, Sirannon, care izvora de la picioarele stâncilor aflate în apropierea porților. Se prea poate însă ca Gandalf să se fi rătăcit, sau poate că meleagul se schimbase întrucâtva în anii din urmă; căci nu dădu peste

pârâu acolo unde se așteptase să-l găsească, ci la câteva mile mai la sud de locul de unde porniseră.

Dimineața se apropia de ora amiezii, dar ei rătăceau încă și orbecăiau pe întinderea aceea pustie, presărată cu pietre roșii. Nicăieri nu zăreau o sclipire de apă și nu auzeau vreun zvon de curgere, peste tot numai pustiu și uscăciune. Nici tu viețuitoare, nici tu pasăre pe cer; dar ce avea să le aducă noaptea dacă-i prindea pe acel tărâm pierdut, nu cutezau să se gândească.

Deodată, Gimli, care o luase în fruntea tuturor, strigă în urmă către ei. Se cocoțase pe o movilă și arăta spre dreapta. Grăbind pasul, văzură la picioarele lor un canal adânc și îngust. Era gol, tăcut, abia dacă se zărea un firicel de apă ce se scurgea printre pietrele maronii, vârstate cu roșu, de pe fundul lui; dar pe malul de pe partea lor era o potecă, întreruptă și pierdută în multe locuri, ce șerpuia printre pereții în ruină și dalele ce mărginiseră și pavaseră odinioară o cale straveche.

- Ah! în sfârșit, iată-l! exclamă Gandalf. Pe acolo curgea pârâul Sirannon, Pârâul Porții, așa se numea. Dar nu-mi pot da seama ce s-a întâmplat cu apa; pe vremuri curgea repede și tumultuoasă. Haideți! Trebuie să ne grăbim. Am întârziat.

Îi dureau picioarele și erau obosiți; cu toate acestea, s-au târât cu îndărătnicie multe mile de-a lungul potecii accidentate și șerpuitoare. Soarele trecuse de amiază și începea să coboare spre asfințit. După un popas scurt și ceva îmbucăt în grabă, își continuară drumul. În fața lor munții

își strângeau rândurile, dar poteca lor se afla într-o depresiune adâncă, de unde nu puteau zări decât coamele mai înalte și tancurile îndepărtate de la răsărit.

În cele din urmă ajunseră la un loc unde poteca, ce până atunci se strecurase între malul canalului și un povârniș abrupt la stângă, cotea brusc și o luă din nou spre est. Dând cotul, drumeții se treziră în fața unei stânci puțin înalte, cam de cinci stânjani, cu vârful retezat și zimțat. Deasupra ei, un fuior de apă picura printr-o fisură largă ce părea să fi fost scobită de o cascadă ce fusese cândva vijelioasă și bogată.

- Chiar că s-au schimbat lucrurile! exclamă Gandalf. Dar nu există nici o îndoială că acesta e locul. Asta e tot ce-a mai rămas din Cascada Scării. Dacă-mi amintesc bine, erau niște trepte săpate în stâncă la dreapta lor, dar drumul principal o lua la stângă și urca ocolit până pe platoul de deasupra. Pe vremuri, acolo era o vale puțin adâncă, dincolo de cascadă, chiar până la Porțile Moriei, și prin ea curgea Sirannon, alături de drum. Să mergem și să vedem cum mai stau lucrurile acum.

Găsiră treptele de piatră fără greutate. Gimli le urcă în pas vioi, urmat de Gandalf și Frodo. Ajunși sus, văzură că nu mai puteau merge pe același drum, și pricina pentru secătuirea Pârâului Porții li se dezvălui pe dată. În spatele lor, Soarele ce asfințea umplea cerul apusean și rece cu o lumină aurie, scăpărătoare. În fața lor se întindea un lac negru și neclintit. Nici cer și nici apus nu se rasfrângeau în oglinda lui mohorâtă. Sirannon fusese zăgăzuit și umpluse întreaga

vale. Dincolo de apa amenințătoare se ridicau stânci uriașe, cu pereți aspri apărând palizi în lumina tot mai stinsă: de neînălțurat și de netrecut. Fără urmă de poartă sau intrare, fără fisuri sau crăpături, nimic din toate acestea nu putea Frodo desluși pe suprafața încruntată a pietrei.

- Ția-s Pereții Moriei, spuse Gandalf, arătând spre malul opus al apei. Și acolo se află Poarta, cândva, Poarta Elfilor la capătul drumului dinspre Hollin, pe care am venit noi. Dar drumul acesta este blocat acum. Bănuiesc că nimeni dintre noi nu va dori ca la sfârșitul zilei să înoate în apa asta dătătoare de fiori. Mă duce cu gândul numai la lucruri rele.

- Trebuie să găsim o cale în jurul muchiei dinspre miazănoapte, își dădu Gimli cu părerea. Primul lucru pe care trebuie să-l facem e să urcăm pe poteca principală și să vedem unde ne va duce. Chiar dacă n-ar fi nici un lac acolo, tot nu putem urca poneiul cu bagajele pe scări în sus.

- Oricum, nu putem duce bietul animal în adâncul Minelor, zise Gandalf. Drumul pe sub Munți este întunecos și sunt locuri strâmte și abrupte pe care noi le putem străbate, dar el nu.

- Bietul și bătrânul Bill! îl căină Frodo. La asta nu ne-am gândit. Și bietul Sam. Oare ce-o să spună?

- Îmi pare rău, oftă Gandalf. Bietul Bill ne-a fost un tovarăș de nădejde și mi se frânge inima că acum trebuie să-l lăsăm în voia sorții. Dacă ar fi fost după mine, aș fi călătorit cu mai puține bagaje, n-aș fi luat nici un animal cu mine, cu atât mai

puțin pe acesta pe care-l îndrăgește Sam atâta. Tot timpul m-am temut că o să fim nevoiți s-o apucăm pe aici.

Ziua se apropia de sfârșit și stele reci sclipeau pe cer, sus, deasupra orizontului de la apus, atunci când drumeții, după ce urcară cât putură de repede povârnișul, ajunseră pe malul lacului. În lațime, nu părea să aibă mai mult de șase-șapte sute de iarzi în punctul lui cel mai lat. Până unde se întindea spre sud nu-și puteau da seama în lumina care se stingea; dar capătul dinspre nord nu se afla la mai mult de o jumătate de milă de locul unde se opriseră, iar între coamele stâncoase ce închideau valea și marginea lacului se zărea o fâșie de pământ. Porniră cu pas grăbit înainte, căci încă mai aveau o milă sau două până la acel loc de pe malul îndepărtat spre care țintea Gandalf; și abia acolo aveau să găsească porțile.

Când ajunseră la colțul cel mai nordic al lacului, dădură peste un iaz puțin întins, ce le închidea drumul. Cu apa verde, stătătoare, desfășurat ca un braț vâscos, spre îngrăditura coamelor. Gimli păși înainte nedescurajat și descoperi că apa nu era adâncă, ci doar până la glezne. Ceilalți îl urmară unul după altul, pășind cu grijă, căci sub plantele ce încărcău apa se găseau pietre alunecoase, acoperite cu mușchi, încât fiecare pas era nesigur. Frodo se cutremură de scârbă de câte ori atingeau cu talpa acea apă întunecoasă și mocirloasă.

Când Sam, ultimul dintre ei, ajunse cu Bill pe pământul uscat de pe malul celălalt, se auzi un fâșâit și o plescăitură, ca și când un pește tulburase suprafața liniștită a apei. În

aceeași clipă, întorcând toți capetele, văzură cercuri, cu margini întunecate de umbrele luminii ce se stingea: inele mari se lărgeau tot mai mult dinspre un punct îndepărtat al lacului. Se auzi un bolborosit, apoi tăcere. Înserarea se făcu mai adâncă și ultimele raze ale apusului fură învăluite în nori.

Gandalf grăbi și mai mult pasul, iar ceilalți îl urmară cât puteau ei de iute. Ajunseră pe fâșia de pământ dintre lac și stânci: îngustă, în multe locuri abia dacă era lată de câțiva pași, plină de stânci rostogolite și pietre; găsiră totuși o cărăruie, chiar pe lângă peretele stâncii, cât mai departe cu putință de apa întunecoasă. O milă mai la sud de-a lungul țărmului ajunseră la stejarii-de-piatră. Cioturi și ramuri frânte putrezeau în vâlcele, rămășițe, parese, ale unui fost desiș sau ale unui perete viu ce mărginise odinioară drumul de-a lungul văii inundate. Dar chiar sub stâncă se aflau, încă viguroși și plini de sevă, doi copaci înalți, mai semeți decât orice alt stejar ce-i fusese dat lui Frodo să vadă sau să-și închipuie că puteau exista. Rădăcinile lor masive se întindeau de la stâncă până la marginea apei. Văzuți de departe, din capul scărilor, păruseră niște tufe pipernicite sub stâncile ce se desenaseră nedeslușit; acum însă, se înălțau mult deasupra capetelor, drepti, întunecați, neclintiți, aruncând umbre noptatice adânci în jurul lor, stând ca niște coloane de strajă la capătul drumului.

- Așa deci, am ajuns, îi anunță Gandalf. Aici se sfârșea Drumul Elfilor ce venea de la Hollin. Stejarul-de-piatră era

simbolul celor care locuiau pe acele meleaguri și l-au plantat aici ca să însemne hotarul pământului lor; căci Poarta de Apus a fost făcută mai cu seamă pentru a le servi în negoțul lor cu Seniorii Moriei. Acelea au fost zile fericite, când încă exista prietenie între seminții, chiar și între gnomi și elfi.

- N-a fost vina gnomilor că această prietenie a luat sfârșit, spuse Gimli.

- N-am auzit să fi fost vina elfilor, ripostă Legolas.

- Eu am auzit și de una, și de alta, îi opri Gandalf, și n-am să-mi spun părerea acum. Dar, vă rog pe voi doi măcar, Legolas și Gimli, să fiți prieteni și să mă ajutați. Am nevoie de amândoi. Porțile sunt închise și ascunse și, cu cât le vom găsi mai repede, cu atât va fi mai bine. Noaptea stă să cadă.

Întorcându-se către ceilalți, spuse:

- În timp ce eu caut, vreți, vă rog, să vă pregătiți pentru intrarea în Mină? Căci mă tem că aici suntem nevoiți să ne luăm rămas-bun de la bunul nostru animal de povară. Va trebui să lăsați deoparte cât mai multe dintre lucrurile aduse cu noi pentru vreme rea: nu vă vor fi de trebuință înăuntru și nici, trag nădejde, când vom răzbi de partea cealaltă și ne vom continua călătoria spre Miazăzi. Fiecare va lua o parte din ceea ce a dus poneiul, mai cu seamă merindele și burdufurile cu apă.

- Da', domnu' Gandalf, nu-l poți lăsa pe sărmanu' și bătrânu' Bill în locul ăsta uitat de lume! strigă Sam, mânios și tulburat. Nu îngădui așa ceva și cu asta basta. După ce-a străbătut atâta amar de drum și după toate cele!

- Îmi pare rău, Sam, spuse vrăjitorul. Dar, când se va deschide Poarta, nu cred că vei fi în stare să-l târăști pe Bill înăuntru în lunga beznă a Moriei. Va trebui să alegi între Bill și Stăpânul tău.

- L-ar urma pe domnu' Frodo și-ntr-o văgăună de dragon dacă-l duc eu, protestă Sam. Ar fi totuna cu a-l omorî dacă-l părăsesc aici, cu toți lupii ăștia care dau târcoale.

- Nu va fi totuna cu a-l omorî, așa gândesc, zise Gandalf. Își puse mâna pe capul poneiului și vorbi cu voce scăzută:

- Du-te cu vorbe de povață și ocrotire. Ești un animal înțelept, ai învățat multe în Vâlceaua Despăcată. Caută să ajungi în locuri de pășunat și apoi la Elrond acasă, sau oriunde vei voi tu să mergi. Haide, Sam, adăugă el. Va avea la fel de multe șanse ca și noi să scape de lupi și să ajungă acasă întreg și nevătămat.

Sam stătea abătut lângă ponei, fără să spună ceva. Părând a înțelege ce se întâmplă, Bill îl amușină, punându-și botul lângă urechea lui Sam. Sam izbucni în lacrimi și, mai mult pe orbecăite, începu să desfacă toate curelele și să descarce calabalâcul de pe spinarea poneiului, aruncându-l pe jos. Ceilalți se apucară să aleagă dintre lucruri, punând deoparte tot ce putea fi lăsat în urmă și împărțind restul între ei.

După ce isprăviră treaba asta, se întoarseră spre Gandalf. Bătrânul părea să nu fi făcut nimic. Stătea între cei doi copaci și se uita țintă la peretele gol al stâncii, ca și cum ar fi dorit să sfredească o gaură în ea doar cu puterea ochilor. Gimli

se mișca de colo-colo, ciocanind stâncă din loc în loc cu toporul lui. Legolas stătea lipit de stâncă, parcă în ascultare.

- Bun, iată-ne gata pregătiți, zise Merry, dar unde sunt Porțile? Nu văd nici una.

- Porțile gnomilor nu sunt făcute să fie văzute atunci când sunt închise, explică Gimli. Sunt invizibile, și nici chiar Stăpânii lor nu le pot găsi și nu le pot deschide dacă le este uitată taina.

- Doar că această Poartă n-a fost făcută ca o taină cunoscută doar de gnomi, spuse Gandalf, prinzând brusc viață și răsucindu-se spre ei. Atâta vreme cât lucrurile nu-s cu totul schimbate, ochii ce știu ce caută pot să descopere semnele.

Înaintă până la zid. Chiar între cele două umbre aruncate de copaci se găsea o suprafață netedă, peste care el își trecu mâinile într-o parte și-n alta, murmurând aproape neauzit niște vorbe. Apoi făcu un pas îndărăt.

- Uitați! Acum puteți vedea ceva?

Luna strălucea pe suprafața cenușie a stâncii; dar, o vreme, ceilalți nu zăriră nimic. Apoi, treptat, pe locul peste care trecuseră mâinile vrăjitorului apărură niște linii șterse, ca niște vinișoare firave de argint ce străbat o piatră. La început doar ca niște fire palide de zăbranic, atât de fine, încât abia dacă sclipeau când le prindea luna în razele ei, dar, încetul cu încetul, se lățiră tot mai mult și deveniră tot mai limpezi, până când li se putu desluși desenul.

În partea de sus, până unde putea Gandalf să ajungă, se găsea un arc din litere împletite între ele, scrise în alfabetul elf. Dedesubt, deși din loc în loc firele se pierdeau sau erau întrerupte, se descifra conturul unei nicovale și al unui ciocan, deasupra cărora se zărea o coroană cu șapte stele. Sub acestea, doi copaci, fiecare purtând mai multe în primul pătrar. Mai clar ca toate celelalte strălucea în mijlocul porții o singură stea cu multe raze.

- Acestea sunt însemnele lui Durin! strigă Gimli.
- Și aici e Copacul Elfilor Nobili, adaugă Legolas.
- Și Steaua Casei de Feanor, continuă Gandalf. Sunt lucrate din ithildin ce oglindesc doar lumina stelelor și a lunii și nu strălucește decât când este atins de cineva care rostește vorbe de acum de mult uitate în Pământul de Mijloc. Eu le-am auzit de mult de tot și a trebuit să mă gândesc adânc pînă am putut să mi le reamintesc.

- Ce stă scris acolo? întrebă Frodo, care încerca să descifreze inscripția de pe arc. Credeam că știu alfabetul elfic, dar literele astea nu le pot citi.

- Cuvintele sunt în limba elfică vorbită în Zilele de Odinioară la Apus de Pământul de Mijloc, răspunse Gandalf. Dar ele nu spun nimic important pentru noi. Spun doar atât: *Porțile lui Durin. Stăpânul Moriei. Rostește, prietene, și intră*, iar dedesubt, cu litere mici și aproape șterse, spune așa: *Eu, Narvis, le-am făcut. Celebriombur din Hollin le-a lucrat.*

- Ce înseamnă *rostește, prietene, și intră?* vru să știe Merry.

- E foarte limpede, zise Gimli. Dacă ești prieten, spune parola și porțile se vor deschide, iar tu poți intra.

Aici stă scris cu alfabet Feanorian după cum e felul în Beleriand: Enngn Durin Aran Moria:pedo mellon a minno. Im Narbi hain echant: Celebrimboro Eregion teithant i thibo hin.

- Da, făcu Gandalf gânditor, aceste porți sunt, probabil, Stăpânite prin cuvinte. Unele porți de-ale gnomilor se deschid doar în anumite momente, sau doar pentru cei meniți anume; altele au încuietori și chei de care tot ai nevoie, chiar și când momentul și vorbele sunt cele potrivite și știute. Porțile acestea n-au chei. Pe vremea lui Durin nu erau tainice. Stăteau de obicei deschise și erau semne puse anume să-ți arate drumul spre ele. Dar dacă erau închise, oricine cunoștea cuvântul de deschidere a lor putea să-l rostească și să le treacă pragul. Cel puțin așa se spune din bătrâni, n-am dreptate, Gimli?

- Ba ai, răspuse gnomul. Dar care e acel cuvânt nimeni nu-și mai amintește. Narvi și meșteșugul lui și toți cei de-un neam cu el au dispărut de pe fața pământului.

- Dar *tu* cunoști cuvântul, Gandalf? i se adresă Boromir mirat.

- Nu, răspuse vrăjitorul.

Ceilalți îl priviră disperați: doar Aragorn, care-l știa bine pe Gandalf, rămase tăcut și nepăsător.

- Atunci ce rost a avut să ne aduci în locul ăsta blestemat? strigă Boromir, uitându-se peste umăr, înfiorat, la apa întunecată. Ne-ai spus că odată ai trecut prin Mina. Cum de-a fost cu putință, dacă n-ai știut-cum să intri?

- Răspunsul la prima ta întrebare, Boromir, spuse vrăjitorul, este că nu cunosc cuvântul - încă. Dar vom vedea în curând. Și, adaugă el cu o scăpărare în ochi pe sub sprâncenele stufoase, poți prea bine să te întrebi care-i rostul faptelor mele abia după ce s-au dovedit zadarnice. Cât despre cealaltă întrebare a ta: te îndoiești de povestea mea? Sau nu mai ai putere de judecată? Nu pe aici am intrat. Ci pe la Răsărit.

Și dacă vrei să știi, am să-ți spun că aceste porți se deschid înspre afară. Dinăuntru le poți împinge cu mâinile. De afară nimic nu le clinește, afară doar de vraja poruncii. Nu pot fi împinse cu forța înspre înăuntru.

- Și atunci ce-ai să le faci? întrebă Pippin, fără să se însăimânte de sprâncenele zburlite și încruntate ale vrăjitorului.

- Am să ciocănesc în poartă cu căpățâna ta, Peregrin Took, îl luă vrăjitorul în răspăr. Dacă nici asta n-o să le clinească, iar eu voi fi lăsat în pace cu toate întrebările astea nătângi, o să caut vorbele magice.

Odată știam toate vrăjile în toate limbile elfilor sau ale oamenilor sau ale orcilor, ce erau folosite pentru așa ceva. Îmi mai amintesc încă două sute dintre ele fără să-mi chinui mintea. Dar cred că n-o să fie nevoie decât de câteva

încercări. Și nu va trebui să-i cer lui Gimli ajutorul pentru cuvintele din limba gnomilor cea tainică, pe care n-o dezvăluie nimănui. Vorbele magice erau în elfică, la fel și scrisul de pe arcul de piatră. Nu mă prea îndoiesc de asta.

Se apropie din nou de stâncă și cu toiagul atinse steaua de argint din mijloc, sub semnul nicovalei.

Annon edhellen, edro hi ammen! Fennas nogothrin, lasto beth lammen! spuse el cu voce poruncitoare.

Liniile de argint pieiră, dar piatra cenușie și goală nu se clinti.

De multe ori repetă el vorbele astea, altfel ordonate, sau schimbând câte un cuvânt sau altul. Apoi încercă și alte formule magice, una după alta, vorbind când mai repede și mai tare, când rar și șoptit. Rosti multe cuvinte din limba elfică. Dar de întâmplat nu se întâmplă nimic. Stâncă se înălța în noapte, infinitele stele erau toate aprinse, vântul sufla rece și porțile rămâneau închise.

Gandalf se apropie încă o dată de perete și, ridicându-și brațele, vorbi cu o voce poruncitoare și tot mai mânioasă. *Edro, edro!* strigă el și își izbi toiagul în stâncă. *Deschide-te, deschide-te!* urlă și apoi rosti aceeași poruncă în toate limbile ce fuseseră rostite vreodată la vest de Pământul de Mijloc. Apoi își aruncă la pământ toiagul și se așeză tăcut.

În acea clipă, de foarte departe, vântul aduse până la urechile lor ciulite urletul lupilor. Bill poneiul tresări înspăimântat, iar Sam sări lângă el și-i șopti ceva la ureche.

- Nu-l lăsa să fugă, îl povățui Boromir. Se pare că încă vom avea nevoie de el, dacă nu dau lupii peste noi. Ah, ce mai urăsc iazul ăsta împuțit!

Se aplecă și, culegând de pe jos o piatră mare, o aruncă departe, în apa neagră.

Piatra dispăru cu un plescăit moale; dar tot atunci se auziră un foșnet și un bolborosit. Cercuri mari, încrețite, se formară în jurul locului unde căzuse piatra, mișcându-se încet spre piciorul stâncii.

- De ce-ai făcut ăsta, Boromir? îl mustră Frodo. Și eu urăsc lacul ăsta și mi-e teamă. Nu știu de ce anume: nu de lupi, nici de întunericul din spatele porților, ci de altceva. Mi-e teamă de lac. Nu-l tulbura.

- Tare-aș vrea să putem pleca, se tângui Merry.

- De ce nu se grăbește Gandalf să facă ceva? scânci Pippin.

Gandalf nu lua seama la ei. Stătea cu capul plecat, ori din pricina disperării, ori fiindcă era prea adâncit în gânduri. Urletul sinistru al lupilor se auzi din nou. Încrețiturile apei crescură și se apropiară și mai mult; unele săltau de-acum pe mal.

Cu un gest brusc, care-i sperie pe toți, vrăjitorul sări în picioare. Râdea.

- L-am găsit! strigă el. Bineînțeles, bineînțeles! Absurd de simplu, ca toate ghicitorile când găsești răspunsul.

Își culese toiagul, se apropie de stâncă și spuse cu voce limpede: *Mellon!*

Steaua luci scurt și iar pieri. Apoi, fără nici un zgomot, o poartă mare prinse contur, deși până atunci nu se zărise nici o crăpătură sau balama. Încet, se împărți în două la mijloc și începu să se deschidă în afară, centimetru cu centimetru, până când ambele porți se dădură la o parte și se lipiră de perete. Prin deschiderea ei se zărea o scară înecată în umbre, urcând pieptiș; dar după primele trepte, întunericul era mai adânc decât noaptea. Uimiți, drumeții căscară ochii mari.

- Vasăzică tot m-am înșelat, spuse Gandalf, și Gimli la fel. Dintre toți, doar Merry a fost pe calea cea bună. Cuvântul ce deschidea porțile a stat scris pe arcul de boltă tot timpul! Tălmăcirea ar fi trebuit să sune astfel: *Rostește Prieten și intră*. Nu trebuia decât să rostesc cuvântul elfic pentru *prieten* și ușile se deschideau. Foarte simplu. Prea simplu în zilele astea pline de suspiciune pentru un învățat într-ale istoriilor. Zilele acelea de demult au fost mai fericite. Și-acum să mergem.

Păși înainte și puse piciorul pe prima treaptă. Dar în aceeași clipă se petrecură mai multe lucruri deodată. Frodo simți cum îl apucă ceva de gleznă și căzu țipând. Bill poneiul necheză înspăimântat și, făcând stângămprejur, se repezi în noapte, de-a lungul lacului. Sam țâșni după el, dar, auzind țipătul lui Frodo, fugi înapoi, plângând și blestemând. Ceilalți se răsuciră și văzură apele lacului clocotind, de parcă o armată întreagă de șerpi ar fi venit înotând dinspre capătul lui sudic.

Din apa se târâse în afară un tentacul lung și suplu, verde-pal, fosforescent, ud. La capăt avea niște degete care se

încleștaseră pe glezna lui Frodo și acum îl trăgeau spre apă. Căzut în genunchi, Sam încerca să-l reteze cu pumnalul.

Brațul îi dădu drumul lui Frodo și tot atunci Sam îl prinse în brațe, trăgându-l înapoi și strigând după ajutor. Douăzeci de alte brațe țâșniră din apă. Apa neagră fierbea, iar văzduhul era greu de o duhoare cumplită.

- Intrați pe poartă! Pe scări! Repede! strigă Gandalf, sărind înapoi.

Scoțându-i din starea de groază ce părea să-i fi pironit locului pe toți, în afară de Sam, Gandalf îi mână înainte.

Tocmai la timp. Sam și Frodo urcaseră câteva trepte doar, iar Gandalf începea să urce, când tentaculele apucătoare se zvîrcoliră pe fâșia de țărm și prinseră a pipăi cu degetele lor peretele de stâncă și porțile. Unul chiar șerpui până pe prag, lucind în lumina stelelor. Gandalf se răsuci și se opri. Dacă se gândea la cuvântul care ar fi putut să închidă porțile pe dinăuntru, efortul său era inutil. Multe brațe încolăcite prinseră cele două porți și, cu o forță teribilă, le învârtiră în jurul balamalelor. Cu un ecou înfiorător, ușile se trântiră și toată lumina pieri. Piatra masivă fu străbătută de un zgomot surd, ca de ceva ce se sparge și crapă.

Prinzându-se de brațul lui Frodo, Sam se prăbuși pe o treaptă în întunericul deplin.

- Bietu' și bătrânu' Bill, spuse el cu o voce sugrumată. Sărmanu' Bill! Lupi și șerpi! Șerpii l-au dat gata. A trebuit să aleg, domnu' Frodo. A trebuit să vin cu domnia voastră.

Îl auziră pe Gandalf coborând treptele și izbindu-și toiagul în Porți. Piatra vibră, treptele tremurară, dar porțile rămaseră închise.

- Măi, măi, făcu vrăjitorul. Galeria este acum închisă în urma noastră și nu avem decât o singura cale de ieșire - de partea cealaltă a munților. Din zgomotele pe care le aud, mă tem că au fost îngrămădite pietre și copacii au fost dezrădăcinați și aruncați de-a curmezișul porții. Îmi pare rău, căci copacii erau minunați și creșteau de atâta vreme.

- Am simțit că ne pândeau ceva îngrozitor din clipa în care am atins prima oară apa cu piciorul, zise Frodo. Ce-a fost acel ceva acolo, ori poate au fost mai multe?

- Nu știu, mărturisi Gandalf, dar brațele au fost mânate de un singur țel. Ceva s-a furișat, sau a fost împins afară din apele întunecate de sub munți. În ungherele adânci ale lumii sunt ființe mai străvechi și mai cumplite decât orcii.

Nu-și rosti cu voce tare gândul că, orice ar fi fost ceea ce sălășluia în lac, primul pe care-l înhățase dintre ei toți fusese Frodo.

Boromir murmură ceva pentru sine, dar ecoul pietrelor întoarse murmurul într-o șoaptă răgușită pe care toți o auziră:

- În ungherele adânci ale lumii. Și într-acolo ne ndreptăm noi acum, împotriva voinței mele. Cine ne va arăta drumul în locul ăsta întunecos ca un mormânt?

- Eu, răspunse Gandalf, iar Gimli va merge alături de mine. Urmați-mi toiagul.

Urcând treptele cele mari și trecând în fruntea lor, el își ridică toiagul și în vârful lui se zări o lucire palidă. Scara lată era solidă, fără nici o stricăciune. Două sute de trepte numărară, unele mai late și altele mai înguste; iar la capătul lor dădură peste o galerie boltită, cu podeaua dreaptă ce ducea adânc în întuneric.

- Să ne așezăm, să ne odihnim și să îmbucăm ceva aici, pe platformă. Căci sală de mese n-o să găsim, propuse Frodo.

Începuse să scape de groaza brațului-menghină și dintr-o dată i se făcuse teribil de foame.

Propunerea lui fu primită de toți cu bucurie; se așezară pe treptele de sus, siluete neclare în întunecime. După ce isprăviră de mâncat, Gandalf dădu fiecăruia câte o a treia sorbitură din *miruvor*, licoarea din Vâlceaua Despăcată.

- Din păcate se va isprăvi și asta în curând, zise el, dar cred că avem nevoie de-o înghițitură după groaza de la poartă. Și dacă nu ne ajută norocul, o să avem nevoie de tot ce-a mai rămas înainte să ajungem de partea cealaltă. Să avem grijă și de apă. Sunt multe izvoare și fântâni în galerii, dar nu trebuie atinse. S-ar putea să nu avem unde să ne umplem burdufurile și clondirurile până nu ajungem în Valea Pârâiașului Tainic.

- Cât o să facem până acolo? întrebă Frodo.

- Nu pot spune, răspunse Gandalf. Depinde de multe. Dar dacă mergem drept, fără întâmplări nefericite și fără să ne rătăcim, o să ne ia trei sau patru marșuri, așa nădăjduiesc. Nu pot fi mai puțin de patruzeci de mile între Poarta de Apus

și Poarta de Răsărit în linie dreaptă iar drumul poate să fie tare întortocheat.

După acest popas scurt, porniră din nou la drum. Toți erau nerăbdători să încheie călătoria cât mai repede cu putință și erau hotărâți, oricât ar fi fost de obosiți, să mărșăluiască alte câteva ore bune. Gandalf mergea tot în frunte. În mâna stângă ținea ridicat toiagul său lucitor, a cărui rază abia dacă lumina drumul de sub picioare; în dreapta își ținea sabia, pe Glamdring. În urma lui venea Gimli, cu ochii scăpărând în lumina palidă atunci când își întorcea capul dintr-o parte în alta. În spatele gnomului, Frodo, și el cu sabia lui scurtă, Sting, în mână. Nici o rază nu scăpără din tăișurile celor două săbii; ceea ce le aducea oarecare ușurare, căci, fiind lucrate de fierarii elfi în Zilele de Odinioară, săbiile acestea aveau o lucire rece atunci când se aflau în preajma vreun orc. După Frodo veneau Sam și apoi Legolas, hobbiții mai tineri și Boromir. În întunericul din urmă de tot venea Aragorn, posomorât și tăcut.

Galeria coti de câteva ori, apoi prinse a coborî. Și coborî întruna o bucată bună de vreme înainte să o ia din nou drept. Aerul era tot mai încins și sufocant, dar nu respingător, și din timp în timp simțeau curenți ceva mai reci ce le răcoreau fețele, venind dinspre deschideri doar bănuite în pereții laterali. Păreau să fie multe asemenea deschideri. În raza palidă a toiagului vrăjitorului, Frodo apucă să vadă scări și bolți, coridoare și tuneluri urcând, coborând abrupt sau doar

deschizându-se oarbe de ambele părți. Atât de multe erau, încât îl zăpăceau și cu greu și le-ar fi putut aminti.

Gimli nu prea avea cu ce să-l ajute pe Gandalf, în afară doar de curajul său îndărătnic. Cel puțin nu era tulburat, așa ca ceilalți, de întuneric. Adeseori vrăjitorul se sfătuia cu el acolo unde încrucișările de galerii îl puneau în încurcătură; dar tot Gandalf era cel care avea ultimul cuvânt, de fiecare dată. Minele Moriei erau mai întinse și mai întortocheate decât își putea închipui Gimli, oricât ar fi fost el fiul lui Gloin, gnomul din rasă de munte. Pentru Gandalf, amintirile îndepărtate legate de o călătorie făcută cu atâția amar de ani în urmă îi erau de prea puțin ajutor, dar chiar și în bezna aceea și în ciuda atâtor cotituri ale drumului el știa încotro dorea să meargă, astfel că nu șovăia atâta vreme cât exista o cale ce ducea spre ținta lui.

- Nu vă temeți, îi încurajă Aragorn.

Se opriseră ceva mai mult decât în alte dăți, iar Gandalf și Gimli șușoteau împreună; ceilalți se strânseseră în urma lor, așteptând neliniștiți.

- Nu vă temeți. Am fost cu el în multe călătorii, chiar dacă în nici una atât de întunecoasă; în Vâlceaua Despăcată sunt povești despre fapte de-ale sale mult mai mărețe decât tot ce mi-a fost dat să văd. Nu se va rătăci - atâta vreme cât există o cale ce poate fi găsită. Ne-a adus aici înăuntru cu toată frica noastră, dar ne va scoate de aici, oricât l-ar costa asta. Mai degrabă vă puteți încrede în el să găsească drumul spre casă într-o noapte fără lună, decât în pisicile Reginei Beruthiel.

Grupul avea noroc cu o asemenea călăuză. Căci n-aveau nici lămpașele cu ei și nici alt material din care să-și facă torțe; în zăpăceala disperată de la porți, multe lucruri rămăseseră în urmă. Dar fără nici un fel de lumină ar fi ajuns curând la mare ananghie. Nu numai că erau puzderie de căi între care să aleagă, ci în multe locuri se găseau gropi, puțuri și fântâni negre pe marginile galeriei, ce răspundeau cu ecou pașilor lor. Fisuri și genuni în pereți și podea, și când și când numai ce se deschidea o crăpătură chiar în fața picioarelor lor. Cea mai lată fusese de șapte picioare, iar lui Pippin i-a trebuit multă vreme până a reușit să-și facă destul curaj ca să sară peste prapastia aceea grozavă. Sunetul vijelios al unei ape răsună din adânc, ca și cum o roată uriașă de moară s-ar fi învârtit în fundul hăului.

- Sfoară, murmură Sam. Știam eu c-o să-mi trebuiască dacă n-o am la mine.

Cu cât aceste pericole se îndeseau, cu atât înaintarea lor devenea mai înceată. Aveau de-acum impresia că se învârteau în cerc la temeliiile munților. Erau mai mult decât sfârșiți de oboseală; cu toate acestea, nu le dădea ghes gândul de a se opri undeva. Frodo prinsese ceva curaj după ce scăpase de brațele-menghină și după ce mâncase și luase o înghițitură din licoare; dar de la o vreme îl stăpânea o nouă neliniște, ce se preschimba în frică. Deși în Vâlceaua Despăcată fusese tămăduit după lovitura provocată de pumnal, rana aceea urâtă nu rămăsese fără urmări. Simțurile sale erau mai ascuțite, prinzând mai repede de veste despre

ceea ce nu putea fi zărit. Un semn al schimbării pe care-l băgase curând de seamă era acela că putea vedea în întuneric mult mai bine decât oricare altul dintre tovarășii săi, poate în afară de Gandalf. Și, oricum, era purtătorul Inelului: îi atârna pe piept legat de lanț și când și când îi părea ca o mare greutate. Simțea dincolo de orice îndoială răul aflat deasupra și răul din urma lor, dar nu spunea nimic despre aceasta. Strângea și mai vîrtos mânerul săbiei și-și continua drumul cu îndârjire.

Cei din urma lui vorbeau arar, și atunci doar în șoapte grăbite. În afară de propriii lor pași nu se auzea alt zgomot: bufniturile înfundate ale picioarelor de gnom ale lui Gimli; călcătura grea a lui Boromir; pasul ușor al lui Legolas; tropăitul moale, abia auzit, al tălpilor hobbiților; și, în spate, pașii rari, fermi, ai lui Aragorn, cu picioarele lui lungi. Când se opreau câte un moment, n-auzeau absolut nimic, decât poate, din când în când, susuraturile și picururile stinses ale unei ape nevăzute. Cu toate acestea, Frodo începu să audă, sau doar își imagina că aude, și altceva: ca o călcătură stinsă a unor tălpi goale și moi. Niciodată îndeajuns de puternică, nici îndestul de aproape, ca să fie sigur de ceea ce auzea; dar, odată început, sunetul acela nu se curma atîta vreme cât însoțitorii Inelului erau în mișcare. Și totuși nu putea fi vorba de ecou, căci atunci când se opreau, tropăitul continua puțin de unul singur și abia apoi înceta.

Trecuse de miezul nopții când intraseră în Minele Moriei. Mergeau de câteva ore bune, doar cu câteva popasuri scurte,

când Gandalf ajunse la primul obstacol cu adevărat serios. Înaintea lui se găsea o arcadă mare, din care se desfașurau trei coridoare: toate duceau în aceeași direcție generală: spre răsărit; dar coridorul din stânga se prăvălea, în timp ce al treilea, cel din dreapta, urca, iar cel din mijloc părea să ducă drept înainte, neted și orizontal, însă foarte îngust.

- De locul ăsta nu-mi amintesc câtuși de puțin, spuse Gandalf, stând nehotărât sub boltă.

Își ridică toiagul, în speranța că va găsi niște semne sau vreo inscripție care să-l ajute în alegere; dar nimic de acest fel nu se zărea.

- Sunt prea obosit să mă hotărâsc, clătină el din cap. Și mă gândesc că și voi sunteți la fel de obosiți ca și mine, dacă nu și mai și. Am face bine să poposim aici pentru restul nopții. Știți ce vreau să spun. Aici e întotdeauna întuneric, dar afară Luna coboară spre asfințit și a trecut mai mult de jumătate din noapte.

- Săracu' Bill, oftă Sam. Mă-ntreb pe unde-o fi. Nădăjduiesc că lupii nu l-au înhățat încă.

La stânga mării arcade descoperiră o ușă de piatră: stătea pe jumătate închisă, dar se deschidea ușor la o simplă împingere. În spatele ei părea să fie o încăpere săpată în stâncă.

- Încet! încet! strigă Gandalf când Merry și Pippin dădură buzna bucuroși să descopere un loc unde să se poată odihni măcar cu sentimentul că erau oarecum la adăpost față de

cum ar fi fost în galeria aceea deschisă. Ușurel! încă nu știți ce-i înăuntru. Intru eu primul.

Gandalf intră prevăzător și ceilalți se înșiruiră în urma lui.

- Poftim, zise el, arătând cu toiagul spre mijlocul podelei, înaintea picioarelor lui zăriră o groapă mare, rotundă, ca un fel de gură de fântână. Lanțuri rupte și ruginite coborau de pe margine în puțul negru. În apropiere se găseau bucăți de piatră.

- Poftim, nimerea vreunul dintre voi înăuntru și încă nici acum n-ar fi ajuns să întrebe când va ajunge la fund, îl muștră Aragorn pe Merry. Lăsați călăuza să meargă înainte atâta vreme cât aveți una.

- Pare să fi fost camera gărzilor, făcută anume pentru straja celor trei galerii, explică Gimli. Și puțul ăsta e limpede că servea drept fântână pentru străjeri, și era acoperit cu un chepeng de piatră. Chepengul însă s-a sfărâmat, așa că trebuie cu toții să fim atenți pe întuneric.

Ciudat, dar Pippin se simțea atras de fântână. În vreme ce tovarășii săi desfăceau paturile și-și pregăteau culcușurile pe lângă pereții încăperii, cât mai departe cu putință de puțul din podea, el se târâ pe burtă până la buza lui și se uită înăuntru. Parcă simțea un curent rece pe față, înălțându-se din adâncimi nevăzute. Sub stăpânirea unui impuls de moment, căută cu mâna o piatră și o aruncă înăuntru. Își simți inima bătând de multe ori până când auzi un sunet. Apoi, departe jos, ca și cum piatra căzuse în apă adâncă în

cine știe ce peșteră, răsună un *pleosc*, foarte îndepărtat, dar amplificat de ecoul puțului gol.

- Ce-a fost asta? strigă Gandalf.

Răsuflă ușurat când Pippin mărturisi că el era vinovatul.

- Took neghiob! mârâi el. Asta e o călătorie serioasă, nu o plimbare de plăcere de-a hobbiților. Data viitoare să te arunci tu înăuntru, ca să nu mai avem necazuri. Acum stai liniștit.

Câteva minute nu se mai auzi nimic; apoi, însă, din adâncuri urcă un ciocănit stins: *toca-toc, toc-toca-toc*. Ciocăniturile încetară, dar după ce ecoul încetă și el, reîncepură: *toca-toc, toc-toca-toc, toca-toca-toc*. Sunetul era neliniștitor, de parcă ar fi fost un fel de semnal; însă după scurt timp ciocănitul se pierdu de tot și nu mai reveni.

- Dacă ăsta n-a fost ciocănit de ciocan, atunci n-am auzit un ciocănit în viața mea, zise Gimli.

- Ba asta a fost, confirmă Gandalf, și nu-mi place defel. Poate că n-are nici o legătură cu piatra aia prostească a lui Peregrin; dar e posibil să fi tulburat ceva ce ar fi trebuit să rămână netulburat. Vă rog, nu mai faceți așa ceva. Să sperăm că ne vom putea odihni fără alte necazuri. Iar tu, Pippin, vei sta primul de strajă, drept răsplată, mârâi el și se înveli în pătură.

Pippin rămase amărât lângă ușă, în întunericul beznă; tot timpul se răsucea și se învârtea, cuprins de teamă că ceva se va târâ afară din puț. Tare ar fi vrut să astupe gura puțului,

măcar cu o pătură, dar nu îndrăzne să se urnească din loc sau să se apropie de el, deși Gandalf părea să fi adormit.

Gandalf însă era treaz, doar că stătea nemișcat și tăcut. Era cufundat în gânduri, încercând să-și amintească fiecare amănunt al călătoriei lui de demult în Minele Moriei și cugetând plin de neliniște la drumul pe care trebuia să-l urmeze mai departe; dacă o apuca acum pe o cale greșită, s-ar fi putut dovedi o adevărată nenorocire. După o oră se sculă și se duse lângă Pippin.

- Du-te într-un colț și trage un pui de somn, băiete, îi spuse el cu o voce blândă. Vrei să dormi, așa bănuiesc. Eu nu pot să pun geană peste geană, așa că la fel de bine pot să stau de veghe. Știu ce e cu mine, murmură el, așezându-se pe jos lângă ușă. Am nevoie să fumez. N-am mai pus gura pe tutun din dimineața dinaintea furtunii de zăpadă.

Ultimul lucru pe care-l zări Pippin înainte să-l cuprindă somnul fu silueta întunecată a bălanului vrăjitor ghemuit pe podea, ferind o surcică aprinsă în căușul palmelor, între genunchi. Scăpărarea de o clipă dezvălui nasul lui ascuțit și un fuior de fum.

Gandalf fu cel care-i trezi pe toți. Stătuse și veghease de unul singur aproape șase ore, lăsându-i să se odihnească.

- Și în timpul veghii m-am hotărât, le spuse el. Nu-mi place cum apare calea de mijloc; și nu-mi place mirosul celei din stânga: de-acolo urcă o duhoare puturoasă și, dacă n-am dreptate, înseamnă că nu-s călăuză. Am să urmez calea din dreapta. E vremea să urcăm din nou.

Timp de opt ore de întuneric, fără a pune la socoteală două popasuri scurte, mărșăluiră înainte, fără să întâlnească vreo primejdie, fără să audă ceva, fără să vadă altceva decât lucirea palidă a toiagului vrăjitorului, plutind ca un licurici în fața lor. Galeria aleasă de ei urca întruna în curbă. Din câte puteau ei să-și dea seama, curbele erau largi, parcă în spirală, și pe măsură ce urcau deveneau tot mai înalte și mai spațioase. Nu se zărea nici o deschidere spre alte galerii sau tuneluri, de nici o parte, podeaua era dreaptă, solidă sub picioare, fără puțuri sau crăpături. Era limpede că ajunseseră la ceea ce odaia fusese o galerie principală; acum puteau înainta mai repede decât în timpul primului marș.

Astfel au izbutit să străbată cincisprezece mile, măsurate în linie dreaptă înspre soarerăsare, cu toate că în fapt trebuie că merseseră vreo douăzeci sau chiar mai multe. Pe măsură ce drumul urca tot mai mult, parcă și Frodo prinse mai mult curaj; dar tot se mai simțea apăsător și tot mai auzea, din când în când, sau i se năzărea că aude, în urma lor departe și dincolo de călcătura și lipăitul pașilor lor, un pas ce-i urmărea și care nu era ecou.

Mărșăluiră atât cât îi ținură pe hobbiți puterile, fără să se oprească, și toți se gândeau acum la un loc unde să poată dormi, când, fără veste, pereții din dreapta și din stânga dispărură. Ar fi zis că pătrunseseră, printr-o intrare boltită, într-un spațiu întunecos și gol. Din spate venea un curent de aer mai cald, dar fețele lor erau învăluite în bezna rece. Se

oprire și se strânseseră neliniștiți unii în alții. Gandalf părea încântat.

- Am ales drumul cel bun, spuse el. În sfârșit am ajuns în partea unde se locuia și, după câte-mi dau seama, nu suntem departe de galeriile de la răsărit. Dar ne găsim foarte sus, mult deasupra Porții Pârâiașului Tainic, dacă nu cumva greșesc. După cum simt aerul, ne aflăm într-o sală mare. Am să risc și am să aprind o lumină adevărată.

Își ridică toiagul și preț de o clipă se ivi o lumină orbitoare, ca o scăpărare de fulger. Umbre uriașe țâșniră și zburară și într-o fracțiune de secundă zăriră un tavan imens, tare sus deasupra capetelor lor, susținut de nenumărate coloane puternice, tăiate în piatră. Înaintea lor și de o parte și de alta se întindea o sală uriașă și pustie; pereții negri, lustruiți și netezi ca sticla, scăpărau și străluceau. Zăriră încă alte trei intrări, trei arcade la fel de negre: una drept în fața lor, spre răsărit, și încă una de fiecare parte. Apoi lumina se stinse.

- Doar atât îndrăznesc acum, zise Gandalf. Pe vremuri erau ferestre mari în pereții muntelui și puțuri ce duceau până la lumina zilei din părțile de sus ale Galeriilor. Cred că la ele am ajuns, dar afară s-a lăsat iarăși noaptea, așa încât până mâine dimineață nu ne putem da seama. Dacă am dreptate, mâine vom zări zorii strecurându-se înăuntru. Dar până una-alta mai bine să nu mergem mai departe. Să ne odihnim dac-om putea. Până aici totul a mers strună și cea mai mare parte a drumului prin beznă s-a sfârșit. Dar încă

nam isprăvit și până jos, la Porțile ce se deschid spre lume, e drum lung.

Însoțitorii Inelului își petrecură noaptea în sala mare ca o peșteră, strânși unii în alții într-un ungher, ca să se ferească de curenți: prin arcadă dinspre răsărit părea să pătrundă fără oprire aer rece. Peste tot în jurul lor, așa cum stăteau ei întinși, atârna întunericul gol și imens, iar ei se simțeau apăsați de singurătatea și vastitatea sălilor dăltuite în stâncă și de păienjenii fără sfârșit al scărilor și galeriilor. Cele mai cumplite născociri ale minții hrănite de zvonurile cele mai negre pe care le auziseră hobbiții păleau în fața amenințării și a minunii Moriei.

- Trebuie că aici a trudit odată o mare mulțime de gnomi, spuse Sam, și fiecare dintre ei mai harnic decât viezurele, și asta timp de cinci sute de ani, ca să sfredelească toate astea, și aproape totul în stâncă dură. Pentru ce-au făcut-o? Doar n-au trăit în văgăunile astea întunecoase?

- Astea nu sunt văgăuni, îi spuse Gimli. Asta este Marele Regat și Oraș Subteran al Gnomilor și în străvechimea lui nu a fost întunecat, ci plin de lumină și splendoare, așa cum se pomenește în cântecele noastre.

Se ridică și, stând în picioare în întuneric, începu să cânte cu o voce adâncă, în timp ce ecourile se înălțau departe, spre tavan:

Pământul tânăr, munții verzi,

Și luna albă, fără pete – Dar pietre, râuri, n-aveau nume,
Când Durin a pornit în lume. El a numit și văi și dealuri
Și din fântâni gustă întâiul
Când peste-a Lacului Oglindă
S-a aplecat, văzu coroana De stele pe un fir de-argint
Deasupra umbrei feței sale.

Era o lume fără seamăn,
În Zilele de Odinioară,
Pân-au pierit semeții regi
Din Nargothrond și Gondolin Spre soare-apune, peste
Mări:
Frumoasa lume-a lui Durin

Un rege a fost, pe-un tron cioplit
În săli de piatră-ntre coloane,
Cu bolți de aur și podele
De-argint, și rune-ale puterii
Pe ziduri scrise și pe uși – Lumini cerești luceau de-a
pururi În lămpi cioplite din cristale Nici când de nori și
nopti umbrite.

Izbeau ciocane-n nicovale
Gravari și cioplitori deodată
Aici tăiau, legau dincolo,
Mineri, zidari, săpau, clădeau,
Iar perla și opalul palid

Luceau în solzii de metale,
Pe scuturi, platoșe, ori săbii și sulii drepte și topoare.

Neobosit era poporul
Lui Durin pe atunci, sub munte! La harpe menestrel
cântau Iar sus la porți chemau trompete.

Lumea-i pustie, munții reci,
Pe vetre-n fierării, cenușă;
Nici harfa nu mai e ciupită
Și nici ciocanul nu mai cade –
În sălile lui Durin, beznă,
Și umbră pe mormântul lui în Moria, în Khazad-dum Doar
stele-apuse mai apar
În noaptea Lacului-Oglindă,
Acolo unde-n ape-adânci
Coroana lui încă mai zace
Până când Durin preaslăvitul Din somnul lui se va trezi.

- Îmi place! exclamă Sam. Aș vrea să-l învăț și eu. În
Moria, în Khazad-dum! Dar asta face ca întunericul să fie
parcă și mai apăsător, când mă gândesc la toate lămpile alea.
Mai sunt și-acum grămezi de giuvaiericale și aur care zac pe-
aici?

Gimli nu răspunse. După ce-și cântase cântecul, nu mai
voia să spună nimic.

- Grămezi de giuvaiericale? repetă Gandalf. Nu, orcii au
jefuit Moria adeseori, n-a mai rămas nimic în sălile de sus.

Și de când au fugit gnomii, nimeni nu cutează să caute în puțurile și cămărilor din adâncuri. Sunt înecate în ape - sau într-un vâl de spaimă.

- Și-atunci pentru ce vor să se întoarcă gnomii aici? întrebă Sam.

- Pentru *mithril*, răspuse vrăjitorul. Bogăția Moriei nu stătea în aur și giuvaiericele, alea erau jucăriile gnomilor; nici în fier, servitorul lor. Dintr-astea găseau ei aici, e adevărat, mai ales fier; dar nu aveau nevoie să sape după ele: tot ce-și doreau puteau să aibă făcând negoț. Căci numai aici din întreaga lume se găsea argintul de Moria, sau argintul adevărat, cum l-au numit unii: *mithril* este numele elfic. Gnomii au un nume pentru el, pe care nu vor să-l rostească. Valoarea lui era de zece ori mai mare decât cea a aurului, iar acum e neprețuit; căci prea puțin a mai rămas pe suprafața pământului, și nici măcar orcii nu îndrăznesc să sape aici după el. Filoanele duc spre miazănoapte, spre Cardhras, și în jos, spre adâncuri: gnomii nu-și dezvăluie taina; dar așa cum *mithril* a dat naștere la bogăția lor, tot așa le-a adus decăderea. Au săpat cu prea mare lăcomie și prea în afund, tulburând ceea ce-i făcuse să fugă: Blestemul Iui Durin. Căci aproape tot ce-au scos ei la lumină au venit orcii și au strâns și au dat drept tribut lui Sauron, care râvnește la tot.

Mithril! continuă Gandalf. Cine nu și-l dorea. Putea fi bătut precum aurul, lustruit precum sticla; gnomii puteau face din el un metal ușor și totuși mai tare decât oțelul călit. Frumusețea lui era a argintului obișnuit, dar frumusețea

mithril-ului nu se ofilea, nu pălea. Elfii îl iubeau foarte mult și din multele lucruri pe care le făceau din el era și *ithildin*, piatra lunii, pe care ați văzut-o pe porți. Bilbo avea o za din inele de *mithril*, pe care i-a dăruit-o Thorin. Mă-ntreb ce s-o fi ales de zava aia. Poate că încă se pune praful pe ea în Casa Mathom din Michel Delving, așa bănuiesc.

- Ce? striga Gimli speriat, ieșind din muțenia lui. O za din argint de Moria? Țasta a fost dar regesc.

- Așa e. Eu nu i-am spus niciodată nimic, dar prețul ei era mai mare decât întregul Comitat și tot ce se găsește în el.

Frodo nu spuse nimic, își băgă doar mâna sub tunică și atinse inelele cămășii sale de zale. Îi veni amețeala la gândul că umblase cu o asemenea comoară din Comitat sub jacheta lui. Bilbo știa? Fără îndoială că știa prea bine acest lucru. Într-adevăr, un dar regesc. Dar acum gândurile îi zburară de la Minele întunecate spre Vâlceaua Despăcată, la Bilbo, la Fundătura lor și la zilele când Bilbo încă nu plecase. Își dorea din toată inima să fie din nou acolo și în acele zile anume, să tundă pajiștea, să plivească florile și să nu fi auzit niciodată de Moria, de *mithril* - sau de Inel.

Se lăsă o tăcere adâncă. Unul câte unul, adormiră. Frodo făcea de strajă. Ca o răsuflare ce ar fi pătruns prin uși nevăzute dinspre locuri adânci, așa îl cuprinse pe el frica. Mâinile îi erau reci, fruntea acoperită de broboane de sudoare. Ascultă. Toată mintea lui se concentra pe ascultare și pe nimic altceva timp de două ore care trecură cumplit de

greu; dar nu auzi nici un sunet, nici măcar năzăritul ecou al vreunui pas.

Veghea lui aproape că se sfârșise când, departe, acolo unde-și închipuia că se află arcada dinspre apus, i se păru că zărește două puncte palide de lumină, aproape ca niște ochi fosforescenți. Tresări. Capul îi căzuse în piept. „Te pomenești că am adormit în gardă, își zise el. Tocmai visam ceva.” Se ridică, se frecă la ochi și rămase în picioare, ațintindu-și privirile în întuneric, până când Legolas îi luă locul.

Când se întinse, adormi aproape imediat, dar visul părea să se continue: auzea șoapte, vedea două puncte palide de lumină apropiindu-se, încet. Se trezi și descoperi că ceilalți vorbeau în șoaptă lângă el și că o lumină slabă îi cădea pe față. Sus de tot, deasupra arcadei dinspre răsărit, printr-un puț aproape de tavan, pătrundea o rază lungă de lumină palidă; în partea cealaltă a sălii, prin arcada dinspre miazănoapte, o altă rază abia scăpără în depărtare.

Frodo se ridică în capul oaselor.

- Bună dimineața, spuse Gandalf. Căci în sfârșit e din nou dimineața. Vezi, am avut dreptate. Suntem sus de tot, în partea de răsărit a Moriei. Înainte să se sfârșească ziua de azi ar trebui să găsim Porțile cele Mari și să vedem apele Heleșteului Oglinzii ce se află în Valea Pârâiașului Tainic, undeva în față.

- Voi fi foarte bucuros, spuse Gimli. Am vrut să ajung în Moria, e mareașă, cu adevărat, dar a devenit prea încărcată de întuneric și amenințări; și n-am găsit nici un semn lăsat

de ai mei. Acum mă îndoiesc că Balin a trecut vreodată pe aici.

După ce luară masa de dimineață, Gandalf hotărî să o pornească la drum de îndată.

- Suntem obosiți, dar ne vom odihni mai bine după ce vom fi ieșit, le spuse el. Nu cred că vreunul dintre voi își mai dorește să petreacă încă o noapte în Moria.

- Chiar că nu, zise Boromir. Pe ce drum apucăm? Spre arcada ceea dinspre răsărit?

- Poate, zise Gandalf. Dar încă nu sunt sigur unde ne aflăm. Dacă nu m-am rătăcit de tot, cred că suntem deasupra și undeva la mieznoapte față de Porțile cele Mari, și s-ar putea să nu se dovedească atât de ușor să găsim drumul cel bun până jos la ele. Poate că arcada dinspre răsărit se va arăta a fi drumul pe care trebuie să-l urmărim, dar, înainte să ne hotărâm, să ne uităm puțin în jurul nostru. Să ne ducem la lumina aia din arcada dinspre mieznoapte. Dacă am găsi o fereastră, ne-ar fi de mare ajutor, însă mă tem că lumina pătrunde doar prin niște puțuri lungi.

Urmându-l, însoțitorii Inelului trecură pe sub arcada nordică. Se pomeniră într-un coridor larg. Pe măsură ce înaintau de-a lungul lui, lumina devenea tot mai puternică, și abia atunci văzură că aceasta pătrundea pe o ușă aflată la dreapta lor, înaltă, cu pragul de sus drept, ușa de piatră încă stătea prinsă în balamale, pe jumătate deschisă. Dincolo de ea se găsea o cameră mare și pătrată. Era slab luminată, dar

pentru ochii lor, după atâta vreme petrecută în beznă, părea orbitor de puternică, așa încât clipiră atunci când pășiră.

Înăuntru, picioarele lor stârniră stratul gros de praf de pe podea și se împiedicară de tot felul de lucruri ce zăceau aproape de prag și ale căror forme nu izbutiră să le deslușească din prima clipă. Camera era luminată printr-un puț larg săpat sus de tot, în peretele mai îndepărtat, dinspre răsărit, urca în pantă, iar la capătul celălalt se putea zări un pătrat mic de cer albastru. Lumina din puț cădea drept pe o masă din mijlocul camerei, un bloc prelung dintr-o singură bucată, cam de două picioare înălțime, pe care era așezată o dală masivă din piatră albă.

- Arată ca un mormânt, murmură Frodo și, stăpânit de un presentiment ciudat, se aplecă în față ca să se uite mai atent.

Gandalf i se alătură pe dată. Dala avea încrustate adânc pe ea câteva rune.

- Acestea sunt runele lui Daeron, din cele folosite în vremurile de demult ale Moriei, explică Gandalf. Aici stă scris astfel, în graiul gnomilor și cel al oamenilor:

BALIN, FIUL LUI FUNDIN SENIORUL MORIEI

- Vasăzică a murit, spuse Frodo. M-am temut de-asta. Gimli își trase gluga peste față.

V Podul Khazad-dum

Însoțitorii Inelului rămaseră tăcuți lângă mormântul lui Balin. Frodo se gândi la Bilbo, la prietenia lui cea lungă cu gnomul și la vizita lui Balin în Comitat, cu atâta timp în urmă. În camera aceea colbuită din inima munților, părea că trecuseră o mie de ani de atunci și că totul se petrecuse pe fața cealaltă a lumii.

Într-un târziu se urniră din loc, se uitară în sus și începură să caute orice semn ce le-ar fi putut spune ceva despre soarta lui Balin sau despre ce se petrecuse cu neamul lui. În partea cealaltă a încăperii era o ușă mai mică, chiar sub gura puțului. Abia acum văzură că în apropierea celor două uși se găseau multe oseminte răspândite pe jos, iar printre ele spade frânte, capete de securi, scuturi și coifuri străpunse. Unele dintre spade erau încovoiate la vârf: iataganele orcilor, cu tăișuri înnegrite.

În pereții de stâncă erau scobite nenumărate firide, iar în ele se aflau cufere de lemn mari, legate în cercuri de fier. Toate fuseseră sparte și jefuite; dar lângă capacul sfărâmat al unuia dintre ele se găsea ceea ce mai rămăsese dintr-o carte. Sfâșiată, tăiată, pe jumătate arsă, mânjita de asemenea cu pete negre sau mai întunecate, de parcă erau urme de sânge, încât prea puțin se mai putea citi din ea. Gandalf o luă în mâini cu multă grijă, dar paginile se fărâmițară și se rupseră atunci când o puse pe catafalc. Câtăva vreme o studie atent, fără să scoată un cuvânt. Stând de o parte și de alta a lui, Frodo și Gimli vedeau, pe măsură ce el dădea paginile cu băgare de seamă, că erau scrise de multe mâini deosebite una

de alta, în rune din Moria și din Ținutul de Jos, iar pe alocuri în caligrafie elfică.

Într-un târziu, Gandalf își ridică privirile.

- Pare-se că e un catastif al sorții poporului lui Balin, spuse el. Din câte înțeleg, începe cu venirea lor în Valea Pârâiașului Tainic, acum aproape treizeci de ani: paginile poartă numere ce ar însemna anii de după venirea lor. Prima pagină e notata cu *unu-trei*, care va să zică lipsesc cel puțin două pagini de la început. Ascultați aici:

l-am gonit pe orci de la poarta cea mare și camera - cred; următorul cuvânt e neclar, ars; probabil gărzii - i-am măcelărit pe mulți în soarele - cred - strălucitor, în vale. Floi a fost răpus de o săgeată. El l-a ucis pe cel mare. Ceva neclar aici, apoi Floi sub iarba de lângă Heleșteul Oglinzii. Următoarele două sau trei rânduri nu le pot citi. După care: Am ales sala a douăzeci și una dinspre capătul de la miazănoapte, să locuim în ea. Este nu știu ce. Se spune ceva despre un stâlp. Apoi: Balin și-a așezat tronul în încăperea Mazarbul.

- Încăperea Catastifelor, spuse Gimli. Am impresia că în ea ne aflăm acum.

- Așa o fi, după aia nu mai pot citi o bună bucată, continuă Gandalf, doar cuvântul *aur*, și *Securea lui Durin* și ceva cu *scut*. Apoi *Balin e acum Stăpân peste Moria*. Aici pare să se sfârșească un capitol. Câteva steluțe, apoi alt scris, și deslușesc *Am găsit argint adevărat*, și mai încolo cuvântul *bine bătut*, și apoi, ah înțeleg! *mithril*; și ultimele două

rânduri: *Oin să caute arsenalele din a Treia Subterană, ceva ce merge spre apus, neclar, spre Poarta Hollin.*

Gandalf tăcu și puse câteva foi deoparte.

- Mai sunt câteva pagini de felul ăsta, scrise mai degrabă la repezeală și mâncate de foc, dar la lumina asta nu pot descifra prea mult din ce-i scris pe ele. Aici trebuie că lipsesc mai multe foi, pentru că numerotarea începe cu *cinci*, al cincilea an al coloniei, din câte îmi dau seama. Stați să văd. Nu, prea sunt rupte și pătate; nu le pot citi. Poate izbutim la lumina soarelui. Stați: aici e ceva: un scris mare, lăbărțat, în alfabet elfic.

- Asta trebuie să fie mâna lui Ori, își dădu cu părerea Gimli, aruncând o privire peste brațul vrăjitorului. Știa să scrie repede și bine și adeseori folosea literele elfice.

- Mă tem că veștile pe care le scrie cu caligrafia lui frumoasă nu-s prea bune, spuse Gandalf. Primul cuvânt limpede este *jale*, restul rândului s-a pierdut, se termină cu *seara*. Sunt aproape sigur că e *aseară*, și vine *ziua fiind noiembrie zece, Balin, Stăpânul Moriei, a căzut în Valea Pârâiașului Tainic, un orc l-a săgetat de după un bolovan, l-am ucis pe orc, dar mulți alții... dinspre răsărit, dinspre Râul Argintului*. Restul paginii este atât de neclar, încât abia de mai pot descifra ceva, dar parcă tot mai văd aici *am pus drugii pe porți, și apoi, putem să-i împiedicăm mult dacă, și apoi poate îngrozitor și suferă*. Săracul Balin! Din câte se înțelege, n-a păstrat mai mult de cinci ani titlul pe care și l-a luat. Mă-ntreb ce s-a întâmplat după asta; dar n-avem vreme

să stăm să punem laolaltă ultimele foi. Asta e ultima pagină din toate.

Tăcu și oftă.

- E cumplit ce scrie, continuă el. Mă tem că sfârșitul lor a fost crud. Ascultați. *Nu putem ieși. Au luat Podul și a doua sală. Frar și Loni și Nali au pierit acolo. Patru rânduri sunt înnegrite, nu mai înțeleg decât s-a dus acum 5 zile. Ultimele rânduri sună așa: iazul a ajuns până la zid la Poarta dinspre Apus. Pândarul din Apă l-a luat pe Oin. Nu putem ieși. Vine sfârșitul, și apoi bubuie, bubuie în adânc. Mă-ntreb ce-nseamnă asta. Ultimul lucru scris aici este o mâzgălitura de litere elfe: vin. Apoi nimic.*

Gandalf tăcu și rămase cufundat în gânduri. Încăperea păru deodată să-i copleșească pe toți cu groaza și amenințarea ei.

- *Nu putem ieși*, murmură Gimli. Pentru noi a fost bine că iazul și-a retras puțin apele și că Pândarul dormea în adânc, la capătul dinspre miazăzi.

Gandalf își înalță capul și se uită în jur.

- Se pare că ultima dată au ținut piept la ambele porți, spuse el, dar nu mai rămăseseră mulți atunci. Așa s-a sfârșit încercarea de-a recuceri Moria. Temerară, dar nebunească. Na sosit încă vremea. Acum mă tem că trebuie să ne luăm rămas-bun de la Balin, fiul lui Fundin. Aici trebuie să rămână, în sălile străbunilor săi. Vom lua acest document, Documentul din Mazarbul, și ne vom uita la el mai târziu. Mai bine îl ții tu, Gimli, ca să-l duci înapoi lui Dain, dacă vei

ajunge. Sunt sigur că va voi să-l vadă, chiar dacă îl va dura cumplit. Haideți, să mergem. Dimineața e pe sfârșite.

- Pe unde-o luăm? întrebă Boromir.

- Înapoi în sală, răspunse Gandalf. Măcar vizita noastră în această încăpere n-a fost zadarnică. Acum știu unde ne aflăm. Asta trebuie să fie, așa cum a zis Gimli, încăperea Mazarbul; iar sala trebuie că e a douăzeci și una de la Capătul de Miazănoapte. Prin urmare, trebuie să ieșim pe sub bolta răsăriteană a sălii și s-o apucăm spre dreapta și spre miazăzi, apoi în jos. A Douăzeci și Una Sală trebuie să se găsească la Nivelul Șapte, adică la șase nivele peste cel al Porților. Să mergem. Înapoi în sală.

Abia apucă Gandalf să rostească aceste vorbe, când se auzi un zgomot mare: un *Buum* rostogolit, ce părea să răsună din adâncurile îndepărtate și să se răsfrângă în lespezile tremurânde sub tălpile lor. Însăpăimântați, se repeziră la ușă. *Duum, duum*, iar se rostogolea zgomotul, de parcă niște mâini colosal de mari ar fi preschimbat cavernele Moriei într-o tobă imensă. Apoi se auzi o bubuitură ce făcu stânca să se înfioare de ecou: un corn uriaș sufla în sală, iar alți corni și niște țipete ascuțite se auziră în depărtare. Apoi pași mulți, care se apropiau în fugă.

- Vin! strigă Legolas.

- Nu putem ieși! urlă Gimli.

- Prinși în capcană! țipă Gandalf. De ce-am zăbovit? Uite cum am fost prinși, la fel cum au fost și ei înainte. Dar atunci n-am fost eu aici. Să vedem ce...

Duum, duum se auzea bubuitul tobei și pereții se zgâlțâiră.

- Închideți ușile și proptiți-le! strigă Aragorn. Și nu vă dați ranițele jos, cât puteți de mult: încă mai avem șansă să ne tăiem drum și să ieșim.

- Nu! se opuse Gandalf. Nu trebuie să ne închidem înăuntru. Țineți ușa de la miazăzi întredeschisă! Pe acolo o să ieșim, dacă prindem clipa.

Din nou izbucni chemarea aspră a cornului și țipete ascuțite îi răspunseră. Se auzeau pași apropiindu-se pe coridor. Săbiile zăngăniră și zornăiră când însoțitorii Inelului și le scoaseră din teci. Glamdring scăpără cu o străfulgerare palidă, iar muchiile lui Sting luciră.

Boromir se puse cu umărul la ușa dinspre apus.

- Așteaptă! N-o închide încă, spuse Gandalf.

Făcu un salt înainte, până la Boromir, și se îndreptă de spate, înălțându-se atât cât era el de lung.

- Cine vine aici să tulbure pacea lui Balin, Seniorul Moriei? strigă el cu o voce tunătoare.

Izbucniră niște hohote hârșâite, ca și cum s-ar fi prăvălit bolovani într-un puț; din vuietul acela se desluși o voce care striga o poruncă. *Duum, buum, duum* bubuiau tobele din adâncuri.

Cu o mișcare fulgerătoare, Gandalf pași în dreptul întredeschiderii ușii, împingându-și înainte toiagul. Un fulger orbitor luminează încăperea și coridorul de afară. Preț de o clipă, vrăjitorul se uită într-acolo. Coridorul şuiera și zbârnâi de săgețile ce trecură la un fir de păr de capul vrăjitorului, care sări înapoi.

- Orci, mulți, spuse el. Unii sunt uriași și fioroși: Urukșii negri din Mordor. Se țin încă la distanță, dar mai e ceva acolo. Un căpcăun-de-peșteră, din cel mare, așa cred, sau chiar mai mulți. Pe aici n-avem cum scăpa.

- Și nici o altă speranță, dacă vor veni și la ușa cealaltă, spuse Boromir.

- Aici încă nu se aude nimic, îi anunță Aragorn, care stătea cu urechea lipită de ușa de la răsărit. Coridorul de aici coboară drept în jos, pe o scară: e limpede că nu se întoarce în sală. Dar nu e bine să fugim orbește pe aici, urmați îndeaproape. Nu putem bloca ușa. Cheia a dispărut, broasca e spartă și se deschide spre interior. Mai întâi trebuie să facem ceva să-i ținem în loc pe dușmani. Să-i facem să se teamă de încăperea Mazarbul! spuse el fioros, încercând tăișul lui Anduril, sabia sa.

Pe coridor răsunară pași grei. Boromir se repezi în ușă și o împinse până se închise; apoi o propti cu tăișuri frânte de săbii și cu bucăți de lemn. Grupul se retrase în partea cealaltă a încăperii. Dar încă nu se ivise momentul să poată fugi. O izbitură în ușă o făcu să se cutremure; după care, scrâșnind, începu să se deschidă, împingând înapoi proptelele. Un braț uriaș și un umăr, cu o piele neagră și solzi verzi, se înfipseră prin deschizătură. În partea de jos a ei se strecură o labă la fel de uriașă, turtită și fără degete. De afară nu se auzea nici cel mai mic zgomot.

Boromir se repezi și izbi în braț cu toată puterea de care era în stare; dar sabia lui zăngăni, alunecă într-o parte și căzu din mâna lui tremurândă. Tăișul era știrbit.

Dintr-o dată, luându-l și pe el prin surprindere, Frodo simți o mânie fierbinte cuprinzându-i inima.

- Comitatul! strigă el și, dintr-un salt, fu lângă Boromir, se aplecă și înfipse vârful lui Sting în laba aceea înfiorătoare.

Un urlet rupse tăcerea și laba se smuci îndărăt, aproape smulgându-l pe Sting din mâna lui Frodo. Din tăiș picurau stropi negri, fumegând pe podea. Boromir se trânti încă o dată în ușă, închizând-o cu putere.

- Unul pentru Comitat! strigă Aragorn. Mușcătura hobbitului este adâncă! Ai un tăiș bun, Frodo, fiu al lui Drogo!

O izbitură în ușă, urmată de încă o izbitură și încă una. Berbeci și baroase loveau în ea. Ușa crăpă, se smulse din balamale și deodată în ea se ivi o deschizătură mare. Săgeți șuierară prin ea, dar se loviră de peretele dinspre miazănoapte, căzând neputincioase pe podea. O chemare de corn izbucni, pași se apropiară în fugă și orcii, unii după alții, se repeziră în încăpere.

Câți erau, nimeni nu le mai ținu șirul. Încleștarea fu cumplită, dar orcii își pierdură cumpătul în fața unei apărări atât de înverșunate: Legolas săgetă pe doi în gât, Gimli seceră picioarele unuia care sărise pe lespedea lui Balin. Boromir și Aragorn uciseră mulți. Când căzu și al treisprezecelea, ceilalți se retraseră țipând, lăsându-i pe

apărători nevătămați; doar Sam se alesese cu o zgârietură în creștet. Îl salvase faptul că și-l aplecase la vreme; după care îl căsăpi pe orc, înfigându-și cu nădejde pumnalul primit la Gruiri. În ochii lui căprui mocnea un foc ce l-ar fi făcut chiar și pe Ted Roșcovanul să se retragă dacă l-ar fi văzut.

- Acum e momentul! strigă Gandalf. Să fugim până nu vine căpcăunul!

Dar, chiar în timp ce se retrăgeau și înainte că Pippin și Merry să fi ajuns la scara de pe coridor, o căpetenie de orci, uriașă cât un stat de om, înveșmântată în zale negre din cap până-n picioare, sări în încăpere; în urma ei se îngrămădiră ceilalți. Fața lătăreața și teșită era oacheșă. Ochii precum doi cărbuni, limbă roșie; purta în mână o suliță lungă. Cu o mișcare bruscă a scutului cât el de mare, orcul-căpetenie abătu lovitura săbiei lui Boromir, iar pe acesta îl împinse cât colo, trântindu-l la podea. Aplecându-se iute ca un șarpe gata de atac, pentru a se feri de lovitura lui Aragorn, se năpusti asupra fugarilor și-și aruncă sulița drept spre Frodo. Îl nimeri în partea dreaptă, încât Frodo fu împins în perete și ținut acolo. Cu un strigăt, Sam apucă sulița de coadă, însă aceasta se frânse. Dar chiar în vreme ce orcul își aruncă deoparte măciuca și scotea din teacă sabia cu tăișul lat, Anduril se prăvăli asupra coifului său. Izbucni o scăpărare ca o flacără și coiful se despică. Orcul căzu cu țeasta crăpată. Cei care-l urmau fugiră urlând atunci când Boromir și Aragorn se repeziră la ei.

Duum, duum bubuiau tobele în adâncuri. Vocea de tunet se rostogoli încă o dată spre ei.

- Acum! dădu Gandalf semnalul. Ultima șansă. Fugiți!

Aragorn îl culese pe Frodo de unde zăcea lângă zid și fugi spre scări, împingându-i pe Merry și pe Pippin. Ceilalți îi urmară, dar Gimli trebui să fie tras cu de-a sila de acolo de către Legolas; în ciuda pericolului, el rămăsese lângă mormântul lui Balin, cu capul aplecat. Boromir trase ușa dinspre răsărit în urma lui, făcând-o să scârțâie din balamale: cu toate că avea inele mari de fier de ambele părți, nu putea fi închisă pe de-a-ntregul.

- Mă simt bine, șopti Frodo. Pot să umblu. Pune-mă jos. Aragorn aproape că îl scăpă din brațe, atât era de uimit.

- Credeam că ești mort! exclamă el.

- Încă nu, spuse Gandalf. Dar n-avem vreme de stat și de minunat. Hai, valea, toți pe scări! Așteptați-mă puțin când ajungeți jos, dar dacă nu apar curând, porniți fără mine. Mergeți iute și alegeți drumurile ce o iau spre dreapta și în jos.

- Nu te putem lasă să ții ușa de unul singur, spuse Aragorn.

- Faceți precum am spus! se răsti la el Gandalf. Aici săbiile nu-și mai au rostul. Porniți!

Coridorul nu era luminat de nici un puț, așa încât întunericul era deplin. Orbecăiră în jos pe trepte fără număr, apoi se uitară în urmă, dar nu puteau vedea nimic, doar undeva, departe sus, lucirea stinsă a toiagului vrăjitorului.

Părea să stea încă de pază la ușa închisă. Respirând cu greutate, Frodo se rezemă de Sam, care-l cuprinse cu brațele. Stăteau și se uitau în susul scărilor, în întuneric. Lui Frodo i se păru că aude vocea lui Gandalf acolo sus, murmurând vorbe ce coborau spre ei de-a lungul tavanului înclinat, ca un ecou suspinat. Nu putea înțelege vorbele. Zidurile păreau să tremure. Când și când, bătăile de tobă bubuiau și se rostogoleau spre ei: *duuum, duum*.

Deodată, în capul scărilor țâșni o lumină albă. Apoi un scrâșnet stins și un bubuit greu. Bătăile de tobă izbucniră cu sălbăticie: *duum, duum, buum-duum*, iar apoi încetară. Gandalf zbură pe scări în jos și se prăbuși la pământ în mijlocul lor.

- Ei, ei. S-a sfârșit, spuse vrăjitorul ridicându-se cu greu în picioare. Am făcut tot ce-am putut. Însă mi-am găsit nașul și aproape că m-a distrus. Dar nu stați aici. Mergeți! O vreme va trebui să vă descurcați fără lumină: sunt cutremurat. Mergeți! Mergeți! Unde ești, Gimli? Vino cu mine în față! Iar voi țineți-vă cât mai aproape!

Porniră orbecăind după el, întrebându-se ce se petrecuse. *Duum, dumm*, se auzea bubuitul tobelor: înăbușite acum, și de foarte departe, dar îi însoțea. Nici un alt sunet în urmă. Nici tropăit de picioare, nici voci. Gandalf n-o luă nici la stânga, nici la dreapta, căci tunelul părea să înainteze în direcția dorită de el. Când și când scări care coborau, cincizeci de trepte, poate mai mult, spre un nivel aflat mai jos. Până una-alta, acesta era cel mai mare pericol pentru ei; în întuneric nu vedeau când urmau treptele, decât atunci

când ajungeau la ele și puneau piciorul în gol. Gandalf își pipăia drumul cu toiagul, ca un orb.

La capătul unei ore întregi merseseră o milă, poate ceva mai mult, și coborâseră multe scări. Încă nu se auzea vreun zgomot de urmărire. Aproape că începeau să sperie că scăpaseră. La capătul celei de-a șaptea scări, Gandalf se opri.

- Începe să fie cald, gâfâi el. Ar trebui să fim acum jos, cel puțin în dreptul Porților. Curând, așa cred, ar trebui să căutăm o cotitură la stânga, ca să ne ducă spre răsărit. Nădăduiesc să nu fie departe. Sunt tare ostenit. Trebuie să mă odihnesc aici un pic, chiar dacă toți orcii zămisliți vreodată sunt pe urmele noastre.

Gimli îl apucă de braț și-l ajută să se așeze pe o treaptă.

- Ce s-a întâmplat acolo sus, la ușă? întrebă el. Ai dat nas în nas cu toboșarul?

- Nu știu, răspunse Gandalf. Dar dintr-o dată m-am trezit în față cu ceva ce nu mi-a mai fost dat să văd. La altceva nu m-am putut gândi decât la o vrajă care să zăvorască ușa. Știu multe, dar ca să faci asemenea lucrare așa cum trebuie e nevoie de timp, și chiar și atunci ușa poate fi spartă prin forță.

Și cum stăteam acolo, auzeam voci de orci de partea cealaltă; în orice clipă, îmi ziceam, or s-o spargă. Nu deslușeam ce spuneau; păreau să vorbească în limba aia îngrozitoare a lor. N-am prins decât *ghash*; adică „foc”. Apoi ceva a intrat în încăpere - am simțit prin ușă, și chiar și orcii

s-au înspăimântat și au tăcut. Acel ceva a atins inelul de fier, și atunci m-a simțit pe mine și vraja mea.

Nu pot să spun ce-a fost, dar nicicând n-am simțit o asemenea înfruntare. Descântecul de rupere a vrăjii mele era cumplit. Aproape că m-a răpus. Preț de o clipă ușa n-a mai ascultat de puterea mea și a început să se deschidă. A trebuit să rostesc o Poruncă. S-a dovedit o încercare mult prea mare. Ușa s-a făcut fărâme. Ceva întunecos ca un nor acoperea toată lumina dinăuntru, iar eu am fost aruncat pe trepte în jos. Tot peretele s-a năruit, și am impresia că și tavanul.

Mă tem că Balin a fost îngropat în adânc și poate că mai e și altceva îngropat acolo. Nu pot spune ce. Dar măcar tunelul din urma noastră a fost astupat în întregime. Ah! Nu m-am simțit nicicând atât de sleit, dar trece. Și acum, cum te simți tu, Frodo? N-a fost vreme să-ți spun, dar n-am fost în viața mea mai încântat ca atunci când ți-am auzit glasul. Tare m-am temut că Aragorn purta în brațe un hobbit viteaz, dar mort.

- Ce să fie cu mine? făcu Frodo. Sunt viu și nevătămat, din câte-mi dau seama. Sunt rănit, mă doare, dar nu-i chiar atât de rău.

- Ei bine, spuse Aragorn, nu pot spune decât că hobbiții sunt făcuți dintr-un aluat cum n-am mai întâlnit. Dacă știam, aș fi vorbit mai cu blândețe în Hanul din Bree! Lovitura aia de suliță ar fi dat gata și un mistreț!

- Uite că pe mine nu m-a dat gata, sunt bucuros s-o spun, chiar dacă mă simt ca și cum aș fi fost prins între ciocan și nicovală.

Frodo tăcu. Avea dureri când respira.

- Semenii cu Bilbo, zise Gandalf. Ai în tine ceva mai mult decât pare la prima vedere, așa cum i-am spus și lui de mult de tot.

Frodo se întrebă în sinea lui dacă nu cumva cuvintele lui însemnau mai mult decât lăsau să se-nțeleagă.

Își văzură de drum mai departe. Nu trecu mult și Gimli rupse tăcerea. Avea vederea bună în întuneric.

- Mi se pare că văd o lumină în față. Dar nu e lumina de zi. E roșie. Ce poate fi?

- *Ghash*, șopti Gandalf. Nu cumva asta au vrut să spună: că etajele de jos sunt cuprinse de flăcări? Dar n-avem de ales decât să ne continuăm drumul.

Curând lumina aceea nu mai păru doar o năzărire: toți o vedeau. Licărea și lumina zidurile jos, în galerie, în fața lor. Acum puteau zări și drumul: înainte cobora abrupt, iar ceva mai departe se găsea o arcadă joasă; pe acolo venea lumina tot mai puternică. Aerul se făcea din ce în ce mai fierbinte.

Când ajunseră la arcadă, Gandalf trecu pe sub ea, făcându-le celorlalți semn să se oprească. Se opri și el de partea cealaltă și fața i se lumină de o lucire roșie. Dar Gandalf se retrase iute.

- Încă o blestemăție, spuse el, în semn de bun venit pentru noi, fără îndoială. Măcar știu unde ne aflăm: am

ajuns la Primul Adânc, nivelul aflat chiar sub Porți. Aceasta e a Două Sală a Bătrânei Moria, iar Porțile sunt în apropiere: dincolo de capătul dinspre răsărit, pe stânga, la mai puțin de un sfert de milă. Peste Pod, în sus, pe o scară lată, de-a lungul unui drum lat prin Prima Sală și afară. Dar veniți de vedeți!

Se uitară cu toții. În fața lor se găsea o altă sală ca o peșteră. Mai înaltă și mult mai lungă decât aceea în care dormiseră. Se găseau aproape de capătul estic; spre vest, totul se pierdea în beznă.

În mijloc se înălța un șir dublu de coloane copleșitor de înalte. Erau tăiate sub formă de trunchiuri de arbori vânjoși, ale căror ramuri susțineau tavanul ca o dantelărie de nervuri de piatră. Aveau suprafața netedă, neagră, dar lucirea roșie se oglindea în ea. În podea, aproape de capătul de jos a două coloane uriașe, se căsca o crăpătură mare. Din ea ieșea o lumină roșie înspăimântătoare și câte o limbă de foc scăpa la margine și se încolăcea în jurul picioarelor coloanelor. Fuioare de fum negru pluteau în aerul încins.

- Dacă am fi venit pe drumul principal de sus, am fi fost prinși aici, spuse Gandalf. Să sperăm că focul se află acum între noi și urmăritori. Veniți. Nu mai e vreme de pierdut.

Abia apucă să rostească aceste vorbe, când auziră din nou bubuitul care-i urmărea: *duum, duum, duum*. Departe, dincolo de umbrele din capătul vestic al sălii, răsunară strigăte și chemări de corn. *Dumm, dumm*: coloanele păreau să se cutremure și flăcările să tresalte.

- Acum, ultima cursă, spuse Gandalf. Dacă soarele strălucește afară, mai avem vreme să scăpăm. După mine!

O lua la stânga și porni în fugă pe podeaua netedă. Distanța era mai mare decât părea. În timp ce alergau, auziră bubuitul și ecoul multor picioare care fugeau în urma lor. Un urlet ascuțit sfâșie aerul: fuseseră văzuți. Răsună un zăngănit de arme. O săgeată trecu șuierând peste capul lui Frodo.

Boromir izbucni în râs.

- La asta nu s-au așteptat, spuse el. Focul le-a tăiat calea. Suntem pe partea care nu trebuie.

- Uitați-vă înainte! strigă Gandalf. Podul e aproape. E periculos și îngust.

Pe neașteptate, Frodo văzu în fața lui un hău negru. La capătul sălii podeaua dispărea și se prăbușea într-o genune necunoscută. Până la poarta ce da afară se putea ajunge doar pe un pod îngust de piatră, fără margine sau parapet, ce lega malurile hăului, curbându-se deasupra lui pe o lungime de cincizeci de picioare. Era un sistem de apărare străvechi, folosit de gnomi împotriva oricăror dușmani care ar fi cucerit Prima Sală și tunelurile exterioare. Nu-l puteau străbate decât în șir, unul câte unul. La buza prăpăstiei Gandalf se opri, iar ceilalți se strânseră în spatele lui.

- Ia-o înainte, Gimli, spuse el. Urmează Pippin și Merry.

Drept, apoi în sus, pe scările de dincolo de ușă.

Săgețile cădeau între ei. Una îl nimeri pe Frodo și țâșni înapoi. Alta străpunse pălăria lui Gandalf și rămase acolo ca o pană neagră. Frodo se uită în spate. Dincolo de foc, văzu o

mulțime de siluete negre care se agitau: păreau să fie sute și sute de orci. Roteau în aer sulițe și săbii ce scăpărau roșii ca sângele în lumina focului. *Duum, dumm*, se rostogoleau bubuiturile tobelor, tot mai tare și mai tare, *dumm, duum*.

Legolas se răsuci și puse o săgeată în arc, deși distanța era mare pentru arcul lui mic. Trase, dar mâna îi alunecă și săgeata nimeri în podea. Legolas scoase un strigăt de deznădejde și teamă. Apărură doi căpcăuni uriași; aduceau cu ei lespezi mari de piatră, pe care le aruncară pe jos, astfel încât să le servească drept punți peste foc. Dar nu căpcăunii îl umpluseră de groază pe elf. Orcii rupeau rândurile și se retrăgeau, de parcă ei înșiși căzuseră pradă fricii. Ceva venea din urma lor. Ce anume era nu putea fi zărit: ca o umbră colosală, în mijlocul căreia se afla o formă întunecată, ai fi zis că era om după cum arăta, numai că mult mai mare; și părea să cuprindă în sine o putere și o spaimă ce în același timp o lua înaintea lui.

Acel ceva ajunsese până la marginea focului și lumina păli ca acoperita de un nor. Apoi, iute că gândul, sări peste crăpătură. Flăcările vuiră în semn de salut și se involburară în jurul lui, și un fum negru se vălătuci în aer. Părul lui lung și revărsat se aprinse și străluci orbitor pe spate. În mâna dreaptă purta un tăiș, ca o limbă de foc ascuțită; în stânga ținea un bici cu multe șfichiuri.

- Vai, vai! se tângui Legolas. Un Balrog! A venit un Balrog! Gimli holbă ochii.

-Blestemul lui Durin! strigă el și, lăsând securea să-i cadă, își acoperi fața cu palmele.

- Un Balrog, murmură Gandalf. Acum înțeleg.
Se clătină pe picioare și se rezemă cu tot trupul în toiagul lui.

- Ce soartă năprasnică! Și eu sunt atât de ostenit.

Silueta neagra urmată de un râu de foc se repezi spre ei. Orcii urlară și se năpustiră peste punți. Atunci Boromir își înălță cornul și suflă în el. Chemarea răsună ca un tunet și ca un muget, precum un urlet izbucnit din mai multe gâtlejuri sub tavanul uriașei grote. Preț de o clipă, orcii dădură înapoi și feroasa umbră se opri. Dar ecourile se stinseră la fel de brusc precum o flacără stinsă de un vânt întunecos, și dușmanul porni iarăși înainte.

- Peste pod! urlă Gandalf, regăsindu-și forțele. Fugiți!
Dușmanul acesta e mai presus de puterea oricărui dintre voi. Eu trebuie să-l împiedic să treacă. Fugiți!

Aragorn și Boromir nu dădură ascultare poruncii lui, ci rămaseră pe poziții, unul lângă altul, în spatele lui Gandalf, la capătul îndepărtat al podului. Ceilalți se opriră chiar în prag, în partea cealaltă a sălii, și se răsuciră să privească, nesimțindu-se în stare să-l lase singur în fața dușmanului pe cel ce-i adusese până acolo.

Balrogul ajunsese la pod. Gandalf stătea în mijlocul arcului, sprijinit cu mâna stângă în toiag, dar ținând în dreapta sabia Glamdring, ce lucea cu o lumină albă și rece. Dușmanul se opri încă o dată, înfruntându-l, și umbra din jurul lui se

întinse ca două aripi uriașe. Înălță biciul și plesnele lui șuierară și pocniră. Din mâinile lui țâșniră flăcări. Dar Gandalf nu se clinti.

- Nu poți trece, spuse vrăjitorul.

Orcii se opriră locului și o liniște ca de mormânt se așternu.

- Sunt slujitorul Focului Tainic, mânduitorul văpăii din Anor, spuse Gandalf. Nu poți trece. Focul întunecat nu te va ajuta, văpaie din Udun. Întoarce-te înapoi în Umbră! Nu poți trece.

Balrogul nu răspunse. Focul din el păru a se stinge, dar întunericul se adânci. Pași încet înainte, pe pod, și dintr-o dată se trase în sus, la o mare înălțime, și aripile i se deschiseră dintr-un zid până în celălalt. Gandalf însă putea fi văzul scânteind în întuneric; părea mic și singur-singurel: cărunț, adus de spate, ca un copac uscat înainte de-a începe furtuna.

Din umbra aceea țâșni ca un fulger o sabie roșie. Glamdring îi răspunse cu o scăpărare albă. Răsună un zăngănit de arme și izbucni o fulgerare albă, ca un pumnal. Balrogul căzu înapoi pe pământ și sabia lui zbură cât colo, în bucăți de metal topit. Vrăjitorul se clătină pe pod, făcu un pas îndărăt și apoi rămase neclintit.

- Nu poți trece! '

Aplecându-se în față, Balrogul făcu un salt până în mijlocul podului. Biciul lui se roti în aer și șuieră.

-Nu-i poate ține piept singur! strigă Aragorn deodată și se repezi înapoi pe pod. *Elendil!* urlă el. Sunt cu tine, Gandalf!

-Gondor! strigă Boromir și se avântă pe urmele lui.

În acea clipă, Gandalf ridică toiagul și, cu un strigăt, izbi podul dinaintea lui. Toiagul se frânse și-i căzu din mână. O pală de un alb orbitor țâșni în sus. Podul crăpă. Se frânse drept la picioarele Balrogului și piatra pe care stătea acesta se prăvăli în hău, în vreme ce restul rămase suspendat, tremurând ca o limbă de stâncă avântată în gol.

Cu un urlet cumplit, Balrogul se prăbuși în față, iar umbra lui se nărui și ea și dispăru în genune. Dar chiar în timp ce cădea, el plesni cu biciul și sfârcurile acestuia șfichiuiră și se încolăciră în jurul genunchilor vrăjitorului, trăgându-l spre marginea limbii de piatră.

Gandalf se clătină, căzu, se prinse cu disperare de piatră și alunecă în abis.

-Fugiți, nebunilor! urlă el și se făcu nevăzut.

Focurile se stinseseră, lăsând în urmă o beznă adâncă. Însoțitorii Inelului stăteau ca țintuiți de groază, cu privirile pierdute în genune. Nici n-apucară Aragorn și Boromir să pună piciorul pe pământ, că rămășițele podului se frânseseră și căzură în prăpastie. Aragorn îi trezi pe toți cu un strigăt.

-Veniți! Acum vă voi duce eu mai departe! strigă el.

Trebuie să dăm ascultare ultimei lui porunci. După mine!

Se repeziră disperați în sus pe scările cele mari, de dincolo de ușă, cu Aragorn în frunte și Boromir la urmă. În capul

scărilor începea o galerie largă, ce răspundea cu ecou pașilor lor. O străbătură în fugă. Frodo îl auzi lângă el pe Sam plângând și abia atunci își dădu seamă că și el alerga plângând. *Dumm, dummm, dummm*, bubuiau tobele în urmă, un sunet de jale acum, și stins; *dummm!*

Fugeau. În față, galeria se lumina tot mai mult; puțuri mari străpungeau tavanul. Fuga lor se iuți. Intrară într-o sală strălucind de lumina zilei ce pătrundea prin ferestrele înalte dinspre răsărit. O străbătură în goană. Trecură de ușile ei masive și sfărâmate și pe neașteptate înaintea lor se deschisera Porțile cele Mari, o boltă de lumină orbitoare.

Câțiva orci făceau de straajă ciuciți în umbrele stâlpilor celor mari ce se înălțau semeți de-o parte și de alta a porților, dar porțile însele erau sparte și prăbușite la pământ. Dintr-o lovitură Aragorn doborî căpetenia gărzilor ce i se pusese în cale și ceilalți orci o zbughiră care-ncotro îngroziți de furia lui. Însoțitorii Inelului trecură pe lângă ei în goană, fără să-i ia în seamă. Fugind, trecură și de Porți și la fel coborâră și treptele mari de piatră roasă de vreme, pragul Moriei.

Astfel ajunseră într-un sfârșit, dincolo de orice speranță, sub cerul liber și simțiră vântul răcorindu-le obrazii.

Nu se opriră decât la o aruncătură de suliță de ziduri. În jurul lor se întindea Valea Pârâiașului Tainic. Umbra Munților Cețoși cobora asupra ei, dar înspre soare-răsare pământurile erau scăldate de o lumină de aur. Abia trecuse un ceas de la crucea amiezii. Soarele strălucea; norii erau albi și înalți.

Priviră în urmă. Arcada Porților se căscă întunecată sub umbra munților. Abia auzit și departe în adânc, pământul era răscolit de bubuitul tobelor: *dummm*. Un fuior subțire de fum se încolăcea în văzduh. Nimic altceva nu se zărea; de jur împrejur, valea era pustie. *Dummm*. Jalea îi copleşi în cele din urmă, iar ei se lăsară pradă plânsului: unii în picioare, tăcuți, alții prăbușiți la pământ. *Dummm, dummm*. Bubuitul tobelor se stinse.

VI Lothlorien

- Mă tem, vai! că nu putem sta mult aici, spuse Aragorn. Se uită spre munți și își ridică spada.

Rămâi cu bine, Gandalf! strigă el. Nu ți-am spus eu : *Dacă treci de porțile Moriei, fii cu băgare de seamă!* Vai, cât de adevărate mi-au fost vorbele! Ce speranță avem fără tine?

Se răsuci spre ceilalți.

- Trebuie să ne descurcăm fără speranță, spuse el. Cel puțin mai putem încă fi răzbunați. Să ne încingem spadele și să nu mai jelim! Veniți! Avem un drum lung și multe de făcut.

Se ridicară cu toții și priviră în jur. Spre nord, valea se pierdea într-o strungă de umbre între doi pinteni uriași ai munților, deasupra cărora străluceau trei piscuri albe. Celebdil, Fanuidhol și Cardhras, Munții Moriei. În capătul celălalt al văii, un torent curgea ca o dantelă albă peste o

înlanțuire nesfârșită de cascade scurte și o ceață de spumă atârna în văzduh, la poalele munților.

- Acolo e Scara Pârâiașului Tainic, arată Aragorn spre cascade. Pe drumul săpat adânc de-a lungul torentului ar fi trebuit noi să venim dacă soarta ar fi fost mai îngăduitoare.

- Sau Cardhras mai puțin crud, adăugă Gimli. Ia iute-l cum stă și zâmbește la soare!

Își agită pumnul spre cel mai îndepărtat dintre piscurile cu căciulă de zăpadă, apoi îi întoarse spatele spre răsărit, pintenul lung al muntelui se sfârșea ca retezat; dincolo de el se zăreau câmpiile îndepărtate, întinse, pierdute în zare. Spre sud. Munții Cețoși înaintau până unde puteau ajunge privirile. La mai puțin de o milă distanță, și puțin mai jos față de locul unde stăteau ei, căci încă se aflau sus, pe latura vestică a văii, se găsea un heleșteu. Lung, de formă ovală, ca un uriaș vârful de sulită înfipt afund în strunga nordică; dar capătul lui sudic ieșea din umbre, sub cerul luminat de soare. Cu toate acestea, apele erau întunecate: un albastru-adânc, la fel cu cerul limpede al serii văzut dintr-o încăpere luminată de un felinar. Oglinda lui era liniștită, neclintită. Era înconjurat de o pajiște netedă, coborând ușor în pantă din toate părțile, până la malul său sterp și nevălurit.

- Și acela-i Heleșteul Oglinzii, adâncul Kheled-zaram! zise trist Gimli. Îmi aduc aminte cum ne-a spus el: „Să vă bucurați la vederea lui! Dar nu vom putea zăbovi acolo”. Mult o să mai am de mers până voi simți din nou bucurie. Eu

sunt cel ce trebuie să se grăbească, iar el, cel ce trebuie să zăbovească.

Însoțitorii Inelului porniră în josul drumului ce începea la Porți. Un drum pietros, hârtopit, care se pierdu curând într-o potecuță șerpuind printre pârlouge și grozame ce se împingeau în afară dintre crăpăturile stâncoase. Dar încă se putea vedea că, în vremuri de mult apuse, un mare drum pietruit urcase dinspre șesurile regatului gnomilor. Din loc în loc, la marginea cărării se găseau ruinele a ceea ce fuseseră odată construcții din piatră, precum și movile verzi în vârful cărora creșteau zvelți mesteceni sau brazi suspinând în vânt. Cotind spre est, după cum îi ducea poteca, ajunseră până aproape de pajiștea Heleșteului Oglinzii, unde, nu departe de potecă, se înălța o singură coloană, spartă la capătul de sus.

- Asta-i Piatra lui Durin! strigă Gimli. Nu pot să trec mai departe fără să mă abat pentru o clipă să privesc minunăția văii!

- Grăbește-te, atunci, îl sfătui Aragorn, privind în urmă spre Porți. Soarele asfințește devreme. Orcii n-or ieși ei înainte de amurg, dar noi trebuie să fim departe înainte de a se înnopta. Luna e aproape în al patrulea pătrar, încât la noapte o să fie beznă.

- Frodo, vino cu mine! îl chemă gnomul, sărind la marginea potecii. N-am să te las să pleci până nu vezi Kheled-zaram.

Fugi la vale pe panta lungă și verde. Frodo îl urmă cu un mers încet, atras, în ciuda durerii și a oboselii, de apa liniștită și albastră. Sam porni după el.

Gimli se opri la piciorul coloanei de piatră și privi în sus. Era crăpată, roasă de vreme, iar runele aproape șterse de pe suprafața ei nu mai puteau fi citite.

- Coloana asta însemnează locul de unde s-a uitat Durin pentru prima oară în Heleșteul Oglinzii, spuse gnomul. Hai să privim și noi o dată, înainte să plecăm.

Se aplecară deasupra apei întunecate. La început nu zăriră nimic. După câteva clipe, prinseră contur munții înconjurători ce se oglindeau într-un albastru-profund, iar piscurile erau ca un panaș de flăcări albe deasupra lor; dincolo de ele, o pată de cer. Ca niște nestemate cufundate în adânc luceau stelele scăpărătoare, cu toate că deasupra cerul era scaldat de lumina soarelui. Din siluetele lor aplecate nu se zăreau nici măcar umbrele.

- Ah, Kheled-zaram, cel limpede și minunat, spuse Gimli. Acolo zace coroana lui Durin până se va trezi el. Cu bine!

Se înclină, se răsuci pe călcâie și o luă iute în sus pe pajiștea verde, spre drum.

- Ce-ai văzut? îl întrebă Pippin pe Sam, dar Sam era prea adâncit în gânduri ca să răspundă.

Drumul o lua acum spre miazăzi și cobora cu repeziciune, ieșind dintre malurile văii. Ceva mai jos dădură peste o fântâna adâncă, plină cu apă limpede precum cristalul, din care un firicel se prelingea peste o buză de piatră și apoi se

prăvălea scăpărând și susurând printr-un canal stâncos abrupt.

- Asta-i izvorul din care crește apoi Râul Argintului, le spuse Gimli. Nu beți din el. E rece ca gheața.

- Nu departe de aici devine un râu vijelios, căci își strânge apele din multe alte izvoare de munte, explică Aragorn. Calea noastră îl însoțește de-a lungul multor mile. Căci am să vă duc pe drumul ales de Gandalf și nădăjduiesc să ajungem mai întâi la pădurile unde se varsă Râul Argintului în Râul cel Mare - acolo.

Priviră în direcția în care arăta el și în fața lor văzură izvorul sărind prin albia văii și mai departe, în jos, spre șesuri, până se pierdea într-o ceață aurie.

- Acolo se află pădurile din Lothlorien, zise Legolas. Cea mai frumoasă așezare a semenilor mei. Nicăieri altundeva nu sunt copaci ca acolo. Căci toamna frunzele nu cad, ci se colorează auriu. Abia când vine primăvara cu verdeața ei cea nouă cad și ele, și atunci ramurile se îngreunează de flori galbene; iar podeaua pădurii este aurie, tot auriu este tavanul și pilaștrii ei sunt argintii, căci scoarța copacilor este netedă și cenușie. Așa glăsuiesc încă și acum cântecele noastre din Codrul Întunecimii. Inima mi s-ar bucura de m-aș afla sub streșinile acelei păduri și de-ar fi primăvară.

- Inima mi s-ar bucura chiar și iarna, zise Aragorn. Dar se află la multe mile de-aici. Să ne grăbim.

O vreme, Frodo și Sam izbutiră să țină pasul cu ceilalți; dar Aragorn, în fruntea șirului, îi obliga să meargă prea repede,

astfel că nu după mult timp cei doi rămaseră în urmă. Nu mâncaseră nimic de la primele ceasuri ale dimineții. Tăietura îl ardea pe Sam ca focul și aproape că nu-și mai simțea capul pe umeri. În ciuda soarelui strălucitor, vântul îi părea rece după întunericul cald al Moriei. Îl trecu un fior. Frodo resimțea fiecare pas ca pe o durere și abia mai putea respira.

La un moment dat, Legolas privi peste umăr și, văzându-i ramași departe în urmă, strigă în față spre Aragorn. Toți se opriră, iar Aragorn fugi îndărăt, chemându-l pe Boromir cu el.

- Îmi pare rău, Frodo! exclamă el plin de grijă. Atâtea s-au întâmplat astăzi, și cumplit ce trebuie să ne grăbim, dar uite că am uitat că ești rănit; și tu, Sam. Ar fi trebuit să ne spuneti. N-am făcut nimic să vă ușurăm mersul, așa cum ar fi trebuit, cu toate că toți orcii din Moria sunt pe urmele noastre. Haideți! Puțin mai încolo e un loc unde ne putem odihni o vreme. Acolo voi face tot ce voi putea pentru voi. Hai, Boromir. O să-i ducem în cârcă.

Curând ajunseră la un alt izvor care cobora dinspre vest și-și unea apele bolborosinde cu sprintenul Izvor al Argintului. Împreună se prăvăleau într-o cascadă din piatră verzuie și de acolo, spumegând, umpleau fundul unei vâlcele. De jur-împrejur creșteau brazi, piperniciți și cu tulpini răsucite, iar malurile erau povârnite și acoperite de limba-cerbului și tufărișuri de afine. Pe fundul ei era un tăpșan prin mijlocul căruia pârâul curgea zgomotos peste pietricele lucitoare. Aici

se opriră călătorii. Trecuseră aproape trei ore după miezul zilei și nu se depărtaseră decât câteva mile de Porți. Soarele cobora de-acum spre asfințit.

În vreme ce Gimli și cei doi hobbiți mai tineri pregăteau un foc din vreascuri și cetini de brad și scoteau apă din pârâu, Aragorn se îngriji de Sam și Frodo. Rana lui Sam nu era adâncă, ci doar urâtă, iar chipul lui Aragorn se întunecă atunci când o cercetă. Dar în clipa următoare respiră ușurat.

- Ceasul bun, Sam. Mulți s-au ales cu răni și mai rele decât asta pentru uciderea primului lor orc. Tăietura nu e otrăvită, după cum prea adesea sunt rănilor pricinuite de tăișurile orcilor. O să se vindece cum trebuie după ce-o voi doftorici. O spăl de îndată ce încălzește Gimli apa.

Își deschise punga de la brâu și scoase câteva frunze veștede.

- S-au uscat, o parte din virtuțile lor s-au dus, spuse el, dar tot mi-au mai rămas câteva frunze de *alhelda* pe care le-am strâns de lângă Tancul Vremii. Fărâmițează una în apă, spală rana și apoi ți-o leg eu. Acum e rândul tău, Frodo.

- Eu sunt bine, zise Frodo, ferindu-se să nu-i fie atinse hainele. N-am nevoie decât de niște mâncare și de puțină odihnă.

- Nu, stărui Aragorn. Trebuie să ne uităm și să vedem ce ți-au făcut ciocanul și nicovala. Mă mir că mai ești viu.

Cu gesturi blânde, îl dezbracă pe Frodo de jacheta cea veche și tunica roasă și scoase o exclamație de uimire. Apoi izbucni în râs. Corsetul de argint străluci în fața ochilor lui la

fel ca lumina pe fața vălurită a mării. I-o dezbracă și pe aceasta cu multă grijă și o ridică, iar nestematele scăpărară precum stelele; clinchetul inelelor astfel mișcate era ca un clipocit de ploaie într-un iaz.

- Ia priviți, prieteni! strigă el. O piele de hobbit drăguță foarte ce-un prințisor de elf să învelească poate! Dacă s-ar ști că hobbiții au asemenea piei, toți vânătorii de pe Pământul de Mijloc ar da năvală în Comitat.

- Și toate săgețile vânătorilor din lume ar fi zadarnice, spuse Gimli, uitându-se cu mirare la za. E făcută din *mithril*. *Mithril!* Nu mi-a fost dat să văd sau să aud de una atât de frumoasă. Asta e vesta despre care vorbea Gandalf? Atunci trebuie să spun că n-a știut câți bani face cu adevărat. Dar ți-a prins bine.

- Mă-ntrebam adeseori ce făceați tu și Bilbo acolo, numai voi doi în cămăruța aia a lui, spuse Merry. Binecuvântat fie bătrânul hobbit. Îl iubesc mai mult decât oricând. Poate c-o să avem norocul să-i povestim și lui.

În partea dreapta, pe coaste și pe piept, Frodo avea o vânătaie urâtă. Sub za purta o cămașă din piele moale, dar într-un loc inelele sfâșiaseră cămașa și i se înfipseseră în carne. Și în partea stângă avea semne și vânătăi, acolo unde se izbise de perete. În timp ce tovarășii lor de drum pregăteau masa, Aragorn spăla rănille cu apă în care fuseseră fărâmițate frunze de *athela*. Mirosul înțepător umplea valea și cine își apropia fața de aburul ce se înălța din apă se simțea de îndată înviorat și înzdrăvenit. Curând durerea îl părăsi pe

Frodo, iar respirația i se ușură; cu toate că multe zile mișcărilor aveau să-i fie îngreunate și pieptul avea să-l doară la atingere. Aragorn îl pansă cu câteva bucățele de pânză moale.

- Zaua este uimitor de ușoară, zise el. Îmbrac-o din nou, dacă o poți suporta. Inima mea se bucură să știe că ai o asemenea tunică. N-o lăsa deoparte, nici măcar în somn, decât dacă norocul face să ajungi într-un loc lipsit de primejdii și asta nu se va prea întâmpla cât va dura căutarea ta.

Isprăvind de mâncat, se pregătiră de plecare. Stinseră focul și făcură să dispară orice urmă a lui. Apoi, urcând înapoi la drum, porniră mai departe. N-apucară să meargă prea mult înainte ca soarele să coboare în spatele înălțimilor apusene și umbre lungi se târau de-acum în jos pe coastele munților. Întunericul le învălui picioarele și neguri umplură văioagele. Departe, spre răsărit, lumina înserării cuprindea palidă întinderile abia ghicite ale șesurilor și pădurii. Simțindu-se mult ușurați și înviorați, Sam și Frodo puteau să țină pasul cu ceilalți și, în afară unei opriri scurte, merșeră toți, cu Aragorn în frunte, alte aproape trei ceasuri.

Se întunecase. Noaptea se lăsase în toată puterea ei. Multe stele se zăreau limpezi, dar luna, în descreștere, avea să răsară abia târziu. Gimli și Frodo încheiau șirul, umblând cu pas ușor și fără să-și vorbească, atenți însă la orice sunet ce s-ar fi putut auzi în urma lor. Într-un târziu, Gimli rupse tăcerea.

- Zgomote nu-s, doar vântul. Nici un spiriduș prin preajmă, doar dacă nu cumva am urechi de lemn. Să nădăjduim că orcii se vor mulțumi doar să ne gonească din ținutul Moriei. Și poate că altă treaba nici n-au avut cu noi - cu Inelul, adică. Cu toate că adeseori orcii își urmăresc vrăjmașii până departe, în câmpie, dacă au de răzbunat o căpetenie căzută în luptă.

Frodo nu răspunse. Își privi sabia - tăișul nu strălucea. Și totuși, ceva auzise el, sau așa i se năzărise. De cum îi împrejmuiseră umbrele și drumul din urmă se cufundase în întuneric, auzise din nou lipăitul acela de tălpi grăbite. Chiar și acum îl auzea. Se răsuci brusc. Zări două puncte luminoase, sau, preț de o clipă, i se păruse că le vede, dar de îndată acestea părură să se abată de la drum și să dispară.

- Ce-i? întrebă gnomul.

- Nu știu, răspunse Frodo. Mi s-a părut că aud pași și mi s-a părut că zăresc o lumină - ca doi ochi. Atâtea mi s-au părut de când am intrat în Moria.

Gimli se opri și se aplecă la pământ.

- N-aud nimic, doar șoaptele în noapte ale plantelor și pietrelor, zise. Hai! Să ne grăbim! Nu-i mai zăresc pe ceilalți.

Vântul nopții sufla rece din josul văii, întâmpinându-i. În fața lor se deslușea vag o ceață cenușie; auzeau un foșnet de frunze neîntrerupt, ca al plopilor stârniți de vânt.

- Lothlorien! strigă Aragorn. Ah, ce bucurie simt când mi-e dat să aud din nou vântul printre copaci! Nu ne-am depărtat mai mult de cinci leghe de Porți, dar mai departe

nici că putem merge. Să sperăm că aici bunătatea elfilor ne va feri în noaptea asta de primejdia ce vine din urmă.

- Numai să mai fie elfi pe-aici, în lumea asta tot mai întunecoasă, zise Gimli.

- A trecut multă vreme de când vreunul din seminția mea s-a reîntors pe acest meleag de unde am pornit-o în pribegie în timpuri de mult apuse, spuse Legolas, dar am auzit că Lorien n-ar fi încă pustie, căci locul ăsta e binecuvântat cu o putere tainică ce ține răul departe de hotare. Numai că locuitorii sunt rareori văzuți și se prea poate să se fi retras în adâncul pădurii, departe de hotarul de la miazănoapte.

- Cu adevărat se ascund în adâncul pădurii, oftă Aragorn, cuprins parcă de cine știe ce amintiri. Va trebui să ne purtăm singuri de grijă în noaptea asta. O să pătrundem numai puțin în pădure, până ce copacii ne vor înconjura din toate părțile, și abia apoi ne vom abate de la potecă să căutăm un loc unde să ne putem odihni.

Acestea fiind zise, păși înainte; doar Boromir rămase pe loc nehotărât.

- Altă cale nu e? întrebă el.

- Ce altă cale mai bună ai dori? nu pricepu Aragorn.

- Un drum deslușit, de-ar fi să treacă și printr-un gard de suliți, spuse Boromir. Pe tot felul de poteci ciudate am fost duși, și până acum doar spre nenorocul nostru. Împotriva vrerii mele am trecut pe sub umbrele Moriei, și am pierdut. Iar acum trebuie să intrăm în Pădurea Aurită, zici tu. Dar despre tărâmul acesta plin de primejdii am auzit povestindu-

se în Gondor, și ce se spune e că puțini ies vii după ce au intrat în ea; iar dintre cei puțini, nici unul n-a scăpat nevătămat.

- Nu spune *nevătămat*, ci *neschimbat*, și de-abia așa ai vorbi cu dreptate, zise Aragorn. Dar rău au ajuns poveștile din Gondor, Boromir, dacă în orașul celor atât de înțelepți odată se vorbește cu păcat despre Lothlorien. Crezi ce poțtești, altă cale nu avem - dacă nu cumva vrei să te întorci la Poarta Moriei, să urci acești munți de netrecut, sau să traversezi înot Râul cel Mare de unul singur.

- Atunci pornește, se resemnă Boromir. Dar e primejdios.

- Primejdios, așa e, întări Aragorn, frumos și primejdios; însă numai răul are de ce se teme, sau cei care aduc răul cu ei. Urmați-mă.

Poate ceva mai mult de-o milă să se fi adâncit în pădure, când ajunseră la un alt pârâu, care curgea tumultuos de pe povârnișurile împădurite ce se ridicau la vest, spre munți. Îi auzeau prăvălindu-se într-o cascadă, undeva la dreapta lor, printre umbre. Apele lui întunecate și grăbite tăiau poteca în fața lor și se întâlneau cu Râul Argintului într-o vâltoare abia deslușită printre rădăcinile copacilor.

- Pârâul Nimrodel, îi anunță Legolas. De mult de tot elfii pădurilor îl cântau în cântecele lor, pe care noi cei de la Miazănoapte încă le mai cântăm și azi, căci ne amintim de curcubeele ce-i încununau cascadele și de florile galbene ce pluteau în apa lui înspumată. Dar acum totul e cufundat în întuneric, iar Podul peste Nimrodel s-a năruit. Îmi voi scălda

picioarele în apa lui, căci se spune că-l tămăduiește pe cel istovit.

Înaintă, coborî malul abrupt și pași în apă.

- Veniți! strigă el. Nu e adânc. Putem să-l trecem. Pe malul celălalt ne vom odihni și poate că sunetul cascadei ne va face să adormim și să uităm de durere.

Unul câte unul, coborâră și-l urmară pe Legolas. Frodo rămase câteva clipe nemișcat lângă mal, lăsând apa să curgă peste picioarele lui obosite. Era rece, dar o simțea curată, și când făcu alți câțiva pași și apa îi ajunsese până la genunchi, toate urmele călătoriei și ale oboselii din mădulare îi pieriră, duse de ape.

Când ajunse și ultimul dintre ei pe malul celălalt, se așezară să se odihnească și să îmbuce câte ceva; iar Legolas le spuse povești despre Lothlorien, pe care elfii din Codrul întunecimii le păstrau încă în inimă, povești despre soare și lumină de stele revărsate peste pajiștile ce se întindeau de-a lungul Râului cel Mare înainte ca lumea să fi devenit cenușie.

Într-un târziu se așternu tăcerea, și astfel auziră muzica apelor susurând dulce în umbrele pădurii. Lui Frodo aproape că i se păru că printre sunetele apei auzea o voce care cânta.

- Auziți vocea lui Nimrodel? întrebă Legolas. O să vă cânt un cântec despre fecioara Nimrodel, care purta același nume cu al pârâului pe malul căruia a trăit cu multă vreme în urmă. E un cântec tare frumos în limba noastră din ținutul

păduros; dar iată cum sună în vorbirea din Apus, așa după cum este cântat în Vâlceaua Despicață.

Cu o voce stinsă, abia dacă se auzea prin foșnetul de frunze de deasupra capetelor lor, el începu:

Trăit-a printre elfi o fata,
Cum alta n-a mai fost și n-o fi, Cu albă mantie-ntraurată
Și din argint suriu pantofii.

Pe frunte-o stea sub foi de laur,
Lumini în părul ei se cern
Ca soarele prin crengi de aur În preafrumosul Lorien.

Cu părul lung, picioare albe,
Frumoasă, liberă, dansând, Plutea parcă pe flori de
nalbe, Ca frunzele de tei în vânt.

Unde-i cascada Nimrodel,
Cu apa limpede și rece,
Părea din stropi un clopoțel
Cleștarul vocii ei cum trece,

Și-acuma cine-ar ști pe unde-i,
În soare ori în umbra mută, Cu Nimrodel în jocul undei
De mult în munții suri pierdută.

Corabia-n umbros liman

Cu ochii elfilor în pânde,
De zile-n șir așteaptă-n van La malul mării spumegânde.

Dar mari furtuni din Nord se sparg
Și de la țărmul elf deodată , Corabia o-împing în larg
Urlând pe apa-nfuriată.

În zori nu se zăreau nici urme
De țărm, de munți ori de pădure, Doar valuri mari
duceau în turme Panașul cețurilor sure.

Amroth în goluri se uita
Și blestema spre zări de-a rândul Corabia ce-l depărta
De Nimrodel a lui, trădându-l.

El, rege elf din străvechime
Când auriul florii e-n
Copaci, Stăpân cum n-a fost nime
În înfloritorul Lothlorien

Când de la cârmă dintr-o dată
Țâșni-n adâncul fremătând,
Parcă din arc pornit, săgeată, , Ori ca un pescăruș flămând.

În vânt, sub lucitoare spume
S-ar fi văzut în depărtări,
Frumos, parcă din altă lume,

Plutind, o lebădă, pe mări -

Și elfi s-au dus și-au mai venit Pe țărmul lor îndepărtat,
Dar nimeni dinspre Asfințit De Amroth veste n-a mai dat.

Vocea lui Legolas șovăi și cântecul încetă.

- Nu mai pot cânta, zise el. E doar o parte, multe strofe le-am uitat. Un cântec lung și trist, pentru că povestește despre cum s-a abătut amărăciunea peste Lothlorien, Lorien cel înflorit, atunci când gnomii au trezit răul din adâncul munților.

- Dar nu gnomii au adus răul, sări Gimli.

- Nu așa am spus; răul totuși s-a ivit, răspunse trist Legolas. Atunci a fost când mulți elfi din neamul lui Nimrodel și-au părăsit sălașurile și au plecat în pribegie, iar ea s-a pierdut departe, la Miazăzi, în trecătorile Munților Albi; și nu a ajuns la corabia pe care o aștepta Amroth, iubitul ei. Dar primăvara, când vântul suspină prin frunzișul proaspăt, ecoul vocii ei se mai aude în apropierea cascadei ce-i poartă numele. Iar când vântul suflă dinspre miazăzi, aduce cu sine de la mare vocea lui Amroth; căci Nimrodel se varsă în Râul Argintului, numit de elfi Celebrant, care Celebrant ajunge în Anduinul cel Mare, iar Anduin curge până în Golful Belfalas, de unde au pornit pe mare elfii din Lorien. Dar nici Nimrodel și nici Amroth nu s-au mai întors vreodată.

Povestea spune că ea își avea sălașul între crengile unui copac ce creștea în apropierea cascadei; astfel era obiceiul elfilor din Lorien, să locuiască în copaci, și poate că astfel este și acum. Prin urmare, primiseră numele de Galadhrim, Locuitorii Copacilor. Adânc în pădurea lor, copacii sunt foarte mari. Înainte să vină Umbra, locuitorii pădurilor nu trăiau în pământ, așa cum fac gnomii, și nu-și ridicau nici adăposturi trainice din piatră.

- Și chiar și în zilele acestea poate că e mai ferit de primejdii să-ți ai sălașul în copaci decât pe pământ, spuse Gimli.

Își îndreptă privirile spre malul celălalt al pârâului, la drumul ce ducea înapoi până la Valea Pârâiașului Tainic, și apoi le ridică spre bolta de ramuri negre.

- Vorbele tale ne sfătuiesc de bine, Gimli, zise Aragorn. Nu ne putem clădi o casă, dar în noaptea asta vom face precum elfii Galadhrim și ne vom refugia în vârful copacilor, dacă putem. Am șezut aici, lângă drum, mai mult decât era înțelept s-o facem.

Călătorii părăsiră poteca și se adânciră și mai mult în umbra pădurii, spre vest, de-a lungul pârâului de munte, lăsând Râul Argintului în urmă. Nu departe de peretele cascadei dădură peste un pâlț de copaci, dintre care unii își aplecau ramurile peste pârâu. Trunchiurile lor masive și cenușii erau neînchipuit de groase, iar înălțimea lor nu putea fi ghicită.

- Eu urc, spuse Legolas. Mă simt ca acasă printre copaci, la rădăcina lor sau sus pe crăci, doar că acești copaci sunt de un soi necunoscut mie, nu-i știu decât ca un nume pomenit în cântece. *Mellyrn* li se spune și sunt cei purtători de flori galbene, dar nicicând nu m-am suit în vreunul. O să văd acum care le e forma și felul de a crește.

- Oricare ar fi acestea, își dădu Pippin cu părerea, trebuie că sunt niște copaci minunați dacă pot oferi odihnă peste noapte și altora decât păsărilor. Eu unul nu pot dormi cocoțat pe-o cracă.

- Atunci sapă-ți o vizuină în pământ, îl luă peste picior Legolas, dacă așa e obiceiul seminției tale. Doar că trebuie să o sapi adânc și cu repeziciune, de vrei să te ascunzi de orci.

După aceste vorbe, elful sări fără greutate de la pământ și se prinse de o ramură ce creștea din trunchi mult deasupra capului său. Dar, chiar în vreme ce stătea așa agățat, legănându-se câteva clipe, se auzi deodată o voce dintre umbrele înalte ale copacului.

- Daro! glăsui aceasta, făcându-l pe Legolas să cadă înapoi la pământ, surprins și înspăimântat.

Se trase lângă trunchi și se ghemui acolo.

- Nu mișcați, le șopti el celorlalți. Nu vă clintiți și nu vorbiți. De sus se auzi un hohot de râs și apoi o altă voce, la fel de limpede, vorbi în limba elfică. Frodo pricepu doar câteva frânturi din ceea ce spunea vocea, căci graiul locuitorilor pădurii la răsărit de munți nu se asemana cu cel

de la Apus. Legolas se uită înspre ramuri și răspunse pe aceeași limbă .

- Cine sunt și ce spun? întrebă Merry.
- Sunt elfi, zise Sam. Nu le auzi vocile?
- Așa e, sunt elfi, întări Legolas, și spun că respirația voastră e atât de răsunătoare, că v-ar putea nimeri și pe întuneric.

Sam își duse iute mâna la gură.

- Dar mai spun că nu aveți de ce vă teme. Știu de mult că venim. Mi-au auzit vocea încă de pe malul celălalt al râului Nimrodel și au înțeles că fac parte din neamul lor de la Miazănoapte, drept pentru care ne-au lăsat să trecem prin vad; mai târziu m-au auzit cântând. Acum mă roagă să urc împreună cu Frodo; căci, din cât se pare, au primit ceva vești despre el și călătoria noastră. Cât despre ceilalți, îi roagă să aibă puțină răbdare și să stea de strajă la piciorul copacului până hotărâsc ce este de făcut.

Dintre umbre coborî până jos o scară: era făcută dintr-o frânghie cenușiu-argintie, care strălucea în întuneric și, cu toate că părea firavă, se dovedi destul de trainică să țină mai mulți deodată.

Legolas urcă una-două, Frodo însă îl urmă mai încet; după el urcă Sam, care se străduia să-și stăpânească respirația zgomotoasă. Ramurile copacului-mallorn creșteau aproape direct din trunchi și se îndreptau în sus; dar spre vârful trunchiului principal se împărțea într-o coroană din multe crengi și printre acestea cei trei descoperiră că fusese

construită o platformă de scânduri, numită *flet* în acele vremuri: în elfică i se spunea *talán*. Pe ea se ajungea printr-o gaură rotundă tăiată în mijloc, prin care fusese coborâtă și scara.

Când în sfârșit urcă și Frodo pe flet, îl găsi pe Legolas șezând împreună cu alți trei elfi. Erau înveșmântați în straie de un verde închis, astfel că nu puteau fi zăriți între tulpinile copacilor decât dacă făceau mișcări bruște. Se ridicară în picioare și unul dintre ei scoase de sub veșmânt o lampă mică ce trimitea o singură rază argintie și subțire. Elful o ridică în sus, luminând chipul lui Frodo și al lui Sam. Apoi stinse lumina și rosti cuvinte de bun venit în limbă lui elfă. Frodo îi răspunse împleticit.

- Bun venit, îi ură din nou elful pe limba comună, vorbind rar. Nu prea folosim alt grai decât al nostru; căci acum sălășluim în inima pădurii și nu ne amestecăm de bunăvoie cu alte seminții. Chiar și neamurile noastre de la Miazănoapte sunt înstrăinate de noi. Dar mai sunt dintre noi unii care călătoresc încă pe meleaguri străine pentru a strânge noutăți și a veghea asupra vrăjmașilor noștri, iar ei vorbesc în graiurile altor popoare. Eu sunt unul dintre ei. Haldir îmi este numele. Frații mei, Rumil și Orophin, știu prea puțin limba voastră.

Dar am auzit zvonuri despre venirea voastră, căci solii lui Elrond au trecut pe lângă Lorien în drumul lor spre casă, în sus pe Scările Pârâiașului Tainic. N-am mai auzit despre... hobbiți sau piticuți de tare multă vreme, nici măcar nu știam

că mai viețuiesc pe Pământul de Mijloc. Nu arătați că ați avea gânduri rele. Și pentru că umblați împreună cu un elf de-al nostru, suntem dornici să vă primim cu prietenie, așa cum a cerut Elrond; cu toate că nu ne stă în obicei să-i însoțim pe străini prin țara noastră. În noaptea asta, însă, va trebui să rămâneți aici. Câți sunteți?

- Opt, răspuse Legolas. Eu, patru hobbiți și doi oameni, dintre care unul, Aragorn, este un prieten al elfilor din seminția celor din Apusime.

- Numele lui Aragorn, fiu al lui Arathorn, este cunoscut în Lorien, zise Haldir, și se află în grațiile Doamnei noastre. Toate bune și frumoase, prin urmare. Dar nu ai înșirat decât șapte.

- Al optulea e un gnom, adăugă Legolas.

- Un gnom! exclamă Haldir. Asta nu e bine. N-am mai avut de-a face cu gnomii din Zilele întunecate de demult. Nu sunt îngăduiți pe meleagul nostru. Nu-l pot lăsa să treacă.

- Dar el e din țara Muntelui Singuratic, credincios lui Dain și prieten cu Elrond, îi luă Frodo apărarea. Elrond însuși l-a ales să fie unul dintre tovarășii noștri și s-a arătat plin de curaj și bună credință.

Elfii se sfătuiră între ei cu vocile lor șoptite și-i puseră întrebări lui Legolas pe limba lor.

- Prea bine, se înduplecă Haldir în cele din urmă. Ne vom învoi și cu asta, măcar că o facem împotriva inimilor noastre. Dacă Aragorn și Legolas se leagă să-l păzească și să răspundă

pentru el, va avea voie să treacă; dar va trebui să străbată Lothlorien legat la ochi.

Acum însă, gata cu sfatul. Nici unul dintre voi nu trebuie să rămână pe pământ. Am păzit toate Râurile de când am văzut acum multe zile o ceață mare de orci îndreptându-se pe la poalele munților spre miazănoapte, unde se află Moria. Lupii urlă la hotarele pădurii. Dacă veniți cu adevărat din Moria, primejdia nu poate fi departe în urmă. Mâine dimineață devreme trebuie să vă continuați drumul.

Cei patru hobbiți vor urca aici, să stea cu noi - nu ne temem de ei! În copacul alăturat se află un alt *talan*. Acolo să se refugieze ceilalți. Tu, Legolas, ne vei da socoteală pentru ei. Strigă-ne, de e să se întâmple ceva. Și stai cu ochii pe gnomul ăla.

Legolas coborî iute scara pentru a duce mesajul lui Haldir; curând după aceea, Merry și Pippin se cățărară până pe fletul înalt. Abia mai respirau și păreau tare speriați.

- Poftim, reuși să îngaimă Merry. Am adus și paturile voastre, pe lângă ale noastre. Pas Mare a ascuns restul bagajelor sub un morman mare de pietre.

- N-aveați nevoie de toate poverile astea, îi spuse Haldir. Iarna e frig aici sus, în vârful copacilor, doar că în noaptea aceasta vântul bate de la Miazăzi; și avem destule merinde și băutură să vă dăm ca să alunge răcoarea nopții, iar blănuri și pelerine sunt cu prisosință.

Hobbiții primiră cu bucurie această a doua (și mult mai bună) cină. Apoi se înveliră la căldură, nu numai în pelerinele îmblănite ale elfilor, ci și în paturile lor, și încercară să adoarmă. Dar, cu toate că erau frânți de oboseală, numai lui Sam îi fu lesne să adoarmă. Hobbiților nu le plac înălțimile și nu dorm în locuri înalte, chiar și când au scări în apropiere. Fletul nu era câtuși de puțin un dormitor pe placul lor. N-avea pereți și nici măcar o balustradă; doar pe una dintre părți se găsea un paravan ușor din împletitură de nuiele, ce putea fi mutat și așezat în locuri diferite, după cum bătea vântul.

Pippin nu se îndura să închidă ochii.

- Trag nădejde, spuse el, că, dacă adormim în această hulubărie de pal, n-am să mă rostogolesc până jos.

- Dacă apuc să adorm, mormăi Sam, o să dorm și dacă mă rostogolesc. Și cu cât vorbesc mai puțin, cu atât o să adorm mai repede, dacă pricepi ce vreau să spun.

Frodo rămase o vreme treaz, cu privirile ațintite la stelele ce luceau prin acoperișul palid al frunzelor tremurătoare. Lângă el, Sam sforăia de mult. Frodo deslușea vag formele a doi elfi care ședea cu brațele în jurul genunchilor, vorbind în șoaptă. Cel de-al treilea coborâse pentru a-și lua în primire postul de veghe de pe ramurile mai aproape de pământ. Într-un târziu, vrăjit de zvonul vântului în crengile de deasupra și de murmurul dulce al cascadei Nimrodel de jos, Frodo adormi cu gândul la cântecul lui Legolas.

În miez de noapte se trezi. Ceilalți hobbiți dormeau. Elfii dispăruseră. Secera Lunii lucea stins printre frunze. Vântul încetase. De undeva, nu foarte departe, ajunse până la el un hohot de râs aspru și tropăiturile multor picioare pe pământ. Se auzi un zăngănit de metale. Zgomotele se stinseră încet, părând a se depărta spre miazăzi, în adâncul pădurii.

Un cap apăru deodată prin gaura din flet. Frodo se ridică speriat în capul oaselor și văzu că era un elf cu creștetul acoperit de o glugă cenușie. Elful privi spre hobbiți.

- Ce se-ntâmplă? întrebă Frodo.

- *Yrch!* sâsâi șoptit elful și aruncă pe flet scara de frânghie făcută colac.

- Orci, șopti Frodo. Ce fac? Dar elful dispăruse.

Nu se mai auzea nici un sunet. Chiar și frunzele stăteau nemișcate și însăși cascada părea să-și fi oprit susurul. Frodo tremura tot în învelitorile lui. Mulțimea cerului că nu fuseseră prinși jos, pe pământ, dar avea sentimentul că prea puțin îi apărau copacii, doar că-i ascundeau. Orcii erau la fel de ageri precum ogarii ce dădeau de-o urmă, așa se spunea, dar puteau să se și cațăre. Frodo scoase sabia din teacă: lama ei scăpără și străluci ca o flacăra albastră, pentru ca în clipele următoare strălucirea să dispară și tăișul să devină mat. Cu toate acestea, simțământul de primejdie apropiată nu-l părăsi pe Frodo, ci se adânci. Se ridică de la locul lui, se târâ până la deschizătură și privi în jos. Era aproape sigur că auzea ceva mișcându-se pe furiș la poala copacului, departe jos.

Și nu erau elfi, căci semințiile pădurilor se mișcau neauzite. Apoi urechea lui prinse un zgomot surd ca un fel de aduvmecare; și ceva părea să se cațare pe scoarța trunchiului. Frodo își încordă privirile în întuneric, ținându-și respirația.

Cu adevărat, ceva urca încet, iar respirația se auzea ca un sâsâit înfundat, printre dinții încleștați. După care, tot mai aproape și lipiți parcă de trunchi, Frodo zări doi ochi spălăciți. Se opriră și priviră în sus fără să clipească. Brusca se întoarseră de la Frodo și o siluetă ca o umbră neagră alunecă în jurul trunchiului și dispăru.

Imediat după aceea Haldir apăru urcând cu repeziciune printre crengi.

- A fost ceva în copacul ăsta din care nu mi-a mai fost dat să văd până acum, zise el.

Nu era orc. Și-a luat tălpășița de cum am atins trunchiul. Părea să urce cu mare băgare de seamă și cu oarecare pricepere, altfel mi-ar fi venit să cred că era unul dintre voi, hobbiții.

N-am tras, căci mi-e teamă să nu stârnesc țipete: nu puteam risca o luptă. Abia a trecut o întreagă armată de orci. Au traversat Râul Nimrodel - blestemate să le fie tălpile împutite ce-au spurcat apa lui curată! - și-au apucat-o pe vechiul drum de-a lungul râului. Mi s-a părut că au dat de-o urmă, căci o vreme au cercetat în jurul locului unde v-ați oprit voi. Noi trei n-am fi putut înfrunța o sută de-ai lor, astfel că am luat-o înaintea lor, vorbind cu voci înăbușite, ca să-i atragem departe în pădure.

Orophin s-a dus acum în mare grabă la sălașurile noastre, să-i pună în gardă pe ceilalți. Nici un orc n-o să mai iasă viu din Lorien. Și mulți elfi vor sta pitiți la hotarul de la miazănoapte până se va lăsa din nou întunericul. Dar voi trebuie s-o porniți spre miazăzi de cum se luminează de ziuă.

Zorii se arătară palizi dinspre răsărit. Pe măsură ce se împlinea, lumina dimineții pătrundea cernuta printre frunzele galbene ale copacului-mallorn, încât hobbiții avură impresia că zăreau strălucind soarele la primele ceasuri ale unei dimineți răcoroase de vară. Un cer albastru-palid se întrezărea printre ramurile mișcătoare. Uitându-se printr-o deschizătură făcută în marginea dinspre sud a platformei, Frodo văzu valea dintr-un cap într-altul al Râului Argintului, întinzându-se ca o mare de aur roșiatic ce se legăna ușor în adierea vântului.

Era încă devreme foarte și frig atunci când însoțitorii Inelului purceseră din nou la drum, avându-i acum pe Haldir și pe fratele său Rumil drept călăuze.

- Rămâi cu bine, dulce Nimrodel! strigă Legolas.

Frodo se uită în urmă și prinse o scăpărare de spumă albă printre trunchiurile cenușii ale copacilor.

- Rămâi cu bine, zise și el.

I se părea, nu se știe cum, că nicicând nu-i va mai fi dat să audă o apă curgând atât de minunat, împletindu-și fără conținere nenumăratele ei note într-o melodie veșnic nouă.

Ajunseră la poteca ce continua de-a lungul malului vestic al Râului Argintului, și o vreme o urmară spre miazăzi. În

pământ se zăreau urme de tălpi de orci. Dar curând Haldir părăsi poteca și o luă printre copaci, oprindu-se pe malul râului, sub umbra coroanelor.

- Unul dintre elfii mei se află pe malul celălalt, spuse el, deși poate că voi nu-l vedeți.

Scoase un sunet, ca un șuierat surd de pasăre, și din tufărișul crescut în jurul unor copaci tineri apărură un elf, înveșmântat în straie cenușii, dar cu gluga dată pe spate; părul lui strălucea ca aurul în soarele dimineții. Cu îndemănare, Haldir aruncă peste Râu un colac de funie cenușie, iar elful îl prinse și înfășură capătul frânghiei în jurul unui copac de pe mal.

- După cum vedeți, Celebram e un Râu vijelios în acest loc, le spuse Haldir; e adânc și curge cu repeziciune, iar pe lângă asta mai e și foarte rece. Noi nu punem picioarele în el atât de departe la miazănoapte. Numai că în aceste zile de primejdie și veghe nu durăm poduri. Uite cum trecem de pe un mal pe celălalt. Urmăriți-mă cu atenție.

Înnodă capătul său de frânghie în jurul altui copac și apoi fugi iute până dincolo și la fel se întoarse, de parcă alerga pe un drum bătătorit.

- Eu pot trece pe cărăruia ăsta, zise Legolas, dar ceilalți nu au deprindere pentru așa ceva. Ce să facă, să treacă înot?

- Nu. Mai avem două frânghii. Le vom lega deasupra celeilalte, una la înălțimea umărului, cealaltă la mijloc și, ținându-se de ele, și dacă sunt cu mare grijă, vor putea trece și străinii.

După ce podul acesta firav fu terminat, drumeții îl trecură, unii cu mare băgare de seamă și încet, alții cu mai mare ușurință. Dintre hobbiți, Pippin se dovedi cel mai bun, căci avea piciorul sigur, drept care traversă repede, ținându-se doar cu o mână; dar ochii îi erau îndreptați pe malul celălalt, nici o clipă în jos. Sam se târâ, încleștându-și disperat mâinile pe frânghii și uitându-se tot timpul la apa albicioasă și involburată, ca spre o genune în munți.

Când se văzu pe malul celălalt, răsuflă ușurat.

- Cât trăiești, înveți, cum zicea unchiașul meu. Doar că el se gândea la grădinărit, nu cum să doarmă cocoțat pe-o cracă, de parcă am fi păsări, sau cum să umble ca un păianjen. Nici măcar unchiașu' Andy n-a făcut vreodată șmecheria asta

După ce toți se strânseră pe malul răsăritean al Râului Argintului, elfii dezlegară frânghiile și pe două le făcură colac. Rumil, care rămăsese pe celălalt mal, trase spre el a treia frânghie, o aruncă pe umăr și, făcându-le semn cu mâna, plecă înapoi spre Nimrodel, să stea de strajă.

- Ei, prieteni, zise Haldir, ați intrat în Naith Lorien, sau Clinul lui Lorien, cum i-ați spune voi, căci este meleagul ce se întinde ca un vârf de lance între brațele Râului Argintului și al Anduinului cel Mare. Nici unui străin nu-i este îngăduit să pătrundă în tainele acestui meleag. Și mai puțini sunt cei cărora le este dat cu voie de la noi să pună piciorul aici.

După cum ne-a fost învoiala, pe Gimli Gnomul îl voi lega la ochi aici. Ceilalți vor putea merge nestingheriți o vreme,

până vom ajunge în preajma sălașurilor noastre, în Egladil, în Unghiul dintre ape.

Vorbele acestea nu fură câtuși de puțin pe placul lui Gimli.

- Învoiala voastră nu a fost și a mea, protestă el. N-am să merg legat la ochi, precum un cerșetor sau un prizonier. Și nu-s iscoadă. Poporul meu n-a avut nicicând nici un fel de tocmeli cu supușii Dușmanului. Iar elfilor nu le-am făcut vreodată vreun rău. N-am să vă trădez mai mult decât ar face-o Legolas sau oricare altul dintre tovarășii mei de drum.

- Nu te bănuiesc de nimic, spuse Haldir. Doar că asta e legea noastră. Nu eu sunt cel care hotărăște legea și prin urmare nu o pot încălca. Destul că v-am lăsat să puneți piciorul pe cestălalt mal al lui Celebram.

Gimli însă nu se lăsa înduplecat. Își depărtă puțin picioarele și le înfipse în pământ, ducând mâna la coada securii.

- Voi merge mai departe liber, ori mă întorc și-mi caut de unul singur țara, unde toți mă știu ca gnom de cuvânt, chiar de-o fi să pier în pustietate.

- Nu te poți întoarce, zise Haldir cu asprime. Acum că ați venit până aici, va trebui să fiți duși în fața Seniorului și a Stăpânei. Ei vă vor judeca și vă vor lasă să plecați sau vă vor ține pe loc, după cum le va fi voia. Nu puteți traversa Râurile înapoi, iar în urma voastră se află acum străji neștiute de voi, ce nu vă vor lăsa să treceți. Veți fi uciși înainte să apucați să le zăriți.

Gimli își scoase securea de la brâu. Haldir și tovarășul său își încordară arcurile.

- Molima să se abată asupra gnomilor și a gâturilor lor țepene, mârâi Legolas.

- Stați așa, îi opri Aragorn. Dacă mă mai recunoașteți de călăuză a voastră, veți face așa cum vă voi spune. Nu-i cade bine gnomului să fie ales singurul și-n felul acesta dintre noi toți. Ne vom lăsa cu toții legați la ochi, chiar și Legolas. Așa va fi cel mai bine, cu toate că înaintarea ne va fi înceată și plicticoasă.

Gimli izbucni în râs.

- O să arătăm ca o ceată veselă de nebuni. Ne va duce Haldir legați de-o funie, cum sunt duși cerșetorii orbi legați de-un câine? Dar voi fi mulțumit, și numai dacă Legolas singur va merge tot pe orbește ca și mine.

- Sunt elf și neam cu cei de-aici, izbucni Legolas, mânios la rândul său.

- Atunci să strigăm cu toții: „Molima să se abată peste gâturile înțepenite ale elfilor!” spuse Aragorn. Cu toții însă ne vom continua călătoria în același fel. Hai, leagă-ne la ochi, Haldir.

- Am să cer să fiu despăgubit pentru fiecăre căzătura și fiecăre deget lovit, dacă nu ne vei duce așa cum se cuvine, mai zise Gimli, lăsându-se legat cu o bucată de pânză.

- N-o să ai de ce să ceri despăgubiri, îl liniști Haldir. Va voi duce așa cum trebuie, iar drumurile sunt netede și drepte.

- Vai, vai, câtă nebunie în lume în zilele astea, oftă Legolas. Iată-ne cu toții dușmanii unui singur Dușman, și cu toate astea trebuie să umblu legat la ochi, în vreme ce soarele strălucește vesel în țara pădurii de sub frunzele de aur.

- O fi nebunie, zise Haldir. Cu adevărat, în nimic altceva nu se arată mai limpede puterea Seniorului Întunecimii ca în înstrăinarea ce-i îndepărtează unii de alții pe cei ce încă i se împotrivesc. Dar atât de puțină credință și încredere găsim în lumea de dincolo de Lothlorien, în afară poate de Vâlceaua Despăcată, încât nu cutezăm a pune în primejdie țara noastră numai pentru că noi credem în alții. Am ajuns să trăim pe o insulă înconjurată de multe pericole, iar mâinile ne sunt mai des pe coarda arcului decât pe corzile harpei.

Multă vreme ne-au stat Râurile pavăză, dar nici pe ele nu ne mai putem bizui; căci Umbra s-a întins spre miazănoapte peste tot în jurul nostru. Sunt unii ce vorbesc despre plecare, numai că și pentru asta pare de-acum să fie prea târziu. Răul pune tot mai mult stăpânire pe munții de la apus; spre răsărit, pământurile sunt pustiite, doar creaturile lui Sauron mișună pe-acolo; și-auzim și zvonuri că nu mai putem fi siguri nici de trecerea spre miazăzi, prin Rohan, iar gurile Râului cel Mare sunt păzite de Dușman. Chiar de-am izbuti cumva s-ajungem pe țărmurile Mării, nu mai avem unde găsi adăpost. Se spune c-ar mai fi limanuri ale Elfilor Nobili, dar și acestea sunt departe la miazăzi și la apus, dincolo de meleagul piticușilor. Unde anume, or fi știind Seniorul și Doamna lui, mie unul mi-s necunoscute.

- Ai putea măcar să ghicești, atâta vreme cât ne-ai văzut pe noi, zise Merry. Sunt limanuri ale elfilor la apus de ținutul meu, Comitatul, unde locuiesc hobbiții.

- Fericit popor sunt hobbiții, să trăiască în apropiere de țărmurile mării, ofta Haldir. Multă vreme a trecut de când vreunuia din neamul meu i-a fost dat s-o vadă, numai cântecele ne mai amintesc de ea. Povestește-mi despre aceste limanuri cât mergem.

- Nu pot, recunosc Merry, nu le-am văzut niciodată. Până acum n-am ieșit niciodată din ținutul meu, și dacă aș fi știut cum arată lumea de dincolo de hotare, nu cred c-aș fi avut curajul să-l părăsesc.

- Nici măcar să vezi frumosul Lothlorien? întrebă Haldir. Așa e, lumea e plină de pericole și multe locuri întunecate se află în ea; dar tot mai este multă frumusețe, și o fi ea dragostea amestecată cu suferința peste tot pe pământ, numai că tot dragostea pare să fie mai puternică.

Sunt printre noi dintre cei care cântă că Umbra se va retrage și pacea va veni încă o dată. Numai că mie nu-mi vine a crede că lumea dimprejurul nostru va mai fi cândva așa cum a fost în străvechime, sau lumina Soarelui aceeași ca în zilele de odinioară. Teamă mi-e că pentru elfi se va dovedi cel mult un soi de neliniște, când vor putea trece spre Mare nestingheriți și vor părăsi Pământul de Mijloc pentru totdeauna. Vai de Lothlorien, ce mi-e atât de drag! Săracă va fi viața într-o țară unde nu crește mallornul. Și de sunt

copacimallorn dincolo de Marea cea Mare, n-am auzit pe nimeni să spună.

În timp ce vorbeau astfel, însoțitorii Inelului mergeau încet, unul după altul, pe cărările pădurii, călăuziți de Haldir, iar elful celălalt venea în urma lor. Sub tălpi drumul era moale și neted, astfel că după o vreme pașii le deveniră nestingheriți, fără teamă de cădere sau de lovituri. Cum ochii îi erau legați, Frodo descoperi că auzul și celelalte simțuri i se ascuțiseră. Simțea mirosul copacilor și al ierbii de sub tălpi. Auzea multe note diferite în foșnetul frunzelor de deasupra capului, murmurul îndepărtat al râului, undeva la dreapta lui, și glasurile subțiri și cristaline ale păsărilor din înaltul cerului. Simțea razele Soarelui pe față și pe mâini atunci când treceau printr-o poiană deschisă.

De cum puse piciorul pe malul acesta al Râului Argintului, îl năpădise un sentiment ciudat, care devenea tot mai puternic cu cât înaintau mai mult în adâncul țării: i se părea că trecuse un pod al timpului într-un colț rămas din Zilele de Odinioară, și acum mergea printr-o lume care nu mai exista. În Vâlceaua Despăcată rămăseseră amintiri ale lucrurilor ce fuseseră odată; în Lorien acele lucruri străvechi încă dăinuiau peste tot în jur. Răul fusese văzut și auzit acolo; suferința pătrunsese în sufletele lor; elfii se temeau de lumea din afară, nu aveau încredere în ea; lupii urlau la hotarele pădurii, dar peste pământul țării Lorien nu atârna nici o umbra.

Întreaga zi însoțitorii Inelului își continuară marșul, până simțiră cum coboară seara răcoroasă și auziră vântul nopții timpurii șoptind prin frunzișul des. Și pentru că elfii care-i călăuzeau nu le îngăduiră să se dezlege la ochi, astfel că nu puteau urca, se opriră pentru odihnă și dormiră fără teamă pe pământul gol. A doua zi dimineața porniră din nou la drum, umblând fără grabă. La amiază se opriră, iar Frodo își dădu seamă că ieșiseră din pădure în plin soare. Deodată, se auzi un zvon de multe voci în toate părțile.

O companie de elfi se apropiase fără zgomot de ei, venind din Partea opusă: grăbeau spre hotarele de nord, să le păzească de niscăi atacuri dinspre Moria; și aduceau vești pe care Haldir le împărtășe în parte și drumetilor. Orcii jefuitori căzuseră într-o cursă și cei mai mulți dintre ei fuseseră nimiciți; puținii care scăpaseră cu viață o luaseră la sănătoasa spre apus, în direcția munților, și erau urmăriți. Mai fusese văzută și o creatură ciudată, care fugea îndoită de spate, cu mâinile aproape de pământ, ca o fiară, numai că n-avea formă de fiară. Nu izbutiseră s-o prindă și nici nu trăsuseră cu arcul în ea, neștiind dacă era bună sau rea, după care dispăruse înspre miazăzi, de-a lungul Râului Argintului.

- Și mi-au mai adus o solie, de la Senior și Doamna lui, din Galadhrim. Veți merge nestingheriți, toți, chiar și gnomul Gimli. După cât se pare, Stăpâna știe cine și ce este fiecare dintre voi. Or fi ajuns și alți soli din Vâlceaua Despăcată.

Haldir îl dezlega la ochi mai întâi pe Gimli.

- Să-mi fie cu iertare, spuse el, făcând o plecăciune adâncă. Să ne privești cu ochi prietenoși. Privește și te bucură, căci din Ziua lui Durin ești primul gnom căruia îi este dat să vadă copacii din Naith.

Când și ochii lui fură dezlegați, Frodo privi în sus și respirația i se opri în piept. Stăteau într-un loc deschis. La stânga se zărea o colină mare, acoperită cu un covor de iarbă la fel de verde ca verdele Primăverii în Zilele de Odinioară. În vârful ei, ca o coroană dublă, creșteau două inele de copaci; cei din afară aveau coaja albă ca zăpada și erau desfrunziți, însă minunați în goliciunea lor grațioasă; cei dinăuntru erau mallorni foarte înalți și încă poleiți cu aur palid. Sus de tot, printre ramurile unui copac din mijlocul lor, mai înalt decât toți ceilalți, se zărea lucind un flet alb. La poalele copacilor și de jur-împrejur pe clinele colinei, iarba era împetrișată de floricele aurii, în formă de stea. Printre ele, aplecându-și căpșoarele pe lujerele zvelte, alte flori, albe și de un verde-șters: licăreau ca o boare în verdele bogat al ierbii. Deasupra tuturor, cerul era albastru, iar soarele dupăamiezei strălucea peste colină și arunca umbre lungi și verzi sub coroanele copacilor.

- Priviți! Ați ajuns în Cerin Amroth, le spuse Haldir. Căci aici este inima țărâmului străvechi, așa cum a fost el de mult de tot, iar aceasta este colina lui Amroth, unde, în zilele mai fericite, a fost durată casa lui înaltă. Aici înfloresc veșnic florile iernii în iarba mereu verde: galbenele *elanor*, și

palidele *niphredil*. Aici vom sta o vreme, și abia pe înserat vom intra în orașul Galadhrim.

Drumeții se aruncară în iarba înmiresmata și doar Frodo rămase în picioare, încă mut de uimire. Era ca și cum ar fi pătruns printr-o fereastră înaltă, ce dădea spre o lume dispărută. O lumină adăsta peste ea, pentru care nu găsea cum s-o numească în graiul lui. Tot ce vedea era minunat alcătuit, dar formele apăreau atât de clare, ca și cum fuseseră imaginate și desenate abia când i se dezlegaseră lui ochii, și în același timp atât de străvechi, de parcă fuseseră alcătuite dintotdeauna. Nu zărea alte culori, decât cele pe care le știa; auriul și albul și albastrul și verdele, numai că erau proaspete și tulburătoare, de-ar fi zis că abia în acea clipă le zărise pentru prima oară și le găsisese nume noi și încântătoare. În vreme de iarnă, nici o inimă nu putea tânji aici după primăvară sau vară. Nici o meteahnă, nici o suferință, nici o slujenie nu puteau fi zărite în nimic ce viețuia pe pământ. În țara Lorien nu era nici o pată.

Își întoarse privirile și-l văzu pe Sam stând lângă el, uitându-se în jur cu un aer năuc și frecându-se la ochi, de parcă nu-i venea să creadă că era treaz.

- Poftim, soare pe cer și zi senină. Și eu care credeam că elfilor nu le plac decât luna și stelele: dar ce văd acum e mai elf decât tot ce-am văzut la viața mea. Mă simt ca și cum aș fi *înăuntrul* unui cântec, dacă mă-nțelegeți ce vreau să spun.

Haldir îi privi și părea că înțelegea și gândul și vorba. Zâmbi.

- Amândoi simțiți puterea Stăpânei din Galadhrim, le spuse el. Ați vrea să urcați cu mine pe Cerin Amroth?

Elful o luă înainte, pășind cu pas ușor pe clinele înierbate, iar hobbiții îl urmară. Deși umbla și respira, iar în jurul lui frunzele și florile vii erau alintate de aceeași boare răcoroasă ce-i atingea și lui fața, Frodo se simțea ca și cum se afla pe un tărâm în afara timpului, ce nu pălea, nu se schimba și nu cădea în uitare. După ce va fi plecat de acolo și va fi pășit în lumea de afară, Frodo, călătorul din Comitat, tot pe acolo își va purta pașii, pe iarbă printre *elanor* și *niphredil*, în frumosul Lothlorien.

Pătrunseră în cercul copacilor albi. Și tot atunci Vântul de la Miazăzi învălui colina Cerin Amroth și suspină printre ramuri. Frodo rămase nemișcat, căci auzea de tare departe mărilor cele mari foșnind pe țărături ce de mult fuseseră duse de ape, și auzea țipătul păsărilor de mare ale căror seminții pieriseră de pe suprafața pământului.

Haldir însă mersese mai departe, iar acum se cățara spre fletul alb. Când Frodo se pregăti să urce după el, își puse mâna pe trunchiul copacului; nicicând înainte nu simțise atât de brusc și cu atâta intensitate senzația pe care i-o dădea atingerea scoarței, ca o piele sub care pulsa viața. Îl încânta lemnul, îl încânta să-l simtă sub palmă, și nu era senzația pe care o avea tăietorul de lemne sau tâmplarul, ci bucuria lemnului viu însuși.

Când în sfârșit ajunse sus, pe fletul înalt, Haldir îl luă de mână și îl întoarse cu fața spre sud.

- Întâi uită-te într-acolo, îi zise el.

Frodo se uită și văzu, la o oarecare distanță, un deal cu mulți copaci falnici, sau poate un oraș de turnuri verzi: prea bine nici el n-ar fi putut spune ce era. Din acel loc i se părea că izvorăsc puterea și lumina ce țineau sub stăpânire întreg meleagul. Îl cuprinse deodată dorința să poată zbura ca o pasăre până în orașul verde. Apoi privi spre est și văzu țara Lorien întinzându-se până la lucirea stinsă a lui Anduin, Râul cel Mare. Frodo își înălță privirile deasupra râului și toată lumina se stinse, iar el se găsea din nou în lumea pe care o știa. Dincolo de Râu, pământul apărea drept ca-n palmă, pustiu, fără formă, fără contururi, până departe, unde se înălța din nou ca un zid întunecos și mohorât. Soarele ce strălucea peste Lothlorien nu avea puterea să lumineze umbra acelei înălțimi îndepărtate.

- Acolo se află fortăreața Codrului Întunecimii de la Miazăzi, spuse Haldir. E înconjurată de o pădure de brazi negri, unde copacii se înghesuie unii în alții iar ramurile putrezesc și se veștejesc. În mijlocul lor, pe o stâncă, se înălța Doi Guldur, unde și-a avut sălașul, de mult de tot, Dușmanul ascuns. Teamă ne e că iarăși s-a aciuat cineva acolo, cu o putere de șapte ori mai mare. În ultima vreme, peste el se întinde adeseori un nor negru. Din locul acesta poți vedea cele două puteri ce se împotrivesc una alteia; se înfruntă tot mereu în gând, chiar și acum, dar, în vreme ce lumina pătrunde până în inima întunericului, propria sa taină n-a fost descoperită. Nu încă.

Haldir se răsuci spre scară și începu să coboare în grabă; ei îl urmau.

La poala colinei, Frodo îl găsi pe Aragorn, stând nemișcat și tăcut ca un copac; în mână însă ținea o mică floare aurie de *elanor*, iar în ochii lui scăpăra o lumină. Era învăluit de o amintire frumoasă; privindu-l, Frodo înțelese că Aragorn vedea lucrurile așa cum fuseseră ele odată în acel loc. Căci anii de încrâncenare pieriseră de pe chipul lui Aragorn și acum părea înveșmântat în alb, un senior tânăr, înalt și frumos; și buzele lui rosteau vorbe în limba elfică spre o ființă pe care Frodo n-o putea zări. *Arwen, vanimel-da, namarie!* spuse el, apoi trase adânc aer în piept și, întorcându-se din gândurile sale, îl privi pe Frodo și zâmbi.

- Aici este inima regatului Elfilor pe acest pământ, zise el, și aici îmi va rămâne inima pentru totdeauna, dacă nu vom găsi o altă lumină dincolo de drumurile întunecate pe care încă le avem de străbătut, tu și cu mine. Vino.

Luându-l pe Frodo de mână, părăsi colina Cerin Amroth, unde n-avea să se mai întoarcă nicicând ca ființă vie.

VII Oglinda lui Galadriel

Soarele coborî dincolo de munți și umbrele se adânceau în păduri atunci când ei porniră din nou la drum. Cărările pe care le urmau străbăteau desișuri în care se strânsese de-acum însurarea. Noaptea se strecură curând sub coroanele copacilor, astfel că elfii își descoperiră lămpile de argint.

Pe neașteptate, ajunseră iarăși la loc deschis și se pomeniră sub un cer palid, de seara, presărat cu primele stele. În fața lor, o întindere fără copaci, ca o tupsie rotundă, uriașă, ce cobora în panta ușoară de o parte și de alta. La capătul celălalt se zărea un șanț adânc, pierzându-se în negurile blânzi, dar iarba de pe margine era verde, de-ai fi zis că păstrase strălucirea soarelui care apusese. Pe celălalt mal se ridica la mare înălțime un zid verde ce înconjura o colină verde acoperită de copaci-mallorn ce creșteau mai semeți decât tot ceea ce văzuseră până atunci pe acele tărâmuri. Vârfurile lor nu puteau fi ghicite, dar în lumina tot mai stinsă a amurgului se asemănau cu niște turnuri vii. În rămurișul lor bogat și printre frunzele mereu mișcătoare scăpărau sumedenie de luminițe, verzi și aurii și argintii. Haldir se răsuci spre ceilalți.

- Bun venit în Caras Galadhon, le ură el. Aici este orașul neamului Galadhrim, unde trăiesc Seniorul Celeborn și Galadriel, Doamna Țării Lorien. Dar nu putem intra pe aici, căci porțile nu dau spre miazănoapte. Trebuie să înconjurăm spre miazăzi și drumul nu e scurt, pentru că orașul este întins.

De-a lungul malului exterior al șanțului înainta un drum pavat cu pietre albe. Pe acesta îl urmară, îndreptându-se spre vest, și orașul se afla la stânga, înălțându-se deasupra lor ca un nor verde; și pe măsură ce noaptea se făcea tot mai neagră, tot mai multe lumini se iveau, până când întreaga colină păru cuprinsă de focul stelelor, în cele din urmă,

ajunseră la un pod alb și, trecându-l, se opriră în fața marilor porți ale orașului: erau îndreptate spre sud-est, așezate între cele două capete ale zidului înconjurător, care aici se petreceau unul peste celălalt, porți înalte și solide, iar pe ele atârnavă o mulțime de lămpi. Haldir bătu, spuse ceva și porțile se deschiseră fără zgomot; gărzile, însă, din cât putea vedea Frodo, nu se zăreau nicăieri. Drumeții trecură pragul și porțile se închiseră în urma lor. De acolo pornea un drum săpat adânc în pământ între capetele zidului și, mergând iute de-a lungul lui, intrară în Orașul Copacilor. Nu se vedea nici țipenie pe nicăieri și nici pași nu răsunau pe poteci; în schimb, se auzeau multe glasuri, în jurul lor și în văzduhul de deasupra. De departe, de sus de pe deal, ajungea până la ei un zvon de cântec, picurând din înălțimi ca o ploaie ușoară pe frunze.

Merseră pe multe poteci și urcară multe trepte până pe platourile înalte unde văzură în fața lor, în mijlocul unei pajiști largi, licăririle unei fântâni. Era luminată cu lămpi de argint ce se legănavă atârdate de crengile copacilor, iar apa curgea într-un bazin de argint, din care se prelingea un pârâu alb. Pe partea dinspre sud a pajiștii se găsea cel mai mareț dintre toți copacii. Trunchiul lui gros și neted lucea precum argintul cenușiu și urca până la primele ramuri, mult deasupra, care-și deschideau brațele uriașe sub norii umbroși ai frunzelor. Lângă trunchi se afla o scară lată și albă, iar la piciorul ei ședea trei elfi. Se ridicară iute la apropierea drumeților și Frodo văzu că erau înalți și

înveșmântați în zale cenușii, iar de umeri le atârnavă mantii lungi.

- Aici sălășluiesc Celeborn și Galadriel, spuse Haldir. Dorința lor este să urcați și să vorbiți cu ei.

Unul dintre străjerii elfi suflă într-un corn mic, scoțând un sunet limpede, căruia i se răspunde cu alte trei sunete venite de foarte sus.

- Primul o să urc eu, spuse Haldir. Apoi Frodo, împreună cu Legolas. Voi, ceilalți, urcați după cum vă e voia. Urcușul e lung pentru cei care nu-s deprinși cu asemenea trepte, dar vă puteți odihni pe drum.

În timp ce urca încet, Frodo trecu pe lângă multe fleturi: unele de o parte, altele de cealaltă parte a scării, și mai erau din cele construite lipite de trunchi, încât scara trecea prin ele. La o mare depărtare de pământ, ajunse la un *talan* larg, ca o punte de corabie. Pe el era durată o casă, atât de încăpătoare, încât ar fi putut servi drept sfat pentru oameni jos pe pământ. Intră după Haldir și se pomeni într-o încăpere de formă ovală, prin mijlocul căreia trecea trunchiul mallornului uriaș, ca o coloană foarte groasă, deși aici, în apropierea coroanei, se îngustă.

Încăperea era plină de o lumină blândă; pereții îi erau verzi și argintii, iar tavanul făcut din aur. Se găseau mulți elfi acolo, așezați de jur-împrejur. Pe două jilțuri, lângă trunchiul copacului, având drept baldachin o ramură verde, ședea unul lângă altul Celeborn și Galadriel. Se ridicară spre a-și întâmpina oaspeții, după cum cerea datina elfilor

chiar și celor care erau priviți ca regi preaputernici. Și erau foarte înalți. Doamna întocmai la fel de înaltă ca și Seniorul; amândoi aveau chipuri grave și frumoase. Purtau veșminte albe din cap până-n picioare; dar nici un semn nu le trăda vârsta înaintată, decât poate adâncimile ochilor, căci scăpărau precum lănciile în lumina stelelor și, cu toate acestea, erau profunzi, ca niște fântâni ale memoriei străvechi.

Haldir îl duse pe Frodo în fața lor și Seniorul îi ură bun venit chiar în graiul lui. Lady Galadriel nu rosti nici o vorbă, ci îl privi lung.

- Așeză-te acum lângă jilțul meu, Frodo din Comitat, spuse Celeborn. Când vor fi venit și ceilalți, vom sta de vorbă cu toții.

Pe fiecare însoțitor al lui Frodo îl salută curtenitor, spunându-i pe nume de cum intra.

- Bun venit, Aragorn, fiu al lui Arathorn, zise el. Trecut-au opt ani peste cei treizeci ai lumii de afară de când n-ai mai fost în astă țară; sunt ani care apasă greu pe umerii tăi. Dar sfârșitul e aproape, în bine sau în rău. Lasă-ți aici povara pentru o vreme.

Bun venit, fiu al lui Thranduil. Prea rar purcede încoace neamul meu la drum dinspre Miazănoapte.

Bun venit, Gimli, fiu al lui Gloin. Multă vreme s-a scurs, zău așa, de când mi-a fost dat să vedem în Caras Galadhon vreun vlăstar al neamului lui Durin. Dar azi am încălcat străvechea noastră lege. Să fie acesta semnul că se întrevăd

zile mai bune, cât o fi ea lumea de scufundată în beznă, și că va renaște prietenia între ale noastre seminții.

Gimli făcu o plecăciune adâncă.

După ce toți oaspeții se așezară în fața jilțului său, Seniorul îi cuprinse cu privirea.

- Aici sunt opt, spuse el. La drum pare-mi-se că ați pornit nouă; așa știam din solii. O fi fost vreo schimbare de ultimă clipă despre care noi n-am aflat. Elrond se află tare departe, bezna se strânge între noi și în tot acest an umbrele s-au întins tot mai lungi.

- Nu, n-a fost vorba de vreo schimbare de ultimă clipă, spuse Lady Galadriel, vorbind pentru prima oară.

Vocea ei era limpede și melodioasă, dar mai adâncă decât o voce de femeie.

- Gandalf cel Sur a pornit la drum o dată cu ei, dar n-a trecut de hotarele acestei țări. Acum spuneți-ne unde se află; căci mult aș fi dorit să mai pot sta de povești cu el. De departe nu-l pot vedea, numai dacă trece de îngrădirile din Lothlorien: o negură cenușie îl înconjoară și cărările pe care-l poartă pașii săi și căile pe care zboară gândurile sale îmi rămân ascunse.

- Vai, da, spuse Aragorn. Gandalf cel Sur s-a prăbușit în negură. A rămas în Moria și na mai scăpat.

La aceste vorbe, toți elfii din încăpere strigară cuprinși de amărăciune și nevenindu-le să creadă.

- Rele vești ne dai, spuse Celeborn, cele mai rele ce-au fost rostite în lungi ani de fapte amarnice.

Răsucindu-se spre Haldir, i se adresă:

- De ce nu mi s-a spus nimic despre aceasta înainte? întrebă el în graiul elfic.

- Nu i-am povestit nimic lui Haldir despre faptele noastre sau despre ceea ce ne aduce pe aceste meleaguri, îi luă Frodo apărarea.

Gandalf ne-a fost călăuză și ne-a arătat drumul prin Moria; și când ne-am pierdut orice speranță de a scăpa de acolo, el ne-a salvat și s-a prăbușit.

- Vrem să auzim povestea întreagă, ceru Celeborn.

Atunci Aragorn începu să depene toate cele ce se petrecuseră în trecătoarea Garadhras și apoi în zilele ce au urmat; și povesti despre Balin și cartea lui și despre lupta în încăperea Mazarbul și despre foc și puntea îngustă și despre Teroarea ce se luase pe urmele lor.

- Un rău din Lumea Străveche, așa mi s-a părut, cum nu mi-a fost dat să văd niciodată înainte, continuă Aragorn. Era și negură și flamă, puternică și înspăimântătoare.

- Un Balrog din Morgoth, adăugă Legolas; cea mai năprasnică din toate năpastele elfice, fără doar de Acela ce șade în Turnul Întunericului.

- Cu adevărat am văzut pe punte ceea ce ne bântuie cele mai întunecate visuri, am văzut Blestemul lui Durin, zise Gimli cu o voce coborâtă, cu ochii plini de spaimă.

- Vai nouă, clătină din cap Celeborn. De mult aveam teama asta, că sub Cardhras stă ascunsă o amenințare grozavă. De-aș fi știut că gnomii au stârnit încă o dată răul

acesta din Moria, nu ți-aș fi îngăduit să treci hotarele de la miazănoapte, nici ție și nici celor ce te însoțesc. Și dacă n-ar fi cu supărare, s-ar zice că Gandalf a picat din marea lui înțelepciune într-o la fel de mare nesăbuiță, căci a pătruns fără să trebuiască în plasa Moriei.

- Și tare s-ar pripi cel care ar zice acestea, vorbi Galadriel cu o voce gravă. Nimic n-a fost fără rost din ce-a făcut Gandalf la viața lui. Cei care l-au urmat nu-i știau tainele minții și nu pot vorbi de ceea ce numai el avea în gând. Dar, orice i s-a întâmplat călăuzei, cei care l-au urmat n-au nici o vină. Să nu-ți pară rău că i-ai urat bun venit gnomului. Dacă seminția noastră ar fi fost surghiunită de atâta vreme și atât de departe de Lothlorien, care elf din neamul Galadhrim, chiar și Celeborn cel înțelept, ar trece prin preajma hotarelor țării sale și n-ar dori să-și vadă pământul strămoșesc, chiar dacă le este acum dragonilor sălaș?

Întunecată este apa Kheled-zaram, continuă Galadriel, reci sunt izvoarele Kibil-nala și minunate erau sălile cu mulți pilaștri din Khazad-dum în Zilele de Odinioară, înainte să fi căzut sub stâncă regii cei semeți.

Galadriel se uită la Gimli, care ședea trist, îmbujorat la față, și zâmbi. Iar gnomul, auzind de numele rostite în graiul lui străbun, ridică ochii și-i întâlnește privirile; și dintr-o dată i se păru a privi până în străfundul inimii unui dușman, unde văzu doar dragoste și înțelegere. Pe chip i se așternu mirarea, apoi zâmbi la rândul său.

Se ridică sfios și se înclină după datina gnomilor, zicând:

- Dar Țara Lorien cea plină de viață e cu mult mai frumoasă, iar Lady Galadriel e mai presus de toate nestematele ce zac ascunse sub pământ.

Se așternu tăcerea. Într-un târziu, Celeborn vorbi din nou:

- N-am știut că vă aflați la atât de mare ananghie. Să-mi ierte Gimli vorbele cele aspre: am dat glas doar grijilor ce-mi stăpânesc inima. Voi face tot ce-mi stă în putință să vă ajut, pe fiecare după cum îi e vrerea și nevoia, dar mai cu seamă pe acela din seminția mică, ce poartă greul.

- Ceea ce căutați voi ne este știut, zise Galadriel, uitându-se la Frodo. Nu vom spune aici nimic mai mult despre aceasta. Însă nu zadarnică se va dovedi, trag nădejde, venirea voastră pe meleagurile noastre spre a ne cere ajutorul și e limpede că acesta a fost gândul lui Gandalf. Se știe că Seniorul neamului Galadhrim este cel mai înțelept dintre toți elfii ce trăiesc pe Pământul de Mijloc, și mai darnic decât toți regii. Căci el viețuiește în Apus de când s-au ivit primii zori ai lumii, iar eu alături îi sunt de ani făr' de număr; după ce a pierit regatul Nargothrond, sau Gondolin, cum îi spuneți voi, am străbătut munții și de atunci ne împotrivim, prin evurile lumii, îndelungatei înfrângerii.

Eu am fost cea care a chemat să se adune pentru întâia dată Sfatul cel Alb. Și dacă planurile nu mi-ar fi fost zădărnicate, Gandalf cel Sur ar fi ajuns mai-marele Sfatului și poate că lucrurile ar fi luat o altă întorsătură. Dar încă există speranțe. N-am să vă povățuiesc să faceți una sau cealaltă. Căci nu prin fapte sau urzeli și nu alegând o cale sau alta vă pot fi de folos,

ci numai știind ce-a fost și ce este și, în parte, ce va fi. Atât vă pot spune: Căutarea voastră se află pe muchie de cuțit. De vă rătăciți fie și numai o clipă, ea va da greș și vă va paște pe toți o mare nenorocire. Dar, de veți rămâne credincioși Căutării voastre, mai aveți o speranță.

Și cu aceste vorbe îi cuprinse pe toți cu privirea și în tăcere îi cercetă pe rând pe fiecare în parte. În afară de Legolas și Aragorn, nici unul nu se simți în stare să-i îndure privirile. Sam roși pe dată și își lăsă capul în piept.

În sfârșit, Lady Galadriel se îndură și, zâmbind, își îndulci căutătura ochilor.

- Nu vă lăsați inimile îngreunate de griji, le spuse ea. La noapte veți dormi în pace.

Drumeții oftară, simțindu-se deodată istoviți, ca și cum ar fi fost supuși unei cercetări îndelungi și amănunțite, cu toate că nimic din ceea ce-i frământa nu fusese dat în vileag.

- Și-acum duceți-vă, îi îndemnă Celeborn. Tristețea și greutatea drumului v-au secătuit. Ceea ce căutați poate că nu ne privește îndeaproape; totuși, veți găsi adăpost în Orașul acesta, până când vă veți fi tămăduit și întremat. Acum odihniți-vă și o vreme nu vom mai pomeni despre drumul ce vă așteaptă.

În acea noapte, însoțitorii Inelului dormiră jos, pe pământ, spre marea mulțumire a hobbiților. Elfii întinseseră pentru ei un cort mare, între copaci, în apropierea fântânii, în care așezaseră sofale moi; apoi, rostind urări de liniște și pace cu frumoasele lor voci elfice, îi lăsaseră să se culce. O vreme,

drumeții vorbiră despre seara petrecută în vârful copacului și despre călătoria din acea zi, iar mai apoi despre Senior și Doamna lui; căci încă nu cutezau să se întoarcă și mai departe în timp.

- De ce-ai roșit, Sam? îl iscodi Pippin. Iute te-ai pierdut cu firea. S-ar fi zis că aveai conștiința încărcată. Nădăjduiesc că nu-i vorba de nimic altceva mai rău decât că îți puseseseși în gând să-mi furi o pătură.

- Departe de mine gândul ăsta, se apără Sam, care nu avea chef de glumă. Dacă vrei să știi, m-am simțit de parcă mă găseam gol pușcă, și nu mi-a plăcut defel. Părea să privească înlăuntrul meu și să mă întrebe ce-aș face dacă mi-ar da putința să zbor înapoi în Comitat, la o văgăună de-a mea micuță și cu... cu o bucățică de grădină numai a mea.

- Ciudat, spuse Merry. Aproape același lucru l-am simțit și eu; doar, doar... mă rog, nu cred c-am să spun mai mult, încheie el istovit.

Din câte se părea, același lucru se întâmplase și cu ceilalți: fiecare simțise că i se oferea șansa să aleagă între o umbră plină de spaime, ce se găsea în fața lor, și ceva ceși dorea mai presus de orice; se găsea acolo, deslușit, în fața ochilor minții, și nu trebuia decât să se abată de la drum și să lase Căutarea și lupta împotriva lui Sauron în seama altora.

- Și eu am o bănuială, spuse Gimli. Ceea ce mi s-a arătat mie va rămâne o taină știută numai de mine.

- Mie mi s-a părut tare ciudat, zise Boromir. Poate că a fost numai o încercare, iar Doamna n-a vrut altceva decât să

ne citească gândurile doar pentru sine; dar aproape că mi-a venit să cred că ne-a ispitit, oferindu-ne ceea ce socotea că stătea în puterea ei să ne dea. Nu-i nevoie să spun că nici n-am vrut să ascult. Oamenii din Minas Tirith își țin cuvântul dat.

Boromir însă nu le dezvăluie ce credea că-i oferise Doamna. Cât despre Frodo, el refuză să vorbească, în ciuda întrebărilor cu care-l încolțea Boromir.

- Te-a ținut mult sub privirile ei, Purtător al Inelului, nu se dădu bătut Boromir.

- Așa e, recunosc Frodo, însă voi păstra doar pentru mine ceea ce mi-a venit în minte atunci.

- Ei bine, fiți cu grijă, mai zise Boromir. Nu pun prea mult temei pe Doamna asta elfă și pe socotelile pe care le are.

- Să nu zici nimic rău despre Lady Galadriel, îl avertiză Aragorn cu asprime. Nu știi ce vorbești. În ea și în țara asta nu există nici un rău, decât dacă vreun om îl aduce cu sine. Și-atunci să se păzească. Dar în noaptea asta voi dormi fără frică, întâia dată de când am plecat din Vâlceaua Despăcată. Și trag nădejde că voi dormi adânc, ca să uit o vreme de durerea mea. Trupul și sufletul mi-s ostenite.

Se aruncă pe sofaua lui și adormi cât ai clipi.

Ceilalți făceau curând același lucru și nici sunet, nici vis nu le tulbura somnul. Când se treziră, văzură că lumina zilei cuprinsese întreaga pajiște din fața cortului, iar apa din fântână se înălța și cădea înapoi sclipind în soare.

Din câte își putuseră da seama sau aveau să-și amintească, popasul lor în Lothlorien durase câteva zile. Și în tot timpul cât au stat acolo, Soarele a strălucit senin; doar când și când cădea câte o ploaie blândă, care trecea repede, lăsând în urmă totul curat și împrăștiat. Aerul era răcoros și blând, ca la început de primăvară. Cu toate acestea, în jurul lor simțeau liniștea profundă și melancolică a iernii. Păreau să nu fi făcut altceva decât să manînce și să bea și să se odihnească și să se preumbe printre copaci; și era de ajuns atât.

Pe Senior și pe Doamna nu i-au mai revăzut, iar cu elfii nu vorbeau aproape deloc; căci puțini dintre aceștia cunoșteau și foloseau graiul din ținuturile de la Apus. Haldir își luase rămas-bun de la ei și se reîntorsese la mărginimile de la Miazănoapte, unde se făcea strajă temeinică de când cu veștile despre Moria aduse de însoțitorii Inelului. Legolas era mai mult dus cu cei din neamul Galadhrim și, după prima noapte, nu a mai dormit cu tovarășii săi de călătorie, deși se întorcea la ei să mănânce și să stea de vorbă împreună. Adeseori îl lua pe Gimli cu sine de câte ori se ducea undeva mai departe în țară, făcându-i pe ceilalți să se mire de schimbarea petrecută cu el.

Și cum stăteau împreună sau se plimbau, vorbeau de Gandalf și tot ceea ce știa fiecare și văzuse la el le venea în minte cu limpezime. O dată cu întremarea trupurilor de pe urma suferințelor și oboselii îndurate, durerea din suflete pricinuită de pierderea lui devenise mai chinuitoare.

Adeseori auzeau de undeva din apropiere voci elfice care cântau, și știau că acelea erau cântece de jale pentru căderea lui, căci îi deslușeau numele printre dulcile și tristele cuvinte pe care nu le puteau înțelege.

Mithrandir, Mithrandir, cântau elfii, *O, tu, Pelerin Sur!* Căci astfel le plăcea lor să-l numească. Dar, dacă Legolas se afla împreună cu ei, nu voia să le tălmăcească vorbele cântecelor, spunând că nu se pricepea la așa ceva și că, pentru el, durerea era încă prea aproape de inima lui și că-l făcea să simta nevoia să plângă, nu să cânte.

Până la urmă Frodo fu acela care tălmăci o parte din amărăciunea lui în cuvinte demne de ținut minte. Arareori era cuprins de imboldul de-a compune cântece sau de-a face versuri; chiar și în Vâlceaua Despăcată doar ascultase, niciodată nu cântase el însuși, chiar dacă în amintirile lui păstrase multe dintre cântecele și versurile născocite de alții înaintea lui. Dar acum, stând lângă fântână în Lorien și auzind în jur glasurile elfilor, gândul lui lua forma unui cântec ce lui i se păru frumos; doar că, atunci când încercă să i-l cînte și lui Sam, rămăseseră numai frânturi, palide ca un mănunchi de frunze veștede.

Când acasă înserarea umbre cobora pe rând,
Pașii lui puteai să-i bănui coasta Măgurii trecând;
Până-n ziuă, fără-o vorbă, prin lumini tăiate-n dungi Pe
cărări, peste hotare el pornea la drumuri lungi.

Printr-o țară a Pustiei, din apus parcă-l aud
Cum bătea pustiul nordic înspre munții de la sud,
Cum trecea prin porți ascunse la dragoni în vizuini
Și hălăduia prin codrii negri și de spaime plini.

Cu hobbiți și gnomi, cu elfii și cu oameni uneori
Cu acei ce-aveau să moară și cu cei nemuritori, În bârlog
cu fiare-ascunse și cu păsările-n zbor El vorbea ca prin
minune toate graiurile lor.

Mâna tămăduitoare, spada cu tăișul ei,
Spate ce purta povara unor ani bătrâni și grei, Voce cu
ecou de tunet, vorbă cu văpăi și fum, Pribegea prin lumea
mare, ostenit de-atâta drum.

El, Stăpânul și-nțeleptul, ca un rege-n tron șezînd,
Iute și la supărare și la rîs din când în când,
Un bătrân cu pălăria adumbrind pe frunte-n jos,
Sprijinindu-se de-o vreme în toiagul noduros,

Când a fost pe pod, el singur s-a aflat și dinadins,
Să înfrunte umbra deasă, să sfideze focu-ncins, Când
toiagu-n piatră dură i s-a frânt căzînd în scrum – Și
comoara înțelepciunii i-a pierit - în Khazad-dum.

- Da' știți că-l întreceți pe domnu' Bilbo?! exclamă Sam

- Nu, din păcate nu, spuse Frodo. Dar mai bine decât atât, nu izbutesc acum.

- Dacă nu vă e cu supărare, domnu' Frodo, de mai faceți o-ncercare, tare mi-ar plăcea să puneți acolo o vorbă și despre focurile lui de artificii, zise Sam. Ceva care să sune cam așa:

Nicicând în lume n-au fost asemenea rachete
În stele verzi și-albastre tâșnind, să ne desfete,
Și-n aurii rafale, cu tunet, luminând,
Ca ploi de flori, din ceruri să cadă pe pământ.

Chiar dacă asemenea versuri nici pe departe nu se apropie de adevăr.

- Nu, pe-astea le voi lăsa în seama ta. Sau a lui Bilbo, cine știe. Dar... mă rog, nu mă mai simt în stare să spun mai mult. Mi-e cu neputință să mă gândesc că trebuie să-i duc vestea lui Bilbo.

Într-una din seri, Frodo și Sam se preumblau agale în aerul răcoros al amurgului. Amândoi se simțeau cuprinși de neliniști. Asupra lui Frodo se lăsase pe neașteptate umbra despărțirii: într-un fel, știa că se apropia ceasul când va trebui să plece din Lothlorien.

- Ce gândești acum despre elfi, Sam? întrebă el. Ți-am mai pus o dată întrebarea asta - multă vreme pare să fi trecut de-atunci; dar de atunci ai întâlnit mai mulți.

- Așa e. Și, după mintea mea, sunt elfi și elfi. Toți sunt elfi, nu-i vorbă, dar nu-s toți la fel. Cei de aici nu sunt rătăcitori sau pribegi și îmi par mai de-alde noi: aș zice că sunt legați de locul ăsta mai mult decât sunt hobbiții legați de Comitat. Dacă ei au făcut țara, sau țara i-a făcut pe ei, n-aș ști să spun, dacă mă-nțelegeți. E o liniște minunată aici. Parcă nimic nu se întâmplă și nimeni nu vrea să se întâmple ceva. Dacă e vreo vrajă la mijloc, atunci e ascunsă undeva în adânc, unde eu n-o pot găsi, ca să zic așa.

- O vezi și-o simți peste tot în jur, zise Frodo.

- Așa o fi, numai că nu vezi pe nimeni s-o folosească. Nici tu focuri de artificii, din acelea pe care ni le arăta bietu' Gandalf. Mă-ntreb de ce nu i-am văzut defel pe Senior și pe Doamna lui în zilele astea. Stau și mă gândesc că acum *ea* ar putea să facă niște lucruri minunate, dacă ar vrea. Tare mi-ar plăcea, domnu' Frodo, să văd niște vrăjitorie elfică.

- Eu nu. Eu sunt mulțumit. Și nu mi-e dor de artificiile lui Gandalf, ci de sprâncenele lui stufoase, de firea lui aprigă și de vocea lui.

- Drept vorbiți, spuse Sam. Și să nu gândiți că eu caut nod în papură. Întotdeauna miam dorit să văd și eu niște vrăjitorie din aia despre care se pomenește în basmele cele de demult, dar nicicând n-am auzit de vreo țară mai bună ca asta. E ca și cum aș fi acasă și în același timp dus aiurea, dacă mă-nțelegeți. Nu vreau să plec. Dar încep să simt că, dacă tot trebuie să ne continuăm călătoria, atunci mai bine să plecăm acum. *Treaba care n-a fost începută ia cel mai mult timp să*

fie isprăvită, cum zicea unchiașu' meu. Și nu văd cu ce ne mai pot ajuta cei de-aici, oricât de vrăjit ar fi locul ăsta. Abia după ce vom fi plecat o să-i ducem și mai tare dorul lui Gandalf, eu așa gândesc.

- Și mă tem că ai dreptate, Sam. Dar tot mai trag nădejde s-o vedem încă o dată pe Doamna elfilor, înainte să plecăm de aici.

Nici nu termină bine aceste cuvinte că o văzură pe Lady Galadriel apropiindu-se, chemată parcă de vorbele lor. Înaltă, albă, frumoasă, venea pe sub coroanele copacilor. Nu rosti nici un cuvânt, ci le făcu doar semn cu mâna a chemare.

O luă înaintea lor, spre clinele sudice ale colinei Caras Galadhon și, trecând printr-un gard viu înalt, intră într-o grădină împrejmuțată. Acolo nu creșteau copaci, încât grădina navea alt acoperământ decât cerul. Luceafărul de seară răsărise și lucea cu scăpărarea lui albă deasupra pădurilor de la apus. Doamna coborî un șir lung de trepte, până într-o vâlcea adâncă și verde prin mijlocul căreia curgea murmurând izvorul argintiu ce izvora din fântîna aflată sus pe colină. În fundul vâlcelei, pe un pedestal nu prea înalt, sculptat ca un copac rămuros, se găsea un havuz de argint, larg și puțin adânc, iar lângă el un ulcior de argint.

Luînd apă din izvor, Galadriel umplu havuzul până în buză, suflă în el și, când suprafața apei se liniști din nou, spuse:

- Aceasta este Oglinda lui Galadriel. V-am adus aici ca să puteți privi în ea, dacă doriți.

Văzduhul era neclintit, vâlceaua întunecată, iar doamna elfilor înaltă și palidă la chip.

- Ce să căutăm dacă ne uităm și ce vom vedea? întrebă Frodo, privind-o cu venerație.

- Multe lucruri pot să-i cer Oglinzii să vă arate, răspunse ea, iar unora le pot arăta ce doresc ei să vadă. Dar Oglinda va arăta și lucruri neașteptate și acelea sunt cel mai des mai ciudate și mult mai de folos decât lucrurile pe care dorim să le aflăm. Ce veți zări, de veți lăsa Oglinda să facă ce va voi ea, nu vă pot spune. Căci ea arată lucruri ce au fost, lucruri ce sunt și lucruri ce pot să fie. Dar ce îi va fi dat fiecăruia să vadă, nici cel mai înțelept nu poate spune întotdeauna. Vrei să privești?

Frodo nu răspunse.

- Dar tu? se întoarse ea spre Sam. Căci aceasta este ceea ce poporul tău ar numi magie, așa cred; drept să spun, nu prea înțeleg bine ce vor să spună cu asta; și-mi pare că folosesc același cuvânt și pentru vicleșugurile Dușmanului. Dar aceasta, dacă vrei, este magia lui Galadriel. N-ai zis că voiai să vezi magie elfică?

- Am zis, recunosc Sam, cuprins de un ușor tremur de frică, dar și de curiozitate. Am să arunc o privire, Doamnă, dacă îmi îngăduiți. Și nu m-ar supăra să văd nițel ce se petrece acasă, adăugă el, întorcându-se către Frodo. Îmi pare că a trecut multă vreme de când tot sunt pe drumuri. Dar aici, după cât se pare, n-am să văd decât stelele, sau ceva ce nu voi pricepe.

- După cât se pare, spuse Doamna, răsând ușurel. Dar, apropie-te, privește și vei vedea ce vei putea. Nu atinge apa.

Sam se urcă pe pedestal și se aplecă deasupra havuzului. Apa arăta întunecată și neîndurătoare. În oglinda ei se zăreau stelele.

- Așa cum am zis, numai stele sunt aici, spuse el.

Dar în clipa următoare rămase cu respirația în piept, căci stelele dispăruseră. Ca și cum ar fi fost dat în lături un val negru, oglinda deveni cenușie, iar apoi se limpezi. Soarele strălucea în ea, ramurile copacilor se legănau și se loveau unele de altele în bătaia vântului. Dar, înainte ca Sam să-și dea seama ce anume avea în fața ochilor, lumina se stinse; acum parcă îl vedea pe Frodo, cu o față palidă, zăcând aproape adormit sub o stâncă înaltă și neagră. Apoi i se păru că se vede pe sine: mergea printr-un tunel întunecos și urca o nesfârșita scară în spirală. I se năzări dintr-o dată că era acolo ca să caute ceva anume, dar nu știa ce căuta. Ca într-un vis, imaginea se întoarse din nou la copacii aceia. Dar de data asta nu mai erau tot atât de aproape și abia acum își dădu seama ce se întâmpla: copacii nu erau bătuți de vânt, ci cădeau, se prăbușeau la pământ.

- Hei! strigă Sam furios. Ia uite-l pe Ted Roșcovanu', taie copacii și n-are voie să facă asta. Copacii ăștia nu trebuie tăiați; e șirul ăla de dincolo de Moara, care umbrește drumul spre Lângă Ape. Ah, ce-aș vrea să fiu acum lângă Ted și să vezi cum l-aș doborî eu pe el!

Dar Sam băgă de seamă că Vechea Moară dispăruse și că în locul ei fusese înălțată o clădire mare, din cărămidă roșie. O mulțime de oameni se foia în jurul ei. În apropiere se zărea un coș roșu înalt. Un fum negru părea să acopere ca un nor suprafața oglinzii.

- Duhurile negre își fac de cap în Comitat, asta trebuie să fie, zise el. Elrond știa ce se petrece acolo când a vrut să-l trimită pe domnu' Merry înapoi.

Deodată, Sam scoase un strigăt și sări la o parte.

- Nu pot să mai rămân aici, zise el cu disperare. Trebuie să mă duc acasă. Au săpat peste tot în Pușca-n traistă și bătrănu' unchiașu' meu coboară Măgura cu bruma lui de lucruri strânse într-o roabă. Trebuie să mă duc acasă.

- Nu poți să te duci singur, îl domoli Doamna. Înainte de-a privi în Oglindă nu ți-ai dorit să te întorci fără Stăpânul tău, cu toate că știai că s-ar putea petrece lucruri rele în Comitat. Nu uita că Oglinda poate să arate multe și nu toate s-au și întâmplat. Unele nu se vor întâmpla niciodată, decât dacă cei care au avut parte să le vadă se abat de la drumul lor pentru a le împiedica. Oglinda este primejdioasă dacă ți-o iei drept călăuză pentru faptele tale.

Sam se așeză pe pământ și-și cuprinse capul în mâini.

- Mai bine nu veneam niciodată aici și nu mai vreau să văd alte vrăji, zise el și rămase tăcut.

După un timp, vorbi din nou, cu o voce sugrumată, ca și cum și-ar fi ținut lacrimile:

- Nu, ori merg pe drumul cel lung, împreună cu domnu' Frodo, ori nu mai merg defel. Trag doar nădejde să ajung într-o bună zi înapoi acasă. Dacă ceea ce-am văzut se dovedește a fi adevărat până la urmă, cineva o s-o ia pe coajă!

- Vrei să privești și tu, Frodo? întrebă Lady Galadriel. Nu ți-ai dorit să vezi magia elfilor și erai mulțumit.

- Mă sfătuiești să privesc? întrebă Frodo.

- Nu, nu te sfătuiesc nici ce să faci, nici ce să nu faci. Eu nu dau sfaturi. Poate că vei afla ceva ce nu știi și oricum ar fi ceea ce vei vedea, bun sau rău, poate că îți va fi de folos, poate nu. Dar eu așa gândesc, Frodo, că ai destul curaj și destulă înțelepciune să încerci, altfel nu te-aș fi adus aici. Faci cum socotești.

- Am să mă uit, hotărî Frodo și, urcând pe pedestal, se aplecă deasupra apei întunecoase.

Oglinda se limpezi de îndată, dezvăluindu-i un meleag în lumina amurgului. Munții se desenau negri în zare, pe un cer palid. Un drum lung și cenușiu se pierdea șerpuit undeva în urmă. Din depărtare venea o siluetă, întâi neclară și mică, dar devenind tot mai mare și mai deslușită pe măsură ce se apropia. Dintr-o dată, Frodo își dădu seama că silueta aceea îi amintea de Gandalf. Aproape că strigă numele vrăjitorului, dar văzu că silueta nu era înveșmântată în cenușiu, ci în alb, într-un alb ce strălumina palid în amurg; iar în mână ținea un toiag alb. Capul îi era atât de aplecat, încât fața nu i se zărea și la un moment dat, la o cotitură, silueta o luă pe un drum lateral și ieși din Oglindă. Frodo fu cuprins de îndoială:

să fi fost o viziune a lui Gandalf într-una dintre multele lui călătorii singuratice, cu atâta vreme în urmă, sau fusese Saruman?

Imaginea se schimbă. Preț de o clipă i se arată Bilbo, mic de tot, măsurând camera pradă neastâmpărului. Masa era încărcată de hârtii în neorânduială; ploaia bătea în ferestre.

După câteva clipe de nemișcare, oglinda apei fu străbătută de multe scene care se preschimbau cu repeziciune și despre care Frodo știa, n-ar fi putut spune cum, că se întretesau într-o mare istorie ce-l cuprindea acum și pe el. Aburul se risipi și în fața ochilor lui apărură o priveliște nevăzută vreodată până atunci, dar pe care o recunoscuse pe dată: Marea. Se Iăasă întunericul. Marea tălăzuia și urla pradă unei vijelii cumplite. Apoi apărură încă o dată soarele, cufundându-se roșu ca sângele într-o devălmășie de nori, iar spre Apus se zărea plutind conturul întunecat al unei corăbii cu pânzele sfâșiate. Apoi un Râu lat curgând prin mijlocul unui oraș foarte populat. Pe urmă o fortăreață albă cu șapte turnuri. Și din nou o corabie cu pânze negre, dar de-acum se făcuse iar dimineață și apa sclipea în lumină și o flamură purtând însemnul unui copac alb strălucea în soare. În văzduh se înălța fum ca de la un foc și de la o bătălie, și încă o dată soarele asfinți roșu ca para focului, topindu-se într-o negură surie; în negura aceea o corabie mică trecu scăpărându-și luminile. Dispărură, iar Frodo oftă și dădu să se depărteze de havuz.

Dar pe neașteptate Oglinda se întunecă de tot, atât de tare, de-ai fi zis că o gaură neagră se căscase în lumea dinaintea ochilor, și Frodo se pomeni privind în gol. În abisul acela negru se ivi un singur Ochi, ce prinse încet a crește, până umplu aproape întreaga Oglindă. Era atât de cumplită priveliștea, încât Frodo rămase ca înțepenit, fără puterea dea striga sau de a-și feri privirea. Ochiul era mărginit de foc, el însuși fiind sticlos, galben ca al pisicii, iscoditor și pătrunzător, iar despicătura neagră a pupilei se deschidea asupra unui hău, o fereastră spre nimicnicie.

Apoi Ochiul începu să se agite, căutând ba într-o parte, ba în alta; iar Frodo știu, dincolo de orice îndoială și cuprins de groază, că printre multele lucruri pe care le căuta acesta, se număra și el. Dar mai știa și că Ochiul nu-I putea zări - încă nu, nu fără voia sa. Inelul ce-i atârna de gât prins de lanț se îngreuna, mai greu decât un pietroi, trăgându-i capul în jos. Oglinda părea să devină tot mai fierbinte și fuioare de aburi se înălțau din apă. Frodo alunecă în față.

- Nu atinge apa, spuse încetișor Lady Galadriel.

Imaginea pieri și Frodo se trezi că privea stelele reci care sclipeau în havuzul de argint. Se dădu înapoi, tremurând tot, și se uită la Galadriel.

- Știu care-a fost ultima imagine pe care-ai văzut-o, spuse ea, căci aceeași se află în mintea mea. Nu te teme. Dar nici nu-ți închipui că doar prin cântecele pe care le cântăm printre copaci și prin zveltele săgeți ale arcurilor elfice este meleagul acesta păstrat și apărat în fața Dușmanului. Și-ți

spun, Frodo, că și acum, când îți vorbesc, îl întrezăresc pe Seniorul Întunecimii și îi citesc gândul, sau măcar acele gânduri ce sunt sortite elfilor. Văd că dibuie să mă zărească și să-mi prindă gândul. Dar ușa este încă închisă.

Își înalță brațele dalbe și-și întinse mâinile spre Răsărit, într-un gest de respingere și renegare. Earendil, Luceafărul de Seară, mult iubit de elfi, strălucea senin deasupra. Era atât de luminos, încât silueta Doamnei elfilor aruncă o mică umbră pe pământ. Raza lui scăpără într-un mic inel ce-l purta pe mână; acesta luci precum aurul șlefuit și suflat cu lumina de argint și o piatră albă încrustată în el clipi, ca și cum Luceafărul ar fi coborât din înalt pentru a se așeza pe mâna ei. Frodo privi fascinat la inel; căci dintr-o dată i se păru că înțelege.

- Da, zise ea, ghicindu-i gândul, nu este îngăduit să vorbim despre asta și nici Elrond nu putut-o face. Dar nu poate fi tănuit Purtătorului Inelului și celui care a văzut Ochiul. Adevărat este că în țara Lorien, pe degetul lui Galadriel se află și va rămâne unul dintre cele Trei. Acesta este Ninya, Inelul de Adamant, iar eu sunt purtătoarea lui.

El bănuiește, dar nu știe - încă nu. Oare nu pricepi acum de ce venirea ta este pentru noi ca o prevestire a Pieirii? Că dacă tu nu vei izbândi, atunci nimic nu mai stă între Dușman și noi. Dar și de vei ieși victorios, puterea noastră se împuținează și Lothlorien va pieri, iar valurile Timpului îi vor șterge numele. Vom fi nevoiți să o pornim spre SoareApune, sau să ne

preschimbăm într-o seminție necioplită ce-și duce viața în văioage și grote, pierzându-ne încet ținerea de minte și fiind dați uitării.

Frodo își lăsă capul în piept.

- Și care e dorința ta? întrebă el într-un târziu.

- Ce va fi să fie va fi, răspunse ea. Dragostea elfilor pentru țara lor și ceea ce-au durat ei e mai adâncă decât adâncurile Mării, iar părerile lor de rău sunt nepieritoare și nu vor putea fi vreodată pe de-a-ntregul alinate. Însă mai degrabă vor renunța la tot decât să i se supună lui Sauron: căci acum îl știi ce-i poate pielea. Tu nu ești răspunzător pentru ce se va întâmpla în Lothlorien, ci numai pentru ceea ce faci tu cu ceea ce ți s-a încredințat. Numai că mi-aș fi dorit, dacă asta ar mai putea avea vreo însemnătate, ca acel Unu să nu fi fost nicicând făurit, sau să fi rămas pierdut pentru totdeauna.

- Ești înțeleaptă, netemătoare și frumoasă, Lady Galadriel, spuse Frodo. Ți-l voi da pe acest Unu dacă mi-l ceri. Pentru mine e o sarcină prea mare.

- O fi ea înțeleaptă Lady Galadriel, spuse ea, doar că de data asta și-a găsit nașul când e vorba de curtenie. Răzbunarea ta e blândă pentru felul în care ți-am pus la încercare inima la prima noastră întâlnire. Începi să vezi cu un ochi pătrunzător. N-am să neg că tare și-a mai dorit inima mea să-ți ceară ceea ce-i oferi. Ani îndelungați și nenumărați m-am tot gândit ce-aș face dacă Marele Inel ar poposi în mâinile mele și ar rămâne în ele. Acum a fost adus chiar lângă mine. Răul pus la cale cu multă vreme în urmă își țese

lucrătura în felurite chipuri, fără să țină seamă dacă Sauron rămâne la putere sau pierе. N-ar fi fost o faptă nobilă, demnă de Inelul lui, dacă l-aș fi luat prin forță sau mi l-ar fi dat de teamă oaspetele meu?

Și iată-l cum vine singur la mine. Îmi oferi Inelul de bună-voie. În locul Seniorului Întunecimii așezi o regină. Iar eu nu voi fi întunecată, ci frumoasă și cumplită, asemenea Dimineții și Noptii. Frumoasă ca Marea și ca Soarele și ca Zăpada pe creasta Muntelui, înspăimântătoare ca Furtuna și Trăsnetul. Mai puternică decât temeliele pământului. Toți mă vor iubi și vor dispera!

Își înălță mâna și din inelul pe care-l purta țâșni o lumină puternică ce o lumina doar pe ea, lăsând restul cufundat în întuneric. Așa cum stătea acum în fața lui Frodo, părea mai înaltă decât putea mintea să-și închipuie, mai frumoasă decât putea sufletul să îndure, cumplită și divină în același timp. Apoi își lăsă mâna să cadă și pe neașteptate izbucni din nou în râs și, ah! uite cum se împuținase dintr-o dată: o femeie-elfă zveltă, cu un veșmânt alb simplu, cu o voce blândă, șoptită și tristă.

- Am trecut de încercare, spuse ea. Voi alege umilința, voi pleca spre Apus și voi rămâne Galadriel.

O vreme lungă rămaseră tăcuți. Într-un târziu, Doamna vorbi din nou:

- Să ne întoarcem. Mâine dimineață trebuie să porniți din nou la drum, căci acum ați ales, și timpul destinului vostru e măsurat.

- Aș mai pune o singură întrebare înainte să plecăm, zise Frodo, o întrebare pe care de multe ori am vrut să i-o pun lui Gandalf în Vâlceaua Despăcată. Mi se îngăduie să port acest Inel Unu; de ce nu le pot vedea pe toate celelalte și să cunosc gândurile celor ce le poartă?

- N-ai încercat, răspuse ea. Doar de trei ori ți-ai petrecut Inelul pe deget de când ai aflat ce porți asupra ta. Nu face această încercare. Te-ar distruge. Nu ți-a spus Gandalf că inelele dau putere după măsura fiecăruia dintre cei care le poartă? Înainte să te poți folosi de această putere, ar trebui să devii mult mai puternic tu însuși și să-ți strunești voința, lăsând-o să fie dominată de alții. Dar chiar și așa, ca Purtător al Inelului și ca unul care l-a purtat pe deget și a văzut ceea ce zace ascuns, privirea ta a devenit mult mai ascuțită. Măi ghicit gândul cu mult mai multă limpezime decât mulți dintre cei ce sunt știuți a fi înțelepți. Ai văzut Ochiul celui care poartă cu sine pe al Șaptelea și pe al Nouălea. Și oare n-ai zărit și n-ai recunoscut Inelul de pe degetul meu? Tu mi-ai văzut inelul? întrebă ea, întorcându-se spre Sam.

- Nu, Stăpână, recunosc acestă. Ca să fiu sincer, chiar mă întrebam despre ce tot vorbiți. Dar, fie-mi cu iertare că spun, stăpânu' meu avea dreptate. Tare-aș dori să-i luați Inelul. Ați îndrepta astfel toate lucrurile. I-ați opri să-l mai scoată din văgăună pe unchiașu' meu și să-l arunce în drum. I-ați face pe unii să plătească cu vârf și îndesat pentru mârșăviile lor.

- Așa ar fi, într-adevăr, zise ea. Așa ar începe totul. Dar, din păcate, nu s-ar sfârși aici. Să nu mai vorbim despre asta. Să mergem.

VIII Rămas-bun, Lorien

În acea noapte, însoțitorii Inelului fură din nou chemați în sala lui Celeborn, și acolo Seniorul și Doamna lui îi întâmpinară cu vorbe frumoase. Dintr-una într-alta, Celeborn aduse vorba despre plecarea lor.

- A sosit timpul ca aceia care vor să continue Căutarea să-și împietrească inimile pentru a putea pleca dinastă țară. Cei ce nu vor să meargă înainte pot rămâne aici încă o vreme. Dar fie că plecați, fie că rămâneți, nimeni nu poate fi sigur că va fi pace. Căci am ajuns acum în pragul sfârșitului. Cei care doresc să rămână pot să rămână în așteptarea ceasului în care ori se vor deschide încă o dată drumurile spre lume, ori le vom cere să ajute pentru ultima oară Țara Lorien. Apoi se vor putea întoarce pe meleagurile lor sau se pot duce la casele îndepărtate ale celor ce-au căzut în bătălie.

Urmă o tăcere.

- Cu toții au ales să-și continue drumul, spuse Galadriel, privindu-i în ochi.

- Cât despre mine, zise Boromir, drumul meu spre casă îmi stă înainte, nu în urmă.

- Așa e, recunosc Celeborn, dar oare merg toți cu tine spre Minas Tirith?

- Încă nu am hotărât ce drum să urmăm, răspunse Aragorn. Dincolo de Lothlorien n-am știință despre ce voia Gandalf să facă. Și dacă-i pe-așa, nici el nu cred că avea vreun gând limpede.

- Poate că nu, acceptă Celeborn, numai că, în momentul în care veți părăsi ăst meleag, nu veți mai putea nesocoti Râul cel Mare. După cum știu unii dintre voi, între Lorien și Gondor călătorii și bagajele nu pot să-l treacă decât cu barca. Și oare n-ați aflat că podurile din Osgiliath au fost distruse, iar locurile de debarcare se află acum în mâinile Dușmanului?

Pe care mal veți călători? Drumul spre Minas Tirith pe malul ăsta este, cel dinspre apus; dar drumul cel drept al Căutării e la răsărit de Râu, pe malul întunecat. Ce mal veți alege?

- Dacă e să dăm ascultare sfatului meu, vom alege malul apusean. Drumul spre Minas Tirith, răspunse Boromir. Dar nu eu sunt călăuza.

Ceilalți nu spuseră nimic, iar pe fața lui Aragorn se citeau îndoiala și neliniștea.

- Văd că încă nu știți ce să faceți, vorbi Celeborn. Nu e treaba mea să aleg în locul vostru; dar vă voi ajuta atât cât pot. Sunt printre voi câțiva care se pricep la bărci; Legolas, al cărui neam cunoaște Râul cel repede al Pădurii; și Boromir din Gondor; și Aragorn, călătorul.

- Și un hobbit! sări Merry. Nu toți hobbiții se uită la bărci ca la niște cai sălbatici. Neamul meu trăiește pe malurile râului Viniac.

- Asta e bine, consimți Celerbon. Atunci vă voi da niște bărci. Trebuie să fie ușoare și mici, căci dacă mergeți pe apă până departe, în unele locuri veți fi nevoiți să le luați în cârcă. Veți ajunge la vâltorile Sarn Gebir, și poate că, într-un târziu, la marea cascadă Rauros, unde râul se prăvale în jos din Nen Hithoel; și nu-s acestea singurele primejdii. Bărcile vă vor ușura o vreme drumul. Dar nu vor putea să vă dea nici un sfat; în cele din urmă va trebui să părăsiți și bărcile, și Râul, și s-o apucați spre apus - sau spre răsărit.

Aragorn nu mai contenea cu vorbele de mulțumire. Gândul că primeau acele bărci îl liniștea într-o măsură destul de mare, și nu numai pentru că, timp de câteva zile, nu era nevoit să hotărască direcția de mers. Ceilalți păreau și ei să fi prins ceva mai mult curaj. Oricare ar fi fost pericolele ce le stăteau în față, parcă li se părea mai ușor să le întâmpine plutind la vale, duși de apele largi ale râului Anduin, decât să-și târască picioarele cu spinările împovărate de ranițe. Doar Sam nu se arătă convins: pentru el, bărcile erau oricum ca niște cai sălbatici, sau chiar și mai rău, și nici măcar pericolele din care scăpase cu viață nu-l făceau să aibă o părere mai bună despre ele.

- Vor fi pregătite și vă vor aștepta în port mâine înainte de prânz, mai spuse Celeborn. Îmi voi trimite elfii la voi dis-de-

dimineată, ca să vă ajute să vă pregătiți de drum. Acum vă urăm noapte bună și somn netulburat.

- Noapte bună, prieteni, le ură Galadriel. Dormiți în pace. Nu vă frământați prea tare inimile în seara asta cu gânduri despre călătorie. Poate că potecile pe care le veți străbate v-au fost de mult pregătite, cu toate că nu le vedeți. Noapte bună.

Drumeții își luară rămas-bun și se întoarseră la cortul lor. Legolas îi însoți, căci aceasta avea să fie ultima lor noapte în Lothlorien și, în ciuda cuvintelor lui Galadriel, doreau să țină sfat împreună.

Multă vreme vorbiră despre ce ar trebui să facă și cum ar fi cel mai bine să încerce să ducă la bun sfârșit treaba pentru care porniseră la drum; dar nu reușiră să ia nici o hotărâre. Era limpede că cei mai mulți dintre ei doreau să ajungă mai întâi în Minas Tirith și să scape, măcar pentru o vreme, de amenințarea Dușmanului. Dacă ar fi avut cine să-i conducă, l-ar fi urmat de bunăvoie dincolo de Râu și în umbra din Mordor; însă Frodo rămânea tăcut, iar Aragorn încă nu era hotărât.

Planul lui fusese ca, în vreme ce Gandalf ar fi rămas cu ceilalți, el să se ducă împreună cu Boromir, și cu sabia lui ca să ajute la eliberarea Gondorului. Căci el credea că ceea ce i se arăta în vise era o chemare și că sosise în sfârșit ora când moștenitorul lui Elendil trebuia să iasă în față și să se înfrunte cu Sauron pentru putere. Dar în Moria povara lui Gandalf căzuse pe umerii lui; și știa că nu putea lăsa Inelul

în voia sortii, dacă Frodo refuza în cele din urmă să meargă și el cu Boromir. Cu toate acestea, de ce ajutor puteau fi el sau ceilalți lui Frodo, altul decât acela de a-l însoți orbi prin întuneric?

- Mă voi duce în Minas Tirith singur, dacă va fi nevoie, căci este de datoria mea să mă duc, spuse Boromir, după care tăcu o vreme, șezând cu privirile pironite asupra lui Frodo, ca și cum ar fi încercat să citească gândurile Piticuțului.

În cele din urmă vorbi din nou, cu glas încet, parcă mai mult pentru sine:

- Dacă vrei doar să distrugi Inelul, atunci războiul sau armele nu vor fi de folos; iar oamenii din Minas Tirith nu-ți pot fi de ajutor. Dar de vrei să nimicești puterea înarmată a Seniorului Întunecimii, atunci e o nebunie să intri fără armată pe pământurile lui; și tot o nebunie e să jertfești...

Se opri dintr-o dată; părea că de-abia atunci își dăduse seama că își rostea gândurile cu voce tare.

- Ar fi o nebunie să jertfești atâtea vieți, asta am vrut să spun, adăugă el. Trebuie să alegem între a apăra o fortificație și a ne îndrepta de bunăvoie în brațele morții. Cel puțin eu așa văd lucrurile.

Frodo citi ceva nou și ciudat în privirea lui Boromir, ceea ce-l făcu să-l scruteze cu atenție. Era limpede că gândul lui Boromir era altul decât cel rostit în ultimele lui cuvinte. O nebunie să jertfești, ce? Inelul Puterii? Spusese el ceva de acest soi la Sfat, atunci însă îl corectase Elrond și el nu mai zisese nimic. Frodo se uită la Aragorn, dar acesta părea

cufundat în gândurile sale și nu dădea semn că ar fi auzit ce spusese Boromir. Astfel luă sfârșit sfatul lor. Merry și Pippin adormiseră mai demult, iar Sam picotea. Noaptea era tot mai târzie.

A doua zi dimineață, pe când își împachetau puținele lucruri pe care le aveau, câțiva elfi ce vorbeau în graiul lor veniră la ei cu brațele încărcate de daruri: merinde și veșminte pentru călătorie. Drept merinde le aduseseră niște turte făcute din făină coaptă în cuptor, cu o crustă maronie și cu miezul de culoarea caimacului. Gimli luă o turtă din acelea și o privi neîncrezător.

- *Cram*, mormăi el abia auzit, rupând un colț și ronțându-l.

Dar expresia de pe chip i se schimbă iute și mănca toată turta cu vădită plăcere.

- Gata, gata! strigară elfii râzând. Ai mâncat cât să-ți ajungă pentru o zi întreagă de marș.

- Am crezut că-i *cram* sau ceva asemănător, uscăciuni din alea pe care le pregătesc oamenii din Ținutul De Jos pentru călătoriile în pustietate, răspunse gnomul.

- Asta și sunt, răspunseră elfii. Doar că noi le numim *lembas*, sau pâine pentru drum; te întremează mai mult decât orice mâncare pregătită de oameni, și oricum e mai plăcută la gust decât *cramul*.

- Chiar că este, recunosc Gimli. Păi, e chiar mai bună decât turtele cu miere pe care le fac Beorningii, căci

Beorningii sunt cei mai buni brutari din câți cunosc pe lume; numai că în ziua de azi nu mai sunt chiar atât de darnici cu turtele lor când e vorba de străini. Voi sunteți niște gazde tare primitoare.

- Totuși, vă sfătuim să fiți cumpătați cu merindele, mai ziseră ei. Mâncați câte puțin o dată, și numai când e nevoie. Căci v-am dat turtele astea spre a vă fi de folos când nu veți mai avea altceva. Turtele își vor păstra dulceața multe zile dacă nu le rupeți și le lăsați în învelișul lor de frunze, așa cum vi le-am adus. Una e de ajuns să-l țină pe un călător pe picioare vreme de o zi întreagă de mers istovitor, chiar și dacă e unul dintre Oamenii înalți din Minas Tirith.

Apoi elfii despăturiră și le dădură însoțitorilor Inelului veșmintele pe care le aduseseră cu ei. Pregătiseră câte o glugă și o mantie după măsura fiecăruia, croite din acea pânză mătăsoasă și ușoară, dar călduroasă, pe care o țeseau cei din neamul Galadhrim. Greu de spus ce culoare aveau: păreau surii, cu o aură de amurg, acolo, sub frunzișul copacilor, dar la cea mai mică mișcare, sau dacă erau duse în lumină, deveneau verzi precum frunzele umbrite, ori cafenii, la fel ca și pârloagele în noapte, ori chiar împrumutând argintiul prăfuit al apei sub razele stelelor. Fiecare mantie avea la gât o prinzătoare în formă de frunză verde vârstată cu argint.

- Or fi vrăjite mantiile astea? întrebă Pippin, uitându-se la ele cu mirare.

- Nu-ți înțeleg întrebarea, răspunse mai-marele elfilor. Sunt veșminte frumoase, iar țesătura e bună, căci a fost făcută în țara asta. Sunt mantii elfice, negreșit, dacă asta ai vrut să știi. Frunză și ramură, apă și piatră; au culoarea și frumusețea tuturor acestora în lumina amurgului din Lorien cel îndrăgit de noi; pentru că punem gândul în tot ceea ce iubim și în tot ceea ce facem. Sunt doar veșminte, nu armuri, și nu vor opri sulița sau tăișul. Dar vă vor fi de folos: sunt ușoare la purtat, destul de călduroase sau de răcoroase, după cum e nevoie: și veți vedea cât sunt de bune să vă ferească de priviri neprietenoase, de-o fi să mergeți printre stânci sau printre copaci. Și ăsta-i semn, să știți, de cât de mult vă prețuiește Stăpâna. Căci ea însăși și fecioarele ei au țesut pânza asta; și nicicând înainte n-am dăruit străinilor veșminte de-ale neamului nostru.

După ce mâncară de dimineață, însoțitorii Inelului își luară rămas-bun pe pajiștea de lângă fântână. Inimile le erau grele; căci meleagul acesta era minunat și ajunseseră să se simtă ca acasă, cu toate că nu puteau ține socoteala zilelor și nopților pe care le petrecuseră acolo. Și cum stăteau și se uitau la apa cea albă, luminată de razele soarelui, numai ce-l văzură pe Haldir venind spre ei prin iarba verde a poienii. Frodo îl salută încântat.

- Tocmai m-am întors de la Gardurile de la Miazănoapte, spuse elful, și mi s-a spus să vă fiu călăuză. Valea Pârâiașului Tainic e plină de aburi și nori de fum, iar munții sunt tulburați. Răzbat zgomote din străfundul pământului. Dacă

vreunul dintre voi s-a gândit să se întoarcă acasă pe drumul de miazănoapte, vă spun că pe acolo nu se poate trece. Dar, să pornim. Drumul vostru o ia acum spre miazăzi.

Pe când treceau prin Caras Galadhon, potecile verzi erau pustii; dar deasupra lor, în copaci, se auzeau voci nenumărate, care murmurau și cântau. Ei însă mergeau tăcuți. Întrun târziu, Haldir începu să coboare clinele sudice ale colinei și nu după mult timp ajunseră din nou la poarta cea mare, de care atârnavu felinarele, și la podul alb; și astfel ieșiră, lăsând în urmă orașul elfilor. Apoi se abătură de la drumul pietruit și o luară pe o potecă ce ducea spre un desiș de copaci-mallorn, și de acolo mai departe, șerpuind printre mături împădurite, cufundate în umbre argintii, tot mai la vale, spre sud și spre est, către malurile Râului.

Străbătuseră aproape zece mile, se făcuse de amiază, când ajunseră la un zid înalt și verde. Trecând printr-o deschizătură, se pomeniră că pădurea rămăsese în spatele zidului. Înaintea lor se afla o pajiște lungă, acoperită cu iarbă lucitoare, stropită cu niște *elanor* aurii ce sclipeau în soare. La capătul celălalt, pajiștea se îngusta într-o limbă de pământ cuprinsă între două margini luminoase: la dreapta, spre apus, Râul Argintului curgea scăpărător; la stânga, spre răsărit, Râul cel Mare își revărsa apele întinse, adânci și întunecate. Pe malurile îndepărtate, pădurile se continuau spre miazăzi cât cuprindeai cu ochii, dar țărmurile erau mohorâte și pustii. Nici un mallorn nu-și răschira ramurile grele de galbenul auriu dincolo de Țara Lorien.

Pe malul Râului Argintului, ceva mai departe de locul unde se întâlneau cele două ape, se găsea un debarcader din piatră albă și lemn alb. Acolo erau legate multe bărci și barje. Unele erau viu colorate, vopsite în argintiu, auriu și verde și lucind în soare, dar cele mai multe erau ori albe, ori cenușii. Trei bărci mici, cenușii, fuseseră pregătite pentru călători, iar câțiva elfi le și încărcău cu merinde și celelalte lucruri ale lor, la care adăugară colaci de funii, câte trei la fiecare barcă. Funiile erau subțiri, dar trainice, mătăsoase la atingere și cenușii la culoare, la fel ca mantiile elfice.

- Ce-s astea? întrebă Sam, luând în mână un colac ce se afla pe pajiște.

- Funii, precum vezi, răspunse elful de lângă bărci. Niciodată să nu porniți la drum fără frânghie. Și să fie lungă, trainică și ușoară. Cum sunt astea. Pot să fie de ajutor la multe nevoi.

- Mie-mi spui, zise Sam. Am pornit la drum fără funie și de atunci mă roade gândul ăsta. Dar eu întrebam din ce-s făcute, pentru că mă pricep cât de cât cum se fac funiile: moștenire de familie, ca să zic așa.

- Sunt făcute din *hithlain*, răspunse elful, dar acum nu-i vreme să-ți dezvălui secretul lor. De știam că-ți place acest meșteșug, te-am fi învățat multe. Dar, din păcate, până te vei mai întoarce pe meleagurile astea, trebuie să te mulțumești cu darul nostru. Și să-ți fie de trebuință.

- Haideți, le zise Haldir. Totul e gata. Urcați în bărci. Numai cu mare grija prima dată!

- Și nu uitați ce vă spunem acum, ziseră ceilalți elfi. Bărcile astea sunt ușoare, puternice, și nu seamănă cu nici o altă barcă a altor seminții. Nu se scufundă, oricât le-ați încărcă de mult; dar sunt năbădăioase dacă nu vă pricepeți să le mânuiți. Mai înțelept ar fi să vă deprindeți aici, la debarcader, să urcați și să coborâți din ele, înainte s-o porniți pe râu la vale.

Drumeții se împărțiră astfel; Aragorn, Frodo și Sam într-o barcă; Boromir, Merry și Pippin în alta; iar în a treia Legolas și Gimli, care între timp se împrieteniseră la cataramă. În această ultimă barcă fusese încărcată cea mai mare parte a ranițelor și a celorlalte obiecte. Bărcile aveau vâsle cu coadă scurtă și cu lopeți late, în formă de frunză. După ce urcară cu toții, Aragorn porni în susul râului, într-o mică plimbare de încercare. Curentul era iute, așa încât înaintau încet. Sam ședea la prova, cu mâinile încleștate de marginile bărcii și uitându-se la țărm cu părere de rău. Soarele care scăpăra în unde îl orbea. Trecuseră de pajiștea verde a Limbii - aici, copacii coborau chiar până la apă. Ici și colo, frunze galbene se scuturau și curgeau la vale, duse de undele încrețite. Văzduhul era luminos și neclintit și, în afară de cântecul îndepărtat, din înalt, al ciocârliilor, restul era cufundat într-o tăcere deplină.

Luară o cotitură strânsă a râului și numai ce văzură o lebădă uriașă, plutind mândră la vale, înspre ei. Apa se unduia în valuri mici de-a dreapta și de-a stânga pieptului alb, sub gâtul arcuit al pasării. Ciocul îi lucea precum aurul

șlefuit, iar ochii îi scăpărau ca doi tăciuni așezați în două pietre galbene: aripile ei albe, la fel de uriașe, erau ridicate pe jumătate. O muzică o însoțea în coborârea ei pe râu la vale; și deodată își dădură seama că era o corabie, făurită și cioplită cu măiestria elfilor, astfel încât să semene cu o lebădă. Doi elfi în straie albe o mânuiau cu ajutorul a două vâsle negre. În mijlocul corăbiei stătea Celeborn, iar în spatele lui, Galadriel, înaltă, veșmântată în alb; o coroniță de flori aurii îi împodobeau părul, iar în mână ținea o harpă la care cânta. Trist și dulce era sunetul vocii ei în aerul rece și limpede:

Am cântat frunzișuri de-aur și frunzișuri au crescut , Și de vânt, porni și vântul peste-al ramurilor scut
Pîn' la Soare, pîn' la Lună, Spuma-n cerul ei marin, Și creștea Copac de aur sus pe țârm la Ilmarin. Prin etern amurg sub stele, în Eldamer el lucea Unde-s elfii, la Tirion lângă ziduri, ca o stea. Acolo frunziș de aur - aici lacrima ce doare,
Elfii căutând cu jale peste Mări Despărțitoare.
Ah, Lorien! Dar vine iarna, fără frunze, zile moarte.
Frunzele în râu căzură, Râul curge mai departe.
Ah, Lorien! Pe țârmul ăsta stăm cam prea de multă vreme.
Ce corabie cântarea-mi ar putea acum să cheme?
Împletit-am flori de aur în cununa veștejita - Cine-ar fi să mă întoarcă peste-o Mare nesfârșită?

Aragorn își opri barca atunci când Lebăda-corabie ajunse în dreptul lor. Doamna își sfârși cântecul și-i salută.

- Am venit să ne luăm un ultim rămas-bun, spuse ea, și să vă binecuvântăm plecarea din țara noastră.

- Ați fost oaspeții noștri, spuse Celeborn, dar încă nu ați șezut cu noi la masă, de aceea vă poftim la o masă de despărțire, aici, între apele curgătoare ce vă vor purta departe de Lorien.

Lebăda trecu lin mai departe, spre debarcader, iar drumeții își întoarseră bărcile și o urmară. Masa fu pregătită acolo, pe iarba verde de la capătul Limbii Egladil; dar Frodo mănca și bău puțin, luând seama doar la frumusețea Doamnei și a vocii ei. Acum nu-i mai părea amenințătoare sau înspăimântătoare, și nici că ar fi fost în stăpânirea cine știe căror puteri misterioase. Ci o vedea așa cum le apăreau uneori elfii oamenilor din zilele noastre: aici, de față, și totuși depărtată, o imagine vie a ceea ce fusese lăsat mult în urmă de scurgerea Timpului.

După ce băură și mâncară așezați pe iarbă, Celeborn le vorbi din nou despre călătoria lor și, ridicând mâna, arătă spre sud, unde se găseau pădurile, dincolo de fâșia Limbii.

- Veți coborî pe râu la vale și veți vedea că vor fi tot mai rari copacii, până veți ajunge la un ținut sterp. Acolo, Râul curge prin văi pietroase, printre platouri înalte, până când, într-un târziu, va întâlni insula cea înaltă, numită Stânca Iascăi, sau Toi Brandir, cum îi spunem noi. Acolo râul își avântă brațele în jurul malurilor abrupte ale insulei și apoi se prăvălește, cu vuiet mare și cu cețuri peste cataractele Rauros, până jos în Nindalf, sau Tunetul Umed în graiul

vostru. E un ținut întins, de smârcuri stătute, unde râul e tare întortocheat și se desparte într-o sumedenie de brațe. Acolo se varsă râul Scăldătorii Enților prin multe guri, după ce iese din Pădurea Fangorn de la Soare-Apune. În jurul acestuia, de partea asta a Râului cel Mare, se întinde Rohan. De partea cealaltă sunt mohorâtele dealuri Eryn Muil. Acolo vântul bate de la soare-răsare, căci ele sunt îndreptate spre Smârcurile Morților și spre Meleagul Noman, până departe spre Cirith Gorgor și porțile întunecate din Mordor.

Boromir și oricare dintre voi care veți merge să căutați Minas Tirith, veți face bine să lăsați în urmă Râul cel Mare deasupra cataractelor Rauros și să traversați Scăldătoarea Enților până nu ajunge la mlaștini. Dar nu urcați prea mult în susul pârâului acela, și nici nu vă adânciți în Pădurea Fangorn. E un meleag ciudat acela, și prea puțin cunoscut. Am, însă, credința că Boromir și Aragorn nu au nevoie de acest sfat.

- Am auzit și noi, cei din Minas Tirith, pomenindu-se de Fangorn, spuse Boromir. Dar ce-am aflat mi se par povești pentru adormit copiii. Tot ce se întinde de la miazănoapte de Rohan este pentru noi atât de îndepărtat, încât numai cu închipuirea putem străbate meleagurile acelea. Din străvechime Fangorn se afla la hotarele noastre; dar multe generații de-ale oamenilor s-au stins, de când vreunul dintre noi i-a călcat pământul, ca să poată vedea cât de adevărate sau neadevărate sunt legendele ce au ajuns la noi în decursul vremii.

Mi s-a întâmplat și mie să pătrund, când și când, în Rohan, dar niciodată n-am străbătut ținutul până în părțile lui de la miazănoapte. De câte ori am fost trimis ca sol, am traversat Strunga pe la poalele Munților Albi și apoi râul Isen și Torentul Cenușiu până în Meleagul de la Miazănoapte. Lungă și obositoare călătorie. Patru sute de leghe, după socoteala mea, și multe luni; mi-am pierdut și calul în Tharbad, la vadul pe unde se trece Torentul Cenușiu. După acea călătorie și după drumul străbătut acum, cu însoțitorii Inelului, nu mă îndoiesc că voi reuși să găsesc o cale prin Rohan și chiar și prin Fangorn, dacă va fi nevoie.

- Atunci nu trebuie să spun mai mult decât am spus, zise Celeborn. Dar nu nesocoti poveștile din străvechime; căci adeseori se poate întâmpla ca bătrânele să păstreze în amintirile lor vorbe pe care alte dăți și cei înțelepți aveau trebuință să le cunoască.

Galadriel se ridică din iarbă și, luând o cupă din mâna uneia dintre fecioarele ei, o umplu cu mied alb și i-o dădu lui Celeborn.

- E vremea să bem cupa despărțirii, spuse ea. Bea, Senior al Galadhrimilor. Și nu-ți lăsa inima să se întristeze, chiar dacă noaptea urmează amiezii, și amurgul nostru e pe aproape de-acum.

Apoi duse cupa fiecăruia dintre însoțitorii Inelului și îi rugă să bea, după care le ură drum bun. Dar, după ce băură toți, ea le spuse să se așeze la loc în iarbă, iar ei și lui Celeborn li se aduseră două jilțuri. Fecioarele din suită stăteau tăcute în

jurul Doamnei lor. Galadriel ramase o vreme cu privirile ațintite asupra oaspeților ei. Într-un târziu vorbi:

- Am băut cupa despărțirii și umbrele se lasă între noi. Dar înainte să plecați, v-am adus cu mine în corabie daruri pe care Seniorul și Doamna Galadhrimilor vi le dăruiesc acum în amintirea Țării Lothlorien.

Apoi îi chemă la sine pe fiecare în parte.

- Iată darul lui Celeborn și al lui Galadriel pentru conducătorul grupului vostru, zise ea, privind la Aragorn și dăruindu-i o teacă pe măsura săbiei lui.

Pielea era acoperită cu o dantelărie de flori și frunze lucrate în argint și aur, peste care, încrustate în nestemate fără număr, se înșirau în rune elfice numele săbiei, Anduril, și obârșia ei.

- Tăișul ce e scos din această teacă nu se va păta și nu se va frânge nici chiar de-i biruit, mai spuse ea. Dar oare este ceva anume ce ți-ai dori de la mine la despărțire? Căci întunericul va coborî între noi și este cu puțință să nu ne mai fie dat să ne revedem, decât cine știe când de-acum încolo, pe un drum ce nu are întoarcere.

Iar Aragorn răspunse:

- Doamnă, îmi știi dorința și singura comoară pe care de mult o caut. Numai că nu-ți stă în putere să mi-o dăruiești, chiar dacă ai vrea; și doar prin întuneric voi ajunge la ea.

- Totuși, poate că aceasta îți va ușura inima, spuse Galadriel. Căci mi-a fost lăsată în grijă pentru a ți-o da ție, de vei trece prin țara asta.

Din poală ridică o piatră mare, de un verde-translucid, într-o lucrătură de argint de forma unui vultur cu aripile întinse; ținând-o așa ridicată, nestemata scăpără precum o rază de soare scăpată printre frunzele primăverii.

- Această piatră am dăruit-o fiicei mele, Celebrion, iar ea fiicei ei; și acum ajunge la tine, ca un semn de speranță. În acest ceas ai să iei numele ce ți-a fost prorocit, Elessar, Piatra Elfilor din casa lui Elendil!

Aragorn luă piatra și o prinse la pieptul lui, iar cei care o văzură se minunară; căci până acum nu băgaseră de seamă cât de înalt și de regesc apărea în fața lor Aragorn, și era ca și cum toți anii aceia mulți de încercări căzuseră de pe umerii lui.

- Îți mulțumesc pentru darurile pe care mi le-ai dat, spuse el, Doamnă a Țării Lorien, din care s-au născut Celebrion și Arwen, Steaua înserării, ce alte cuvinte de laudă să-ți rostesc?

Doamna își înclină capul și se răsuci spre Boromir, căruia îi dăruie un brâu de aur, iar lui Merry și Pippin le dădu centuri de argint, fiecare având o cataramă ca o floare aurie. Lui Legolas îi dăruie un arc, asemenea aceluia folosit de neamul Galadhrimilor, mai lung și mai puternic decât arcurile din Codrul Întunecimii, cu o coardă împletită din păr-elfic. O dată cu arcul îi mai dădu și o tolă cu săgeți.

- Pentru tine, micule grădinar și iubitor de copaci, i se adresă ea lui Sam, nu am decât un dar mic.

Îi așeză în palmă o cutiuță din lemn cenușiu nelăcuit și fără alt ornament decât o singură rună de argint pe capac.

- G-ul ăsta e de la Galadriel, explică ea, dar poate fi și de la cuvântul grădină, din graiul vostru. Înăuntru vei găsi pământ din grădina mea. Încă are puterile pe care i le dă binecuvântarea lui Galadriel. Nu-ți va ține de foame pe drum, nici nu te va apăra de vreo primejdie; dar dacă-l păstrezi bine și într-o bună zi vei fi ajuns din nou la tine acasă, atunci poate că te va răsplăti. Chiar dacă vei găsi totul sterp și părăsit, poate că vor fi niscaiva grădini rămase în Pământul de Mijloc ce vor înflori precum grădina ta dacă vei împrăștia acest pământ acolo. Atunci îți vei aminti de Galadriel preț de o clipă și vei întrezări îndepărtatul Lorien pe care nu l-ai văzut decât în vremea iernii noastre. Căci primăvara noastră și vara noastră au trecut și nicicând nu vor mai fi văzute pe fața pământului, decât în amintire.

Sam se îmbujoră până în vârful urechilor și bâigui ceva neînțeles, strângând cutia la piept și înclinându-se cât putu mai mult.

- Și ce dar ar putea un gnom să ceară de la elfi? se întoarse Galadriel spre Gimli.

- Nici unul, Doamnă, răspunse Gimli. Pentru mine e de ajuns că am văzut-o pe Doamna Galadhrimilor și că i-am auzit vorbele blânde.

- Ați auzit, elfilor? strigă ea către cei din jur. Să mai zică vreunul că gnomii sunt hrăpăreți și nepoliticoși. Dar nu mă îndoiesc, Gimli, fiu al lui Gloin, că dorești ceva pe care eu ți

l-aș putea dăru. Numește-l, rogu-te. N-ai să rămâi tu singurul oaspete fără nici un dar.

- Nimic nu doresc, Lady Galadriel, spuse Gimli, înclinându-se până-n pământ și murmurând: Nimic, în afară de... doar dacă-mi este îngăduit să cer, nu, să numesc o singură șuviță din părul tău, care întrece orice aur de pe lume, așa cum stelele întrec nestematele minelor. Nu cer un asemenea dar. Însă mi-ai cerut să-l numesc.

Elfii se foiră și murmurară mirați, iar Celeborn îl privi uimit pe gnom, dar Doamna zâmbi.

- Se spune că măiestria gnomilor zace în mâinile lor, nu în vorbele lor, zise ea, dar asta nu e adevărat în ce-l privește pe Gimli. Căci nimeni până acum nu și-a mărturisit în fața mea o dorință atât de îndrăzneată și de măgulitoare totodată. Și cum să-l refuz, când chiar eu i-am cerut să vorbească? Dar, lămurește-mă, ce-ai face cu un asemenea dar?

- L-aș păstra ca pe o comoară, Doamnă, răspunse el, în amintirea vorbelor pe care mi le-ai spus prima oară când ne-am întâlnit. Și dacă mă voi întoarce vreodată în fierăriile din țara mea, o voi încadra în cristal fără moarte și o voi lăsa drept moștenire urmașilor mei ca un zălog de bunăvoință între Munte și Pădure, până la ceasul din urmă.

Atunci Doamna își despletă una dintre cosițele ei lungi, tăie trei șuvițe aurii și le puse în palma lui Gimli, iar apoi spuse:

- O dată cu șuvițele, primește și aceste vorbe: nu fac nici o prorocie căci orice prorocie este zadarnică acum: de o parte se află întunericul, de cealaltă speranța. Dar dacă

speranța nu se va dovedi deșartă, atunci îți spun, Gimli, fiu al lui Gloin, că din mâinile tale se va revărsa aurul, dar tu nu vei ajunge nicicând sub stapînirea lui.

- Iar ție, Purtător al Inelului, se întoarse ea spre Frodo, ție mă adresez ultimul, cu toate că nu ești ultimul în gândurile mele. Iată ce-am pregătit pentru tine.

Zicând acestea, ridică o sticlură de cristal: la cea mai mică mișcare cristalul scânteia și raze albe de lumină țâșneau din palmele ei.

- În această sticlură, continua ea, e prinsă lumina stelei Earendil, ce se află în mijlocul apelor din fântâna mea. Va străluci cu și mai multă putere când te vei afla în miez de noapte. Să-ți slujească drept lumină în locuri întunecoase, când toate lumini sunt stinse în jurul tău. Să-ți amintești de Galadriel și de Oglinda ei.

Frodo luă sticlura și în acea clipă, când cristalul se afla încă între ei doi, el o revăzu pe Galadriel așa cum stătuse ca o regină măreață și frumoasă, dar prin nimic înspăimântătoare. Se înclină, dar nu găsi nici o vorbă pe care să i-o spună.

Doamna se ridică, iar Celeborn îi conduse spre debarcader. O lună galbenă străjuia pământul verde al Limbii, apa scânteia argintie. În sfârșit totul era pregătit. Însoțitorii Inelului își ocupară locurile în bărci, la fel ca și prima dată. Strigând cuvinte de rămas-bun, elfii din Lorien îi împinseră cu ajutorul unor prăjini lungi, din lemn cenușiu, până în mijlocul curentului, iar apele încrețite îi purtară încet la vale. Călătorii ședeau nemișcați și fără să vorbească. Pe malul

înverzit, chiar la capătul Limbii de pământ, Lady Galadriel stătea singură și tăcută. Când trecură prin dreptul ei, se uitară într-acolo și ochii lor o urmăriră cum se depărta ușor de ei, legănată de ape. Căci lor așa li se părea: Lorien aluneca în urmă, ca o corabie luminoasă, cu copaci fermecați drept catarge, plutind spre țarmuri uitate, în vreme ce ei ședeau neputincioși pe marginea unei lumi cenușii, desfrunzite.

În vreme ce ei priveau astfel, Râul Argintului se uni cu undele Râului cel Mare, iar bărcile lor se răsuciră și începură să aluneca tot mai repede, spre răsărit. Silueta albă a Doamnei devenea tot mai mică, pe măsură ce se depărta. Acum lucea ca o fereastră de sticlă pe un deal îndepărtat, scaldat de razele apusului, sau ca un lac văzut în zare de pe vârful unui munte; un cristal căzut în poala pământului. Apoi lui Frodo i se păru că o vede înălțându-și brațele într-un ultim rămas-bun, iar din depărtare, dar pătrunzător de limpede, se auzi, purtată de vânt, vocea ei care cânta. Numai că acum cânta în graiul străvechi al elfilor de dincolo de Mare, cuvinte pe care el nu le pricepea: minunată era melodia, însă navea darul să-i mângâie sufletul.

Dar, după cum se întâmplă cu vorbele rostite în elfică, și acestea rămaseră gravate în amintirea lui și mult mai târziu el le repetă cât mai aidoma cu putință: graiul era același cu al tuturor cântecelor elfice și pomenea de lucruri prea puțin știute în Pământul de Mijloc:

Ai! laurie lantar lassî surinen,

Yeni unotime ve ramar aldaron! Yeni ve linte yuldar
avanier mi oromardi lisse-miruvoreva Andune pella,
Vardo tellumar nu luinii yasser tintilar i eleni omaryo
airetari-lirinen.

Si man i yulma nin enquantuva?

An si Tintalle Varda Oiolosseo
ve fanyar maryat Elentari ortane ar ilye tier undulave
lumbule: ar sindanoriello caita mornie i falmaalinnar
imbe met, ar hisie untupa Calaciryo miri oiale.
Si vanwa na, Romello vanwa, Valimar!

Namarie! Nai hiruvaye Valimar.
Nai elye hiruva. Namarie!

„Ah! precum aurul cad frunzele în vânt, ani îndelungi,
nenumărați precum ramurile copacilor! Anii cei lungi au
trecut asemenea sorbiturilor iuți din dulcele mied, în sălile
prea înalte dincolo de Apusime, sub bolțile albastre ale
Vardei, pe care stelele tremură în cântarea vocii ei,
binecuvântată și regească. Cine-mi va reumple pocalul? Căci
de-acum Vestala, Varda, Regina Stelelor, de pe Muntele
Veșnic Alb, și-a înălțat mâinile precum norii, toate cărările
sunt cufundate în umbre și, în afara hotarelor țării cenușii,
întunericul zace pe valurile înspumate dintre noi, și pâcla
acoperă într-o veșnicie nestematele din Calaciryia. Pierdut,

pierdut pentru cei de la Răsărit este Valimar! Cu bine! Poate că voi îl veți regăsi pe Valimar. Poate că și voi îl veți regăsi. Cu bine!" Varda era numele acelei Stăpâne căreia elfii de pe aceste meleaguri ale înstrăinării îi spuneau Elbereth.

Pe neașteptate, Râul făcu o cotitură și malurile se înălțară de ambele părți, acoperind de tot luminile din Lorien. Pe acest pământ minunat Frodo nu se va mai întoarce niciodată.

Călătorii se răsuciră cu fața spre râul ce-i purta la vale; soarele se afla înaintea lor, orbindu-le ochii ce înotau în lacrimi. Gimli plângea fără să se rușineze.

- Mi-a fost dat să văd ultima dată ceea ce-a fost mai frumos pe lumea asta, îi spuse el lui Legolas, tovarășul său de barcă. De-aici încolo nimic nu va mai fi frumos pentru mine, în afară de ce mi-a dăruit ea.

Își duse mâna la piept.

- Spune-mi, Legolas, de ce-am venit în această călătorie a Căutării? Prea puțin știam înainte unde se află primejdia. Elrond n-a vorbit în răspăr când ne-a spus că nu putem prevedea ce ne așteaptă pe drum. Mă temeam de chinuri în puterea nopții, și tot nu m-au făcut să renunț. Dar n-aș fi venit de-aș fi știut că primejdia zace în lumină și bucurie. Și iată că despărțirea asta mi-a pricinuit cea mai dureroasă rană, chiar dacă în această noapte mi-ar fi fost sortit să ajung drept până la Seniorul Întunecimii. Vai de tine, Gimli, fiu al lui Glain.

- Ba nu, făcu Legolas. Vai de noi toți. Și de cei care umblă prin lume în zilele ce vor veni. Căci așa ni-e dat: să găsim și să pierdem, cum li se pare tuturor celor ce se află într-o barcă pe apă curgătoare. Dar eu te socotesc binecuvântat, Gimli, fiu al lui Gloin: pentru ceea ce-ai pierdut pătimești prin propria vrere, căci ai fi putut alege și altfel. Nu ți-ai părăsit tovarășii de drum, și cea mai neînsemnată răsplată ce o vei primi pentru aceasta va fi aceea că amintirea Țării Lothlorien va rămâne veșnic limpede și nepătată în inima ta; nu va păli, și nici nu va îmbătrâni.

- Poate, și-ți mulțumesc pentru ce mi-ai spus. Cuvinte adevărate, fără îndoială; dar ce rece e mângâierea lor. Inima nu-și dorește amintiri. Amintirea e doar o oglindă, fie ea la fel de limpede precum apele lacului Kheled-zaram. Sau cel puțin asta e ceea ce spune inima lui Gimli, gnomul. Poate că elfii văd altfel lucrurile. Adevărat e că am auzit că pentru ei amintirea se aseamănă mai mult cu lumea adevărată decât cu un vis. Nu și pentru gnomi. Dar să nu mai vorbim despre asta. Îngrijește-te de barcă. E cufundată mult în apă din pricina ranițelor ăstora, iar Râul cel Mare curge iute. N-am poftă să-mi înec durerea în apă rece.

Luă o vâslă și ținu cârma spre malul apusean, urmând barca lui Aragorn, care se afla înaintea lor și care ieșise de-acum din mijlocul curentului.

Și astfel își continuară însoțitorii Inelului drumul lor lung în josul râului lat și repede, mereu spre miazăzi. Păduri desfrunzite acopereau ambele maluri, până la marginea apei,

încât nu se zărea nici o palmă din pământurile ce se întindeau dincolo de ele. Vântul își potolise suflarea, iar Râul curgea fără cel mai mic zgomot. Nici un ciripit de pasăre nu spărgea tăcerea. Soarele deveni cețos pe măsură ce ziua înainta, până ajunse să se întrezărească pe un cer palid, ca o perlă albă și îndepărtată. După care dispăru la orizontul apusean și amurgul coborî iute, urmat de o noapte cenușie, neînstelată. Ei plutiră mai departe și în orele târzii, întunecate și tăcute, ale nopții, cârmindu-și bărcile pe sub umbrele atârănânde ale pădurilor de la apus. Copaci uriași treceau pe lângă ei ca niște stafii, împingându-și rădăcinile răsucite și însetate prin pâclă până în apă. Însăimântătoare noapte, și rece. Frodo stătea și asculta plescăitul și bolborositul stins ale undelor ce se strecurau printre rădăcinile copacilor și printre bucățile de lemn strânse aproape de mal, dar la un moment dat capul i se lăsă pe piept și căzu într-un somn chinuit.

IX Râul cel Mare

Frodo fu trezit de Sam. Văzu că stătea întins, bine învelit, sub niște copaci înalți, cu trunchiurile fumurii, într-un colț liniștit al pădurii de pe malul vestic al Râului cel Mare, Anduin. Dormise toată noaptea; cenușiul dimineții răzbătea palid prin rămurișul desfrunzit. Gimli trebuia lângă un foc mic, aprins în apropiere.

Porniră la drum fără să aștepte să se lumineze bine de ziuă. Nu neapărat pentru că ardeau de nerăbdare să grăbească spre sud: erau mulțumiți că-i mai despărțeau câteva zile de momentul în care trebuiau să ia o hotărâre, și asta înainte să ajungă la Rauros și la Insula Stânca Iascăi; încât se lăsau purtați de ritmul Râului, nedorind să grăbească spre primejdiile ce le stăteau în față, oricare ar fi fost calea pe care aveau s-o aleagă în cele din urmă. Aragorn le îngădui să plutească în voie, cu grijă doar să-și cruțe forțele pentru oboseala ce avea să vină. Dar ținea cu stăruință ca măcar să o pornească la drum cât mai devreme în fiecare dimineață și să călătorească până târziu noaptea; căci în inima lui simțea că nu mai era timp de pierdut și se temea că Seniorul Întunecimii nu stătuse cu mâinile încrucișate cât lănceziseră ei în Lorien.

În acea zi nu văzură nici un semn că dușmanul ar fi prin preajmă, și nici în următoarea. Orele cenușii, monotone, treceau fără să se întâmple ceva deosebit. În a treia zi, pe măsură ce treceau orele călătoriei lor, peisajul se schimba treptat: pădurea se rări, până dispăru cu totul. Pe malul răsăritean, la stânga lor, văzură un perete continuu de povârnișuri nedefinite, care se înălțau spre cer; maronii, uscate, de parcă un pârjol trecuse peste ele, nelăsând în urmă nici un lujer verde: o pustietate neprietenoasă, nici măcar un copac frânt sau o piatră golașă care să mângâie puțin goliciunea. Ajunseseră la Pământurile Maronii, cuprinse între Codrul Întunecimii de la Miazăzi și măgurile Emyn Muil. Ce molimă sau război sau altă lucrare neștiută a

Dușmanului prăpădise într-atât acel meleag, nici Aragorn nu știa.

La vest, la dreapta lor, pământul era la fel de despuiat de copaci, însă era drept și din loc în loc acoperit cu întinderi mari de iarbă verde. De partea aceasta a Râului treceau pe lângă păduri de trestii uriașe, atât de înalte încât, plutind în foșnet de apă cu bărcile lor mici de-a lungul marginilor fremătânde, privirile hobbiților nu puteau zări nimic din ce se afla dincolo de ele, spre soare-apune. Panașul trestiilor, închis la culoare și veșted, se apleca și se legăna în adierea rece, susurând trist. Când și când, prin spărturi, Frodo prindea frânturi de coline domoale, în spatele lor, în depărtare, dealuri scăldate în lumina apusului, iar la orizont o linie sură, semn că acolo se afla lanțul cel mai sudic al Munților Cețoși.

Nici o altă vietate nu se zărea, în afară de păsări. Și erau multe, pichere mici ce fluierau și piuiau printre trestii, dar rareori se lăsau văzute. O dată sau de două ori auziră foșnetul grăbit și tânguirea aripilor de lebedă, iar când își ridicară privirile zăriră un stol întreg, ca o falangă militară, ce împânzise cerul.

- Lebede! exclamă Sam. Și încă din cele mari și puternice.
- Da, zise Aragorn, sunt lebede negre.
- Cât de uriaș și de gol și de jalnic arată ținutul ăsta, spuse Frodo. Întotdeauna am crezut că, dacă ne îndreptăm spre miazăzi, o să se facă mai cald și o să fie totul mai vesel în jur și iarna o să rămână pentru totdeauna în urmă.

-Încă n-am ajuns atât de departe înspre miazăzi, răspunse Aragorn. E încă iarnă și suntem departe de mare. Aici lumea e rece până vine dintr-o dată primăvara, și se poate să mai avem parte chiar și de zăpadă. Departe la vale, în Golful Belfalas, spre care curge Anduinul, este cald și vesel, sau așa ar trebui să fie dacă n-ar exista Dușmanul. Dar aici nu suntem, după socoteala mea, la mai mult de șaizeci de leghe depărtare de Meleagul de la Miazăzi unde se află Comitatul vostru, și încă avem de străbătut multe sute de mile. Voi vă uitați acum spre sud-vest, peste câmpiile Obștei Călăreților, țara Stăpânilor de Cai. Nu peste mult vom ajunge la gurile râului Lumina Stinsă, care vine dinspre Fangorn ca să se unească acolo cu Râul cel Mare. Acesta este hotarul de la miazănoapte al Ținutului Rohan; și din străvechime tot ceea ce s-a aflat între pârâul Lumina Stinsă și Munții Albi a fost al neamului rohirrimilor. Un ținut bogat, primitiv, cu o iarbă ce nu se găsește nicăieri altundeva; dar în zilele acelea grele, nimeni nu mai cuteza să trăiască în preajma Râului sau să se apropie călare de țărmurile lui. O fi Anduinul un râu mare, dar orcii își pot trimite săgețile până departe pe malul celălalt; și am auzit spunându-se că în ultima vreme au cutezat chiar să treacă râul și să vâneze hergheliile și armăsarii din Rohan.

Sam își plimbă neliniștit privirile de la un mal la celălalt. Copacii i se păruseră dușmănoși înainte, căci îi bănuia ascunzând ochi tainici și primejdii ce stăteau la pândă; acum, însă, tare și-ar fi dorit să mai fie înconjurați de copaci. Prea

erau neocroțiți însoțitorii Inelului, își spunea el, așa cum pluteau în bărcuțele acelea deschise, în mijlocul unor meleaguri lipsite de orice adăpost și pe apele unui râu care se găsea la hotarul războiului.

Ziua următoare și încă o zi după aceea, în vreme ce-și continuau călătoria pe râu la vale, purtați neabătut spre miazăzi, sentimentul acesta de nesiguranță îi cuprinsese pe toți. O zi întreagă făcură cu schimbul la vâsle, ca să înainteze mai repede. Malurile alunecau pe lângă ei. Curând, Râul se lăți și deveni mai puțin adânc; la est, țărmul era tot mai stâncos, iar din apă apăreau bancuri de pietriș, astfel că bărcile trebuiau cârmite cu atenție. Pământurile Maronii se preschimbară în podișuri mohorâte, măturate de un vânt rece, dinspre răsărit. De partea cealaltă, povârnișurile deveniră gruiuri de iarbă veștejită în mijlocul unui tărâm acoperit doar de smârcuri și smocuri de iarbă-rea. Frodo fu străbătut de un fior, căci gândul lui era la pajiștile, fântânile, soarele strălucitor și la ploile blânde din Lothlorien. Nimeni din cele trei bărci n-avea chef de vorbă sau de râs. Fiecare era frământat de propriile gânduri.

Inima lui Legolas hoinărea pe sub stelele unei nopți de vară în numai el știa ce poiană nordică, din pădurile de fag; Gimli pipăia în gând o bucată de aur, întrebându-se dacă era potrivită să meșterească din ea un mic sipet pentru darul ce i-l făcuse Doamna; în barca din mijloc, Merry și Pippin nu erau nici ei în apele lor, din pricina lui Boromir, care ședea mormăind pentru sine și din când în când își rodea unghiile,

măcinat parcă de neliniște sau îndoială, iar alteori se apuca să vâslească până se apropia de barca lui Aragorn. La un moment dat, Pippin, care ședea la prova, cu fața spre amonte, prinse o sclipire ciudată în ochii lui Boromir, atunci când acesta se uită la Frodo. Sam hotărâse de mult în sinea lui că, deși poate că bărcile nu erau chiar atât de primejdioase precum fusese deprins să creadă, erau mult mai puțin confortabile decât își imaginase vreodată. Era amorțit și chinuit, căci n-avea altceva de făcut decât să se holbeze la pământurile iernatice care se târau prin dreptul lor și la apa cenușie de-o parte și de alta a bărcii. Chiar și când folosiră vâslele, lui nu i se încredință nici una.

În a patra zi, pe când se lăsă înserarea, el se uită în urma, peste capetele aplecate ale lui Frodo și Aragorn și ale celorlalți din bărcile care-i urmau; somnoros, nu-și dorea decât să ajungă la un loc de popas și să simtă pământul sub tălpi. Pe neașteptate, ceva îi atrase atenția: la început se uita apatic spre acel punct, pentru ca apoi să se ridice în picioare și să se frece la ochi; dar când privi din nou, nu mai zări nimic.

În acea noapte făcură popas pe un mic ostrov aproape de malul vestic. Sam zăcea învelit în pături alături de Frodo.

- Domnu' Frodo, am avut un vis tare trăsnit, cam cu o oră sau două înainte să ne oprim, spuse el. Sau poate că n-a fost vis. Trăsnit a fost, în orice caz.

- Ei, și ce-ai visat? îl iscodi Frodo, știind că Sam n-o să aibă liniște până n-o să-și spună povestea, oricare ar fi fost

aceasta. Eu unul, de când am plecat din Lothlorien, n-am văzut și nu m-am gândit la nimic ce m-ar fi putut măcar face să zâmbesc.

- Nu trăsniți din ăsta, domnu' Frodo. Ciudat, voiam să spun. Anapoda, dacă n-ar fi vis.

Și mai bine ați asculta ce vă spun. A fost cam așa: am văzut un buștean cu ochi.

- Bușteanul nu-i anapoda câtuși de puțin. E plin Râul de ei. Dar uită de ochi.

- Ba să-mi fie cu iertare. Ochii ăia m-au făcut să mă descebelesc, ca să spun așa. La început am crezut că văd un buștean care plutea în lumina aia chioară, drept în spatele bărcii lui Gimli; dar n-am prea luat seamă la el. Apoi mi s-a năzărit că bușteanul ne ajunge din urmă. Ciudat, care va să zică, ați putea gândi, pentru că pluteam cu toții, duși de același curent. Numai că în clipa următoare am văzut ochii: așa, ca niște puncte palide, oarecum lucitoare, pe un nod, la capătul dinspre noi al bușteanului. Unde pui că nici nu era buștean, pentru că avea două picioare ca niște lopeți, îți venea să crezi că-s labe de lebădă, doar că păreau mai mari și tot se cufundau în apă și ieșeau.

Atunci m-am ridicat în picioare și m-am frecat la ochi, gata să strig dacă-l mai zăream și după ce scăpam de buimăceala din cap. Căci ce-o-fi-fostul-acela venea la vale cu repeziciune, mai să ajungă din urmă barca lui Gimli. Acum, ori că lămpile alea două m-au văzut mișcându-mă și holbându-mă la ele, ori că mi-am venit eu în fire, n-aș ști să spun. Când m-am

uitat din nou, nu mai era nimic acolo. Da' tot îmi pare c-am prins cu coada ochiului, cum s-ar zice, așa, ceva negru tâșnind pe sub umbra malului. Ochi însă n-am mai văzut.

Și mi-am zis în sinea mea: „Iar visezi, Sam Gamgee”, așa mi-am zis; și altceva nu miam mai zis atunci. Da' de atunci stau și mă gândesc, iar acu' nu mai sunt chiar atât de sigur. Ce înțelegeți din asta, domnu' Frodo?

- Dacă ar fi prima oară că ochii aceia au fost văzuți, n-aș înțelege altceva, Sam, decât că a fost un buștean și era seară și ochii tăi erau adormiți. Numai că nu a fost prima oară. I-am zărit și eu, departe în nord, înainte să ajungem în Lorien. Și am mai zărit și o vietate ciudată, care se cățara spre flet, în noaptea aceea dintâi. Și Haldir a văzut-o. Și îți mai amintești ce-au povestit elfii care au urmărit banda aia de orci?

- Aaa, da, și-mi amintesc mai multe chiar. Nu-mi plac defel gândurile ce-mi umblă prin cap; da' tot gândindu-mă la una-alta, și la poveștile spuse de domnu' Bilbo și la toate celelalte, îmi vine să cred că pot să dau, pe ghicite, un nume vietății ăleia. Un nume urât. Gollum, te pomenești?

- Da, și mă tem de asta de câtăva vreme încoace, spuse Frodo. Adică din noaptea de pe flet. Am bănuiala că-și făcea veacul în Moria și că acolo ne-a luat urma; dar trăgeam nădejde că popasul nostru în Lorien o să-l facă să ne-o piardă. Înseamnă că ființa asta nesuferită a stat pitită în pădurile din apropierea Pârâului Argintului, pândindu-ne plecarea.

- Cam așa socotesc și eu că s-a întâmplat, îi dădu dreptate Sam. Ar trebui să fim mai cu băgare de seamă, să nu ne pomenim cu niscaiva degete ticăloase că ni se înfig în gât într-una din nopțile astea, dacă apucăm să ne trezim și să simțim ceva. Tocmai aici voiam s-ajung. N-are rost să-l tulburăm pe Pas Mare în seara asta, sau pe ceilalți. Fac eu de strajă. Mâine pot să dorm, tot sunt doar de umplutură, ca să zic așa, în barcă.

- Poate zici tu așa, dar eu spun „umplutură cu ochi”. Bine, stai de strajă; dar numai dacă-mi făgăduiești că mă trezești înainte de ivirea zorilor, dacă nu cumva se întâmplă ceva până atunci.

Nu trecuse mult de miezul nopții când, scuturat de Sam, Frodo se trezi dintr-un somn greu și fără vise.

- Să-mi fie iertat că vă trezesc, șopti Sam, da' așa mi-ați zis să fac. Nu că ar fi ceva de spus, sau, mă rog, n-ar fi multe. Mi s-a năzărit mai adineauri că aud ceva ca un pleoscăit și un adulmecat; da' sunete din astea ciudate tot auzi noaptea în apropierea unui râu.

Sam se întinse pe locul lui, iar Frodo se ridică în capul oaselor, învelit în păături și luptându-se cu somnul. Minutele sau orele treceau încet, și nimic nu se întâmplă. Tocmai voia să se lase prada ispitei de a dormi mai departe, când o formă întunecată, abia vizibilă, se apropie plutind de una dintre bărcile legate la mal. Desluși vag o mână lungă, albicioasă, care țâșni din apă și se prinse de copastie; doi ochi palizi, ca două felinare, luciră reci când se uitară în barcă, apoi se

înălțară și se ațintiră asupra lui Frodo, pe ostrov. Erau la o depărtare de trei, cel mult patru pași; Frodo auzi sâsâitul stins al respirației ținute. Se ridică în picioare și trase sabia din teacă, privind drept spre ochii aceia: dar în clipa următoare lumina lor se stinse. Se auzi un alt sâsâit, un plescăit și, cât ai clipi, forma întunecată care semăna cu un buștean dispăru în noapte, pe râu la vale. Aragorn se mișcă în somn, se răsuci pe o parte, iar apoi se sculă în capul oaselor.

- Ce-i? întrebă el șoptit, sărind în sus și venind lângă Frodo. Am simțit ceva în somn.

De ce-ai scos sabia?

- Gollum, răspunse Frodo. Sau cel puțin așa cred.

- Aha! Care va să zică l-ai descoperit și tu pe micul nostru pungăș? S-a ținut după noi tot drumul din Moria și până la Râul Nimrodel. Și de când călătorim în bărci, s-a agățat de un buștean și vâslește cu mâinile și cu picioarele. Am încercat să-l prind o dată sau de două ori, în timpul nopții; dar e mai viclean decât o vulpe și alunecos ca un țipar. Am tot așteptat să-l biruie călătoria asta pe apă, dar se vede treaba că e un lopătar neîntrecut.

Va trebui să încercăm să înaintăm mai repede mâine. Culcă-te acum, stau eu de strajă până în zori. Tare mi-aș mai dori să pot pune mâna pe ticălosul ăla. Ar putea să ne fie de folos. Dar dacă nu reușesc, va trebui să încercăm să ne pierdem cumva urma. E o ființă periculoasă. Nu că ne-ar

omorî el cu mâna lui, ci ar pune pe urmele noastre un dușman aflat prin preajmă.

Noaptea trecu fără ca Gollum să-și mai arate umbra măcar. În zilele care au urmat, însoțitorii Inelului au stat cu ochii în patru, dar nu l-au mai văzut pe Gollum până la capătul călătoriei. Dacă încă se ținea după ei, o făcea cu băgare de seamă și vicleșug. La rugămintea lui Aragorn, vâsleau cu toții îndelung, încât malurile alunecau repede prin dreptul lor. Dar abia dacă apucau să vadă ceva din meleagul pe care-l străbăteau, căci mai mult călătoreau noaptea și în zori, odihnindu-se ziua și ascunzându-se atât cât le îngăduiau locurile. Astfel a trecut timpul fără să se întâmple nimic, până în ziua a șaptea.

Vremea era tot cenușie și înnourată, vântul bătea de la răsărit, dar când seara se preschimbă în noapte, cerul se limpezi la apus și ochiuri de lumină palidă, galbenă și verzuie, se deschiseră sub marile maluri de nori. Acolo se zări muchia albă a Lunii Noi, scăpărând în lacuri îndepărtate. Sam se uită la ea și încruntă din sprâncene. A doua zi, peisajul de pe ambele țărmuri începu să se schimbe cu repeziciune. Malurile erau tot mai înalte și pietroase.

Curând traversau un ținut deluros și stâncos, iar râul era străjuit de-o parte și de alta de povârnișuri abrupte, îngropate în desișuri de nepătruns, de măraciniș și porumbari, printre care se încâlceau rugi și plante târâtoare. În spatele lor se zăreau stânci puțin înalte și fărâmicioase și hornuri de piatră cenușie, mâncată de vreme și înnegrită din

loc în loc de mușchi; iar dincolo de acestea se înălțau coame încoronate de brazi chirciți de vânturi.

Călătorii se apropiau de ținutul deluros și cenușiu Eryn Muil, hotarul sudic al Țării Pustietății.

Era multă vânzoleala de păsări în jurul stâncilor și al hornurilor de piatră și stoluri întregi care se rotiseră toată ziua aceea în văzduh, desenându-se negre pe cerul palid.

Cât au făcut popas, Aragorn le-a urmărit bănuitor, întrebându-se dacă nu cumva la mijloc era mâna ticăloasă a lui Gollum și acum vestea despre călătoria lor se răspândea în întreg ținutul. Mai târziu, când soarele cobora spre asfințit, iar însoțitorii Inelului se urneau din culcușuri și se pregăteau de plecare, Aragorn desluși un punct negru în lumina care se stingea. O pasăre foarte mare, sus de tot și în depărtare, care ba se rotea, ba zbura încet spre sud.

- Ce-i aia, Legolas? întrebă el, arătând spre cerul nordic.
E un vultur, așa cum cred eu?

- Da, un vultur, un vultur pornit la vânătoare. Mă-ntreb ce semn o fi ăsta. Zboară departe de munți.

- Nu pornim până nu se-ntunecă de tot, hotărî Aragorn.

Era a opta noapte a călătoriei lor. Liniștită, fără vânt; vântul cenușiu de la răsărit se potolise. Secera subțire a Lunii se scufunda devreme în apusul palid, dar cerul era senin deasupra, și cu toate că departe în sud se vedeau vălătuci mari de nori care încă păstrau ceva din lumina ștearsă a amurgului, pe bolta vestică stelele străluceau cu putere.

-La drum! dădu Aragorn semnalul. Mai încercăm o călătorie pe timp de noapte. Ne apropiem de niște meandre ale Râului pe care nu le cunoșc bine; n-am străbătut niciodată părțile astea pe apă, adică de unde ne aflăm acum și până la volburile Sarn Gebir. Dar, dacă am socotit bine, ne mai despart multe mile de locul acela. Însă și până acolo sunt destule primejdii: stânci, ostroave pietroase în mijlocul râului. Să fim cu ochii în patru și să nu ne grăbim la vâslit.

Aflat în barca din față, lui Sam i se ceruse să stea de strajă. Ședea aplecat în față și scruta întunericul. Noaptea devenea tot mai neagră, dar stelele pe cer erau neobișnuit de strălucitoare, iar suprafața Râului scăpăra. Se apropia de miezul nopții; călătorii se lăsară o vreme purtați de curent, fără să folosească vâslele, când deodată Sam scoase un strigăt. În față lor, la câțiva pași numai, zări niște forme întunecate. Apăreau din apă; se auzea și vuietul unui repeziș. Un curent mai iute îi trăgea spre stânga, spre țărmul răsăritean, unde firul apei era curat. Lăsându-se duși fără voia lor, călătorii văzură, acum de foarte aproape, spuma palidă a Râului ce biciuia stâncile ascuțite, împinse adânc în albia râului, ca o creastă de dinți. Bărcile se strânseseră una în alta.

-Hei, Aragorn! strigă Boromir când barca lui se izbi de cea din față. E o nebunie curată! Nu ne putem arunca în vâltori în timpul nopții! Nici o barcă nu iese întreagă din Sarn Gebir, fie că-i zi sau noapte.

- Înapoi, înapoi! strigă Aragorn la rândul său. Întoarceți! Întoarceți dacă puteți!

Își scufundă vâsla în apă, încercând să frâneze barca și s-o răsucescă.

- Am pierdut socoteala, îi spuse el lui Frodo. Nu mi-am dat seama că am ajuns atât de departe. Anduinul curge mai iute decât mi-am închipuit. Înseamnă că Sarn Gebir se află în apropiere.

Cu mare efort izbutiră să stăpânească bărcile și să le întoarcă din drum; dar le era greu să înainteze împotriva curentului, căci tot timpul erau împinși spre țărmul răsăritean, care se înălța negru și rău prevestitor în noapte.

- Toți la vâsle! strigă Boromir. Vâsliți! Sau o să fim împinși spre bancurile de nisip!

Nici nu termină de vorbit, că Frodo simți sub picioare cum burta bărcii se frecă de pietre.

În acea clipă se auzi pocnetul corzilor de arcuri: mai multe săgeți șuierară în jurul lor și unele căzură între ei. Una îl izbi pe Frodo între umeri, făcându-l să se arunce pe burtă cu un strigăt și să scape vâsla din mână; dar săgeata căzu cu vârful îndoit din pricina cămășii de zale de sub haină. Altă săgeată străbătu gluga lui Aragorn; o a treia se înfipse în copastia celei de-a două bărci, aproape de mâna lui Merry. Lui Sam i se păru că deslușește câteva siluete negre ce alergau în sus și-n jos pe bancurile de prundiș de sub malul răsăritean. Parcă erau la o aruncătura de băț de bărci.

- *Irch!* șopti Legolas fără să vrea, în propriul grai. - Orci! țipă Gimli.

- Mâna lui Gollum, să fiu al naibii, i se adresă Sam lui Frodo. Și-au și ales locul. Parcă anume ne împinge râul drept în brațele lor.

Se aplecară toți în față, trăgând cu putere de vâsle: chiar și Sam luă una și începu să vâslească. În fiecare clipă se așteptau să simtă mușcătura săgeților cu pene negre. Multe și uierau peste capetele lor sau loveau apa din jur; dar nici una nu-i mai atinse. Era întuneric, însă nu destul pentru ochii orcilor care puteau vedea și noaptea, iar în strălucirea stelelor cu siguranță că erau o țintă suficient de bună pentru dușmanii lor perfizi, dacă nu cumva mantiile cenușii din Lorien și lemnul cenușiu din care erau construite bărcile elfilor păcăleau socotelile criminale ale orcilor din Mordor.

Cu fiecare lovitură de vâslă urcau tot mai mult împotriva curentului. În bezna aceea aproape că nici nu-și dădeau seama că se mișcau; dar, încet-încet, tulburarea apelor se domoli și umbra malului răsăritean pieri din nou în noapte. Într-un târziu, din câte li se păru lor, ajunseră din nou în mijlocul râului, ceva mai sus de colții stâncoși. Apoi, întorcând bărcile pe jumătate, vâsliră cu toată puterea de care erau în stare spre malul vestic. Se opriră sub tufărișul care atârna deasupra apei, ca să-și tragă sufletul.

Legolas puse vâsla lui în barcă și își lua arcul pe care-l primise în Lorien. Sări pe mal și urcă ceva mai mult. Punând o săgeată și încordând arcul, se răsuci și scrută întunericul,

până pe malul celălalt al Râului. De dincolo se auzeau țipete ascuțite, dar de văzut nu se vedea nimic.

Frodo se uita în sus la elful înalt, așa cum stătea el acolo, sfredelind întunericul în căutarea unei ținte. Capul lui era ca o pată neagră încoronată cu stele albe și limpezi, ce scăpărau în vâltorile negre ale cerului din spatele lui. Numai că dinspre miazăzi se ridicau și se apropiau norii cei mari, trimițându-și solii întunecoși pe cerul înstelat. O spaimă teribilă îi cuprinse dintr-o dată pe însoțitorii Inelului.

- *Elbereth Gilthoniel!* suspină Legolas, ridicându-și privirile.

În aceeași clipă, o formă întunecată, ca un nor și totuși fără să fie nor, căci se mișca mult prea repede, se desprinse din negureala de la miazăzi și se apropie de însoțitorii Inelului, ascunzând vederii lor orice urmă de lumină. Curând avea să apară o creatură înaripată uriașă, mai neagră decât tăciunii noaptea. Glasuri fioroase se înălțară de pe malul celălalt spre a o întâmpina. Frodo se simți dintr-o dată ca străbătut de un fior rece, care i se încleșta în jurul inimii; era un frig de moarte, precum amintirea unei răni vechi, rămasă în umăr. Se ghemui pe fundul bărcii, ca pentru a se ascunde.

Deodată, marele arc din Lorien zbârnâi. Cu un șuier ascuțit, săgeata porni din coarda elfică. Frodo se uită în sus. Aproape deasupra lui forma înaripată se trase în lături. Izbucni un țipăt frânt, croncănit, ce se rostogoli din înaltul văzduhului, pierind în întunericul țărmlui răsăritean. Cerul era din nou limpede. De departe se auzea vacarmul stârnit

de multe voci care blestemau și se văicureau în întuneric, apoi se lăsă tăcerea. În acea noapte nici suliță, nici strigăt nu se mai abătu asupra lor dinspre soare-răsare.

După o vreme, Aragorn conduse bărcile înapoi pe râu în sus. Își deslușeau drumul ținându-se pe lângă mal, până găsiră un golfuleț puțin adânc. Câțiva copăcei creșteau chiar pe mal, iar în spatele lor se înălța un perete abrupt și stâncos. Aici hotărâră să se oprească și să aștepte zorii: era zadarnică orice încercare de a-și continua călătoria pe timp de noapte. Nu făcură tabără și nu aprinseră foc, ci rămaseră ghemuiți în bărcile legate la mal una lângă alta.

- Lăudate fie arcul lui Galadriel și mâna și ochiul lui Legolas, spuse Gimli, în timp ce mesteca o turta de *lembas*. A fost o lovitură strașnică în întuneric, prietene.

- Dar cine-mi poate spune ce-am nimerit? întrebă Legolas.

- Eu unul nu pot, recunosc Gimli. Mă bucur însă că umbra nu s-a apropiat mai mult. Nu-mi plăcea defel. Prea mult îmi amintea de umbra din Moria - umbra Balrogului, adăugă el în șoaptă.

- N-a fost un Balrog, spuse Frodo, încă înfiorat de frigul acela ce pogorâse peste el. A fost ceva mult mai rece. Cred că a fost...

Dar se opri și nu mai scoase un cuvânt.

- Ce crezi? întrebă Boromir fără astâmpăr, aplecându-se peste barca lui și încercând parcă să zărească chipul lui Frodo.

- Cred... Nu, n-o să spun, hotărî Frodo. Orice ar fi fost, căderea i-a înspăimântat pe dușmanii noștri.

- Așa se pare, spuse Aragorn. Dar unde se află aceștia, cât sunt de mulți și care le va fi următoarea mișcare nu avem de unde ști. În noaptea asta trebuie să stăm toți fără somn. Întunericul ne ascunde acum. Dar cine poate spune ce ne va dezvălui lumina zilei? Să aveți armele la îndemână.

Sam bătea darabana în teaca săbiei, ca și cum ar fi adunat ceva pe degete și privea cerul.

- Ce ciudat, murmură el. Luna este aceeași în Comitat și în Țara Pustietății, sau așa ar trebui să fie. Numai că ori s-a abătut de la mersul ei firesc, ori am pierdut eu socoteala. Dacă vă amintiți, domnu' Frodo, Luna era în primul pătrar când stăteam noi pe fletul ăla, cocoțați în copac: o săptămână până să se împlinească, așa am socotit atunci. Noaptea trecută s-a făcut săptămâna de când ne aflăm la drum, când numai ce apare încă o Lună Nouă, subțire ca bucățelele de unghii tăiate, de-ai zice că nici n-am stat în țara elfilor. Da' eu îmi amintesc de trei nopți negreșit petrecute acolo și par să-mi vină în minte alte câteva, deși pot să jur că n-am stat o lună întreagă. Îți vine să crezi că timpul n-are nici o măsură acolo!

- Și poate că așa și este, spuse Frodo. Poate că în țara aia ne-am aflat într-un timp care, altundeva, de mult s-a trecut. Mă bate gândul că abia când Pârâul Argintului ne-a adus înapoi în apele Anduinului ne-am întors în timpul ce se scurge în lumea muritorilor până la Marea cea Mare. Și nu-

mi amintesc să fi văzut nici o lună, veche sau nouă, în Caras Galadon: doar stele în timpul nopții și soare în timpul zilei.

Legolas se foi în barca lui.

- Nu, zise el, timpul nu zăbovește niciodată, numai că schimbarea și creșterea nu sunt aidoma pentru toate lucrurile și în toate locurile. Pentru elfi, lumea se mișcă, și se mișcă deopotrivă de repede și de încet. Repede, pentru că ei înșiși se schimbă foarte puțin și tot restul zboară pe lângă ei; și asta e o suferință pentru ei. Încet, pentru că nu țin răbojul anilor ce se scurg, dar nu se scurg pentru ei înșiși. Anotimpurile ce trec sunt doar valuri repetate la infinit în lungul, foarte lungul șuvoi. Numai că toate lucrurile de sub soare trebuie să ajungă, până la urmă, la un capăt.

- Dar scurgerea asta e atât de înceată în Lorien, spuse Frodo. Puterea Doamnei se întinde peste toate cele. Chiar dacă par scurte, orele sunt bogate în Caras Galadon, unde Galadriel poartă Inelul elfic.

- Așa ceva n-ar fi trebuit rostit dincolo de hotarele țării Lorien, nici chiar mie, îl mustră Aragorn. Să nu mai vorbim despre asemenea lucruri. Dar cu adevărat așa este, Sam: în țara aceea ți-ai pierdut răbojul. Acolo timpul a zburat mai repede pentru noi decât pentru elfi. Luna cea veche a trecut și o lună nouă s-a ceruit și s-a ivit secera în lumea de afară cât am stat acolo înăuntru. Și ieri o lună nouă s-a ivit încă o dată. Iarna e aproape de capăt. Timpul se prelinge spre o primăvară cu prea puține speranțe.

Noaptea trecu în liniște. Fără alte voci sau strigăte de pe malul opus. Chinuiți în bărcile lor, călătorii simțeau schimbarea vremii. Văzduhul se încălzi și căpătă o oarecare nemișcare sub norii grei de umezeală ce urcaseră dinspre sud și dinspre mările îndepărtate. Vaietul Râului peste stâncile viiturilor părea să devină tot mai puternic și mai apropiat. Ramurile copacilor de deasupra erau grele de stropi.

O dată cu venirea zorilor, lumea din jur arăta ploioasă și tristă, încet, zorii se preschimbară într-o lumină stinsă, difuză și fără umbră. Peste Râu plutea negura și o ceață albă învăluia țărnul: malul îndepărtat nu se zărea.

- Nu pot suferi ceața, mormăi Sam, da' asta-mi pare aducătoare de noroc. Poate că acum o să reușim s-o ștergem fără să ne vadă nenorociții ăia blestemați.

- Poate, nu se arată încrezător Aragorn. Însă ne va fi greu să găsim drumul până nu se ridică puțin ceața. Iar drumul trebuie să-l găsim dacă vrem să trecem de Sarn Gebir și să ajungem în Eryn Muil.

- Nu văd de ce ar trebui să trecem de Vâltori sau să urmăm Râul mai departe, spuse Boromir. Dacă Eryn Muil se află în fața noastră, atunci lăsam copăile astea pe undeva și o apucăm pe jos, spre sud-vest, până ajungem la Scăldătoarea Enților și de acolo trecem în țara mea.

- Așa am face dacă ne-am îndrepta spre Minas Tirith, răspunse Aragorn, numai că încă nu ne-am înțeles asupra acestui lucru. Unde mai pui că drumul ar putea fi mai primejdios decât pare. Valea Scăldătorii Enților este netedă

ca-n palmă, plină de smârcuri, și-ntr-un asemenea loc ceața e primejdie de moarte pentru cei ce merg pe jos și încărcăți de bagaje. Nu vreau să părăsim bărcile până când nu va fi cu adevărat nevoie. Râul e măcar o cale de la care n-ai cum să te rătăcești.

Boromir însă nu se lăsă cu una, cu două:

- Uiți că malul răsăritean e în mâna Dușmanului. Și chiar dacă treceți de Porțile Argonath și ajungeți nevătămați la Stânca Iascăi, ce veți face mai departe? Săriți peste Cascadă drept în smârcuri?

- Nu, răspuse Aragorn. Ci ne vom duce bărcuțele în cârcă, pe drumul cel vechi, până la poalele cascadei Rauros, și de acolo o pornim din nou pe apă. Oare nu știi, Boromir, sau uiți înapoi de Scara de la Miazănoapte, și de jilțul cel înalt de pe Amon Hen, amândouă făurite pe vremea celor mari? Eu unul am de gând să mă opresc încă o dată în acel loc înalt, înainte să mă hotărâsc încotro s-o apuc. Cine știe dacă nu vom zări acolo vreun semn.

Boromir se împotrivi multă vreme acestei hotărâri; dar, când deveni limpede pentru toată lumea că Frodo avea să-l urmeze pe Aragorn, oriunde s-ar fi dus, se dădu bătut.

- Nu e felul oamenilor din Minath Tirith să-și părăsească prietenii le greu, spuse Boromir, iar voi veți avea nevoie de puterea mea, dacă vreți să ajungeți la Stânca Iascăi. Până la insula aceea înaltă mă voi duce, dar nicicum mai departe. De acolo o voi apuca spre casa mea, singur, dacă ajutorul pe care l-am dat n-a reușit să-mi câștige nici un tovarăș de drum.

Ziua se împlinea, iar ceața se mai risipise. Hotărâseră ca Aragorn și Legolas să pornească de îndată pe țărm la vale, ceilalți rămânând la bărci. Aragorn nădăjduia să găsească o cale de a duce în același timp și bărcile și bagajele până la apele mai puțin frământate de dincolo de Vâltori.

- Nu s-or fi cufundând ele bărcile elfilor, spuse el, dar asta nu înseamnă că vom trece de Sarn Gebir vii și nevătămați. N-am auzit de nimeni care să fi izbândit. Oamenii din Gondor n-au tăiat pe aici nici un drum, căci nici în zilele lor mărețe regatul nu ajungea la apele râului Anduin dincolo de măgurile Emyrn Muil; însă tot trebuie să fie o cale de trecere undeva pe țărmul apusean, numai s-o găsesc. Nu se poate să fi dispărut; bărcile ușoare călătoreau dinspre Țara Pustietății la vale spre Ogiliath, și au tot făcut-o până acum câțiva ani, înainte ca orcii din Mordor să împânzească locul.

- De când mișună orcii pe malul răsăritean, rareori mi-a fost dat să văd vreo barcă venind de la Miazănoapte, spuse Boromir. Dacă vă continuați drumul, primejdia va crește la fiecare pas, chiar de veți găsi o cale de trecere.

- Toate drumurile spre miazăzi sunt presărate cu primejdii, răspunse Aragorn. Așteptați-ne o zi. Dacă nu ne întoarcem la capătul zilei, veți ști că într-adevăr ni s-a întâmplat ceva rău. Atunci vă veți alege alt conducător și-l veți urma cum veți putea mai bine.

Cu inima grea, Frodo îi urmări pe Aragorn și Legolas urcând malul râpos și pierind în ceață; dar temerile sale se dovediră fără temeii. Căci abia trecuseră două sau trei ore,

abia dacă se făcuse amiază, când siluetele ca niște umbre ale celor doi porniți în cercetare se iviră dintre neguri.

- Toate-s bune, anunță Aragorn, coborând malul. O potecă duce la un loc de acostare ce încă poate fi folosit. Nu e mult de mers. Vâltorile încep cam la o jumătate de milă mai jos de noi și nu se întind mai mult de o milă. Și apoi mai puțin și apele devin iarăși liniștite și limpezi, chiar de curg repede. Cea mai grea treabă care ne așteaptă e să ducem bărcile și bagajele până la calea de trecere. De găsit am găsit-o, doar că e cam departe de apă și trece chiar pe la poala unui perete de stâncă, cam la trei sute de metri de la țarm. N-am găsit locul de acostare de la miazănoapte. Dacă mai există, înseamnă că am trecut pe lângă el ieri noapte. Chiar și dacă-l căutăm acum pe râu în sus, s-ar putea să nu-l vedem din pricina ceții. Mă tem că va trebui să părăsim Râul și să pornim din acest loc spre calea de trecere, așa cum vom putea.

- N-ar fi ușor nici dacă am fi cu toții oameni, zise Boromir.
- Deh, oricum am fi, trebuie să încercăm, spuse Aragorn.
- Și așa o să și facem, întări Gimli. Picioarele oamenilor se împotmolesc la drum greu, jupâne Boromir, dar gnomul nu pregetă, fie ea povara și de douăzeci de ori mai grea decât trupul.

Treaba se dovedi cu adevărat peste poate de grea, dar până la urmă o scoaseră la capăt. Descărcaseră bagajele și le stivuiseră pe o palmă de pământ neted din partea de sus a malului. Apoi trăsaseră bărcile din apă și le urcaseră și pe ele

până sus. Erau mult mai ușoare decât își închipuiseră. Din ce soi anume de copac dintre cei care creșteau în țara elfilor fuseseră făcute nici măcar Legolas n-avea habar; o esență tare și ciudat de ușoară totodată. Merry și Pippin și-au putut urca singuri barca. Cu toate acestea, a fost nevoie de forțele celor doi oameni pentru a le ridica și târî peste bucata de pământ pe care trebuiau acum să o traverseze cu toții. Căci urca în pantă, un grohotiș de bolovani mari, calcaroși, cu multe hârtoape ascunse și înconjurate de buruieni și tufăriș; desigur de muri și adâncimi râpoase; ici și colo, mocirle în care apele picurau dinspre terasele aflate la oarece depărtare de rău.

Boromir și Aragorn duseră bărcile una câte una, iar ceilalți se spetiră și se târâră după ei cu bagajele. Într-un târziu, totul fu mutat și îngrămădit pe calea aceea de traversare. Apoi, fără alte piedici decât niscaiva tufe de mărăcini rășchirate și pietre rostogolite până-n drum, înaintară cu toții împreună. Perdelele de ceață stăteau încă agățate de pereții de stâncă, iar la stânga lor pâcla ascundea suprafața Râului: îl auzeau vâjâind și bolborosind înspumat peste pragurile ascuțite și colții stâncoși ai bulboanelor Sarn Gebir, dar de văzut nu-l vedeau. De două ori făcură acest drum, înainte ca totul să fie adus în siguranța la locul de acostare dinspre miazăzi.

În acel punct, calea de traversare cotea încă o dată spre albia râului, coborând în pantă ușoară spre malul îngust al unui mic ochi de apă. Părea să fi fost scobit în albie, nu de mâna cuiva, ci de apa care cobora în vârtejuri din Sarn Gebir

și se lovea de un mic zăgaz de piatră ce înainta puțin spre mijlocul albiei. Dincolo de acest punct, țărmul se înălța abrupt într-un stei cenușiu și nu mai exista nici o potecă de-a lungul malului.

După-amiaza cea scurtă trecuse de-acum, un amurg înnourat și cețos cobora peste ei. Stăteau pe mal, ascultând vuietul și foșnetul Bulboanelor ascunse în ceață; erau cu toții oboșiți și somnoroși, inimile le erau la fel de întunecate ca și ziua care se sfârșea.

- Vasăzică, am ajuns, și aici trebuie să ne petrecem încă o noapte, spuse Boromir. Avem nevoie de somn, și chiar dacă Aragorn și-a făcut socoteala să treacă prin Porțile Argonath în noaptea asta, suntem prea frânți de oboseală cu toții - în afară de voinicul nostru gnom, de bună seamă.

Gimli nu răspunse, ci doar dădu din cap.

- Să ne odihnim acum cât putem de mult, îi sfătui Aragorn. De mâine călătorim din nou ziua. Dacă vremea nu ne joacă iarăși un renghi, ca să se schimbe după cum pofteste, poate că avem noroc să ne strecurăm nevăzuți de ochii pânditori de pe malul răsăritean. Dar în noaptea asta trebuie să facem de strajă cu rândul: trei ore de somn și una de strajă.

Nu se întâmplă nimic în noaptea aceea, în afară de o ploicică scurtă, puțin înainte de ivirea zorilor. De cum se luminează bine de ziuă, porniră. Ceața se subția. Se țineau cât mai aproape de malul vestic; deslușeau contururile palide ale steiurilor de stâncă ridicându-se tot mai înalte, pereți

întunecați cu poalele înfipite în torentele repezi. Către mijlocul dimineții, norii coborâra mult și începu să plouă cu găleata. Călătorii acoperiră bărcile cu învelitoarele de piele, pentru ca să nu se umple de apă, și își continuară drumul; nu puteau vedea aproape nimic înaintea sau în jurul lor prin perdelele dese de apă.

Ploaia însă nu dură mult. Treptat, cerul de deasupra se luminează și dintr-o dată norii se sparseră iar marginile lor zdrențuite se târâră spre nord, în susul Râului. Pâcla și ceața se risipiseră. În fața călătorilor se deschidea un defileu larg, cu pereții cenușii, stâncoși, de care stăteau agățați, pe praguri pietroase și în fisuri înguste, câțiva copăcei răsuciți. Valea se îngustă și Râul curgea mai repede. Erau duși de el fără speranță să se poată opri sau întoarce, orice ar fi întâlnit în față. Deasupra lor se întindea o fâșie de cer albastru-spălăcit, iar în jur Râul cufundat în umbrele întunecate; în față, negre, acoperind soarele, înălțimile Eryn Muir, printre care nu se zărea nici o trecere.

Frodo, care privea în față, văzu în depărtare două stânci mari: ca două turnuri sau doi pilaștri de piatră. Înalte, drepte, amenințătoare, de o parte și de alta a Râului. Între ele se zărea o strungă îngustă, spre care Râul îndrepta bărcile.

- Priviți la Argonath, Pilaștrii Regilor! strigă Aragorn. Curând vom trece printre ei. Țineți bărcile în linie dreaptă și cât mai departe una de cealaltă! Țineți-vă pe mijlocul râului!

Pe măsură ce se apropia de ei, Frodo avea impresia că pilaștrii aceia de stâncă se ridicau în calea lor ca niște adevărate turnuri. Păreau gigantice, apariții urieșești, cenușii și tăcute, dar amenințătoare. Apoi văzu că forma lor era cioplită anume: măiestria și forța celor din vechime le modelaseră, și cu toate ploile și dogoarea soarelui din atâția ani fără șir, își păstrasera liniile viguroase ce le fuseseră date de la început. Pe două pedestaluri uriașe, zidite în albia adâncă, se aflau doi regi de piatră, la fel de mari: cu ochi încețoși și sprâncene pline de crăpături, ei priveau încruntați spre miazănoapte. Mâna stângă a fiecăruia era ridicată cu palma întoarsă spre râu, în semn de prevenire: în mâna dreaptă a fiecăruia se afla o secure, iar pe capul fiecăruia era așezat un coif și o coroană măcinate de vreme. Încă dădeau impresia de putere și măreție din vechime, gardieni tăcuți ai unui regat de mult pierit. Frodo se simți cuprins de smerenie și teamă și se chirci pe fundul bărcii, închizând ochii și nemaîndrăznind să se uite în sus când barca se apropie de ei. Chiar și Boromir își ținu capul plecat, iar bărcile trecură săltate și învărtite de valuri ca niște frunze plăpânde și ușoare, pe sub umbra dăinuitoare a santinelor din Numenor. Și astfel intrară în abisul întunecat al Porților.

Drepte se ridicau stâncile înspăimântătoare, spre înălțimi nebănuite, de o parte și de alta. Undeva departe se zărea cerul. Apele negre mugeau și urlau, iar pe deasupra lor țipa vântul. Stând îngenunchat, Frodo îl auzi în fața lui pe Sam murmurând și gemând

- Ce loc! Ce loc îngrozitor! Numai să ies din barca asta și jur să nu-mi mai ud în veci degetele nici măcar într-o băltoacă, darămite într-un râu!

- N-aveți teamă! se auzi o voce ciudată în spatele lor.

Frodo se răsuci și îl văzu pe Pas Mare; și totuși, parcă nu era el, căci Pribeagul bătut de vânturi și de ploi nu mai era acolo. La pupa stătea Aragorn, fiul al lui Arathorn, mândru, falnic, vâslind și cârmind cu pricepere; gluga îi era dată pe spate, părul lui negru flutura în vânt, ochii îi scăpărau luminoși: un rege ce se întorcea acasă din surghiun.

- N-aveți teamă! spuse el. De mult îmi doream să-mi încânt privirile cu formele lui Isildur și Anarion, strămoșii mei din străvechime. Sub umbra lor, Elessar, cel ce are Piatra Elfilor și este fiu al lui Arathorn, din Casa lui Valandil, fiul al lui Isildur, moștenitor al lui Elendil, nu are de ce se teme.

Apoi lumina din ochi i se stinse, iar el murmură doar pentru sine:

- Ce n-aș da să fie Gandalf aici. Cât tânjește inima mea după Minas Anor și după zidurile orașului meu. Dar încotro s-o apuc acum?

Defileul era larg și umbros, străbătut de rafalele vântului, de vuietul apei, de ecoul ce se izbea de pietre. O cotea întrucâtva spre apus, încât, la început, totul păru negru înaintea lor; dar curând Frodo zări în față despicătura de lumină, înaltă și tot mai largă. Se apropia cu repeziciune și curând bărcile țâșniră prin ea în plină zi.

Soarele, trecut de mult de crucea amiezii, lucea pe un cer vântos. Apele îngrădite până atunci se revărsau într-un lac lung, oval, Nen Hithoel pe nume, împrejmuire de dealuri râpoase și cenușii, cu povârnișurile împădurite, dar cu creste golașe, lucind în lumina soarelui. La capătul cel mai sudic se înălțau trei piscuri. Cel din mijloc stătea oarecum mai în față decât celelalte, despărțit de ele, o insulă între ape, înconjurată de brațele scânteind palid ale Râului. Vântul aducea cu sine un zgomot tumultuos, îndepărtat și totuși adânc, la fel ca rostogolirea unui tunet în zare.

- Priviți la Toi Brandir! strigă Aragorn, arătând spre piscul cel înalt dinspre sud. La stânga se află Amon Lhaw, la dreapta Amon Hen. Munții Auzului și ai Văzului. În zilele regilor cei mari, pe ele se găseau jilțuri înalte de unde se făcea de strajă. Dar se spune că picior de fiară sau de om n-a atins vreodată muntele Toi Brandir. Înainte de-a se pogori în tunicul nopții, vom ajunge la ei. Aud chemarea vocilor fără număr ale cascadei Rauros.

Că să se odihnească, se lăsară duși spre miazăzi de curentul ce-și continua curgerea prin mijlocul lacului. Mâncară în pripă, iar apoi trecură iar la vâsle, grăbindu-și înaintarea. Clinele dealurilor vestice intrară în umbră; soarele deveni rotund și roșu. Ici și colo răsărea câte o stea încețoșată. Cele trei piscuri se desenau tot mai nedeslușit în fața lor, pierzându-și contururile în lumina amurgului. Rauros răsuna de vuiet mare. Noaptea prinsese să se lase peste ape atunci când călătorii ajunseră în sfârșit sub umbra munților.

A zecea zi a călătoriei lor se încheiase. Țara Pustietății rămăsese în urmă. De-acum nu puteau merge mai departe fără să aleagă între drumul spre răsărit și drumul spre apus. Ultima parte a Căutării le stătea înaintea.

X Frăția se destramă

Aragorn îi duse pe brațul drept al Râului. Pe malul apusean, la umbra lui Toi Brandir, o pajiște verde cobora până la apa de la poalele lui Amon Hen. Dincolo de ea se găseau primele cline blânde ale muntelui, pe care creșteau copaci; și mai mulți copaci creșteau spre vest, de-a lungul malurilor șerpuite ale lacului. Un izvor cobora de sus și hrănea iarba.

- Aici ne vom odihni la noapte, spuse Aragorn. Aceasta e pajiștea Parth Galen: un loc minunat în zilele de vară de demult. Poate că avem noroc ca nici un rău să nu-și fi făcut încă sălașul aici.

Traseră bărcile pe malul înierbat și lângă ele își așezară tabăra. Hotărâră să facă de strajă, chiar dacă nu zăreau urma și nu auzeau sunet de vrăjmaș. Dacă Gollum îi urmărise cumva până aici, reușise să rămână nevăzut și neauzit. Și totuși, pe măsură ce orele nopții treceau, Aragorn devenea tot mai neliniștit în somn, răsucindu-se de pe-o parte pe alta și trezindu-se adeseori. Imediat după miezul nopții se sculă de-a binelea și se apropie de Frodo, căruia îi venise rândul să facă de strajă.

- De ce te-ai trezit? întrebă Frodo. Doar nu-i rândul tău.
- Nu știu, dar o umbră și o amenințare au început să-mi cotropească visul. Ar fi bine să scoți spada din teacă.
- De ce? nu pricepu Frodo. Sunt dușmani prin preajmă?
- Să vedem cum arată Sting, răspunse Aragorn.

Atunci Frodo trase spada elfică din teacă. Spre disperarea lui, tăișurile luceau stins în noapte.

- Orci! spuse el. Nu foarte aproape, și totuși destul de aproape, așa se pare.

- M-am temut de asta, murmură Aragorn. Dar poate că nu sunt de partea asta a Râului. Lumina lui Sting e palidă, și s-ar putea să nu fie semn de altceva decât de iscoade din Mordor ce mișună pe povârnișurile lui Amon Lhaw. N-am auzit nicicând de orci pe Amon Hen. Dar cine mai știe câte se pot întâmpla în zilele astea nefaste, acum când Minas Tirith nu mai străjuiește valea Anduinului. Mâine va trebui să mergem cu băgare de seamă.

Ziua se născu sub semnul focului. Spre răsărit, la orizont, se zăreau dungi negre de nori precum fumul unor mari incendii. Soarele ce se ivea îi lumina de dedesubt cu flăcări de un roșu mohorât; dar curând urcă deasupra lor, pe un cer senin. Creștetul lui Toi Brandir era pudrat cu aur. Frodo se uită spre est, la insula cea înaltă. Laturile ei țâșneau prăpăstioase direct din apă. Sus de tot, deasupra steiurilor, se zăreau pante abrupte pe care creșteau copaci, unul deasupra celuilalt; și mai sus de aceștia, pereți cenușii de piatră, cu neputință de urcat, încoronați cu un tanc uriaș de

stâncă. Multe păsări se roteau în jurul lui, dar alt semn de ființă vie nu se zărea.

După ce isprăviră de mâncat, Aragorn îi chemă pe toți în jurul său.

- A sosit în sfârșit ziua, spuse el, ziua alegerii, pe care atât am amânat-o până acum. Ce se va alege de noi, însoțitorii Inelului, după ce-am călătorit atât de departe în frățietate? S-o apucăm spre apus, împreună cu Boromir și să intrăm în războaiele din Gondor? Sau s-o luăm spre răsărit, unde ne așteaptă Teama și Umbra? Sau rupem frăția și o apucăm fiecare încotro dorește? Orice am face, trebuie s-o facem cât mai repede. Multă vreme nu putem zăbovi aici. Dușmanul se află pe țărmul de răsărit, știm asta; dar tare mi-e teamă că orcii au ajuns de-acum pe malul ăstalt.

Urmă o tăcere lungă, în care nimeni nu vorbi și nu făcu vreo mișcare.

- Ei, Frodo, spuse Aragorn într-un târziu. Mă tem că greul cade pe umerii tăi. Tu ești Purtătorul desemnat de Sfat. Drumul tău tu singur ți-l poți alege. În această privință nu-ți pot da nici un sfat. Nu sunt Gandalf, și cu toate că am încercat să-i țin locul, nu știu ce gând avea sau ce speranță nutrea pentru acest ceas anume, nici măcar dacă avea sau nutrea așa ceva. Însă îmi vine să cred că, dacă ar fi acum aici, alegerea tot a ta ar fi, Frodo. Asta ți-e soarta.

Frodo nu răspunse imediat. După un timp, spuse încet:

- Știu că trebuie să ne grăbim, dar nu pot alege. Povara este grea. Dați-mi încă o oră și apoi voi vorbi. Vreau să fiu singur.

Aragorn îl privi cu milă și duioșie.

- Prea bine, Frodo, fiu al lui Drogo. Îți dăm o oră și te lăsăm singur. Noi vom rămâne aici o vreme. Dar nu te depărta prea mult și nu te duce unde nu te putem auzi.

Frodo rămase câteva clipe cu capul în piept. Sam, care-și privise stăpânul cu mare îngrijorare, clătină din cap și mormăi:

- Lîmpede ca lumina zilei, da' tot degeaba ar spune Sam Gamgee acum ce-are de spus.

Frodo se ridică și se depărtă; iar Sam văzu că, în vreme ce toți ceilalți se stăpâniră dea se uita la Frodo, ochii lui Boromir îl urmăriră cu intensitate, până când acesta pieri printre copacii de la poalele lui Amon Hen.

Hoinărind fără vreo țintă anume, Frodo se pomeni că picioarele îl duceau spre pantele muntelui. Ajunse la o cărăruie - rămășițele, tot mai mâncate de vreme, ale unui vechi drum. În locurile mai abrupte fuseseră cioplite trepte, dar și acestea erau crăpate și tocite, sparte de rădăcinile copacilor. O vreme urcă, nepăsându-i încotro se îndrepta, până când ajunse la un loc înierbat. Peste tot în jur creșteau scoruși de munte, iar în mijloc se găsea o piatră mare și netedă. Mica pajiște de munte era deschisă spre răsărit, drept care acum era inundată de soarele dimineții. Frodo se opri și se uită la Râul aflat mult sub el. Se uita la Toi Brandir

și la păsările care se roteau în marele hău de văzduh dintre el și insula necălcată vreodată. Vocea lui Rauros era o zbatere neînchipuit de puternică, amestecată cu un bubuit adânc, precum un zvâcnet.

Se așeză pe piatră, își sprijini bărbia în palme și-și aținti privirile spre răsărit, dar fără ca ochii lui să vadă prea multe. Prin minte i se perindă tot ceea ce se întâmplase de când plecase Bilbo din Comitat și își aminti multe vorbe de-ale lui Gandalf, de toate de câte-și putea aminti și căzu pe gânduri, cugetând la ele. Timpul se scurgea, dar tot nu se putea hotărî.

Brusc, tresări: o senzație ciudată puse stăpânire pe el, cum că în spatele lui s-ar afla ceva și că niște ochi neprietenosi erau ațintiți asupra lui. Sări în picioare și se răsuci; dar, spre surprinderea lui, nu-l văzu decât pe Boromir și fața lui era zâmbitoare și blândă.

- Mă temeam pentru tine, Frodo, spuse el, apropiindu-se. Dacă e așa cum spune Aragorn și orcii sunt pe-aproape, atunci nici unul dintre noi n-ar trebui să umble de unul singur, iar tu cel mai puțin: atât de multe depind de tine. Și mie-mi este grea inima. Pot să stau puțin de vorbă cu tine, dacă tot te-am găsit? Ar fi o mângâiere pentru mine. Când sunt mulți la un loc, orice vorbă devine o discuție fără de sfârșit. Dar poate că, dacă ne sfătuim în doi, vom ajunge la o hotărâre înțeleaptă.

- Ești foarte bun, răspuse Frodo. Dar nu cred că mă poate ajuta vreo vorbă. Căci știu ce ar trebui să fac, însă mi-e teama să o fac, Boromir; mi-e teamă.

Boromir rămase tăcut. Rauros vuia neconținut. Vântul murmură printre ramurile copacilor. Frodo tremură înfiorat. Deodată, Boromir veni și se așeză lângă el.

- Ești sigur că nu suferi fără rost? îl întrebă el. Aș vrea să te ajut. Ai nevoie de un sfat în alegerea asta grea a ta. Nu vrei să-l primești pe-al meu?

- Am bănuiala că știu dinainte ce sfat mi-ai da, Boromir, spuse Frodo. Și l-aș putea lua ca pe un sfat înțelept, dacă nu mi-ar spune inima să fiu cu băgare de seamă.

- Cu băgare de seamă ? întrebă tăios Boromir.

- Cu băgare de seamă la întârziere. Cu băgare de seamă la drumul ce pare mai ușor. Cu băgare de seamă să nu dau la o parte greutatea ce mi-a fost pusă pe umeri. Cu băgare de seamă... mă rog, dacă tot am început, cu băgare de seamă să nu mă încred în forța și adevărul oamenilor.

- Cu toate acestea, tocmai forța asta te-a aparât acolo, departe, în țărișoara ta - deși nai de unde să știi acest lucru.

- Nu pun la îndoială vitejia seminției tale. Dar lumea se schimbă. Or fi ele puternice zidurile Minas Tirithului, dar nu-s destul de puternice. De vor cădea, ce se va întâmpla atunci?

- Vom pieri luptând cu vitejie. Dar avem speranță că nu vor cădea.

- Uitați de speranță atâta vreme cât există Inelul, spuse Frodo.

- Aha! Inelul! exclamă Boromir cu ochi scânteietori. Inelul! Nu-i ciudat că trebuie să suferim atâta spaimă și

atâtea îndoieli din pricina unui lucru atât de mic? Un lucru atât de mic. Și nu l-am văzut decât preț de o clipă în casa lui Elrond. N-ai putea să mi-l mai arăți o dată?

Frodo își ridică privirile. Simți deodată un frig în inimă. Prinse sclipirea ciudată din ochii lui Boromir, chiar dacă fața îi rămăsese la fel de blândă și de prietenoasă.

- E mai bine să rămână ascuns, zise el.

- Cum dorești, mie nu-mi pasă, spuse Boromir. Dar nu pot nici măcar să vorbesc despre el? Căci, din câte îmi pare mie, nu te gândești decât la puterea lui în mâinile Dușmanului: doar la cele rele ce se pot face cu el, nu și la cele bune. Singur spui că lumea se schimbă. Minas Tirith va cădea, atâta vreme cât Inelul există. Dar de ce să fie așa? Da, așa ar fi, dacă Inelul s-ar găsi în mâinile Dușmanului. Dar de ce să fie așa dacă Inelul s-ar găsi în mâinile noastre?

- N-ai fost la Sfat? îl întrebă Frodo în loc de răspuns. Pentru că nu-l putem folosi și orice s-ar face cu el se preschimbă în rău.

Boromir se ridică și începu să se plimbe agitat.

- Deci îți continui drumul! strigă el. Gandalf, Elrond - toți asta te-au învățat să spui. Poate că așa o fi bine pentru ei. Poate că altfel toți elfii, jumătățile astea de elfi și vrăjitorii ăștia ar avea de suferit. Dar adeseori mă întreb dacă sunt cu adevărat înțelepți, sau doar temători. Numai că fiecare după cum îi este felul. Oamenii cinstiți nu se lasă ademeniți. Noi, cei din Minas Tirith, ne-am dovedit buna-credință în ani lungi de încercări grele. Nu dorim puterea seniorilor

vrăjitori, doar forța să ne apărăm singuri, puterea pentru o cauză dreaptă. Și iată! În acest ceas de mare cumpănă pentru noi soarta scoate la lumină Inelul Puterii. E un dar, aș spune eu; un dar pentru dușmanii Mordorului. E o nebunie să nu-l folosim, să nu folosim puterea Dușmanului chiar împotriva lui. Cei netemători, cei neîndurători, numai aceștia vor ieși victorioși. Ce n-ar putea face un luptător, un mare conducător la acest ceas? Ce n-ar putea face Aragorn? Sau dacă el refuză, de ce să n-o facă Boromir? Inelul mi-ar da puterea să comand. Cum aș mai comanda armiiile Mordorului, și toți oamenii s-ar strânge sub stindardul meu.

Boromir se agita în sus și-n jos, ridicând și mai mult glasul. Ai fi zis că uitase de Frodo în vorbirea lui fără sfârșit despre ziduri și arme și chemarea la război a bărbaților; făcea planuri despre mari alianțe și victorii răsunătoare ce urmau să vină; distrugea Mordorul și devenea el însuși un rege prea puternic, îngăduitor și înțelept. Deodată se opri locului și flutură din mâini.

- Și ni se spune să-l aruncăm! țipă el. N-am spus să-l *distrugem*. Asta încă ar fi bine, dacă am putea spera în puterea rațiunii să facă așa ceva. Dar nu așa stau lucrurile. Singura cale pe care o avem de ales este ca un piticuț să intre orbește în Mordor și să dea Dușmanului prilej să pună din nou mâna pe Inel pentru sine. Nebunie curată.

Doar vezi și tu că așa stau lucrurile, prietene, se răsuci el brusc spre Frodo. Spui că ție teamă. Dacă e adevărat ce spui,

atunci cel cu mai mult curaj decât tine ar trebui să te ierte. Dar oare nu bunul tău simț e cel care se revoltă?

- Nu. Mi-e frică, spuse Frodo, frică. Dar mă bucur că te-am auzit vorbind pe șleau.

Mintea mi-e mai limpede acum.

- Deci vii cu noi în Minas Tirith? strigă Boromir. Ochii îi luceau, fața îi era lacomă.

- M-ai înțeles greșit.

- Dar vei veni, măcar o vreme? nu se lăsă Boromir. Orașul meu nu e departe; iar până în Mordor e doar puțin mai mult de mers decât de-aici până la noi. Am petrecut multă vreme în pustietate, ai nevoie și tu să afli vești despre ce pune la cale Dușmanul, înainte să faci următoarea mișcare. Vino cu mine, Frodo. Ai nevoie de odihnă ca să te aventurezi mai departe, dacă altfel nu se poate.

Își puse o mână pe umărul lui Frodo într-un gest foarte prietenesc, dar Frodo îi simți mâna tremurând de o tulburare cu greu reținută. Se dădu la o parte și-i aruncă o privire neliniștită omului înalt, aproape de două ori mai înalt decât el și de mult mai multe ori mai voinic.

- De ce ești atât de dușmănos? îl întrebă Boromir. Eu sunt un om adevărat, nu-s nici hoț, nici poteră. Am nevoie de Inelul tău: acum știi acest lucru; dar îți dau cuvântul meu de onoare că nu doresc să-l păstrez. Nu vrei măcar să mă lași să-mi încerc planul?

împrumută-mi Inelul.

- Nu! Nu! strigă Frodo. Sfatul mi l-a dat mie să-l port.

- Doar din propria noastră neghiobie ne va învinge Dușmanul! explodă Boromir. Ah, cum mă poate înfuria! Neghiobule! Neghiob îndărătnic! Te duci de bunăvoie spre moarte și ne ruinezi cauza. Dacă există vreun muritor care are dreptul să ceară Inelul, aceia sunt oamenii din Niimenor și nu piticuții. Al tău e doar dintr-o nefericită întâmplare. Ar fi putut fi al meu. Ar trebui să fie al meu. Dă-mi-l.

Frodo nu răspunse, ci se depărtă de el, până ce piatra cea mare și netedă ajunse între ei.

- Haide, haide, prietene, îl luă Boromir cu binișorul. De ce să nu scapi de el? De ce să nu te eliberezi de îndoieli și spaimă? Poți să dai vina pe mine, dacă vrei. Poți să spui că am fost prea puternic și l-am luat cu forța. Căci sunt prea puternic pentru tine, piticuțele, strigă el și pe neașteptate sări peste piatră, prăvălindu-se peste Frodo.

Fața lui frumoasă și plăcută era schimonosită hidos; ochii îi scăpărară de patimă și ură.

Frodo se feri în laturi și puse iar piatra între ei. Nu putea face decât un singur lucru: tremurând tot, scoase lanțul cu Inelul de sub tunică și-și strecură iute Inelul pe deget, tocmai în clipa în care Boromir se aruncase iarăși asupra lui. Omului i se opri respirația în piept, se holbă o clipă ca trăsnet, iar apoi începu să alerge înnebunit înapoi și-ncoace, căutând printre pietre și copaci.

- Ah, șarlatan mizerabil! strigă el. Numa' să pun mâna pe tine! Acum înțeleg ce uneltești. Vei duce Inelul la Sauron și

ne vei vinde pe toți. Atât ai așteptat, să ne poți părăsi la ananghie.

Blestemat să fii cu toate jumătățile astea de ființe ca tine. Moartea și întunericul să vă mănânce!

În aceeași clipă își prinse piciorul sub o piatră și căzu cât era de lung, cu fața la pământ. Câteva clipe rămase nemișcat, de parcă blestemul se întorsese asupra lui; și în clipa următoare începu să plângă.

Se ridică, își trecu mâna peste ochi, își șterse lacrimile.

- Ce-am spus? strigă el. Ce-am făcut? Frodo, Frodo! îl chemă el. Întoarce-te! Am fost cuprins de nebunie, dar mi-a trecut, întoarce-te!

Nu primi nici un răspuns. Frodo nici măcar nu-i auzea strigătele. Era de-acum departe, fugea mâncând pământul și orbește pe potecă în sus, spre vârful muntelui. Era cutremurat de groază și durere, neputând să-și scoată din minte fața aceea cuprinsă de nebunie și fioroasă a lui Boromir și ochii lui arzători.

Curând, ajunse de unul singur în vârful lui Amon Hen și acolo se opri, abia trăgându-și sufletul. Ca prin ceață, zări un cerc larg și neted, pavat cu dale uriașe și înconjurat de un parapet pe jumătate ruinat; iar în mijloc, cocoțat pe patru stâlpi sculptați, un jilț măreț, până la care ducea un șir lung de trepte. Le urcă și se așeză pe jilțul străvechi, simțindu-se ca un copil pierdut ce se cocoțase pe tronul unor regi ai munților.

La început nu zări mare lucru. I se părea a se afla într-o țară de cețuri, în care nu existau decât umbre; se găsea sub puterea Inelului. Apoi, ici și colo, ceața prinse a se sparge și în fața ochilor lui apărură multe imagini ale închipuirii, mici și deslușite, ca și cum le-ar fi avut sub privirile lui pe o masă, și cu toate acestea îndepărtate. Sunete nu erau, doar imagini luminoase și pline de viață. S-ar fi zis că lumea se făcuse mică, mică de tot, și căzuse în muțenie. Frodo ședea pe Jilțul Văzului, în vârful lui Amon Hen, Muntele Ochiului Oamenilor din Numenor. Spre Răsărit privi și văzu pământuri necuprinse în hărți, câmpii fără nume și păduri necunoscute. Spre Miazănoapte privi și Marele Râu se desfășura ca o panglică sub el, iar Munții Cețoși se zăreau mici și țepoși, ca niște măsele stricate. Spre Apus privi și văzu imașurile întinse din Rohan; și Orthanc, Steiul Isengard, ca un spin negru. Spre Miazăzi privi și sub picioarele sale Râul cel Mare se cocoșa ca un vâl, prăbușindu-se peste Cascada Răuros într-un hău de spumă; un curcubeu scăpărător dansa deasupra aburilor. Văzu și Ethir Anduin, măreața deltă a Râului, precum și mii și mii de păsări de mare care se roteau precum un praf alb în soare, iar sub ele o mare verde și argintie, încrețindu-se în cute nesfârșite.

Dar, oriunde se uita, vedea doar semne de război. Munții Cețoși erau cuprinși de-o viermuială precum mușuroaiele de furnici; orcii se iveau din nenumărate văgăuni. Sub bolțile Codrului întunecat elfi și oameni se încleștau pe viață și pe moarte cu fiare feroase. Ținutul Beomingilor era cuprins de

flăcări; Moria era îngropată sub un nor; fum se înălța de la hotarele Țării Lorien.

Călăreți galopau pe iarba din Rohan; lupi se revărsau din Isengard. Din limanurile din Harad corăbii de război porneau pe mare; și de la Răsărit oameni se scurgeau neconținut: războinici, sulițași, arcași călare, care pline cu conducători de oști și cu provizii. Toate puterile Seniorului Întunecimii erau în mișcare. Apoi, răsucindu-se din nou spre miazăzi, Frodo zări Minas Tirith. Tare depărtată părea cetatea și frumoasă, cu ziduri albe, turnuri multe, mândră și minunată, sus pe muntele ei; crenelurile pale sclipeau din pricina oțelului, iar pe foișoare fluturau flamuri multicolore. Inima lui Frodo tresări plină de speranță. Dar, de partea cealaltă a cetății Minas Tirith era o altă cetate, mai mare și cu mult mai puternică. Într-acolo, spre răsărit, ochii săi se simțiră atrași fără voie. Trecură de podurile în ruină din Osgiliath, de porțile într-o rână ale lui Minas Morgul și de Munții bântuiți de duhuri, și se opriră în Gorgoroth, valea groazei din ținutul Mordor. Cu tot soarele din țării, acolo domnea întunericul. Flăcări apăreau printre vălătuci de fum. Muntele Osândeii ardea și un fum gros se înălța din el. Într-un târziu, privirile îi rămăseră ațintite: zid după zid, crenel după crenel, negre, neînchipuit de puternice, un munte de fier, poarta de oțel, turn de diamant, Frodo văzu totul: Barad-dur, Fortăreața lui Sauron. Și orice speranță îl părăsi.

Dintr-o dată simți Ochiul. Era un Ochi în Turnul Întunericului, care nu dormea. Știa că Ochiul prinsese de

veste că îl privea. O voință avidă și aprigă se afla acolo. Se repezea la el, o simțea ca pe un deget, căutându-l. Foarte curând avea să se pironească asupra lui, o să știe fără tăgadă unde se află. Tocmai poposea pe Amon Lhaw. Acum se uita spre Toi Brandir - Frodo se aruncă pe jos de pe jilț, târându-se, acoperindu-și capul cu gluga lui cenușie.

Se auzi pe sine strigând cu voce tare: *Niciodată, niciodată!* Sau te pomenești că strigase: *Chiar acum vin, vin la tine?* N-ar fi putut spune cu siguranță. Apoi, ca o străfulgerare dintr-un alt punct de putere, în minte îi apărură un alt gând: *Scoate-l! Scoate-l! Nebunule, scoate-l! Scoate Inelul!*

Cele două puteri se încleștau în el. Preț de o clipă, într-un echilibru desăvârșit între vârfurile lor străpungătoare, se chirci chinuit. Brusc deveni din nou conștient de sine însuși. Frodo, și nu Vocea sau Ochiul: liber să aleagă și neavând mai mult de o clipă să facă acest lucru. Scoase Inelul de pe deget. Ședea în genunchi, în plin soare, în fața jilțului înalt. O umbră neagră păru să treacă precum un braț pe deasupra lui; trecu și de Amon Hen, îndepărtându-se bâjbâind spre apus, unde pieri. După aceea tot cerul se limpezi și se însenină, iar păsările cântau în fiecăruia copac.

Frodo se ridică în picioare. Era copleșit de o mare istovire, dar voința îi era de nezdruccinat și mai ușoară inima-i. Vorbi cu voce tare pentru sine:

- Acum voi face ceea ce trebuie să fac. Cel puțin asta mi-e limpede: răul Inelului s-a strecurat de-acum chiar și printre însoțitorii Lui. Inelul trebuie să-i părăsească înainte de-a

face și mai mult rău. Mă voi duce singur. În unii nu pot avea încredere, iar cei în care pot avea mi-s prea dragi: săracul Sam batrânu', Merry și Pippin. Pas Mare și el; inima lui tânjește după Minas Tirith și va fi nevoie de el acolo, acum că Boromir s-a lăsat cuprins de rău. Mă voi duce singur. Chiar acum.

Coborî iute poteca și se întoarse pe pajiștea unde-l găsisese Boromir. Acolo se opri, în ascultare. I se păru că aude strigăte și chemări din pădurea de pe mal.

- Mă caută, spuse el. Mă-ntreb cât a trecut de când am plecat. Câteva ore bune, așa socotesc.

Stătu în cumpănă.

- Ce să fac? murmură el. Acum e momentul să plec, altfel nu mai plec deloc. A doua oară n-o să mai am norocul ăsta. Ah, cum nu-mi place să-i părăsesc așa, fără nici o vorbă lămuritoare. Dar or să mă înțeleagă. Sam o să mă înțeleagă. Și altceva ce-mi rămâne de făcut?

Încet, scoase Inelul din sân și îl puse iar pe deget. Dispăru și coborî muntele, ca o pala de vânt prin frunziș.

Ceilalți rămaseră multă vreme pe mal. O vreme tăcuseră, foindu-se neliniștiți de colocolo; dar acum stăteau așezați în cerc, vorbind. Din când în când, făceau efortul să pomenească de alte lucruri, despre drumul cel lung și multele aventuri; îl iscodeau pe Aragorn despre Ținutul Gondor și istoria lui străveche și despre ce mai rămăsese din mărețele lui înfăptuiri care încă puteau fi zărite în acest ciudat țărâm de hotar, Eryn Muil: regii de piatră și jilțurile

de pe Lhaw și Hen, ca și despre marea scară alăturată cascadei Rauros. Dar de fiecare dată gândurile și vorbele se întorceau la Frodo și la Inel. Ce va alege Frodo? De ce stătea în cumpănă?

- Se socotește care drum e mai anevoios dintre ele, așa cred, spuse Aragorn. Și are și de ce s-o facă. Acum e și mai fără de speranță ca însoțitorii Inelului s-o apuce spre răsărit, căci Gollum ne-a luat urma și teamă mi-e că taina călătoriei noastre a fost de-acum dată în vileag. Dar Minas Tirith nu e cu nimic mai aproape de Foc și de nimicirea Poverii.

Putem rămâne acolo o vreme, să ținem piept cu vitejie Dușmanului; doar că Seniorul Denethor cu toți oamenii lui nu pot nădăjdui să facă ceea ce și Elrond spunea că e dincolo de puterile lui: ori păstrează taina Poverii, ori ține la distanță întreaga forță a Dușmanului atunci când va veni să ia Povara. Care drum l-ar alege oricare dintre noi în locul lui Frodo? Nu știu. Cu adevărat acum simțim cel mai dureros lipsa lui Gandalf.

- Dureroasă pierdere, așa e, spuse Legolas. Dar trebuie să ne hotărâm fără ajutorul lui. De ce nu putem hotărî ca să-l ajutăm pe Frodo? Hai să-l chemăm și să votăm. Eu aș fi pentru Minas Tirith.

- Și eu la fel, spuse Gimli. Bineînțeles că am fost trimiși doar ca să-l ajutăm pe drum pe Purtătorul Inelului și să mergem până unde vrem; nici unul nu ne aflăm sub vreun jurământ sau vreo poruncă ca să găsim Muntele Osândeii. Greu mi-a fost să mă despart de Lothlorien. Dar iată că am venit până aici și nu spun decât atât: acum, când am ajuns în

clipa ultimei hotărâri, îmi este limpede că nu-l pot părăsi pe Frodo. Aș alege Minas Tirith, dar, dacă alegerea lui este alta, îl voi urma.

- Și eu voi merge cu el, spuse Legolas. Aș da dovadă de lipsă de credință ca tocmai acum să-l părăsesc.

- Cu adevărat ar fi o trădare să-l părăsim cu toții, zise Aragorn. Dar dacă se îndreaptă spre răsărit, nu înseamnă că toți trebuie să mergem cu el: nici nu cred că ar fi bine s-o facem. Este o aventură disperată: chiar de suntem opt, trei sau unul singur. Dacă m-ați lăsa pe mine să aleg, aș numi trei însoțitori: Sam, care n-ar îndura altminteri, Gimli și eu însumi. Boromir se va întoarce în orașul lui, acolo unde taică-său și ai lui au nevoie de el; și împreună cu el să se ducă și ceilalți, sau măcar Meriadoc și Peregrin, dacă Legolas nu vrea să ne părăsească.

- N-ai ales defel bine! strigă Merry. Nu-l putem părăsi pe Frodo! Pippin și cu mine am vrut întotdeauna să-l urmăm, oriunde s-ar duce, și așa vrem și acum. Dar nu ne-am dat seama ce va însemna asta. Totul părea altfel acolo, departe, în Comitat sau în Vâlceaua Despăcată. Ar fi o nebunie și-o cruzime să-l lăsăm pe Frodo să se ducă în Mordor. De ce nu-l putem opri?

- Trebuie să-l oprim, spuse și Pippin. Și din pricina asta își face și el griji, sunt sigur. Știe că n-o să-l lăsăm s-o ia spre răsărit. Și nu vrea, săracu', nici să roage pe vreunul să meargă împreună cu el. Ia închipuiți-vă: să se ducă în Mordor de unul singur. Pippin se cutremură.

- Dar bătrânu' și caraghiosu' de hobbit ar trebui să știe că nu-i nevoie să ne-o ceară. Ar trebui să știe că, dacă nu-l putem opri, n-o să-l părăsim.

- Ba să-mi fie cu iertare, se băgă în vorbă Sam. Nu cred că-l înțelegeți defel pe Stăpânu' meu. El nu stă în cumpănă pe care drum s-o apuce. Bineînțeles că nu. Ce rost are Minas Tirith? Pentru el, voiam să zic, să-mi fie cu iertare, stăpâne Boromir, adaugă el și se răsuci spre Boromir.

Abia acum descoperiră că Boromir, care la început șezuse tăcut chiar la marginea cercului, nu se mai afla cu ei.

- Ei, asta-i, da' unde s-o fi dus? sări Sam în picioare, privind în jur cu îngrijorare. A fost cam ciudat în ultima vreme omu' ăsta, după mine. Da' oricum, pe el tot nu-l privește. El se întoarce acasă. Așa cum a spus de la bun început; și n-am de ce să-i bag vină. Da' domnu' Frodo știe că mort-copt trebuie să descopere Hăul de la Capătul Lumii, dacă poate. Numa' că-i e *teamă*. Acum că s-a ajuns și la asta, îi e teamă, ca tuturor. ăsta-i necazu' lui. Bunînțeles că a mai deprins și el câte ceva, ca să zic așa - toți am învățat - de când a plecat de-acasă, altfel ar fi atât de înspăimântat, de-ar arunca Inelul în Râu și ar fugi mâncând pământul. Dar încă îi este prea teamă s-o pornească. Și nici pentru noi nu-și face griji, dacă mergem mai departe cu el sau nu. Știe că asta vrem. Altceva îl sâcăie. Dacă se hotărăște să meargă, va voi să plece singur. Țineți minte vorbele mele. O să avem bătaie de cap când se va întoarce. Dacă n-o s-o șteargă de unul singur, înseamnă că nu se numește Baggins.

- Cred că tu, Sam, vorbești cu cel mai mult cap dintre noi toți, zise Aragorn. Și ce să facem dacă va fi așa cum spui tu?

- Îl oprim! Nu-l lăsăm să se ducă! strigă Pippin.

- Oare? făcu Aragorn. El e Purtătorul și soarta Poverii e pe umerii lui. Nu cred că avem căderea să-l împingem într-o parte sau în cealaltă. Și cred că nici n-am reuși, chiar dacă am încerca. Altele sunt puterile ce uneltesc aici, mult mai neîndurătoare.

- Uf, ce n-aș da „s-o șteargă” Frodo, și să se întoarcă și să isprăvim odată cu toată povestea asta, spuse Pippin. Așteptarea e îngrozitoare. A trecut ora?

- Da, spuse Aragorn. A trecut de mult. Ca și dimineața. Trebuie să-l strigăm.

În acea clipă reapăru Boromir. Venea dinspre copci și se apropia de ei fără să spună un cuvânt. Chipul îi era întunecat și trist. Se opri, parcă numărându-i pe cei de față, iar apoi se așeză la o parte, ținându-și ochii plecați.

- Unde-ai fost, Boromir? îl întrebă Aragorn. L-ai văzut pe Frodo? Boromir ezită puțin.

- Da și nu, răspunse el încet. Da, l-am găsit ceva mai sus, pe coastă, și am vorbit cu el. L-am îmboldit să vină în Minas Tirith și să nu se ducă spre răsărit. M-am supărat și el a plecat de-acolo. A dispărut. N-am mai văzut niciodată așa ceva, numai în povești mi-a fost dat să aud. Trebuie că și-a pus Inelul pe deget. Nu l-am mai putut găsi. Mi-am zis că poate vine înapoi la voi.

- Asta-i tot ce ai de spus? Îl luă la rost Aragorn, pironindu-l cu priviri deloc îngăduitoare.

- Da. Deocamdată nu spun nimic mai mult.

- E de rău! strigă Sam, sărind în picioare. Nu știu ce-a clocit omu' ăsta. De ce să-și fi pus domnu' Frodo lucrul ăla pe deget? N-ar fi trebuit s-o facă; și dacă a făcut-o, naiba știe ce s-a putut întâmpla!

- Dar n-o să-l țină pe deget o veșnicie, zise Merry. Îl va fi scos după ce-a scăpat de musafirul nepoftit, așa cum făcea Bilbo.

- Dar încotro a luat-o? Unde e? țipă Pippin. E plecat de nu știu când.

- Boromir, cât a trecut de când l-ai văzut ultima dată pe Frodo? întrebă Aragorn.

- O jumătate de oră, cam așa ceva, răspunse acesta. Sau poate o oră. De atunci am mai hoinărit de unul singur. Nu știu. Nu știu!

Își cuprinse capul în mâini și rămase ca răpus de durere.

- O oră de când a dispărut! izbucni Sam. Acum trebuie să pornim să-l căutăm. Haideți.

- Stați puțin! strigă Aragorn. Să ne împărțim câte doi și să aranjăm - hei, stați! Așteptați!

Zadarnic. Nu-l luară în seamă. Sam țâșnise primul. Merry și Pippin după el și toți trei se făcură nevăzuți spre apus, printre copacii de pe mal, strigând *Frodo! Frodo!* cu glasurile lor limpezi și înalte, de hobbiți. Dintr-o dată, parcă tot grupul fusese cuprins de panică sau nebunie.

- O să ne răspândim și-o să ne rătăcim cu toții, gemu Aragorn. Boromir, nu știu ce rol ai jucat în nenorocirea asta, dar acum ajută-ne! Du-te după hobbiții ăia doi mai mici și măcar păzește-i, chiar dacă nu-l poți găsi pe Frodo. Dacă-l găsiți sau dați de vreo urmă a lui, întoarceți-vă în acest loc. Mă-ntorc și eu repede.

Aragorn o luă la fugă în urma lui Sam. Îl ajunse în poienița dintre scoruși - Sam se spetea urcând, gâfâia și striga *Frodo!*

- Vino cu mine, Sam! îi spuse el. N-ar trebui să umblăm singuri. Peste tot ne pândesc rele. Le simt. Mă duc până sus, la Jilțul de pe Amon Hen, să văd ce e de văzut și, privește! E așa cum am simțit în inima mea, Frodo a luat-o pe aici. Vino după mine și cască bine ochii! mai zise el și porni în grabă mare pe potecă în sus.

Sam făcu tot ce-i stătea în putință, dar nu putea să țină pasul cu Pas Mare Pribeagul, încât curând rămase în urmă. Nu apucă să urce prea mult, până când Aragorn se pierdu de tot din vedere. Sam se opri și-și trase sufletul. Deodată se izbi cu palma peste frunte.

- Măi, Sam Gamgee, spuse el cu voce tare. Picioarele tale sunt prea scurte, așa că folosește-ți capul. Ia să vedem. Boromir nu minte, nu-i stă în fire; dar nu ne-a spus tot. Ceva l-a speriat rău pe domnu' Frodo. Și asta l-a făcut s-o șteargă dintr-o dată. S-a hotărât, în sfârșit - să plece. Încotro? Spre Răsărit. Fără Sam? Da, chiar și fără Sam al lui. Dur, crud și dur.

Sam își trecu palma peste ochi, ștergându-și lacrimile.

- Păstrează-ți firea, Gamgee, spuse el. Gândește, dacă poți. Nu poate zbura peste râuri și nu poate sări peste cascade. N-are cu ce. Vasăzică, trebuie să se întoarcă la bărci. Înapoi la bărci! Înapoi la bărci, Sam, iute ca fulgerul!

Făcu stânga-mprejur și se repezi pe potecă la vale. Căzu și se tăie la genunchi. Se ridică, fugind mai departe. Ajunse la marginea poienii Parth Galen, pe malul râului, acolo unde scosese bărcile din apă. Acolo - nimeni. Parcă se auzeau strigăte în urma lui, în pădure, dar nu le luă în seamă. Rămase o clipă ținut locului, cu privirile pironite, cu răsuflarea tăiată. O barcă alunecă pe mal în jos, spre apă, de una singură. Cu un strigăt, Sam traversă în goana poiana verde. Barcă intră în apă.

- Vin, domnu' Frodo! Vin! strigă Sam și se aruncă direct de pe mal, cu gând să se prindă de marginea bărcii care pleca.

Nimeri însă la mai puțin de un metru de ea. Cu un țipăt și un pleoscăit, căzu cu fața în jos în apa adâncă ce curgea iute. Se duse bâldâbâc la fund și râul se închise peste capul lui cârlionțat.

Din barca goala se auzi o exclamație de spaimă. O vâslă se răsuci de îndată și barca fu întoarsă din drum. Tocmai la timp, ca Frodo să apuce să-l prindă pe Sam de chică atunci când acesta urcă la suprafață, bulbucăind și zbatându-se. Frica se cuibărise în ochii lui rotunzi și căprui.

- Sus, Sam, băiete, spuse Frodo. Hai, apucă-mă de mâna.

- Salvați-mă, domnu' Frodo! icni Sam. M-am înecat. Nu vă văd mâna.

- Uite-o. Nu ciupi, băiete. Nu-ți dau drumul. Bate apa și nu da din brațe. Ai să răstorni barca. Hai, prinde-te de margine și lasă-mă să folosesc vâsla.

Din câteva lovituri, Frodo aduse barca înapoi la mal și Sam reuși să se cațare afară din apă, ud ca un pui de bogdaproste. Frodo își scoase inelul și pași pe mal.

- Dintre toate belelele ce m-au zăpăcit de cap, tu ești cea mai rea, Sam!

- Vai, domnu' Frodo, ce vorbe grele! se văită Sam, tremurând. Ce lovitură, să încercați să plecați fără mine. Dacă n-aș fi ghicit corect, unde ați fi fost acum?

- În siguranță, pe drumul meu.

- În siguranță! pufni Sam. Singur-singurel și fără mine să vă ajut? Eu unul n-aș fi putut îndura, ar fi însemnat moartea mea.

- Ar însemna moartea ta să vii cu mine, zise Frodo, iar eu n-aș putea îndura asta.

- Mai puțin sigur decât dacă m-ați fi lăsat în urmă, stărui Sam.

- Dar eu mă duc în Mordor.

- Știu foarte bine asta, domnu' Frodo. Bineînțeles că acolo mergeți. Iar eu vin cu domnia voastră.

- Ascultă, Sam, nu mi te pune-n drum. Ceilalți or să se întorcă din clipă în clipă. Dacă mă prind aici, va trebui să mă cert cu ei, să-i lămuresc și n-o să am niciodată curajul și

nici răgazul s-o iau din loc. Trebuie să plec acum. E singurul lucru pe care-l pot face.

- Bineînțeles, îi dădu Sam dreptate. Dar nu singur. Vin și eu, altfel nu merge nici unul dintre noi. Am să găuresc toate bărcile, să știți.

Frodo izbucni în râs. O căldură și o bucurie neașteptate îi cuprinseseră inima.

- Lasă măcar una, zise el. O să avem nevoie de ea. Dar nu poți veni în halul ăsta, fără harnașament, hrană și toate cele.

- Așteptați-mă puțin, să-mi iau lucrurile! strigă Sam, cuprins de frenezie.

Se repezi la tabără și pescui ranița din grămada în care-o pusese Frodo atunci când golise barca de bunurile tovarășilor săi, apucă o pătură și câteva pachete în plus cu merinde și fugi înapoi.

- Deci s-a zis cu planul meu, spuse Frodo. N-are rost să încerc să scap de tine. Dar mă bucur, Sam. Nu-ți pot spune cât mă bucur. Hai! E limpede că așa ne-a fost dat, să mergem împreună. Noi vom merge, iar ceilalți n-au decât să-și găsească un drum mai sigur! Pas Mare o să aibă grijă de ei. Nu cred c-o să-i mai vedem vreodată.

- Ba s-ar putea să-i mai vedem, domnu' Frodo. S-ar putea, zise Sam.

Astfel porniră împreună Frodo și Sam în ultima parte a Căutării lor. Vâslind, Frodo se depărtă de țărm, iar Râul îi duse cu iuțeală în jos, pe brațul apusean, prin dreptul stâncilor încruntate numite Tol Brandir. Mugetul marilor cascade se apropia. Chiar și cu ajutorul pe care i-l putea da

Sam, era treabă tare grea să străbată cursul de apă spre capătul sudic al insulei și să cârmească barca spre est, spre țărmul îndepărtat.

Într-un târziu, ajunseră să se oprească încă o dată, de data asta pe malul sudic al lui Amon Lhaw. Acolo găsiră o porțiune ferită, traseră barca din apă, sus, pe mal, și o ascunseră cât putură de bine în spatele unui bolovan uriaș. Apoi, cu ranițele în spate, porniră în căutarea unei poteci ce avea să-i ducă pe dealurile cenușii din Eryn Muil, iar de acolo în jos, spre Tărâmul Umbrei.

Aici se încheie prima parte a istoriei Războiului Inelului. Partea a doua se numește CELE DOUĂ TURNURI, deoarece evenimentele relatate acolo sunt dominate de Orthanc, citadela lui Saruman, și fortăreața Minas Morgul, care păzește intrarea tainică în Mordor; se vorbește în carte despre faptele și primejdiile prin care trec toți membrii frăției acum destrămate, până la venirea Marelui Întuneric.

A treia parte, ÎNTOARCEREA REGELUI, ne relatează despre ultima apărare împotriva Umbrei și despre sfârșitul misiunii primite de Purtătorul Inelului.

Descarcat/Vizualizat de pe www.e-books1.blogspot.com
Descarcat/Vizualizat de pe www.e-books1.blogspot.com

